AULI GELLII
NOCTES ATTICAE.

COLLATIS
MSCPT. GUELFERB. ET EDD. VETT. RECENSUIT,
ANNOTATIONIBUS CRITICIS ETC. ILLUSTRAVIT,
INDICIBUSQUE COPIOSISSIMIS
INSTRUXIT

ALBERTUS LION,
PHIL. DR. IN ACADEMIA GEORGIA AUGUSTA PRIVATIM DOCENS.

VOL. II.

GOTTINGAE
APUD VANDENHOECK ET RUPRECHT.

MDCCCXXIV.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
LIBRI XX.

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER DECIMUS.

CAPUT I.

Tertiumne consul, an *tertio*, dici oporteat; et quonam modo [Cn.] Pompeius, cum in theatro, quod erat dedicaturus, honores suos [in]scriberet, quaestionem ancipitem istius verbi de consilio Ciceronis vitaverit.

Familiari meo cuipiam literas Athenis Ro- 1
mam misi. In iis scriptum fuit, me illi iam 2
tertium scripsisse. Is ad me rescripsit, peti- 3

LIB. X. In Gisel. est: *Liber XI. incipit*; unde Lips. Epistoll. Quaestt. 5, 8. suspicatur e prioribus librum unum periisse. Idem post finem libri noni in Gisel. legi dicit: *Lib. X. explicit, incipit XII. feliciter.* Etiam cod. Torn. incipita decimo, qui *undecimus* inscribitur. v. Praefat.,

CAP. I. *Cn.*] Praenom. omit. codd. Gron.; iidem hab. simplex *scrib.* h. l. et in vv. Tironis §. 7.

§. 3. *Is — rescr.*] Guelf. om. vv. *Is — rescr.* —

vitque, ut rationem dicerem, cur *tertium*, ac non *tertio* scripsissem. Id etiam adscripsit, ut eadem, quid super illo quoque mihi videretur, facerem se certiorem: *tertium*ne *consul* et *quartum*, an *tertio* et *quarto* dicendum esset: quoniam Romae doctum virum dicere audisset *tertio* et *quarto consul*, non *tertium quartum*que: idque in principio libri Coelium scripsisse, et Q. Claudium in libro undevicesimo: *C. Marium creatum septimo consulem*, di-
4 xisse. Ad haec ego rescripsi nihil amplius, quam verba M. Varronis, hominis, opinor, quam fuit Claudius cum Coelio, doctioris, quibus verbis utrumque, de quo ad me scripse-
5 rat, decideretur. Nam et Varro satis aperte, quid dici oporteret, edocuit; et ego adversus eum, qui doctus esse dicebatur, litem meam
6 facere absens nolui. Verba M. Varronis ex libro *Disciplinarum* quinto haec sunt: *Aliud*

Dicerem] Steph., invitis libb., *redderem*. De re cf. Dissert. de Tirone supra l. p. 57 sq. — *Quoque*] Guelf. *quo*. — *Quoniam*] Iunt. Ald. et Gryph. (1542. 1591.) in marg. *quom* s. *cum*. — *Libri*] Guelf. *libro*. Numerum libri desiderabat I. G.; commodius dicere Ciceronem (Brut. c. 26.); L. Coel. Antipater in prooemio belli Punici. Deinceps *und*. s. *undeviges*. hab. omnes Gron. codd. Guelf. et edd. vett. In marg. Scriver. cod. ex Ms. et in Palat. *duodevig*. est; in ed. Gryph. 1539.: *in lib. XI*. Varietatem ortam omissione numeri ante *Coel*. (*undecimo* fort. V. Addenda p. 901.) suspicatus est I. G. Mox Sciopp. hab. *creat. cons. sept.*; Guelf. om. *septimo*.

§. 4. *Rescripsi*] Guelf. *rescripsisse*. — *Verbis*] Edd. ante Iunt. *verbum*.

§. 5. *Quid*] Guelf. *quod*; mox *qui esse doct. dic.*

§. 6. *Quinto*] Hunc numerum pro *IV*. restitui e codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett.; mutaverat Steph. cf. etiam Non. 5, 50. sub v. *quartum*. —

est quarto praetorem fieri: et quartum: quod quarto locum adsignificat ac tres ante factos: quartum tempus adsignificat et ter ante factum. Igitur Ennius recte, quod scripsit:

Quintus pater quartum fit consul:

et Pompeius timide, quod in theatro, ne adscriberet, consul tertium *aut* tertio, *extremas literas non [con]scripsit.* Quod de Pom- 7
peio Varro breviter et subobscure dixit, Tiro Tullius, Ciceronis libertus, in epistola quadam enarratius scripsit ad hunc ferme modum: *Cum Pompeius,* inquit, *aedem Victoriae dedicaturus foret, cuius gradus vicem theatri essent, nomenque eius et honores [in]scriberentur, quaeri coeptum est, utrum* consul tertio *inscribendum esset, an* tertium. *Eam rem Pompeius exquisitissime retulit ad doctissimos civitatis; cumque dissentiretur, et pars* tertio, *alii* tertium *scribendum contenderent, rogavit,* inquit, *Ciceronem Pompeius, ut, quod ei rectius videretur, scribi iuberet:*

Et] Ex Non. legendum videtur *aliud* pro *et.* Idem mox ex Varr. semel *significat,* semel *signat* laudare videtur. — *Adsignificat* etc.] Guelf. *signif. et est ante f.* — *Quod scripsit*] Edd. vett. *conscripsit;* quod recepit Long. Thys. *cum scripsit* Guelf. *quid scr.* — *Quartum*] Guelf. *quartus.* — *Conscripsit*] Edd. vett. iterum *conscripsit;* simplex v. *scripsit* firmat Guelf.

§. 7. *Subobscure*] Guelf. *obscure.* — *Victoriae*] Sciopp. *Minervae,* laud. Plin. H. N. 7, 27. Ad Donati Romam 3, 8. provocat I. G. — *Vicem*] Edd. ante Iunt. *vice.* Mox edd. ante Iunt. hab. *et hon. inscriberet;* Iunt. *inscriberentur;* codd. praeter Guelf. simplex *scrib.* hab. v. supr. ad lemma. — *Exquisitissime*] In Sc.v. cod. annotatum: *exquisiturus.* Deinde al. (?) hab. *dissentirent.* —

tum Ciceronem iudicare de viris doctis veritum esse, ne, quorum opinionem improbasset, ipsos videretur improbasse. Persuasit igitur Pompeio, ut neque tertium neque tertio scriberetur: sed ad secundum usque T fierent literae: ut verbo non perscripto res quidem demonstraretur, sed dictio tamen ambigua
8 *verbi lateret.* Id autem quod et Varro et Tiro dixerunt, in eodem nunc theatro non
9 est ita scriptum. Nam cum multis annis postea scena, quae prociderat, refecta esset, numerus tertii consulatus, non, uti initio, primoribus literis, sed tribus tantum lineolis in-
10 cisis significatus est. In M. autem Catonis quarta Origine ita perscriptum est: *Carthagi nienses sextum de foedere decessere.* Id verbum significat quinquies ante eos fecisse con-
11 tra foedus, et tum sextum. Graeci quoque in

Opinionem] Guelf. *opinione*ʒ (opinionem). Etiam cod. Torn. et edd. vett. exhib. *opinionem*, ita ut numerus multitudinis, qui vulg. legebatur: *opiniones*, ex correctione profectus videri possit. — *T -- lit.*] Guelf. *usque tertium fierent lit.* Edd. vett. post *lit.* add. *tert.*, unde Thys. TERT. — *Dictio*] Pronunciatio. *Thys.*

§. 9. *Uti*] Guelf. *ut.* — *Primoribus*] Ita codd. Gron. et Guelf. Vulg. *prioribus*; quod correxit iam Steph. — *Lineolis*, Post v. *lin.* edd. vett. (praeter Iunt.) add. *III.* ut in iisdem est: *literis Tert.* (Iunt. *terti*, Ald. *tertii*). Desunt haec in codd.

§. 10. *Quarta*] Ita inde a Iunt. et Ald. edd. vett. Guelf. et Linc. Edd. vet. hab. *quarto* vitiose. cf. ad 7, 3, 7. *Perscr.* pro simplice (Guelf.) *script.* dedimus e Reg. Flor. et Torn. atque Iunt. et Ald. — *Decessere*] Al. (?) *decedere*, quod praefert Perizon. Animadvv. histt. c. 10. sub fin. p. 449. ed. Amstel. ut sit infinit. historicus.

§. 11. *In*] Edd. ante Iunt. om. *in*. Ceterum in

significandis huiuscemodi rerum numeris τρίτον καὶ τέταρτον dicunt, quod congruit cum eo, quod Latine dicitur; *tertium quartumque*.

CAPUT II.

Quid Aristoteles de numero puerperii memoriae mandaverit.

Aristoteles philosophus memoriae tradidit, 1
mulierem in Aegypto uno partu quinque pueros enixam; eumque esse finem dixit multiiugae hominum partionis, neque pluris unquam simul genitos compertum. Hunc autem esse numerum ait rarissimum. Sed et, divo 2
Augusto imperante, qui temporum eius historiam scripserunt, ancillam Caesaris Augusti in agro Laurente peperisse quinque pueros dicunt; eosque pauculos dies vixisse: matrem quoque eorum, non multo post quam peperit, mortuam; monumentumque ei factum, iussu Augusti, in via Laurentina; inque eo scriptum esse numerum puerperii eius, de quo diximus.

Graecis huiusmodi inscriptionibus leguntur etiam literae, ut ὕπατος τὸ Γ. v. Gruter. p. CCCXV, 9. CDVI, 10.

Cap. II. *Mandaverit*] Cod. Torn. *emandav.*

§. 1. *Aristoteles*] Hist. Anim. 7, 4. cf. Tertull. de Anima c. 6. *Falster.* p. 262. et 263. — *Puer. enix.*] Steph., invitis codd., *enix. puer.* Deinde Lino *eamque.* cf. 1, 3, 16. — *Partionis*] Guelf. *portionis.* In uno Ms. *portationis;* in alio *partit.*; in Reg. superscriptum: *parturionis.* cf. Plin. H. N. 7, 3. — *Compertum* etc.] Guelf. *optus hunc aut ait esse numer. rar.*

§. 2. *Laurentina*] In Scriv. cod. *Lavicana;* unde Thys. *Lavinia;* edd. ante Iunt. *Laurentia.* Vul-

CAPUT III.

Locorum quorundam illustrium collatio contentioque facta ex orationibus C. Gracchi et M. Ciceronis et M. Catonis.

1 Fortis ac vehemens orator existimatur esse C. Gracchus. Nemo id negat. Sed quod nonnullis videtur severior, acrior, ampliorque
2 esse M. Tullio, ferri id qui potest? Legebamus adeo nuper orationem Gracchi *De Legibus promulgatis*, in qua M. Marium et quosdam ex municipiis Italicis honestos viros virgis per iniuriam caesos a magistratibus populi Romani, quanta maxima invidia potest, con-
3 queritur. Verba haec sunt, quae super ea re fecit: *Nuper Teanum Sidicinum consul venit, uxor eius dixit, [se] in balneis virilibus lavari velle. Quaestori Sidicino a M. Mario*

gat. tuentur omnes Gron. codd. et Guelf. Sequens *eo* omit. Linc.; elegantissimam sic fore tmesin et certe Gellio dignam censebat I. G. — *Eius*] Guelf. *eiusdem*.

Cap. III. *Collatio*] Guelf. *conlat.* quod fort. propter seq. *cont.* restituendum est.

§. 1. *Ac*] Edd. ante Iunt. *et.* Mox pro *nonnul.* Guelf. *nullis.*

§. 2. *Marium*] Cod. Torn. *Maurium*, et sic in sqq.

§. 3. *Teanum Sidic.*] Guelf. *tecinum sedic.* — *Uxor — dixit*] Codd. quidam Gron. et Steph. *uxori edixit*; edd. vett. et Guelf. *uxorem dixit*; nostrum hab. Reg. Flor. Lugd. maior et Torn. aliique. Uxori edicere reip. temporibus non potuit. *em* in *uxorem* s. *e* in *edixit* natum esse e nota, qua scriptum fuit *eius*, intellexit I. G. Long. edidit: *uxor dixit eius*. Sequens *se* om. edd. vett. et Guelf. Hinc uncis seiunxi. cf. 7, 18, 10. — *Sidicino*] Plerique codd. *S*

datum est negotium, uti balneis exigerentur, qui lavabantur. Uxor renuntiat viro, parum cito sibi balneas traditas esse, et parum lautas fuisse. Idcirco palus destitutus est in foro: eoque adductus suae civitatis nobilissimus homo M. Marius. Vestimenta detracta sunt, virgis caesus est. Caleni, ubi id audierunt, edixerunt, ne quis in balneis lavisse vellet, cum magistratus Romanus ibi esset. Ferentini ob eandem causam praetor noster quaestores arripi iussit: alter se de muro deiecit: alter prensus et virgis caesus est.
In tam atroci re, ac tam misera atque moesta 4
iniuriae publicae contestatione, ecquid est,
quod aut ampliter insigniterque, aut lacrimose
atque miseranter, aut multa copiosaque invidia, gravique et penetrabili querimonia di-

dicinam Mario; Lugd. min. *Sidiciomi.* Videntur innuere ipsum M. Marium fuisse Quaestorem Sidicinum, et eius dignitatis iure pertinebat ad illum cura balneorum publicorum, ut pars vectigalium. *I. Gron.* Vulgatum firmat Guelf. — *Lavabantur*] Guelf. *lavabant.* — *Destitutus*] Al. (marg. Gryph. h. l. et §. 11.) *defixus.* Vet. cod. Sciopp. h. l. et §. 11. *destitus*; laudat Sciopp. Varronis: si eorum colla in furcas destitutas incluserat; et Cuiac. Obss. 10, 24. *Destitutus* est pro simplici *statutus.* Dein pro *adduct.* edd. ante Iunt. *advectus.* — *Ferentini*] Scalig. *Ferenti.* cf. Horat. Epist. 1, 17, 8. — *Prensus*] Sic codd. Flor. Linc. Guelf. et ms. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 15. cf. 4, 10, 8.; *pensus* Lugd. min. Vulg. *prehensus.* In Reg. et aliis vv. *Caleni — caesus est* omissa sunt.

§. 4. *Ecquid*] Steph. et edd. vett. ante Iunt. *etquid*; Iunt. *et quicquid est.* Nostrum dedit Ald.; Bonon. *et ecquidquid.* Guelf. *et quid*, qui sic fere semper cum Steph. et Iunt. hab. pro *ecquid*: cf. Zumpt. Gramm. lat. p. 270. Supr. 3, 1, 8. — *Gravique et p.*] Edd. ante Iunt. *gravi et p.* —

xerit? Brevitas sane et venustas et mundities orationis est, qualis haberi ferme in comoe-
5 diarum festivitatibus solet. Item Gracchus alio in loco ita dicit: *Quanta libido quantaque intemperantia sit hominum adolescentium, unum exemplum vobis ostendam. His annis paucis ex Asia missus est, qui per id tempus magistratum non ceperat, homo adolescens pro legato. Is in lectica ferebatur. Ei obviam bubulcus de plebe Venusina advenit, et per iocum, cum ignoraret, qui ferretur, rogavit, num mortuum ferrent. Ubi id audivit, lecticam iussit deponi:*
4 *struppis, quibus lectica deligata erat, usque adeo verberari iussit, dum animam efflavit.* Haec quidem
6 oratio super tam violento atque crudeli facinore nihil profecto abest a cotidianis sermonibus.
7 At cum in simili causa apud M. Tullium cives Romani, innocentes viri, contra ius contraque leges, virgis caeduntur aut supplicio

Et] Edd. Rom. Ven. 1472. et Brix. om. *et.* Deinde eaedem cum Bonon. et Guelf. pro *dicit* hab. *dixit.*

§. 5. *Adolescentium*] Edd. vett. Steph. et Guelf. *adolesc.* dederunt pro (Iunt.) *adulesc.* quod iam correxit Long. Mox tamen Steph. *adulesc.* exhib. cf. 1, 2, 15. — *Ex Asia*] Lips. Elector. 1, 19. *in Asiam.* Vulgatum defendit Scheff. de Re Vehic. 2, 5. p. 88. — *Magistratum*] Guelf. *magistratus.* Idem post om. v. *plebe;* tum pro *iocum* hab. *ictum.* — *Struppis*] Vulg. (Guelf.) *stuppis.* cf. Salm. ad Solin. p. 371. Scalig. ad Fest. sub v. *struppus.* Scheff. l. l. p. 90. Intellig. funes et lora. Deinde *religata* malebat Lambec. coll. Liv. poeta ap. Isidor. Orig. 19, 4. remos iussit religare struppis. Edd. ante Iunt. hab. simplex *ligata.* — *Iussit*] Hoc v. delendum censuit I. Gron. Dein Guelf. hab. *animam.*

§. 7. *M.*] Praenom. h. l. omit. Reg. —

extremo necantur, quae ibi tunc miseratio? Quae comploratio? Quae totius rei sub oculos subiectio? Quod et quale invidiae atque acerbitatis fretum effervescit? Animum hercle me- 8
um, cum illa M. Ciceronis lego, imago quaedam et sonus verberum et vocum et eiulationum circumplectitur. Velut sunt ista, quae 9
de C. Verre dicit: quae nos, ut in praesens potuimus, quantum memoria suppeditabat, adscripsimus: *Ipse inflammatus scelere et furore in forum venit: ardebant oculi: toto ex ore crudelitas eminebat: exspectabant omnes, quo tandem progressurus, aut quidnam acturus esset: cum repente hominem proripi atque in foro medio nudari ac deligari et virgas expediri iubet.* Iam haec medius fidius 10
sola verba: *nudari ac deligari et virgas expediri iubet*, tanti motus horrorisque sunt, ut non narrari, quae gesta sunt, sed rem geri prorsus videas. Gracchus autem noster non 11
querentis neque implorantis, sed nuntiantis

Extremo] In Ms. *extimo* Lamb. repperit.

§. 8. *Verberum*] Cum Guelf. edd. vett. et Steph. *verborum* restituit Long.; nostram tamen equidem lectionem, undecunque profecta fuerit, a me impetrare non potui ut delerem; quippe quae alteri longe praeferenda mihi quidem esse videbatur; et si viri cuiusdam docti est emendatio, profecto non probari non potest.

§. 9. *Dicit*] Hoc v. om. Lugd. maior; *quae et dicit* punctis subnotavit Lambec. V. Cic. in Verr. 5, 62. — *Eminebat*] Edd. vett. *emanabat*. Nostrum Guelf. firmat. — *Nudari* etc.] Ms. Thys. *nudare, deligare, expedire*. cf. Non. sub v. *expedire*.

§. 10. *Motus*] Edd. vett. *metus*. In quod Ms. Thys. *mot. terrorisque*.

§. 11. *Gracchus* etc.] Edd. vett. et Guelf. *Gr.*

vicem: *Palus*, inquit, *in foro destitutus est; vestimenta detracta sunt, virgis caesus est.*

12 Sed enim M. Cicero praeclare, cum diutina repraesentatione, non *caesus est*, sed: *caedebatur*, inquit, *virgis in medio foro Messanae civis Romanus: cum interea nullus gemitus, nulla vox illius miseri inter dolorem crepitumque plagarum audiebatur, nisi haec: Civis Romanus sum: hac commemoratione civitatis omnia verbera depulsurum, cruciatumque a corpore deiecturum arbitrabatur.*

13 Complorationem deinde tam acerbae rei, et odium in Verrem, detestationemque apud cives Romanos impense atque acriter atque inflammanter facit, cum haec dicit: *O nomen dulce libertatis! O ius eximium nostrae civitatis! O lex Porcia legesque Semproniae! O graviter desiderata et aliquando reddita plebi Romanae tribunicia potestas! Huccine tandem haec omnia reciderunt, ut civis Romanus in provincia populi Romani, in oppido foederatorum, ab eo, qui beneficio populi Romani fasces ac securis haberet, deligatus in foro virgis caederetur? Quid, cum ignes*

aut. noster non, unde *noster* adscivi. Dein edd. vett. praeter Iunt. *vice*. V. ad 2, 6, 9.

§. 12. *Messanae*] Guelf. *Messaria*. — *Crepitumque*] Reg. Lugd. maior aliique *strepitumque*; quod recepit Long. Vulgat. firmat Guelf. — *Deiecturum*] Codd. omnes Gron. *duect.* aut (Iunt.) *diiect.* Fort. legend. *disiect.* Nostrum firmat Guelf. De re cf. Quintil. 4, 2, 113.

§. 13. *Impense*] Ita cum Thys. scripsi e Reg. et Lugd. maiore pro vulg. *incense*, quod quidem plures tuentur codd. Gron. et Guelf.; sed mox sequitur *inflamm.*, idem fere exprimens. Steph. Specim. Emendd. p. 160. conj. *intente*. — *Quid*] Guelf. *qui*.

ardentesque laminae ceterique cruciatus admovebantur? Si te acerba illius imploratio et vox miserabilis non leniebat: ne civium quidem Romanorum, qui tum aderant, fletu gemituque maximo commovebare? Haec M. Tul- 14
lius atrociter, graviter, apte copioseque miseratus est. Sed si quis est tam agresti aure ac 15
tam hispida, quem lux ista et amoenitas orationis, verborumque modificatio parum delectat; amat autem priora idcirco, quod incomta et brevia, et non operosa, sed nativa quadam suavitate sunt, quodque in iis umbra et color quasi opacae vetustatis est: is, si quid iudicii habet, consideret in causa pari M. Catonis, hominis antiquioris, orationem: ad cuius vim et copiam Gracchus nec aspiravit. In- 16
telliget, opinor, Catonem contentum eloquentia aetatis suae non fuisse; et id iam tum facere voluisse, quod Cicero postea perfecit. In 17
eo namque libro, qui *De Falsis pugnis* in-

— *Imploratio*] Al. (?) *improbatio*. Deinde pro *len.* ap. Cic. est: *inhibebat*. Guelf. *leniabat* (laniabat?) *nec civ. q. R.* — *Maximo commovebare*] Guelf. *maxime comovebat.*

§. 14. *Apte cop.*] Hic est ordo in codd. Guelf. Reg. Flor. Linc. Lugd. mai. et Pet. pro vulg. *copiose apteque*. Lugd. min. *graviterque apte copioseque*. Deinceps Guelf. *commiserat. est.*

§. 15. *In*] Edd. ante Iunt. om. praepos. *in*. Mox pro *opacae* V. D. in Miscell. Belgg. supra (1, 4.) laud. coniecit: *opicae* i. e. rudis, agrestis. Nostrum defendit Otho; pulchre de vetustate id dici quae quasi nubem rebus obducat humanis. — *Hominis etc.*] Guelf. *antiq. homin. orat.*

§. 16. *Perfecit*] Guelf. *profecit.*

§. 17. *Pugnis*] Cf. Non. sub v. Vibices. Al. *poenis*, ut Lips. Var. 3, 14. cf. Mercer. ad Tacit. pag.

scriptus est, ita de Q. Thermo conquestus est: *Dixit a decemviris parum sibi bene cibaria curata esse: iussit vestimenta detrahi, atque flagro caedi: decemviros Bruttiani verberavere: videre multi mortales. Quis hanc contumeliam, quis hoc imperium, quis hanc servitutem ferre potest? Nemo hoc rex ausus est facere; eane fieri bonis, bono genere gnatis, boni consulitis? Ubi societas? Ubi fides maiorum? Insignitas iniurias, plagas, verbera, vibices, eos dolores atque carnificinas, per dedecus atque maximam contumeliam, inspectantibus popularibus suis atque multis mortalibus, te facere ausum esse? Sed quantum luctum, quantumque gemitum, quid lacrumarum, quantumque fletum factum audivi? Servi iniurias nimis aegre ferunt. Quid illos, bono genere gnatos, magna virtute praeditos, opinamini animi habuisse, at-*
18 *que habituros, dum vivent?* Quod Cato dixit: *Bruttiani verberavere*, ne qui fortasse de
19 *Bruttianis* requirat, id significat: Cum Hannibal Poenus cum exercitu in Italia esset, et aliquot pugnas populus Romanus adversas pu-

extr. Deinceps edd. ante Iunt. *scriptus* pro *inscr.* — *Bruttiani*] Ms. Schegkii: *Brettiani*; Sciopp. *Bruttii.* Guelf. *bruciani*, s. cum Iunt. Ald. *Brutiani.* cf. Fulgent. de prisco serm. 51. et Strab. 5. quos laud. Falster. — *Verberavere*] Guelf. *verberare.* — *Eane*] Guelf. *eamne*; mox *natis* et *natos*, tum *consultis.* — *Eos dol.*] Non. l. l. *eis dol.*; vulg. *vis*, *dolores*, quod Mercer. verum esse credebat. — *Contumeliam*] Edd. ante Iunt. *ignominiam.* Vulgat. firmat Non. — *Sed*] Reg. *et.* Dein edd. vett. dederunt bis *quantumque*, quum vulg. *que* bis neglectum esset; in Guelf. exstat *que* posteriori tantum loco, ante *fletum.* — *Vivent*] Steph. *viverent*, invitis codd.

gnavisset, primi totius Italiae Bruttii ad Hannibalem desciverunt. Id Romani aegre passi, postquam Hannibal Italia decessit, superatique Poeni sunt, Bruttios ignominiae causa non milites scribebant, nec pro sociis habebant, sed magistratibus, in provincias euntibus, parere et praeministrare, servorum vicem, iusserunt. Itaque hi sequebantur magistratus, tanquam in scenicis fabulis, qui dicebantur *lorarii*; et, quos erant iussi, vinciebant aut verberabant. Quod autem ex Bruttiis erant, appellati sunt *Bruttiani*.

CAPUT IV.

Quod P. Nigidius argutissime docuit, nomina non positiva esse, sed naturalia.

Nomina verbaque non positu fortuito, sed 1
quadam vi et ratione naturae facta esse, P.
Nigidius in *Grammaticis Commentariis* docet; rem sane in philosophiae dissertationibus
celebrem. Quaeri enim solitum apud philoso- 2
phos, φύσει τὰ ὀνόματα sint, ἢ θέσει. In eam 3
rem multa argumenta dicit, cur videri pos-

§. 19. *Adversus*] Guelf. *adversus*; mox *brutii*. — *Hi*] Edd. vett. *ii*. — *Lorarii*] V. Lips. Saturn. 2, 11.

Cap. IV. *Esse*] Guelf. *etiam* pro *esse*.

§. 1. *P.*] Cf. Muret. VV. LL. 13, 1. et I. G. ad h. l. — *Dissertat.*] Guelf. *decertat*.

§. 2. *Sint*] Ante Steph. hoc v. deerat. Om. etiam Guelf. Ceterum Reg. hab. *philosophos Gr. nominata sunt* (vel *sint*) *Gr.* Lugd. mai. *phil.* φυσει Tao. *Nominata sunt* HTE Eci. Lugd. min. *phil.* ΦyecITa ONOMATA *sint* H Θecel.

§. 3. *Dicit* etc.] Reg. *dicuntur viderine possint.*

sint verba esse naturalia magis, quam arbitraria. Ex quibus hoc visum est lepidum et festivum:

4 *Vos*, inquit, *cum dicimus, motu quodam oris conveniente cum ipsius verbi demonstratione utimur, et labias sensim primores emovemus, ac spiritum atque animam porro versum et ad eos, quibuscum sermocinamur, intendimus. At contra cum dicimus nos, neque profuso intentoque flatu vocis, neque proiectis labris pronuntiamus: sed et spiritum et labias quasi intra nosmetipsos coercemus. Hoc idem fit et in eo, quod dicimus tu et ego, et tibi et mihi. Nam sicuti, cum adnuimus et abnuimus, motus quidam ille vel capitis vel oculorum a natura rei, quam significat, non abhorret: ita in his vocibus quasi gestus quidam oris et spiritus naturalis est. Eadem ratio est in Graecis quoque vocibus, quam esse in nostris animadvertimus.*

Lugd. mai. *dr* (i. e. dicitur) *videri p.* Inde I. G. *dicit, ut vid. p.*

§. 4. *Labias*] Guelf. h. l. et infr. *labras*; (v. mox labris) mox om. *atque* et hab. *animum*. — *Quibuscum serm.*] Steph. *quibus conserm.*, et ita Linc. atque Guelf.; Lugd. mai. *quibus serm.*; nostrum comprobant Reg. Flor. Lugd. min. alii et edd. vett. — *Intra*] Guelf. *inter.* — *Idem fit*] Steph. *fit idem*; contra codd. Sequens *et* om. edd. ante Iunt. *ut* hab. Guelf. Deinceps Guelf. et edd. ante Iunt. *tu, ego et tibi, mihi*, omissis copulis duabus. Iunt. Ald.: *tu, ego et tibi et mihi*, omissa una copula. Fort. legend. *tu et ego, tibi et mihi.* — *Quidam*] Guelf. *quid'* (quidem?).

CAPUT V.

Avarus simplexne vocabulum sit, an compositum et duplex, sicut P. Nigidio videtur.

Avarus non simplex vocabulum, sed 1
iunctum copulatumque esse P. Nigidius dicit in *Commentariorum* undetricesimo: *Avarus enim*, inquit, *appellatur, qui avidus aeris est; sed in ea copula e litera*, inquit, *detrita est.*
Item locupletem dictum ait *ex compositis* 2
vocibus, qui pleraque loca, hoc est, qui multas possessiones teneret. Sed probabilius id 3
firmiusque est, quod de *locuplete* dicit. Nam de *avaro* ambigitur. Cur enim non videri possit ab uno solum verbo inclinatum, quod est *aveo*: eademque esse fictura, qua est *amarus*? De quo nihil dici potest, quin duplex non sit.

Cap. V. *Sicut*] Guelf. *sicuti.*

§. 1. *P.*] Praenom. accessit e Reg. — *Enim*] Edd. ante Iunt. om. *enim*. Deinceps Ald. cum Iunt. *appellatus*. — *E* etc.] Vulg. *e*, *inq.*, *litera.* Ordinem nostrum dant codd. omnes Gron. et Guelf.

§. 2. *Dictum ait*] Edd. vett. *ait dict.* Nostrum ordinem firmat Guelf. — *Pleraque*] In Scriv. cod. annotatum: *plurima*. — *Teneret*] Vet. cod. Thys. et edd. vett. *tenet*. Codd. Gron. et Guelf. hab. *teneret*.

§. 3. *Dicit*] Edd. vett. et Guelf. *dicit* dederunt pro *dixit*. — *Cur*] Guelf. *cum*. cf. Non. sub v. *Avarum*. — *Esse*] V. *esse* accessit ex edd. vett. Deinceps cum Guelf. eaedem ante Iunt. hab. *factura* pro *fict.* et pro *qua* Guelf. *quia*; pro *amar.* *avarus*. — *Nihil*] *Nihil* in Ms. quod. om. Thys.

CAPUT VI.

Mulctam dictam esse ab aedilibus plebei Appii Caeci filiae, mulieri nobili, quod locuta esset petulantius.

1 Non in facta modo, sed in voces etiam petulantiores publice [Romae] vindicatum est: ita enim debere esse visa est Romanae disciplinae
2 dignitas inviolabilis. Appii namque illius Caeci filia a ludis, quos spectaverat, exiens turba undique confluentis fluctuantisque populi iactata est: atque inde egressa, cum se male habitam diceret: *Quid me nunc factum esset,* inquit, *quantoque artius pressiusque conflictata essem, si P. Claudius, frater meus, navali proelio classem navium cum ingenti civium numero non perdidisset? Certe quidem maiore nunc copia populi oppressa intercidissem. Sed utinam,* inquit, *reviviscat frater, aliamque classem in Siciliam ducat, atque istam multitudinem perditum eat, quae me male nunc*
3 *miseram convexavit!* Ob haec mulieris verba tam improba ac tam incivilia, C. Fundanius et Tib. Sempronius, aediles plebei, mulctam dixerunt ei aeris gravis viginti quinque millia.

Cap. VI. *Plebei*] Iunt. et Ald. *plebis.* Edd. vett. *P.* hab. pro *pleb.* Guelf. *pér.*

§. 1. *Romae*] Hoc nomen unus addidit Steph., invitis codd. Gron. Guelf. et edd.; delevit Long.

§. 2. *Me*] Guelf. et edd. ante Iunt. *in me.* V. Ruddimann. II. p. 217. IV. Mox Guelf. *conflicta essem.* — *Utinam*] Guelf. *nc.* (nunc?).

§. 3. *Plebei*] Guelf. *plebis.* — *Aeris gr.*] De hoc v. Glossarr. Gron. de Pec. Vet. 3, 15. et Thys. ad h. l. Valer. M. 8, 1, 4.

4 Id factum esse dicit Capito Atteius in commentario *De Iudiciis publicis*, bello Punico primo, Fabio Licino et Otacilio Crasso consulibus.

CAPUT VII.

Fluminum, quae ultra imperium Romanum fluunt, prima magnitudine esse Nilum, secunda Histrum, proxima Rhodanum, sicuti M. Varronem memini scribere.

1 Omnium fluminum, quae in maria, qua imperium Romanum est, fluunt, quam Graeci τὴν εἴσω θάλασσαν appellant, maximum esse Nilum consentitur: proxima magnitudine esse Histrum scripsit Sallustius.
2 Varro autem cum de parte orbis, quae Europa dicitur, dissereret, in tribus primis eius terrae fluminibus Rhodanum esse ponit; per quod videtur eum facere Histro aemulum. Histrus enim quoque in Europa fluit.

§. 4. *Licino* etc.] Cod. Torn. cum edd. vett. *Licinio et T. Acilio.* Guelf. *F. et T. Acilio cr. cons.* omisso v. *Licino.* cf. Zumpt. Annales p. 67.

Cap. VII. *Fluminum, quae*] Guelf. *Fluium quis*; fort. leg. *Fluviorum quis*; ut Gell. orationem variaverit. — *Ultra*] Varronis scil. et Sallustii aetate, ut contra Ascens. et Thys., qui *intra* legi voluerunt, recte monuit I. G. Ceterum *Istrum* pro *Histr.* hab. edd. vett. v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 194 sq. — *M.*] Steph. et Guelf. om. h. l. *M.*, sed ille hab. p. [illegible] Ante *sicut* hab. edd. vett.; in ind. capp. Iunt. et Ald. *sicuti.*

§. 2. *In trib. prim.*] Guelf. *in prim. trib.* — *Histrus*] Reg. et Lugd. mai. *Histros.*

CAPUT VIII.

Inter ignominias militares, quibus milites coërcebantur, fuisse sanguinis dimissionem; et quaenam esse videatur causa huiuscemodi castigationis.

1 Fuit haec quoque antiquitus militaris animadversio, iubere ignominiae causa militi venam solvi, et sanguinem dimitti. Cuius rei
2 ratio in literis veteribus, quas equidem invenire potui, non exstat: sed opinor factum hoc primitus in militibus stupentis animi et a naturali habitu declinantis; ut non tam poena,
3 quam medicina videretur. Postea tamen ob pleraque alia delicta idem factitatum esse, credo per consuetudinem; quasi minus sani viderentur omnes, qui delinquerent.

Cap. VIII. *Dimis.*] Iunt. *demis.* — *Esse videatur*] Guelf. *videatur esse.*

§. 1. *Dimitti*] Gryph. marg. *mitti.*

§. 2. *Stupentis* etc.] Codd. Gron. non pauci *stupentibus — declinatis*; *declinatis* hab. etiam Guelf. et Steph. Vulgat. tuetur. Ioan. Sarisber. De Nugis Curial. 6, 12. I. G.: Mihi videtur, olim hanc una vel poenae vel ignominiae speciem fuisse inter hostes, ut hinc Romanis in ore manserit: dandum esse invidiae sanguinem, (Liv. 3, 14.) et simile, quod deinde aliis notis inventis obtinuit in certo genere. Lips. de Mil. Rom. 5, 18. Pro *atque a nat.* Sarisb. et Guelf. dederunt *et a nat.*; mox Guelf. *non ut* pro *ut non.*

§. 3. *Idem fact.*] Sarisb. *id fact.* — *Delinquerent*] Edd. ante Iunt. *deliquerunt.* Bonon. *deliquerent.* Sarisb. *qui contra officium delinq.*

CAPUT IX.

Quibus modis, quoque habitu acies Romana instrui solita sit, quaeque earum instructionum sint vocabula.

Vocabula sunt militaria, quibus instructa 1
certo modo acies appellari solet: *frons*, *subsidia*, *cuneus*, *orbis*, *globus*, *forfices*, *serra*, *alae*, *turres*. Haec et quaedam item alia in- 2
venire est in libris eorum, qui de militari disciplina scripserunt. Translata autem sunt ab 3
ipsis rebus, quae ita proprie nominantur: earumque rerum in acie instruenda sui cuiusque vocabuli imagines ostenduntur.

CAPUT X.

Quae eius rei causa sit, quod et Graeci veteres et Romani annulum in eo digito gestaverunt, qui est in manu sinistra minimo proximus.

Veteres Graecos annulum habuisse in di- 1
gito accepimus sinistrae manus, qui minimo est proximus: Romanos quoque homines aiunt

Cap. IX. *Sint*] Edd. ante Iunt. *sunt*.

§. 1. *Certo*] Guelf. om. *certo*. — *Subsidia*] Intellig. posterior vel secunda acies. v. I. G. — *Forfices*] Guelf. *fortifices*.

§. 3. *Ita*] Guelf. *sunt*. — *Sui*] Gron. pater margini adscripsit: *suae*; *sui* hab. codd. et edd. omnes.

Cap. X. §. 1. *Proximus*] Macr. Sat. 7, 13. p. 76. Zeun. *qui min. vicinus est*; et postea *digitum min. proximum*. Plura omnino de hac quaestione tradidit Macr. cf. Kirchmann. de Annulis p. 25 sq. Falster. p. 264 sq. — *Plerumque annulis*] Guelf. *plerique annulis*, omisso v. *usitat*.

2 sic plerumque annulis usitatos. Causam esse huius rei Apion in libris Aegyptiacis hanc dicit: quod insectis apertisque humanis corporibus, ut mos in Aegypto fuit, quas Graeci ἀνατομὰς appellant, repertum est, nervum quendam tenuissimum ab eo uno digito, de quo diximus, ad cor hominis pergere ac pervenire: propterea non inscitum visum esse, eum potissimum digitum tali honore decorandum, qui continens et quasi connexus esse cum principatu cordis videretur.

CAPUT XI.

Verbum *mature* quid significet: quaeque vocis eius ratio sit: et quod eo verbo vulgus hominum improprie utitur: atque inibi, quod *praecox* declinatum *praecocis* facit, non *praecoquis*.

1 *Mature* nunc significat *propere* et *cito*, contra ipsius verbi sententiam; aliud enim est
2 *mature* quam [quod] dicitur *[propere]*. Propterea P. Nigidius, homo in omnium bona-

§. 2. *Apion*] Sic Pet. et Lugd. uterque et Sarisber. Vulg. *Appion*. V. 5, 14, 1. — *Repertum*] Al. (?) *apertum*; *compertum*; quod hab. Sarisber. 1. supra c. 8. 1. — *Pergere*] Sarisber. *pertingere*. — *Inscitum*] Guelf. *institutum*. — *Eum* etc.] Edd. ante Iunt. *eum digit. potis.*

Cap. XI. *Significet* etc.] Edd. ante Iunt. *significat*, *quaeque eius vocis*. — *Facit*] Guelf. et Torn. *faciat*.

§. 1. *Propere*] Guelf. *prope*. — *Quod*] In nullo cod. (etiam Guelf.) exstat; et *propere* non requiri vidit I. G., qui intelligit: *quam dicitur*, nempe modo a me, quum notavi eo sensu dici.

§. 2. *Propterea*] Guelf. om. *propterea*. Edd.

rum artium disciplinis egregius: *Mature*, inquit, *est, quod neque citius est neque serius: sed medium quiddam et temperatum est.* Bene atque proprie P. Nigidius. Nam et in frugibus et in pomis *matura* dicuntur, quae neque cruda et immitia sunt, neque caduca et decocta, sed tempore suo adulta maturataque. 3
Quoniam autem id, quod non segniter fiebat, *mature* fieri dicebatur, progressa plurimum verbi significatio est, et non iam, quod non segnius, sed quod festinantius fit, id fieri *mature* dicitur; quando ea, quae praeter sui temporis modum properata sunt, *immatura* verius dicantur. 4
Illud vero Nigidianum rei atque verbi temperamentum divus Augustus duobus Graecis verbis elegantissime exprimebat. Nam 5

vett. hab. *quam quod dic. propere*, omisso etiam seq. v. *propterea;* unde etiam illud *propere* suspectum fit. *P.* addidit Steph. et hab. edd. vett. cum Guelf. et codd. Gron. et postea §. 3. e Reg. iterum adiunxi. cf. Macrob. 6, 8. — *In*] Macr. om. *in*. — *Est*] Macr. om. *est*.

§. 3. *Decocta*] In quod. cod. annotatum: *decoqua. Thys. Decocta* sunt: admodum cocta. v. Gron. Diatr. in Stat. p. 69. Macr. *nimium cocta;* deinceps: *temperate adulta*, omisso v. *maturaque*, pro quo Steph. edidit *maturataque*; secutus nimirum edd. vett. et Guelf. Restitui in locum vulgati *maturaque*.

§. 4. *Quod*] Guelf. om. *quod*. — *Significatio*] I. G.: Quis credat ideo progressam multum fuisse hanc significationem, quoniam mature fieri dicebatur, quod non segniter fiebat? Longe commodius legi videtur in aliis Mss. *progr. pl. v. significatione non iam quod* etc. Apparet enim istas voces ad sequentem maxime pertinere. — *Festinantius*] Ita Reg. aliique codd. hic et infr. §. 8. pro edd. vett. Steph. et Guelf. *festinatius*.

§. 5. *Graecis* etc.] Macr. *verbis Graecis elegan-*

et dicere in sermonibus et scribere in epistolis solitum esse aiunt: Σπεῦδε βραδέως: per quod monebat, ut ad rem agendam simul adhiberetur et industriae celeritas et diligentiae tarditas. Ex quibus duobus contrariis fit *maturitas*.
6 Virgilius quoque, si quis animum attendat, duo ista verba *properare* et *maturare* tanquam plane contraria scitissime separavit in hisce versibus:

Frigidus agricolam si quando continet imber,
Multa, forent quae mox coelo properanda sereno,
Maturare datur.

7 Elegantissime ista duo verba divisit. Namque in praeparatu rei rusticae per tempestates pluviasque quoniam otium est, maturari potest: per serena[s], quoniam tempus instat, prope-

ter expr. Deinceps Steph. edidit: *Namque et dic.* Particulam *que* ignorant etiam codd. Torn. et Guelf. — *Aiunt*] Cf. Suet. Aug. 25. Macr. *solitum ferunt*; mox: *tarditas dilig.* — *Duobus*] Potuit dicere *duabus.* Thys.

§. 6. *Virgilius*] Georg. 1, 259 sq. ibique Serv. Infr. ad 16, 14. — *Plane* etc.] Edd. ante Iunt. *plane re sonantia* (s. *resonantia*) *contraria.* Mox Macr. *his vers.*; in vers. Virg. *agricolas.*

§. 7. *Elegantissime* etc.] Macr. *bene et eleganter duo ista v.* — *Praeparatu*] Ita Reg. duo Lugd. et Ald. cum Macr.; *properatu* Guelf. et edd. vett.; *praeperatu* vet. cod. Scal. et Steph.; *proparatu* Linc. — *Pluviasque*] Ita scripsi cum edd. vett. Vulg. deerat *que*, quod vel excidisse videtur propter seq. *quon.*, vel abiectum, quod mox *per serenas* legitur; ubi *serenae tempestates* contrariae sunt *tempestatibus pluviis.* Mihi vero, si quidem recte *que* restitui, dubium nullum est, quin *serena* scribendum sit, quod ex Virg. sumsisse Gell. videtur (Georg. 1, 393. cf. Valer. Fl. 1, 332.). Literam *s* igitur uncis seiunxi.

rari necessum est. Cum significandum autem 8
est, coactius quid factum et festinantius, tum rectius *praemature* factum id dicitur, quam *mature*: sicut Afranius dixit in Togata, cui *Titulus* nomen est:

Appetis dominatum demens praemature praecocem.

In quo versu animadvertendum est, quod *prae- 9
cocem* inquit, non *praecoquem*; est enim casus eius rectus non *praecoquis*, sed *praecox*.

Ceterum Zeun. ad Macr. *et pluvias* malebat. Deinceps Macr. *quoniam ex necessitate otium est*; tum: per scr. *vero -- necesse est*. Pro duplici *quoniam* edd. ante Iunt. hab. *quando*; Iunt. *quom*, i. e. *quum*; unde Ald. bis *cum* dedit. — *Est*] Forsan hic quaedam desunt, ut illa ex Catone, quae apud Serv. inveniuntur. *Thys.* Frustra! Quae Serv. ex Catone hab., ea habet ex lib. 16, 14. Macr. *Sane cum sign. est, c. q. et fest. fact.*, (om. *tum*) *rect. hoc dic.*

§. 8. *Autem est*] Guelf. *est autem*; mox rursus *festinatius*; et *tamen* pro *tum*. — *Sicut*] Macr. *sicuti*. — *Nomen*] Ascens. legend. esse putabat: Νόμος, i. e. lex ac regula; quod dederunt edd. Gryph. 1539. 1542. et hab. Macr. ed. Zeun. p. 614.; *nomen tamen* tuentur edd. vett. codd. Gron. Guelf. codd. Macr. In marg. cod. Thys. est: *Nomius*. Nomen fabulae fuisse fort. *Titulus*, s. *Tutulus*, i. e. miles, coni. Thys., laud. Fest. sub v. *Titul.* Add. Fulgent. de prisc. serm. sub v. *tutul.* Cum Steph. edidi: *cui Titulus nomen est*; ita ut *Tit.* litera maiuscula scriberem Long. dedit *Nomen*. Obstare mihi videtur locus lib. 13. c. 8, 3.: *cui Sellae nomen est*. cf. Both. Poet. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 191. Mox pro *dominatum* Guelf. hab. *dominatur*.

CAPUT XII.

De portentis fabularum, quae Plinius Secundus indignissime in Democritum philosophum confert: ibidem de simulacro volucri columbae.

1 Librum esse Democriti, nobilissimi philosophorum, de vi et natura chamaeleontis, eumque se legisse Plinius Secundus in *Naturalis Historiae* vicesimo octavo refert; multaque vana atque intoleranda auribus deinde quasi a Democrito scripta tradit, ex quibus pauca haec inviti meminimus, quia pertaesum
2 est. Accipitrem avium rapidissimum a chamaeleonte, humi reptante, [et,] si eum forte supervolet, detrahi et cadere vi quadam in terram; ceterisque avibus laniandum sponte
3 sua obiicere sese et dedere. Item aliud ultra humanam fidem: Caput et collum chamaeleontis si uratur ligno, quod appellatur *robur*, imbres et tonitrus derepente fieri; idque ipsum

Cap. XII. *Philosophum* etc.] Edd. ante Iunt. *Democ. conf. phil.*, *et ibid.*

§. 1. *Vicesimo*] Sic Guelf. et uterque Lugd.; sed minor pro *naturalis* hab. *naturali*; unde Gron. pater: *in naturali historia vigesima octava.* V. Plin. H. N. 28, 39. p. 379. Bip.

§. 2. *Avium rapid.*] Edd. vett. ante Steph. *avem rapidissimam*; nostrum probatur a codd. Gron. et Guelf. Sequens *et* om. cum Guelf. et edd. vett. Steph.; hinc uncis seiunxi. — *Avibus*] Plin. *animalibus*; dein *guttur* pro *collum*; tum *roboreis lignis*, reliqua v. apud Plin. Dein edd. vett. hunc ordinem hab.: *sese sp. sua obi. et d.*

§. 3. *Et*] Guelf. om. *et*. — *Tonitrus*] Edd. vett. et Guelf. *tonitrua*. V. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 345 sq. Deinceps edd. vett. dant *derep. fieri*.

usu venire; si iecur eiusdem animalis in
summis tegulis uratur. Item aliud, quod her- 4
cle an ponerem dubitavi; ita est deridiculae
vanitatis: nisi idcirco plane posui, quod opor-
tuit nos dicere, quid de istiusmodi admiratio-
num fallaci illecebra sentiremus, qua plerum-
que capiuntur et ad perniciem elabuntur in-
genia maxime sollertia; eaque potissimum,
quae discendi cupidiora sunt. Sed redeo ad 5
Plinium. Sinistrum pedem ait chamaeleontis
ferro, ex igni calefacto, torreri cum herba,
quae appellatur eodem nomine chamaeleontis,
et utrumque macerari unguento, colligique in
modum pastilli, atque in vas mitti ligneum,
et eum, qui id vas ferat, etiamsi is in medio
palam versetur, a nullo videri posse. His por- 6
tentis atque praestigiis, a Plinio Secundo scri-
ptis, non dignum esse cognomen Democriti
puto. Vel illud quale est, quod idem Plinius 7
in decimo libro Democritum scripsisse asseve-
rat? Aves quasdam esse certis vocabulis; et
earum avium confuso sanguine gigni serpen-
tem; eum si quis ederit, linguas avium et
colloquia interpretaturum. Multa autem vi- 8
dentur ab hominibus istis male sollertibus hu-

§. 4. *Plerumque*] Steph., contra libb., *pleraque*.

§. 5. *Ferro*] Marg. Gryph.: Ex Plinio legendum videtur: *in furno igni cal.* Pro *ex igni* Guelf. *exigui*. — *Chamaeleontis* etc.] Edd. vett. *chamaeleon, et utr.* Guelf. *chameleontis ferro et utr.* — *Atque*] Guelf. *ac.* V. ad 4, 18, 2. — *Id*] Pronom. non est in codd. plurimis Gron.; delevit Long. Hab. Guelf.

§. 6. *Scriptis* etc.] Guelf. *inscriptis non indignum.* — *Cognomen*] Guelf. et edd. ante Iunt. *cognomine*, quod video restituisse Long., nescio quo sensu. Cf. Plin. 10, 49.

huiuscemodi commenta in Democriti nomen data, nobilitatis auctoritatisque eius perfugio
9 utentibus. Sed id, quod Archytam Pythagoricum commentum esse atque fecisse traditur, neque minus admirabile neque tamen vanum aeque videri debet. Nam et plerique nobilium Graecorum et Favorinus philosophus, memoriarum veterum exsequentissimus, affirmatissime scripserunt, simulacrum columbae e ligno ab Archyta ratione quadam disciplinaque mechanica factum volasse. Ita erat scilicet libramentis suspensum et aura spiritus inclusa
10 atque occulta concitum. Libet hercle super re tam abhorrenti a fide ipsius Favorini verba ponere: *Ἀρχύτας Ταραντῖνος, φιλόσοφος ἅμα καὶ μηχανικὸς ὤν, ἐποίησε περιστερὰν ξυλίνην πετομένην· ἥτις εἴποτε καθίσειεν, οὐκέτι ἀνίστατο. μέχρι γὰρ τούτου.*

CAPUT XIII.

Cum partim hominum qua ratione veteres dixerint.

1 *Partim hominum venerunt* plerumque di-

§. 8. *Data*] Gebhard. ad Liv. 1, 4. emendat: *lata*, probante Othone.

§. 9. *Archytam Pyth.*] Guelf. *arthica pyth.*; mox *tam* pro *tamen.* — *Exsequentissimus*] Qui presse memorias veterum sectatur, vel potius verbis exprimit. *Thys.* — *Ab*] Guelf. om. *ab.*

§. 10. Ἀρχύτας] Pro his Reg. et Lugd. mai. reliquis omissis: *epix tacta panti nocta*; quae notae sunt duorum primorum vocc. Graecorum. Lugd. min. omisso v. φιλ. hab. ΑΛΛΑ pro ἅμα.

Cap. XIII. *Veteres*] Edd. ante Iunt. *homines dix.*; Iunt. et Ald. om. *homines*, sed in ind. cap. hab. *veteres.*

citur, quod significat *pars hominum venit*, id est, *quidam homines*. Nam *partim* hoc in loco adverbium est: neque in casus inclinatur, sicuti *cum partim hominum* dici potest, id est, *cum quibusdam hominibus*, et quasi cum quadam parte hominum. M. Cato in oratione 2
De Re Floria ita scripsit: *Ibi pro scorto fuit, in cubiculum surrectitavit e convivio, cum partim illorum iam saepe ad eundem modum erat*. Imperitiores autem *cum parti* legunt, 3
tanquam declinatum sit, quasi vocabulum, non dictum quasi adverbium. Sed Q. Claudius in 4
vicesimo primo annali insolentius paulo hac figura est ita usus: *Enim cum partim copiis hominum adolescentem placentem sibi*. Itemque Claudii in vicesimo tertio annali verba haec sunt: *Sed idcirco me fecisse, quod utrum negligentia partim magistratuum, an avaritia, an calamitate populi Romani evenisse dicam, nescio*.

§. 1. *Venit*] Guelf. om. v. *venit*.

§. 2. *Surrectitavit*] Cum Gryph. Long. *subrepit*; Reg. et Iunt. Ald. *subrect*. Lugd. min. *surrecit*. Lugd. mai. Guelf. edd. ante Iunt. nostrum hab.

§. 3. *Imperitiores*] Sciopp.: *Imo doctiores*. Deinceps edd. vett. et Guelf. hab. *cum partim*. Tum pro *tanq*. Guelf. dat *quasi*.

§. 4. *In*] Edd. vett. om. *in*. — *Cum*] Guelf. om. *cum*. Edd. vett. ante Iunt. *eum enim cum*; dein: *adolescentium* eaedem cum codd. Gron. Guelf.; Iunt. *adulesc*.; *adolescentum* cod. Torn. Locus omnino corruptus videtur. Certe legend. videtur: *adolescentium placentum* s. *placentium sibi*. *Homines adolesc*. v. c. 3, 5. Dein Long. *item Q. Cl.* edd. vett. secutus, quae iterum om. *in* sequens, praeter Iunt. et Ald.; *in* om. h. l. etiam Guelf. — *An*] Edd. ante Iunt. *num*. Guelf. *nam*.

CAPUT XIV.

Iniuria mihi factum itur quali verborum ordine Cato dixerit.

1 Audio: *illi iniuriam factum iri*; audio: *contumeliam dictum iri* vulgo quoque ita dici, vulgo et istam esse verborum figuram iam in medio loquendi usus: idcirco[que] exemplis
2 supersedeo. Sed *contumelia illi*, vel *iniuria factum itur* paulo est remotius: exemplum
3 igitur ponemus. M. Cato *pro se contra C. Cassium*: *Atque evenit ita, Quirites, uti in hac contumelia, quae mihi per huiusce petulantiam factum itur, rei quoque publicae me-*
4 *dius fidius miserear, Quirites.* Sicut autem *contumeliam factum iri* significat iri ad contumeliam faciendam, id est, operam dari, quo fiat contumelia; ita *contumelia [mihi] factum itur*, casu tantum immutato, idem dicit.

Cap. XIV. *Itur*] Steph. vitiose h. l. *dicitur*; verum hab. in summa capp.

§. 1. *Quoque*] Guelf. *quod*. — *Vulgo*] Edd. vett. om. *vulgo*. Guelf. *vulgo et is non esse*. — *Usus*] Steph. cum Guelf. et Iunt. *usus* dederunt pro vulg. *usu*. Liv. 5, 41.: *medio aedium*. Infr. 20, 10, 6. *in medio rerum*. Sequens *que* om. edd. vett. et Guelf.

§. 3. *Quae*] Sciopp. *quam* legendum esse censuit; sed repugnare sqq.: contumelia mihi f. itur, opposuit Voss. de Construct. c. 54. cf. Carr. Antiqq. 2, 1. Ruddimann. II. p. 257. annot. 78. Deinde pro *huiusce* edd. ante Iunt. hab. *huiuscemodi*.

§. 4. *Iri*] Guelf. om. *iri*; mox hab. *quod* pro *quo*. — *Contumelia*] V. *contum*. adiunxi ex Guelf. et edd. vett.; edd. vett. mox om. pronomen *mihi*. Guelf. om. *cont. mihi* et mox hab. *mutato* pro *immutato*.

CAPUT XV.

De flaminis Dialis deque flaminicae caerimoniis; verbaque ex edicto praetoris apposita, quibus dicit, non coacturum se ad iurandum neque virgines Vestae neque Dialem.

Caerimoniae impositae flamini Diali mul- 1
tae, item castus multiplices, quos in libris,
qui de sacerdotibus publicis compositi sunt,
item in Fabii Pictoris librorum primo scriptos
legimus; unde haec ferme sunt, quae com- 2
meminimus: *Equo Dialem flaminem vehi re-* 3
ligio est: classem procinctam extra pomoe- 4
rium, id est, exercitum armatum, videre:
idcirco rarenter flamen Dialis creatus consul
est, cum bella consulibus mandabantur: item 5
iurare Dialem fas nunquam est: item annulo 6

Cap. XV. *Flaminicae*] Reg. *flamineae.* Post pro *Vestae* Gryph. 1539. in marg. hab. *Vestales.* — *Dialem*] Edd. ante Iunt. *Diales.*

§. 1. *Caerimoniae*] Guelf. ita hoc cap. incipit: *Castus cerimoniae* etc. — *Flamini*] Ed. Rom. et Guelf. *flamine.* — *Castus*] Iunt. Ald. *casus* (i. e. ritus); edd. vett. *cautus;* nostrum dedit Lips. Elector. 1, 21. confirmantibus Reg. Thuan. Lugd. utroque et Memm. *Cautus* tamen praeferre videtur Lips. l. l. explicans: quidquid in sacris cavendum et religionis gratia vitandum aut omittendum sit. Guelf. hab. *cautus.* Mox pro *sacerd.* Gryph. 1542. 1591. marg. hab. *sacerdotalibus.* — *Scriptos*] Hoc v. in quodam Ms. Thys. deest.

§. 3. *Equo*] Cf. Fest. v. Equo et Plin. H. N. 28, 9. Falster. p. 265. Numeros deinceps appositos hab. edd. vett. ut: *I. Equo* etc. *II. classem* etc.; om. Iunt. Steph. cod. Guelf.

§. 5. *Iurare*] Plutarch. Quaestt. Rom. 44. Liv. 31, 50. Mox v. *est* post *nunq.* om. Guelf.

7 *uti nisi pervio cassoque fas non est: ignem*
e flaminia, id est, flaminis Dialis domo,
8 *nisi sacrum efferri ius non est: vinctum, si*
aedes eius introierit, solvi necessum est: et
vincula per impluvium in tegulas subduci, at-
9 *que inde foras in viam demitti. Nodum in*
apice neque in cinctu neque alia in parte ul-
10 *lum habet: si quis ad verberandum ducatur,*
si ad pedes eius supplex procubuerit, eo die
11 *verberari piaculum est: capillum Dialis, nisi*
12 *qui liber homo est, non detonset: capram et*
carnem incoctam et ederam et fabam neque
13 *tangere Diali mos est neque nominare: pro-*
pagines e vitibus altius praetentos non succi-

§. 6. *Pervio*] I. e. patulo et vacuo, sine ulla gemma vel lapide. *Thys.* cf. Kirchmann. de Annulis p. 14.

§. 7. *Flaminia*] Reg. et Guelf. *flamina.* Cf. Fest. v. Ignem. — *Sacrum*] I. e. sacro destinatum, ut interpretatur I. G. E Lipsii (l. l.) coniectura vulg. legitur: *in sacrum.* Fest.: divinae rei gratia.

§. 8. *Demitti*]. Edd. vett. et Steph. cum Guelf. *dimitti.* Gryph. *dem.*, quod exstat in edd. recent. Sed nostrum etiam probum videtur. Ovid. Met. 2, 310. *dimittere coelo imbres.*

§. 9. *Nodum* etc.] Gryph. 1542. edidit: *nodum neque in apice* etc.; correxit Lips. l. l. Guelf. *non dum* et mox *ullam.*

§. 10. *Verberari*] Plutarch. l. l. 111.

§. 11. *Detonset*] Cultris aereis hoc fiebat. Serv. ad Virg. Aen. 1, 452.

§. 12. *Incoctam*] Plut. l. l. 110. — *Ederam*] Fest. v. Fabam.

§. 13. *Praetentos*] A quibus poterat offendi, quando vindemiam inchoabat. *I. G.* Guelf. *praetentus.* Vet. cod. Sciopp. hab. *praetextus*; alius: *praetentis.* Edd. vett. *e vit. altis protentis non succidet.*

det: pedes lecti, in quo cubat, luto tenui cir- 14
cumlitos esse oportet: et de eo lecto trino-
ctium continuum non decubat: neque in eo
lecto cubare alium fas est, neque apud eius
lecti fulcrum capsulam esse cum strue atque
ferto oportet: unguium Dialis et capilli se- 15
gmina subter arborem felicem terra operiun-
tur. Dialis cotidie festatus est: sine apice 16 17
sub divo esse licitum non est: sub tecto uti

Iunt. *altius praetentius non succed.* Ald. *altius praetentis non succidet.* V. *succid.* antiqua forma esse pro *succedet*, *subibit* admonuit Lips. coll. Plutarcho Quaestt. Rom. 112.: διὰ τίνα αἰτίαν οὐδὲ κιττοῦ θίγειν ἐφίεται τῷ ἱερεῖ τοῦ Διός, οὐδὲ ὁδὸν διελθεῖν ἀναδενδράδος ἄνωθεν διατεταμένης.

§. 14. *De*] Sciopp. *in.* — *Decubat*] Gron. pater: secubat. Nam *decubare* i. q. decumbere. — *Alium*] Guelf. *ne alium.* — *Neque*] Sciopp. *atque.* — *Capsulam*] Vet. cod. Thys. et Guelf. *capsam*, ut est in edd. ante Iunt. — *Ferto*] Vulg. (Guelf.) *ferro*, quod hab. etiam ed. Bip., operarum, credo, vitio. Gron. enim cum Steph. et Turneb. Adv. 14, 18. hab. *ferto*, de quo v. Glossar. Schell. sub v. fertum s. ferctum.

§. 15. *Felicem*] Vulg. (hic et §. 28. *siliqua*) *siliquam*, s. *silicam.* Nostrum hab. Iunt. et marg. Gryph. 1542. Fuerunt qui coniicerent: *ilicem* vel *salicem.* v. Cael. Rhodig. LL. Antiqq. 15, 8. Guelf. hab. *silicem*, infr. *silici.* cf. Macrob. Sat. 2, 16.

§. 16. *Festatus*] Quidam (in marg. ed. Gryph. 1539.) *testatus*, quod quocunque loco s. die decedat, non moriatur intestatus. Turneb. l. l. *feriatus*; Steph. *fertatus*, fertis instructis. Thys. *fertarius*, coll. Festo sub v. Ferctum. Codd. Gron. hab. *serkatus*, *fertatus*, Thuan. *fertantus*; Guelf. *festatus.* Iunt. *ferstatus.* I. G. *ferratus*, ut dicatur aliquid ferri in vestitu habuisse, quo nempe apex erigatur et in altum extendatur, ne remissi aliquid aut laxi ostendat. V. Scheller. sub v. festatus.

§. 17. *Sine ap.*] Edd. vett. hab. *ac sine ap.* — *Uti liceret*] Codd. Gron. Guelf. et Steph. pro *uti*

liceret, non pridem a pontificibus constitu-
18 *tum.* Massurius Sabinus scripsit, et alia [talia] quaedam remissa: gratiaque aliquot caerimo-
19 niarum facta dicitur: *farinam fermento im-*
20 *butam attingere ei fas non est: tunicam in-*
timam, nisi in locis tectis, non exuit, ne
sub coelo, tanquam sub oculis Iovis, nudus
21 *sit: super flaminem Dialem in convivio, nisi*
rex sacrificulus, haud quisquam alius ac-
22 *cumbit: uxorum si amisit, flaminio decedit:*
23 *matrimonium flaminis nisi morte dirimi non*
24 *est ius: locum, in quo bustum est, nunquam*
25 *ingreditur: mortuum nunquam attingit: fu-*
26 *nus tamen exsequi non est religio.* *Eaedem*

lic. dant: *utiliter et;* edd. vett. *uti libet et;* nostrum dedit Gron. pater.

§. 18. *Talia*] *Talia* deest in Guelf. et edd. vett.; intexuit Steph. Deinceps codd. Gron. et Guelf. *gratiaque aliq. cerim. facta dicitur* pro: *gratiamque aliquot c. factam dicit*; Gron. pater: *Sub t. uti l., non pridem a p. constitutum M. S. scribit. Et alia q. r., gr.que aliq. cer. facta dicitur.* Sed his non opus esse videtur.

§. 19. *Farinam*] Cf. Plutarch. l. l. 109.

§. 20. *Tunicam* etc.] Multos ex Mstis innuere, Gellium scripsisse: *tunica intima nisi in l. l. non exuit se,* annotavit I. G.; et Sciopp. ex vet. cod. annotat: *exuisse,* et coni.: *exuit se.* Guelf. *non exuisse sub c.* cf. Plut. l. l. 40.

§. 21. *Super*] Cf. Fest. sub v. *Ordo.*

§. 22. *Decedit*] Cf. Plut. l. l. 50. Liv. 26, 23. Val. M. 1, 1, 4.

§. 23. *Dirimi*] Vet. cod. Thys. et edd. ante Iunt. hab. *dirumpi.* Tum cod. Torn. dat *ius non est.* Guelf. *nisi morte dirimi non est ius nisi morte dirumpi non est ius* (sic!).

§. 24. *Bustum*] V. Fest. sub h. v.

§. 25. *Attingit*] Guelf. *attigit.* — *Funus*] Cf.

ferme caerimoniae sunt, quas flaminicas Dia-
lis seorsum aiunt observitare; veluti est: quod 27
venenato operitur: et quod in rica surculum 28
de arbore felici habet: et quod scalas, [nisi] 29
quae Graecae appellantur, eas escendere ei
plus tribus gradibus religiosum est: atque 30
etiam cum it ad Argeos, quod neque comit
caput neque capillum depectit. Verba prae- 31
toris ex edicto perpetuo de flamine Diali et
de sacerdote Vestae adscripsi: SACERDOTEM.

Kirchmann. de Funer. Rom. 2, 5. p. 142. et c. 21. p. 267.

§. 26. *Quas*] Guelf. om. *quas*. Sciopp. *flam. quas*. Cum edd. vett. Long. *quas fl. sacerdotissas*: Scalig. ad Fest. p. 72.: sacerdotulas. V. *sacerd.* quod ignorat etiam Guelf. delevit Lips. l. l. et scripsit *Diali seors.* i. e. separatim. *Dialis* pro *Diales* hab. cum Guelf. et edd. vett. Steph.

§. 27. *Venenato*] Vulg. (Guelf.) *bene nato* (ed. Rom. *benenato*). Scalig. *vere nato*; *venenatum* est, tinctum, infectum. Serv. ad Virg. Aen. 4, 36.

§. 28. *Quod*] Guelf. om. *quod*; tum *in rica* est pro vulgat. *virica*. Guelf. *inrita*, Iunt. *irrica*, Ald. *virrica*, cf. Turneb. Adv. 14, 18. Fruter. Veris. 3, 11. Carr. Emendd. 1, 3.

§. 29. *Et quod* etc.] Ita Scalig. Vulg. *et quod sc., quae Graece* (edd. Ven. et Brix. *Graecae*) *κλίμακες appellantur*; Guelf. *et quod, sci quae appellatur* G. Sciopp. *scala — κλίμαξ appellatur. nisi* abesse posse vidit I. G., nec exstat in ullo cod. Pron. *eas* om. Steph. Dein *ascend.* dant edd. vett. et Guelf.; nostrum e cod. Carr. (Emendd. 1, 5.) cf. 17, 2, 24. Mox Guelf. et Linc. hab. *relig. non est.*

§. 30. *Ad Argeos* etc.] Guelf. *ad grecos qui intonuit caput neque* etc. De Argeis v. Beroald. Annotat. Syllog. 2. p. 231. T. 1. Gruter. Thes. et Scheller. s. v. *Argeus.*

§. 31. *SACERDOTEM*] Reg. *sacerdotalem* s. *sacerdotulam.*

VESTALEM ET FLAMINEM DIALEM IN OMNI MEA IURISDICTIONE IURARE NON
32 COGAM. Verba M. Varronis ex secundo *Rerum Divinarum* super flamine Diali haec sunt: *Is solus album habet galerum, vel quod maximus [est], vel quod Iovi immolata hostia alba fieri oporteat.*

CAPUT XVI.

Quos errores Iulius Higinus in sexto Virgilii animadvertit, in historia Romana erratos.

1 Reprehendit Higinus Virgilium, correcturumque eum fuisse existimat, quod in libro
2 sexto scriptum est. Palinurus est apud inferos, petens ab Aenea, ut suum corpus requirendum et sepeliendum curet; is hoc dicit:

Eripe me his, invicte, malis: aut tu mihi terram

§. 32. *Album habet*] Sciopp. *habet album.* Guelf. *solum alb. h.* Dein *est* omit. omnes codd. Gron. Guelf.; om. iam cum funt Steph. Tum pro *alba* edd. vett. hab. *albato*, quod exhib. etiam Tor. Scheff. Flor. et Lugd. min.; Guelf. *albato.* *alba f.* dant Reg. Thuan. Lugd. mai. et Sciopp. Freinshem. in Indic. Flor. sub v. Dubium: *quod Iovi hostia albata fi. op.* Verbum *fieri* despicere videri galerum, quem parari dicat solere ex albae hostiae Iovi immolatae pelle, annotavit I. G.

Cap. XVI. *Higinus*] Guelf. *yginius*; in ca. *Hyginius* semper.

§. 1. *Correcturumque*] Guelf. *correptur.* — *Libro*] V. 365 sq.

§. 2. *Requirendum*] Guelf. *repiend.* (*reperiendum?*) — *Hoc*] Edd. vett. *haec.* Vulgatum firmat Guelf.

Iniice, namque potes, portusque require Velinos. 8

Quo, inquit, modo aut Palinurus novisse et 3
nominare potuit portus *Velinos*, aut Aeneas
ex eo nomine locum invenire, cum Velia oppidum, a quo portum, qui in eo loco est, Velinum dixit, Servio Tullio Romae regnante, post annum amplius sexcentesimum, quam Aeneas in Italiam venit, conditum in agro
Lucano et eo nomine appellatum est? Nam 4
qui ab Harpalo, inquit, regis Cyri praefecto,
ex terra Phocide fugati sunt, alii Veliam,
partim Massiliam condiderunt. Inscitissime igi- 5
tur petit, ut Aeneas portum Velinum requirat,
cum id nomen eo tempore fu[er]it nusquam
gentium. Neque simile, inquit, illud videri 6
debet, quod est in primo carmine,

Italiam fato profugus Laviniaque venit
Litora.

Et aeque in sexto libro: 7

Chalcidicaque levis tandem superadstitit arce;

§. 3. *Et nom.*] Edd. vett. *aut nom.* (Iunt. *et aut*) — *et Aen.*; *et Aen.* hab. etiam Guelf. — *Romae regn.*] Edd. vett. *regn. Romae*; nostrum ordinem firmat Guelf. — *Et eo n.*] Guelf. *ex eo n.*

§. 4. *Harpalo*] Al. *Harpagum* vocant. v. Thys. ad Herodot. 1, 164 sqq. — *Phocide*] Phocaea v. Phocaeensi dicendum fuit. Confusio nominum frequens. v. I. G.

§. 5. *Fuerit*] Steph. et Guelf. *fuit.*

§. 6. *Videri debet*] Guelf. *debet videri.* — *Primo*] V. 2.

§. 7. *Et etc.*] Edd. ante Iunt. *aut quod aeque est in s. l.*; Ald. *aut quod aeque in s.* omisso v. *est.* Vulgatam lectionem tuetur Guelf. — *Sexto*] V. 17.

8 quoniam poetae ipsi quaedam κατὰ πρόληψιν
historiae dicere ex sua persona concedi solet,
quae facta ipse postea scire potuit: sicut Vir-
gilius scivit de Lavinio oppido et de colonia
9 Chalcid[ic]ensi. Sed Palinurus qui potuit, in-
quit, scire ea, quae post annos sexcentos fa-
cta sunt? Nisi quis eum divinasse apud infe-
ros putat, perinde ut animae defunctorum so-
10 lent. Sed et si ita accipias, quamquam non
ita dicitur, Aeneas tamen, qui non divinabat,
quo pacto potuit requirere portum Velinum,
cui nomen tunc, sicuti diximus, nullum us-
11 quam fuit? Item hoc quoque in eodem libro
reprehendit, et correcturum esse Virgilium
12 putat, nisi mors occupasset. Nam cum The-
sea, inquit, inter eos nominasset, qui ad in-
feros adissent ac redissent, dixissetque:

— Quid Thesea, magnum
Quid memorem Alciden? et mi genus ab
Iove summo est;

— *Arce*] Edd. vett. Steph. et Guelf. *arce* dederunt pro vulg. *ante*, quod nescio unde profectum sit.

§. 8. *Facta*] Edd. ante Iunt. *acta*. — *Chalcidicensi*] Edd. vett. ante Iunt. *Chalcidensi*; Iunt. et Ald. *Chalcidiensi*; Steph. *Chalcidinensi*. Guelf. *chalchidenensi*. Vulgat. *Chalcidicensi* nescio quam auctoritatem habeat.

§. 9. *Potuit* etc.] Edd. vett. et Guelf. *potuit id inq. sc., ea q.* Deinceps ed. Rom. *post annos dictos fact. s.*; reliquae edd. vett. *dc. s. DC.*

§. 10. *Et*] Guelf. om. *et*. — *Cui*] Lambec. in marg. *cuius*.

§. 11. *Esse*] *Fuisse* edd. ante Iunt. v. fin. huius cap. — *Mors*] Reg. et Lugd. mai. *mori*, quod etiam ferri posse censuit I. G. cf. 1, 3, 1.

§. 12. *Dixissetque*] 6, 122. 617. — *Alciden* etc.] Guelf. *Alcidem et michi genus a Iove.* —

postea tamen infert:

— *Sedet, aeternumque sedebit*
Infelix Theseus.

13 Qui autem, inquit, fieri potest, ut aeternum apud inferos sedeat, quem supra cum iis nominat, qui descenderint illuc, atque inde rursum evaserint; praesertim cum ita sit fabula de Theseo, atque si Hercules eum evellerit e petra, et in lucem ad superos eduxerit. Item
14 in his versibus errasse Virgilium dicit:

Eruet ille Argos Agamemnoniasque Mycenas,
Ipsumque Aeaciden, genus armipotentis Achilli,
Ultus avos Troiae, templa et temerata Minervae.

15 Confudit, inquit, et personas diversas et tempora. Nam neque eodem tempore neque per eosdem homines cum Achaeis et cum Pyrrho
16 bellatum est. Pyrrhus enim, quem dicit Aeaciden, de Epiro in Italiam transgressus cum

Tamen] Guelf. *tum.*

§. 13. *Nominat*] Steph. *nominat*; idemque exhib. edd. vett. et Guelf.; unde tandem vulgat. *commemorat.* — *Evaserint*] Guelf. *evaserunt.* — *Si*] Edd. ante Iunt. *sic.* — *E petra*] Edd. vett. Steph. et Guelf. *e petra*; quod restitui cum Long. in locum vulg. *de petra.*

§. 14. *Virgilium*] Aen. 6, 838 sqq. *Dicit* pro *dixit* est ex edd. vett. et Guelf. [illegible] *Argos*] Guelf. *Argos*. mox (et §. 16.) *Aeaciden* [illegible] *Achillis.* — [illegible] Cod. Torn. *intemeratae.*

§. 15. *Diversas*] Guelf. *adversas.* — *Bellatum est*] Reg. et *Italia bellatum est*; [illegible] in Italiam.

Romanis depugnavit adversus Manium Curium
17 in eo bello ducem. Argivum autem bellum,
id est, Achaicum, multis post annis a L.
18 Mummio Imperatore gestum est. Potest, inquit, igitur medius eximi versus, qui de Pyrrho importune immissus est, quem Virgilius procul dubio exemturus, inquit, fuit.

CAPUT XVII.

Quam ob causam et quali modo Democritus philosophus luminibus oculorum sese privaverit: et supe[r] ea re versus Laberii, pure admodum et venuste facti.

1 Democritum philosophum in monumenti[s] Graecae historiae scriptum est, virum praete[r] alios venerandum, auctoritateque antiqua prae[ditum], luminibus oculorum sua sponte se pri[vasse], quia existimaret, cogitationes com[mentationesque] animi sui in contemplandi[s] naturae rationibus vegetiores et exactiores fo[re], si eas videndi illecebris et oculorum im-
2 pedimentis liberasset. Id factum eius modum[que], quo ipsum, quo caecitatem facile sollertia sub[...]

§. 16. *Manium*] Ita edd. vett. et Guelf.; Steph. M. Vulg. *M.*; deinceps in Ms. quod. Thys. et Guel[f.] est: *eodem* pro *eo*.

§. 17. *Argivum*] Guelf. et edd. vett. *Argivu[m]* dant, quod retinuit cum Steph. Long. Vulg. *Argi[vum]*.

§. 18. *Importune* etc.] Guelf. *in oportune* (i[n] opportune) *missus est*.

Cap. XVII. §. 1. *Gr. historiae*] Edd. ante [...] et Guelf. *Graecae* ... *historiae* pro: *hist. Gr.* ... *Privasse*] Cf. Cic. de Fin. 5, 29. Tertullian. in Ap[ol.] ... Dem. ... quod mulieres si[ne] cupiditate intueri non posset ... alios allega[t] Long.

tilissime conscivit, Laberius poëta in mimo, quem scripsit *Restionem*, versibus quidem, satis munde atque graphice factis, descripsit; sed causam voluntariae caecitatis finxit aliam: vertitque in eam rem, quam tum agebat, non inconcinniter. Est enim persona, quae hoc 3 apud Laberium dicit, divitis avari et parci, sumtum plurimum asotiamque adolescentis viri deplorantis. Versus Laberiani [hi] sunt: 4

Democritus Abderites physicus philosophus
Clypeum constituit contra exortum Hyperionis,

§. 2. *Conscivit*] Steph. Specim. Emendd. p. 188. malebat: *concivit*. Deinde Sciopp. et edd. ante Iunt. *inscripsit* pro *scripsit*. v. ad 3, 16, 7. Tum edd. vett. et Guelf. *Ractiorem* vel *Rectorem*. cf. 16, 7. Iunt. *restiorem*. Nostrum ex Ms. reposuit iam Fruter. Verisim. 2, 12. Carri Antiq. 1, 6. — *Graphice*] Guelf. *gratifice*; mox *descripsit*; ita ut *de* delendum esse videatur. — *Inconcinniter*] Vet. cod. apud Fruter. l. l. *inconvenienter*.

§. 3. *Hoc*] Ita Guelf. edd. vett. et Steph. pro vulg. *haec*. — *Asotiamque*] Edd. vett. ἀσωτίαν τε καὶ *luxumque et popinationem*. Inde Ald. ἀσωτίαν τε et *propinat*. Steph. p. 187. malebat: *popinationem*, quod exstat in marg. Gryph. 1539. cf. Palmerii Spicileg. 7. p. 108. Sed nihil est in Mss.; Guelf. hab. *associumque adol.* Deinceps *viri* est ex codd. omnibus Gron. Guelf. et Steph. v. Specim. p. 187. Edd. vett. *filii*. Both. Scen. Poët. V. 5. P. 2. p. 214. *bibuli*.

§. 4. *Hi*] Edd. vett. hab. *hi*. Om. Guelf. cum Steph.; unde suspectum fit. — *Democritus*] Hos versus alii aliter legunt. In edd. vett. ante Ald. ita distincti sunt, ut versus incipiant a vv. *Constituit*, *Effodere*, *Solis*, *Esse*, *Fulgenti*, *Lucificare*, *Ne*. Trimetros, ut nunc sunt, cum Fruter. l. l. edidit Steph. Cf. Burmann. Anthol. Lat. V. 2. p. 405 sq. In versu primo Lindemann. in *Selectis poëtar. Latin.*

Oculos effodere ut posset splendore aereo.
Ita radiis solis aciem effodit luminis,
Malis bene esse ne videret civibus.
Sic ego fulgentis splendorem pecuniae
Volo lucificare exitum aetati meae;
Ne in re bona esse videam nequam filium

CAPUT XVIII.

Historia de Artemisia, deque eo certamine, quod apud Mausoli sepulcrum a scriptoribus inclitis decertatum est.

1 Artemisia Mausolum virum amasse fertur supra omnis amorum fabulas, ultraque affe-
2 ctionis humanae fidem. Mausolus autem fuit

1823.) P. II. p. 122. legit; *physicu'*; in secundo *Constituit clupeum*. V. 4.: *solis radiis*. V. 6. 7.: *Sic fulgidae splendore pecuniae ego volo Elucificare aetatis exitum meae*. V. quarto Lambin. *Radi solis sibi ac. eff. lum.* Both. *effudit*. Dein Turneb. Advers. 14, 18.: *Sic ego splendore fulgenti pecuniae Volo elucificare* (v. mox) *exitum aetatis meae*. *Splendore* pro *splendorem* hab. etiam Non. sub v. *elucifacere*; edd. vett. *fulgenti splendore in pecuniam*, quod retinuit Fruter. intelligens extremam senectutem. Sciopp. *fulgenti splendore in pecu.* Lambin. ad Lucret. 4, 325. *splendore fulgentis pec.*. Pro *volo* cod. Torn. et Sciopp. *velo*. *Lucif.* (vel *lucrific.* s. *ludific.*) est in codd. Gron. Guelf. edd. vett. et Sciopp. Steph. *elucific.*; Non. *Elucifacere* s. *elucificare*. Both. *elucificari*; al. *ludific.* Turneb. 28, 32. *luscific.* i. e. caecare. *Aetatis* pro *aetati* exhib. Guelf. Sciopp. Non. et Fruter. In v. ultimo Lindem. cum Lamb. edd. vett. et Guelf. *videam esse* pro *esse vid.*; sed vulgatam etiam scripturam retineri posse putat V. D. Ceterum vv. *aereo* -- *splendorem* om. Guelf. et sic pergit: *in pecuniam volo*.

ut M. Tullius ait, rex terrae Cariae, ut quidam Graecorum historiarum scriptores dicunt, provinciae Graeciae praefectus, quem σατράπην Graeci vocant. Is Mausolus ubi fato perfunctus est, et inter lamenta et manus uxoris funere magnifico sepultus est, Artemisia, luctu atque desiderio mariti flagrans uxor, ossa cineremque eius, mixta odoribus contusaque in pulveris faciem, aquae indidit, ebibitque: mul-

Cap. XVIII. §. 2. *M.*] Quaest. Tusc. 3, 31, 75. cf. Vitruv. 2, 8. Plin. H. N. 36, 5. Paus. 8, 16, 3. — *Dicunt*] V. *dicunt* restitui ex edd. vett. et Guelf. — *Graeciae*] Ita codd. Gron. vel (Guelf. Torn. et edd. vett.) *Graecae*; hoc Casaub. ap. Torn. interpretatur de Asiaticis Graecis, non iis, qui in Graecia erant. Gron. coni. *Cretae*. Thys. *Cariae*. Lips. Elector. 1, 21. *provinciae praef.*; vel: *prov. a Rege praef.* I. G.: Videndum censeo, an non convenerit arrogantiae Asiaticae, postquam Persarum reges bellare cum Graecis inceperunt, tunc ab illis satrapias auctas fuisse, unamque dictam *satrapiam Graeciae*, etsi auctores vulgo nobis non indicent, nisi satrapias Phrygiae, Lydiae, Ioniae, Cariae, etiam maritimae orae. cf. *Heeren. Ideen* etc. V. 1. P. 1. Sect. 1. §. f. p. 124 sqq. ed. Vien. a. 1817. — *Quem*] Ita edd. vett. Vulgo pronom. *quem* om. Codd. etiam Torn. hab. *σατράπην* pro *satrapen*; quae proprie Persica vox est. v. ad Xenoph. Anab. 1, 1, 2.

§. 3. *Est*] Verb. *est* adiunxi e Guelf. et edd. vett.; ex his etiam copulam *et*, quae deinceps legitur. Propter orationis numeros maluerim tamen abesse v. *est*, et tantum addi *et*. Utrumque abiicere, quod in reliquis edd. inde a Steph. factum est, religioni mihi ducebam. Possis etiam, abiecta copula *et*, maiori distinctione post vv. *sepult. est* interpungere, ut duae sententiae fiant; quod tamen minus placet. — *Funere*] Guelf. *munere*. — *Uxor*] Hoc [illegible] edd. ante Iunt. — *Pulveris faciem*] Edd. vett. et Guelf. [illegible] vv. ordinem dederunt pro vulg. *in fac. pulv.*

multaque alia violenti amoris indicia fuisse dicitur.
4 Molita quoque est ingenti impetu operis, conservandae mariti memoriae, sepulcrum illud memoratissimum, dignatumque numerari
5 inter septem omnium terrarum spectacula. Id monumentum Artemisia cum Diis Manibus Sacris Mausoli dicaret, ἀγῶνα, [id est certamen] laudibus eius dicundis, facit; ponitque praemia pecuniae aliarumque rerum bonarum am-
6 plissima. Ad eas laudes decertandas venisse dicuntur viri nobiles ingenio atque lingua praestabili, Theopompus, Theodectes, Naucrites. Sunt etiam qui Isocratem ipsum cum iis certavisse memoriae mandaverint. Sed eo certamine vicisse Theopompum iudicatum est. Is
7 fuit Isocratis discipulus. Extat nunc quoque

Ebibitque] Guelf. embib. cf. Valer. M. 4, 6. ext. 1. et Thys.

§. 4. Memoriae] Edd. vett. memoriae causa. — Dignatumque] Reg. dignumque.

§. 5. Diis etc.] Sic edd. vett. et Guelf. Codd. Thys. *Dis manibus sacris;* Steph. edidit: *D. M. S.* Vulg. deerat v. *sacris.* cf. Kirchman. de Fun. Rom. 3, 19. p. 463 sq. Dein *dicendis* Guelf. — Ἀγῶνα] Edd. vett. et Guelf. *agona i. e. certamen.* Videtur h. l. interpretatio vocis Graecae a Gellio ipso profecta esse. Hinc restitui; uncis tamen seiunxi, quia om. Steph. cum codd. fortasse. cf. ad 1, 26, 10.

§. 6. Naucrites] Sciopp. Casaub. ap. Torn. et Taylor. Lectt. Lys. p. 681. ed. Reisk. *Naucrates.* Suid. Naucratem Erythraeum, et Erythraeum Naucratitem appellat. Vales. scribebat: *Theodectes Naucratites,* ex Plutarch. et Isocr. Theodectem autem Phaselitem fuisse addit, Naucratem, Isocratis discipulum. — *Isocratem*] V. Suid. Guelf. *Socratem;* mox *mandaverunt.*

§. 7. *Theodecti*] *Theodectis* legendum esse existimasse videtur Schneid. Gramm. Lat. 1, 2. p. 37.

Theodecti tragoedia, quae inscribitur *Mausolus*; in qua eam magis, quam in prosa, placuisse Hyginus in *Exemplis* refert.

CAPUT XIX.

Non purgari neque levari peccatum, cum praetenditur peccatorum, quae alii quoque peccaverunt, similitudo: atque inibi verba ex oratione super ea re Demosthenis.

Incessebat quempiam Taurus philosophus severa atque vehementi obiurgatione adolescentem a rhetoribus et a facundiae studio ad disciplinas philosophiae transgressum: quod factum quidam esse ab eo diceret inhoneste 1

Cap. XIX. *Levari*] Ita Torn. et edd. vett. pro (Guelf.) *lavari* (quod hab. Iunt. in ind. capp. et Steph.), quod hic locum non habere dicit I. G. Dein *cum praet.* pro *dum pr.* est ex edd. vett. et Guelf. Vv. *atque inibi* usque ad fin. accesserunt ex Torn. Guelf. et libb. Gron. atque edd. vett.; omisit Steph. h. l.; sed hab. p. 567.

§. 1. *A rhet.* etc.] In quod. cod. Thys. desunt vv. *a rhet. — studio.* Gron. pater scribere tentabat: *ad rhetores et facundiae studium a disciplinis philos. transgr.*; quum adverteret postea Taurum quodammodo tangere et ridere ob hunc studiorum transitum, ita ut post mentionem philosophiae transeat ad [illegible] Demosthenis, non aliter ac si primo philosophos adiisset, mox conversus ad rhetores; [illegible] rum Demosthenem in illo tempore magis quasi [illegible] [illegible] *Quidam*] Ita plurimi libri; [illegible] quod audiit Taurus et [illegible] [illegible] *quiddam* [illegible] [illegible] *quiddam*, [illegible] Steph. [illegible]

et reprehensus et ille non iret infitias, fecisse, sed id solitum esse fieri defendebat, turpitudinemque delicti exemplorum usu et consue-
2 tudinis venia deprecabatur. Atque ibi Taurus isto ipso defensionis genere irritatior: Homo, inquit, stulte et nihili, si te a malis exemplis auctoritates et rationes philosophiae non abducunt; ne illius quidem Demosthenis vestri sententiae tibi in mentem venit? quae, quia lepidis et venustis vocum modis vincta est, quasi quaedam cantilena rhetorica, facilius
3 adhaerere memoriae tuae potuit. Nam si me, inquit, non fallit, quod quidem in primori pueritia legerim, verba haec sunt Demosthenis, adversus eum, qui, ut tu nunc facis, peccatum suum peccatis alienis exemtum purgatumque ibat: *Σὺ δὲ μὴ λέγε, ὡς γέγονεν οὕτω πολλάκις· ἀλλ', ὡς προσήκει γίγνεσθαι. οὐ γάρ, εἴ τι πώποτε μὴ κατὰ τοὺς νόμους ἐπράχθη, σὺ δὲ τοῦτο ἐμιμήσω, διὰ τοῦτο ἀποφύγοις ἂν δικαίως· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἁλίσκοιο. Ὥσπερ γὰρ εἴ τις*

Fecisse] Hoc v. in quod. Ms. Thys. deest. Guelf. *inficiam fec.* — *Consuetudinis* etc.] Al. (Gryph. marg. 1539.) *consuetudine, veniam depr.*

§. 2. *Ibi*] Guelf. om. hanc voculam. — *Ne*] Guelf. *neque*; mox: *nri* (nostri) pro *vestri*; tum: *sententia.* — *Vincta*] In quod. Ms. Thys. *juncta*, quod videtur habere etiam Guelf.

§. 3. *Primori*] Codd. Tem. Guelf. Sciopp. et [illegible] Ald. *priori*; [illegible] Ruddiman. I. p. 97. annot. 62. [illegible] Sciopp. (ut apud Demosthen. contra [illegible]) [illegible] (addita interpretatione [illegible]). [illegible] Steph. Long. edidit [illegible]

ἐκείνων ἡμαρτηκὼς, οὗ τοῦτ' οὐκ ἂν ἐγράφης, οὐδ' ἂν σὺ νῦν ἑάλως, εἰ ἄλλος οὐ γράφει. Sic Taurus 4
omni suasionum admonitionumque genere utens sectatores suos ad rationes bonae inculpataeque indolis ducebat.

CAPUT XX.

Quid sit *rogatio*, quid *lex*, quid *plebiscitum*, quid *privilegium*, et quantum omnia ista differant.

Quaeri audio, quid *lex* sit, quid *plebi-* 1
scitum, quid *rogatio*, quid *privilegium*. Ate- 2
ius Capito, publici privatique iuris peritissimus, quid *lex* esset, hisce verbis definivit: *Lex*, inquit, *est generale iussum populi aut plebis, rogante magistratu.* Ea definitio si 3
probe facta est, neque de imperio Cn. Pompeii, neque de reditu M. Ciceronis, neque de caede P. Clodii quaestio, neque alia id genus populi plebisve iussa, *leges* vocari possunt.
Non sunt enim generalia iussa, neque de uni- 4
versis civibus, sed de singulis concepta: quocirca *privilegia* potius vocari debent, quia ve-

to v. ἐκείνων. Deinceps hab. ταῦτα pro τοῦτ'. Deinde pro ἑάλως Demosth. hab. δίκην δώσεις — Γράφει] Edd. vett. γράφει.

§. 4. *Omni*] Edd. vett. hab. *omnium*, quod est etiam in Guelf. Vv. *Sic* — *ducebat* cum seq. capite coniuncta hab. Guelf.

Cap. XX. *Omnia ista*] In quod. Ms. nominat. Thys. *omnia ista* edidit Long. cum edd. vett. pro vulg. (Guelf.) *ista omnia*.

§. 3. *Definitio*] Guelf. *diffin.*; mox *Pompei*; utrumque saepius. V. 4, 1, 13. 9, 12, 14.

§. 4. *Privilegia*] De *privilegiis* nuper disseruit Griesebach, Hallae, 1823. cf. Conrad. Excurs. ad

teres *priva* dixerunt, quae nos *singula* dici-
4 mus; quo verbo Lucilius in primo Satirarum libro usus est:

Abdomina thynni
Advenientibus priva dabo, cephalaeaque
acarne.

5 *Plebem* autem Capito in eadem definitione seorsum a populo divisit; quoniam in populo omnis pars civitatis omnesque eius ordines contineantur; plebes vero ea dicitur, in qua
6 gentes civium patriciae non insunt. *Plebiscitum* igitur est, secundum eum Capitonem, lex,
7 quam plebes, non populus, accipit; sed totius huius rei iurisque, sive cum populus, sive cum

Gell. V. 1. p. 576 sq. — *Thynni*] Edd. vett. *thynnia*. Guelf. *thymma*. cf. Non. sub v. *priva*. Deinceps edd. vett. *venientibus*, ab omissa praeposit. *ad* originem trahere literam *a* in *thynnia* annotavit I. G. Guelf. habet *dementibus*; nostrum Non. — *Acarne*] Ita Torn. Thuan. Flor., Mem. Pet. Lugd. min. et Linc.; *a carne* Guelf. Sciopp.; Colv. *atarne*. Steph. edidit: *cephalaeaque carne*, *carne* hab. etiam Reg. (Salm. ad Solin. p. 1357.) et cod. Thys. Edd. vett. *cephalaeamque carnem*; *carnem et cephalaeam* emendabat Turneb. (Adv. 14, 18. cf. 21, 21.), qui *atarnae* in Ms. legit. cf. Pricaeus ad Appul. Apol. p. 104. I. G. haec dici primo casu putabat, nec a praecedentibus pendere, sed sequentibus, in quibus fort. sequutum fuerit v. *aderunt* v. *accedent*.

§. 5. *Omnis pars*] Guelf. *pars omnis*; idem mox om. *eius*. — *Plebes*] Edd. ante Iunt. *plebs* h. l. et in sqq.; semel tamen etiam *plebas* hab. Contra Iunt. in sqq. semel *plebs*. Guelf. h. l. *plebis*; postea *plebs*.

§. 6. *Accipit* etc.]. Vv. *accipit*, *sed* — *populus* omit. Reg.; scil. propter iterationem v. *populus*.

§. 7. *Huius*] Pronom. *huius* om. edd. ante Iunt. Vv. *sive* — *rogatum* om. Guelf. Deinde post *pertinet*

plebes rogatur, sive quod ad universos pertinet, caput ipsum et origo et quasi fons *rogatio* est. Ista enim omnia vocabula censentur 8
continenturque *rogationis* principali genere et nomine; nam, nisi populus aut plebes rogetur, nullum plebis aut populi iussum fieri potest. Sed quanquam haec ita sunt, in vete- 9
ribus tamen scriptis non magnam vocabulorum istorum differentiam esse animadvertimus. Nam et *plebiscita* et *privilegia* translato nomine *leges* appellaverunt; eademque omnia confuso et indistincto vocabulo *rogationes* dixerunt.
Sallustius quoque, proprietatum in verbis retinentissimus, consuetudini concessit, et *privilegium*, quod de Cn. Pompeii reditu ferebatur, *legem* appellavit. Verba ex secunda eius historia haec sunt: *Nam Sullam consulem de reditu eius legem ferentem ex composito Tr. Pl. C. Herennius prohibuerat.* 10

sequi debere. — *sive quod ad singulos*; ut supra: neque de universis civibus sed de singulis, annotavit Gron. pater.

§. 8. *Enim*] Thuan. om. *enim*. — *Continenturque*] Hoc loco v. *cont.* collocant codd. Torn. Guelf. Gron. omnes et edd. vett. ante Steph., qui peiore ordine post *nomine* posuit. In Voss. omn. illud v. praetermissum inter versus adscriptum legitur. — *Nullum*] Guelf. *ullum*.

§. 9. *Haec ita sunt*] Guelf. *hoc ita sint* (sic!); tum om. *tamen*. — *Non*] Guelf. *nam*. — *Istorum*] Steph. et edd. vett. cum Guelf. *istorum* pro vulg. *illorum* praebuerunt. — *Translato*] Reg. et Lugd. mai. *translatio*; I. G. coni. *translaticio*.

§. 10. *Tr.*] Sciopp. *Tribunus*. Long. *tribuni plebi*.

CAPUT XXI.

Quam ob causam [M.] Cicero his omnino verbis: *novissime* et *novissimus* [uti] observantissime vitarit.

1 Non paucis verbis, quorum frequens usus est nunc, et fuit, M. Ciceronem noluisse uti manifestum est, quod ea non probaret; velut
2 est [et] *novissimus* et *novissime*. Nam cum et M. Cato et Sallustius et alii quoque aetatis eiusdem verbo isto promiscue usitati sint, multi etiam non indocti viri in libris id suis scripserint, abstinuisse eo tamen tanquam non Latino videtur: quoniam qui doctissimus eorum temporum fuerat, L. Aelius Stilo, ut no-

Cap. XXI. *M.*] Guelf. Reg. et Lugd. min. omit. praenomen; deinceps Reg. et Lugd. min. hab. *hiis oio verbis novissime est.* Reg. *novissime est. usus. uti* additum est ex edd. vett. et Steph., quod in codd. Gron. et Guelf. non exstat. Plaut. Curcul. II, 3, 10. *vitent infortunio* laudavit I. G. Add. Plaut. Cas. 2, 2, 35: huic verbo; et Petron. c. 82: malo. Deinceps *observat.* hab. edd. vett. Guelf. *observatissimo.* Nostrum hab. iam Iunt. et Ald. in ind. capp.

§. 1. *Et*] Guelf. et edd. vett. ante Iunt. om. *et.*

§. 2. *Promiscue*] Iidem libb. cum Iunt. dederunt *promiscue* pro *promisce.* — *Sint*] Steph. et Guelf. *sunt*; invitis codd. Gron. et edd. vett. — *Videtur*] V. tamen Schott. Nodor. Cic. 3, 17. Brod. ad Antholog. 1. p. 165. Voss. Institutt. Oratt. 4, 1, 8. Add. Sosipatr. Charis. II, p. 186. ed. Putsch. Ruddimann. I. p. 175. not. 38. Dissertat. de Tirone p. 46 sq. — *L. Ael. Stilo*] Edd. vett. *Laelius* s. *Aelius illo*; Reg. *lilius Stilo*; Pet. Lugd. uterque Guelf. et Linc. *lelius Stilo.* Nostrum e Ms. Bituric. ubi *Tilo* est dedit Cuiac. Obss. 3, 36. recepit iam Steph. cf. Carr. Antiqq. LL. 1, 8. et 3, 4. V. de homine Falster. Memor. Obsc. p. 6 sq. — *Ut*] Guelf. *id.* —

vo et improbo verbo, uti vitaverat. Propterea, quid M. quoque Varro de ista voce existimaverit, verbis ipsius Varronis ex libro *De Lingua Latina ad Ciceronem* sexto demonstrandum putavi: *Quod extremum*, inquit, *dicebatur, dici novissimum coeptum vulgo; quod mea memoria ut Aelius, sic senes alii, quod nimium novum verbum esset, vitabant: cuius origo, ut a vetere vetustius ac veterrimum: sic a novo declinatum novius et novissimum.*

Propterea etc.] Edd. vett. *propterea que* (*que* om. edd. ante Iunt. et Gryph. nonnullae) *id M. q. Varronis ex lib. de l. l. ad Cic. VI.* (Ald. aliique V.) *dem.* Et sic edidit quoque Long., nisi quod *sexto* scripsit. *sexto* est in codd. Gron. omnibus. Reliqua accesserunt e Busl. Carr. (Antiq. 1, 8. add. 3, 4.) et Reg. atque Lugd. mai. *Varronis* Carr. ex suo libro non annotavit. *ipsis* pro *ipsius* in ed. I. G. vitio operarum legitur. Vv. *Varro -- ipsius* om. Guelf.; in reliquis nostram lectionem exhibet. — *Sexto*] Hodie quinto. §. 7. v. antea. — *Dicebatur* etc.] Edd. ante Iunt. *dicebatur: est dici* etc. Nostrum firmat cum Iunt. Guelf.; Ald. *putavi. A quo etiam, inq., extremum quoque dici nov. c. v.* Gryph., ut apud Varr. est: *put. A quo etiam, inq., extr. novis. quoq. dici c. v.*; itaque edidit Long., omisso *etiam*. Pro *dicebatur* Ms. Bituric. Cuiac. hab. *dicebant.* — *Aelius*] Edd. et Guelf. *Lael.* Pro *sic s.* (Bituric. et Busl. cum Varr. *senes aliquot*) Scriv. cod. hab. *Sisenna*; nostrum codd. Gron., nisi quod Reg. omit. vv. *novum et esset*, quod postremum ignorat etiam Linc. Edd. ante Ald. et Guelf. pro *verb. esset* hab. *esset verb.* Long. *sic senes aliquot nim. nov. verb. quod esset*, secutus Ald. Gryph., quae edd. sine dubio Varronem ante oculos habebant. — *Ac*] Edd. ante Iunt. *et.* Mox Guelf. om. v. *declinatum.*

CAPUT XXII.

Locus exemtus ex Platonis libro, qui inscribitur *Gorgias*, de falsae philosophiae probris, quibus philosophos temere incessunt, qui emolumenta verae philosophiae ignorant.

1 Plato, veritatis homo amicissimus, eiusque omnibus exhibendae promtissimus, quae omnino dici possint in desides istos ignavosque, qui obtentu philosophiae nominis inutile otium et linguae vitaeque tenebras sequuntur, ex persona quidem non gravi neque idonea, 2 vere tamen ingenueque dixit. "Nam etsi Callicles, quem dicere haec facit, verae philosophiae ignarus, inhonesta indignaque in philosophos confert: perinde tamen accipienda sunt quae dicuntur, ut nos sensim moneri intelligamus, ne ipsi quoque culpationes huius-

Cap. XXII. *Ex Pl. l.*] Guelf. *a Pl. l.*; mox: *tenea* (teneri?) *incessuit*; *incessuit* est etiam in edd. vett.; nostrum dant Reg. Memm. et Steph. p. 567. V. 1, 2, 6. fin. p. 55.

§. 1. *In desides istos*] Reg. *indesinens istas*; *indesinens* etiam Lugd. uterque; *istas* Pet. — *Obtentu phil.*] Reg. *obtentu phil.*, omissis vv. usque ad *verae philosophiae*. Edd. vett. *obtentu phil. nominis*; al. codd. *nominum*, vel *nomine*, unde Steph. edidit: *obtento phil. nomine*. I. G. coni. *obtentu philos. et nomine*. Ego codd. et edd. vett. lectionem restituendam putavi. Guelf. hab. *obtentu phil. nomen inut.*

§. 2. *Callicles*] Ed. Rom. *Callides*, ut supra *Androdus* pro *Androclus*. — *Moneri*] Ita edd. vett. et optt. codd.; Steph. dedit: *ut nos non s. moveri*; Long. *ut nos non s. moneri*; Guelf. *ut non sens. moveri*. *non* hab. etiam Lugd. uterque; contra Gellii mentem. — *Culpationes*] Guelf. *culpationesque*. —

cemodi mereamur, neve inerti inanique desi-
dia cultum et studium philosophiae mentia-
mur. Verba ipsa super hac re Platonis ex li- 3
bro, qui appellatur *Gorgias*, scripsi: quoniam
vertere ea consilium non fuit, cum ad proprie-
tates eorum nequaquam possit Latina oratio
aspirare, ac multo minus etiam mea: *Φιλοσο-* 4
φία γάρ τοί ἐστιν, ὦ Σώκρατες, χαρίεν, ἄν τις αὐ-
τοῦ μετρίως ἅψηται ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἐὰν δὲ περαιτέρω
τοῦ δέοντος ἐνδιατρίψῃ, διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων.
Ἐὰν γὰρ καὶ πάνυ εὐφυὴς ᾖ, καὶ πόῤῥω τῆς ἡλικίας 5
φιλοσοφῇ, ἀνάγκη πάντων ἄπειρον γεγονέναι ἐστίν,
ὧν χρὴ ἔμπειρον εἶναι τὸν μέλλοντα καλὸν κἀγαθὸν
καὶ εὐδόκιμον ἔσεσθαι ἄνδρα. Καὶ γὰρ τῶν νόμων 6
ἄπειροι γίγνονται τῶν κατὰ τὴν πόλιν, καὶ τῶν λό-
γων, οἷς δεῖ χρώμενον ὁμιλεῖν ἐν τοῖς συμβολαίοις
τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, καὶ τῶν
ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν τῶν ἀνθρωπείων, καὶ συλ-
λήβδην τῶν ἠθῶν παντάπασιν ἄπειροι γίγνονται.
Ἐπειδὰν οὖν ἔλθωσιν εἴς τινα ἰδίαν ἢ πολιτικὴν πρᾶ- 7
ξιν, καταγέλαστοι γίγνονται ὥσπερ γε, οἶμαι, οἱ πο-
λιτικοί, ἐπειδὰν αὖ εἰς τὰς ὑμετέρας διατριβὰς ἔλ-
θωσι καὶ τοὺς λόγους, καταγέλαστοί εἰσι· συμβαίνει 8
γὰρ τὸ τοῦ Εὐριπίδου·

Mentiamur] Edd. ante Iunt. *metiamur*.

§. 3. *Scripsi*] Edd. ante Iunt. om. v. *scripsi*.

§. 4. Φιλοσοφία] V. Plat. Gorg. s. 40. p. 142 sq. p. 126 sq. Heind. p. 83. Bekk. — Ἄν τις] Edd. vett. ἐάν τις. Ald. ἄν τις. In Ald. omnino plurima, quae deinceps ex edd. vett. indicavi, correcta vel depravata vides.

§. 5. Εὐδόκιμον] Ed. Rom. εὐδαίμονα, ut hab. etiam nonnulli codd. Plat.

§. 7. Ὥσπερ γε] Ed. Rom. ὥσπερ omissa partic. γε; quam om. etiam codd. Plat.

§. 8. Λαμπρός etc.] V. D. ap. Torn.: Poëta scri-

σμωτήριον ἀπάγοι, φάσκων ἀδικεῖν, μηδὲν ἀδικοῦντα, οἶσθ᾽ ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅ, τι χρήσαιο σαυτῷ, ἀλλ᾽ ἰλιγγιώης ἂν καὶ χασμῷο, οὐκ ἔχων ὅ, τι εἴποις; Καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀναβὰς, κατηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ, ἀποθάνοις ἂν, εἰ βούλοιτο θανάτου σοι τιμᾶσθαι. Καί τοι πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν, ὦ Σώκρατες, εἴ τις εὐφυᾶ λαβοῦσα τέχνη φῶτα, ἔθηκε χείρονα, μήτε αὐτὸν αὐτῷ δυνάμενον βοηθεῖν, μηδ᾽ ἐκσῶσαι ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων, μήτε ἑαυτὸν, μήτε ἄλλον μηδένα, ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν περισυλᾶσθαι πᾶσαν τὴν οὐσίαν· ἀτεχνῶς δὲ ἄτιμον ζῆν ἐν τῇ πόλει· τὸν δὲ τοιοῦτον (εἴ τι καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι) ἔξεστιν ἐπὶ κόῤῥης
23 τύπτοντα, μὴ διδόναι δίκην. Ἀλλ᾽, ὦ ᾽γαθὲ, ἐμοὶ πείθου, παῦσαι δ᾽ ἐλέγχων· πραγμάτων δ᾽ εὐμουσίαν ἄσκει· καὶ ἄσκει ὁπόθεν δόξεις φρονεῖν, ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ᾽ ἀφεὶς, εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἶναι, εἴτε φλυαρίας;

Ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις·

ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μικρὰ ταῦτα, ἀλλ᾽ οἷς ἐστὶ καὶ βίος, καὶ δόξα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά.

24 Haec Plato sub persona quidem, sicuti dixi, non proba, sed cum sensu tamen intelligentiaeque communis fide, et cum quadam indissimulabili veritate disseruit; non de illa

Κατηγόρου etc.] Ed. Rom. κατήγορον τυχ. π. φαῦλον καὶ μοχθηρόν. Dein edd. vett. et cod. Plat. Bekk. hab. βούλ. θανάτου σοι τιμ. pro βούλοιτό σοι θαν. τ. Tum v. ἐστὶν om. ed. Rom. — Δὲ] Edd. vett. om. δέ.

§. 23. Ὦ ᾽γαθὲ] Eaedem hab. ὦ ἀγαθέ. Mox eaedem om. v. ἄσκει posterius, ante ὁπόθ.

§. 24. *Dixi*] Ex Guelf. et edd. vett. restitui *dixi* in locum vulg. *dixit*, quod video etiam apud Long. v. §. 1. Dein Guelf. om. mox *sed*; quod abesse possit. — *Sensu*] Gron. pat. et Salm. adscripserunt: *sensus*. — *Indissimulabili*] Guelf. *dissimul*

scilicet philosophia, quae virtutum omnium disciplina est, quaeque in publicis simul et privatis officiis excellit, civitatesque et rempublicam, si nihil prohibeat, constanter et for- 8 titer et perite administrat; sed de ista futili atque puerili meditatione argutiarum, nihil ad vitam neque tuendam neque ordinandam promovente: in qua id genus homines consenescunt male feriati, quos philosophos esse et vulgus putat, et is putabat, ex cujus persona haec dicta sunt.

CAPUT XXIII.

Verba ex oratione M. Catonis de mulierum veterum victu et moribus: atque inibi, quod fuerit ius marito in adulterio uxorem deprehensam necare.

Qui de victu atque cultu populi Romani 1 scripserunt, mulieres Romae atque in Latio aetatem abstemias egisse, hoc est, vino semper, quod *temetum* prisca lingua appellabatur, abstinuisse dicunt: institutumque, ut cognatis osculum ferrent reprehendendi causa, ut odor indicium faceret, si bibissent. Bibere autem 2

Idem mox om. *scilicet*. — *Et*] Reg. *in* pro *et*. Fort. legend. *et in*. — *Civitatesque*] Guelf. *civitatemque*. — *In*] Edd. vett. om. *in*. Guelf. hab. *a quo*.

Cap. XXIII. *In adulterio*] Edd. ante Iunt. in ind. capp. hab. *et in adulterio*.

§. 1. *Cultu*] Guelf. *vestitu*. — *Abstemias*] Edd. ante Iunt. *abstemiam*. Mox Guelf. *in vino*; an *a vino?* Deinde *appellabatur* pro *appellatur* dedi cum edd. vett.; Guelf. hab. *appellabantur*. Idem mox *cognati*. — *Reprehendendi*] I. e. castigandi verbis, si forte suspicabantur, eas vinum bibisse. Ita fere

solitas ferunt loream, passum, murrinam, et quae id genus epotant, potu dulcia. Atque haec quidem in iis, quibus dixi, libris per-
3 vulgata sunt: sed M. Cato non solum existimatas, sed mulctatas quoque a iudice mulie-

I. G. Oratio tamen non apte cohaerere videtur; nisi fort. pro *ut* legend. sit *ubi*. Vv. *repr. causa* delenda esse censuit Sciopp. cum Stewech. ad Arnob. 2. *depreh.* malebat Lamb.; idque Reg. hab. Contra I. G.: non dicit auctor, id factum esse deprehendendi causa, an bibissent. Mox Guelf. *facerent*. An *odore--facerent?* De re v. quos laudavit Long. Dionys. Halic. Archaeol. Rom. 2, 26. Plutarch. Qu. Rom. 6. Valer. M. 2, 1, 6. 6, 3, 9. alios.

§. 2. *Loream*] Guelf. et edd. vett. ante Iunt. *lauream*. cf. Varr. de Re R. 1, 54. ubi *lora* legitur. Deinceps edd. vett. et codd. Torn. Guelf. *passum* dederunt pro *passam*, quod inde a Steph. vitio fort. operarum, propagatum est. Intelligunt *potionem*; in nostro *vinum*. cf. Non. sub vv. *lora*, *passum* et *murrhina*. Scheller. sub v. *Pando*. Columel. 12, 39. Tum edd. ante Iunt. Torn. Guelf. *murrinam* dederunt pro *murinam*. V. Scheller. sub v. *myrrhinus*. Both. Scen. Poët. V. 5. P. 2. p. 33. — *Epotant*] Restitui interim lectionem edd. vett., dum melius quid reperiatur. Gryph. 1542. *optant*, Steph. *sapiant*, Ms. Thys. *sapiam*, Reg. *expiant*, Pet. et Sciopp. *aepiant*, Lugd. uterque et Mem. *acpiant*. Guelf. *epotant potant potu d.* (sic!). Lamb. *atque id g. potu d.*, s. *et q. id g. exspirant p. d.*, i. e. redolent. Thys. *sapam et quae id g. p. d.*; Marcil. ad leges XII. tabb. p. 272.: *atque id g. epotare*. Gron. pat. *temperant*; I. G. e codd. lectione ultro orini: *atq. id. g. exstant*; quod recepit. Possis legere: *et q. id g. alia sunt*, s. *habeant*, s. *accipiant*; quae dum haec scripsi mihi in mentem venerunt, non tamen satisfecerunt. — *Pervulgata*] Steph. *pervolg.*

§. 3. *Existimatas*] I. e. notatas, reprehensas convitio aut sermone. v. Falster. p. 270. Reg. *existimat.* cf. Lips. Elect. 1, 21. Colen. Parerg. 20, 72.:

scilicet philosophia, quae virtutum omnium disciplina est, quaeque in publicis simul et privatis officiis excellit, civitatesque et rempublicam, si nihil prohibeat, constanter et for- 8
titer et perite administrat; sed de ista futili atque puerili meditatione argutiarum, nihil ad vitam neque tuendam neque ordinandam promovente: in qua id genus homines consenescunt male feriati, quos philosophos esse et vulgus putat, et is putabat, ex cuius persona haec dicta sunt.

CAPUT XXIII.

Verba ex oratione M. Catonis de mulierum veterum victu et moribus: atque inibi, quod fuerit ius marito in adulterio uxorem deprehensam necare.

Qui de victu atque cultu populi Romani 1
scripserunt, mulieres Romae atque in Latio aetatem abstemias egisse, hoc est, vino semper, quod *temetum* prisca lingua appellabatur, abstinuisse dicunt: institutumque, ut cognatis osculum ferrent reprehendendi causa, ut odor indicium faceret, si bibissent. Bibere autem 2

Idem mox om. *scilicet*. — *Et*] Reg. *in* pro *et*. Fort. legend. *et in*. — *Civitatesque*] Guelf. *civitatemque*. — *In*] Edd. vett. om. *in*. Guelf. hab. *a quo*.

Cap. XXIII. *In adulterio*] Edd. ante Iunt. in iisd. capp. hab. *et in adulterio*.

§. 1. *Cultu*] Guelf. *vestitu*. — *Abstemias*] Edd. ante Iunt. *abstemiam*. Mox Guelf. *in vino*; an *a vino*? Deinde *appellabatur* pro *appellatur* dedi cum edd. vett.; Guelf. hab. *appellabantur*. Idem mox *cognati*. — *Reprehendendi*] I. e. castigandi verbis, si forte suspicabantur, eas vinum bibisse. Ita fere

causa: illa te, sive tu adulterarere, digito non auderet contingere; neque ius est.

CAPUT XXIV.

Die pristini, et die crastini, et die quarti, et die quinti, qui elegantius locuti sunt, dixisse; non ut ea vulgo dicuntur nunc.

1 *Die quarto* et *die quinto*, quod Graeci εἰς τετάρτην καὶ [εἰς] πέμπτην dicunt, ab eruditis nunc quoque dici audio: et qui aliter dicit, pro rudi atque indocto despicitur: sed M. Tullii aetas ac supra eam non, opinor, ita dixerunt; *die quinte* enim et *die quinti* pro adverbio copulate dictum est, [et] secunda in
2 eo syllaba correpta. Divus [etiam] Augustus

Sive tu adulterarere] Ita Salmas. scripsit. Reg. Flor. Memm. *sive tu adulteriare*; Lugd. mai. *sive tu adulitare*; min. *siue tu adulterare*; Lind. *sive tu adulterareris*. Guelf. *si adulterares sive tu adulterari* (sic!) Lambec. malebat: *licet tu adulter reperiare* quum alicunde adscripsisset: *libet tu adulteriare* Buslid. cod. hab.: *illa te si adulterares, sive tu adulteria audiret*. Vulg. *si adulterares*, quae e marg. irrepsisse putabat Falster. An fort. legendum *si tu adulter eris*?

Cap. XXIV. *Et die cr.*] Edd. vett. dederunt *et d. cr.*, quum vulgo copula h. l. omitteretur.

§. 1. *Εἰς*] Edd. vett. (praeter Gryph. 1539.) om. *εἰς*. — *Aetas*] Eaedem ante Iunt. cum Guelf. *aetatis*, ex aperta satis correctione. — *Die*] Cf. Ruddimann. II. p. 289. annot. 2. et quem laud. Perizon. ad Sanct. Minerv. 4, 4. not. 118. — *Copulate*] Macrob. Sat. 1, 4.: *copulative s. copulate*. Sequens *et* tumque *etiam* desunt in Reg. De Augusto cf. Suet. Aug., c. 86. infr. 15, 7.

[memoriarum veterum exsequentissimus,] lin-
guae Latinae non nescius, munditiarumque
patris sui in sermonibus sectator, in epistolis
plurifariam significatione ista dierum non ali-
ter usus est. Ius autem erit, perpetuae ve- 3
terum consuetudinis demonstrandae gratia ver-
ba sollemnia praetoris ponere, quibus more
maiorum ferias concipere solet, quae appel-
lantur Compitalia. Ea verba haec sunt: DIE.
NONI. POPOLO. ROMANO. QUIRITIUM. COM-
PITALIA. ERUNT. QUANDO. CONCEPTA.
FUERINT. NEFAS. *Die noni* praetor dicit,
non *die nono*. Neque praetor solum, sed 4
pleraque omnis vetustas sic locuta est. Venit 5
ecce illius versus Pomponiani in mentem, qui
est ex Atellana, quae *Maevia* scribitur:

§. 2. *Memoriarum* etc.] Vv. *mem. veterum exsequent.* exstant tantum in edd. vett., codd. Gron. et Guelf. non agnoscunt. — *Munditiarumque*] In fine huius voc. *que* accessit e Reg. Torn. aliisque. Non hab. Guelf.

§. 3. *Ius*] Ita Ascens. Mercer. ad Non. Meurs. ad. Macrob. Libri omnes (codd. Gron. Guelf. edd. vett. Steph.) consentiunt in *is*: Gryph. *Id*. V. D. ap. Torn. legit: *Satis autem erit*; ut duae literae ex proximo repetantur; quod voluit Acidal. ad Vell. 2, 20. p. 769. ed. Ruhnken.; idem mox *gratia* delet. — *QUIRITIUM*] Ita scripsi auctore Gron. ad 1, 12. Al. *Quiritum*. Vulg. *Quiritibus*, quod hab. etiam Macr.: *Die n. post Cal. Ianuar. Quir. Comp. eri.* — *NEFAS*] Intell. esto, sit; ut nefas esse edicatur, ut iurisdictio non celebretur per istum diem. Pro *fuerint* Guelf. hab. *fuerit*.

§. 5. *Quae* etc.] Reg. Pet. Flor. et edd. vett. *quae Metui ascribitur*: Guelf. *que metui adscrib.* Lugd. min. *quē et uias cribitur*. v. I. G. Pro *Maev.* Macr. hab. *Mevia*. Gron. pat. coni. *Necyia* vel *Nekyia inscribitur*; Macr. hab. *inscr.*; quod in Gellio resti-

Dies hic sextus, cum nihil egi; die quarte
moriar fame.

6 Suppetit etiam Coelianum illud ex libro *Historiarum* secundo: *Si vis mihi equitatum dare, et ipse cum cetero exercitu me sequi; die quinti Romae in Capitolium curabo tibi*
7 *coena sit cocta.* Et historiam autem et verbum hoc sumsit Coelius ex Origine M. Catonis; in qua ita scriptum est: *Igitur dictatorem Carthaginiensium magister equitum monuit: Mitte mecum Romam equitatum; die*

tui volebat ad eum loc. Meursius. — *Sextus*] Sciopp. et Scriver. ad Macr. coni. *est tertius*, et *edi* pro *egi*. Idem voluit Thys.; vel ita intelligenda esse sqq.: die abhinc quarto moriar fame. Sciopp. corrigebat: *die quart' emoriar;* quia die quinte, quarte nemo Latinus dixerit. *Quarti* hab. cod. Torn. *quarte* Guelf. Pontan. ad Macr. *edi* et *septime* pro *quarte* scribendum putabat. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 111. edidit: *Dies hic tertiu', cum nihil edi; die quarti emoriar fame.*

§. 6. *Coelianum*] Guelf. *Cellarium.* Vet. cod. Macr. *Coecilianum.* Intell. Coelium Antipatrum; de quo v. Meurs. ad Macr. et Fragmenta Histt. vett. p. 322. Havercamp. — *Vis*] Ita quoque Macr. Sed Guelf. Reg. Flor. Lugd. mai. *quis*, i. e. potes, impetras a te, ut des, ut explicat I. G. Deinde in Guelf. et vet. cod. Sciopp. est *dari*; unde Sciopp. coni. *darier.* Tum Reg. *e'q* i. e. sequi, sine pronom. *me.* In fine Macr. *in Capitolio — coenam coctam.*

§. 7. *Ex* etc.] Lambec. adscripsit: *ex III. Originum Cat.;* Gron. pat. *ex Origine IV. Cat.;* I. G. *ex X. Origine M. C.* Sed v. Corn. Nep. Cat. c. 3. Ego maluerim: ex quarta Origine M. C. v. 2, 19. fin. Macr. *ex Originibus M. Catonis accepit; apud quem ita s. est.* Sequens *qua* pro (Guelf.) *quo* recepi e Reg. et Thys. cod. De v. *dictator* pro *duce* Carthaginiensium posito v. *Kluge* ad Aristotel. de Politia Carthag. p. 94. — *Mitte* etc.] Macr. *M. Ro-*

quinti in Capitolium tibi coena cocta erit. Extremam istius vocis syllabam tum per *e* tum 8
per *i* scriptam legi. Nam sane quam consuetum [iis] veteribus fuerat, literis his plerumque uti indifferenter; sicuti *praefiscine*, et *praefiscini*, *proclivi* et *proclive*. Atque alia item multa hoc genus varie dixerunt: *die pristini* quoque eodem modo dicebatur: quod significabat *die pristino*, id est, priore; quod vulgo *pridie* dicitur, converso compositionis ordine, quasi *pristino die*. Atque item simili figura *die crastini* dicebatur; id erat *crastino die*. Sacerdotes quoque populi Romani cum 9
condicunt in diem tertium, *diem perendini* dicunt. Sed ut plerique *die pristini*, ita M. 10

mam mecum. Vv. *equitum -- Rom.* om. Guelf. — *Capitolium*] Edd. vett. et Guelf. *Capitolio*, ut hab. etiam edd. Macr., e correctione opinor.

§. 8. *Quam* etc.] Sic Guelf. et edd. vett.; Steph. edidit: *quum -- fuerit*; ed. a. 1644. *sanequam -- fuerit*. V. Scalig. ad Fest. sub v. Prospera. *fuerit* est in paucis et non optt. codd. Gron. et Guelf.; *iis* omit. Scal. cum edd. vett. et Lugd. mai.; ceteri codd. Gron. retinent; *his* dat cum Guelf. Sciopp.; quod sane propter seq. *his* (edd. vett. *iis*) suspectum fit. — *Praefiscine* etc.] Hoc ordine haec exhib. codd.; Guelf. *prifistine et prif.* Cum Scal. Thys. *praefiscini et praefiscine*. Olim legebatur: *pristini et pristine*, *proclive et proclivi*. (Iunt. *proclivi et proclive*.). Apud Macr. eadem varietas lectionis est. cf. Gifan. in Muret VV. LL. 9, 3. fin. — *Die*] Cf. Liv. 4, 32. Curt. 8. 4. *I. G.* — *Atque* etc.] Vv. *atque -- fig. die* om. Guelf.

§. 9. *Cum condicunt*] Edd. ante Iunt. *tunc quum dic.* Guelf. *tum cum d.* Deinde eaedem cum Iunt. *die per.* pro *diem p.* *Condicere* est denunciare. V. Serv. ad Virg. Aen. 3, 117.

§. 10. *Furium*] In marg. cod. Thys. *Furnium*.

Cato in oratione *contra Furium*, *die proximi* dixit. *Die quarto* autem Cn. Matius, homo impense doctus, in *Mimiambis* pro eo dicit, quod *nudius quartus* nos dicimus, in his versibus:

Nuper die quarto, ut recordor, et certe
Aquarium urceum unicum domi fregit.

Hoc igitur intererit, ut *die quarto* quidem de praeterito dicamus: *die* autem *quarte* de futuro.

CAPUT XXV.

Telorum et iaculorum gladiorumque vocabula, atque inibi navium quoque genera, quae scripta in veterum libris reperiuntur.

1 Telorum, iaculorum gladiorumque voca-

Furium dant codd. Gron. Guelf. Macr. et Non. sub v. Proximi. *Die quarto aut.* edidi cum edd. vett. pro vulg. *quarto aut.*, ubi negligebatur v. *die.* — *Matius*] Macr. *Marius.* Edd. vett. Gell. et Guelf. *Martius.* — *Et certe*] Both. l. l. p. 267. *incerte.* Livinei. *exerte*; Thys. *excetra*, ut sermo sit de muliere improba, quae instar hydrae sit. Sciopp. *Et certe* est correctio eius, quod dixit: *ut recordor;* ut significet, se non falli memoria. Cic. ad Att. 6, 3. cf. I. Fr. Gronov. Obss. 3, 8, p. 208 sq. Antiquus cod. Macr. ap. Gryph. hab. *et certo.* Deinceps Long. *Aquarum.* Both. *Aq. domi urc. unic. fr.* — *Quarto*] Male Thys. *quarti* et postea *quarto; quarte* dederunt Reg. Flor. Memm. Pet. Lugd. uterque; sub quo, ait I. G., videtur intellexisse etiam *quarti*, non expressisse. Edd. vett. *die* (*autem* om.) *quarte aut quarti* (Ald. *quarti aut quarte*) *de f.* Guelf. et Iunt.: *die quarte autem de fut.* Non. sub v. Die Quarta: Die quarta et die quarto hoc differre prudentes voluit, quorum tamen auctoritas in obscuro est, ut sit die quarto temporis praeteriti, die quarta futuri.

Cap. XXV. *Gladiorumque* etc.] Ita edd. vett. prae-

bula, quae in historiis veteribus scripta sunt, item navigiorum quoque genera et nomina libitum forte nobis est sedentibus in rheda conquirere: iisque vicem aliarum ineptiarum vacantem stupentemque animum occupare. 1
Quae tum igitur suppetierant, haec sunt: *hasta, pilum, phalarica, semiphalarica, soliferrea, gesa, lanceae, spari, rumices, trifaces, tragulae, frameae, mesanculae, cateiae, rumpiae, scorpii, sibones, siciles, veruta,* 2

ter Iunt. Vid. init. cap. Vulg. *gladiorumque, atque in nav. q. vocabula.*

§. 1. *Quoque*] V. *quoque* adiunxi ex edd. vett. Guelf. mox om. v. *est.* — *Iisque* etc.] Vulg. *neque itidem al.* Torn. aliique codd. *neque idem*; al. (ut etiam Guelf.) *ne quidem.* Cum Lips. Antiqq. LL. 5, 4. Sciopp. coni. *inque vicem*; Steph. nostrum dedit; quod probavit I. G.; mihi aliud quid in codd. lectione latere videtur.

§. 2. *Semiphalarica*] In Guelf. Reg. et Linc. deest hoc voc. — *Gesa*] Steph. dedit: *gesaea;* Reg. *gesea*; Linc. *gesaca.* Nostrum hab. Guelf. Alibi *gaesum* et *gaesa* scribitur. v. Scheller. sub v. *gaesum.* et Otho ad h. l. — *Rumices*] Codd. omnes et edd. vett.: *rumi gestri* (edd. *rumigestri,* Guelf. *rumigistri*) *faces,* quae correxit, ut habemus, Lips. Elect. I, 7. Al. (Ascens. Gryph.) *rumigestri falces.* Turneb. Adv. 19, 32. *runae, cestri.* Thys. *rumices cestri.* Scal. ad Varr. *rumicestri,* s. *runcastri. Faces* non *falces* hab. libb. vett. ap. Lips. l. l. — *Mesanculae*] *Mesancula* (a μεσάγκυλον) legendum esse dicit cum Turn. Thys. Mox Long. *rhompheae* et §. 4. *rhomphea.* Edd. vett. *rhumpheae,* Iunt. *rumpheae.* — *Scorpii*] Edd. vett. et Guelf. *scorpius.* Iunt. *scorpis.* — *Sibones*] Guelf. Linc. cum edd. vett. *scibones*; nostrum ex codd. dedit Steph. Turneb. malebat *sibynae.* Scribitur etiam: *Sibynae,* quod hab. vet. cod. Sciopp., *sybinae,* συβήνη. al. apud Sciopp. hab. *sibines.* — *Siciles*] Edd. vett. *silices;* cum Reg.

enses, *sicae*, *machaerae*, *spatae*, *lingulae*,
3 *pugiones*, *clunacula*. De *lingula*, quoniam est minus frequens, admonendum existimo, lingulam veteres dixisse gladiolum oblongum in speciem linguae factum, cuius meminit Naevius in tragoedia *Hesiona*. Versum Naevii apposui:

Sine mihi gerere morem videar lingua;
verum lingula.

4 Item *rumpia* genus teli est Thracae nationis:

et Iunt. Steph. *siciles*; Guelf. *sciles*. Turneb. Gryph. cum Ald. *sicilices*. cf. Scalig. ad Fest. et Salmas. ad Histor. Aug. p. 273. Deinde Guelf. *verutenses*.; tum *siccae* edd. ante Iunt. pro *sicae*. — *Clunacula*] Guelf. *climanda al' climacula*; alterutrum vides cum v. *al'* (i. e. *alius*) e margine illatum. Long. cum edd. vett. dedit *climaculae*. Iunt. Steph. et Turneb. dederunt *clunacula*. Vulg. *clunaculae*.

§. 3. *Existimo*] Guelf. om. v. *exist.* — *Hesiona*] Guelf. cum Varr. de L. L. sub fin. l. 6. p. 101. Bip. *Esiona*. — *Videar*] Thys.: forsan *utar haud lingua; haud* unus dedit Steph., nec exstat in codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett. Pro *videar* Reg. hab. *videtur*. I. G.: Potuerunt verba huius versiculi in plures personas fuisse divisa, ut alter dixerit: *Sine mihi g. morem*; alter: *videtur linguâ*, nempe tibi morem geras; cui subiicit, rursum prior forsan sciscitans: *verum lingulâ?* nempe an licebit mihi morem gerere? Both. Poët. Scenic. Lat. V. 5. p. 85. Fortasse, ait, verbis *Lingua*, *ver. ling.* respondetur ad praegressa, estque haec ἀποσιώπησις de lingua quidem concedentis, sed abominantis lingulam: ut ita scribatur: α) Sine! mihi gere Morem. β) Videtur lingua, verum lingula . . . . ! h. e. videtur mihi morem tibi gerere lingua, sed non lingula; bonum consilium tibi dabo, sed neque pugionem tibi praebebo, neque ipse te interficiam, quod cupis. Etiam hoc comoedia dignius, quam tragoedia.

§. 4. *Rumpia*] Torn. *rupia*. Edd. vett. etiam

positumque hoc vocabulum in Q. Ennii *annalium* quarto decimo. Navium autem, quas reminisci tunc potuimus, appellationes hae sunt: *gauli, corbitae, caudiceae, longae, hippagines, cercuri, celoces*, vel ut Graeci dicunt, *celetes, lembi, oriae, renunculi, actuariae*, quas Graeci *ἐπικώπους* vocant vel *ἐπιβάτιδας, prosumiae*, vel *geseoretae*, vel *horiolae*,

Iunt. *rhumphea.* — *Annalium*] Edd. ante Iunt. *annali.* Recte fort. v. ad 1, 25, 6.

§. 5. *Corbitae*] Edd. vett. et Steph. cum Guelf. *corvitae*, (Brod. Miscell. 6, 26: *coibitae*) *caudicae*, Guelf. *candice.* — *Ut*] Guelf. om. *ut.* — *Celetes*] Guelf. *celitis*; edd. vett. *celetis.* Long. cum Ald. *κέλητες*; deinceps idem cum edd. vett. *lembus.* Guelf. *lembum.* Tum Torn. Guelf. et edd. vett. *ariae.* v. Fulgent. sub v. *oria.* — *Renunculi*] Codd. omnes: *renunculorum*; Torn. *renunculi*; cod. Scheff. *remunculorum.* Guelf. *remunc.* Edd. vett. *remiculi*, Iunt. *reniunculi.* *Lenunculi*, quod vulgabatur, e coniectura dedit Turn. l. l. cf. Bayf. de Re Nav. Scheffer. l. mox l. p. 71. Carr. ad Sallust. fragmm. p. 137. Ryck. ad Tac. A. 14, 5. — *Ἐπικώπους*] Scheff. de Milit. Nav. p. 83. corrigit: *ἱστιοκώπους -- ἐπακτρίδας.* Sciopp. pro *ἐπικ.* hab. *ἱστόποδας*, quod dedit Turn. a. *πρόπλους.* Pro *ἐπιβ.* Turn. *ἐπακτρίδας.* Brod. l. l. *πρόπλους -- ἐπακτρίδιας.* Nostra dedit Salm. Codd. hab. pro priore voc. *istoopus*, ubi clare patere: *κώπους* dicit I. G. Edd. vett. *Gr. ἱστοόπους* (Guelf. *histopus*; Steph. *ἱστόποδας*) *voc. vel ἐπιταρίδας.* Edd. Gryph. *ἐπακτρίδας* (in marg. *ἐπακτρικέλητες βαρεῖς*); Steph. et Guelf. *epicaridas.* — *Geseoretae*] Guelf. edd. vett. ante Steph. *geseoretae vel orioles* (Guelf. *orieles*); Turn. *gestoriae*; Steph. *gesedr. vel orcae, stlatae.* Codd. Gron. *orioles cattae* (pro *oriolae stlatae*), ut hab. etiam edd. vett.; Torn. *oriolae, statiae* s. *statlae.* Guelf. *catte stafe.* In literis *vel ges* esse vestigia vocis *holcades*, et in literis *eoretae* Graecorum *κωπῆρη* dicit I. G. Pro *cattae* Scheffer. l. l. p. 25. legendum putat *canttae.* V. etiam p. 71. *Stlatae*

stlatae, scaphae, pontones, vaetitiae, hemioliae, phaseli, parones, myoparones, lintres, caupuli, camarae, placidae, cydarum, ratariae, catascopium.

CAPUT XXVI.

Inscite ab Asinio Pollione reprehensum Sallustium, quod *transfretationem* *transgressum* dixerit; et *transgressos*, qui *transfretassent*.

1 Asinio Pollioni in quadam epistola, quam ad Plancum scripsit, et quibusdam aliis, C. Sallustii iniquis, dignum nota visum est, quod in primo *Historiarum* maris transitum transmissumque; navibus factum *transgressum* appellavit, eosque, qui fretum transmiserant,

pro *latae* positum esse admonuit Schneider. Gramm. Lat. 1, 2. p. 494. — *Vaetitiae*] Edd. vett. *nuctuciae.* Turn. *acatiae, hemioliae.* Sciopp. et Guelf. *vetuciae.* Long. *pontones, acatiae, haemiolae.* Tum *hemioliae* dederunt codd. pro vulg. *modiae,* Steph. *moediae;* edd. vett. *mediae,* Iunt. et Guelf. *media.* I. G. malebat: *schediae.* Dein edd. vett. *phaselli.* — *Cydarum*] Κύδαρος Pollux lib. 1. Vales. adscripsit: Κερκουροι, quod in Cercyra, quae latine Corcyra, primum inventi; quae pertinere videntur ad voc. *cydarum.* Edd. vett. et Guelf. *caupulica, mareplacidae* (Guelf. *mare placide*) *cidarum* etc. Correxit Lips. l. l. cf. Turn. l. l. qui conf.: *cydali, camarae, phylacides, cydari.*

Cap. XXVI. *Sallustii*] Cum Reg. Steph. Specim. Emend. p. 166. *Sallustio* legend. putabat. Vulgat. est in Pet. et Lugd. utroque, aliis; (Guelf. *C. Salustii inquis*) utrumque ferri posse annotat I. G. Cic. pr. Planc. 16. et ad Divers. 11, 27. hab.: *iniquos meos*; alio loco *iniqui nostri.* Edd. vett. *C. Sallustius inique dignus* (Iunt. *iniquis dignum*) *nota visus est.* cf. ad 4, 15. lemma.

quos *transfretasse* dici solitum est, *transgressos* dixit. Verba ipsa Sallustii posui: 2
Itaque Sertorius, levi praesidio relicto, in Mauritania nactus obscuram noctem, aestu secundo furtim aut celeritate vitare proelium in transgressu conatus est. Ac deinde infra 3
ita scripsit: *Transgressos omnis recipit mons praeceptus a Lusitanis.* Hoc igitur et minus 4
proprie et ἀπερισκέπτως et [a] nullo gravi auctore dictum aiunt. Nam *transgressus*, inquit, a transgrediendo dicitur, idque ipsum ab ingressu et a pedum gradu appellatum est. Idcirco verbum *transgredi* convenire non putavit neque volantibus neque serpentibus neque navigantibus; sed iis solis, qui gradiuntur. 5

§. 2. *Mauritania*] Lips. Epist. Qu. 4, 14. leg. *in Mauritaniam*; et mox *abiit* pro *aut*, et in fin. post *conatus* omit. v. *est*. Hoc v. om. etiam Guelf. *Mauritaniam* hab. Scheff. Dein quidam codd. Carr. hab. *furtivaque celer.*; Achilles Statius: *furtim ac celeri rate.* Thys: *furtiva celoce.* Busl. *furtiva autem cel.* Ursin. *furtim ac celeritate.*

§. 3. *Transgressos*] Guelf. om. v. *transgr.* — *Mons*] In fragm. Sall. addunt nomen: *Ballera*, quem al. *Belloiam*, Putsch. *Belonam* vocat. v. Intpp. Fragm. Sallust. cf. Non. sub v. *transgressus*. Deinceps Iunt. Ald. *receptus*. Nostrum est in edd. vett. cod. Busl. et ap. Non.

§. 4. *Et ἀπ.*] Vulg. deerant vv. *et ἀπ.* Reg. *proprie* . . GR. Lugd. mai. ET [illegible] *et nullo*; unde nostrum effecit Gron. pat. *Nullo auct.* intellig. *sine ullo auctore*. Praeposit. *a* Long. restituit ex edd. vett. Non hab. Guelf. nec Lugd. mai. Pro *dictum* Guelf. hab. *deinde*. — *Transgr.* etc.] Edd. vett. *transgr. et ingressus, ing., a tr. dicuntur*; *dicuntur* hab. etiam Guelf. Torn. et Lugd. mai. Mox *est* post v. *appell.* add. edd. ante Iunt. cum Guelf. Vulg. om.

et pedibus iter emetiuntur. Propterea negant apud scriptorem idoneum aut navium transgressum reperiri posse, aut pro transfretatione
6 transgressum. Sed quaero ego, cur non, sicuti cursus navium recte dici solent, ita transgressus etiam navibus factus dici possit? Praesertim cum brevitas tam angusti freti, qui terram Africam Hispaniamque interfluit, elegantissime transgressionis vocabulo, quasi
7 paucorum graduum spatium, definita sit. Qui auctoritatem autem requirunt, et negant, dictum ingredi transgredive in navigantibus, volo uti respondeant, quantum existiment in-
8 teresse ingredi atque ambulare? Atqui Cato in libro De Re rustica: Fundus, inquit, eo in loco habendus est, ut et oppidum prope amplum sit, et mare aut amnis, qua naves
9 ambulant. Appetitas porro huiuscemodi translationes habitasque esse pro honestamentis orationis, Lucretius quoque testimonium in hac eadem voce dedit. In quarto enim libro clamorem per arterias et per fauces gradientem dicit, quod est nimio confidentius, quam illud

§. 5. *Serpentibus*] Guelf. *stupentibus*. Idem ... *reperiri* — *transgr.*

§. 6. *Solent*] Guelf. *solet*. — *Fretus*, *qui*] scripsi ex emendatione Gron., pat. quum codd. *fretu*, *qui*, al., ut Lugd. min. Pet. Linc. et Gue... *freti qui haberent*, quod recepérat Steph., et vu... *freti*, *quod legeretur*. V. Scheller. sub v. *Fretum* Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 481.

§. 7. *Uti*] Guelf. om. *uti*. — *Ingredi*] Pet. ... *ter ingredi*.

§. 8. *Atqui*] Guelf. *atque*. V. Cat. de R. R. c...

§. 9. *Pro* ...] Guelf. *pro honestamentis* ... *tione*. Idem om. seq. *quoque*. — *Quarto*] vv. ...

de navibus Sallustianum. Versus Lucretii hi sunt:

[Corpoream quoque enim vocem constare fatendum est,
Et sonitum, quoniam possunt impellere sensus.]
Praeter radit enim vox fauces saepe, facitque
Asperiora foras gradiens arteria clamor.

Propterea Sallustius in eodem libro non eos 10
solum, qui navibus veherentur, sed et scaphas quoque nantes *progressas* dicit. Verba ipsa de scaphis posui: *Earum aliae, paululum progressae, nimio simul et incerto onere, cum pavor corporis agitaverat, deprimebantur.*

CAPUT XXVII.

Historia de populo Romano deque populo Punico, quod pari propemodum vigore fuerint aemuli.

In literis veteribus memoria exstat, quod 1
par fuit quondam vigor et acritudo amplitu-

Edd. vett. duos hab. versus priores: *Corpoream* etc. Non agnoscunt codd. Pro (Guelf.) *Praeterea radit* vett. edd. et Long. dederunt *Praeterradit enim.* Pro *radit* Sciopp. *trudit.* — *Arteria*] Guelf. *arterias.* Cf. Schneid. l. l. p. 481 sq.

§. 10. *Propterea*] Edd. ante Iunt. *praeterea.* — *Earum*] Busl. *eadem.* Nonius l. l.: *Ear. aliae paulum nimio progressae interim sicco onere* etc.

Cap. XXVII. *Populo*] Guelf. om. *populo*; mox hab. *fuerunt*; hoc hab. etiam Iunt. in Ind. Capp.

§. 1. *Memoria*] Operarum vitio v. *mem.* omisse videtur Thys. Pro praecedente v. *literis* Guelf. et edd. ante Iunt. hab. *libris*. Deinceps Guelf. *quod par quorundam* (quondam) *fuit.*

2 doque populi Romani atque Poeni. Neque immerito aestimatum[. Nam] cum aliis quidem populis de uniuscuiusque reipublicae, cum Poenis autem de omnium terrarum imperio
3 decertatum [est]. Eius rei specimen est in illo utriusque populi verbo factum, quo Q. Fabius, imperator Romanus, dedit ad Carthaginienses epistolam, ubi scriptum fuit, populum Romanum misisse ad eos hastam et caduceum; signa duo belli aut pacis: ex quis, utrum vellent, eligerent; quod elegissent, id unum ut
4 esse missum existimarent. Carthaginienses responderunt, neutrum sese eligere: sed posse, qui attulissent, utrum mallent, relinquere; quod reliquissent, id sibi pro electo futurum.

§. 2. *Aestimatum*] *Aest.* dedit Steph. cum codd. Gron. omnibus; edd. vett. et Guelf. *existimatum.* Sequens *nam* omit. codd. Gron. Guelf. et Sciopp.; et haud dubie iuncta omnia potuisse Gellium annotavit I. G. V. *est*, quod edd. vett. et Guelf. post *decret.* add., in nullo cod. Gron. exstat; et omisit iam Steph. Pro *reipubl.* Sciopp. *rep.* et mox *omhi* pro *omnium.* Guelf. *vel re. pu.*

§. 3. *Quo Q. F.*] Sic emendavit I. G. Codd. *factumq. quae F.*, aut (Guelf.) *factumque Q. F.* Edd. vett. *factum, quum Q. F.*; Steph. *quod.* Long. *verbo factumque. Q. Fabius* etc. Ceterum hunc locum a Gellio ex auctore Graeco versum esse qui scripsisset αὐτοκράτωρ πρεσβευτὴς, iudicabat I. G.; de *imperatore* enim Romano Fabio nec lectum nec auditum quidquam esse. Dein pro *ubi* edd. vett. *ibi*, invitis codd. — *Id*] Plerique scripti innuunt: *quod eleg. ad unum. I. G.* Et sic hab. Guelf. De re cf. Liv. 21, 8. Flor. 2, 6, 7.

§. 4. *Electo*] Ita Reg. cum edd. vett. pro vulg. *lecto*, quod dedit Steph. Alii codd. *praelectos*, *profecto* (Guelf.), quae dirigunt ad simplex.

Marcus autem Varro non hastam ipsam neque ipsum caduceum missa dicit, sed duas tesserulas: in quarum altera caducei, in altera hastae simulacra fuerunt incisa. 5

CAPUT XXVIII.

De aetatum finibus *pueritiae, iuventae, senectae*, ex Tuberonis historia sumtum.

C. Tubero in *Historiarum* primo scripsit, Servium Tullium, regem populi Romani, cum illas quinque classes iuniorum, census faciendi gratia, instituisset, pueros esse existimasse, qui 1

§. 5. *M. autem V.*] Edd. vett. *M. V. autem*. Eaedem in fine *in alt. simul. hast.* Pro *fuerunt* Guelf. hab. *fuerint*. De tesserulis v. Pignor. de Servis p. 155. quem laud. Falster. p. 272.

Cap. XXVIII. *Aetatum*] Sic Reg. et edd. vett. ante Steph. qui dedit *aetatium*. V. 1, 3, 23. p. 65. — *Sumtum*] Guelf. *sumptis*.

§. 1. *C.*] Pronom. (*C.* vel *K.*) exstat in codd. Gron. Omit. Guelf. et edd. vett. ante Steph., qui seq. *in* delevit, invitis codd. Gron. Torn. et Guelf. Mox cum Ruben. Elect. 2, 22. et Lips. Epist. 1, 55. Thys. vel delend. esse: *iuniorum*, vel legend.: *seniorum et iuniorum*, censebat; utrosque enim in classibus fuisse. Contra I. G.: Aliud agit Gellius, quippe qui consilium Servii in eo statuit vel praecipue constitisse, ut iuniorum copia semper esset conspicua, et scii posset, quo numero militaris aetatis innixa staret respublica. Idem post *classes* commate distinguit, deleto post *iuniorum*. Otho vv. ita distinguit et legit: *quum illas quinque* (s. *sex*) *cl. institueret, iunior. cens. fac. gratia puer. esse* (s. *eos*) *exist., qui* etc. I. e. ut iuniorum ratio haberi posset, ante omnia puerilem aetatem definisse. Mox Guelf. *censum* pro *census*, et *instrueret* pro *instit.* — *Esse*] Guelf. *sese*; et pro *minor.* dat *iuniores*.

minores essent annis septemdecim: atque inde ab anno septimo decimo, quo idoneos iam esse reipublicae arbitraretur, milites scripsisse: eosque ad annum quadragesimum sextum *iuniores*, supraque eum annum *seniores* appellasse.
2 Eam rem propterea notavi, ut discrimina, quae fuerint iudicio moribusque maiorum pueritiae, iuventae, senectae, ex ista censione Servii Tullii, prudentissimi regis, noscerentur.

CAPUT XXIX.

Quod particula *atque* non complexiva tantum sit, sed vim habeat plusculam variamque.

1 *Atque* particula, a grammaticis quidem coniunctio esse dicitur connexiva, et plerumque sane coniungit verba et connectit: sed interdum alias quasdam potestates habet non satis notas, nisi in veterum literarum tracta-
2 tione atque cura exercitis. Nam et pro adverbio valet, cum dicimus: *aliter ego feci atque tu:* significat enim: *aliter quam tu;* et gemina si fiat, auget intenditque rem, de qua

Quo] E Reg. Flor. Mem. et Pet. recepit I. G. in locum Steph. *quod*; edd. vett. *quos*. Guelf. *qui*. De re v. Excur. Lips. ad Tac. An. 1, 17.

§. 2. *Eam rem*] Guelf. *eamque rem*. — *Notavi*] Prima persona est in Lugd. min. aliisque et edd. vett.; *notavit* Guelf. Lugd. mai. Ald. Steph. Mox edd. vett. et Guelf. *fuerunt*. Tum *indicio* pro *iud.* hab. eaedem praeter Iunt.

Cap. XXIX. *Sed*] Guelf. *et*.

§. 1. *Exercitis*] Guelf. *exercitatis*.

§. 2. *Significat enim*] Reg. *significatur enim*. — *Fiat*] Steph. *fiet*, contra codd. et edd. vett.

agitur; ut animadvertimus in Q. Ennii annalibus, nisi memoria in hoc versu labor:

Atque atque accedit muros Romana iuventus.

Cui significationi contrarium est, quod itidem 3
a veteribus dictum est; *deque*. Et praeterea 4
pro alio quoque adverbio dicitur, id est, *statim:* quod in his Virgilii versibus existimatur obscure et insequenter particula ista posita esse:

——— Sic omnia fatis
In peius ruere, ac retro sublapsa referri:
Non aliter, quam qui adverso vix flumine lembum
Remigiis subigit, si brachia forte remisit,
Atque illum in praeceps prono rapit alveus amni.

Labor] Reg. *labat* aut *labit*, quod volebat Thys. Deinceps Guelf. om. utrumque *atque*; semel tantum hab. Reg. Non. sub v. *atque* explicat: festine, intrepidanter. Apud eundem legitur *adscendit*.

§. 4. *Insequenter*] Lugd. min. et ed. Lugd. 1530 in marg. *infrequenter*; nostrum hab. alii codd. Gron. et Guelf.; unus etiam: *sequenter*. Mox pro *ista* Guelf. hab. *ita*. V. Virg. Georg. 1, 200 sqq. — *Posita* etc.] 1
Ed. Rom. *posita*. *Est autem sic*: *In peius* etc. Edd. Ven. Brix. et Bonon.: *posita*. *Est autem*: *Sic omnia f*. *In p.* etc. Guelf. *posita esse aiunt sic omnia fa ctis. Versus Virgilii. In peius r.* etc. — *Remigiis*] Edit. Bip. *remigis*. Deinceps Guelf. *subiit*.

ovesque alias pretii parvi, alias maioris: eaque res faciebat inaequalem mulctae punitionem.
2 Idcirco postea lege Aternia constituti sunt in oves singulas aeris deni, in boves aeris
3 centeni. *Minima* autem mulcta est ovis unius. *Suprema* mulcta est eius numeri, cuius diximus: ultra quem mulctam dicere in [dies] singulos ius non est; et propterea *suprema*
4 appellatur, id est, summa et maxima. Quando igitur nunc quoque a magistratibus populi Romani more maiorum mulcta dicitur vel minima vel suprema, observari solet, ut *oves* genere virili appellentur: atque ita M. Varro verba haec legitima, quibus minima mulcta diceretur, concepit: *M. Terentio, quando ci-*

igebantur] Ita codd. omnes Gron. Guelf. et edd. vett. etiam Steph. atque marg. Gryph. 1539.; Lugd. in raso: *adiebantur.* Cum Gron. patre Thys. edidit *addicebantur*; idque retinuit I. G. Sed in annotatione: Hoc, inquit, verbo non videtur Gellius respexisse officium iudicis, qui addicebat; sed eius, qui mulctatus volebat satisfacere sententiae: ille oves, ille boves adigebat cuius pretii visum fuisset, ut hic idem usu venerit, quod Athenis, explicante Harpocratione in vv. *μεῖον* et *μειαγωγός*, quem vide. Otho mox *mulctae pensionem* legend. esse censuit, i. e. solutionem poenae, cum antea de imponenda a magistratibus mulcta actum esset. — *Aternia*] Edd. vett. iterum dant *Aterina*; Reg. Flor. Lugd. mai. et Pet. *Aterniae*; Lugd. min. *Paternia*; Linc. *eternia*; Guelf. *aeternia*. Long. *Arteria*.

§. 3. *Autem*] Edd. vett. et Guelf. dederunt *autem*, quod vulgo deerat. — *Quem*] Sciopp.: Ita antiquior ms. al. *quam*; Guelf. etiam hab. *quam*; mox *illius* pro *ius*; tum om. *et* ante *propterea*.

§. 4. *Genere*] Cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 6. et 7. — *Concepit*] Guelf. *concipit*. — *M. Terentio*] Steph. contra codd. et edd. vett. dedit: *M. Terentius*. Dativ. hab. etiam Non. sub v. *oves*. Mox *ei* om.

gna ἰταλοὶ vocitati sunt, quorum in Italia ma-
gna copia fuerit: bucetaque in ea terra gigni
pascique solita sint complurima. Coniectare 2
autem ob eandem causam possumus, quod
Italia tunc esset armentosissima, mulctam, quae
appellatur *suprema*, institutam in singulos
[dies] duarum ovium, triginta boum: pro co-
pia scilicet boum, proque ovium penuria. Sed
cum eiusmodi mulcta pecoris armentique a
magistratibus dicta erat, adigebantur boves

Fest. sub v. *Peculatus furtum.* — *Sunt*] An fort. leg. *sint?* — *Bucetaque*] Ita omnes codd. Gron. Guelf. marg. Gryph. 1539. et edd. vett. Al. (Gryph. cum Ascens.) *bucera.* cf. Scalig. ad Varr. p. 184. Mox Ascens. Gryph. *compluria.* Guelf. *compluriant.*

§. 2. *Coniectare*] Guelf. *comentare.* Deinceps ex eodem et edd. vett. immutavi ordinem vv. vulgatum: *poss. ob eand. caus.* — *Mulctam, quae*] Sciopp. et edd. vett. *multamque, quae.* Guelf. *mulctam, quam appellant supremam.* — *Singulos*] V. *dies* hab. codd. omnes Guelf. Flor. Lugd. uterq. Pet. Torn. et edd. vett.; omisit Steph. hic et mox. Reg. h. l. ordine immutato hab. *dies sing.* Beloe transtulit: *on particular days.* Gron. pat. coni. *in s. reos* (mallem *in sing. hies*, i. e. *homines*, s. cum Hotoman. de Re Nummar. *in singulas res*); I. G.: *in singulas vices*, nisi lex Ateria innuere voluerit, cum, cui mulcta dicta fuerit hodie, nisi die sequenti venia excusatum se magistratui purgatumque, denuo mulctari, idque usque per dies singulos iterari, donec huc descendat. Sed haec non satis probabilia sunt. Mihi quidem vitium latere videtur in v. *singulos*; potuit etiam v. *dies* facile intrudi propter literas v. sequentis *duorum.* Interim uncis seiunxi; prorsus eiicere, religioni mihi ducebam. *In singulos* scil. si plures erant rei. — *Triginta boum*] Ita edd. vett. et Guelf. pro vulg. *boum trig.* Dionys. Antiquitt. 10, 50. qui ait mulctam gravissimam fuisse *duos boves et oves triginta.* cf. Plutarch. Poplic. c. 11. Cicer. de Rep. l. 1. — *Ad-*

ovesque alias pretii parvi, alias maioris: ea-que res faciebat inaequalem mulctae punitio-nem. Idcirco postea lege Aternia constituti sunt in oves singulas aeris deni, in boves aeris
3 centeni. Minima autem mulcta est ovis unius. Suprema mulcta est eius numeri, cuius dici-mus: ultra quem mulctam dicere in [dies] singulos ius non est; et propterea suprema
4 appellatur, id est, summa et maxima. Quando igitur nunc quoque a magistratibus populi Romani more maiorum mulcta dicitur vel minima vel suprema, observari solet, ut oves genere virili appellentur: atque ita M. Varro verba haec legitima, quibus minima mulcta diceretur, concepit: *M. Terentio, quando ci-*

igebantur] Ita codd. omnes Gron. Guelf. et edd. vet. etiam Steph. atque marg. Gryph. 1539; Lugd. i. ipso: *adiebantur*. Cum Gron. patre Thys. edidit *addicebantur*; idque retinuit I. G. Sed in annotatione: Hoc, inquit, verbo non videtur Gellius respexisse officium iudicis, qui addicebat, sed eius, qui mulctatus volebat satisfacere sententiae: ille oves ille boves adigebat cuius pretii visum fuisset, ut hic idem usu venerit, quod Athenis, explicante Harpocratione in vv. *μεῖον* et *μειαγωγός*, quem vide. Oth. mox *mulctae pensionem* legend. esse censuit, i. e. solutionem poenae, cum antea de imponenda a magistratibus mulcta actum esset. — *Aternia*] Edd. vet. iterum dant *Aterina*; Reg. Flor. Lugd. mai. et Pe. *Aternide*; Lugd. min. *Paternia*; Linc. *eternia*; Guel. *aeternia*. Long. *Arteria*.

§. 3. *Autem*] Edd. vett. et Guelf. dederunt *in-tem*, quod vulgo deerat. — *Quem*] Sciopp.: Ita antiquior ms. al. *quam*; Guelf. etiam hab. *quam*; mox *illius* pro *ius*; tum om. *et* ante *propterea*.

§. 4. *Genere*] Cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. 6. et 7. — *Concepit*] Guelf. *concipit*. — *M. Terenti* Steph. contra codd. et edd. vett. dedit: *M. Terentiu* Dativ. hab. etiam Non. sub v. *oves*. Mox *et* on

qui habebatur, is laudabatur; ex quibus verbis apparet, *elegantem* dictum antiquitus, non ab ingenii elegantia, sed qui nimis lecto amoenoque cultu victuque esset. Postea *elegans* reprehendi quidem desiit, sed laude nulla dignabatur, nisi cuius elegantia erat moderatissima. Sic M. Tullius L. Crasso et Q. Scaevolae non meram elegantiam, sed multam parsimonia mixtam laudi dedit: *Crassus*, inquit, *erat parcissimus elegantium; Scaevola parcorum elegantissimus.* Praeterea ex eodem libro Catonis haec etiam sparsim et intercise commeminimus: *Vestiri*, inquit, *in foro honeste mos erat: domi quod satis erat.* 3 4 5

Equos carius, quam coquos, emebant. Poëticae artis honos non erat. Si qui in ea re studebat, aut sese ad convivia applicabat, 1

pater: „*bilosus, invidus*, sed frustra." Idem credebat Gell. dedisse: *cuppes, elegans*, (*vinosus* Meurs.) *luxuriosus, perditusque*, omnia ad profusi hominis declarationem pertinentia, quum de omnibus avaritiae oppositis loqui se velle occasione eius videatur Cato. *L. Gc.* Sed v. Non. l. l.

§. 3. *Ab* etc.] Sic edd. vett. cum codd. Torn. et Guelf. pro: *ob ing. elegantiam.* — *Lecto*] Guelf. et edd. ante Iunt. *leto* (*laeto*). Haud inepte.

§. 4. *Multam*] Brut. c. 40. Edd. vett. *multa*; Guelf. Iunt. et Ald. *multam parsimoniam m.* Nostrum firmant codd. Gron.

§. 5. *Coquos*] Guelf. *cocos*, cf. Liv. 39, 6. Senec. Ep. 114. sub fin. — *Poëticae*] Cf. Cic. Qu. Tusc. 1, 2. — *Si qui*] Guelf. *si quis.* Cf. c. 18, 16. Stallbaum. ad Ruddimann. I. p. 201. — *Sese*] Scioppius *si se.* Pro *convivi* Barth. Advers. 17, 12. *convicia*: cf. Reines. Varr. LL. 11, 7. p. 172. Pro *grassat.* Ranchin. VV. LL. 1. 5.: *grallator*, i. e. garrulus, s. *garrulator*, s. *gallator*; coll. Non. *gallare*, i. e. *bacchari.* Guelf. *grossator.*

castris et in exercitu multa fieret, non in comitio nec ad populum diceretur.

CAPUT II.

Quod *elegantia* apud antiquiores non de amoeniore ingenio, sed de nitidiore cultu atque victu dicebatur, eaque in vitio ponebatur.

1 *Elegans* homo non dicebatur cum laude; sed id fere verbum ad aetatem M. Caton
2 vitii, non laudis, fuit; est namque hoc ani adverters, cum in quibusdam aliis, tum i libro Catonis, qui inscriptus est *Carmen d moribus*. Ex quo libro verba haec sunt *Avaritiam omnia vitia habere putabant; sum tuosus, cupidus, elegans, vitiosus, irrita*

Pro *mutasse* Bourdelot. adscripsit ed. Ascens. *vi tasse*; unde Thys. *vitiasse*; reiiciente I. G. Edd. vet et Guelf. hab. *vitasse*; quod non ineptum esse cr do. Deinde Sciopp. pro *non in c.* etc. coni. *in con vero et apud populum, diceretur.*

Cap. II. *Elegantia*] Steph. *eligantia* et *eligan.* V. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 16. — *Eaque* etc. Edd. vett. *quod in v. p.*; Iunt. *ea quae*; et in inc capp. *eaque et in v. p.*, quod retinuit etiam Ald., h L. *eaque* habens. Guelf. *eaque quod in v. p.*

— §. 2. *Catonis*] Hoc nomen om. Torn. Long. om vv. *qui inscr. est Carmen.* — *Carmen*] Effatum, d moribus emendandis prosa scriptum. Praecepta e edicta legum et sanctionum *carmina* quoque voca bantur. Ropma et Thys. — *Avaritiam*] Guelf. *ava ritia*; quod si probas, mox fort. legend. *haberi*. Se vulgatam scripturam hab. etiam Non. sub v. *Ele gantes*; nisi quod *putant* exhibet. — *Irritus*] Reg Flor. aliique *irritusque* vel *inritusque*. Particul *que* non displicet, nisi forte pro seq. *qui* in illis codd legitur. Scheff. hab. *iritus*. Ex Scriv. und. Gron

qui habebatur, is laudabatur; ex quibus verbis apparet, *elegantem* dictum antiquitus, non ab ingenii elegantia, sed qui nimis lecto amoenoque cultu victuque esset. Postea *elegans* reprehendi quidem desiit, sed laude nulla dignabatur, nisi cuius elegantia erat moderatissima. Sic M. Tullius L. Crasso et Q. Scaevolae non meram elegantiam, sed multam parsimonia mixtam laudi dedit: *Crassus*, inquit, *erat parcissimus elegantium; Scaevola parcorum elegantissimus*. Praeterea ex eodem libro Catonis haec etiam sparsim et intercise commeminimus: *Vestiri*, inquit, *in foro honeste mos erat: domi quod satis erat. Equos carius, quam coquos, emebant. Poëticae artis honos non erat. Si qui in ea se studebat, aut sese ad convivia applicabat,*

3
4
5
1

poter: „bilosus, invidus, sed frustra." Idem credebat Gell. dedisse: *cuppes, elegans*, (*vinosus* Meurs.) *luxuriosus, perditusque*, omnia ad profusi hominis declarationem pertinentia, quum de omnibus avaritiae oppositis loqui se velle occasione eius videatur Cato. *I. G.* Sed v. Non. 1. 1.

§. 3. *Ab* etc.] Sic edd. vett. cum codd. Torn. et Guelf. pro: *ob ing. elegantiam.* — *Lecto*] Guelf. et edd. ante Iunt. *leto* (*laeto*). Haud inepte.

§. 4. *Multam*] Brut. c. 40. Edd. vett. *multa*; Guelf. Iunt. et Ald. *multam parsimoniam m.* Nostrum firmant codd. Gron.

§. 5. *Coquos*] Guelf. *cocos*. cf. Liv. 39, 6. Senec. Ep. 114. sub fin. — *Poëticae*] Cf. Cic. Qu. Tuscc. 1, 2. — *Si qui*] Guelf. *si quis.* Cf. c. 18, 10. Stallbaum. ad Ruddimann. I. p. 201. — *Sese*] Sciopp. *si se*. Pro *conviv.* Barth. Advers. 17, 12. *convicia.* cf. Reines. Varr. LL. 11, 7. p. 172. Pro *grassat.* Rancun. VV. LL. 1, 5.: *grallator*, i. e. garrulus, s. *garrulator*, s. *gallator*; coll. Non. *gallare*, i. e. *baccha*n. Guelf. *grossator*.

3 *grassator vocabatur.* Illa quoque ex e-dem libro praeclarae veritatis sententia est. *Nam vita,* inquit, *humana prope uti ferrum*
4 *est. Ferrum si exerceas, conteritur; si non exerceas, tamen rubigo interficit. Itidem homines exercendo videmus conteri. Si nihil exerceas, inertia atque torpedo plus detrimenti facit, quam exercitio.*

5 ## CAPUT III.

Qualis quantaque sit *pro* particulae varietas; deque exemplis eius varietatis.

1 Quando ab arbitriis negotiisque otium est et movendi corporis gratia aut spatiamur aut vectamur, quaerere nonnunquam apud me metipsum soleo res eiusmodi, parvas quidem minutasque, et hominibus non bene eruditis aspernabiles, sed ad veterum scripta penitus noscenda et ad scientiam linguae Latinae cum

§. 6. *Ferrum* etc.] Ita edd. vett. pro vulg. *ferrum est; si exerc.*; sed mire placet repetitio v. *ferrum.* — *Itidem*] Edd. vett. et Guelf. *item.* Ante p *tamen r. interf.* in marg. ed. Gryph. 1539. est: *tandem rubigo inficit.* De v. *interfic.* v. Non. sub h. v. — *Exercitio*] Sciopp. *exercitium*; Long. *exercitat* ex Guelf. et edd. vett. restituit. Sed v. Fest. su h. v.

Cap. III. §. 1. *Arbitriis*] Iunt. et Ald. et mar Gryph. 1539. *arbitris.* Fuit Gell. lectus inter iud ces. Arbitrium pro arbitrorum sententia ponitu *Thys.* Deinceps Guelf. *neg. offitium otium est.* — *Ad scientiam*] Reg. *ascendam*; unde I. G. *ad scie da*, comparans: peragenda consularis officii. Malim *ad sciendum.* cf. quem ad 4, 15, 1. laudati Ruddin

primis necessarias: velut est, quod forte nuper in Praenestino recessu vespertina ambulatione solus ambulans considerabam: qualis quantaque esset particularum quarundam in oratione Latina varietas. Quod genus est praepositio *pro*. Aliter enim dici videbam: *pon-* 2
tifices pro collegio decrevisse: aliter: *quempiam testem introductum pro testimonio dixisse*: aliter M. Catonem in *Originum* quarto: *proelium factum depugnatumque pro castris* scripsisse: et item in quinto: *urbes insulasque omnis pro agro Illyrio esse*: aliter etiam dici: *pro aede Castoris*: aliter: *pro rostris*: aliter: *pro tribunali*: aliter: *pro contione*: atque aliter: *tribunum plebis pro potestate intercessisse*. Sed has omnis dictiones, 3
qui aut omnino similes et pares, aut usquequaque diversas existimaret, errare arbitrabar. Nam varietatem istam eiusdem quidem fontis

Recessu] Iuret. ad Symmach. Epist. 1, 2. et Gron. pat. *secessu*. At Cic. ad Att. 12, 26: sed mihi solitudo et recessus provincia est.

§. 2. *Pro coll.*] Ex sententia et utilitate collegii; *pro test.*, loco testimonii; *pro castr.*, vel ante castra, vel pro defensione castrorum; *pro agro Il.*, in favorem Illyriorum, causae et defensionem; *pro aede C.*, ante aedem; *pro rostr.*, vel in conspectu rostrorum, vel in ipso suggestu; *pro trib.*, coram vel in tribunali; *pro cont.*, in conspectu populi convocati ad audiendam orationem; *pro potest.*, iuxta potestatem aut ex officio eius. *Thys.* Cf. Tursellin. de Particc. sub *pro*. — *Agro*] Edd. ante Iunt. *pro pago*; quod Thys. explicat: pro gente, s. regione. *Illyrico* est in edd. vett. praeter Rom., quacum Steph. edidit *Illyrio*, quod est etiam in Guelf. — *Etiam*] Guelf. om. vv. *etiam* — *rostris*, *aliter*.

§. 3. *Nam*] Deest in Reg.; mox *eiusdem*, quod post adiunctum vides, deest in Reg. et Lugd. mai.;

2 Graeco cognomento σκεπτικοὶ appellantur; id
ferme significat quasi *quaesitores* et *conside-*
3 *ratores*: nihil enim decernunt, nihil consti-
tuunt; sed in quaerendo semper considerandoque
sunt, quidnam sit omnium rerum, de
4 quo decerni constituique possit. Ac ne videre
quoque plane quidquam neque audire sese
putant; sed ita pati afficique, quasi videant
vel audiant: eaque ipsa, quae affectiones istas
in sese efficiant, qualia et cuiusmodi sint,
contantur atque insistunt; omniumque rerum
fidem veritatemque mixtis confusisque signis
veri atque falsi ita imprensibilem videri aiunt,
ut quisquis homo est non praeceps neque iudicii
sui prodigus, his uti verbis debeat, quibus
auctorem philosophiae istius Pyrrhonem
usum esse tradunt: Οὐ μᾶλλον οὕτως ἔχει τόδε ἢ
ἐκείνως ἢ οὐδετέρως: indicia enim rei cuiusque

§. 1. *Pyrrhonios*] Guelf. iterum *pyrrhonis*; idem mox pro *ii* hab. *in*. — Σκεπτικοὶ] Linc. aliique: σκεπτηταὶ, Steph. σκεκτηταὶ, (quod tamen correxit in Specim. Emendd. p. 140.). Guelf. *sceptite*. Nostrum hab. edd. vett. Salm. adscripsit: *sceptice* in p. pro *scepticoe*, σκεπτικοί. Sic quoque hab. uterque Lugd. Cf. Diog. Laërt. 9, 9, 11.

§. 2. *Quaesitores*] *Questiores* Guelf., *quaestores* edd. vett.

§. 3. *Quaerendo*] Guelf. *in inquirendo*; quod probum mihi videtur.

§. 4. *Quasi*] Guelf. om. *quasi*. Mox Reg. *ea ipsa*. — *Cuiusmodi*] Guelf. *cuiusquemodi*. — *Insistunt*] Fuit qui in marg. edit. Connell. II. conjiceret: *haesitant*. — *Imprensibilem*] Ita cum codd. Steph.; Reg. Memm. Scheff. *impensib.*; Lugd. min. Guelf. *inpensib.*; Lugd. mai. *impresib.*; edd. vett. *incomprehensib.* Gron. pat. *insensibilem*, ut 17, 10. Deinde *quisque* hab. edd. vett.; nostrum dedit iam Bad.; sed Bonon. et Iunt. hab. *quibusque*. — *Usum esse*] Vulg.

Haec tametsi perverse dices, facile Achivos flexeris: 2
Nam tum opulenti loquuntur pariter atque ignobiles, 3
Eadem dicta, eademque oratio aequa non aeque valet.

Bene, sicuti dixi, Ennius: sed ignobiles tamen 4
et opulenti ἀντὶ εὐδοξούντων et ἀντὶ ἀδοξούντων satisfacere sententiae non videntur; nam neque omnes ignobiles ἀδοξοῦσι, neque omnes opulenti εὐδοξοῦσι.

CAPUT V.

De Pyrrhoniis philosophis quaedam, deque Academicis strictim notata, deque inter eos differentia.

Quos Pyrrhonios philosophos vocamus, ii 1

§. 3. *Tametsi*] Lugd. uterq. *tametsi.* Vulg. *tu etsi.* cf. Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 47. qui deinceps legit *pervorse.* — *Opulenti*] Cum Sciopp. Alciat. Par. 8, 11. h. l. et postea legend. putat: *opinati*; rationem trochaici carminis septenarii satis id indicare; et immerito a Gellio Ennium reprendi. cf. Voss. Institt. Orat. 2, 9. p. 303. *Opulentos* dici pro splendidis et insignibus, et ignobiles pro obscuris observavit Phil. Carol. Ceterum *cum* non elidendum est; praestare tamen scribi, verbis transpositis secundum Personum et Hermannum: *Nam opul. cum* etc. censuit Both. l. l. *Nam* sub ictu positum non liquescere, neque opus esse, ut ponatur *Namque*, admonuit idem. Vulgat. tuetur Osann. Analect. Crit. p. 136.

§. 4. *Sed* etc.] Edd. vett. *sed tam. ignobiles* [illegible]. *et opul.* om. edd. ante Iunt. — *Et*] Cod. Torn[illegible] &. Equidem ἀντὶ adiunxi ex edd. vett.

Cap. V. *Pyrrhoniis*] Edd. vett. *Pyrrhonibus*; sed in ind. capp. edd. ante Iunt. hab. nostrum. Guelf. Pyrrhoniis. — *Differentia*] Guelf. *diffama.*

referri; taliaque videri esse; qualis sit eorum species, dum videntur, qualiaque apud sensus nostros, quo pervenerunt, creantur: non apud
8 sese, unde profecta sunt. Cum haec autem
consimiliter tam Pyrrhonii dicant, quam Academici, differre tamen inter sese et propter alia quaedam, et vel maxime propterea existimati sunt, quod Academici quidem ipsum illud nihil posse comprehendi, quasi comprehendunt, et nihil posse decerni, quasi decernunt: Pyrrhonii ne id quidem ullo pacto videri verum dicunt, quod nihil esse verum videtur.

CAPUT VI.

Quod mulieres Romae per Herculem non iuraverint, neque viri per Castorem.

1 In veteribus scriptis neque mulieres Ro-
manae per Herculem deiurant, neque viri per
2 Castorem. Sed cur illae non iuraverint Her-
culem, obscurum non est. Nam Herculaneo

Sit] Steph. *fit.* — *Creantur*] In quod. Ms. *procr.* *Thys.* Mox Guelf. *perfecta.*

§. 8. *Compreh.* etc.] Vv. *compreh.* — *posse* omit. Steph.; operarum credo errore; omisit tamen etiam Long.

Cap. VI. *Iuraverint*] Coniunctiv. pro indicat. *iuraverunt* recepi ex edd. vett. et Guelf.

§. 1. *Deiurant*] Ita h. l. et mox omnes codd. Gron. praeter Scheff. et Guelf.; recepit Steph.; edd. vet. *deierant.* V. 1, 3, 20.

§. 2. *Iuraverint*] Edd. vett. *iuraverunt*; (v. mox et Ruddimann. II. p. 347.) deinceps *obsc. non est.* — *Herculaneo*] Cf. Macrob. Sat. 1, 12. Propert. 4, 10. Long. *Herculano*, edd. vett. ante Iunt. secutus. Nostrum hab. Guelf.

sacrificio abstinent. Cur autem viri Castorem 3
iurantes non appellaverint, non facile dictu
est. Nusquam igitur scriptum invenire est
apud idoneos quidem scriptores, aut *mehercle*
feminam dicere, aut *mecastor* virum. *Aede-* 4
pol autem, quod iusiurandum per Pollucem
est, et viro et feminae commune est. Sed M. 5
Varro asseverat, antiquissimos viros neque per
Castorem neque per Pollucem deiurare solitos;
sed id iusiurandum fuisse tantum feminarum
ex Initiis Eleusiniis acceptum: paulatim tamen, 6
inscitia antiquitatis, viros dicere *aedepol* coe-
pisse; factumque esse ita dicendi morem: sed
mecastor a viro dici, in nullo vetere scripto
inveniri.

CAPUT VII.

Verbis antiquissimis relictisque iam et desitis minime utendum.

Verbis uti aut nimis obsoletis exculcatisque, aut insolentibus novitatisque durae et illepidae, par esse delictum videtur: sed molestius equidem culpatiusque esse arbitror, ver- 1

§. 3. *Appellaverint*] Edd. vett. *appellaverunt*; Iunt. Ald. *appellarunt*. — *Mehercle*] Edd. vett. *mehercules*; Iunt. Ald. *mehercle*; Gryph. *mehercule*. Guelf. *me hercule*; ut scribend. esse videtur. cf. 5, 11, 13. — *Mecastor*] Sciopp.: Imo apud Plaut. sc. ult. Asinar. Argyrippus utitur Ecastor.

§. 4. *Est*] Vs: *est -- Pollucem* om. Guelf.

§. 5. *Asseverat*] Edd. antiquissimae *asseverare*, quod correctum iam est in edd. Bonon. Connell. Iunt. Ald. aliis. — *Deiurare*] Edd. vett. *deierare*. V. supra.

Cap. VII. *Iam*] Edd. ante Iunt. om. *iam*.

§. 1. *Obsoletis* etc.] Guelf. *absoletis exculcatis*, sine *que*. —

ba nova, incognita, inaudita dicere, quam in-
2 vulgata et sordentia. Nova autem videri dico
etiam ea, quae sunt inusitata et desita, tam-
3 etsi sint vetusta. Est adeo id vitium plerum-
que serae eruditionis, quam Graeci ὀψιμαθίαν appellant; ut, quod nunquam didiceris, diu ignoraveris, cum id scire aliquando coeperis, magni facias quo in loco cunque et quacunque in re dicere: veluti Romae, nobis praesentibus, vetus celebratusque homo in causis, sed repentina et quasi tumultuaria doctrina praeditus, cum apud praefectum urbis verba faceret, et dicere vellet, inopi quendam miseroque victu vivere et furfureum panem esitare, vinumque eructum et foetidum potare: *Hic*, inquit, *eques Romanus apludam edit, et flo-*
4 *ces bibit.* Adspexerunt omnes, qui aderant, alius alium, primo tristiores turbato et requirente vultu, quidnam illud utriusque verbi foret; post deinde, quasi nescio quid Tusce
5 aut Gallice dixisset, universi riserunt. Legerat autem ille, *apludam* veteres rusticos fru-

Invulgata] Guelf. *mulgata.*

§. 2. *Sint*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *sunt.*

§. 3. *Vitium* etc.] Guelf. *initium plerum ser.* — *Urbis*] Guelf. et edd. vet. *urbis.* Vulgatum *urbi* nescio qua auctoritate nitatur, nisi Steph. V. tamen 13, 17, 2. Mox Steph. *inopia,* contra codd. omnes (Guelf. Reg. Flor. Lugd. ut.) et edd. vett. — *Eructum*] In Salmas. exemplari adscriptum erat: *crucium,* cui ipse postea supposuit: *in Pet. Eructum.* Coler. Parerg. 20, 72. *crudum.* Gron. in Excerptis repperit: *eruptum.* — *Apludam ed.*] Sciopp. *apludedavit.*

§. 4. *Deinde*] Hoc restitui e Guelf. Reg. Flor. Lugd. mai. Torn. et edd. vett. *inde* hab. cum Lugd. min. Steph. cf. Macr. Sat. 2, 14. Lucret. 3, 528. Sed v. 12, 5. Schell. sub v. *post.*

menti furfurem dixisse; idque a Plauto in comoedia, si ea Plauti est, quae *Astraba* inscripta est, positum esse. Item *floces* audierat 6
prisca voce significare vini faecem e vinaceis expressam, sicuti fraces ex oleis; idque apud Caecilium in *Polumenis* legerat, eaque sibi duo verba ad orationum ornamenta servaverat.
Alter quoque a lectionibus id genus paucis 7
ἀπειρόκαλος, cum adversarius causam differri postularet: Rogo, praetor, inquit, subveni, succurre: quonam usque nos *bovinator* hic demoratur? Atque id voce magna ter quaterque inclamavit, *bovinator est*. Commurmu- 8

§. 5. *Apludam*] Cf. Non. sub h. v. — *Plauto*] Al. *Pacuvio*; quod video in marg. Gryph. 1542. 1591. et mox *Pacuvii*. cf. Varr. et Fest., qui eam inter genuinas Plauti comoedias recensent.

§. 6. *Floces*] Guelf. Iunt. *flocces*, ut hic et antea edidit Steph. — *Faecem* etc.] Reg. *faecemne vini expressam*. Guelf. *fecem ex vin*. Praep. *ex* ante *oleis* deest in codd. omnibus Gron. et Guelf.; potuit excidere propter syllab. *es*. Pro *fraces* nonnulli codd. Thys. hab. *frages*. — *Polumenis*] I. e. ἐν Πωλουμένοις, ut edidit Long. cum Ald. Ascens. Gryph. Edd. ante Iunt. *polymenis*. Guelf. *polimenis*. Iunt. nostrum hab. Thys. *Philumina*, coll. Non. sub v. *factio*. cf. Reines. VV. LL. 2, 1. Non. sub v. *Floces*. Add. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 145. Menandri Πωλούμενοι memorantur apud Athen. v. Meineke, Reliq. Menandri.

§. 7. Ἀπειρόκαλος] Edd. vett. ἀπειρόκαλος *i. e. infinitus* (s. infrunitus) *et insolens et ineruditus*; unde Graecum v. adscivit Long. cf. 18, 8, 1. Vulg. *apirocalus*. Guelf. *apirochalus*. — *Postularet* etc.] Edd. vett. *postularet, inquit, succurre*. Iunt. *postul., inquit, subveni, succure*; reliquis omissis; restituit Ald. Deinceps pro *quonam* ed. Rom. hab. *quoniam*; tum *demoretur* edd. ante Iunt. Deinde Guelf. *quaterve*. — *Est*] V. *est* om. edd. ante Iunt.

ratio fieri coepta est a plerisque, qui aderan
quasi monstrum verbi admirantibus. At il
9 iactans et gestiens: Non enim Lucilium, i
quit, legistis, qui tergiversatorem *bovinatore*
10 dicit. Est autem in Lucilii undecimo versu

Hic strigosus, bovinatorque ore improbu
duro.

CAPUT VIII.

Quid senserit dixeritque M. Cato de Albino; qui h
mo Romanus Graeca oratione res Romanas, venia si
ante eius imperitiae petita, composuit.

1 Iuste venusteque admodum reprehendiss
2 dicitur A. Albinum M. Cato. Albinus, qu
cum L. Lucullo consul fuit, res Romanas or
3 tione Graeca scriptitavit. In eius historia
principio scriptum est ad hanc sententiam
Neminem succensere sibi convenire, si quid i
his libris parum composite aut minus elegai

§. 10. *Hic* etc.] Ita fere edd. vett.; quae ha *versus hic; Hic str.* Scalig. *hicce strigos.* Steph. ed dit: *versus hic: Est tricosus.* Sciopp. *stricosus*, omi so *est.* Reg. *in Lucilio versus Hic strigos.* Thua *versus Hystrichosus* (quasi aliquid Graeci sapor praeferret. I. G.); Guelf. Pet. et Scheff. *versus h strichos. Strichos.* exhibet etiam Torn. Mercer. a Non. *Hic st tricos.* Mss. clarius indicare *strig.* o posuit I. G.

Cap. VIII. *Eius* etc.] Edd. ante Iunt. *eius li guae imper.* Guelf. *eius peritiae.*

§. 2. *Albinus*] Cf. Macrob. Sat. praef. Plutarc vit. Cat. Cic. Brut. c. 21. Fort. e more Gell. legen *Is Alb.*, quod innuere videtur etiam Macrob.

§. 3. *Principio*] Macr. *primo*; v. Gron. ad Ma in Somn. Scip. 1, 4. p. 20. ed. Zeun.; mox *in il*

ter scriptum foret. Nam sum, inquit, homo
Romanus, natus in Latio. Graeca oratio a no-
bis alienissima est; ideoque veniam gratiam-
que malae existimationis, si quid esset erra-
tum, postulavit. Eam cum legisset M. Cato: 4
Nae tu, inquit, Aule, nimium nugator es, cum
maluisti culpam deprecari, quam culpa vacare.
Nam petere veniam solemus, aut cum impru-
dentes erravimus, aut cum compulsi peccavi-
mus. Tibi, inquit, oro te, quis perpulit, ut
id committeres, quod, priusquam faceres, pe-
teres, ut ignosceretur? Scriptum est hoc in 5
libro Cornelii Nepotis *De Illustribus Viris.*

CAPUT IX.

Historia de legatis Mileti et Demosthene rhetore, in libris Critolai reperta.

Critolaus scripsit, legatos Mileto publicae 1

libris (ed. Rom. Gell. *hiis*); tum: *natus in Latio, unde et eloquium Graecum a nobis alienissimum est,*

§. 4. *Eam*] Macr. *ea*, i. e. quae praecesserunt; *eam* codd. Gell. I. G.: Nec iustitiam nec venustatem in hac morosa et abrupta vituperatione agnosco. — *Nugator*] Guelf. *mitigator*. — *Aut* etc.] Macr. *aut cum noxam imperio compellentis admisimus.* — *Tibi*] Pronom. omisit Macr. (qui hab.: *Te*, *inq.*, *oro*;) pendet a v. *ignosc.* Fuit qui coniiceret: *Albi.* Gryph. 1539. hab. *Te*, *inq.*, *oro te;* et in marg. *Tibi inq.* — *Ut*] Macr. *uti.*

§. 5. *Viris*] In Torn. et Pet. additur: *XIII.* Flor. et Sciopp. *libris XIII.* Edd. ante Iunt. Guelf. Reg. et Thuan. *illustribus libris.*

Cap. IX. *Et D.*] Guelf. *a D.* (ad Demosthenem rhetorem?). In eodem libro hoc lemma cohaeret cum sequenti; addito v. *Item quod C. Gr.*

rei causa venisse Athenas, fortassean [dixerit] auxilii petendi gratia; tum qui pro sese verba facerent, quos visum erat, advoca[vi]sse; advocatos, uti erat mandatum, verba pro Milesiis ad populum fecisse: Demosthenem Milesiorum postulatis acriter respondisse, neque Milesios auxilio dignos, neque ex republica id esse contendisse: rem in posterum diem prolatam; legatos ad Demosthenem venisse; magnoque opere orasse, uti contra ne diceret: eum pecuniam petivisse: et quantam petiverat abstulisse: postridie, cum res agi denuo coepta esset, Demosthenem, lana multa collum cervicesque circumvolutum, ad populum prodisse, et dixisse, se synanchen pati; eo contra Milesios loqui non quire: tum e populo unum exclamasse, non synanchen, quod Demosthenes pateretur, sed argyranchen esse.
2 Ipse etiam Demosthenes, ut idem Critolaus
1 refert, non id postea concelavit: quin gloriae

etc.; hinc factum est, ut hoc cap. cum sequenti coniunctum ibi legatur. Sed v. init. c. 10.

§. 1. *Dixerit*] V. *dix.* exstat in omnibus codd. Gron. Guelf. et edd. vett. Cum Scalig. ad Varr. p. 240. et Lips. El. 1, 21. Steph. eiecerat. Henr. Petri in ed. Basil. in marg. annotavit: in antiquo libro deesse haec tria vv.: *fortasse an dixerit.* Hoc prorsus abiicere non ausus sum. — *Advocavisse*] Guelf. et edd. ante Iunt. *advocasse.* — *Quantam*] Iidem libb. *quantum*; non improbo; intell. *pecuniae.* — *Postridie*] Cum Reg. et Steph. Long. *postpridie*; Lugd. min. *postpridiae*, mai. *pr'pdie.* Iidem libb. bis hab. *Demosthenen.* V. ad 2, 1, 1. — *Unum*] Pollux Onom. 7, 24: Ἀργυράγχη, ὡς Δημάδης σκώπτων Δημοσθένη, συνάγχῃ λέγοντα εἰλῆφθαι. — *Argyranchen*] Reg. *arcyrechen*; Guelf. *archirachen.* Edd. vett. antea et h. l. συνάγχην et ἀργυράγχην. Graece ista vv. scripsit Long.

quoque hoc sibi assignavit. Nam cum interrogasset Aristodemum, actorem fabularum, quantum mercedis, uti ageret, accepisset, et Aristodemus talentum respondisset: At ego plus, inquit, accepi, ut tacerem.

CAPUT X.

Quod C. Gracchus in oratione sua historiam, supra scriptam, Demadi rhetori, non Demostheni, attribuit: verbaque ipsius C. Gracchi relata.

1 Quod in capite superiore a Critolao scriptum esse diximus super Demosthene, id C. Gracchus in oratione, qua legem Aufeiam dissuasit, in Demadem contulit verbis hisce: *Nam vos, Quirites, si velitis sapientia at-* 2 *que virtute uti, et si quaeritis, neminem nostrum invenietis sine pretio huc prodire. Omnes nos, qui verba facimus, aliquid petimus: neque ullius rei causa quisquam ad vos prodit, nisi ut aliquid auferat. Ego ipse,* 3 *qui apud vos verba facio, uti vectigalia vestra augeatis, quo facilius vestra commoda et rempublicam administrare possitis; non gratis prodeo: verum peto a vobis non pe-*

§. 2. *Quoque*] Guelf. *hoc quoque*; mox *autorem* (auctorem) *fab.*

Cap. X. *Non* etc.] Guelf. *non Dem. non attribu.*

§. 1. *Aufeiam*] Guelf. Linc. et Scheff. *auferri.* Lugd. min. *quadam aufegam*, Steph. *Auferam*, Ed. Bonon. *Auferiam.* Scioppr. et Gron. pat. leg. *Saufeiam.* V. Gron. ad h. l. et Scheller. sub v. *Aufeius.*

§. 2. *Vos*] Guelf. *nos*; idem om. statim *ut.*

§. 3. *Vestra*] Guelf. *nra* (nostra).

cuniam, sed bonam existimationem atque
4 *honorem. Qui prodeunt dissuasuri, ne hanc legem accipiatis, petunt non honorem a vobis, verum a Nicomede pecuniam. Qui suadent, ut accipiatis, ii quoque petunt non a vobis bonam existimationem, verum a Mithridate rei familiaris suae pretium et praemium. Qui autem ex eodem loco atque ordine tacent, ii vel acerrimi sunt: nam ab omnibus pretium accipiunt, et omnis fallunt.*
5 *Vos, cum putatis, eos ab his rebus remotos*
6 *esse, impartitis bonam existimationem. Legationes autem a regibus, cum putant eos sua causa reticere, sumtus atque pecunias maximas praebent: item uti in terra Graecia, quo in tempore Graecus tragoedus gloriae sibi ducebat, talentum magnum ob unam fabulam datum esse, homo eloquentissimus civitatis suae Demades ei respondisse dicitur: Mirum tibi videtur, si tu loquendo talentum*

§. 4. *Rei familiaris*] Al. (ut Gryph. 1539.) pro *rei f.* hab. *familiaritatis.* Gryph. 1539. in marg. nostrum hab. — *Tacent*] Ita Guelf. et edd. vett.; Steph. *placent*, quod exstat in Gron. codd. Gron. pat.: Forsan Gracch. more antiquo scripserat: *ordines tacent.* I. G.: *pertacent*, ut litera *p* ex *p* i. e. per, orta fuerit. Quid si legas ex sqq. *reticent?*

§. 5. *Vos* etc.] Guelf. *vos computatis.*

§. 6. *A* etc.] Guelf. *a regibus postulant computant eos computant sua causa* etc. — *Item*] Sic reposuit I. G., secutus Reg. et Lugd.; al. cum Guelf. et edd. vett. *praeb. uti, ut in t.*, quod hab. etiam Sciopp. Vulg. *uti in t.*, omisso *item.* Otho coni. *uti tum.* Vox *Graecus* accessit e Reg. Non hab. Guelf. qui *tragoedus* habere videtur et mox *ducebant.* — *Magnum*] Fuerunt alia talenta minoris pretii. v. Thys.

quaesisti? Ego, ut tacerem, decem talenta a Rege accepi. Idem nunc isti pretia maxima ob tacendum accipiunt.

CAPUT XI.

Verba P. Nigidii, quibus differre dicit *mentiri* et *mendacium dicere*.

Verba sunt haec ipsa P. Nigidii, hominis in studiis bonarum artium praecellentis, quem M. Cicero ingenii doctrinarumque nomine summe reveritus est: *Inter mendacium dicere et mentiri distat. Qui mentitur, ipse non fallitur, [sed] alterum fallere conatur: qui mendacium dicit, ipse fallitur.* Item hoc addidit: *Qui mentitur*, inquit, *fallit, quantum in se est: at qui mendacium dicit, ipse* 1

Gron. de Pec. Vet. — *Quaesisti*] Ita e Guelf. Reg. Flor. Lugd. mai. Torn. et edd. vett. restitui, cum Gron., quum Steph. dedisset: *acquisivisti*. Lugd. min. *adquesisti* (quod placebat Othoni, comparanti Plaut. *exquaere*), Scheff. *quisivisti*. Antea pro *loq.* edd. ante Iunt. hab. *eloquendo*. — *Idem*] Edd. ante Iunt. *Iidem*. Guelf. *Id nunc*.

Cap. XI. *P.*] Guelf. om. *P.* et in fine pro *dicere* hab. *dici*.

§. 1. *In*] Non. sub v. *mentiri*: Nigidius studiis bon. art. praeclarissimus. — *Summe*] Guelf. om. v. *summe*. — *Fallitur*] Non. *falsus*. Sequens *sed* om. Non. Reg. Flor. Lugd. ut. Pet. et Torn.; hab. Guelf. Gron. ad Liv. 3, 71.

§. 2. *At — se est*] Vv. *at qui — se est* om. Bad. Reg. edd. vett. ante Iunt. Steph. et Long.; hab. Flor. Guelf. et omnes alii Gron. codd. atque Iunt., Ald., Gryph., H. de Marn. Scribarum culpa exciderunt.

3 *non fallit, quantum in se est.* Item hoc quoque super eadem re dicit: *Vir bonus,* inquit, *praestare debet, ne mentiatur: prudens, ne mendacium dicat: alterum incidit in ho-*
4 *minem, alterum non.* Varie mehercle et lepide Nigidius tot sententias in eandem rem, quasi aliud atque aliud diceret, disparavit.

CAPUT XII.

Quod Chrysippus philosophus omne verbum ambiguum dubiumque esse dicit; Diodorus contra nullum verbum ambiguum esse putat.

1 Chrysippus ait, omne verbum ambiguum natura esse, quoniam ex eodem duo vel plura
2 accipi possunt. Diodorus autem, cui Crono cognomentum fuit: *Nullum,* inquit, *verbum est ambiguum: nec quisquam ambiguum dicit aut sentit; nec aliud dici videri debet,*
3 *quam quod se dicere sentit is, qui dicit. At cum ego,* inquit, *aliud sensi, tu aliud accepisti: obscure magis dictum videri potest quam ambigue; ambigui enim verbi natura*

§. 3. *Vir*] Non. l. l. Quantum in se est, vir b. pr. debet, ut non ment. — *Incidit*] Non. *iudicat* s. *indicet in homine.*

§. 4. *Mehercle*] Guelf. *me hercule,* quod fort. recipiendum. v. 5, 11, 13. In fine Steph. *disperavit.*

Cap. XII. §. 1. *Quoniam*] Sciopp.: *qu. f.* (i. e. quando.) Contra Otho: Chrysippus causam addere vult, quare omne verbum ambiguum putet; nisi velis *quando* pro *quoniam* accipi. cf. ad 3, 19, 3.

§. 2. *Nec — sentit*] Guelf. om. vv. *nec — sentit.*

§. 3. *Aliud*] Steph. contra edd. et codd. Gron. Torn. et Guelf. *aliter.* — *Dictum est.*] Hunc ordinem dederunt codd. Gron. et Guelf. pro vulg. *dicen-*

illa esse debuit, ut qui id diceret, duo vel plura diceret; nemo autem duo vel plura dicit, qui se sentit unum dicere.

CAPUT XIII.

Quid T. Castricius de verbis deque sententia quadam C. Gracchi existima[ve]rit; quodque esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit.

Apud T. Castricium, disciplinae rhetori- 1
cae doctorem, gravi atque firmo iudicio virum,
legebatur oratio C. Gracchi in P. Popilium. In 2
eius orationis principio collocata verba sunt
accuratius modulatiusque, quam veterum ora-
torum consuetudo fert. Ea verba, sicuti dixi, 3
composita haec sunt: *Quae vos cupide per
hosce annos appetistis atque voluistis, ea si
temere repudiaritis, abesse non potest, quin
aut olim cupide appetisse, aut nunc temere
repudiasse dicamini.* Cursus igitur hic et so- 4
nus rotundae volubilisque sententiae eximie
eos et unice delectabat, tanto id magis, quod
iam tunc C. Graccho, viro illustri et severo,

...uam *amb. vid. potest.* Deinceps Guelf. *Ambiguum* ...um. — *Plura*] V. *plura* om. Steph.

Cap. XIII. *Castricius*] Guelf. *Titus castrinus* ... cap. init. *castritium.* — *Existimaverit*] *Existimarit* dant Reg. Lugd. ut atque Guelf.

§. 1. *Virum*] Ed. h. 1644. aliaeque: *viri*, ad *Gracchi* pertinens; quod correxit I. G.

§. 3. *Haec sunt*] Ita edd. vett. et Guelf. pro ...nt *haec.* v. 15, 12, 2. — *Temere*] Supposititium ... voc. esse quidam iudicant. *Thys.* Guelf. om. *si*, ...od praecedit. — *Cupide*] Steph. (Noctt. Parisin. 8 sq. Add. Specim. Emendd. p. 159.) malebat: ...nis *cupide.* v. I. G.

eiusmodi compositionem fuisse cordi videba-

5 mus. Sed enim, cum eadem ipsa verba saepius petentibus nobis lectitarentur, admoniti a Castricio sumus, ut consideraremus, quae vis quodve emolumentum eius sententiae foret; neque pateremur, ut aures nostrae cadentis apte orationis modis eblanditae animum quoque nobis voluptate inani perfunderent. Cumque nos admonitione ista attentiores fecisset: Inspicite, inquit, penitus, quid efficiant verba haec; dicatque mihi, quaeso, aliqui vestrum, an sit ulla huiusce sententiae [aut] gravitas aut gratia: *Quae vos cupide per hosce annos appetistis atque voluistis, ea temere, si repudiaritis, abesse non potest, quin aut olim cupide appetisse, aut nunc temere*

6 *repudiasse dicamini*. Cui enim omnium hominum in mentem non venit, id profecto usu venire, ut quod cupide appetieris, cupide appetisse, et, quod temere repudiaveris, temere

7 repudiasse dicaris? At si, opinor, inquit, ita scriptum esset: *Quae vos per hosce annos appetistis atque voluistis, ea nunc si repudiaritis, abesse non potest, quin aut olim*

§. 5. *Emolumentum*] I. e. momentum et efficacia, quae sententiam notabilem perficit. cf. 13, 8, 5. Caes. de B. G. 1, 34. Edd. quaed. (?) hab. *monumentum*; Steph. (l. l. p. 159.) *moment.* — *Dicatque*] Guelf. *dicat* sine *que*. — *Aliqui*] Vulg. *aliquis* h. l. et infra §. 10.; nostrum utroque loco exhib. Reg. Lugd. ut. et Pet.; hoc l. id iam dederat Steph. cum Iunt., utroque loco *aliqui* emendari ex vett. libb. volebat Pareus in Lexic. crit. V, ad 1, 13, 3. Sequens *aut* omit. codd. Reg. Lugd. ut. Pet. et Guelf. — *Ea* etc.] Guelf. h. l. *ea si tem. rep.*

§. 6. *Mentem*] Guelf. *mente*. — *Repudiaveris*] Linc. *repudiaris*. Nostrum hab. Guelf.

cupide appetisse, aut nunc temere repudiasse
dicamini: si, inquit, ita diceretur, gravior 8
scilicet solidiorque fieret sententia; et accipe-
ret aliquid iustae in audiendo exspectationis;
nunc autem verba haec *cupide* et *temere*, in 9
quibus verbis omne momentum rei est, non
in concludenda sententia tantum dicuntur; sed
supra quoque nondum desiderata ponuntur:
et, quae nasci oririque ex ipsa rei conceptione
debebant, ante omnino, quam res postulat,
dicuntur. Nam qui ita dicit: si hoc feceris,
cupide fecisse diceris: rem dicit sensus alicu-
ius ratione collectam et confectam: qui vero
ita dicit: si cupide feceris, cupide fecisse di-
ceris: non longe secus dicit, atque si diceret:
si cupide feceris, cupide feceris. Haec ego, 10
inquit, admonui, non ut C. Graccho vitio da-
rem; (dii enim mentem meliorem mihi! nam,
si quidquam in tam fortis facundiae viro vitii
vel erroris esse dici potest, id omne et au-
ctoritas eius exhausit, et vetustas consumsit)
sed uti caveretis, ne vos facile perstringeret
modulatus aliqui currentis facundiae sonitus;
atque ut vim ipsam rerum virtutemque ver-
borum prius pensitaretis: et, si quidem gravis
atque integra et sincera sententia diceretur,
tum, si ita videretur, gressibus quoque ipsis
orationis et gestibus plauderetis: si vero fri-

§. 9. *Nondum*] In marg. cod. Thys. leg. *mo-dum*. Guelf. hab. tantum *non*. — *Si*] Guelf. om. *si*. Idem om. vv. *qui vero* — *diceris*, et vv. *cupide feceris*. — *Confectam*] Reg. *consertam*.

§. 10. *Perstringeret*] Guelf. *prestr.* (praestringeret); mox idem om. *ut*. — *Si*] Guelf. om. *si*. Dein hab. *gressib. ipsis quoque*. — *Orationis*] I. G. legendum putat: orationi; ut *gressus* intelligantur supplosio

gidi et leves et futiles sensus in verba, apte
8 numeroseque posita, includerentur, non esse id secus crederetis, quam cum homines insigni deformitate ad facienda ridicula imitantur
9 histriones et gestiunt.

CAPUT XIV.

Sobria et pulcherrima Romuli regis responsio circa vini usum.

1 Simplicissima suavitate et rei et orationis L. Piso Frugi usus est in primo annali, cum de Romuli regis vita atque victu scriberet. Ea
2 verba, quae scripsit, haec sunt: *Eundem Romulum dicunt, ad coenam vocatum, ibi non multum bibisse, quia postridie negotium haberet. Ei dicunt: Romule, si istuc omnes homines faciant, vinum vilius sit.* Ia pe-

pedam, ut aliquoties Ciceroni dicatur. Sequens et om. Guelf. Lugd. min. Pet. et Steph. cum edd. ante Iunt.; ut sensus sit, quod gressibus orationis gestibus applauderetur; hab. autem Reg. Flor. Lugd. mai. Iunt. Ald. Gryph. aliaeque edd. — *Homines*] Steph. *hominibus*; mox in marg. cod. Thys. ac facie deridicula. Guelf. *mutantur* pro *imit.*

Cap. XIV. *Sobria* etc.] Totum hoc lemma deest in Guelf.

§. 1. *Annali* etc.] Lambec. alicunde annotavit: *annalium de Rom. r. vita a. victu. Ea v.* Mem. Pet. *cum R. r. vitam a. victum scr.* Lugd. min. *cum R. r. vita a. victu scr.* Edd. ante Iunt. pro *atque v.* hab. *ac victu.* De *Pisone* v. Lachmann. de Fontib. Liv. Comment. I., p. 32 sqq. 50.

§. 2. *Faciant*] Guelf. *faciunt*; mox pro *earum*: *causarum.*

spondit: immo vero carum, si quantum quisque volet, bibat: nam ego bibi, quantum volui.

CAPUT XV.

De *ludibundo* et *errabundo*, atque id genus verborum productionibus; et quod Laberius sic *amorabundam* dixit, ut dicitur *ludibunda* et *errabunda*: atque inibi, quod Sisenna per huiuscemodi verbum nova figura usus est.

1 Laberius in *Lacu Averno* mulierem amantem, verbo inusitatius ficto, *amorabundam* dixit. 2 Id verbum Caesellius Vindex in commentario *Lectionum Antiquarum* ex figura scriptum dixit, qua *ludibunda*, *ridibunda* et *errabunda* dicitur, *ludens* et *ridens* et *errans*. 3 Terentius autem Scaurus, divi Hadriani temporibus grammaticus vel nobilissimus, inter alia, quae de Caesellii erroribus composuit, in hoc quoque verbo errasse eum scripsit, quod idem esse putaverit *ludens* et *ludibunda*,

Cap. XV. *Id*] Cf. Ruddimann. I. p. 309.

§. 1. *Averno*] Guelf. *auno*. Cf. Non. sub v. *Castillire*. — *Ficto*] Steph. *facto*; *ficto* restitui cum Long. ex codd. Gron. Guelf. et edd. vett. cf. c. 16. *fingere*. 12, 10.: verbum fictum.

§. 2. *Lectionum*] Reg. et Lugd. mai. *electionum*; deinceps iidem et Gryph. 1542. in marg. *ea fig.*; *ex ea fig.* reponi ex fine cap. placebat I. G., qui malebat etiam: *dictum scripsit* pro *script. dix.* Guelf. hab. *descript. dix. quia lud.* — *Ridibunda* etc.] Guelf. om. vv. *rid. et errab.*

§. 3. *Alia*] Guelf. Reg. et Torn. *illa*, quod exstat etiam in edd. vett.; displicet tamen. — *Quoque*] Guelf. om. *quoque.* —

ridens et *ridibunda*, *errans* et *errabunda*. *Nam ludibunda, inquit, et ridibunda, et errabunda ea dicitur, quae ludentem vel ridentem vel errantem agit aut simulat.*
4 Sed qua ratione Scaurus adductus sit, ut Caesellium in eo reprehenderet, non hercle reperiebamus. Non est enim dubium, quin haec genere ipso dumtaxat idem significent, quod ea demonstrant, a quibus producuntur. Quid esset autem ludentem agere vel imitari, non intelligere videri maluimus, quam insimulare eum
5 tanquam ipsum minus intelligentem. Quin magis Scaurum oportuit, commentaria Caeselii criminantem, [et] hoc, ab eo praeteritum, requirere, quod non dixerit, an quid et quantulum differret a *ludibundo ludens*, et *ridibundo ridens*, et *errabundo errans*, ceteraque quae horum sunt similia; an a principalibus verbis paulum aliquid distarent, et quam omnino vim haberet particula haec extrema
6 eiusmodi vocabulis addita. Hoc enim fuit potius requirendum in istiusmodi figurae tractatu, sicuti requiri solet in *vinolento* et *lu-*

Ridens etc.] Edd. vett. et Steph. *err. et errab.*, *ridens et rid.* Nostrum ordinem tuetur Guelf. — *Ludentem* etc.] Guelf. *rid. vel lud.*

§. 5. *Et*] Copulam adiunxit Steph. invitis codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett. — *Et rid.*] Guelf. om. vv. *et ridib. rid.* — *Ceteraque* etc.] Vulg. *ceteraque eorum* (edd. vett. et Guelf. *horum*) *sim.?* Reg. et Lugd. mai. *caetera quae horum sunt sim.*; his codd. obsequendum esse putavi, addità particula *que*, quam facile excidere potuisse probe intelligis. Deinde Schedae Lugd. Guelf. et edd. ante Iunt. *participialibus*; Scheff. *participalibus*. — *Omnino* etc.] Guelf. *vim omnino hab.*

§. 6. *Vinolento*] Edd. ante Iunt. *temulento*. De-

tulento et *turbulento*, vacuane et inanis sit ista haec productio, cuiusmodi sunt, quae παραγωγὰς Graeci dicunt, an extrema illa particula habeat aliquid suae propriae significationis. Cum reprehensionem autem illam Scauri 7
notaremus, in memoriam nobis rediit, quod Sisenna in quarto *Historiarum* eiusdem figurae verbo ita usus est: *Populabundus*, inquit, *agros ad oppidum pervenit*: quod scilicet significat: cum agros popularetur, non, ut Scaurus in consimilibus verbis ait, cum populantem ageret, vel cum imitaretur. Sed in- 8
quirentibus nobis, quaenam ratio et origo esset huiuscemodi figurae: *populabundus*, et *errabundus*, et *laetabundus*, et *ludibundus*, multorumque aliorum id genus verborum, ἐνεπιβόλως hercle Apollinaris noster sibi videri ait, particulam istam postremam, in quam verba talia exeunt, vim et copiam et quasi abun-

inceps eaedem cum Guelf. *luculento*. Tum edd. vett. cum Iunt. hab. *istaec* pro *ista haec*; quod firmat Guelf. cf. tamen 1, 23, 11. 1, 16. lemma. 17, 2, 15. 18, 3, 5. Mox v. *Graeci* om. Reg.

§. 7. *Populabundus*]. Popma ad Fragmm. Historic. p. 367. Havercamp.: Sunt qui putant (in his etiam Falster. p. 277.), hoc fragmentum idem esse cum illo (ap. Non. sub v. Populat.): Protinus agros populabundus Nuceriam convertit; sed errant. Nam illud refert Papii iter ad Nuceriam, hoc Indacilii ad Asculum; de quo Appian. 1.

§. 8. *Populabundus* etc.] Edd. ante Iunt. *pop. et laetab. et ludib. et errab.* Vulgat. ordinem servat Guelf. sed om. vv. *et laetab.* — Ἐνεπιβόλως] Edd. vett. ἐπηβόλως; *i. e. ingeniose et apte.* Guelf. et Sciopp. *euepibolos*; nostrum exstat in Reg. (unde Lamb. tamen annotavit: enpibolos) Pet. Memm. Lugd. ut. et Linc. restituitque Steph. — *In quam*] Edd. vett. et Guelf. *in qua.* —

dantiam rei, cuius id verbum esset, dem strare; ut *laetabundus* is dicatur, qui abu laetus sit, et *errabundus*, qui longo atque undanti errore sit: ceteraque omnia ex ea gura ita dici ostendit, ut productio haec extremitas largam et fluentem vim et copi declararet.

CAPUT XVI.

Quod Graecorum quorundam verborum difficillim est in Latinam linguam mutatio: velut quod Grae dicitur πολυπραγμοσύνη.

1 Adiecimus saepe animum ad vocabula r rum non paucissima, quae neque singulis ve bis, ut a Graecis, neque, si maxime pluribi eas res verbis dicamus, tam dilucide tamqu apte demonstrari Latina oratione possunt, qua
2 Graeci ea dicunt privis vocibus. Nuper etia cum allatus esset ad nos Plutarchi liber, eius libri indicem legissemus, qui erat πε πολυπραγμοσύνης, percontanti cuipiam, qui literarum et vocum Graecarum expers fu cuiusnam liber, et qua de re scriptus esse nomen quidem scriptoris statim diximus: re
3 de qua scriptum fuit, dicturi haesimus.

Laetus] Guelf. *electus*.

Cap. XVI. *Quod*] Forsan: *quo*. *Thys*.

§. 1. *Privis*] I. e. singulis vocibus, vel uno v bo. *Thys*.

§. 2. Πολυπραγμοσύνης] Plutarch. ita defin φιλομάθειά τις ἐστὶν ἀλλοτρίων κακῶν, οὔτε φθ νου δοκοῦσα καθαρεύειν νόσος, οὔτε κακοηθείας, e. cupiditas quaedam cognoscendi aliena mala, m bus, qui non videtur invidia ac malignitate esse v cuus. — *Qua*] Guelf. om. *qua*. — *Scriptum*] Et c non: *scriptus*? *I. G.*

tum quidem primo, quia non satis commode opinabar interpretaturum esse, si dicerem librum scriptum [esse] *de negotiositate*, aliud instituti apud me exquirere, quod, ut dicitur, verbum de verbo expressum esset. Nihil erat 4
prorsus, quod aut meminissem legere me, aut, si etiam vellem fingere, quod non insigniter asperum, absurdum durumque esset, si ex multitudine et negotio verbum unum compingerem, sicuti *multiiuga* dicimus et *multicolora* et *multiformia*. Sed non minus 5
illepide ita diceretur, quam si interpretari voce una velis πολυφιλίαν, aut πολυτροπίαν, aut πολυσαρκίαν. Quamobrem cum diutule tacitus 6
in cogitando fuissem, respondi tandem, non videri mihi, significari eam rem posse uno nomine; et idcirco iuncta oratione, quid vellet Graecum id verbum, pararam dicere. Ad multas igitur res aggressio, earumque omnium rerum actio, πολυπραγμοσύνη, inquam, Graece

§. 3. *Quidem*] Edd. ante Iunt. om. *quidem*. — *Librum* etc.] Vv. *libr. script. esse* om. edd. vett. ante Iunt.; solum v. *esse* om. Guelf. et Reg.; hinc uncis seiunxi.

§. 4. *Absurdum* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. Vulg. *asperum absurdumque esset*, sine v. *durum*, quod om. codd. Gron. et Steph.; haud supervacuum tamen mihi quidem videbatur. Exciderat fort. propter literas extremas verbi *absurdum*. Restitui. — *Multicolora*] Edd. vett. et Guelf. *multicoloria*. Ven. 1472. et Brix. hab. etiam *multiiugia*. Contra codd. Gron.

§. 5. Πολυτροπίαν] Guelf. *politropiam*; pro reliquis Graecis hab. *G*.

§. 6. *Diutule*] Guelf. *diucule*. Edd. vett. ante Ald. (praeter Bonon.) *diutile*. — *Fuissem*] Guelf. *fuisset*. — *Pararam*] Edd. ante Iunt. *paraveram*.

dicitur, de quo librum composuit esse,
7 inscriptio ista indicat. Tum ille opicus verbis
mihi inchoatis et inconditis adductus, virtu-
temque esse πολυπραγμοσύνην ratus: Hortatur,
inquit, nos profecto nescio quis hic Plutarchus
ad negotia capessenda et ad res obeundas plu-
rimas cum industria et celeritate, nomenque
ipsius virtutis, de qua locuturus esset, libro
ipsi, sicuti dicis, non incommode praescripsit.
8 Minime, inquam, vero: neque enim ista omni-
no virtus est, cuius Graeco nomine argumen-
tum hoc libri demonstratur; neque id, quod
tu opinare, aut ego me dicere sentio, aut Plu-
tarchus facit. Deterret enim nos hoc quidem
in libro, quam potest maxime, a varia pro-
miscuaque et non necessaria rerum cuiuscemo-
9 di plurimarum et cogitatione et petitione. Sed
huius, inquam, tui erroris culpam esse intel-
ligo in mea scilicet infacundia, qui ne pluri-
bus quidem verbis potuerim non obscurissime
dicere, quod a Graecis perfectissime uno ver-
bo et planissime dicitur.

§. 7. *Opicus*] Guelf. *opiciis*. Sciopp. et vett. edd. *opicis*. Iunt. *opicus*. Tum edd. ante Bonon. *abductus*. — *Virtutemque*] Ita Guelf. Reg. Pet. Memm. Lugd. mai. Linc. et Torn.; edd. vett. *virtutem quidem*; *quidem* et *que* om. Steph. *virtutem qui* hab. Lugd. min. Sequens *ratus* est ex emendatione Gron. patris. Vulg. hoc v. omittebatur. Reg. et Lugd. mai. dant *iratus*. Deinceps *vos* pro *nos* edidit Steph.

§. 8. *Deterret*] Guelf. *deterreat*. — *A varia*] Codd. et edd. vett. ante Iunt. hab. *ab avaritia*. Guelf. tantum *avaritia* sine *ab*. I. G.: apparet clarissimum mendum. Deinceps Guelf. et edd. vett. hab. *promiscuaque* pro *promiscaque*; tum eaedem ante Iunt. *cuiuscemodi*, quod praeferebat Falster. aut certe legend. esse: *cuiusquemodi*. Probo.

§. 9. *Tui*] Guelf. *tum*.

CAPUT XVII.

Quid significet in veteribus praetorum edictis: qui *flumina retanda publice redemta habent.*

Edicta veterum praetorum, sedentibus forte nobis in bibliotheca templi Traiani, et aliud quid requirentibus, cum in manus incidissent, legere atque cognoscere libitum est. 1
Tum in quodam edicto antiquiore ita scriptum invenimus: QUI. FLUMINA. RETANDA. PUBLICE. REDEMTA. HABENT. SI. QUIS. EORUM. AD. ME. EDUCTUS. FUERIT. QUI. DICATUR. QUOD. EUM. EX. LEGE. LOCATIONIS. FACERE. OPORTUERIT. NON. FECISSE. 2
Retanda igitur quid esset quaerebatur. 3
Dixit ibi quispiam nobiscum sederis amicus meus, in libro se Gabii *De Origine Vocabulorum* septimo legisse, *retas* vocari arbores, quae aut ex ripis fluminum eminerent, aut in alveis 4

CAP. XVII. *Significet*] Guelf. et edd. vett. *significat.* Hoc si Gell. scripsit, add. interrogationis signum post *habent.* — *Qui*] Vulg. *quod*; *qui* dedit iam Steph. p. 569. v. mox edictum. Reg. et Flor. hab. *qd.* Guelf. *qd'* i. e. *quod.*

§. 1. *Atque*] Guelf. *aut.*

§. 2. *RETANDA*] Sciopp.: Omnino leg. *eretanda*, sicut eradicanda. Mox pronom. *eorum* om. ed. Rom. — *EDUCTUS*] Edd. vett. et Guelf. *adductus*; correxit Steph. cum Iunt. et Ald.

§. 4. *Meus*] Guelf. om. *meus.* — *Gabii*] Edd. vett. *Caii*; Sciopp. *Gavi.* Guelf. *Gaii.* v. 2, 4, 3. — *Septimo*] Deest hic numerus in Reg., hab. reliqui codd. Gron. et Guelf.; Torn. habere videtur IIII, qui cod. *V.* saepe ita scribit, ut illud *V* affine sit duobus II. Hinc Thys. VII. Vetus quidam cod. apud Carr. (Emendd. 1, 7.) habet etiam *IV.* — *Emi-*

eorum exstarent, appellatasque esse a retibus, quod praetereuntes naves impedirent et quasi irretirent: idcircoque sese arbitrari, *retanda* flumina locari solita esse, id est, purganda: ne quid aut morae aut periculi navibus, in ea
5 virgulta incidentibus, fieret.

CAPUT XVIII.

Qua poena Draco Atheniensis in legibus, quas populo Atheniensi scripsit, fures affecerit, et qua postea Solon, et qua item Decemviri nostri, qui XII. tabulas scripserunt: atque inibi adscriptum, quod apud Aegyptios, furta licita et permissa sunt, apud Lacedaemonios autem cum studio quoque affectata et pro exercitio utili celebrata; ac praeterea M. Catonis de puniendis furtis digna memoria sententia.

1 Draco Atheniensis vir bonus multaque esse prudentia existimatus est, iurisque divini
2 et humani peritus fuit. Is Draco leges, quibus Athenienses uterentur, primus omnium
3 tulit. In illis legibus furem, cuius modi cunque furti, supplicio capitis puniendum esse, et alia pleraque nimis severe censuit sanxitque.
4 Eius igitur leges, quoniam videbantur impen-

nerent] Edd. vett. ante Iunt. *corruerent*, quod in marg. hab. Gryph. — *Naves*] Ed. Rom. *mares*. — *Irretirent*] Edd. ante Iunt. *retinerent*. Deinceps copulam *que* om. eaedem cum Iunt.

Cap. XVIII. *Nostri* etc.] Guelf. om. vv. *nostri qui XII. tab.*; tum hab. *atque verbi adscr.*

§. 1. *Est*] V. *est* om. edd. ante Iunt.

§. 3. *Cuius modi cunque f.*] Edd. vett. *cuiuscunque modi f.* Guelf. *cuius modicum* sine *que*. Gell. Praefat. §. 3. cuius generis cunque.

dio acerbiores, non decreto iussoque, sed tacito illiteratoque Atheniensium consensu obliteratae sunt. Postea legibus aliis mitioribus, a Solone, 5
compositis, usi sunt. Is Solon ex septem illis inclitis sapientibus fuit. Is sua lege in fures, non, ut Draco antea, mortis, sed dupli poena vindicandum existimavit. Decemviri autem 6
nostri, qui post reges exactos leges, quibus populus Romanus uteretur, in duodecim tabulis scripserunt, neque pari severitate in puniendis omnium generum furibus, neque remissa nimis lenitate usi sunt. Nam furem, qui 7
manifesto furto prehensus esset, tum demum occidi permiserunt, si aut, cum faceret furtum, nox esset, aut interdiu telo se, cum prehenderetur, defenderet. Ex ceteris autem 8
manifestis furibus liberos verberari addicique iusserunt ei, cui factum furtum esset, si modo id luci fecissent, neque se telo defendissent: servos item furti manifesti prehensos verberibus affici et e saxo praecipitari, sed pueros impuberes praetoris arbitratu verberari

§. 4. *Iussoque*] Guelf. *iussuque*.

§. 5. *Is*] Si quid video, haec usque ad *fuit* ab aliena manu intrusa sunt; offendit enim repetitum istud pronom. *is*. *Solon* pro *Solo* edidit Longol. cum edd. vett. et Guelf. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 275 sqq. Infr. 17, 4, 2. — *Dupli*] Edd. vett. inde ab Ald. *duplici*; nostrum restituit iam Steph. ex edd. vett. ante Ald.

§. 7. *Furem*] Cf. Macrob. Sat. 1, 4. Conrad. Exc. ad Gell. V. 2. p. 525 sq. *prehens*. hic et in sqq. in edd. vett. et Guelf. exstat pro *prensus*; Guelf. tamen mox *prederetur* et *presos*. — *Se*] Guelf. om. *se*.

§. 8. *Addicique*] In servitutem. *Thys.* — *Factum furtum esset*] Guelf. *furt. fact. esset.* —

voluerunt, noxamque ab his factam sarciri.
9 Ea quoque furta, quae per lancem liciumque concepta essent, perinde ac si manifesta fo-
10 rent, vindicaverunt. Sed nunc a lege illa decemvirali discessum est. Nam si qui super manifesto furto iure et ordine experiri velit,
11 actio in quadruplum datur. *Manifestum* autem *furtum est*, ut ait Massurius, *quod deprehenditur, dum fit. Faciendi finis est,*
12 *cum perlatum est, quo ferri coeperat.* Furti concepti, item oblati, tripli poena est. Sed quod sit *oblatum*, quod *conceptum*, et pleraque alia ad eam rem, ex egregiis veterum moribus accepta, neque inutilia cognitu neque iniucunda qui legere volet, inveniet Sabini
13 librum, cui titulus est *De Furtis*; in quo id quoque scriptum est, quod vulgo inopinatum est, non hominum tantum neque rerum moventium, quae auferri occulte et surripi possunt, sed fundi quoque et aedium fieri furtum: condemnatum quoque furti colonum, qui fundo, quem conduxerat, vendito, posses-
14 sione eius dominum intervertisset. Atque id etiam, quod magis inopinabile est, Sabinus dicit, furem esse hominis iudicatum, qui cum

Noxamque] Steph. *noxiamque.*

§. 9. *Per*] Cf. Fest. v. Lance. et Thys. Pithoei Adversar. 1, 2.

§. 10. *Qui*] Edd. vett. et Guelf. *quis.* cf. c. 2, 5.

§. 11. *Furtum est*] Guelf. *furtum esse. ait,* sine *ut.* Dein edd. ante Iunt. et cod. Guelf. *Masurius.* V. ad 5, 6, 13.

§. 13. *Est*] Edd. ante Iunt. om. v. *est.* — *Auferri*] Vulg. *efferri.* Guelf. Torn. et edd. vett. *auferri,* quod restituit Long.

§. 14. *Iudicatum*] Steph. et Guelf. *Iudic.*

gitivus praeter oculos forte domini iret, ob-
ntu togae, tamquam se amiciens, ne videre-
ır a domino, obstitisset? Aliis deinde furtis 15
nnibus, quae nec manifesta appellantur, poe-
am imposuerunt dupli. Id etiam memini le- 16
ere me in libro Aristonis iureconsulti, haud-
uaquam indocti viri, apud veteres Aegyptios,
uod genus hominum constat et in artibus
eperiendis sollertes exstitisse, et in cognitione
rum indaganda sagaces, furta omnia fuisse
cita et impunita. Apud Lacedaemonios quo- 17
ue, sobrios illos et acres viros, cuius rei non
deo ut Aegyptiis fides longinqua est, non
auci, neque ignobiles scriptores, qui de mori-
ibus legibusque eorum memorias condiderunt,
us atque usum fuisse furandi dicunt, idque
iuventute eorum, non ad turpia lucra, ne-
ue ad sumtum libidini praebendum, compa-
andamve opulentiam, sed pro exercitio disci-
linaque rei bellicae factitatum: quod et fu-
andi sollertia et assuetudo acueret obfirma-

culos — iret] Edd. vett. *ocul. dom. forte ir.*

§. 16. *Aegyptios*] Cf. Diodor. Sic. 1, 80. — ominum] Edd. ante Iunt. *homines.* — *Cognitione*] eg. aliique *cogitatione.*

§. 17. *Memorias*] Edd. ante Iunt. *memoriam.* quos laud. Falster. p. 278. — *Idque* etc.] Guelf. *neque a iuv.* — *Ad*] Vulg. *ob.* Reg. Scheff. Torn. — *Rei bell.*] Thuan. *R. P.* i. e. reipublicae, in a, ait I. G., continetur simul civilis, simul belli- ratio, ut civitas illa putaverit e commodo suo esse aiores ita agere. Et sane quae sequuntur, non bel- ae tantum rationis, sed et urbanae, ubi etiam lo- s insidiarum exoritur perinde ut in bello. — Et] iopp. *ex* pro *et*, mox Thuan. *assueto*; unde I. G. uetio. Dein *obfirm.* pro simplice *firm.* recepi ante Iunt. Verbum illud est Plauti aliorumque

reique animos adolescentium et ad insidiarum astus et ad vigilandi tolerantiam et ad obrependi celeritatem.
18 Sed enim M. Cato in oratione, quam *De praeda militibus dividunda* scripsit, vehementibus et illustribus verbis de impunitate peculatus atque licentia conqueritur. Ea verba, quoniam nobis impense placuerant, adscripsimus: *Fures*, inquit, *privatorum furtorum in nervo atque in compedibus aetatem agunt: fures publici in auro at-*
19 *que in purpura.* Quam caste autem et quam religiose a prudentissimis viris, quid esset *furtum*, definitum sit, praetereundum non puto, ne quis eum solum furem esse putet, qui oc-
20 culte tollit, aut clam surripit. Verba sunt Sabini ex libro *Iuris civilis* secundo: *Qui alienam rem attrectavit, cum id se invito domino facere iudicare deberet, furti tenetur.*
21 Item alio capite: *Qui alienum tacens lucri*

proprium. Pro *astus* Guelf. *actus.* — *Ad*] *Ad* accessit e Reg. Non hab. Guelf., ubi est *et obrepetendi.* De re cf. ad Xenoph. Anab. 4, 6, 14. 15.

§. 18. *Dividunda*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *dividenda*, et §. 21. *faciendi*. V. 5, 6, 23. — *Vehementibus*] Steph. et cod. Memm. *vehementius*, invitis edd. vett. atque reliquis libb. Gron. Torn. et Guelf. — *Fures*] Senec. Epist. 87.: Sacrilegia minuta puniuntur, magna in triumphis feruntur.

§. 19. *Et quam relig.*] Ita edd. vett. Vulg. *ac relig.* omissa particula *quam*. Guelf. *autem religiose* sine copula. Mox edd. vett. dant *esse furem*. Vulgatum ordinem tuetur Guelf.

§. 20. *Attrectavit*] Guelf. *attractant*, et mox *tenere* pro *tenetur*.

§. 21. *Tacens*] Steph. *iacens*: Sciopp. coni. *alienum quid iac.* coll. l. fals. §. qui alienam D. de [illegible] codd. [illegible] G. — Debuit qui

faciundi causa sustulit, furti obstringitur, sive scit, cuius sit, sive nescit. Haec qui- 22
dem sic in eo, quo nunc dixi, libro Sabinus scripsit de rebus furti faciendi causa attrectatis.
Sed meminisse debemus, secundum ea, quae 23
supra scripsi, furtum sine ulla quoque attrectatione fieri posse, sola mente atque animo,
ut furtum fiat, annitente. Quocirca ne id qui- 24
dem Sabinus dubitare se ait, quin dominus furti sit condemnandus, qui servo suo, uti furtum faceret, imperavit.

aliquid sustulit, praesertim lucri sui causa, indicare et vel rogare quemcunque si liceret tollere vel dicere se tollere aut sustulisse.

§. 22. *Quo*] Guelf. *qui*. V. *libro* adiunxi ex edd. vett.

§. 24. *Quocirca* etc.] Guelf. *Quo id circa ne id quod S.* — *Imperavit*] In omnibus fere libris legitur: *Explicit lib. XII.* Guelf. *lib. XI.*

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER DUODECIMUS.

CAPUT I.

Dissertatio Favorini philosophi, qua suasit nobili minae, uti liberos, quos peperisset, non nutricum adhibitarum, sed suo sibi lacte aleret.

1 Nuntiatum quondam est Favorino philosoph nobis praesentibus, uxorem auditoris sectat risque sui paululum ante enixam, auctumq
2 eum esse nato filio. Eamus, inquit, et pue

LIB. XII. Cap. I. *Uti*] Edd. vett. et Steph. *uti* tamen hab. hic p. 570. et Guelf. — *Adhibitaru* Reg. *aliarum*; quod longe praeferas; neque en verbum *adhibere*, quod mox occupat satis comn de, huc recte transfertur. I. G. Ceterum hoc c seorsum transtulit Gallus *I. L. Moreau* in: *Mémc de la Société Medic.* An. 5. p. 389 sqq. (V. 1.)

§. 1. *Quondam est*] Guelf. *est quondam.*

§. 2. *Puerperam*] Reg. *puerum.* I. G.: res ij dictat, ob somnum (Favorinum puerperam) non

peram visum et patri gratulatum. Is enim erat loci senatorii, ex familia nobiliore. Imus 3
una, qui tum aderamus: prosecutique eum sumus ad domum, quo pergebat; et cum eo simul introgressi sumus. Tum in primis aedi- 4
bus complexus hominem congratulatusque assedit; atque ubi percontatus est, quam diutinum puerperium et quam laboriosi nixus fuissent, puellamque defessam labore ac vigilia somnum capere cognovit; fabulari instituit prolixius: et: Nihil, inquit, dubito, quin filium lacte suo nutritura sit. Sed cum mater 5

disse: (v. mox) an, si vigilasset, visurus fuisset, et mos fuerit admittendi ad puerperas viros complures visum venientes, dubito. *Moreau: Allons voir l'enfant et féliciter son père.* — *Patri*] Guelf. *primi.* — *Is* etc.] Vulg. *is erat.* Ex edd. vett. et Guelf. *enim* accessit. — *Nobiliore*] Edd. vett. inde a Iunt. et Long. *nobiliori*; nostrum cum codd. (Guelf.) et edd. vett. dedit Steph. *Nobiliorum* i. e. e familia gentis Fulviae, scripsisse Gell. suspicatus est I. G.

§. 3. *Imus* etc.] Edd. vett. et Guelf. dant: *Im. una et qui t. ad.* Maluerim: *Et imus una qui* etc.

§. 4. *Congratulatusque*] Guelf. tantum *gratulatusque.* — *Ubi*] Vulg. (Guelf.) *ibi,* quod om. Iunt. Ald. et Ms. Bourdelot.; *ubi* emendavit Gron. pat. Deinceps Steph., ut solet, cum Iunt. et Guelf. *percunctatus est.* v. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 29. Gell. Praef. §. 19. — *Puellamque*] Mulierem adhuc iuvenculam. *Thys.* Post hoc v. Steph. (Specim. Emendd. p. 153.) cum Gryph. et H. de Marn. addend. putabat *ubi* vel *postquam* s. *quoniam;* quia antea *ibi* legebatur. Nihil hab. codd. et reliquae edd. vett. Steph. coni. etiam scribendum esse: *fabulari igitur inst.;* vel: *itaque fabul. inst.* — *Instituit*] Fuit qui emendare vellet *institit* (Oudendorp. ad Suet. Vitell. c. 2.); reprobante I. G.

§. 5. *Cum*] Reg. et Lugd. mai. om. *cum,* Linc. om. pronom. *ei.* Hinc I. G. coni.: *Sed m. p. p. esse*

puellae, parcendum esse ei, diceret, adhibendasque puero nutrices, ne ad dolores, quos in enitendo tulisset, munus quoque nutricationis grave ac difficile accederet: Oro te, inquit, mulier, sine eam totam integram esse
6 matrem filii sui. Quod est enim hoc contra naturam imperfectum atque dimidiatum matris genus, peperisse, ac statim a sese abiecisse? Aluisse in utero sanguine suo nescio quid, quod non videret: non alere nunc suo lacte, quod videat iam viventem, iam hominem, iam
7 matris officia implorantem? An tu quoque, inquit, putas, naturam feminis mammarum ubera quasi quosdam naevulos venustiores, non liber[or]um alendorum, sed ornandi pectoris
8 causa dedisse? Sic enim, quod a vobis scilicet abest, pleraeque istae prodigiosae mulieres fontem illum sanctissimum corporis, generis humani educatorem, arefacere et exstinguere cum periculo quoque aversi corruptique lactis

dicere, puncto post *accederet* posito.' Vulgat. tuetur Guelf. — *Nutricationis*] Guelf. *nutritionis*. — *Integram*] Al. *integramque*; Ascens. 1519. Gryph. 1542. *ac integram*. Plaut. Trinum. 1, 2, 134.: Gregem universum voluit totum avertere. 13, 30, 1. Guelf. *tot. esse integr. matr.*

§. 6. *A sese*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *a sese*, numerosius quam vulgat. *ab sese abi.* — *Nunc*] Edd. vett. ante Iunt. om. v. *nunc*. Deinceps Iunt. *suo lacti*. — *Quod*] Cum Ascens. Thys. *quem*, invitis codd. omnibus.

§. 7. *Ubera*] Steph. Specim. Emendd. p. 154. coni. *tubera*; tum pro *naevulos: torulos*; reprobante I. G. coll. Voss. Etym. Cod. Palat. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 13. fin. hab. *quosdam nervulos*. Guelf. *quos venust. nervulos*. — *Liberorum*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *liberum*.

§. 8. *Aversi*] I. e. inhibiti, atque hinc postmo-

laborant, tanquam pulchritudinis sibi insignia devenustet: quod quidem faciunt eadem vecordia, qua quibusdam commenticiis fraudibus nituntur, ut foetus quoque ipsi, in corpore suo concepti, aboriantur; ne aequor illud ventris irrugetur, ac de gravitate oneris et labore partus fatiscat. Quod cum sit publica detesta- 9
tione communique odio dignum, in ipsis hominem primordiis, dum fingitur, dum animatur, inter ipsas artificis naturae manus interfectum ire: quantulum hinc abest, iam perfectum, iam genitum, iam filium proprii atque consueti atque cogniti sanguinis alimonia privare? Sed nihil interest (hoc enim di- 10
citur), dum alatur et vivat, cuius id lacte fiat. Cur igitur iste, qui hoc dicit, si in ca- 11
pessendis naturae sensibus tam obsurduit, non id quoque nihil interesse putat, cuius in corpore cuiusque ex sanguine concretus homo et coalitus sit? An quia spiritu multo et calore 12

dum corrupti. Lac retentum putrescit ubertate atque affluentia, vel in grumos concrescit, mamillae rubore suffussae obdurescunt, et inflammantur vel exulcerantur. Thys. Imo ab eo ore, in quod debebat educi, retroacti et compulsi aliorsum consumi. *I. G.* Guelf. hab. *adversi*; deinde *tam* pro *tamquam*. — *Aequor*] Aequalitas ventris extensa, rugarum expers. *Thys.* Guelf. *aeq. illud veneris.* Sequens *de* omit. quaed. exemplaria. Sed eodem modo dicitur: lassus de via. *Steph.* l. l. p. 154. cf. 14, 5, 1. 16, 6, 2.

§. 9. *Communique odio*] Vv. *comm.que od.* om. Ms. Pembroc. — *Ire*] Gryph. *iri.* v. Steph. Noctt. Paris. p. 15. — *Cogniti*] Steph. Specim. Emendd. p. 155. coni. *congeniti.* Iuret. ad Symmach. 8, 31. *cognati*, quod in mentem venerat etiam Stephano l. l.

§. 12. *Quia*] Edd. vett. *qui* et Gell. haec ex Pythagoreis duxisse annotat I. G. coll. Iamblich. de

exalbuit, non idem sanguis est nunc in ube-
13 ribus, qui in utero fuit? Nonne hac quoque
in re sollertia naturae evidens est, quod, post-
eaquam sanguis ille opifex in penetralibus suis
omne corpus hominis finxit, adventante iam
partus tempore, in supernas se partis profert,
[et] ad fovenda vitae atque lucis rudimenta
praesto est, et recens natis notum et familia-
14 rem victum offert? Quamobrem non frustra
creditum est, sicuti valeat ad fingendas cor-
poris atque animi similitudines vis et natura
seminis, non secus ad eandem rem lactis quo-
15 que ingenia et proprietates valere. Neque in
hominibus id solum, sed in pecudibus quoque
animadversum. Nam si ovium lacte hoedi
aut caprarum agni alantur, constat ferme in
his lanam duriorem, in illis capillum gigni
16 teneriorem. In arboribus etiam et frugibus
maior plerumque vis et potestas est, ad ea-
rum indolem vel detrectandam vel augendam,
aquarum atque terrarum, quae alunt, quam

vit. Pyth. 1, 31. Cf. Macr. 5, 11. p. 510. ubi pro *hom. finx.* legitur: *effinxit atque aluit.*

§. 13. *Posteaquam*] Ita edd. vett. pro *postquam.* — *Profert*] Torn. et Iunt. *perfert.* Sequens *et* est in edd. vett. Non hab. Guelf.

§. 14. *Sicuti*] Macr. *sicut.* Idem postea: *forsitan alantur.* Deinde post *frugibus* ponit vv. *ad ear. ind.* -- *augendam*, et pergit: *maior pler.* etc. — *Corporis* etc.] Edd. vett. *animi corporisque;* Iunt. Ald. *animi atque corporis.* Mox Guelf. *similes* pro *similitudines.*

§. 15. *Alantur*] Edd. vett. et Guelf. *alerentur.* Dein pro *illis* Guelf. iterum *his.*

§. 16. *Detrectandam*] Vet. cod. Thys. et Guelf. *detract.* Steph. l. l. p. 155. coni. *deterend.* Vulgat. firmat Macr. — *Quae*] Guelf. omisso pronom. *quae*

ipsius, quod iacitur, seminis: ac saepe videas, arborem laetam et nitentem in locum alium transpositam deterioris terrae succo deperisse.
17 Quae, malum, igitur ratio est, nobilitatem istam nati modo hominis, corpusque et animum bene ingeniatis primordiis inchoatum insitivo degenerique alimento lactis alieni corrumpere? Praesertim si ista, quam ad praebendum lactem [tunc] adhibebitis, aut serva aut servilis est, et ut plerumque solet, externae et barbarae nationis, si improba, si informis, si impudica, si temulenta est; nam plerumque sine discrimine, quaecunque id temporis lactans est, adhiberi solet.
18 Patiemurne igitur, infantem hunc nostrum perni-

hab. *aluit.* — *Et* etc.] Macr. *laetam nitentemque arborem, si in locum alterum transfertur, succo terr. det. elanguisse.*

§. 17. *Ingeniatis*] Vocab. Plautinum. Ald. aliaeque edd. hab. *ingenitis;* cum edd. vett. correxit Steph. Specim. emendd. p. 130. Cod. Scheff. *initiatu.* Deinceps Guelf. *incohatu inutiuo.* — *Lactem*] Reg. hab. *lacte*; quod innuit vulgat. *lactem.* cf. I. Gron. annot. ad 19, 8. not. 21. Iunt. exhibet: *lactem tunc adhib.*; *lac tunc adh.* edd. vett. Guelf. et Long.; videtur *tunc* ortum ex syllaba *tem* vocis *lactem;* nec hab. Reg. teste I. G. I. I. Hinc uncis seiunxi. De v. *lac* v. Lexica. — *Et*] Copulam om. Steph. contra codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett.; hab. etiam Sciopp. Fortasse Steph. v. *est*, quod praecedit, omittere voluit cum edd. vett.; quo v. sane facile careas. — *Et*] Vulg. *atque*; edd. vett. et Guelf. *et.* Dein Guelf. *nationis esse;* Sciopp. *nat. est.* Ceterum Graecae nutrices Romanorum esse solebant. V. Auctor. de Corrupt. Eloq. c. 39. Plutarch. de Educat. c. 4. — *Lactans*] Guelf. et edd. ante Iunt. *lactans* pro *lactens.*

§. 18. *Patiemurne*] Hanc lectionem in locum

cioso contagio infici, et spiritum ducere in animum atque in corpus suum ex corpore et
19 animo deterrimo? Id hercle ipsum est, quod saepenumero miramur, quosdam pudicarum mulierum liberos parentum suorum neque cor-
20 poribus neque animis similes exsistere. Scite igitur et perite noster Maro, quod, cum versus illos Homeri consectaretur:

— *Οὐκ ἄρα σοί γε πατὴρ ἦν ἱππότα Πηλεὺς,*
Οὐδὲ Θέτις μήτηρ· γλαυκὴ δέ σ' ἔτικτε θάλασσα,
Πέτραι τ' ἠλίβατοι· ὅτι τοι νόος ἐστὶν ἀπηνής·

non partionem solam, tanquam ille quem sequebatur, sed alituram quoque feram et saevam criminatus est: addidit enim hoc de suo:

Hyrcanaeque admorunt ubera tigres;

quoniam videlicet in moribus inolescendis magnam fere partem ingenium altricis et natura lactis tenet: quae iam a principio imbuta paterni seminis concretione ex matris etiam corpore et animo recentem indolem configurat.
21 Et praeter haec autem, quis illud etiam negligere aspernarique possit, quod, quae par-

vulgatae in edd. recentt. *patimurne* restitui ex edd. vett. et Steph. quibus accedit Guelf.

§. 20. *Homeri*] Il. 16, 33. cf. Macrob. Sat. 5, 2. — *Non*] Edd. ante Iunt. *haud.* Particulam negandi plane om. Guelf. — *Ille quem*] Edd. vett. et Guelf. *illam quam;* nostrum dedit Steph. e Iunt. Reg. aliisque, confirmantibus Mem. Put. Lugd. ut. etc. cf. Sciopp. Verisim. 4, 16. Giphan. Obss. L. L. p. 237. Praeterea edd. vett. post *quam* (Iunt. post *quem*) add. *ille.* — *Addidit*] Guelf. *addit.* V. Virg. Aen. 4, 367.

§. 21. *Autem*] Guelf. om. *autem.* — *Quod,* etc.] Idem hab. *quodque part. s. des., ablegant* (sine *que*) *q. sese;* deinde *nutriendis* his deinceps. —

tus suos deserunt ablegantque a sese, et aliis nutriendos dedunt, vinculum illud coagulumque animi atque amoris, quo parentes cum filiis natura consociat, interscindunt, aut certe quidem diluunt deteruntque. Nam ubi in- 22
fantis aliorsum dati facta ex oculis amolitio est, vigor ille maternae flagrantiae sensim atque paulatim restinguitur, omnisque impatientissimae sollicitudinis strepitus consilescit. Neque multo minor commendati ad nutricem aliam filii, quam morte amissi, oblivio est.
Ipsius quoque infantis affectio animi, amoris, 23
consuetudinis, in ea sola, unde alitur, occupatur, et proinde, ut in expositis usu venit, matris, quae genuit, neque sensum ullum neque desiderium capit. Ac propterea, obliteratis et abolitis nativae pietatis elementis, quidquid ita educati liberi amare patrem et matrem videntur, magnam fere partem non na-

Filiis] Reg. *liberis*. — *Interscindunt*] Guelf. *intercidunt*. — *Diluunt*] Extenuant. *Thys*. Marg. Salmas.: a pictura coloribusque; coll. Cic. de Off. 1, 53. amicitias diluere.

§. 22. *Commendati*] Vulg. *amandati* (edd. Ven. 1472. Brix. et Iunt. *a mandati*); al. *amendati*. Guelf. *amendaci*. Reg. et Lugd. mai. *a commendati; commendati* hab. etiam Torn. et Lugd. min. Comparat Gron. Higin. fab. 96.: commendavit ad Lycomedem, i. e. deposuit. Add. eund. fab. 3.: ad sororem Medeam est commendatus. Falster. p. 281.: amandati, eleganter, si ratio habenda est distinctionis Servii ad Virg. Aen. 3, 50.: *Mandarat* est amoris: *Amandaret* vero odii est; et *amandare* est: sub specie legationis aliquem relegare.

§. 23. *Ullum*] Al. ut cod. Torn. *illum*; nostrum dant edd. vett. et Guelf. — *Nativae*] Ed. Rom. *naturae*. Mox Guelf. et edd. ante Iunt. *patr. et matr.* dederunt pro *patr. atque matr.*

turalis ille amor est, sed civilis et opinabil
24 Haec Favorinum dicentem audivi Graeca or
tione: cuius sententias, communis utilita
gratia, quantum meminisse potui, retul
25 amoenitates vero et copias ubertatesque ve
borum Latina omnis facundia vix quidem i
dipisci potuerit; mea tenuitas nequaquam.

CAPUT II.

Quod Annaeus Seneca, iudicans de Q. Ennio deq M. Tullio, levi futilique iudicio fuit.

1 De Annaeo Seneca partim existimant, de scriptore minime utili, cuius libros atti gere nullum pretium operae sit: quod orat eius vulgaris videatur et protrita; res atq sententiae aut ut inepto inanique impetu si aut ut levi et quasi dicaci argutia; erudi autem vernacula et plebeia, nihilque ex ve rum scriptis habens neque gratiae neque

§. 24. *Quidem*] Guelf. *quaedam.* — *Tenuit* V. *tenuitas* vett. codd. (edd. ante Iunt.) non habe Thys. Eiecit Long. Hab. Guelf.

Cap. II. *Fuit*] Guelf. post v. *fuit* haec a sec da ut videtur manu addita habet: *multorumque eo sententiae.*

§. 1. *Existimant*] Connell. *existimē* (exi mem). — *Vulgaris*] Lugd. mai. *vulgarias*; libra utramque lectionem exprimente; unde I. G. *vul ria;* coll. 12, 9. Deinceps Guelf. hab. *per trita.* *Aut ut inepto*] Linc. *aut ineptae.* Voculam *ut* c Ald. om. Steph. Ante *levi* quoque illam om. A Guelf. *aut inepte* (ineptae) *sint impetu inanique* *ut levi* etc. Mihi utrumque *ut* orationem impe videtur et commode abesse posse. — *Vernacula*] mestica, vulgaris. *Thys.* —

gnitatis. Alii vero elegantiae quidem in verbis parum esse, non infitias eunt; sed et rerum, quas dicat, scientiam doctrinamque ei non deesse dicunt, et in vitiis morum obiurgandis severitatem gravitatemque non invenustam. Mihi de omni eius ingenio deque omni 2
scripto iudicium censuramque facere non necessum est: sed quod de M. Cicerone, et Q. Ennio, et P. Virgilio iudicavit, ea res cuimodi sit, ad considerandum ponemus. In libro 3
enim vicesimo secundo *Epistolarum Moralium* quas ad Lucilium composuit, deridiculos versus Q. Ennium de Cethego antiquo viro fecisse hos dicit:

— Dictus ollis popularibus olim
Qui tum vivebant homines atque aevum agitabant,
Flos delibatus populi, suadai medulla.

In] Connell. om. *in*; postea hab. *censoremque fac.* — *Scientiam*] Edd. ante Iunt. *sententiam*.

§. 2. *Necessum*] Guelf. *necessarium*. — *Cuimodi*] Edd. vett. et Guelf. *cuiusmodi*, ex correctione fort., nisi forte ex manu Stephani fluxerit, rarius istud *cuimodi* captantis. Certe pll. ll. infr. Guelf. et Edd. vett. exhibent fere ubique *cuiusmodi*. V. 14, 6, 5. V. quem laudavi Ruddimann. ad 2, 8, 6.

§. 3. *Q.*] Guelf. om. *Q.* et pro sequenti *de* hab. *esse*, omisso v. *fecisse*. — *Dictus* etc.] Ascens. *Is dictus cunctis ollis popularibus olim*; unde Merul. ad Fragm. Enn. p. 495. *Is dictus pop. ollis*; *olim* ap. Cic. Brut. c. 15. etiam esse expungendum. Edd. vett. ante Iunt. *Dictus tollis popularidus* (s. *popularibus*). Connell. *Dictis tollis popularibus*; ut hab. Guelf. Codd. Gron. omnes: *hos dicitis*, s. *dictus tollis pop.*; unde I. G.: *hos dicit: Is dictu 'st ollis pop.* — *Delibatus*] Ald. et Gryph. *delibutus*. Gryph. 1542. in marg. *delibatus*. *Delibut.* probabat Falster.; Verburg.

4 Ac deinde scribit de iisdem versibus verba haec: *Admiror eloquentissimos viros et deditos Ennio pro optimis ridicula laudasse. Cicero certe inter bonos eius versus et hos
5 refert.* Atque id etiam de Cicerone dicit: *Non miror,* inquit, *fuisse, qui hos versus scriberet, cum fuerit, qui laudaret: nisi forte Cicero summus orator agebat causam suam,
6 et volebat hos versus videri bonos.* Postea hoc etiam addidit insulsissime: *Apud ipsum quoque,* inquit, *Ciceronem invenies etiam in prosa oratione quaedam, ex quibus intelligas illum non perdidisse operam, quod Ennium
7 legit.* Ponit deinde, quae apud Ciceronem reprehendat, quasi Enniana; quod ita scripserit in libris *De Republica: Ut Menelao Laconi*

ad Cic. l. l. coni. *delibratus.* Sciopp.: f. *illib.*, quod hab. quidam codd. Gron.; nostrum est in Guelf. Reg. et Pet. aliisque. Pro *populi* edd. vett. hab. *populis.* Guelf. *populis uada med.* Deinde vulg. legebatur: *et suada med.; et* om. cum Guelf. Reg. Lugd. ut et Pet. Iunt. Ascens. Nostrum dedit ex Linc. I. G., qui ita quoque apud Cic. l. l. legendum esse suspicatus est.

§. 4. *Iisdem*] Guelf. *eiusdem.* Steph. *isdem.* Vulg. *eisd.*; nostrum dederunt edd. vett. Mox Guelf. om. v. *viros.*

§. 5. *Laudaret*] Guelf. *laudavit;* mox *nolebat* pro *volebat.*

§. 6. *Postea* etc.] Guelf. *et postea etiam hoc add.* Mox *apud eum ipsum inq. Cic.*, omisso v. *quoque.*

§. 7. *Reprehendat*] Edd. vett. et Guelf. *reprehendit.* Fort. legend. *reprehenderit*, ut mox *dixerit.* — *Quod*] Lugd. min. *qui*, probante I. G. — *De Rep.*] Reg. *de repro. Menel.* Lugd. min. *qui ita scripserat in l. de rep. ut M.*; ut est etiam in Guelf.

quaedam fuit suaviloquens iucunditas; et quod
alio in loco dixerit: *breviloquentiam in dicen-*
do colat. Atque ibi nugator homo Ciceronis 8
errores deprecatur; et: *Non fuit,* inquit, *Ci-*
ceronis hoc vitium, sed temporis; necesse
erat haec dici, cum illa legerentur. Deinde 9
adscribit, Ciceronem haec ipsa interposuisse
ad effugiendam infamiam nimis lascivae ora-
tionis et nitidae. De Virgilio quoque eodem 10
in loco verba haec ponit: *Virgilius quoque*
noster non ex alia causa duros quosdam ver-
sus et enormes et aliquid supra mensuram
trahentis interposuit, quam ut Ennianus po-
pulus agnosceret in novo carmine antiquitatis
aliquid. Sed iam verborum Senecae piget. 11
Haec tamen [et] inepti et insubidi [et insulsi]
hominis ioca non praeteribo: *Quidam sunt,*
inquit, *tam magni sensus Q. Ennii, ut, licet*
scripti sint inter hircosos, possint tamen in-
ter unguentatos placere. Et, cum reprehen-

Pet. et Lugd. mai.; recepit Steph. pro vulg. *quod* *Men.* cf. Il. 3, 213 sqq. Cicer. Brut. 13.

§. 8. *Nugator homo*] Guelf. et edd. ante Iunt. *nugat. homo* pro *homo nug.*

§. 10. *Eod. in l.*] Connell. *in eod. l.* — *Agnosceret*] Scheff. *adagnosc.* Guelf. *addisceret.* — *Antiq. aliquid*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *aliquid antiq.*

§. 11. *Et*] Copula *et* deest in Guelf. Torn. et edd. vett.; atque eiecit Long. Deinceps Guelf. et edd. vett. hab. *in. et insipidi.* *Insubidi* ex codd. dedit Carr. Emendatt. 1, 12. cum Turneb. Advers. 17, 1. 28, 32. Post v. *ins.* Guelf. addit *insulsi hom.*; cum edd. vett. Long. *et insulsi hom.*; illa quidem vv. cum codd. expunxit Carr. l. l. Gebhard. Antiqq. 2, 18. cum cod. Palat. et Turneb. ita legunt: *sed tamen et insubidi et insulsi hom.* — *Possint*] Edd. vett. et Guelf. *possunt.* Eaedem usque ad Iunt. et

disset versus, quos supra de Cethego posui-
mus: *Qui huiuscemodi,* inquit, *versus amant,*
liqueat tibi eosdem admirari et Soterici lectos.
12 Dignus sane Seneca videatur lectione ac studio
adolescentium; qui honorem coloremque vete-
ris orationis Soterici lectis compararit, quasi
minimae scilicet gratiae, et relictis iam con-
13 temtisque. Audias tamen commemorari ac
referri pauca quaedam, quae ipse idem Seneca
bene dixerit: quale est illud, quod in homi-
nem avarum et avidum et pecuniae sitientem
dixit: *Quid enim refert quantum habeas?*
14 *multo illud plus est, quod non habes.* Bene
hoc sane, bene. Sed adolescentium indolem
non tam iuvant, quae bene dicta sunt, quam
inficiunt, quae pessime; multoque tanto ma-

Connell. postea hab. cum Guelf. *huiusmodi* pro *huiuscem.* — *Liqueat* etc.] Edd. vett. et Long. *liceat sibi et eosd. adm.* Sciopp.: *liceat s.* et v. c.; *liq.* ex codd. dedit Steph., idque in codd. Gron. legitur, nisi quod plerique: *liqueant,* deleta etiam copula *et,* quae est in edd. vett.; *sibi* in *tibi* mutavit Gron. pater. Guelf. *licet eosd. adm.* sine *tibi*; hinc suspicor legendum esse: *licet,* s. *liceat, eosdem* etc. abiecto pronom. *sibi* s. *tibi.* *Licet* saepe cum Accus. et Infin. construi constat. — *Soterici*] Qui artifex fort. fuit. *Turneb.* Adv. 1, 18. Edd. vett. *Sotherici* et mox *Sotheri*; Ald. posteriori loco iterum hab. *Sotherici.* Guelf. h. l. *socratici*, et postea *soterici.*

§. 12. *Videatur*] Guelf. *videbatur.* Cf. Quintil. 10, 1. Sueton. Cal. c. 53.

§. 13. *Ipse idem*] Edd. vett. et Guelf. *ipse idem* pro *idem ipse.* — *Dixit*] Guelf. *dicit.* — *Illud*] Ex Guelf. edd. vett. et Steph. cum Long. restitui *illud* pro vulg. *istud.*

§. 14. *Multoque* etc.] Edd. vett. *multoque magis, si et plura sint,* (Iunt. Ald. *sunt,* Guelf. hab. etiam *sint*) *quae d. sunt.* Codd. Gron. omnes Torn.

...ie, si et plura, quae deteriora sunt, et quae... lam in his non pro enthymemate aliquo rei parvae ac simplicis, sed in re ancipiti pro consilio dicuntur.

CAPUT III.

Lictoris vocabulum qua ratione conceptum ortum... sit; et super eo diversae sententiae Valgii Rufi et Tullii Ciceronis liberti.

1 Valgius Rufus in secundo librorum, quos ...scripsit *De rebus per epistolam quaesitis*, *lictorem* dicit a *ligando* appellatum esse; quod, ...um magistratus populi Romani virgis quem... iam verberari iussissent, crura eius et manus ligari vincirique a viatore solita sint; isque, qui ex collegio viatorum officium ligandi haberet, *lictor* sit appellatus: utiturque ad eam

...Guelf. *multoque tanto m.*; unde Steph. *tanto post*...*ra* posuit; qui iudice I. G. potuerat etiam: *plura* ...*ntoque deter.* — Nostram lectionem restituit I. G. ...ll. Plaut. nimio tanto plus, multo tanto plus. v. ...Stich. 2, 2. et Pric. ad Appul. Apol. p. 8. Dein ...e edd. vett. ἐνθυμήματε (sic! non ἐνθυμήματι). Mox ...*cipiti* pro *ancipite* est ex iisdem et Guelf. qui lib... ...v. *enthym.* hab. suum *G.* Idem om. v. *consilio*.

Cap. III. *Rufi*] Guelf. om. *Rufi.* — *Liberti*] ...hoc v. ex edd. vett. restituit I. G., quod credit simi...ter ab Mss. suppeditatum esse Stephano qui ne...lexit. Hinc in ed. Bipont. omissum est. Non hab. Guelf. Post hoc v. in edd. vett. legebatur: *acceptae* (...*versus accepti*, *acceptae*?) quae ad lemma cap. sequentis reiecit Steph. Ceterum cf. Auctor. disser...tt. de Tirone p. 46.

§. 1. *Rufus*]. Edd. ante Iunt. *Ruffus*. V. de ho...mine Falster. Memor. Obsc. I. p. 117 sq. — *Iussis...sent*] Guelf. *iussisset*. —

rem testimonio M. Tullii, verbaque eius refert ex oratione, quae dicta est *Pro C. Rabi-*
2 *rio: Lictor,* inquit, *colliga manus.* Haec ita Valgius. Et nos sane cum illo sentimus.
3 Sed Tiro Tullius M. Ciceronis libertus, *lictorem* vel a *limo* vel a *licio* dictum scripsit: *Licio enim transverso, quod limum appellatur, qui magistratibus,* inquit, *praeministra-*
4 *bant, cincti erant.* Si quis autem est, qui propterea putet probabilius esse, quod Tiro dixit, quoniam prima syllaba in *lictore*, sicuti in *licio* producta est, et in eo verbo, quod est *ligo*, correpta est, nihil ad rem istuc pertinet. Nam sic ut a *ligando lictor*, et a *legendo lector*, et a *vivendo victor*, et a *tuendo tutor*, et a *struendo structor*, productis quae corripiebantur vocalibus, dicta sunt.

C. Rabirio] Cap. 4.

§. 3. *Vel a limo*] Haec ab haesitante librario addita putat Mercer. ad Non. sub v. *Lictor*, quia infra *licii*, non *limi* mentio fiat. Guelf. edd. vett. et Long. pro *limo* hab. *lino*. Luçani glossae: lictor est, qui viam facit magistratibus in populo. Dictus a lino, quod album linum propter insigne circa caput habebat. V. tamen Scheller. sub v. *limus*, *i.* cf. Pithoei Adversar. 1. c. 2. Lips. Elector. 1, 23. — *Dictum scripsit*] Guelf. *scriptum dixit.* — *Limum*] Edd. vett. *linium*; quod restituit Long. Guelf. *limum* s. *linium.*

§. 4. *Putet*] Ita edd. vett. praeter Iunt. pro *putat.* — *Est ligo*] Guelf. *ligo est.* — *Istuc* etc.] Eaedem edd. *istam pert. Nam sic a l. l., ut* (Ald. *et*) *a l. l.*, quam lectionem probavit Otho; sed nostra etiam proba. Guelf. *istam p. nam sicut* etc. — *Vivendo victor*] Ascens. Gryph. 1542. in marg. *a vehendo vector*; *vivo* enim alioqui longum esse; edd. vett. et Guelf. *a vincendo victor;* et codd. Gron. *vivendo*, vel *vincendo.* Gron. pat. coni. *a videndo visor.* I. G. *a vicendo* (vicere, Vica Pota) *victor.* — *Vocalibus*] Edd. ante Iunt. *vocabulis.*

CAPUT IV.

Versus accepti ex Q. Ennii septimo annalium, quibus depingitur finiturque ingenium comitasque hominis minoris erga amicum superiorem.

1 Descriptum definitumque est a Q. Ennio in *Annali* septimo graphice admodum sciteque, sub historia Gemini Servilii, viri nobilis, quo ingenio, qua comitate, qua modestia, qua fide, qua linguae parsimonia, qua loquendi opportunitate, quanta rerum antiquarum morumque veterum ac novorum scientia, quantaque servandi tuendique secreti religione, qualibus denique ad muniendas vitae molestias fomentis, levamentis, solatiis, amicum esse conveniat hominis genere et fortuna superioris. 2 Eos ego versus non minus frequenti assiduoque memoratu dignos puto, quam philosophorum de officiis decreta. 3 Ad hoc color quidam vetustatis in his versibus tam reverendus est,

Cap. IV. *Q.*] Praenom. om. h. l. Steph.; hab. p. 570. hab. etiam Torn. et Guelf. Ceterum edd. vett. hab. *Ex Q. E. VII. ann. vers.*, *quibus* etc. v. ad lemma c. 3. Pro *finitur* ex init. cap. fortasse leg. *definitur*, quod exstat in ed. Connell.

§. 1. *Graphice*] Guelf. *gratifice*. — *Gemini*] Edd. ante Bonon. *Geminii*. Mox Guelf. *quoque ing.* — *Tuendique* etc.] Guelf. *tenendique secretique rel. qualibet den.* — *Muniendas*] Edd. vett. ante Steph. et Guelf. *minuendas*, prob. Thys. Credo eos libb. *muniendas* dare voluisse.

§. 2. *Ego*] Connell. *vero* pro *ego*. Guelf. *ergo*.

§. 3. *Color*] Edd. ante Iunt. *ad haec odor quid.*, quod hab. etiam Gryph., nostrum in marg. (1542.). Deinceps Guelf. pro *rev.* hab. *verecundus* et om. sequens v. *est*. —

suavitas tam impromiscua tamque ab omni fuco remota est, ut, mea quidem sententia, pro antiquis, sacratisque amicitiae legibus ob-
4 servandi, tenendi, colendique sint. Quapropter adscribendos eos existimavi, si quis iam statim desideraret:

1 *Hocce locutus vocat, quicum bene saepe libenter*
Mensam sermonesque suos rerumque suarum
Comiter impartit, magnam cum lassus diei
Partem fuvisset, de summis rebus regundis,

Impromiscua] Ita edd. vett. et Guelf. pro *impromisca*. Deinceps edd. vett. dederunt *ab omni f.* pro vulg. *a fuco omni*.

§. 4. *Hocce locutus*] Ita Guelf. et edd. vett.; Iunt. *haec elocut.* I. G. *haecce*; Steph. *haece*; nostrum restituit Lindemann. in Select. supra l. P. II. p. 3. Idem scripsit *locutu'* pro *locutus*, mox *lassu'* pro *lassus*, et sic saepius. *Quod cum* pro *quicum* hab. Long., Stephani fortasse *quo cum* exprimere volens. De re cf. Horat. Sat. 2, 6, 41. — *Magnam* etc.] Lips. Antiqq. LL. 3, 22. ex vet. libro: *magna quum lassus diei Parti fuuisset*. Pro *lass.* Vaticc. quatuor hab. *lapsus*. Guelf. *magna cum lassus diei partem fuisset*. Edd. ante Iunt. *magna cum lapsa diei Pars foret*, *e sum. rebus parvisque regundis Parti fuisset*, *de parvis summisque gerandis*, ubi distingui videntur: res regundae et gerendae. Iunt. et Ald. *Magna cum lapsa diei Parte fuisset summis reb. parvisque regundis Consilio* etc. (Ald. *fuisset*, *de parv. summisque gerendis*). Ascens. *magna cum lapsa dies iam Parte fuisset*, *de parvis summisque gerendis*. Turneb. Adv. 28, 32. *de summis rebus secundis*. Lips. *parti* pro *parte* antique; et *fuuisset* pro *fuisset*; quod metro flagitante recepit cum Steph. et Gron. Lindem. Thys. *magna cum lapsa dies iam Parte foret*, *summis rebus parvisque gerundis*. Reg. hab. *de sum. rebus recundis*; Thuan. *regendis*; Pet. et Lugd. min. *regundis*; Lugd. mai. *secundis*. Linc.

Consilio, indu foro lato, sanctoque senatu,
Cui res audacter magnas parvasque iocumque
Eloqueretur, tincta malis et quae bona dictu
Evomeret, si qui vellet, tutoque locaret.
Quicum multa voluptas, gaudia clamque palamque.
Ingenium, cui nulla malum sententia suadet,
Ut faceret facinus, levis, haud malus, doctus, fidelis,

…us *gerendis;* Guelf. *reb. gerundis.* Torn. habere …etur *magna q. lapsa dies iam Parce fuisset, de* …r. *fecundis. regundis* scripsi cum optt. libb. — …du] Al. ut Lips. *endo.* cf. Ruddim. I. p. 325. not. Guelf. *indum.* — *Sanctoque*] Guelf. om. v. *san*…que. — *Eloqueretur*] Edd. vett. *eloqueret.* Dein…s eaedem praeter Iunt. *quae tincta malis:* Iunt. …*cunctam aliisque et bona d.* Guelf. *et cuncta in* …*lisque et b. dc̄u* (dictu). Reg. Lugd. mai. et Sciopp. *cuncta malaque et bona;* Thuan. *ea cuncta mala* …*aque;* Lugd. min. *et cuncta malusque et bona* …c Gron. pat. *quae iuncta malis;* I. G. *et hinc* …*a malaque et bona.* Steph. edidit: *cuncta malus* … *et quae bona.* Al. *tincta malisque.* Lindem. cum …. ex libb. *tincta malis et quae b.,* quod, dum …ius et probabilius quid praebeatur, recepi. Pro…o v. Lindem. legit: *si qua,* i. e. si qua ratione; …bi. Edd. vett. Sciopp. et Long. *si quid.* Iunt. *si* … Guelf. *Evom. et si asiqui* (asiqui, *aliqui?*) *velll* …*uicum*] *Quicum* pro *Quocum* dederunt codd. Vatic. …n. alii. Deinceps auctore I. G. ex Thuan. et …pp. scripsi: *voluptas* pro vulg. *volup, ac.* Iunt. …*ac.* Reg. et Guelf. *voluptate gaudia;* Lugd. min. …Pet. *volup gaudia;* Lugd. mai. om. voc. *volup.* … aliis Lindem. dedit: *voluptat gaudia.* Lips. ex …. Vaticq. *volutati* — *Ingenium, cui*] Cum Lips. …dem. *Ingenio cui* etc. Lips. coniecisse etiam vide… *ingenuo.* Ad *ingenium* intell.: tale erat. …s. seqq. ita legebantur: *Ut f. f., lenis,* (Connell. … Gryph. *levis.* Gryph. marg. *lenis tamen*) *haud*

Suavis homo, facundus, suo contentu[s,] beatus,
Scitus, secunda loquens in tempore, co[m]modus, verbûm
Paucûm, multa tenens, antiqua, sepult[a] vetustas
Quae facit, et mores veteresque novosq[ue] tenentem;
Multarum veterum legum Divumque hom[i]numque
Prudentem; qui multa loquive tacereve p[os]set,
Hunc inter pugnas compellat Servilius s[ic.]

5 L. Aelium Stilonem dicere solitum ferunt, [ab] Ennium de semetipso haec scripsisse; pict

m., *idem Doctus*, (add. ante Bonon. *doctis*) *fid.*, *s[ua]vis, homo facundus*, *suoque Contentus*, *atque beat[us]* *scitus* (*v. scitusque*, ut etiam Scioppi.), *secunda l[o]* (edd. ante Bonon. *loqueres*) *in Tempore*, *commo[dus]* *et verborum vir paucorum* (*Commodus et vir*, Sciop[p.]) *Multa ten. ant.*, *sep. et saepe vetustas*, *Quae fa[cit]* *et mores veteresque novosque tenentem.* Haec i[ta] mutavit cum Turneb. Adv. 28, 32. (firmante eti[am] Guelf.) Lips., ut legis; nisi quod hic pro *haud* l[egit] *aut*; et *quae faciunt* pro *quae facit et*; *quae faci[t]* recepit Lind. et antea *vetusta*. Gron. pat. maleb[at] *vet. Quem facit. Verbûm* exstat in Guelf. et in om[ni]bus codd. Gron. praeter Thuan. qui hab. *verbor[um]* *Paucorum* hab. Guelf. et Sciopp.; hic: *sep. et sa[epe]* *vetustas*. Mox *que* post v. *veteres* om. Guelf. *Multarum*] Vulgat. *multorum* ita correxit Lips.; pr[ae]terea I. G. leg. *multarum rerum*, *legum div.* e[t] *leges* hab. Guelf. et edd. vett. Prox. v. pro *mu[lta]* Lips. dedit *dicta*, quod hab. etiam Guelf.; vulgat. [re]stituit Lindem. Deinceps Guelf. *tacereque pos[set]* et vers. seq. *hunc igitur pugs.*

§. 5. *L. Ael.*] Guelf. *Telium*. Torn. et Gi[l] cum edd. vett. *T.* pro *L.*; hae hab. etiam *Hel. S[t.]*

nque istam morum et ingenii ipsius Q. Ennii
tam esse.

CAPUT V.

mo Tauri philosophi de modo atque ratione tolerandi doloris secundum Stoicorum decreta.

Cum Delphos ad Pythia conventumque 1
ius ferme Graeciae visendum philosophus
urus iret, nosque ei comites essemus, in
e eo itinere Lebadiam venissemus, quod est
pidum antiquum in terra Boeotia; affertur
i ad Taurum, amicum eius quempiam, no-
lem in Stoica disciplina philosophum, aegra
letudine oppressum, decumbere. Tunc 2
misso itinere, quod alioqui maturandum erat,
relictis vehiculis, pergit eum propere vi-
re; nosque de more, quem in locum cun-
e iret, secuti sumus. Et ubi ad aedes, in
is ille aegrotus erat, pervenimus, videmus,
minem doloribus cruciatibusque alvi, quod
aeci κῶλον dicunt, et febri simul rapida af-

em (Iunt. *Ael. Scil.*). Mox *Q.* accessit ex edd.
l. et Guelf.

Cap. V. §. 1. *Antiquum*] Edd. ante Iunt. *Attum*; Torn. *aticum*. Guelf. *athicum*.

§. 2. *Itinere*] Guelf. om. *itinere*. — *Alioqui*] l. vett. *alio*; Ascens. *quo alio* (sc. itinere). *Alion* dedit Steph. (cf. Specim. Emendd. p. 91.) conantibus Reg. (ubi *alioquiN*, lit. N ab sec. manu) Lugd. mai. Linc.; Guelf. *alioquim*. Lugd. Mem. Pet. et Iunt. *alioqui*. v. Schneid. Gramm. l. 1. p. 165. annot. Mox pro *videre* Thys. coni. — *Quis*] Edd. vett. *quibus*. — *Alvi*] Guelf. vett. praeter Iunt. *allabi*. Sciopp. *abbi*. cf. Steph. Deinde edd. vett. *χωλὸν i. e. laxum intesti-*

flictari; gemitusque ex eo compressos erum-
pere; spiritusque et anhelitus e pectore eius
evadere, non dolorem magis indicantes, quam
3 pugnam adversum dolorem. Post deinde cum
Taurus et medicos accersisset, collocutusque
de facienda medela esset, et eum ipsum ad
retinendam patientiam testimonio tolerantiae,
quam videbat, perhibito stabilisset, egressique
inde ad vehicula et ad comites rediremus:
Vidistis, inquit Taurus, non sane iucundum
spectaculum, sed cognitu tamen utile, congre-
dientes compugnantesque philosophum et do-
lorem. Faciebat vis illa et natura morbi, quod
erat suum, distractionem cruciatumque mem-
brorum; faciebat contra ratio et natura animi,
4 quod erat aeque suum: perpetiebatur et co-
hibebat coërcebatque intra sese violentias ef-
frenati doloris. Nullos eiulatus, nullas com-
plorationes, ne ullas quidem voces indecoras

num; Thys. χόλον, s. χολικήν; Sciopp. v. c. κοῖλον. f. κοιλίαν, κῶλον est intestinum crassum. Guelf. om. v. Graec. addito *G*. Scripsi κῶλον pro *colon*. cf. Cels. 1, 7. Infr. 17, 11, 2. Mox *rapida* est in codd. Gron. omnibus, dederat iam cum Iunt. Steph. Edd. vett. et Guelf. *adrapida*, unde Scriv. *ardida*, Thys. *arida*. cf. 18, 10, 2. Possis legere: *rabida*. — *Pectore*] *Imo* adiici volebat Pric. ad Appul. Miles. 1. p. 21. reprobante I. G. Deinde *adversus* dant edd. vett. praeter Iunt. Nostrum Guelf.

§. 3. *Accersisset*] Scheff. *arcessisset*; Guelf. *accersimus*. Reg. a sec. manu: *accessisset*, Lamb. inde notavit: *acceppisset*. V. ad 1, 2, 1. Dein *medella* Sciopp. — *Inde*] Edd. vett. et Steph. *deinde*; nostrum Guelf. Torn. et Reg.; hic lib. deinceps: *inde cum Tauro rediremus, vidistis, inquit, non s.* — *Faciebat*] Edd. ante Iunt. *iaciebat*. — *Intra*] Reg. et Lugd. ut. *infra*, quod recepit Long. Deinceps Guelf. *viol. in effr.* — *Ne ullas quid.*] Guelf. *nullas quid.* —

edebat: signa tamen quaedam, sicut vidistis, exsistebant virtutis et corporis, de possessione hominis pugnantium. Tum e sectatoribus 4
Tauri iuvenis, in disciplinis philosophiae non ignavus: Si tanta, inquit, doloris acerbitas est, ut contra voluntatem contraque iudicium animi nitatur, invitumque hominem cogat ad gemendum confitendumque, de malo morbi saevientis, cur dolor apud Stoicos indifferens esse dicitur, non malum? Cur deinde aut Stoicus homo cogi aliquid potest, aut dolor cogere, cum et dolorem Stoici nihil cogere, et sapientem nihil cogi posse dicant? Ad ea Taurus 5
vultu iam propemodum laetiore (delectatus enim iam videbatur illecebra quaestionis;): Si iam amicus, inquit, hic noster melius valeret, gemitus eiusmodi necessarios a calumnia defendisset, et hanc, opinor, tibi quaestionem dissolvisset: me autem scis cum Stoicis non bene convenire, vel cum Stoica potius [disciplina]. Est enim pleraque et sibi et nobis incongruens: sicut libro, quem super ea re composuimus, declaratur. Sed, ut tibi a me 6
mos geratur, dicam ego indoctius, ut aiunt,

Tamen etc.] Lugd. min. *tamen, sicut quaedam vid.*

§. 4. *In -- ignavus*] Guelf. *in philosophiae discipulis non ign.*

§. 5. *Iam*] Vocem *iam* adiunxi ex Guelf. et edd. vett. Propter iterationem omissa videri potest. — *Si*] Guelf. *sed.* — *Eiusmodi nec.*] Guelf. *eiusdem nec.* — *Disciplina*] Haec vox deest in Guelf. Reg. Linc. Lugd. ut Torn. aliisque; hinc pro *Stoica* Gron. pat. et Thys. coni. *Stoa.* I. G. confert 13, 10. in grammaticam atque dialecticam. — *Libro*] Guelf. et edd. vett. praeter Iunt. *in libro.* Non placet *in*, quod *totus* liber super ea re compositus esse videtur. — *Ea*] Reg. *illa.*

et apertius; quae fuisse dicturum puto sinuosius atque sollertius, si quis nunc adesset Stoicorum; (nosti enim, credo, verbum illud vetus et pervulgatum:

Ἀμαθέστερόν πως εἰπὲ, καὶ σαφέστερον λέγε.)

Atque hinc exorsus de dolore atque de gemitu
7 Stoici aegrotantis ita disseruit: Natura, inquit, omnium rerum, quae nos genuit, induit nobis inolevitque in ipsis statim principiis, quibus nati sumus, amorem nostri et caritatem: ita prorsus, ut nihil quidquam esset carius pensiusque nobis, quam nosmetipsi. Atque hoc esse fundamentum rata est conservandae hominum perpetuitatis, si unusquisque nostrum, simul atque editus in lucem foret, harum prius rerum sensum affectionemque caperet, quae a veteribus philosophis *τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν* appellata sunt; ut omnibus scilicet corporis sui commodis gauderet, ab incommodis omnibus abhorreret. Postea per incre-

§. 6. *Nosti*] Hanc parenthesin post v. *apertius* ponit Steph. (Specim. Emendd. p. 92.); invitis libb. I. G.: Quoties traiectiones huiusmodi occurrunt lectori relictae, ut in ordinem redigat? Liv. 26, 39.: Paucos ex multis trepida fuga incidentes semiapertis portarum foribus in urbem compulit; (ne urbs eodem impetu caperetur), quae extrema vv. pertinent ad v. *semiap.* — Ἀμαθέστερόν] Cf. Aristoph. Ran. 1493. unde v. *λέγε* hic abesse posse annotarunt Steph. l. l. et Gron. pat. — *De*] Edd. vett. et Guelf. om. *de*.

§. 7. *Inolevitque*] I. e. inolefacit. Marg. Gryph. dat *illinitque*. — *Pensiusque*] Gravius, ponderosius, maioris momenti. *I. G.* — *Affectionemque*] Guelf. *affectionesque*. — Τὰ] Quibus praecipua et potissima intelliguntur. *Steph.* Specim. Emendd. p. 199. — *Omnibus*] Hoc v. deest in Reg. et suspectum habe-

menta aetatis exorta e seminibus suis ratio est et utendi consilii reputatio, et honestatis utilitatisque verae contemplatio subtiliorque et exploratior, commodorumque dilectus: atque ita prae ceteris omnibus enituit et praefulsit decori et honesti dignitas; ac, si ei retinendae obtinendaeve incommodum extrinsecus aliquod obstaret, contemtum est. Neque aliud esse vere et simpliciter bonum nisi honestum, aliud quidquam malum, nisi quod turpe esset, existimatum est. Reliqua omnia, quae in medio forent, ac neque honesta essent neque turpia, neque bona esse neque mala decretum est. Productiones tamen et relationes suis quaeque momentis distinctae divisaeque sunt, quae προηγούμενα καὶ ἀποπροηγούμενα ipsi vocant; propterea voluptas quoque et dolor, quod ad finem ipsum bene beateque vivendi pertinet,

bat I. G., etsi in reliquis (etiam Guelf.) exstet. — *Consilii*] Guelf. *consilio.* — *Exploratior* etc.] Steph. *subtiliorque exploratio commodorumque del.*; vulg. *exploratior commodorum del.*; partic. *que* exhib. etiam Guelf. Reg. Pet. Lugd. ut. et Linc.; atque *exploratior* annotatum etiam est e Torn. et hab. Guelf. *Exploratior* ad praecedentia refert I. G. et propter codd. consensum retinet. Ceterum *dilectus* pro vulg. *delect.* est in omnibus codd. (Guelf.) v. Scheller sub v. Delect. Otho: *Dilectus* placet, ut eo vocabulo innuat a ratione discerni commoda in partes, qua partim eorum cum honesto convenirent, alia minus. — *Contemtum est*] Guelf. *contemptumque est.* Steph. *contentum est.* — *Est*] Guelf. om. *est*; mox pro *ac* hab. *atque.* — *Relationes*] Steph. l. l. p. 198. volebat: *reiectiones, s. remotiones.* Mox Thys. cum Steph. p. 197. ex aliis scriptoribus reponenda dicit: *προηγμένα* et *ἀποπροηγμένα.* V. quos laudavit Long. Diog. L. 7, 1, 52. 10, 29. Cic. de Off. 1, 4. de Fin. 3, 5. alios. — *Quae*] Guelf. *quae eo ipsi v.* omissis Grae-

et in mediis relicta, et neque in bonis neque
8 in malis iudicata sunt. Sed enim quoniam his primis sensibus doloris voluptatisque, ante consilii et rationis exortum, recens natus homo imbutus est; et voluptati quidem a natura conciliatus, a dolore autem quasi a gravi quodam inimico abiunctus alienatusque est: idcirco affectiones istas primitus penitusque inditas ratio post addita convellere ab stirpe atque exstinguere vix potest. Pugnat autem cum iis semper: et exsultantis eas opprimit obteritque, et parere sibi atque obedire cogit.
9 Itaque vidistis philosophum, ratione decreti sui nixum, cum petulantia morbi dolorisque exsultantia colluctantem, nihil cedentem, nihil confitentem, neque, ut plerique dolentes solent, eiulantem atque lamentantem, ac miserum sese et infelicem appellantem, sed acres

cis. Pro *eo* fort. scribae suum *G.* ponendum erat. — *Et*] Guelf. om. *et*.

§. 8. *Quoniam*] Reg. *quod.* — *Imb. est*] Guelf. *imb. non est.* — *Quidem*] Edd. vett. *quidam.* Reg. *quidem a nat.*; unde *a* addidi; infra: ratio a natura data. — *A*] Vulg. *ab.* Guelf. et edd. ante Iunt. *a;* quod restituit Long. V. ad 5, 2, 3. Pet. om. *quodam;* Reg. tantum hab. *gravi quo*, omissis: *dam inimico.* — *Ab stirpe*] Ita codd. Steph. (Specim. Emendd. p. 91.) et Gron. (Reg. Pet. Lugd. ut Pet. Linc. alii) atque Iunt. Edd. vett. et Gryph. 1542. in marg. *obstirpare;* Guelf. *abstirpare.* Thys. cum Gryph. 1542. *extirpare.* Pro *vix* Guelf. hab. *uis. s. ius.* — *Et exs.*] *Et* accessit e codd. Gron. omnibus Guelf. et Torn., atque edd. vett.

§. 9. *Ratione*] V. *ratione* om. Guelf. — *Cedentem*] Reg. *edentem,* quod certe ita fuit, nisi quod mox id ipsum dicat et fateatur. *I. G.* Mox *neque* om. Guelf. — *Eiulantem*] Steph. *heiul.* — *Acres*] Reg. *aegros.* —

tantum anhelitus et robustos gemitus edentem, 11
signa atque indicia non victi neque oppressi a dolore, sed vincere eum atque opprimere enitentis. Sed haud scio, inquit, an dicat 10
aliquis, ipsum illud, quod pugnat, quod gemit, si malum dolor non est, cur necesse est gemere et pugnare? Quia enim omnia, quae non sunt mala, molestia quoque omni non carent; sed sunt pleraque noxa quidem magna et pernicie privata, quia non sunt turpia; contra naturae tamen mansuetudinem lenitatemque opposita sunt, et infesta, per obscuram quandam et necessariam ipsius naturae consequentiam. Haec ergo vir sapiens tolerare et cunctari potest; non admittere omnino in sensum sui non potest; ἀναλγησία enim atque ἀπάθεια non meo tantum, inquit, sed quorundam etiam ex eadem porticu prudentiorum hominum, sicuti iudicio Panaetii, gravis atque docti viri, improbata abiectaque est.

Et rob.] Guelf. *corrob.* pro *et rob.* — *Neque*] Reg. *nec.* Guelf. *atque.*

§. 10. *Molestia*] Guelf. *modestia*; mox: *privataque non s. t.* — *Per obsc.*] Guelf. *et obsc.*; Torn. *per inobscuram.* Edd. ante Iunt. om. vv. *et necess.* — *Cunctari*] Edd. vett. ante Ald. *contari.* Iunt. *coniectari.* 12, 1, 4. v. Fest. sub Percunctari. — *Non etc.*] Edd. vett. praeter Iunt. *non omnino sens. sui amittere pot.* Iunt.: *non omn. sens. s. admitt. potest*; hoc ineptum propter sqq.; illud ferri potest; ordinem vero verborum, utraque lectione permotus, ita mutaverim: *non omnino in s. s. admittere non pot.*; ut mox quoque cum edd. vett. et Guelf. ordinem vv. vulgatum *sicuti Pan. viri, iudicio improb.* mutavi. — *Ex eadem*] Vv. *ex eadem* omit. codd. nonnulli Gron.; Guelf. om. vv. *ex ead. port.*; hab. Reg., qui postea *abiecta* sine copula *que.* Guelf. om. *est.*

11 Sed cur contra voluntatem suam gemitus fa-
cere cogitur philosophus Stoicus, quem nihil
cogi posse dicunt? Nihil sane potest cogi vir
sapiens, cum est rationi obtinendae locus; cum
vero natura cogit, ratio quoque a natura data
cogitur. Quaere etiam, si videtur, cur manu
alicuius ad oculos suos repente agitata invitus
conniveat, cur fulgente coelo a luminis iactu
non sua sponte et caput et oculos declinet,
cur, tonitru vehementius facto, sensim pave-
scat, cur sternu[ta]mentis quatiatur, cur aut
in ardore solis aestuet, aut in pruinis imma-
12 nibus obrigescat. Haec enim, et pleraque alia,
non voluntas, nec consilium nec ratio mode-
ratur, sed naturae necessitatisque decreta sunt.
13 Fortitudo autem non ea est, quae contra na-
turam, monstri vicem, nititur, ultraque mo-
dum eius egreditur, aut stupore animi, aut

§. 11. *Rationi*] Edd. vett. *rationis*. — *Manu al.*] Hic est vv. ordo in Reg. Pet. et Lugd. ut. pro vulg. (Guelf.) *alic. manu*. Deinceps cum Long. restitui *ad* pro *ob*, quod Steph. dedit, nescio qua auctoritate nisus. Nostrum exhib. Guelf. et edd. vett. — *Conniveat*] Guelf. *conudat*, s. *conuidat*. — *Tonitru*] Reg. *tonitruum*; in eodem deest v. *sensim*. Dein edd. vett. et Guelf. *sternutamentis; sternum*. dant cum Steph. omnes codd. Gron. et Ms. Pembroc.; sarmenta et sarpimenta confert I. G. cf. Miscell. Belgg. p. 437 sq. l. supr. (1, 4.) l. — *Ardore*] Pro *ardoribus* scripsi auctoritate Reg. Pet. Mem. Numerus plural. propter vicinos numeros multitudinis ab aliquo effictus mihi videbatur. — *Aut in pr.*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *aut cur in pr.*; displicet *cur* propter antecedentia: *cur aut*.

§. 12. *Enim*] Ita Gron. codd.; Steph. cum Guelf. et edd. vett. *etenim*. Mox edd. ante Iunt. *non cons.* pro *nec cons.*

§. 13. *Vicem*] Edd. vett. et Guelf. *vice*. V. 2, 6, 9.

immanitate, aut quadam misera et necessaria in perpetiendis doloribus exercitatione: qualem fuisse accepimus ferum quendam in ludo Caesaris gladiatorem; qui, cum vulnera eius a medicis exsecabantur, ridere solitus fuit: sed 13
ea vera et proba fortitudo est, quam maiores nostri scientiam esse dixerunt rerum tolerandarum et non tolerandarum; per quod appa- 14
ret, esse quaedam intolerabilia, quibus fortes viri aut obeundis abhorreant, aut sustinendis.
Cum haec Taurus dixisset, videreturque in 15
eandem rem plura etiam dicturus, perventum est ad vehicula, et conscendimus.

CAPUT VI.

De aenigmate.

Quae Graeci dicunt *aenigmata*, hoc ge- 1
nus quidam e nostris veteribus *scirpos* appel-

Exsecabantur] Ita (s. *execab.*) codd. quidam Gron. Guelf. Palat. apud Gebhard. Antiqq. LL. 2, 11. et edd. vett.; *exsiccab.* dedit Steph. Nostrum v. et simplex *secare* plurimum hac in re usum habet: cf. Senec. Epist. 78. De constantia gladiatorum in doloribus perferendis cf. Cic. Tusc. 2, 17. Senec. de Tranq. An. 11.

§. 14. *Abhorreant*] Ed. Rom. *abhorr.* Mox Lambec. verbo *sust.* adscripsit: *impares sint.*

§. 15. *Et*] Guelf. om. *et.*

Cap. VI. *De aenigm.*] Ita Carr. et Steph. Edd. vett. et Guelf.: *Quod Graeci aenigma dicunt, Latini antiqui scirpos* (s. *sirpos*; Alciat. Parerg. 4, 19. *scrupos.* Iunt. *griphos*; in ind. capp. *scirpos*) *appellaverunt.* Haec ex initio cap. repetita videntur.

§. 1. *Scirpos*] Vulg. *sirpos.* Crinit. 9, cap. ult. et Caelius Rhodig. Lectt. Antiqq. 23, 11. *scrupos.* V.

laverunt: quale est, quod nuper invenimus per hercle antiquum perque lepidum, tribus versibus senariis compositum, aenigma: quod reliquimus inenarratum, ut legentium coniecturas in requirendo acueremus. Versus tres
2 hi sunt:

Semel minusne, an bis minus, non sat scio:
An utrumque eorum, ut quondam audivi dicier,
Iovi ipsi regi noluit concedere.

Fest. h. v. Cum Long. restitui *scirpos*, edd. vett. Steph. et Guelf. secutus. Iunt. hab. *griphos*. — *Perque lep.*] Edd. vett. et Guelf. *perquam lep.* ut Cic. *perquam puerile*. V. Ruddimann. II. p. 305 sq. Vulgatum tamen h. l. propter praecedentia: *per hercle ant.* praefero. Mox Guelf. *vers. senatoriis*; tum: *relinquimus*.

§. 2. *Semel*] Intelligit *Terminum*, qui Iovi, ut ceteri dii, cedere noluit, quum Capitolium exauguraretur. Semel, bis, immo (semel et iter i. e.) *ter minus* noluit tamen Iovi cedere. *Thys.* Barth. Advers. 16, 23.

Semel minus? Non. Bis minus? Non. Sat scio.
An utrumque? Verum; ut quondam etc. —

Post *minus* Guelf. edd. vett. et Steph. add. *sit*. Codd. Gron. et Iunt. *an bis minus non sit, sat scio*; I. G. *an bis minus? non ita scio*. Ald. dat *satis* pro *sat*; quod restitutum est in Gryph. 1539. aliisque. — *Audivi* etc.] Codd. et edd. vett. *audivi ipsi Dicier Iovi regi*. Cum Ald. nostrum dedit Steph. Iunt. hab.: *dicier Ipsi Iovi r. voluit conc.*; *voluit* exhib. etiam Brix. et Ven. 1509. *Ipse* pro *ipsi* exstat in Connell. I. G.: Quum Gell. instruat senarios, eosque nominet, inque primo et postremo v. servet in quarto loco iambum, patet esse aliquid in v. secundo molestum, et traiectionem vocis non recte factam. Dum cogito omnia, ita corruptum esse Gell. subodoror, ut vox *quondam* posita sit alieno loco: sed quae illuc invaserit explicationis ergo superposita voci *olim*,

Hoc qui nolet diutius apud sese quaerere, inveniet quid sit in M. Varronis *De sermone Latino ad Marcellum* libro secundo. 3

CAPUT VII.

Quam ob causam Cn. Dolabella proconsul ream mulierem veneficii, confitentemque, ad Areopagitas reiecerit.

Ad Cn. Dolabellam, proconsulari imperio 1
provinciam Asiam obtinentem, deducta mulier Smyrnaea est. Eadem mulier virum et filium 2
eodem tempore venenis clam datis vita interfecerat: atque id fecisse se confitebatur, dicebatque, habuisse se faciendi causam, quoniam ille idem maritus et eius filius alterum filium

quae sequebatur in v. tertio: non enim quondam audivit dici, sed audivit dici quondam vel olim noluisse concedere. Hinc colliges ita eam fieri debuisse: „ut audii ipsi dicier Regi Iovi olim nol. conc." Guelf. ut quorundam audivi ipsi detiom. Iovi regi n. c.

§. 3. *Nolet*] Iunt. *volet*: Dein pro *sese* edd. vett. praeter Iunt. hab. *se*. In fine eaedem cum Iunt. *sec. libro*.

Cap. VII. *Cn.* etc.] Guelf. *Gn. Dolobella consul.*, et init. cap. *Ad Gn. Dolob. consul. imp.* cf. 4, 16, 8. et Valer. Max. 8, 1. fin. Ammian. Marcel. 25, 2.

§. 1. *Smyrnaea*] Reg. *Smyrne*, ut vel nomen mulieris intellexerit, vel pro *Smyrnae*, quum ibi ageret. Hinc ab aliis *Smyrnaea* facta est ex Valer. Max. *I. G.* Equidem *Smyrnensis* fort. legend. cum Sarisber. De Nug. Cur. 4, 11. qui hanc historiam excerpsit.

§. 2. *Tempore*] Guelf. om. v. *tempore*. — *Vita*] Vox *vita* deest in Reg. Plaut. Trucul. 2, 6, 37: qui me interfecisti pene vita et lumine. — *Ille* etc.]

mulieris, ex viro priore genitum, adolescen-
tem optimum et innocentissimum, exceptum
insidiis, occidissent. Idque ita esse factum,
3 controversia non erat. Dolabella retulit ad
4 consilium. Nemo quisquam ex consilio sen-
tentiam ferre in causa tam ancipiti audebat;
quod et confessum veneficium, quo maritus et
filius necati forent, non admittendum impuni-
tum videbatur, et digna tamen poena in ho-
5 mines sceleratos vindicatum fuisset. Dolabella
eam rem Athenas ad Areopagitas, ut ad iu-
6 dices graviores exercitatioresque, reiecit. Areo-
pagitae, cognita causa, accusatorem mulieris,
et ipsam, quae accusabatur, centesimo anno
7 adesse iusserunt. Sic neque absolutum mulie-
ris veneficium est, quod per leges non licuit;

Edd. vett. et Guelf. *ille idem m.* Credo Steph., ordine mutato, *idem ille* dare voluisse. Mihi lectio edd. vett. et cod. Guelf. restituenda videbatur in locum vulgatae scripturae *idem illi m. et f.* Pronom. *eius* exstat in Guelf.

§. 4. *Et conf.*] Copula in nonnullis edd. recentt. exciderat; restituit I. G. — *Admittendum*] Sciopp.: f. *amitt.* Contulit Otho Plaut. Poen. 1, 2, 191. Bacchid. 3, 2, 11. Terent. Phorm. 1, 2, 91. ubi *amitt.* pro *dimittendo* positum est. Deinceps *impun.* pro *impoen.* scripsi cum edd. vett. Guelf. et codd. Gron. omnibus; in Excerpt. Cod. ap. I. G. annotatur: *impunitatum* Ms. a prima manu. Plerumque tamen in codd. Gellii hanc pronunciationem (*impoen.*) esse, annotavit I. G. — *In*] *In* deest in Reg.; hinc I. G. suspicatus est: *et d. t. p. h. sc. v. ivisset.*

§. 5. *Areopagitas*] De quorum gravitate et auctoritate v. Cicer. ad Att. 1, 14. Suid. sub v. Ἀρεοπαγίτης.

§. 6. *Quae* etc.] Guelf. *quam accusabat cent.* etc.

§. 7. *Veneficium est*] Guelf. *neque venefitium,*

neque nocens damnata punitaque, quae digna venia fuit. Scripta haec historia est in libro 8
Valerii Maximi *Factorum et dictorum memorabilium* nono.

CAPUT VIII.

Reditiones in gratiam nobilium virorum, memoratu dignae.

P. Africanus superior et Tib. Gracchus, 1
Tib. et C. Gracchorum pater, rerum gestarum magnitudine, et honorum atque vitae dignitate illustres viri, disseserunt saepenumero de republica; et ea, sive qua alia re, non amici fuerunt. Ea simultas cum diu mansisset, et 2

omisso v. *est.* — *Venia*] Nequaquam. — Neque enim mulieris erat privatam vindictam sumere. *Thys.* Alia igitur Dolabellae, et Areopagitarum mens atque etiam Valerii Maximi, iusto dolore impulsam dicentis; alia nostri temporis. *I. G.*

§. 8. *Maximi*] *Max.* deest in cod. quodam Thys. — *Nono*] Ita Iunt. cum Guelf. Reg. Lugd. ut. Pet. Linc. et Torn.; Thuan. *nove.* Vulg. *octavo,* quod videtur retinere Scheff. I. G.: Potuit Gell. memoriter citans aberravisse." Certe etiam Sarisber. l. l. nostrum numerum ante oculos habuit: Nonus liber memorabil. dictor. vel facti Val. Maximi docet. Antea Guelf. et edd. ante Iunt.: *factor. dictorumque mem.*

Cap. VIII. §. 1. *Et*] Copulam restitui ex Guelf. edd. vett. et Steph. Nescio quamobrem omiserint editt. recentt. — *Et* etc.] Guelf. *et eiusdem sicut qm* (quam) *alia re* etc.

§. 2. *Mansisset*] Reg. et Lugd. min. *mansissent.* Lugd. mai. *duunasset;* hinc Gron. pat. *diurnasset.* Dein v. *epulum* restitui ex veit. codd. Gron. Guelf. et Torn.; et vett. edd. hab., sed post *Iovi;* eiecit

sollemni die epulum Iovi libaretur, atque ob id sacrificium senatus in Capitolio epularetur, fors fuit, ut apud eandem mensam duo illi
3 iunctim locarentur. Tum, quasi diis immortalibus arbitris in convivio Iovis optimi maximi dexteras eorum conducentibus, repente amicissimi facti: neque solum amicitia incepta,
4 sed affinitas simul instituta. Nam P. Scipio filiam virginem habens iamiam viro maturam, ibi tunc eodem in loco despondit eam Tib. Graccho; quem probaverat elegeratque exploratissimo iudicii tempore, dum inimicus est.
5 Aemilius quoque Lepidus et Fulvius Flaccus, nobili genere, amplissimisque honoribus et summo loco in civitate praediti, odio inter sese gravi et simultate diutina conflictati sunt.
6 Postea populus eos simul censores facit. Atque illi, ubi voce praeconis renuntiati sunt,

Steph. Epulum quidem statim declaratur; sed senatus, non Iovis. Dapes diis libare est apud Liv. 39, 43. et Iovis epulum fuit, 25, 2 extr. cf. 27, 36. Valer. M. 2, 1. Pro *libar.* Guelf. hab. *liberaretur.* De narratione cf. Liv. 38, 57. Valer. Max. 4, 2, 3. Plutarch. in Gracch. init. — *Fors*] Edd. ante Iunt. *sors.* — *Iunctim*] Guelf. *iunctum.* s. *uinctum.*

§. 3. *Conducentibus*] Guelf. *aducentib.*

§. 4. *Iamiam*] Alterutrum *iam* accessit e Linc.; non hab. Guelf., qui deinceps *mariturum* pro *matur.* Linc. mox *explorant.* dat; Otho: Hoc unice verum esse arbitror, quo significat tempus inimicitiae maxime explorare potuisse mores atque ingenium Gracchi, an is dignus esset, quem generum adoptaret Scipio. namque per id tempus nihil valebat gratia, prae qua saepe homines in iudicando caeci sunt.

§. 5. *Sese*] Edd. ante Iunt. *se.* — *Conflictati*] Guelf. *afflict.*

§. 6. *Ubi*] Linc. om. *ubi*; hinc *sunt* etiam delend. putabat I. G. Tum ex eodem annotatum: *ul-*

bidem in campo statim, nondum dimissa con-
ione, ultro citroque et pari voluntate con-
uncti complexique sunt: exque eo die et in
psa censura et postea iugi concordia fidissime
micissimeque vixerunt.

CAPUT IX.

Quae dicantur *vocabula ancipitia*, et quod *honoris* quoque vocabulum ancipiti sententia fuerit.

Est plurifariam videre atque animadvertere 1
n veteribus scriptis pleraque vocabula, quae
nunc in sermonibus vulgi unam certamque
em demonstrent, ita fuisse media et incom-
nunia, ut significare et capere possent duas
nter sese res contrarias: ex quibus quaedam
atis nota sunt, ut *tempestas*, *valetudo*, *faci-*

ro citroque; e Reg. *ultro utraque.* Guelf. hab. *ci-
roque utrque* sine *ultro.* De re cf. Liv. 40, 46.
aler. M. 4, 2, 1. Cic. de Prov. Cons. 9. — *Dimis-
a]* Guelf. *missa.* — *Amicissimeque*] Fuit qui lege-
t *amplissimeque,* contra libb. omnes. cf. Friesemann.
ollectan. Crit. p. 185. ed. Amstel.

Cap. IX. §. 1. *Incommunia*] Vulg. *communia*;
eg. Mem. Lugd. min. Pet. Linc. Guelf. *incomm.*
ugd. mai.: *in communi aut sign.*; hinc Gron. pat.:
communi ut sign. (ut exstat in edd. ante Iunt.).
dis commode, inquit I. G., nisi lectio ipsa nos do-
ret infinitas fuisse voces, cui eam voculam (*in*)
aefixerint, quarum vix ratio nobis constat. Immo
lia Gellio placuissent, partim olim restituta illi,
m ex his collationibus. Ego certe nihil pecco
edo quod exstat in Mss. Hactenus I. G. Nisi
t probare volueris *incommunia* i. e. *communia*;
d. vett. *in communi*, aliud quid lateat necesse
— *Sese*] Ita edd. vett. pro *se.* — *Ex* etc.] Guelf.
quibusdam sat. — *Tempestas*] Temp. pro procel-

2 *nus*, *dolus*, *gratia*, *industria*. Haec enim fere iam vulgatum est ancipitia esse, et utroqueversus dici posse. *Periculum* etiam, *venenum*, et *contagium*, non, uti nunc dicuntur, pro malis tantum dicta esse, multu
3 exemplorum huiusmodi reperias. Sed *honorem* quoque mediam vocem fuisse, et ita appellatum, ut etiam *malus honos* diceretur, significaret *iniuriam*, id profecto rarissimu
4 est. Quintus autem Metellus Numidicus oratione, quam *De Triumpho suo* dixit, h verbis usus est: *Qua in re quanto univer me unum antistatis, tanto vobis quam mi maiorem iniuriam atque contumeliam fac Quirites; et quanto probi iniuriam facili accipiunt, quam alteri tradunt, tanto i vobis quam mihi peiorem honorem habui nam me iniuriam ferre, vos facere vult, Qu rites: ut hic conquestio, istic vituperatio r*
5 *linquatur. Honorem*, inquit, *peiorem vol habuit, quam mihi*: cuius verbi sententia e

la sumitur et pro sereno tempore. *Thys.* De *a* v. Fest.

§. 2. *Tantum*] Steph. *tandem*. Mox *eiusm.* *huiusm.* est in edd. vett.; Guelf. hab. *huiuscem* v. 2, 6, 9.

§. 3. *Malus*] Comparant Eurip. αἰσχρὸν κ κάλλιστον ὄνειδος. Muret. VV. LL. 6, 18. ubi e nonnulla de loquendi genere, quod postea seq in Metelli vv. *contum. facere*. cf. Gron. Obss. 3 Statim v. *iniuriam* om. Guelf.

§. 4. *Mihi*] Edd. vett. *gratiam* (Iunt. *gr* *mihi*; invitis codd. Gron. et Guelf. Contra p iidem codd. et Torn. atque edd. exhib. *quam* *tiam mihi*; utroque loco v. *gratiam* recepit. I Pro *peiorem* Guelf. hab. *priorem*. — *Istic vi* Guelf. *hic sit vit.*

quam ipse quoque supra dixit: *maiore vos*
affecit iniuria et contumelia quam me. Prae- 6
ter huius autem verbi notionem adscribendam
esse hanc sententiam ex oratione Q. Metelli
existimavi, ut definiremus Socratis esse decre-
tum: *Κάκιον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι.*

CAPUT X.

Quod *aeditimus* verbum Latinum sit.

Aeditimus verbum Latinum est et vetus, 1
ea forma dictum, qua *finitimus* et *legitimus*:
[sed] pro eo a pleris[que] nunc *aedituus* di- 2
citur nova et commenticia usurpatione, quasi
a tuendis aedibus appellatus. Satis hoc esse 3
potuit admonendi gratia dixisse, propter agre-
stes quosdam et indomitos certatores, qui nisi

§ 6. *Q.*] Guelf. om. *Q.* — *Socratis*] Plat. Gorg.
18. p. 157. Findeis.: Οὐ νόμῳ ἄρα μόνον ἐστὶν αἴ-
σχιον τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, οὐδὲ δίκαιον τὸ
ἴσον ἔχειν, ἀλλὰ καὶ φύσει. Add. s. 63. fin. p. 208.
Pro τοῦ ἀδ. vulg. ἢ τὸ ἀδικ.; nostrum dedi ex edd.
vett.

Cap. X. *Aeditimus*] Steph. et Guelf. *aedituumus*.
...ein edd. ante Iunt. hab. *fuit* pro *sit*. Post *sit*
Guelf. a secunda hab. haec: *et an edituus l'* (vel)
edituumus.

§. 2. *Sed*] *Sed* deest in Reg. et verbi *dicitur*
...ae sunt erasae, cuius spatii principio sunt inscri-
...e literae *ea* . . . . I. G.: Si tollas voc. utrumque,
...inde integram habebis sententiam, accommodata
... sqq. distinctione. *Sed* uncis seiunxi. De voc. *ae-*
...it. v. ad 7, 1, 6. — *A plerisque*] Guelf. *pleris* sine
...e et omissa praeposit. *a*. cf. 3, 1, 9. Deinceps
...em *nunc editimus dic.* et com. omisso v. *novo*.

§. 3. *Propter*] Steph. *praeter*, contra codd. Gron.
...rm. Guelf. et edd. vett. *Praeter* tamen praefere-
...t Otho. — *Nisi*] Guelf. *non* pro *nisi*.

4 auctoritatibus adhibitis non comprimuntur. M.
Varro in libro secundo *Ad Marcellum de La-*
tino sermone aeditumum dici oportere censet,
magis quam *aedituum*, quod alterum sit re-
centi novitate fictum, alterum antiqua origine
5 incorruptum. Livius quoque, ut opinor, in
Protesilaodamia claustritumum dixit, qui clau-
stris ianuae praeesset; eadem scilicet figura,
qua *aeditumum* dici videbat, qui aedibus prae-
6 est. In Verrem M. Tullii in exemplaribus fi-
delissimis ita inveni scriptum: *Aeditumi cu-*
stodesque mature sentiunt; in libris autem
7 hoc vulgariis *aeditui* scriptum est. Pomponii

§. 4. *In libro secundo*] Guelf. *in secundo libro.* — *Aeditumum*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *aeditimum*; et sic in sqq. — *Sit*] Guelf. om. v. *sit*.

§. 5. *Livius*] Guelf. et edd. vett. *Levinius*; Iunt. *Levius*. Ald. *Livius*, quod exhib. etiam Reg. cum aliis; idque recepi cum Long. *Laevius* Lugd. ut Pet. et codd. Ursin. cf. Reines. VV. LL. 8, 2. et Priscian. ubi Gron. cod.: Nevius in protesilao. Laudamia complexa somno corpora operiuntur. In Prisc. tamen (6, 11. p. 255.) Krehl. ex codd. edidit: Laevius (s. Naevius) in Protesilaudamia. Complexa etc. Apud eundem (9, 9. p. 464.) laudatur Laevius in Protesilao; et (10, 1. p. 474.), Laevius in Laudamia. V. Osann. Analect. Crit. p. 54. Both. in fragmentis Livii Andronici Poët. Scenic. Lat. V. 5. p. 13. conicere videtur legendum mox esse: *Protesilao seu Laodamia*. Edd. ante Iunt. *Protesilaodomia*, *claustritimum*. Guelf. *prothesilao danna claustrimium*. — *Quoque*] Guelf. om. *quoque*. — *Claustris*] Edd. Rom. Ven. 1472. Brix. Iunt. *claustri*. Mox *qua* om. Guelf., tum pro *videb.* hab. *iubebat*.

§. 6. *Tullii*] In Verr. 4, 44. — *Vulgariis*] Iunt. *vulgatis*, contra codd. Praecedens *hoc* om. edd. vett. praeter Iunt.

§. 7. *Inscripta*] Guelf. *scripta*, suprascripta li-

abula Attellana est, quae ita inscripta est: *Aeditumus*, in qua hic versus est:

Qui postquam tibi appareo atque aeditumor
in templo tuo.

8 Titus autem Lucretius in carmine suo pro *aedituis aeditueutes* appellat:

[— — — — — Onerataque passim
Cuncta cadaveribus coelestum templa manebant;
Hospitibus loca, quae complerant aedituentes].

CAPUT XI.

Errare istos, qui spe et fiducia latendi peccent, cum latebra peccati perpetua nulla sit: et super ea re Peregrini philosophi sermo ex Sophocli poëtae sententia.

1 Philosophum nomine Peregrinum, cui postea cognomentum Proteus factum est, virum gravem atque constantem vidimus, cum Athenis essemus, diversantem in quodam tugurio extra urbem. Cumque ad eum frequenter

a *l*, quae *in* significat. — *Aeditumor*] Non. sub v. aedituo: *aedituor*. Guelf. *editumo*.

§. 8. *Lucretius*] 6, 1237. Ex vett. edd. addidi nomen Lucretii, vulg. omissos. Possint tamen a secunda manu adiuncti videri, quoniam in codd. deesse dicuntur; certe desunt in Guelf.

Cap. XI. *Ex*] Reg. et Guelf. *et*. Deinceps edd. vett. et Guelf. *Sophoclis*, et §. 6. In ind. capp. vv. *perpetua*—*sermo ex* om. edd. ante Ven. 1509. (Rom. a. 1472. Brix. Bonon.).

§. 1. *Proteus*] Reg. et Guelf. *Protheus*; Scheff. *Proteo*. — *Diversantem*] Steph. *devers.*; nostrum ex-

ventitaremus, multa hercle dicere eum utiliter et honeste audivimus; in quibus id fuit, quod
2 praecipuum auditum meminimus. Virum quidem sapientem non peccaturum esse dicebat, etiamsi peccasse eum dii atque homines ignoraturi forent.
3 Non enim poenae aut infamiae metu non esse peccandum censebat, sed iusti honestique studio et officio.
4 Si qui tamen non essent tali vel ingenio vel disciplina praediti, uti se vi sua ac sua sponte facile a peccando tenerent, eos omnis tunc peccare proclivius existimabat, cum latere posse id peccatum putarent, impunitatemque ex ea latebra sperarent.
5 At si sciant, inquit, homines, nihil omnium rerum diutius posse celari, repressius
6 pudentiusque peccabitur. Propterea versus istos Sophocli, prudentissimi poëtarum, in ore esse habendos dicebat:

Πρὸς ταῦτα κρύπτε μηδὲν, ὡς ὁ πάνθ᾽ ὁρῶν

libb. edd. vett. et cod. Torn.; Guelf. *diversitatem*. V. 1, 9, 8. — *Honeste*] Reg. *honesta*. — *Auditum*] Edd. vett. et Long. cum Guelf. *auditu*; contra Mss. Gron.

§. 2. *Eum*] Cod. Torn. pro *eum* dat *etiam*. De re cf. Barth. Advers. 35, 7. — *Forent*] Ms. Thys. *essent*. Reg. *ignoturi for.* Ald. *raturi f.* I. G.: ne cod. Reg. scripturam prorsus negligas, evincet *ignotus* Plauti, quem saepe adhibet Gell.

§. 3. *Censebat*] V. *cens.* additum est e Iunt. Ald. Reg. Lugd. mai. et Torn. In nonnullis libb. vv. *etiamsi -- censebat* omissa erant. Guelf. om. tantum vv. *Non -- censebat*.

§. 4. *Vel*] *Vel* om. Steph. invitis codd. omnibus; mox *sua* ante *sponte* addidi e Reg.

§. 5. *Repressius*] Ita codd. Gron. Torn. et Sciopp. *repressimus* Guelf. Edd. vett et Steph. *suppressius*. Deinceps Guelf. *prudent*.

§. 6. ʽO etc.] Edd. vett. atque Steph.; ἅπανθ᾽ ὁρ.

Καὶ πάντ᾽ ἀκούων, πάντ᾽ ἀναπτύσσει χρόνος.

Alius quidam veterum poëtarum, cuius nomen 7
mihi nunc memoriae non est, Veritatem Temporis filiam esse dixit.

CAPUT XII.

Faceta responsio M. Ciceronis, amolientis a se crimen manifesti mendacii.

Haec quoque disciplina rhetorica est, cal- 1
lide et cum astu res criminosas citra periculum confiteri; ut si obiectum sit turpe aliquid, quod negari non queat, responsione ioculari eludas, et rem facias risu magis dignam, quam crimine. Sicut fecisse Ciceronem scriptum est, cum id, quod infitiari non poterat, urbano facetoque dicto diluit. Nam 2
cum emere vellet in Palatio domum, et pecuniam in praesens non haberet, a P. Sulla, qui tum reus erat, mutua sestertium viciens tacite accepit. Ea res tamen, priusquam eme- 3

§. 7. *Temporis*] Guelf. *tempore.* Thales ap. Diogen. L. 1, 35. ὁ χρόνος σοφώτατον ἁπάντων· ἀνευρίσκει γὰρ πάντα. cf. Soph. Oed. T. 614.

Cap. XII. §. 1. *Res*] V. Sciopp. Verisim. 4, 4.

§. 2. *Mutua*] Sic scripsi pro *mutuum*, secutus Iunt. Lugd. ut et Guelf., in quibus est: *mutua sest.*[a] *vicies* (*viciens*) *tacita* (Guelf. *tacite*). Al. *mutuo.* Reg. *mutuasse s. viciens tacita.* Scheff. *mutuasse sextertium vicens tacite.* Steph. *mutua sestertia viciens.* Edd. vett. *mutua sextertium vicies.* Ald. *mutua HS. vicies.* Ioan. Sarisber. De Nug. Curial. 5, 15.: *mutuo sestertium vicies tacite acc.* cf. Gron. de Pec. Vet. 3, 1.

§. 3. *Emeret*] Sarisb. *emeretur.* —

ret, prodita est, et in vulgus exivit; obiectumque ei est, quod pecuniam, domus emendae causa, a reo accepisset. Tum Cicero, inopinata opprobratione permotus, accepisse se negavit, ac domum quoque se emturum negavit: atque adeo, inquit, verum sit, accepisse me pecuniam, si domum emero. Sed cum postea emisset, et hoc mendacium in senatu ei ab inimicis obiiceretur, risit satis; atque inter ridendum: Ἀκοινονόητοι, inquit, *homines estis, cum ignoratis, prudentis et cauti patrisfamilias esse, quod emere velit, emturum sese negare, propter competitores emtionis.*

4

CAPUT XIII.

Intra Kalendas cum dicitur, quid significet, utrum *ante Kalendas*, an *Kalendis*, an utrumque: atque inibi, quid sit in oratione M. Tullii *intra Oceanum*, et *intra montem Taurum*, et in quadam epistola *intra modum*.

1 Cum Romae a consulibus iudex extra ordinem datus pronuntiare intra Kalendas iussus

Est] Edd. ante Iunt. om. v. *est*.

§. 4. *Ac* etc.] Vv. *ac d.* -- *negavit* om. Steph.; restituta sunt ex edd. vett. et codd. Torn. Guelf.; Sarisb. *dicens, se dom. non esse empturum.* — Ἀκοινονόητοι] V. Schneid. Lex. Graec. sub h. v. Edd. vett. ἀκοινωνόητοι, i. e. *inciviles, inconciliati.* Steph. Specim. Emendd. p. 167. ἀνοικονόμητοι, oeconomiae imperiti. Triller. ap. Falster. p. 284. ἄγαν ἀνόητοι. Falster. comparat Cic. ad Att. 6, 1. et 3. Sarisb. pro v. Graeco hab. *imprudentes.* — *Emturum* etc.] Sarisb. *se emturum esse neg.*

Cap. XIII. *Tullii*] Guelf. *Ciceronis* pro *Tullii*.

§. 1. *Kalendas*] Guelf. omissa praeposit. *intra*

...nem, Sulpicium Apollinarem, doctum hominem percontatus sum, an his verbis; *intra Kalendas*, ipsae quoque Kalendae tenerentur; ...ixique ei, me videlicet datum [iudicem], Kalendasque mihi prodictas, ut intra eum diem pronuntiarem. Cur, inquit, hoc me potius 2
rogas, quam ex istis aliquem peritis studiosisque iuris, quos adhibere in consilium iudicaturi soletis? Tum illi ita ego respondi: Si 3
aut de vetere, inquam, iure, aut recepto, aut controverso et ambiguo, aut novo et constituto discendum esset, issem plane sciscitatum ad istos, quos dicis; sed cum verborum Lati- 4
norum sententia, usus, ratio exploranda sit, scaevus profecto et caecus animi forem, si, cum haberem tui copiam, issem magis ad alium quam ad te. Audi igitur, inquit, de ratione 5
verbi quid existimem; sed eo tamen pacto, ut

...ib. *Kal*. — *Sulpic. Apoll.*] Ita Reg. et Torn. cf. ...r. §. 19. et 4, 17. Vulg. ordine immutato: *Apoll. ...lpic.* — *Tenerentur*] i. e. *continerentur*. — *Da...m*] Post *dat.* Guelf. Scheff. et edd. vett. add. *iu...cem*; delevit Steph. Deinceps edd. vett. praeter ...nt. *productas* pro *prodict.* v. Steph. Specim. Emendd. ...20. Gifan. Obss. sub v. Prodicere pro praedicere.

§. 2. *Hoc*] Edd. ante Iunt. om. *hoc*. — *Iuris*] ...ris est in edd. vett. tueturque Barth. Advers. 15, ... Bonos enim et peritos viros in consilium sum..., etiam nec iuris studiosos. Deinceps Reg. *quod* ...o *quos*.

§. 3. *Ita ego resp.*] Ita Guelf. et edd. vett. pro ...*ita resp.* — *Et etc.*] Edd. vett. praeter Iunt. *aut* ...b. — *aut const.* Guelf. *aut amb.* — *et const.* — ...*sciscitatum*] Al. *scitatum*; tum Torn. *ab istis* pro ... istos.

§. 4. *Scaevus*] Al. (Ald.) *saev.* Gryph. *laevus*, ...rrexit Turneb. Adv. 30, 36. Guelf. *staenus* (*scaevus*).

id facias, non quod ego de proprietate [vocis] disseruero, sed quod in ea re omnium pluriumve consensu observari cognoveris: non enim verborum tantum communium verae atque propriae significationes longiore usu mutantur; sed legum quoque ipsarum iussa con-
6 sensu tacito obliterantur. Tum deinde disseruit, me et plerisque aliis audientibus, in hunc ferme modum: Cum dies, inquit, ita praefinita est, ut iudex intra Kalendas pronuntiet, occupavit iam haec omnes opinio, non esse dubium, quin ante Kalendas iure pronuntietur: et id tantum ambigi video, quod tu quaeris, an Kalendis quoque iure pronuntie-
7 tur. Ipsum autem verbum sic procul dubio natum est, atque ita sese habet; ut, cum dicitur *intra Kalendas*, non alius accipi dies debeat, quam solae Kalendae. Nam tres istae voces: *intra*, *citra*, *ultra*, quibus certi locorum fines demonstrantur, singularibus apud veteres syllabis appellabantur, *in*, *cis*, *uls*.
8 Hae deinde particulae quoniam parvo exiguoque sonitu obscurius promebantur, addita est tribus omnibus eadem syllaba: et quod dicebatur *cis Tiberim*, et *uls Tiberim*, dici coeptum est *citra Tiberim*, et *ultra Tiberim*:

§. 5. *Vocis*] Edd. vett. et Guelf. om. v. *vocis*. Intelligi potest ex antecedd. *verbi*. — *Consensu*] Guelf. *consensum*. — *Mutantur*] Reg. *vitantur*.

§. 6. *Omnes*] Steph. *omnis*. — *Ambigi*] Guelf. *ambigui*; mox edd. ante Iunt. *quaeras*.

§. 8. *Hae*] Edd. ante Iunt. *eae*. — *Promebantur*] Thys. et ed. a. 1644. *premeb.*, ex errore typor. fort. — *Et uls Tib.*] Guelf. om. vv. *et uls Tib.* — *Quod*] Reg. *quae*, sc. particula. Nihil obstare seq. *factum est* annotat I. G.

k dici *citra oceanum* esse, cum undique ceanus circumscribat omnis terras et ambiat? am *citra* quod est, id *extra* est; qui autem otest *intra* esse dici, quod *extra* est? Sed si x una tantum parte orbis oceanus foret, tum uae terra ad eam partem foret, *citra ocea-um* esse dici posset, vel *ante oceanum*: cum ero omnis terras omnifariam et undiquever-um circumfluat, nihil citra eum est: sed, ndarum illius ambitu terris omnibus conval-atis, in medio eius sunt omnia, quae intra ras eius inclusa sunt. Sicuti hercle sol non itra coelum vertitur, sed in coelo et intra oelum. Haec tunc Apollinaris scite acuteque licere visus est. Sed postea in libro M. Tul- 21
ii epistolarum ad Ser. Sulpicium sic dictum sse invenimus *intra modum*, ut *intra Ka-lendas* dicunt, qui dicere *citra Kalendas* vo-lunt. Verba haec Ciceronis sunt, quae appo- 22
ui: *Sed tamen, quoniam effugi eius offen-sionem, qui fortasse arbitraretur, me hanc em publicam non putare, si perpetuo tace-em, modice hoc faciam, aut etiam intra modum, ut et illius voluntati et meis studiis*

§. 20. *Tum etc.*] Vv. *tum quae — foret* ex Reg. Lugd. adiunxit I. G., sine quibus quum senten-non sit integra. — *Posset*] Guelf. *potest.* — *In*-o etc.] Guelf. *in terra coel. Hoc tunc Ap.*

§. 21. *Sic dictum*] Lugd. ut. *sicut dict.*; in Lugd. ni. *ut* erasum est. Reg. post dict. add. *est*; inde I. *sicut dictum est, esse inv.*

§. 22. *Ciceronis*] V. Epist. ad Div. 4, 4. — *Of-fensionem*] Guelf. edd. vett. et Steph. *occasionem*, et ior (etiam Guelf.) pro *publicam* exhibent *imperium*. l. Fr. Gronov. Obss. 1, 10. fin. Gryph. 1542. in marg. exhib. *offensionem et hanc rempubl.*, ut apud ic. legitur.

vicit? quae cum omnium domina rerum, tu
17 maxime verborum est. Ea omnia cum Apo-
linaris scite perquam atque enucleate disput-
visset, tum ego haec dixi: Cordi, inquam
mihi fuit, priusquam ad te irem, quaerere
explorareque, quonam modo veteres nostri pa-
ticula ista, qua de agitur, usi sint; atque i
venimus Tullium in tertia in Verrem scrips-
se isto modo: *Locus intra oceanum iam nu-
lus est, neque tam longinquus, neque ta-
reconditus, quo non per haec tempora n-
strorum hominum libido iniquitasque perv-
18 serit.* Intra oceanum dicit, contra ratione
tuam; non enim vult, opinor, dicere *in oce-
no*; terras enim demonstrat omnis, quae oce-
no ambiuntur, ad quas a nostris hominib-
adiri potest, quae sunt *citra oceanum*, n-
in oceano. Neque enim videri potest insul-
significare nescio quas, quae penitus esse int
19 aequora ipsa oceani dicuntur. Tunc Sulpici-
Apollinaris renidens: Non mehercule inargu-
inquit, nec incallide opposuisti hoc Tullianum
sed Cicero *intra oceanum*, non, ut tu inte-
20 pretare, *citra oceanum* dixit. Quid enim po

§. 17. *Scripsisse* etc.] Ita Reg.; Lugd. mai. *sc-
psis istoc in locus*. Vulg. *scripsisse*. *Est autem n-
ullus locus*, omisso mox verbo *est*, et interposito
ante *invenimus*. Verb. *est* post *nullus* hab. tam
Junt. Ald. et Guelf., Hic liber pro *iam* hab. *ta*
Gron. pat. adscripserat: Est autem huiusmodi: *L-
cus intra oc.* etc.

§. 18. *Terras* etc.] Guelf. om. v. *terras* — *oc-
ano*. — *Citra*] Guelf. *circa*; mox *videre*.

§. 19. *Non* etc.] Edd. ante Iunt. *non nimis h-
cute marg.* Guelf. *non me hercle* (*hercule*); un-
mehercule scribend. putavi pro *mehercle*. V. ad
11, 13.

dici *citra oceanum* esse, cum undique oceanus circumscribat omnis terras et ambiat? Nam *citra* quod est, id *extra* est; qui autem potest *intra* esse dici, quod *extra* est? Sed si ex una tantum parte orbis oceanus foret, tum quae terra ad eam partem foret, *citra oceanum* esse dici posset, vel *ante oceanum*: cum vero omnis terras omnifariam et undiqueversum circumfluat, nihil citra eum est: sed, undarum illius ambitu terris omnibus convallatis, in medio eius sunt omnia, quae intra oras eius inclusa sunt. Sicuti hercle sol non citra coelum vertitur, sed in coelo et intra coelum. Haec tunc Apollinaris scite acuteque dicere visus est. Sed postea in libro M. Tul- 21
lii epistolarum ad Ser. Sulpicium sic dictum esse invenimus *intra modum*, ut *intra Kalendas* dicunt, qui dicere *citra Kalendas* volunt. Verba haec Ciceronis sunt, quae appo- 22
sui: *Sed tamen, quoniam effugi eius offensionem, qui fortasse arbitraretur, me hanc rem publicam non putare, si perpetuo tacerem, modice hoc faciam, aut etiam intra modum, ut et illius voluntati et meis studiis*

§. 20. *Tum etc.*] V. *tum quae — foret* et Reg. Lugd. adiunxit I. G., sine quibus quum sententia non sit integra. — *Posset*] Guelf. *potest*. — *Intra etc.*] Guelf. *in terra coel. Hoc tunc Ap.*

§. 21. *Sic dictum*] Lugd. ut. *sicut dict.*; in Lugd. mi. *ut* eratum est. Reg. post dict. add. *est*; inde I. *sicut dictum est, esse inv.*

§. 22. *Ciceronis*] V. Epist. ad Div. 4, 4. — *Offensionem*] Guelf. edd. vett. et Steph. *occasionem*, et iidem (etiam Guelf.) pro *publicam* exhibent *imperiis*. V. l. Fr. Gronov. Obss. 1, 10. fin. Gryph. 1542. in marg. exhib. *offensionem* et *hanc rempubl.*, ut apud Cic. legitur.

23 *serviam.* *Modice* dixerat *hoc faciam*, id est,
24 cum modo aequo et pari; deinde, quasi hoc displiceret, et corrigere id vellet, addit: *aut etiam intra modum*; per quod minus sese ostendit id facturum esse, quam quod fieri modice videretur: id est, non ad ipsum mo-
25 dum, sed retro paululum et citra modum. In oratione etiam, quam pro P. Sestio scripsit, *intra montem Taurum* sic dicit, ut non significet *in monte Tauro*, sed *usque ad mon-*
26 *tem Taurum cum ipso monte.* Verba sunt haec ipsius M. Tullii, ex ea, qua dixi, oratione: *Antiochum Magnum illum maiores nostri magna belli contentione terra marique superatum intra montem Taurum regnare iusserunt: Asiam, qua illum mulctarunt, Attalo, ut is in ea regnaret, condonarunt.*
27 *Intra montem*, inquit, *Taurum regnare iusserunt*; quod non perinde est, ut *intra cubiculum* dicimus: nisi videri potest id esse *intra montem*, quod est *intra regiones*, quae Tau-
28 ri montis obiectu separantur. Nam, sicuti, qui *intra cubiculum* est, is non in cubiculi parietibus, sed intra parietes est, quibus cubi-

§. 23. *Dixerat*] V. *dix.* om. Reg. et Pet. Vv. *hoc fac.* adiunxi ex edd. vett.; Guelf. tantum hab. *hoc.*

§. 24. *Addit*] Hoc v. om. nonnullae edd. recentt., hab. codd. Gron. Guelf. et Steph.; *addidit* est in edd. vett. — *Sese*] Cod. Torn. et Guelf. *saepe* dant pro *sese.* Ordinem vv. vulgatum: *per q. ost. minus sese id f.* mutavi cum edd. vett. Etiam Guelf. nostrum ordinem probat, *minus sepe ost. id f. esse.*

§. 26. *Qua*] *Qua* pro *quam* scripsi cum Lugd. mai. et Sciopp. cf. 1, 3, 21. Ruddimann. II. p. 26. n. 18, 22. Lugd. min. hab. *q.* Al. *quae.* V. Or. pro Sest. c. 27. — *Mulctarunt*] Guelf. *mulctaverunt.*

ulum includitur, qui tamen ipsi quoque parietes in cubiculo sunt: ita, qui regnat intra nontem Taurum, non solum in monte Tauro egnat, sed in iis etiam regionibus, quae Tauo monte clauduntur. Num igitur secundum 29 stam verborum M. Tullii similitudinem, qui ubetur *intra Kalendas* pronuntiare, is et *ante Kalendas* et *ipsis Kalendis* iure pronuntiare potest? Neque id fit quasi privilegio quodam nscitae consuetudinis, sed certa rationis observatione: quoniam omne tempus, quod Kalendarum die includitur, *intra Kalendas* esse ecte dicitur.

CAPUT XIV.

Saltem particula quam vim habeat, et quam originem.

Saltem particula quam haberet princi- 1 [pal]em significationem, quaeque vocis istius rigo esset, quaerebamus. Ita enim primitus 2

§. 29. *Num igitur*] Edd. ante Iunt. *Nunc igit.*, misso postea interrogationis signo. — *Is et ante*] Guelf. *is autem et.* Idem postea pro *Neque* hab. *in.* . . . . *Inscitae*] Ed. Bip. cum edd. ante Iunt. *inscitae*, od restitui in locum vulgati *insitae*; propter ea quae opposita sunt: *certa rat. observ.* Confirmat ostrum etiam cod. Palat. ap. Gebhard. Antiqq. LL. 18. et Guelf., qui liber mox hab. *cetera rationis* misso v. *observ.* — *Quoniam*] Sciopp. *q~m. v. c.* Ed. vett. *cum* s. *quum.* Nostrum Guelf.

Cap. XIV. §. 1. *Saltem*] Gulielm. Verisimil. 1, legit *Saltim.* Cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. *Saltim* scribitur in Not. Tiron. v. Kopp. Palaeo. I. p. 349. — *Principalem*] Edd. vett. et Guelf. *Principalem*; quo v. saepe utitur Gell. cf. Quintil. 9, Steph. edidit *principem*, confirmantibus Gron. codd.

factam esse apparet, ut non videatur, sicu quaedam supplementa orationis, temere et i
3 condite assumta. Atque erat, qui diceret, l gisse [se] in grammaticis commentariis P. N gidii, *saltem* ex eo dictum, quod esset *si a ter:* idque ipsum dici solitum per defecti nem; nam plenam esse sententiam: *si ali*
4 *non potest.* Sed id nos in eisdem comme tariis P. Nigidii, cum eos non, opinor, inc
5 riose legissemus, nusquam invenimus. Vide tur autem verba ista: *si aliter non potest* significatione quidem voculae huius, de q quaerimus, non abhorrere. Sed tot verba men in paucissimas literas cludere, improl
6 cuiusdam subtilitatis est. Fuit etiam, qui ceret, homo in libris atque in literis assidu *saltem* sibi dictum videri, *u* media litera trita; *salutem* enim ante dictum, quod *saltem* diceremus. Nam cum alia quaed petita et non impetrata sunt, tum solem

§. 2. *Non*] Edd. vett. ante Iunt. *quae* pro *r* Mox eaedem *assumptae*. Guelf. *assumpte* (assumpt

§. 3. *Se*] Pronom. om. Reg. et Lugd. min. 7, 18, 10. — *Esset*] Guelf. *est*; mox pro *idque* l *id quod.*

§. 4. *P.*] Praenom. accessit e Reg. *Nigidiis* Scheff.

§. 5. *Abhorrere*] Hoc dedi cum Guelf. c Gron., Torn. Ms. Pembroc. edd. vett. atque L Vulg. *aberrare*, quod retinet Lugd. min. cf. 4, 6. 10, 4, 4. 17, 13, 3. — *Cludere*] Gryph. 1 *includere*. Guelf. *eludere*.

§. 6. *In*] *In* om. Gryph. et Steph.; repet in Guelf. Reg. Pet. Scheff. Torn. et edd. vett. V 22, 8. — *Media* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. *litera media extr.* Deinceps Torn. *trita*. Guelf. *tracta*. cf. Voss. Etymol. et Pric. ad Appul. M 5. p. 267. — *Tum*] Guelf. *tunc*. cf. Tursellin

inquit, quasi extremum aliquid petituri, quod negari minime debeat, dicere: *hoc saltem fieri aut dari oportere:* tanquam salutem postremo petentes, quam impetrari certe et obtineri sit aequissimum. Sed hoc itidem non 7
illepide quidem fictum, nimis tamen esse videtur commenticium: censuimus igitur amplius quaerendum.

CAPUT XV.

Quod Sisenna in libris historiarum adverbiis huiuscemodi saepenumero usus est: *celatim, vellicatim, saltuatim.*

Cum lectitaremus historiam Sisennae as- 1
sidue, huiuscemodi figurae adverbia in oratione eius animadvertimus, cuimodi sunt haec: *cursim, properatim, celatim, vellicatim, saltuatim;* ex quibus duo prima, quia sunt no- 2
tiora, exemplis non indigebant; reliqua in *Historiarum* sexto sic scripta sunt: *Quam maxime celatim poterat, in insidiis suos dis-*

Partic. p. 879. Zumpt. Gramm. lat. p. 225 sq. — *Impetrari*] Edd. vett. ante Steph. *et impetr.* Nostrum confirmant codd. Deinceps Guelf. *optinere.*

§. 7. *Itidem*] Guelf. om. v. *itidem;* tum hab. *comentium* et pro *igitur* dat *quidem.*

Cap. XV. *Adverbiis*] Edd. ante Iunt. *adverbii;* mox *velitatim,* ut hab. etiam in cap. pro *vellicat.* Gryph. 1542. in marg. *vellicatim.* Guelf. *vellitatim,* in cap. ipso *velitat.* Idem antea *"numero "saepe.*

§. 1. *Cuimodi*] Guelf. et eaedem edd. *cuiusmodi.* v. 12, 2, 2. — *Celatim*] Guelf. *celitatim.*

§. 2. *Indigebant*] Guelf. *indiget* (indigent). — *Quam m.*] Guelf. *Quod m.*, et mox om. *in.* Non. sub v. *celeratim* (celeriter): Sisenn. Histor. lib. V. *Quo*

ponit. Item alio in loco: *Nos una aesta in Asia et Graecia gesta literis idcirco co tinentia mandavimus, ne vellicatim aut sa tuatim scribendo lectorum animos impedir mus.*

magis celeratim poterunt, in insidiis suos d. cf. Vo de Anal. 4, 19, 20. Barth. Adv. 36, 10. et Phil. C rol. — *Gesta literis*] Edd. vett. et Steph. cum Gue *litteris gesta;* Gryph. *gesta idcirco lit. c. m.*; co tra codd. et Non. sub vv. *Saltuatim* et *Vellicati* Pricaeus ad Appul. 8. p. 442. malebat: *Nos non u a.*; tum: *velitatim*; utroque improbato a I. G., que v. etiam in Addend. p. 901. — *Continentia*] I. e. co tinuo ordine. *Falster.* Mox Non. sub v. *vellic.* p *aut* hab. *ac.*

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER TERTIUS DECIMUS.

CAPUT I.

Inquisitio verborum istorum M. Tullii curiosior, quae sunt in primo Antonianarum libro: *Multa autem impendere videntur praeter naturam etiam praeterque fatum:* tractatumque, an idem duo ista significent: *fatum* atque *natura*, an diversum.

M. Cicero in primo Antonianarum ita scriptum reliquit: *Hunc igitur ut sequerer pro-* 1

LIB. XIII. CAP. I. *Fuit*] Edd. ante Iunt. *sunt*. Guelf. Reg. et Pet. hab. *fuit*. Sequens *libro* olim statim post *in* legebatur; ordinem mutavit Steph. confirmantibus Lugd. ut. et Pet. *in pr. libro Ant.* Bib. Guelf. Propter loci mutationem vox suspecta fuit I. G.; in ipso cap. om. Gell. *Antoniarum* dant Pet. et Mem. — *Etiam praeterque*] Edd. ante Iunt. *praeterque* in ind. capp.; hoc loco nullum argumentum exstat. Bonon. h. l. om. *etiam*, nec hab. *et*. Cod. Guelf. *tractumque;* et: *significant*.

§ 1. *Primo*] Cap. 4. (10.) — *Hunc igitur ut*]

peravi, quem praesentes non sunt secuti: non ut proficerem aliquid; neque enim sperabam id, nec praestare poteram; sed ut, si quid mihi humanitus accidisset, (multa autem impendere videntur praeter naturam etiam praeterque fatum) huius diei vocem testem reipublicae relinquerem meae perpetuae erga se
2 *voluntatis. Praeter naturam*, inquit, *praeterque fatum;* an utrumque idem valere voluerit *fatum* atque *naturam*, et duas res καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου posuerit, an vero diviserit separaritque, ut alios casus natura ferre videatur, alios fatum, considerandum equidem puto: atque id maxime requirendum, qua ratione dixerit, accidere multa humanitus posse praeter fatum: quando sic ratio et ordo et insuperabilis quaedam necessitas fati constituitur, ut omnia intra fatum claudenda sint; nisi illud sane Homeri secutus est:

Μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον ἄϊδος εἰσαφίκηαι.

3 Nihil autem dubium est, quin violentam et inopinatam mortem significaverit: quae quidem potest recte videri accidere praeter na-
4 turam. Sed cur id quoque genus mortis extra fatum posuerit, neque operis huius est explo-
5 rare, neque temporis. Illud tamen non praetermittendum est, quod Virgilius quoque id ipsum, quod Cicero, de fato opinatus est, cum

Guelf. *Nunc ergo ut.* — *Quem*] Edd. vett. ante Iunt. *quae;* Guelf. *quem et praes.*

§. 2. Καθ'] Ita Steph. cum Lugd. ut.; Scheff. cum edd. vett. hab. ἀνθ' ἑνὸς ὑποκ. (edd. ante Ald. ὑποκειμένους), πεπρωμένην καὶ φύσιν, i. e. *pro uno subiecto fatum et naturam;* quam interpretationem alienae manus esse vidit Ois. Guelf. om. *res.* — *Intra*] Guelf. *inter.* — *Homeri*] Il. 20, 336.

hoc in quarto libro dixit de Elissa, quae mortem per vim potita est:

Nam quia nec fato, merita nec morte peribat.

Tanquam in faciendo fine vitae, quae violenta sunt, non videantur e fato venire. Demo- 6
sthenis autem, viri prudentia pari atque facundia praediti, verba idem fere significantia de natura atque fato M. Cicero secutus videtur. Ita enim scriptum est in oratione illa egregia, cui titulus est Ὑπὲρ Στεφάνου: Ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγεννῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει· ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν, ἀποθνήσκειν ἐθελήσει. Quod Cicero 7
fatum atque naturam videtur dixisse, id multo ante Demosthenes τὴν πεπρωμένην καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον appellavit. Αὐτόματος enim 8
θάνατος, quasi naturalis et fatalis, nulla extrinsecus vi coactus venit.

§. 5. *Elissa*] Reg. Lugd. ut. Pet. Guelf. *Elissa* pro vulg. *Elisa*. Edd. ante Bonon. *Elyssa*; Bonon. Iunt. *Elysa*, quod retinuit Steph. V. *dixit* quod praecedit om. Guelf. Ceterum quod secundo loco in versu Virg. positum sit, praecedentis expositionem videri, similiterque apud Cic. ostendit Cael. Rhodigin. Antiqq. LL. 21, 4. — *Nam quia* etc.] Guelf. *Namque fato* etc. V. Virg. Aen. 4, 695.

§. 6. Ὑπὲρ] Edd. vett. περὶ; nostrum est in Lugd. ut. Mem. Pet. et Steph. cf. Demosth. pro Cor. 59. fin. Harl. — Τοῖς etc.] Edd. vett. τοῖς γον. νομίζων μόν. γεγ. Noster ordo fort. ex Demosth. loco fluxit. — Ἐθελήσει] Memm. Pet. et Lugd. ut. βουλεύσεται; quod recepit Long. Nostrum ap. Dem. est.

§. 7. *Id*] Guelf. *illud*.

§. 8. *Enim*] Guelf. om. *enim*.

CAPUT II.

Super poëtarum Pacuvii et Attii colloquio familiari in oppido Tarentino.

1 Quibus otium et studium fuit, vitas atque aetates doctorum hominum quaerere ac memoriae tradere, de M. Pacuvio et L. Attio tragicis poëtis historiam scripserunt huiusce-
2 modi: Cum Pacuvius, inquiunt, grandi iam aetate et morbo corporis diutino affectus, Tarentum ex urbe Roma concessisset, Attius, tunc haud parvo iunior, proficiscens in Asiam, cum in oppidum venisset, devertit ad Pacuvium: comiterque invitatus, plusculisque ab eo diebus retentus, tragoediam suam, cui *Atreus*
3 nomen est, desideranti legit. Tum Pacuvium dixisse aiunt, sonora quidem esse, quae scripsisset, et grandia: sed videri ea tamen sibi
4 duriora paulum et acerbiora. Ita est, inquit Attius, uti dicis. Neque id sane me poenitet: meliora enim fore spero, quae deinceps scri-
5 bam. Nam quod in pomis est, itidem, inquit, esse aiunt in ingeniis: quae dura et acerba nascuntur, post fiunt mitia et iucunda; sed quae gignuntur statim vieta et mollia, atque

Cap. II. §. 1. *Ac*] Guelf. *atque.*

§. 2. *Et* etc.] Edd. vett. *et diut. corp. morbo.* — *Iunior*] Guelf. *minor.* Dein Steph. *in Asia.* — *Devertit*] Edd. vett. praeter Iunt. *divert.* v. 1, 9, 8.

§. 3. *Dixisse aiunt*] Guelf. *aiunt dix.* Dein idem et ed. Rom. *tamen ea* pro *ea tam.*

§. 4. *Sane me*] Guelf. *me sane.* — *Meliora*] Ois. coni. *molliora;* reprobante I. G.

§. 5. *Est*] Reg. om. v. *est*, et mox v. *mitia.* — *Vieta*] Ita cum edd. vett. Lugd. ut. *veta* Guelf. Pet.

in principio sunt uvida; non matura mox fiunt, sed putria. Relinquendum igitur visum est 6 in ingenio, quod dies atque aetas mitificet.

CAPUT III.

An vocabula haec: *necessitudo* et *necessitas* differenti significatione sint.

Risu prorsus atque ludo res digna est, 1 cum plerique grammaticorum asseverant, *necessitudinem* et *necessitatem* mutare [longe,] longeque differre, ideo quod *necessitas* sit vis quaepiam premens et cogens: *necessitudo* autem dicatur ius quoddam et vinculum religiosae coniunctionis; idque unum solitarium significet. Sicut autem nihil quidquam interest, *suavitudo* dicas an *suavitas*, *sanctitudo* 2 an *sanctitas*, *acerbitudo* an *acerbitas*, *acritudo*, an, quod Attius in Neoptolemo scripsit, *acritas*: ita nihil rationis dici potest, quin *ne-*

et Mem. *vita* Reg. — *In* etc.] Edd. vett. *a* (Iunt. Ald. *in*) *princ. sunt vivida*; Guelf. etiam *vivida*; correxit Steph. cum codd. Reg. Mem. et Lugd. ut.; *in* hab. iidem. V. *sunt* deest in Reg.

§. 6. *In*] Edd. vett. ante Iunt. om. *in*.

Cap. III. *Significatione sint*] Guelf. *signif. sicut descripta Alexandri*; omisso lemmate cap. sequentis.

§. 1. *Mutare* etc.] Ita codd. Gron. omnes, omisso *longe*; nisi quod Reg. hab. *multa re*. In cod. Scriv. annotatum est: Lego *mutare, longe longeque d.*; Guelf. Torn. et edd. vett. *mutare longe differreque*. Cf. 2, 23, 7. de v. *mutare*. Ruhnken. ad Vell. Paterc. 2, 82.

§. 2. *An sanct.*] Guelf. om. *an*. — *An, quod*] Scheff. *an acritas, siquidem A. in N. scripsit acritas*. Non. sub v. *Acritas*. cf. Both. Scenic. Poët. Lat. V. 5. p.

3 *cessitudo* et *necessitas* separentur. Itaque in
libris veterum vulgo reperias *necessitudinem*
4 dici, pro eo, quod necessum est. Sed *neces-
sitas* sane pro iure officioque observantiae af-
finitatisque infrequens est: quanquam, qui ob
hoc ipsum ius affinitatis familiaritatisve con-
5 iuncti sunt, necessarii dicuntur. Repperi ta-
men in oratione C. Caesaris, qua Plautiam
rogationem suasit, *necessitatem* dictam pro
necessitudine, id est, iure affinitatis. Verba
haec sunt: *Equidem mihi videor pro nostra
necessitate non labore, non opera, non indu-
6 stria defuisse.* Hoc ego scripsi de utriusque
vocabuli indifferentia, admonitus forte verbi
istius, cum legerem Sempronii Asellionis, ve-
teris scriptoris, quartum ex historia librum,
in quo de P. Africano, Pauli filio, ita scri-
ptum est: *Nam se patrem suum audisse di-
cere L. Aemilium Paulum, nimis bonum im-
peratorem signis collatis [non] decertare, nisi*

224. Mox *quin* pro *qui* scripsi cum Guelf. Reg. Pet. Lugd. mai. Sciopp. et edd. vett.; *qui* a prima manu hab. Lugd. min. adscripto superne *n* a manu sec. Ms. Ois. *quur*. Mox ed. Rom. *separarentur*.

§. 4. *Affinitatisque*] Guelf. et Torn. cum edd. vett. *affinitatisve*.

§. 5. *Plautiam*] Edd. ante Bonon. *Planutiam*. Guelf. *quam Plaut.* Legendum videtur: *quum s. cum Pl. r. suasit.* Nam ita Non. sub v. *Necessitas* (4, 323.): *C. Caesar, cum Plaut. suasit rogat.* laudato Caesaris l. ut h. l. — *Haec sunt*] Guelf. *sunt haec*.

§. 6. *P.*] Cf. Frontin. Strateg. 4, 7, 4. — *Nimis b.*] Barth. Advers. 32, 10. *minus b.*, omissa negandi partic. *non*. Edd. vett.: *Pro non nimis b.* Quae lectio mihi quidem non ita inepta esse videtur, modo *pro* intelligas positum pro *profecto* (proh) et *non* cum v. *decertare* coniungas. Fort. etiam scri-

summa necessitudo aut summa ei occasio data esset.

CAPUT IV.

Olympiadis, Alexandri matris, comis ac prudens ad filium [Alexandrum] rescriptio.

In plerisque monumentis rerum ab Alexandro gestarum, et paulo ante in libro M. Varronis, qui inscriptus est *Orestes, vel de insania*, Olympiadem Philippi uxorem festi- 1

bend. *Proh! nunquam bon. imp. s. c. decert.* etc. Omissis vv. *Pro non*, lunt. Ald. hab. *nimis.* (Gryph. in nonnullis edd. edidit *minus*). *non* ante *dec.* inseruit Steph., contra codd. Guelf. (ubi *non* a secunda manu suprascript. legitur) Reg. Pet. Lugd. ut. Linc. et edd. vett.; *coll.* om. etiam Reg.; hinc Gron. pat. *neminem bonum.* I. G.: Nimis bonum dicit, non quo bonitas in immensum exaggeretur, sed magis extenuetur, ut sit tam bonus, ut eius bonitas noceat magis quam prosit. Idem: An risit adhuc magis, et dixit: *decertare, non si summa* etc. coll. Valer. Max. 7, 2, 2. Add. Veget. de Re mil. 3, 26.: Boni duces publico certamine nunquam nisi ex occasione aut nimia necessitate confligunt.

Cap. IV. *Olympiadis*] Hoc lemma in codd. non exstat, sed tantum vv. *et de scripto Alexandri*, quae adiecta leguntur lemmati cap. praecedentis, ita ut cap. IV. adhaereat tertio. v. ad lemma cap. praeced. Nomen *Alexandrum* post v. *filium* om. edd. vett. Hinc uncis seiunxi.

§. 1. *Paulo*] An respectu aetatis qua vixit Gel. et qua vixit Varro, idque in comparatione intervalli, quod est a Gellii vita usque ad Alexandri vitam et eius scriptores? Sic videtur. *I. G.* Gron. pat. aliquando cogitavit: *et primore in libro.* Equidem *et* positum intelligo pro *et quidem*, et *paulo ante* est *nuper admodum.*— *De* etc.] Guelf. *de insana Olympia de* (Olympiade) *Ph. uxore fest.*

vissime rescripsisse legimus Alexandro filio.
2 Nam cum is ad matrem ita scripsisset: REX. ALEXANDER. IOVIS. HAMMONIS. FILIUS. OLYMPIADI. MATRI. SALUTEM. DICIT. Olympias ei rescripsit ad hanc sententiam: *Amabo*, inquit, *mi fili, quiescas: neque deferas me, neque criminere adversum Iunonem: malum mihi prorsum illa magnum dabit, cum tu me literis tuis pellicem illi*
3 *esse confiteris.* Ea mulieris scitae atque prudentis erga ferocem filium comitas sensim et comiter admonuisse eum visa est, deponendam esse opinionem vanam, quam ille ingentibus victoriis et adulantium blandimentis et rebus supra fidem prosperis imbiberat, genitum esse sese de Iove.

CAPUT V.

De Aristotele, et Theophrasto, et Menedemo, philosophis: deque eleganti verecundia Aristotelis, successorem diatribae suae eligentis.

1 Aristoteles philosophus, annos iam fere natus duo et sexaginta, corpore aegro affecto-

§. 2. *Is*] Edd. ante Iunt. *ipse.* Dein multi ex vett. Gron. codd. et Guelf. *rescr.* — *Amabo*] Guelf. *Admabo.* cf. Plutarch. vit. Alex. c. 3. — *Prorsum*] Pal. Linc. et Guelf. *prosum*; Reg. *prorsus*; dein idem *esse illi.*

§. 3. *Est*] Edd. vett. om. v. *est.* — *Supra*] Guelf. *super.* Dein Reg. *properis.*

Cap. V. *Et*] Ita libb. Gron. Guelf. et edd. vett.; vulg. copula deest, quam quidem neglexerunt h. l. Iunt. Ald. alii; sed hab. in ind. capp. Mox edd. ante Bonon. hab. *diatribiae.*

§. 1. *Duo*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *duos.* V.

que, ac spe vitae tenui fuit. Tunc omnis eius 2
sectatorum cohors ad eum accedit, orantes obsecrantesque, ut ipse deligeret loci sui et magisterii successorem, quo, post summum eius diem, perinde ut ipso, uterentur ad studia doctrinarum complenda excolendaque, quibus ab eo imbuti fuissent. Erant tunc in eius 3
ludo boni multi, sed praecipui duo, Theophrastus et Menedemus. Ingenio hi atque doctrinis ceteros praestabant; alter ex insula Lesbo fuit, Menedemus autem Rhodo. Aristoteles 4
respondit, facturum esse, quod vellent, cum id sibi foret tempestivum. Postea brevi 5
tempore cum iidem illi, qui de magistro destinando petierant, praesentes essent, vinum ait, quod tum biberet, non esse id ex valetudine sua, sed insalubre esse atque asperum; ac propterea quaeri debere exoticum vel Rhodium aliquod, vel Lesbium. Id sibi utrum- 6
que ut curarent, petivit; usurumque eo dixit, quod sese magis iuvisset. Eunt, curant, in- 7
veniunt, afferunt. Tum Aristoteles Rhodium 8
petit, degustat. Firmum, inquit, hercle vi-

ad 7, 2, 5. — *Vitae*] Edd. vett. *vitaque*; Guelf. Iunt. *vitaeque*; nostrum est in Reg. Lugd. ut Pet. et Steph.

§. 2. *Eius*] Guelf. *eiusdem.*

§. 3. *Praecipui*] Edd. ante Iunt. *praecipue.* — *Menedemus*] *Eudemus* legend. esse vidit iam Voss. Hist. Gr. p. 350. In cod. Thuan. bis adscriptum est: *vel Eudemus*; reliqui codd. nihil mutant.

§. 5. *Destinando*] Edd. ante Iunt. *designando.* — *Tum*] Guelf. *cum.* Codd. Ois. omisso *tum* hab. *imbiberet.*

§. 6. *Ut cur.*] Codd. Ois. *ut ei cur.*, et mox *ex eo.*

§. 7. *Curant*] Ois. coni. *quaerunt.*

§. 8. *Hercle*] Guelf. *hercl'e* (hercule):

9 num et iucundum. Petit mox Lesbium; quo
item degustato: Utrumque, inquit, oppido
10 bonum, sed ἡδίων ὁ Λέσβιος. Id ubi dixit, ne-
mini fuit dubium, quin, lepide simul et vere-
cunde, successorem illa voce sibi, non vinum
11 delegisset. Is erat e Lesbo Theophrastus, ho-
mo suavitate insigni linguae pariter atque vitae.
12 Itaque non diu post, Aristotele vita defuncto,
ad Theophrastum omnes concesserunt.

CAPUT VI.

Quid veteres Latini dixerint; quas Graeci προσῳδίας appellant; et item, quod vocabulum *barbarismi* non usurpaverint neque Romani antiquiores, neque Attici.

1 Quas Graeci προσῳδίας dicunt, eas veteres
docti tum notas vocum, tum moderamenta,
tum accentiunculas, tum voculationes appella-
2 bant. Quod nunc autem barbare quem loqui
dicimus, id vitium sermonis non barbarum
esse, sed rusticum, et cum eo vitio loquentes
3 rustice loqui dictitabant. P. Nigidius, in com-

§. 9. *Item*] Guelf. *idem*. Deinceps Thuan. *gustato*.

§. 11. *Homo suavit. ins.*] Ita edd. vett. et Guelf. pro: *suavit. homo ins.*

§. 12. *Vita*] Guelf. *vite* (vitae).

Cap. VI. *Dixerint*] Sic codd. Gron. Guelf. et Steph. p. 572. pro *dixerunt*. — *Attici*]. In cap. Atticorum nulla mentio. Ceterum *I. G.*: Lib. 5, 20. loquens de soloecismo, in ipso cap. adiecit obiter de barbarismo, quem in titulo omiserat, quasi nunc eam partem supplens.

§. 2. *Loqui*] Guelf. om. v. *loqui*; dein hab. *id sermonis vit*.

entariis grammaticis: *Rusticus fit sermo*, iquit, *si adspires perperam.* Itaque id vo- 4
ibulum, quod dicitur vulgo *barbarismus*, qui ate divi Augusti aetatem pure atque integre cuti sunt, an dixerint, nondum equidem weni.

CAPUT VII.

iversum de natura leonum dixisse Homerum in carminibus, et Herodotum in historiis.

Leaenas inter omnem vitam semel pare- 1
i, eoque uno partu nunquam edere plures nam unum, Herodotus in tertia historia scri-
tum reliquit. Verba ex eo libro haec sunt: 2
Ι δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν· τίκτουσα γὰρ συνεκβάλλει τέκνῳ τὰς μήτρας. Τὸ δὲ αἴτιον τούτου τοῦτ' πίν· ἐπεὶ ἂν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται αινούμενος, ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν

§. 3. *Adspires*] Ad nimium abusum literae *h*, re ad nimis fortem adspirationem haec vv. refert hneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 183.

§. 4. *Dixerint*] Edd. ante Iunt. *dixerunt.* Auct. Herenn. 4, 12. hab.: *soloecismus et barbarismus.* Falster. p. 286.

Cap. VII. §. 1. *Unum*] Guelf. om. *unum.* — *liquit*] Reg. Lugd. mai. *reliquerit.* An voluit loi per concessionem, quam mox destrueret? *I. G.* Herod. 3, 108. cf. Bochart. Hieroz. 3, 2. p. 45. 2. ed. Rosenmüll.

§. 2. Δὴ] Edd. vett. om. *δή.* — Ἰσχυρότατον] gd. ut. *ἰσχυρὸν καί.* Mox Iunt. Ald. *τίκτει. ἐντίκτουσα γ.* Vv. quae post *μήτρας* sequuntur usque finem loci Herodoti adieci ex edd. vett. — Διακινούμενος] Edd. ante Ald. *διακινεύμενος.* Antea pro ει ἂν edd. ante Iunt. hab. *ἐπεὰν ὁ σκ.*

*πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας. Αὐξανό-
μενος δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐξικνέεται καταγράφων, πέλας
τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ παράπαν λείπεται αὐ-*
3 *τέων ὑγιὲς οὐδέν.* Homerus autem leones (sic
enim feminas quoque virili genere appellat,
quod grammatici *ἐπίκοινον* vocant) pluris gi-
4 gnere atque educare catulos dicit. Versus,
quibus hoc aperte demonstrat, hi sunt:

Εἱστήκει, ὥς τίς τε λέων περὶ οἷσι τέκεσσιν,
Ὧι ῥά τε νήπι' ἄγοντι συναντήσονται ἐν ὕλῃ
Ἄνδρες ἐπακτῆρες.

5 Item alio in loco idem significat:

Πυκνὰ μάλα στενάχων· ὥς τε λῖς ἠϋγένειος,
Ὧι ῥά θ' ὑπὸ σκύμνους ἐλαφηβόλος ἁρπάσῃ ἀνὴρ
Ὕλης ἐκ πυκινῆς. Ὁ δέ τ' ἄχνυται ὕστερος ἐλθών·
Πολλὰ δέ τ' ἄγκε' ἐπῆλθε μετ' ἀνέρος ἴχνι' ἐρευνῶν,
Εἴ ποθεν ἐξεύροι· μάλα γὰρ δριμὺς χόλος αἱρεῖ.

6 Ea nos dissensio atque diversitas cum agitaret
inclitissimi poëtarum et historicorum nobilis-
simi, placuit libros Aristotelis philosophi in-

§. 3. *Homerus*] Il. 17, 133 sqq. 18, 318 sqq. — *Sic*] Guelf. omisso *sic* dat *fem. enim*; mox *viri genere*.

§. 4. *Συναντήσονται*] Scribend. videtur *συναντήσωνται*, ut est ap. Hom. ut mox *ἁρπάσῃ* scripsi ex edd. vett. loco vulgati *ἅρπασεν*.

§. 5. *Ὥς τε λῖς*] Steph. *ὥσπερ λῖς*, contra codd. (Lugd. ut.) et edd. vett. Excerpta Gron. ex codd.: ωc TE λEIc ITΓEN. Dein *ἠϋγένειος* dedi cum edd. vett. et Steph. pro *ἠϋγέναιος*, quod Long. vert. *bene barbatus*; al. *pulchre iubatus*. — Ὁ etc.] Haec vv. usque ad *αἱρεῖ* adiunxi ex edd. vett. Post translationem horum versuum latinam in edd. ante Iunt. leguntur haec: *Item alio*, atque ponuntur iterum iidem vv. Homeri, sed tantum usque ad v. *πυκινῆς*.

§. 6. *Ea*] Guelf. om. *ea*. Idem om. vv. *poët. et hist. nob.* —

spici, quos de animalibus exquisitissime composuit; in quibus, quod super ista re scriptum invenimus, cum ipsius Aristotelis verbis in his commentariis scribemus. Verba Aristotelis 7
haec sunt ex libro de historia animalium sexto: Λέων δ' ὅτι μὲν ὀχεύει ὄπισθεν, καὶ ἔστιν ὀπισθουρητικὸν, εἴρηται πρότερον· ὀχεύει δὲ καὶ τίκτει οὐ πᾶσαν ὥραν, καθ' ἕκαστον μέν τοι τὸν ἐνιαυτόν. τίκτει μὲν οὖν τοῦ ἔαρος. τίκτει δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο. τὰ μέν τοι πλεῖστα ἕξ. τίκτει δ' ἐνίοτε καὶ ἕν.
ὁ δὲ λεχθεὶς μῦθος περὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰς ὑστέρας 8
τίκτοντα, ληρώδης ἐστί· συνετέθη δὲ ἐκ τοῦ σπανίους εἶναι τοὺς λέοντας, ἀποροῦντος τὴν αἰτίαν τοῦ τὸν μῦθον συνθέντος. σπάνιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων ἐστὶ, καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίγνεται τόπῳ· ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἁπάσης ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελώου
καὶ τοῦ Νέσσου ποταμοῦ. τίκτει δὲ καὶ ὁ λέων πάνυ 9
μικρὰ, οὕτως ὥστε δίμηνα ὄντα μόλις βαδίζειν. οἱ δ' ἐν Συρίᾳ λέοντες τίκτουσι πεντάκις, τὸ πρῶτον πέντε, εἶτα ἀεὶ ἑνὶ ἐλάττονα· μετὰ δὲ ταῦτα οὐκ
ἔτι οὐδὲν τίκτουσιν, ἀλλ' ἄγονοι διατελοῦσιν. οὐκ 10
ἔχει δὲ ἡ λέαινα χαίτην, ἀλλ' ὁ ἄῤῥην λέων. βάλλει 11
δὲ ὁ λέων τοὺς κυνόδοντας καλουμένους τέτταρας

Super etc.] Guelf. *supra quos istarum scr. inv.* — *Invenimus*] Reg. *invenerimus*; ut supra *reliquerit*. Edd. vett. *inveniremus*. — *Ipsius*] Guelf. *ipsis*; mox cum edd. vett. *scriberemus*.

§. 7. *Verba* etc.] Guelf. om. vv. *Verba* -- *sexto*. — *Sexto*] Cap. 31. de generat. 6, 21. cf. Plin. H. N. 8, 16. Ois. ad h. l. — Τὸν] Edd. vett. om. τόν.

§. 8. Ὑστέρας] Gryph. 1542. marg. μήτρας. — Ἐστί] Edd. vett. om. ἐστί. — Τοῦ Νέσσου] Eaedem τοῦ Νέσου. Deinceps ποταμῶν hab. Bonon. Iunt. Ald.

§. 9. Καί] Ex edd. vett. adiunxi καὶ quod vulg. deerat. — Ἑνί] Iunt. et Ald. om. ἑνί.

§. 11. Κυνόδοντας] Edd. vett. κυνώδοντας. —

μόνους, δύο μὲν ἄνωθεν, δύο δὲ κάτωθεν· βα
δὲ ἑξάμηνος ὢν τὴν ἡλικίαν.

CAPUT VIII.

Quod Afranius poëta prudenter et lepide Sapient
filiam esse Usus et Memoriae dixit.

1 Eximie hoc atque verissime Afranius po
de gignenda comparandaque sapientia opina
est, quod eam filiam esse Usus et Memo
2 dixit. Eo namque argumento demonstrat,
sapiens rerum esse humanarum velit, non
bris solis; neque disciplinis rhetoricis diale
cisque opus esse, sed oportere eum ver
quoque exercerique in rebus communibus

Ἑξάμηνος] Edd. ante Iunt. δεκάμηνος, sed in tra
tione hab. *sexto mense*, praeter Bonon., quae d
decimo mense.

Cap. VIII. *Filiam esse*] Guelf. *esse filiam*.

§. 1. *Eximie*] Ita codd. Gron. edd. vett. et S
Specim. Emendd. p. 110. Iunt. Ald. *maxime*. —
pientia] Fuerunt qui *prudentiam* substituere mal
At cogitandam esse sapientiam Romanam, quam
populus, cuius pars fuerit Gellius, indicaverit in
tone et Laelio, dum eos cognominari placuit
pientes (cf. 17, 5.), intellexit I. G. Falster. p.
comparat Plutarch. de Liberor. Educ. c. 12. μη
τῶν Μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν Μνημοσ
Athenaei 11, 15.

§. 2. *Rerum esse*] Hunc ordinem Guelf.
et Thuan. dederunt pro *esse rerum*. — *Rheto*
Guelf. *rhetoricisque* sine v. *dialecticis*. Reg. hab.
lecticis sine *que*. — *Communibus*] Steph. cum
vett. *cominus* s. (Guelf.) *comminus*; praestaret
nus; sed utrumque alienum; hoc non quae
utrum cominus an eminus fiat, sed ut noscat
eliteturque. Hinc I. G. cum Lambec. ex Reg
Linc., quibus accedit Sciopp., nostrum edidit.

scendis periclitandisque: eaque omnia acta et eventa firmiter meminisse: et proinde sapere atque consulere ex iis, quae pericula ipsa rerum docuerint, non quae libri tantum aut magistri per quasdam inanitates verborum et imaginum, tanquam in mimo aut in somnio delectaverint. Versus Afranii sunt in togata, 3
cui *Sellae* nomen est:

Usus me genuit, mater peperit Memoria.
Sophiam vocant me Graii, vos Sapientiam.

Item versus est in eandem ferme sententiam 4
Pacuvii, quem Macedo philosophus, vir bonus, familiaris meus, scribi debere censebat pro foribus omnium templorum:

Ego odi homines ignavâ operâ et philosophâ sententiâ.

marg. cod. Voss. apud Ois. adscriptum erat: *in reb. communibus cominus nosc.* In marg. ed. Ascens. Bourdel. adscripsit: St. *cominus.* I. *communibus.* Vulgat. *cominus* tuetur Rappoltus in Logica Gell. c. 3. Opponere Gellium libros et pericula rerum; illos eminus cognitionem attribuere, haec cominus. — *Eaque omn.*] Edd. ante Iunt. *et ea omn.* Guelf. *ea* sine *que.* — *Et proinde*] Gryph. marg. (1542.): *ut proinde*; sequens *atque* pro *ac* dedi e codd. Gron. et Guelf.; mox Ms. Ois. *ipsarum rerum.* Tum edd. vett. et Guelf. *docuerunt.* Dein *aut mag.* pro *ac mag.* est e Guelf. Reg. Lugd. ut. Torn. codd. Ois. aliisque. — *Delectaverint*] Ita codd. omnes. Steph. l. l. interpretatur: delectando s. delectabiliter dixerint, Lips. Elect. 1, 21. *dictaverint*; Steph. l. l. *dictitav.* Edd. ante Iunt. *tanquam mimo* (sic, omissa praeposit. *in*) *aut in s. delectaverunt.* Bonon. *mimo* -- *delectaverint.*

§. 3. *Mater* etc.] Guelf. *mater me pep.* Ioan. Sarisber. De Nug. Curial. 4, 6. fin. om. v. *mater;* et versu prox. hab. *me vocant.*

§. 4. *Macedo*] Reg. *Mecedo.* — *Meus*] Guelf.

5 Nihil enim fieri posse indignius neque intolerantius dicebat, quam quod homines ignavi ac desides, operti barba et pallio, mores et emolumenta philosophiae in linguae verborumque artes converterent, et vitia facundissime accusarent intercutibus ipsi vitiis madentes.

CAPUT IX.

Quid Tullius Tiro in commentariis scripserit de *Suculis* et *Hyadibus*, quae sunt stellarum vocabula.

1 Tullius Tiro, M. Ciceronis alumnus et libertus adiutorque in literis studiorum eius fuit.
2 Is libros compluris *De usu atque ratione linguae Latinae*, item *De variis atque promi-*
3 *scuis quaestionibus* composuit. In iis esse praecipui videntur, quos Graeco titulo πανδέκτας inscripsit, tanquam omne rerum atque doctri-
4 narum genus continentis. Ibi de iis stellis, quae appellantur *suculae*, hoc scriptum est: *Adeo*, inquit, *veteres Romani literas Graecas*

intq (intimus?). — *Ego odi*] Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 148.: *Ergo odi* vel certe *Odi ego* scribi propter versum vult. Sarisber. *Ego odi homines stultos et ignavia opera et philosophicas sententias.*

§. 5. *Intolerantius*] I. e. *intolerabilius*, ut res incredulae pro incredibilibus, cf. 19, 7. *Steph.* cf. Tac. An. 3, 45, 4. 11, 10, 5. Flor. 4, 12, 36. Falster. — *Mores*] Steph. l. l. p. 111. coni. *honores*; *emolum.* intellig. effectus et vires. cf. 11, 13. In fine in marg. cod. Voss. e Ms. annotatur: *incidentes*; Steph. coni. *scatentes*. Martial. 1, 40. *artibus madidus* laudavit Ois. Hor. Od. 3, 21, 9.: madet sermonibus. Mart. 7, 50.: iure madens.

Cap. IX. §. 2. *Atque*] Edd. ante Iunt. *et*. Mox pro *item* Guelf. *idem*. — *Promiscuis*] Sic edd. vett. et Guelf. pro *promiscis*.

esciverunt, et rudes Graecae linguae fuerint, ut stellas, quae in capite Tauri sunt, opterea suculas appellarint, quod eas δας Graeci vocant; tanquam id verbum Latinum Graeci [verbi] interpretamentum sit: ia Graece ὕες, sues Latine dicantur. Sed δες, inquit, *οὐκ ἀπὸ τῶν ὑῶν, id est, non a ibus, ita ut nostri opici putaverunt, sed eo, quod est ὕειν, appellantur; nam et m oriuntur, et cum occidunt, tempestates vias largosque imbres cient. Pluere autem Graeca lingua ὕειν dicitur.* Haec quim Tiro in Pandectis. Sed enim veteres no- 5
i non usque eo rupices et agrestes fuerunt,

§. 4. *Tauri*] Senec. Thyest. 862.: Hic qui nio taurus cornu Praefert Hyadas. cf. Cic. N. D. 2, Serv. ad Virg. Georg. 1, 138. Salm. Exercitt. p. 4. Auctor Dissert. de Tirone p. 46. Triller. Obss. itt. 2, 15. Pro *suculas* Guelf. hab. *suculam*. — δας *Graeci*] Ita edd. vett. pro ordine vulg. *Grae-* ὑάδ. Guelf. *G. vocant Graeci vocant* (sic!). Mox eodem, edd. vett. et Steph. vocem *verbi* restitui, cis tamen seiunctam, quod suspecta videri possit. elf. *Graeci vocant verbi interpr. sitque*, et mox ......
antur. — Ὑάδες etc.] Edd. vett. *ὑάδας -- appella*it (Iunt. Ald. *ὑάδας -- appellantur*). Pro *ὕειν* eae (ante Ald.) hab. *ὕω i. e. pluo.* — *Id est*, etc.] ec vv. *id est, n. a. s.* adiunxi cum Long. e Reg. d. ut Pet. et Torn.; a Gellio fort. Tironis verinterpretandis addita sunt. Hab. etiam Guelf., sine vv. *id est*; quae etiam abesse possint. Deeps pro *opici* edd. vett. ante Iunt. et Guelf. hab. ici, unde al. *rupices*; in marg. cod. Voss. *rustici*. Gifan. Obss. L. L. p. 218. (432. ed. Otho.) Heins. Ovid. Trist. 1, 10, 16. — *Et* etc.] Guelf. om. vv. *cum or.* — *Graeca*] Steph. *et Gr.* invitis codd. et vett.; ordine inverso Guelf. *lingua Gr.*; idem *haec* hab. *hoc.*

§. 5. *Usque* etc.] Edd. ante Iunt. et Guelf. *eo-*

ut stellas hyadas idcirco suculas nominarent, quod *ὕες* Latine sues dicantur: sed ut, quod Graeci *ὑπὲρ*, nos *super* dicimus, quod illi *ὕπτιος*, nos *supinus*; quod *ὑφορβὸς*, nos *subulcus*; quod item illi *ὕπνος*, nos primo *sypnus*, deinde per *y* Graecae Latinaeque *o* literae cognationem *somnus*: sic quod ab illis *ὑάδες*, a nobis primo *syades*, deinde *suculae* appellatae.

6 Stellae autem istae non in capite Tauri sunt, ut Tiro dicit: (nullum enim videtur praeter eas stellas Tauri caput:) sed hae ita circulo, qui Zodiacus dicitur, sitae locataeque sunt, ut ex earum positu species quaedam et simulacrum esse videatur tauri capitis: sicuti ceterae partes et reliqua imago tauri conformata et quasi depicta est locis regionibusque earum stellarum, quas Graeci *πλειάδας*, nos *vergilias* vocamus.

usque (Rom. *eosque*) *rup.*; *rup.* hab. etiam Sciopp. et Gifan. e vet. cod.; Iunt. Ald. *opici*; mox Sciopp. *ὑάδας* e vet. cod. pro *hyadas* — *Nos*] Cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 197 sq. Guelf. om. *nos*. — *Sypnus*] Edd. vett. *symnus*; Steph. *sypmnus*. Guelf. *somnus*. Mox literam *o* addidi ex iisdem edd. Tum *sumpnus* hab. Steph. De derivatione v. *suculae* cf. Perizon. ad Sanct. Minerv. 1, 10. not. 6. — *Syades*] Guelf. *hyades*.

§. 6. *In*] Steph. om. *in*. Mox pronom. *eas* om. Guelf. — *Hae* etc.] Ms. Ois. *eaedem*: Reg. *hae ita a cir.*; Scheff. *hedem a cir.*; Guelf. et Pet. *eadem*; Lugd. min. *he*. Long. edidit *ea*; *eae* voluit, quod exstat in edd. vett. — *Imago*] Steph. om. v. *imago*. — *Stellarum*] Guelf. *stellas*.

CAPUT X.

Quod *sororis* ἔτυμον [esse] dixerit Labeo Antistius, et quod *fratris* P. Nigidius.

Labeo Antistius iuris quidem civilis disci- 1
plinam principali studio exercuit, et consulentibus de iure publice responsitavit; ceterarum quoque bonarum artium non expers fuit: et in grammaticam sese atque dialecticam literasque antiquiores altioresque penetraverat; Latinarumque vocum origines rationesque percalluerat: eaque praecipue scientia ad enodandos plerosque iuris laqueos utebatur. Sunt 2
ideo libri post mortem eius editi, qui *posteriores* inscribuntur; quorum librorum tres continui tricesimus octavus, [et] tricesimus nonus et quadragesimus pleni sunt id genus verum ad enarrandam et illustrandam linguam Latinam conducentium. Praeterea in libris, 3
quos ad Praetoris edictum scripsit, multa posuit partim lepide atque argute reperta: sicuti hoc est, quod in quarto ad edictum libro scriptum legimus: *Soror*, inquit, *appellata est, quod quasi seorsum nascitur, separaturque*

Cap. X. Ἔτυμον] Ita edd. vett. pro *etymon*. V. ...e om. eaedem cum Guelf. Iunt. in ind. capp. hab. ἔτυμον *i.* (*id est*) *rectam esse interpretationem dix.* Dein pro *quod* edd. vett. hab. *quid;* Iunt. et Ald. in ind. capp. *quod.* Guelf. initio lemmatis hab. *Quid;* v. l. *qd'* (quod). Praenomen *P.* ex Reg. addidi cum Gron.

§. 1. *Ceterarum* etc.] Guelf. *ceterarumque bon.*

§. 2. *Et*] Edd. vett. om. *et.* — *Id genus*] Gryph. marg. *omne genus.*

§. 3. *Soror*] Cf. Non. sub v. *Sororis.*

ab ea domo, in qua nata est, et in aliam
4 *familiam transgreditur.* Fratris autem vocabulum P. Nigidius, homo impense doctus, non minus arguto subtilique ἐτύμῳ interpretatur: *Frater*, inquit, *est dictus quasi fere alter.*

CAPUT XI.

Quem M. Varro iustum aptumque esse numerum convivarum existimarit: ac de mensis secundis et de bellariis.

1 Lepidissimus liber est M. Varronis ex satiris Menippaeis, qui inscribitur: *Nescis quid vesper serus vehat*, in quo disserit de apto convivarum numero, deque ipsius convivii habitu
2 bitu cultuque. Dicit autem, convivarum numerum incipere oportere a Gratiarum numero, et progredi ad Musarum; id est, proficisci a tribus, et consistere in novem: ut, cum paucissimi convivae sunt, non pauciores sint, quam tres; cum plurimi, non plures, quam novem:
3 *Nam multos*, inquit, *esse non convenit, quod turba plerumque est turbulenta.* [*et Romae*

§. 4. Ἐτύμῳ etc.] Guelf. *ETVMoλofici interpr.* — *Frater*] Fratres probabiliter dictos opinamur, quia per illos fragitur vel frangitur, et in duo vel plura dividitur genus. I. G. v. Scheller. sub v. Frater.

Cap. XI. *Iustum* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro *aptum iustumque.* — *De*] Praepositionem om. Steph. contra codd. (Guelf. Reg. Lugd. ut. Pet.) et edd. vett. V. 2, 22, 8.

§. 1. *M.*] Cf. Macrob. Sat. 1, 7. p. 234. Zeun. 2, 8. p. 375.

§. 2. *Et*] Copula *et* accessit ex edd. vett. et Guelf.

§. 3. *Et* etc.] Quemadmodum haec vv. scripsi, ita leguntur in Thuan. Lugd. ut. Pet. et. Torn.;

quidem constat, sed et Athenis, nusquam autem cubat.] Ipsum deinde convivium constat, inquit, *ex rebus quattuor; et tum denique omnibus suis numeris absolutum est, si belli homunculi collecti sunt, si electus locus, si tempus lectum, si apparatus non neglectus. Nec loquaces autem*, inquit, *convi-*

nusq. autem cubat dat etiam marg. cod. Voss. Nec multum recedit Reg. *sed et Athenisanis quam cubat*; propius etiam edd. vett.: *Et R. q. c., s. et A.* (Bonon. om. *et*) *nusq. autem plures cubant* (Iunt. Ald. *cubabant*). Guelf. *et rome qui de const. sed et ath. nusq. autem plures cubant.* Steph. ** *et R., inquit, constat nusquam aut cubat* **. Sciopp. *R., inquit, constat* (quae hab. etiam Lugd. min. et Mem.) *sed et Ath. nusq. autem plures cubant.* Scal. *nusquam alicubi*; et voc. *inquit* subduxit linea. Gryph. marg. pro *et Rom.* hab. *ut Rom.* I. G. coni. *Et R. trinio quidem constat; sed et A. Anytus ita tertius cubat*; s. *sed et A., Anytusque ita tertius cubat.* Suppono, ait, fabulam fuisse de Socratis accusatoribus, quos ipse Socrates in Apologia nominat, sic convivantibus, qui Gellium adverterunt, ut in hac causa terni accubantes. In syllaba *in* et mox lit. *m* specto tres lineas, et hinc ternarium numerum, sed qui, diversimode exprimendus, scribas induxit in errorem, non modo ut alii inde facerent *inquit*, alii *quidem*, sed etiam mox ignoraverint has tres lineas explanare, primum per *ternio* aut *trinio*, secunda vice per tertius. Ut scias, quid Gellio contigerit, cf. c. 12., ubi *iüi* cod. Scheff. pro *quatuor*. Hactenus I. G. Mihi quidem totus locus, vel propter repetitum mox v. *constat*, suspectus, et ab aliena manu, *turbae* explicandae causa, illatus videtur; atque sine eo omnia optime se habent. Locum igitur certe corruptum, qui sensum bonum sive potius nullum admittit, uncis interim seiunxi. De re cf. Athenaei 1, 4. p. 4. F. 15, 3. p. 671. A. Eustath. ad Il. β. p. 144. 18. — *Electus*] Vulg. *lectus*; nostrum dederunt Torn. Reg. et Thuan. — *Autem*] Guelf. om. *autem*.

vas, nec mutos legere oportet; quia eloquentia in foro et apud subsellia, silentium vero non in convivio, sed in cubiculo esse debet.
4 Sermones igitur id temporis habendos censet non super rebus anxiis aut tortuosis, sed iucundos atque invitabiles, et cum quadam illecebra et voluptate utiles; ex quibus ingenium
5 nostrum venustius fiat et amoenius. *Quod profecto*, inquit, *eveniet, si de id genus rebus ad communem vitae usum pertinentibus confabulemur, de quibus in foro atque in negotiis agendi[s loqui] non est otium. Dominum autem*, inquit, *convivii esse oportet non tam lautum, quam sine sordibus: et in convivio legi non omnia debent, sed ea potissimum, quae simul sint βιωφελῆ et delectent.*
6 *ctent.* Neque non de secundis quoque mensis, cuiusmodi esse eas oporteat, praecipit. His enim verbis utitur: *Bellaria*, inquit, *ea maxime sunt mellita, quae mellita non sunt:*
7 *πέμμασιν enim cum πέψει societas infida.* Quod Varro hoc in loco dixit *bellaria*, ne quis forte in ista voce haereat; significat id vocabulum

§. 4. *Id temporis*] Guelf. *ad tempōis.*

§. 5. *Agendis* etc.] Reg. et Lugd. mai. *agendi non est ot.*; sensu, ut ait I. G., satis absoluto. Mox vv. *aut. inq.* om. Guelf.

§. 6. *Esse eas*] Guelf. *eas esse.* — Πέμμασιν etc.] Macr. *dulcibus enim cum pepsi societas inf.* Pergit: *significant autem bellaria omne* etc. quasi haec quoque essent vv. Varronis. Mox hab. *vel τραγ.*; *appellavere bellaria.*

§. 7. *Hoc* etc.] Edd. vett. *in hoc l.* Post eaedem hoc ordine hab. vv. *Nam quae* (Guelf. *namque*) *τραγ. Gr. aut πέμμ. dix.* — *In ista*] Guelf. *in uista* (in usitata?) —

omne mensae secundae genus. Nam quae πέμματα Graeci aut τραγήματα dixerunt, ea veteres nostri *bellaria* appellaverunt. Vina quoque dulciora est invenire in comoediis antiquioribus hoc nomine appellata: dictaque esse ea Liberi bellaria.

CAPUT XII.

Tribunos plebis *prensionem* habere, *vocationem* non habere.

1 In quadam epistola Attei Capitonis scriptum legimus, Labeonem Antistium legum atque morum populi Romani iurisque civilis doctum apprime fuisse: *Sed agitabat*, inquit,
2 *hominem libertas quaedam nimia atque vecors; usque eo, ut, Divo Augusto iam principe et rempublicam obtinente, ratum tamen pensumque nihil haberet, nisi quod iustum*

In] Praepositio. om. Ois.; operarum fort. vitio. Voc. *bellaria* om. Steph. cum Lugd. min.; hab. reliqui codd. Gron. Guelf. Torn. edd. vett. et Macrob. Sat. 2, 7. qui mox pro *nomine* dat *vocabulo*; et v. *esse* om.

Cap. XII. *Prensionem*] Edd. vett. ubique *prens.* et *prehend.* Nostrum hab. Guelf. et Ms. Gebhard. v. supr. 4, 10, 8. De re cf. Conradi Excurs. ad Gell. V. 2. p. 521 sqq.

§. 1. *Attei* etc.] Guelf. ut saepius: *athei capitonis*; idem mox *prime* pro *appr.*

§. 2. *Atque*] Edd. ante Iunt. *et.* Pro *usque eo ut* Bentl. ad Horat. l. l. legit *tamquam*, et mox *iustum* pro *iustum*; illud, ut ait, ex cod. Regio Lutetiae omnium optimo; hoc ex coniectura. De Labeone cf. Tac. An. 1, 12. 3, 75. Heindorf. ad Hor. S. 1, 3, 82. — *Obtinente* etc.] Guelf. *iam optime ratum tum p.*

sanctumque esse in Romanis antiquitatibus
3 *legisset.* Ac deinde narrat, quid idem Labeo per viatorem a tribunis plebi vocatus respon-
4 derit: *Cum a muliere,* inquit, *quadam tribuni plebis adversum eum aditi, Gellianum ad eum misissent, ut veniret, et mulieri responderet: iussit eum, qui missus erat, redire, et tribunis dicere, ius eos non habere, neque se, neque alium quenquam vocandi; quoniam moribus maiorum tribuni plebis prensionem haberent, vocationem non haberent; posse igitur eos venire et prendi se iubere: sed vocandi absentem ius non habere.*
5 Cum hoc in ea Capitonis epistola legissemus, id ipsum postea in M. Varronis *Rerum Humanarum* uno et vicesimo libro enarratius scriptum invenimus, verbaque ipsa super ea re
6 Varronis adscripsimus: *In magistratu,* inquit, *habent alii vocationem, alii prensionem, alii neutrum; vocationem: ut consules et ceteri, qui habent imperium; prensionem: ut tribuni plebis et alii qui habent viatorem; neque vocationem, neque prensionem: ut quaestores et ceteri, qui neque lictorem habent, neque viatorem. Qui vocationem habent, iidem*

§. 3. *Deinde*] Guelf. *demum*; mox *quod* pro *quid;* tum *pl'.* (plebis), ut §. 4. legitur *pl'.* (plebis).

§. 4. *Gellianum*] Intellig. *servum*; tribunicium viatorem. cf. Lips. Elect. 1, 22. Linc. hab. *Gallianum.* Ed. Bonon. *Gelian.* — *Alium* etc.] Edd. ante Iunt. *neque alium quem in causam* (s. *causa*) *voc.*; deinceps pro *quoniam* eaedem cum Iunt. Ald. hab. *cum* s. *quum*; Guelf. expressis literis *quo modo.*

§. 5. *Uno et vicesimo*] Scheff. *undeviges.* cf. Vorst. de Lat. falso susp. c. 27. Gruter. ad Cic. Verr. 3, 70.

§. 6. *Vocationem*] Guelf. *revocat.* — *Iidem*]

prendere, tenere, abducere possunt: et haec omnia sive adsunt quos vocant, sive acciri iusserunt. Tribuni plebis vocationem habent nullam; neque minus multi imperiti, perinde, atque haberent, ea sunt usi. Nam quidam non modo privatum, sed etiam consulem, in Rostra vocari iusserunt. Ego triumvirûm vocatus a Porcio tribuno plebis non ivi auctoribus principibus, et vetus ius tenui. Item tribunus cum essem, vocari neminem iussi, neque vocatum a collega parere invitum. Hu- 7
ius ego iuris, quod M. Varro tradit, Labeonem arbitror vana tunc fiducia, cum privatus esset, vocatum a tribunis non isse. Quae, 8
malum, autem ratio fuit vocantibus nolle obsequi, quos confiteare ius habere prendendi? Nam qui iure prendi, is etiam in vincula duci potest. Sed quaerentibus nobis, quam ob cau- 9
sam tribuni, qui haberent summam coërcendi potestatem, ius vocandi non habuerint, illud

Vulg. (Guelf.) *idem;* nostrum hab. edd. vett. praeter Iunt. Dein Guelf. *abducere.* — *Neque* etc.] Gron. pat. in marg. *neque eo minus*, probante *I. G.* Mox Sciopp. *quidem* pro *quidam.* — *Iusserunt* etc.] Guelf. om. vv. *iusserunt -- vocari.* — *Triumvirûm*] Ita Reg. Lugd. ut. et Sciopp. pro *triumvir*, quod retinuit Long. Ascens. annotavit: *Ego triumvir.* i. e. *ego triumvirorum in eo magistratu unus.* cf. Ruddimann. II. p. 80. not. 18. Ante nomen *Porc.* Steph. addidit *P.*, contra codd. Deinde Scheff. pro *ivi* hab. *quatuor;* *iui* hab. reliqui codd. Gron. Guelf. et edd. vett. — *Neque*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *nec.*

§. 7. *Ego*] Guelf. *ergo.*

§. 8. *Confiteare*] Guelf. *confiterere;* dein idem cum edd. vett. dedit: *nam qui iure prendi is etiam* etc.; Recepi. In vulgata lectione repetitum *potest* displicebat. Sic enim legebatur: *Nam iure pr. qui potest, etiam in vinc. d. pot.*

occurrit, quod tribuni plebis antiquitus creati videntur non iuri dicundo, nec causis querelisque de absentibus noscendis, sed intercessionibus faciendis, quibus praesen[te]s fuisse[n]t; ut iniuria, quae coram fieret, arceretur: ac propterea ius abnoctandi ademtum; quoniam, ut vim fieri vetarent, assiduitate eorum et praesentium oculis opus erat.

§. 9. *Iuri*] Excerpta e cod. apud I. G. hab. *iure*; quod est vere Romanum. I. G. V. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 200 sqq. Antea voc. *plebis* restitui e codd. Guelf. et edd. vett.; hab. etiam Steph. Dein *dicendo* est in edd. ante Iunt. — *Noscendis*] Post hoc v. fuerunt qui insererent vv. *illud occurrit*; incommodo sane loco; propterea prorsus om. cum codd. (in quibus est etiam Guelf.) Steph.; hinc etiam *quod* ante v. *tribuni* tollendum esse censebat Gron. pat., ut illa *quaer. nob.* haberent, quo referrentur. Excerpta, quae laudavi, testantur utrumque v. (*ill. occ.*) esse in Ms. Sed inter lineas et a recentiore manu; in marg. autem: *repertum*. Equidem ea post v. *habuerint* transposui; comprobantibus edd. vett., quod dudum coniectura assecutus eram; scil. quum in nonnullis vett. codd. omissa essent suo loco, in posterioribus vel etiam sunt neglecta vel non suo loco inserta. — *Praesentes* etc.] Codd. Gron. et Guelf. *quibus praesens fuisset*, sc. quis eorum; et haec numeri varietas potuit placuisse Gellio. *I. G.* — *Abnoctandi*] Iunt. cum Reg. Ch. (Chifflet.?) et Linc. Guelf. *advocandi*, quod recepit Long. Mem. *adnoctandi;* Lugd. min. *abnotandi*, mai. *ad notandum;* Marg. cod. Memm. L. *abnoct.;* recepit Steph. Edd. vett. *ad se vocandi.* — *Eorum*] Guelf. *horum.*

CAPUT XIII.

Quod in libris Humanarum M. Varronis scriptum st: *aediles et quaestores populi Romani in ius a privato ad praetorem vocari posse.*

Cum ex angulis secretisque librorum ac 1
agistrorum in medium iam hominum et in
cem fori prodissem, quaesitum esse memini
plerisque Romae stationibus ius publice do-
ntium aut respondentium, an quaestor po-
li Romani ad praetorem in ius vocari pos-
t. Id autem non ex otiosa quaestione agita- 2
tur: sed usus forte natae rei: ita erat, ut
candus esset in ius quaestor. Non pauci 3
itur existimabant, ius vocationis in eum
aetori non esse, quoniam magistratus populi
omani procul dubio esset; et neque vocari,
que, si venire nollet, capi atque prendi,
lva ipsius magistratus maiestate, posset. Sed 4
o, qui tum assiduus in libris M. Varronis
i, cum hoc quaeri dubitarique animadver-
ssem, protuli unum et vicesimum *Rerum*

Cap. XIII. *In* etc.] Reg. *iniussu privato a prae-*
re; recepit Long.; *a praetore* hab. quoque Lugd.
i. Et infr., §. 4. Reg. *a privato et praetore* pro
privato ad praetorem.

§. 1. *Angulis*] Scholas umbratiles intelligit Fal-
. p. 289. coll. Cic. de Or. 1, 13. *Verger: formé*
r les leçons des maîtres les plus célèbres et par
lecture la plus assidue des meilleurs ouvrages. —
c] Guelf. *et.* — *Ad praetorem*] Cum Reg. Long. *a*
raetore.

§. 2. *Agitabatur*] Ms. Ois. Guelf. et Linc. *age-*
tur; antea Guelf. *ne* pro *non*; et mox om. *esset.*

§. 3. *Atque*] Steph. *aut*, contra codd. Gron.
m. Guelf. et edd. vett.

Humanarum, in quo ita scriptum fuit: *Qui potestatem neque vocationis populi viritim habent, neque prensionis, eos magistratus, a privato in ius quoque vocari est potestas. M. Laevinus, aedilis curulis, a privato ad praetorem in ius est eductus: nunc stipati servis publicis non modo prendi non possunt,*
5 *sed etiam ultro summovent populum.* Hoc Varro in ea libri parte de aedilibus; supra autem in eodem libro quaestores neque voca-
6 tionem habere neque prensionem dicit. Utraque igitur libri parte recitata in Varronis omnes sententiam concesserunt; quaestorque in ius ad praetorem vocatus est.

CAPUT XIV.

Quid sit pomoerium.

1 *Pomoerium* quid esset, augures Populi Romani, qui libros de auspiciis scripserunt,

§. 4. *Laevinus*] Edd. vett. et Guelf. *Levinius.* — *Curulis*] Linc. *curialis.* — *Eductus*] Gryph. marg. *deductus.* Pro *stipati* Guelf. *stipatum.*

§. 5. *Habere neque*] Reg. *neque habere.* cf. c. 12, 6.

Cap. XIV. *Quid* etc.] Olim (etiam ap. Steph. et in cod. Guelf.) hoc lemma deerat, et praefigebatur lemma cap. sequentis, ita ut ex duobus capitibus unum fieret. Sed in eo lemmate nulla pomoerii mentio iniicitur, de quo tamen hic agitur. Nostrum e Memm. dedit Gron. pat., qui etiam annotavit, in Chifl. indice sub initium totius operis praefixo legi ita: *Verba ex l. Mess. aug. quib. docet, quid sit pomerium, et qui sunt min.* Ita etiam Guelf., nisi quod *sint* hab. pro *sunt.* V. lemma cap. xv. Alii Mss. nihil afferre boni et hoc intercipere annotavit I. G. In edd. vett. ex duobus capp. etiam unum

istiusmodi sententia definierunt: *Pomoerium est locus intra agrum effatum per totius urbis circuitum pone muros regionibus certis determinatus, qui facit finem urbani auspicii.*
Antiquissimum autem pomoerium, quod a Ro- 2
mulo institutum est, Palatini montis radicibus terminabatur; sed id pomoerium pro incrementis reipublicae aliquotiens prolatum est, et
multos editosque colles circumplexum est. Ha- 3
bebat autem ius proferendi pomoerii, qui populum Romanum agro de hostibus capto au-
xerat. Propterea quaesitum est, ac nunc et- 4
iam in quaestione est, quam ob causam ex septem urbis montibus, cum ceteri sex intra pomoerium sint, Aventinus solum, quae pars non longinqua nec infrequens est, extra pomoerium sit: neque id Ser. Tullius rex, neque Sulla, qui proferundi pomoerii titulum

conflatum est, sed ita ut huius capitis lemma in duas partes discerperetur, quarum prior h. l. legitur, posterior (quae quidem in ind. capp. omissa est) inde a vv. *item verba eiusdem Met.* praefigeretur paragraphis 8. 9. 10. capitis nostri XV., additis verbis: *eiusdem capitis XIIII. portio.* Iunt. *eiusdem capitis portio*; ita ut ex hac portione novum caput (XV.) efficeretur. Numerum XIV. retinuit Ald., et tamen *Cap. XV.* inscripsit.

§. 1. *Agrum*] Serv. ad Virg. Aen. 6, 197.: Effata sunt augurum preces. Unde ager post pomeria, ubi captabantur auguria, dicebatur effatus. cf. Liv. 1, 44, 4. 5. — *Certis*] Steph. cum ed. Rom. *certeis*; Venet. 1492. Brix. *certe is.* Bonon. Iunt. Ald. *certis.* Gron. pat. in marg.: *certe his* ut. (i. e. uterque cod.) l. *certeis.* Linc. et Guelf. hab. *certe his.* De voc. *pom.* cf. Schneid., Gramm. lat. 1, 2. p. 574.

§. 2. *Reipublicae*] Guelf. *P. R.* (populi Romani) *aliquot' prol.*

§. 4. *Proferundi*] Ita Reg. Vulg. *proferendi.* 5,

quaesivit, neque postea Divus Iulius, cum moerium proferret, intra effatos urbis fi
5 incluserint. Huius rei Messala aliquot cau videri scripsit; sed praeter eas omnis ipse un probat, quod in eo monte Remus urbis c dendae gratia auspicaverit, avesque irritas buerit, superatusque in auspicio a Romulo i
6 *Idcirco*, inquit, *omnes, qui pomoerium p tulerunt, montem istum excluserunt, qu*
7 *avibus obscoenis ominosum.* Sed de Avent monte praetermittendum non putavi, q non pridem ego in Elidis, grammatici vete commentario offendi: in quo scriptum e Aventinum antea, sicuti diximus, extra moerium exclusum, post auctore Divo Clau receptum, et intra pomoerii fines observat

6, 23. cf. Tac. An. 12, 23. Deinceps *pomerium* *pomoerii* hab. Ms. Ois. — *Urbis*] Reg. et Lugd. *libri* pro *urbis*. Deinceps Guelf. *incluserunt*.

§. 5. *Rei*] V. *rei* om. edd. ante Iunt, Guelf. — *Scripsit*] Ita cum edd. vett. Guelf. T Reg. Lugd. ut. et Scheff.; *scribit* Pet. Mem. St et quos alios laudavit Long. — *Remus*] Cf. Se de Brev. vit. c. 4. — *Auspicaverit*] Reg. *auspic* inde I. G. *auspicarit*.

§. 6. *Obscoenis*] Mali ominis. cf. Fest. su *Oscum*. *Ois*.

§. 7. *Non pridem*] Edd. ante Iunt. *iampri* Mox Steph. cum Iunt. *Elydis*; et ita Lugd. atque Scheff. — *Diximus*] Guelf. *dicimus*.

CAPUT XV.

Verba ex libro Messalae auguris, quibus docet, ui sint *minores magistratus; et consulem praeto- ꞏmque collegas esse:* et quaedam alia de *auspiciis:* m verba eiusdem Messalae, disserentis, aliud esse d *populum loqui,* aliud *cum populo agere:* et qui magistratus a quibus avocent comitiatum.

In edicto consulum, quo edicunt, quis 1
es comitiis centuriatis futurus sit, scribitur
vetere forma perpetua: NE. QUIS. MAGI-
RATUS. MINOR. DE. COELO. SERVASSE.
LIT. Quaeri igitur solet, qui sint magi- 2
atus minores. Super hac re meis verbis 3
[hi]l opus fuit: quoniam liber M. Messalae
guris de auspiciis primus, cum hoc scribe-
mus, forte adfuit. Propterea ex eo libro 4
rba ipsius Messalae subscripsimus: *Patricio-*
m auspicia in duas sunt potestates divisa:
axima sunt, consulum, praetorum, censo-

Cap. XV. *Disserentis*] Haud utique disserit M., ue scribit Gell., Messalam de hoc disserere, sed ex verbis eius manifestum esse. *Steph.*

§. 1. *Quis*] Edd. vett. Torn. Guelf. aliique codd. . dederunt *quis*, confirmantibus omnibus Gron. ediderat Steph. — *Scribitur*] Reg. *scriptum.* d. mai. *scripturus.* Annon legend. *scriptum est?* coelo *serv.* est *coelum observasse.* Falster.

§. 2. *Igitur*] Guelf. *ergo.*

§. 3. *Nihil*] Edd. vett. et Guelf. *nil.* — *M.*] aenom. om. Steph. contra codd. Gron. Torn. Guelf. edd. vett. Mox pro *hoc scrib.* edd. ante Iunt. b. *haec scrib.*

§. 4. *Potestates*] Vet. cod. Sciopp. *ptates;* unde i. *partes.* Ordinem vv. vulgatum *in duas sunt* . *pot.* immutavi cum edd. vett. et Guelf. —

rum. Neque tamen eorum omnium inter se eadem, aut eiusdem potestatis: ideo quod collegae non sunt censores consulum aut praetorum; praetores consulum sunt. Ideo neque consules aut praetores censoribus, neque censores consulibus aut praetoribus turbant aut retinent auspicia; at censores inter se; rursus praetores consulesque inter se et vitiant et obtinent. Praetor, etsi collega consulis est, neque praetorem, neque consulem iure rogare potest, ut quidem nos a superioribus accepimus, aut ante haec tempora servatum est: et ut in commentario tertio decimo C. Tuditani patet, quia imperium minus praetor, maius habet consul: et a minore imperio maius aut maior collega rogari iure

Ideo] Steph. cum Guelf. *ideoque*, invitis codd. Gron. et edd. vett. — *Censoribus*] Pigh. Annal. ad annum 387. *censorum* et mox *consulum et praetorum*; invitis libb. Idem postea in marg. pro *obtinent* malebat *retinent*. v. Gron. ad Liv. 3, 36. quem laudavit I. G. — *Se* etc.] Guelf. *se rursus et.* — *Praetor*] Cicer. ad Attic. 9, 9. (11.): In libris habemus, non modo consules a praetore, sed ne praetores quidem creari ius esse, quod maius imperium a minore rogari non sit ius; praetores autem quum ita rogentur, ut collegae coss. sint, quorum est maius imperium. Cf. quae de sensu huius loci Gell. et sqq. disseruit V. D. in *Classical Journal* 1812. p. 268 sqq. — *Quidem*] Guelf. *qd'* (quod). — *Aut ante*] Sciopp. *et ante.* — *Aut* etc.] Edd. vett. et Guelf. *aut a maiore coll. rogare i. n. p.* Ascens. post *maiore* comma addidit; Steph. cum Iunt. Reg. Lugd. ut et Pet. om. *a.* Lugd. mai. *aut maiorem collega rogari.* Pigh. l. l. *aut a minore collega maior rogari i. n. p.* Eam certe mentem esse Gellii intellexit I. G., et facile in ista earundem vocum repetitione potuisse aliquid excidere. *maior* pro *maiore* primus dedisse videtur Gron. in ed. a. 1651. pat. —

non potest. Nos his temporibus praetores praetore creante veterum auctoritatem sumus secuti; neque his comitiis in auspicio fuimus. Censores aeque non eodem rogantur auspicio atque consules et praetores. Reliquorum magistratuum minora sunt auspicia: ideo illi, minores, hi maiores magistratus appellantur. Minoribus creatis magistratibus tributis comitiis magistratus, sed iustius curiata datur lege; maiores centuriatis comitiis fiunt. Ex 5
his omnibus verbis Messalae manifestum fit,
et qui sint magistratus minores, et quamobrem minores appellentur. Sed et collegam 6
esse praetorem consuli docet, quod eodem
auspicio creantur. Maiora autem dicuntur 7
auspicia habere, quia eorum auspicia magis
rata sunt quam aliorum. Idem Messala in eo- 8
dem libro de minoribus magistratibus ita scri-

Nos etc.] Hic est ordo vv. in edd. vett. Steph. Guelf. et aliis; Torn. Reg. et Lugd. mai. atque Iunt. *praetore praetores.* Inde ab ed. a. 1644. edebatur: *Praetores nos his t. praetore cr.* — *Fuimus*] Messala enim *Augur* comitiis interesse debuit. — *Creatis*] Ita cum codd. Gron. Guelf. et Sciopp. Iunt. pro *creandis.* Sensus est: quando minores magistratus creati sunt, dignitas illis confertur et traditur tributis comitiis; ita explicuit I. G. Lugd. mai. hab. *appellantur reatibus magistratibus* etc. Mox pro *magistratus* Guelf. iterum hab. *magistratibus.* — *Iustius*] Guelf. *iustas.* Latinus Latinius in Obss. (Graev. Thes. Antiq. Rom. V. 1.) pro *iustius* tantum *ius* malebat; I. G. in Addend. p. 902.: *sed ius illis curiata d. l.* probante V. D. in *Class. Journ.* l. l. In eandem fere emendationem incidit *Ouwens* Noctt. Hagan. 2, 2. p. 161 sq. ita ut legendum putaret: *ius iis.*

§. 5. *Manifestum*] Guelf. *manifestissimum*; mox *sunt* et *appellantur.* — *Minores*] Ms. in marg. cod. Voss. *maiores.*

qui Praxitelem, quid fuerit, et ex libris, et ex historia cognoverit.

CAPUT XVII.

Quid apud M. Catonem significent verba haec: *inter os atque offam.*

1 Oratio est M. Catonis Censorii *De Aedilibus vitio creatis.* Ex ea oratione verba haec sunt: *Nunc ita aiunt, in segetibus, et in herbis bona frumenta esse. Nolite ibi nimiam spem habere. Saepe audivi, inter os atque offam multa intervenire posse; verumvero inter offam atque herbam, ibi vero longum intervallum est.*
2 Erucius Clarus, qui praefectus urbi et bis consul fuit, vir morum literarumque veterum studiosissimus, ad Sulpicium Apollinarem scripsit, hominem memoriae nostrae doctissimum, quaerere sese et petere, uti sibi rescriberet, quaenam esset

§. 4. *Quid*] Marg. Gryph. *quis.* — *Ex*] Edd. ante Iunt. om. *ex.*

Cap. XVII. *Atque*] Steph. cum edd. ante Iunt. *et*, contra codd. Gron. Torn. Guelf. In ind. capp. Ald. etiam hab. *et.* *Offam* intellig. *cibum.* cf. Cic. de Div. 1, 15. quem loc. attulit I. G.

§. 1. *In* etc.] Vulg. *in segetibus, in h.; et* adiunxi ex edd. vett. — *Verumvero*] Ita Iunt. Steph. Guelf. et codd. Gron.; *vero* om. edd. vett. praeter Iunt. I. G. laudat Plaut. Curcul. 3. in.: Verum hercle vero; et Cic.: Vero inquit, vero inquam, vero facis.

§. 2. *Urbi*] Guelf. *urbis.* cf. 11, 7, 3. — *Morum* etc.] Ita edd. vett. pro vulg. *morum et lit. vet.* — *Uti*] Hoc pro *ut* edidit I. G. e (Guelf.) Reg. Lugd. ut. et Pet.; Iunt. pro *uti* exhib. *uir;* videtur *uti* dare voluisse. Nescio quare *ut* restitutum sit in ed. Bip.

unt, quod vulgus existimat, quodque à Grae-
is φιλανθρωπία dicitur, et significat dexteri-
tem quandam benevolentiamque erga omnis
omines promiscam: sed *humanitatem* appel-
verunt id propemodum, quod Graeci παιδείαν
cant; nos eruditionem institutionemque in
nas artis dicimus: quas qui sinceriter per-
piunt appetuntque, ii sunt vel maxime hu-
anissimi. Huius enim scientiae cura et di-
iplina ex universis animantibus uni homini
ta est; idcircoque humanitas appellata est.
c igitur eo verbo veteres esse usos, et cum- 2
imis M. Varronem Marcumque Tullium,
nes ferme libri declarant: quamobrem satis
bui unum interim exemplum promere. Ita- 3
e verba posui Varronis e libro *Rerum Hu-*
manarum primo, cuius principium hoc est:
raxiteles, qui propter artificium egregium
mini est paulum modo humaniori ignotus.
umaniori, inquit, non ita, ut vulgo dicitur, 4
cili et tractabili et benevolo, tametsi rudis
terarum sit, (hoc enim cum sententia nequa-
am convenit;) sed eruditiori doctiorique,

§. 1. *Et*] Edd. vett. *etsi.* — *Promiscam*] Eae-
ante Iunt. *promixtam.* Guelf. *promistam.* Iunt.
promiscuam. Deinde eaedem ante Iunt. *appel-*
nt. — *In* etc.] Wower. de Polymath. c. 11. ex
libb. refert: *qua bonas artes didicimus.* Mox
lf. *sinceritus.* Dein *percipiunt* pro *cupiunt* dedi
eg. in quo erat: *percupiunt,* sed altera linea pri-
vocalis *u* inducta. Tum pro *vel* (quod om.
lf.) Linc. dat *et.* — *Cura*] Guelf. *et cura,*
pertinet fortasse etiam lectio cod. Linc., ante
tata.

§. 2. *Promere*] Steph. *proponere*; nostrum ex-
ent etiam Sciopp. Guelf. et cod. Torn.

§. 3. *Cuius*] Guelf. *eius.*

dicit; quod quidem nos admodum miramur; nam scriptum eum legimus in tragoedia Sophocli, quae inscripta est *Αἴας ὁ Λοκρός*. Prior
3 autem natus fuit Sophocles, quam Euripides. Sed etiam ille versus non minus notus:

Γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγώ·

et in tragoedia Sophocli scriptus est, cui titu-
4 lus est *Φιλοκτήτης*, et in Bacchis Euripidi. Id quoque animadvertimus, apud Aeschylum *ἐν τῷ πυρφόρῳ Προμηθεῖ*, et apud Euripidem in tragoedia, quae inscripta est *Εἰνώ*, eundem esse versum absque paucis syllabis. Aeschylus sic:

Σιγῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια.

esse e Reg. *Theaeto* putabat I. G. Euripidi tribuit hunc v. Plato in Theage c. 6. et lib. 8. de Rep. cf. Gataker. Cinn. 1. p. 47. et I. G. Deinceps *Euripidis* hab. Guelf. et edd. ante Iunt. Sed §. 3. ed. Rom. hab. *Euripidi*; reliquae, etiam Iunt., et Guelf. *Euripidis*. — 'O] Articul. om. Scheff. Pet. et Ois., hic quidem operarum vitio; nam in annot. habet. Deinceps in exemplari Salm. adscriptum est: *γρ. natu:* ut c. 19. cf. 17, 21, 18.

§. 3. *Scriptus*] Cod. Torn. et Guelf. *scriptum*. — Φιλοκτήτης] Vulg. *φυλετίδες*, i. e. Tribules; Casaub. ad Athen. 8. *Φθιωτίδες*, Ois. ut est in Excerpt. Ms. *Αἰχμαλωτίδες*. Pet. *filotides*, inde I. G. *φιλητίδες*, mulieres reae furti, vel vitio huic deditae. Nostrum hab. Scheff.; nec procul recedunt edd. vett. *φυλοκτήτης* (ed. Rom. *φινδκτητης*) i. e. *Philocteta*. cf. Gataker. Advers. misc. c. 10. p. 118. Brunck. ad Soph. hoc unice probat. cf. Fabr. Bibl. Gr. V. 2. p. 214. ed. Harl. Steph. Specim. Emendd. p. 195. — *Bacchis*] Vers. 193.

§. 4. Εἰνὼ] Cf. Reines. VV. LL. 3, 2. Edd. vett. Ἰνω. — Θ'] Edd. vett. bis *τε* pro *θ'*. Dein pro *autem sic* tantum hab. *ita*. Vv. *Eur. aut. sic* om. Guelf. —

Euripides autem sic:

Σιγᾶν θ᾽ ὅπου δεῖ καὶ λέγειν ἵν᾽ ἀσφαλές.

Fuit autem Aeschylus non brevi antiquior.

CAPUT XIX.

De genere atque nominibus familiae Porciae.

Cum in domus Tiberianae bibliotheca se- 1
deremus, ego et Apollinaris Sulpicius, et alii
quidam mihi aut illi familiares, prolatus forte
liber est ita inscriptus: M. CATONIS NEPO-
TIS. Tum quaeri coeptum est, quisnam is 2
fuisset *M. Cato Nepos.* Atque ibi adolescens 3
quispiam, quod ex eius sermonibus coniectare
potui, non abhorrens a literis: Hic, inquit,
est M. Cato, non cognomento Nepos, sed M.
Catonis censorii ex filio nepos, qui pater fuit
M. Catonis praetorii viri, qui bello civili Uti-
cae necem sibi gladio manu sua conscivit; de

Ἵν᾽ ἀσφαλές] Steph. (l. l. p. 195.) τὸ ἀσφ.; ιν hab. Mem. et Lugd. ut. ην Scheff., unde Gron. pat. ἵν᾽ ἀσφ., quod hab. etiam Excerpt. Ms. apud I. G. Operarum fort. vitio ἵν᾽ in ed. Bip. omissum est. In exemplari Salm. confertur v. Aesch. Sept. φιλεῖ δὲ σιγᾶν ἢ λέγειν τὰ καίρια, et Choeph. σιγᾶν θ᾽ ὅπου δεῖ καὶ λέγειν τὰ καίρια.

Cap. XIX. *Atque*] Pet. *ac.* Tabula familiae Porciae propaginem complexus est Falster. p. 291. cf. Funk. *Realschullex.* sub v. *Porcia gens.* p. 671.

§. 1. *Domus* etc.] Ms. in marg. cod. Voss. *domo T. bibliothecae.* Guelf. *in domos Tib. bibliothece.* — *Alii quidam*] Ita edd. ante Iunt. et Guelf. pro vulg. ordine *quidam alii.*

§. 3. *Atque*] Eaedem edd. et Guelf. *at ibi*; dein *sermone* pro *sermonibus.* — *Conscivit*] Steph. *concivit* scribendum esse censuit. v. ad 10, 17, 2. Mox

cuius vita liber est M. Ciceronis, qui inscribitur *Laus M. Catonis:* quem in eodem libro idem Cicero pronepotem fuisse dicit M. Cato-
4 nis censorii. Eius igitur, quem Cicero laudavit, pater hic fuit M. Cato, cuius orationes
5 feruntur inscriptae, M. Catonis Nepotis. Tum Apollinaris, ut mos eius in reprehendendo fuit, placide admodum leniterque: Laudo, inquit, te, mi fili, quod in tantula aetate, etiamsi hunc M. Catonem, de quo nunc quaeritur, quis fuerit, ignoras, auditiuncula tamen
6 quadam de Catonis familia aspersus es. Non unus autem, sed complures M. illius Catonis censorii nepotes fuerunt, geniti non eodem
7 patre; duos enim M. ille Cato, qui et orator et censor fuit, filios habuit et matribus diver-
8 sos, et aetatibus longe dispares. Nam iam adolescente altero, matre eius amissa, ipse quoque iam multum senex, Salonii clientis sui filiam virginem duxit in matrimonium, ex qua natus est ei M. Cato Salonianus: hoc enim illi cognomentum fuit a Salonio, patre matris,
9 datum. Ex maiore autem Catonis filio, qui praetor designatus patre vivo mortuus est, et egregios *De iuris disciplina* libros reliquit, nascitur hic, de quo quaeritur, M. Cato, M.
10 filius, M. nepos. Is satis vehemens orator fuit;

v. *vita* om. Guelf. Fort. de quo liber. — *M.*] Praenomen addidi ex Guelf. et edd. vett. (Iunt. Ald. hab. *Mar.*) — *Censorii* etc.] Vv. *censorii -- Cato* om. Guelf.

§. 5. *Leniterque*] Linc. *perleniterque.* Guelf. *pleniterque*; voluit fort. dare etiam *plenit.* i. e. *perlen.*

§. 6. *Sed*] Guelf. *si.*

§. 8. *Ei*] Pronom. deest in Guelf. et Sciopp.; deinceps iidem dant: *cognomen.*

§. 9. *Disciplina*] Ms. Ois. *disciplinis.* cf. Ois.

multasque orationes ad exemplum avi scriptas reliquit, et consul cum Q. Marcio Rege fuit: inque eo consulatu in Africam profectus, in a provincia mortem obiit. Sed is non ita, 11
t dixisti, M. Catonis, praetorii viri, qui se Uticae occidit, et quem Cicero laudavit, pater uit: nec, quia hic nepos Catonis censorii, ille utem pronepos fuit, propterea necessum est, atrem hunc ei fuisse; hic enim nepos, cuius 12
aec modo prolata oratio est, filium quidem maiorem Catonem habuit: sed non eum, qui Uticae periit; sed qui, cum aedilis curulis uisset et praetor, in Galliam Narbonensem rofectus, ibi vita functus est. Ex altero au- 13
tem illo, censorii filio, longe natu minore, quem Salonianum esse appellatum dixi, duo nati sunt L. Cato et M. Cato. Is M. Cato 14
tribunus plebis fuit; et praeturam petens mortem obiit: ex eoque natus est M. Cato praetorius, qui se bello civili Uticae interemit, de

§. 10. *Inque* etc.] Torn. *in quo c.*

§. 11. *Ei*] Pronom. *ei* om. Steph. contra codd. Guelf.) et edd. vett.

§. 12. *Fuisset* etc.] Ita Reg. Vulg. *et praet. f.* *Vita* etc.] Guelf. *funct. vita est.*

§. 13. *Illo*] *Illo* pro *viro* est e Reg. *iro* hab. beff.

§. 14. *M. Cato*] Nonnulli codd. Gron. et Guelf. tto *Marcus.* Lugd. min. *ia marcus*, primae vocali imposita obliqua litera *v.* Addit I. G.: *sed Reg. Lugd.;* quae quid sibi velint, ignoro. Fort. hos ros lectionem vulgatam firmare dicere voluit, quam terim intactam reliqui. — *Ex eoque*] Vulg. *exque* ; nostrum dederunt Reg. et Pet. et Guelf. Infra men 19, 1, 5. est: *inque illo.* cf. 2, 12, 1.: in eo le casu. 17, 2, 9. 17, 11, 2: 21, 28. Cum praepositione saepe istud *que* connectit Gell. cf. 1, 13, 1.

cuius vita laudibusque cum M. Tullius scriberet, pronepotem eum Catonis censorii dixit
15 fuisse. Videtis igitur hanc partem familiae, quae ex minore Catonis filio progenita est, non solum generis ipsius tramitibus, sed temporum quoque spatio differre; nam quia ille Salonianus in extrema patris aetate, sicuti dixi, natus fuit, prognati quoque ab eo aliquanto posteriores fuerunt, quam qui a maiore fra-
16 tre eius geniti erant. Hanc [quoque] temporum differentiam facile animadvertetis ex hac
17 ipsa oratione, cum eam legetis. Haec Sulpicius Apollinaris nobis audientibus dixit; quae postea ita esse, uti dixerat, cognovimus, cum et laudationes funebres et librum commentarium de familia Porcia legeremus.

CAPUT XX.

Quod a scriptoribus elegantissimis maior ratio habita sit sonitus vocum atque verborum iucundioris, (quae a Graecis *εὐφωνία* dicitur,) quam regulae disciplinaeque, quae a Grammaticis reperta est.

1 Interrogatus [est] Probus Valerius, (quod ex familiari eius quondam comperi;) *hasne*

Zumpt. Gramm. lat. p. 275. Mox Guelf. om. *est*; tum hab. *M. Tull. cum scrib.*

§. 16. *Quoque*] Edd. vett. inserunt *quoque*, quod delevit Steph.; ignorant codd. Guelf.

§. 17. *Nobis audient.*] Steph. *audient. nobis.* — *Laudationes*] Hae plurimum ad historiae cognitionem proderant. cf. tamen Liv. 8, 40.; Cic. Brut. 16. Vales. in Addend. Gron. p. 902. Add. Lachmann. de Fontib. Liv. p. 19.

Cap. XX. *Disciplinaeque*] Edd. vett. praeter Bonon. h. l. hab. *disciplinae* omisso *que*; Iunt. et Ald.

urbis, an *has urbes*, et *hanc turrem*, an *hanc turrim* dici oporteret: *Si aut versum*, inquit, *pangis, aut orationem solutam struis, atque ea verba tibi dicenda sunt: non finitiones illas praerancidas neque foetutinas grammaticas spectaveris; sed aurem tuam interroga, quo quid loco conveniat dicere; quod illa suaserit, id profecto erit rectissimum.* Tum 2
is, qui quaesierat: Quonam modo, inquit, vis aurem meam interrogem? Et Probum ait re- 3
spondisse: Quo suam Virgilius percontatus est, qui diversis in locis *urbes* et *urbis* dixit arbitrio consilioque usus auris. Nam in primo 4
Georgicôn, quem ego, inquit, librum manu ipsius correctum legi, *urbis* per *i* literam scripsit. Verba e versibus eius haec sunt:

[Tuque adeo, quem mox quae sint habitura deorum

disciplina; in ind. capp. edd. praeter Iunt. hab. *reg. et discipl.* Iunt. *disciplinae* sine particula *que.*

§. 1. *Est*] Hoc v. deest in Thuan., et sic rectissime subsequi connexa (interrogatus-inquit) admonuit I. G. Deinde *quodam* pro *quondam* hab. vet. cod. in exempl. Salm. Lugd. ut. Pet. Torn. Guelf. et edd. vett. Vulgat. firmant Reg. aliique et Iunt. Ald. — *Illas*] Pronom. om. Scheff. Sequens *neque* om. Thuan. Et possunt haec optime instar appositionis intelligi, qua explicantur praecedentia. *I. G.* Pro *foet.* Guelf. et edd. vett. *fetudinas.* Iunt. *fetut.* — *Quo*] Guelf. *quod.*

§. 3. *Quo*] Guelf. *quoque.*

§. 4. *Georgicôn*] Edd. ante Iunt. *Georgicorum.* v. Schneid. l. l. p. 83. — *Correctum*] Omnes libb. Gron. Guelf. Torn. et edd. vett. *collectum*, quod restituit Long.; correxisse videtur Steph. cum marg. Gryph. Versus Virg. sunt Georg. 1, 25. 26. Aen. 3, 106. 2, 460. 224. 10, 350 sq. 2, 554. 1, 245. — *Verba* etc.] Reg. et Lugd. mai. *verbe versib.*; in Reg.

Concilia incertum est,] urbisne invisere, Caesar,
Terrarumque velis curam.

Verte enim, et muta, ut *urbes* dicas, insubi-
5 dius nescio quid facies et pinguius. Contra in tertio *Aeneidis urbes* dixit per *e* literam:

Centum urbes habitant magnas.

Hic item muta, ut *urbis* dicas, nimis exilis vox erit et exsanguis. Tanta quippe iuncturae differentia est in consonantia vocum proxima-
6 rum. Praeterea idem Virgilius *turrim* dixit, non *turrem*, et *securim*, non *securem:*

Turrim in praecipiti stantem.

Et:

Incertam excussit cervice securim.

Quae sunt, opinor, iucundioris gracilitatis, quam si suo utrumque loco per *e* literam di-
7 cas. At ille, qui interrogaverat, rudis profecto et aure agresti homo: Cur, inquit, aliud alio in loco potius rectiusque esse dicas, non sane
8 intelligo. Tum Probus iam commotior: Noli

sec. manus: *verba versus eius.* Vv. *e vers.* ab interprete profecta videntur. Verba *Tuque - incert. est* sunt tantum in edd. vett. ante Iunt. — *Insubidius*] Edd. vett. et Guelf. *insipidius.* Nostrum dedit ex codd. Carr. Emendd. 1, 12.

§. 5. *Aeneidis*] Ita omnes codd. Guelf. et edd. vett. pro vulg. *Aeneidos.* Supra tamen 2, 3, 5. sine ulla varietate legitur *Aeneidos.* cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 284. — *Est*] Guelf. om. *est.*

§. 6. *Dixit*] Ita Guelf. et edd. vett. et scripsit Long. pro vulg. *dicit.* De Accusat. *turrim* v. Schneider. l. l. p. 209. — *Non*] Guelf. *et non.*

§. 7. *Cur*] Guelf. *cum.* — *Potius*] Gryph. *doctius*, in marg. *potius.*

igitur, inquit, laborare, utrum istorum de-
beas dicere, *urbis* an *urbes*. Nam cum id
genus sis, quod video, ut sine iactura tui pec-
ces, nihil perdes, utrum dixeris. His tum 9
verbis Probus et hac fini hominem dimisit,
ut mos eius fuit erga indociles, prope incle-
menter. Nos autem aliud quoque postea con- 10
similiter a Virgilio duplici modo scriptum in-
venimus. Nam et *tres* et *tris* posuit, eodem
in loco, ea iudicii subtilitate, ut si aliter di-
xeris muta[ve]risque, et aliquid tamen auris
habeas, sentias suavitatem sonitus claudere.
Versus ex decimo hi sunt: 11

Tres quoque Threicios Boreae de gente suprema,
Et tris quos Idas pater et patria Ismara mittit:

res illic, *tris* hic; pensicula utrumque mo-
dulareque: reperies suo quodque in loco sona-

§. 8. *Noli* etc.] Guelf. *Noli igit. inq.* pro: *noli, igit. lab.*

§. 9. *Tum*] Guelf. *tamen.*

§. 10. *Et*] Edd. vett. om. *et*; hab. Guelf., qui inceps dat *in eod. loco.* — *Mutaverisque*] Reg. *utarisque.* H. de Marnef. *mutuaverisque.* — *Claudere*] Edd. vett. *dividere.*

§. 11. *Threicios*] Guelf. *traicios*; mox *quod* pro *os*; tum om. vv. *illic tris.* — *Tres* etc.] Edd. t. *tres hic*, *tris illic.* — *Pensicula* etc.] Sic Reg. man. Mem. Pet. Lugd. et. Torn. et vet. cod. in rg. exempl. Salm. Edd. vett. *utrumque pensicute, modulateque reperies*; quaedam ut Steph. *penula utrumque et moderare*; al. *pensicula utrume moderate.* Ed. an. 1651. et subsequentes: *penula utrumque et modulare*; quod est e coniectura ph. (v. Specim. Emendd. p. 138.). Linc. Guelf. *nsicula* (Guelf. *pensicula*) *modulare utrumque.*

12 re aptissime. Sed in illo quoque itidem Virgilii versu:

Haec finis Priami fatorum,

si mutes, et *hic finis* dicas; durum atque absonum erit, respuentque aures, quod mutaveris. Sicut illud contra eiusdem Virgilii insuavius facias, si mutes:

Quem das finem, rex magne, laborum?

Nam si ita dicas: *Quam das finem*, iniucundum nescio quo pacto et laxiorem vocis sonum
13 feceris. Ennius item *rectos cupressos* dixit contra receptum vocabuli genus, hoc versu:

Capitibus nutantis pinos rectosque cupressos.

Firmior ei, credo, et viridior sonus esse vocis visus est, *rectos* dicere *cupressos*, quam *re-*
14 *ctas*. Contra vero idem Ennius in *Annali* duodevicesimo *aëre fulva* dixit, non *fulvo*;

Gron. pat. in marg.: Iun. *Utrumque pensiculate modulateque.* l. *Utrumque pensicula e modulatu* aut *modulamine.* Int. h. c. *simili usus modulamine. Sc.* Addit I. G.: ut scias haec Scriveriana esse. — *Quodque*] Edd. vett. *quicque* (*quidque*). Guelf. *suos quidque in l.*

§. 12. *Si* etc.] Vulg. *simul ut et hic;* et ita Lugd. min.; Guelf. *simul et ut hic.* Nostrum dedit e Reg. I. G. Lugd. mai. *si mutes hic et hic finis.* Mercer. ad Non. *Si mutes ut hic finis d.*, quod innuere videtur lectio Guelf. — *Facias*] Guelf. *facies.*

§. 13. *Ennius*] Cf. Non. sub v. cupressus. Ruddimann. I. p. 11. annot. 61. — *Capitibus*] Scrib. sive certe pronunciandum: *Captibu'.* cf. Non. 3, 34. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 171. Pro *nutantes* marg. Gryph. hab.: al's *nutantibus.* Guelf. hab. *mutantis.* — *Viridior*] Scheff. *vividior*, quod coniecerant Scriv. et Ois. Sed I. G. confert 2, 3.: ut sonus — esset viridior vegetiorque.

§. 14. *Ennius*] Cf. 2, 26, 12. — *Fulva*] Guelf.

non ob id solum, quod Homerus ἠέρα βαθεῖαν dicit: sed quod hic sonus, opinor, vocabilior [est] visus et amoenior. Sicuti M. etiam Ci- 15
ceroni mollius teretiusque visum est, in quinta *in Verrem fretu* scribere, quam *freto: Perangusto*, inquit, *fretu divisa.* Erat enim crassius iam vetustiusque, *perangusto freto* dicere. Itidem in secunda, simili usus modu- 16
lamine: *manifesto peccatu*, inquit, non *peccato:* hoc enim scriptum in uno atque in altero antiquissimae fidei libro Tironiano repperi. Verba sunt Ciceronis haec: *Nemo ita* 17
vivebat, ut nulla eius vitae pars summae turpitudinis esset expers: nemo ita in manifesto peccatu tenebatur, ut cum impudens fuisset in facto, tum impudentior videretur,

ifulva. An *in fulva?* — *Vocabilior*] Gryph. *vocalior.* Guelf. *vocabulior.* Sciopp. et Steph. *hoc habilior*; hinc nonnulli fecerunt *cohabilior*; Ois. aliique: *notabilior.* Nostra lectio est in codd. Gron. Torn. et edd. vett. V. *est* om. Reg. et Lugd. mai. *est* et *visus* om. Memm. et Pet.; neutrum desiderari censuit I. G.

§. 15. *M. etiam Cic.*] Ordinem vv. vulgat. *etiam M. Cic.* mutavi e Reg. Tum cod. Ois. hab. *rectiusque* pro *teret.* Dein v. *est* addidi ex edd. vett. — *Quinta*] Cap. 66. — *Vetustiusque*] Ita Guelf. Reg. Lugd. ut. Pet. Mem. Linc. Scheff. et Ms. Ois. pro *vastiusqae*; *iam* accessit e Reg. Pro eo Lugd. mai. hab. *q*, cum eis ductibus, qui notare solent *quam.* Praeterea ante Scheff. *enim erat* exhibet, quod probare videtur I. G.: sic, dicens, denique venimus ad Gellii elegantiam. cf. 2, 8, 7. 10, 13, 4. Deinceps Guelf. dat: *fretu divisa erat dicere*; ubi *erat* ex antecedd. ortum.

§. 16. *Secunda*] Cap. 6. — *In*] Guelf. om. *in.*

§. 17. *Nemo*] Guelf. *non*; mox: *tum imprudens f. in f. cum imprud.*

18 *si negaret.* Huius autem vocis cum elegantior hoc in loco sonus [est], tum ratio certa
19 et probata est. Hic enim *peccatus*, quasi *peccatio*, recte Latineque dicitur: sicut: hic *incestus*, non qui admisit, sed quod admissum est, et hic *tributus*, quod *tributum* nos dicimus, a plerisque veterum dicta sunt. Hic quoque *allegatus*, et hic *arbitratus* pro *allegatione* proque *arbitratione* dicuntur. Qua ratione servata, *arbitratu* et *allegatu meo* di-
20 cimus. Sic igitur *in manifesto peccatu* dixit, ut *in manifesto incestu* veteres dixerunt: non quin Latinum esset, *peccato* dicere: sed quia in loco isto positum subtilius ad aurem
21 molliusque est. Lucretius aeque auribus inserviens *funem* feminino genere appellavit, in hisce versibus:

Haud, ut opinor, enim mortalia secla superne
Aurea de coelo demisit funis in arva;

cum dicere usitatius manente numero posset:

Aureus e coelo demisit funis in arva.

22 Sacerdotes quoque feminas M. Cicero *antistitas*

§. 18. *Est*] V. *est* om. edd. vett.; pro eo Iunt. et Ald. hab. *et*.

§. 19. *Hic*] Pronom. *hic* restituit I. G., quum nonnulli editt. recentt. omisissent. Hab. omnes libb. — *Alleg. proque*] Vv. *alleg. proque* om. Guelf.; mox hab. *in eo* pro *meo*.

§. 21. *Inserviens*] Ed. Gron. prior operar. vitio *serviens*. — *Versibus*] Lib. 2, 1154. Cf. etiam Non. sub v. *funis*. Ruddimann. I. p. 25. not. 33. Pro *Haud* edd. ante Iunt. hab. *Nunc*.

§. 22. *Quoque*] Edd. ante Iunt. *etiam*. Dein Guelf. *dixit*. —

dicit, non secundum grammaticam legem *antistites.* Nam cum insolentias verborum a veteribus dictorum plerumque respueret, huius tamen verbi in ea parte sonitu delectatus: *sacerdotes,* inquit, *Cereris atque illius fani antistitae.*
23 Usque adeo in quibusdam neque rationem verbi, neque consuetudinem, sed solam aurem secuti sunt suis verba modulis pensitantem.
24 *Quod qui non sentiunt,* inquit item ipse M. Cicero, cum de numerosa et apta oratione dissereret, *quas auris habeant, aut quid in iis hominis simile sit, nescio.*
25 Id vero cumprimis apud Homerum veteres grammatici annotaverunt, quod, cum dixisset quodam in loco κολοιούς τε ψῆράς τε, alio in loco non ψηρῶν τε, sed ψαρῶν dixit:

Τῶν δ' ὥς τε ψαρῶν νέφος ἔρχεται ἠὲ κολοιῶν,

secutus non communem, sed propriam in quocunque vocis situ iucunditatem: nam si alterum in alterius loco ponas, utrumque feceris situ insuave.

CAPUT XXI.

Verba T. Castricii rhetoris ad discipulos adolescentes de vestitu atque calceatu non decoro.

1 T. Castricius, rhetoricae disciplinae doctor, qui habuit Romae locum principem de-

rumque] Fuerunt qui *pleraque* scriberent. v. Ruddimann. II. p. 63. annot. 47. — *Inquit*]. In Verr. 5.

§. 25. *Homerum*] Il. 16, 583. 17, 755. — *Communem*] Guelf. *omnem.* — *Quocunque*]. Ita edd. vett. vulg. *quoque.* — *Alterius*]. Reg. *altero.*

Cap. XXI. *Calceatu*] Edd. vett. *calciatu.*

§. 1. *Principem*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *prae-*

clamandi et docendi, summa vir auctoritate gravitateque, et a divo Hadriano in mores atque literas spectatus, cum me forte praesente (usus enim sum eo magistro) discipulos quosdam suos senatores vidisset die feriato tunicis et lacernis indutos et gallicis calceatos: *Equidem*, inquit, *maluissem, vos togatos esse: pigitum est, cinctos saltem esse et penulatos. Sed si hic vester huiuscemodi vestitus de multo iam usu ignoscibilis est: soleatos tamen vos populi Romani senatores per urbis vias ingredi nequaquam decorum est, non hercle vobis minus, quam illi tum fuit, cui hoc M. Tullius pro turpi crimine*
2 *obiectavit.* Haec me audiente Castricius, et

cipue. Mox *et doc.* pro *ac doc.* dedi cum edd. vett. — *Spectatus*] I. e. morum atque literarum magister electus. Plin. Epist. 4, 13, 11.: *Rogo ut -- circumspicias praeceptores. Falster.* Fort. *in* significat: *quod attinet ad*; (cf. Tursellin. de Partic. p. 320.) ut sensus sit: Magni eum aestimasse Hadrianum propter mores. Beloe transfert: *respected for the purity of his morals and his attainments in litterature.* — *Forte*] *Forte* addidit I. G. e Torn. Reg. et Lugd. mai., et mox ex iisdem et Lugd. min. atque Pet. edidit *usus enim sum* pro: *usus sum enim.* Guelf. *usque enim sum.* — *Die fer.*] Guelf. *fer. die.* — *Gallicis*] Sciopp. et infra his: *caligis* et *caligas.* Deinceps Guelf. *calciatos*; et infr. *calciament.* — *Pigitum est*] Signum interrogationis post *penul.* ponit Ois. Contra I. G. vv. *pigitum est* interposita accipit: *esse* (*pigitum est!*) *cinctos* etc. coll. Macrob. Sat. 2, 10.: quod me reip. maxime misertum est. — *Nequaquam*] Cf. Suet. Calig. c. 52. Meiners, *Geschichte des Verf. der Sitten der Römer.* p. 155 sq. — *Hercle*] Guelf. *hercl'e* (hercule). — *Illi*] Gron. intelligit M. Antonium. Rectius Falster. p. 293. *Verrem*; coll. Cic. in Verr. 5, 33.; Stetit soleatus praetor Romanus etc.

quaedam alia ad eam rem conducentia Roma-
ne e severe dixit. Plerique autem ex iis, 3
qui audierant, requirebant, cur soleatos di-
xisset, qui gallicas, non soleas, haberent. Sed 4
Castricius profecto scite atque incorrupte lo-
cutus est. Omnia enim ferme id genus, qui- 5
bus plantarum calces tantum infimae tegun-
tur, cetera prope nuda et teretibus habenis
vincta sunt, *soleas* dixerunt; nonnunquam
voce Graeca *crepidulas*. *Gallicas* autem ver- 6
bum esse opinor novum, non diu ante aeta-
tem M. Ciceronis usurpari coeptum; itaque
ab eo ipso positum est in secunda Antoniana-
rum: *Cum gallicis*, inquit, *et lacerna cucur-
risti.* Neque in ea significatione id apud 7
quenquam alium scriptum lego gravioris dum-
taxat auctoritatis scriptorem; sed ut dixi, cre-
pidas et crepidulas, prima syllaba correpta,
id genus calceamentum appellaverunt, quod
Graeci κρηπῖδας [vocant], eiusque calceamenti
sutores crepidarios dixerunt. Sempronius Asel- 8
lio in libro *Rerum gestarum* quarto decimo:
Crepidarium, inquit, *cultellum rogavit a
crepidario sutore.*

§. 3. *Audierant*] Nonnullae edd. recentt. *audi-
ent*, contra libb.

§. 5. *Infimae teg.*] Edd. vett. *in fine teg.* Guelf.
ne. Iunt. *in fime.* Ald. *infime.* Mox pro *vincta*
vett. hab. *iuncta*, Gryph. marg. *vincta*.

§. 6. *Est*] Guelf. om. *est*; mox hab. *Antonia-
n*, quod probum esse videtur. V. Cic. in Ant. 2,
extr.

§. 7. *Vocant*] Edd. vett. om. v. *vocant*; atque
ile *appellant* ex antecedd. intelligi potest. V. Ae-
l. V. H. 9, 3. Herodian. 4, 8. Valer. Max. 9, 1, 4.
ern.

CAPUT XXII.

Comprecationes, quae ritu Romano fiunt diis, expositae sunt in libris sacerdotum; inter quas Marti *Nerienem* tribuunt: et quid *Neriene* seu *Nerio* nomen importet.

1 Comprecationes deûm immortalium, quae ritu Romano fiunt, expositae sunt in libris sacerdotum populi Romani et in plerisque an-
2 tiquis orationibus. In iis scriptum est: *Luam Saturni, Salaciam Neptuni, Horam Quirini, Iurites Quirini, Maiam Volcani, Heriem*

Cap. XXII. *Sunt*] Steph. p. 573. aliique eum secuti in ind. capp. om. v. *sunt*; Guelf. om. antea v. *fiunt*.

§. 1. *Deûm*] Edd. vett. *deorum*. Nostrum Guelf. firmat. — *Fiunt*] Edd. vett. *diis fiunt*. Voc. *diis* om. cum codd. (Guelf. Iunt. et Ald.) Steph.; e lemmate illatum videtur. — *Libris*] Qui *indigitamenta* dicti sunt. cf. Ois. et Serv. ad Virg. Georg. 1, 21. quem laudavit I. G.

§. 2. *Luam*] Ms. Ois. et Iunt. *Lacam*; edd. vett. *Laciam*; Guelf. *latam*. cf. Turneb. Advers. 19, 11. Idem 30, 32. leg. *Latium*, a Latio. *Lucam* Mem. et Pet. *Latam* (quasi tenderet ad *Laram*. *I. G.*) Linc. Nostrum est in Reg. et Lugd. ut. et dedit iam Steph. De Salacia (Guelf. *Salatina*) cf. Scalig. Append. ad Coni. in Varron. et Pric. ad Appul. Apol. p. 90. quem laudavit I. G. — *Horam*] Cf. Ovid. Metam. 14, 851. — *Iurites Quirini*] Reg. *quirinunrites quiritu*; ex eodem Lamb. *quirini virites quirini*; ut hab. etiam Lugd. mai.; sed min. *virites quiricii*; Linc. *furites quirini* aut *ioti*. Ms. Ois. et Guelf. *Virites Quiritii*. Edd. vett. (praeter Iunt. ubi est *I. Quirini*; Gryph. marg. 1539. 1542. hab. *Iuriten*. Marg. Gryph. 1591. *Inritem*.) *Iurites Quiritii*; Turneb. l. l. 19, 11. *Caritia Quiritii*. Partem doctrinae Romanae obscurissimam et impenetrabilem hanc esse

Iunonis, *Molas Martis*, *Nerienemque Martis*. Ex quibus id quod postremum posui, sic plerosque dicere audio, ut primam in eo syllabam producant, quo Graeci modo dicunt *νηρεῖδας*: sed qui proprie locuti sunt, primam correptam dixerunt, tertiam produxerunt. 3 Est enim rectus casus vocabuli [eius], sicut in libris veterum scriptum est, *Nerio*. Quanquam 4 M. Varro in satira Menippaea, quae inscribitur *Σκιομαχία*, non *Nerio*, sed *Nerienes* vocative dicit in his versibus:

Te Anna ac Perenna, Panda, te Lato, Pales,

annotavit I. G. — *Maiam*] Steph. *Naiam*. Ms. in margi cod. Voss. *Manum*. cf. Macr. Sat. 1, 12. *Maiam* firmant Torn. et edd. vett. Guelf. *Maïa*. Deinceps *Vulc*. Guelf. et edd. ante Iunt. — *Heriem*] Edd. vett. *Nerien*: Turneb. *Nerienem*. Reg. *herien*; quod recepit Long. Guelf. Lugd. ut. et Pet. *heriem*. — *Molas*] Torn. Reg. et Scheff. atque Iunt. *Moles*. — *Nerienemque M.*] Edd. vett. praeter Iunt. *Nerienem quoque M.*

§. 3. *Id*] Guelf. om. *id*. — *Proprie*] Ita Reg. Lugd. mai. Torn. et v. c. Ois. Vulg. *probe*. Deinde Torn. et v. c. Ois. *correptim*.

§. 4. *Eius*] Edd. vett. et Guelf. om. *eius*. Mox *Menippia* hab. edd. ante Bonon.; Bon. *Menippea*. — Σκιομαχία] Vulg. *σκιαμ.*; *σκιομ.* est in omnibus codd. cf. Varr. Fragm. p. 304. Edd. vett. add. *vel κριομαχία i. e. arietum pugna*. V. Politian. Miscell. c. 34. Eaedem mox hab. *Neriones* pro *Nerienes*; in versu autem *Nerienes*. — *Te* etc.] Ita Reg. Lugd. ut. Torn. Sciopp. et Turneb. l. l. quibus accedunt codd. Guelf. et Franequer. ap. Burmann. in Antholog. Lat. V. 1. p. 56. col. 2. nisi quod *Peranna* hab.; Linc. *te amina ac peramna*. Carr. ant. LL. 1, 1: *Ted' Anna Perenna* (cf. Ois.). Edd. vett. *Theanna* (Iunt. *Teanna*) *et Peranna*. Scalig. ad Varron. p. 80. *Te Anna et Peranna*. Scriv. cod. *Te Anna, te Peranna*. Al. *Θεὰ Anna*, *Peranna*. Popma ad Varr. Fr. p. 381. Bip.

Nerienes, [*et*] *Minerva*, *Fortuna*, *ac Ceres*.
5 Ex quo nominandi quoque casum eundem fieri necessum est. Sed *Nerio* a veteribus sic de-
6 clinatur, quasi Anio; nam perinde ut *Anienem*, sic *Nerienem* dixerunt tertia syllaba
7 producta. Id autem, sive *Nerio* sive *Nerienes* [est], Sabinum verbum est, eoque signi-
8 ficatur virtus et fortitudo. Itaque ex Claudiis, quos a Sabinis oriundos accepimus, qui erat egregia atque praestanti fortitudine, *Nero* ap-
9 pellatus est. Sed id Sabini a Graecis accepisse videntur, qui vincula et firmamenta membrorum νεῦρα dicunt; unde nos quoque
10 Latine *nervos* appellamus. *Nerio* igitur Martis vis, et potentia, et maiestas quaedam esse

Te Anna, perenna. Laberii Mimus erat: Anna Perenna. cf. 16, 7. Non. sub v. Colabella. Deinceps edd. vett. praeter Iunt. *Pranda*; nostrum ex antiquis libb. laudat Turn. Scriv. cod. om. Tum edd. vett. et Guelf. *Celato* (Iunt. *telato*); unde Scalig. aliique: καὶ Λατὼ, Turneb. *Latona*, *et Pal.* s. *te Lato*; Scriv. cod. *te Latona*, *te Pales.* Grot. in notis ad Aratea p. 38. coni. *Θέα Anna Peranna*, *Panda* καὶ Λατὼ, *Pales.* — *Nerienes* etc.] Ascens. et cod. Scriv. *Ner. et M.*; copula carent reliquae edd. vett. et codd. Gron. Franequer. et Guelf.; Carr. coni. *Te Ner.*, *M.*; *Minervam* hab. Reg.

§. 5. *Declinatur*] Reg. et Lugd. mai. *declinabitur*. An *declinabatur*? Cf. Ruddimann. I. p. 60. annot. 83.

§. 6. *Producta*] Reg. om. v. *prod.* Et forsan iam non id egit, ut attenderet ad istam ipsam quantitatem, sed solam formationem. *I. G.*

§. 7. *Sive Ner.*] Guelf. *seu Ner.* V. *est* om. Sciopp., et commode abest.

§. 8. *Nero*] Cf. Suet. Tib. c. 1. ibiq. Casaub.

§. 9. *A Gr.* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro: *Sab. accep. a Gr. v.* — Νεῦρα] Guelf. *neura*.

Martis demonstratur. Plautus autem in Tru- 11
culento coniugem esse Nerienem Martis dicit,
atque id sub persona militis in hoc versu:

Mars peregre adveniens salutat Nerienem
uxorem suam.

Super ea re audivi non incelebrem hominem 12
dicere, nimis comice Plautum imperito et in-
condito militi falsam novamque opinionem
tribuisse, ut Nerienem coniugem esse Martis
putaret. Sed id perite magis quam comice 13
dictum intelliget, qui leget Cn. Gellii anna-
lem tertium, in quo scriptum est, Hersiliam,
cum apud T. Tatium verba faceret, pacem-
que oraret, ita precatam esse: *Neria Martis*
te obsecro pacem dare, uti liceat nuptiis pro-
priis et prosperis uti, quod de tui coniugis
consilio contigit, uti nos itidem integras
raperent, unde liberos sibi et suis posteris,
et patriae pararent. De tui, inquit, *coniugis* 14
consilio, Martem scilicet significans; per quod
apparet, non esse id poëtice a Plauto dictum;
sed eam quoque traditionem fuisse, ut Nerio
a quibusdam uxor esse Martis diceretur. In- 15
ibi autem animadvertendum est, quod Gellius

§. 11. *Truculento*] 2, 6, 34.

§. 13. *Id perite*] Mem. et Pet. *imperite;* Linc. et Guelf. *id imperite* s. *imperitiae;* nostrum est in Lugd. ut. et edd. vett. atque Steph.; Reg. ignorat v. *perite.* Mox *Gelii* hab. edd. ante Ald. — *Neria*] Lugd. min. *Nerio;* dein Sciopp. et Guelf. *date.* Pro *uti* edd. vett. hab. *ut.* Tum Ois. pro *propriis* malebat *propitiis,* et om. seq. *et;* reiiciente I. G. qui comparat Virg. *propriamque dicabo.* — *Et*] Copulam om. Steph., invitis libb. omnibus. Dein Guelf. *et patr.* unde *et* addidi, quod vulg. aberat.

§. 14. *Apparet*] Torn. *ab re.*

§. 15. *Inibi*] Guelf. *ibi.*

Neria dicit per *a* literam, non *Nerio*, neque
16 *Nerienes*. Praeter Plautum etiam, praeterque Gellium Licinius Imbrex, vetus comoediarum scriptor, in fabula, quae *Neaera* inscripta est, ita scripsit:

Nolo ego Neaeram te vocent, sed Nerienem;
Cum quidem Marti es in connubium data.

17 Ita autem [se] numerus huiusce versus habet, ut tertia in eo nomine syllaba, contra quam supra dictum est, corripienda sit; cuius sonitus quanta apud veteres indifferentia sit, notius est, quam ut plura in id verba sumenda
18 sint. Ennius autem in primo *Annali* in hoc versu:

Nerienem Mavortis et Herclem,

§. 16. *Praeterque*] Guelf. *praeter* sine *que*. — *Neaera*] Ed. Rom. *Nehera*. Guelf. *nerea*. — *Neaeram*] Ita Lugd. min. et edd.; Lugd. mai. *Neaerem*; Guelf. *neeram*; Reg. *Neaere*, quod dedit Long. Pet. *Neaera*. Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 38.: *Nolo ego N. te, sed N. vocent.* — *Cum* etc.] Both. *quandoquidem*. Voss. *quandoquidem es Marti*, s. *quandoquidem in connub. M. es data*. Guelf. *cum quidam*. Fort. legend. *cum quondam*.

§. 17. *Autem*] Hoc v. adiunxi ex edd. vett. Guelf. Torn. Sciopp. Deinceps edd. vett. pro *se* dant *senarii*, quod recepit Long.; et *se* et *senarii* om. Guelf.; unde seiunxi. Mox pro *habet* edd. ante Iunt. hab. *est*. — *Sonitus*] Guelf. Ms. Ois. et edd. ante Iunt. *sonus*; ed. Rom. *semis*.

§. 18. *Mavortis* etc.] Edd. vett. et Guelf. *Ner. Mavortis. Et hercle, nisi* (Guelf. *hercl'e si*), *quod min. solet num. servare* (Iunt. Ald. *servavit*), *primam syllab. tetendit* (Guelf. Iunt. Ald. *intendit*). Priorem partem vocis *nisi* revocari debere ad praecedens *hercle* (*herclem*) vidit Steph. Nostram lectionem comprobant codd. Gron.

si, quod minime solet, numerum servavit, primam syllabam intendit, tertiam corripuit. Ac 19
ne id quidem praetermittendum puto, cuicuimodi est, quod in commentario quodam Servii Claudii scriptum inveni[mus], *Nerio* dictum quasi *Neïrio*, hoc est, sine ira et cum placiditate: ut eo nomine mitem tranquillumque fieri Martem precemur; *ne* enim particula, ut apud Graecos, ita plerumque in Latina quoque lingua, privativa est.

CAPUT XXIII.

M. Catonis, consularis et censorii, pulcherrima exprobratio contra philosophantes nomine, et non re.

M. Cato, consularis et censorius, publicis 1
iam privatisque opulentis rebus, villas suas inexcultas et rudes, ne tectorio quidem praelitas fuisse dicit ad annum usque aetatis suae septuagesimum. Atque ibi postea his verbis

§. 19. *Id*] *Id* cum Long. praetuli vulgato *hic*, quod hab. etiam Guelf. Linc. Memm. et Pet.; sed illud Reg. Lugd. ut. et Scheff. atque edd. vett. Deinde *cuiusmodi* pro *cuic.* est in edd. vett.; *cui cuiusmodi* in Guelf. V. ad 2, 8, 6. 12, 2, 2. — *Claudii*] Torn. *Cladii*; inde Ois. *Clodii*, i. e. *Claudii*. Dein *inveni* hab. edd. vett. et Guelf.

Cap. XXIII. *Exprobratio*] Edd. ante Iunt. in ind. capp. hab. *probatio*. Guelf. *exprobatio*.

§. 1. *Opulentis*] Ita Reg. Lugd. ut. Mem. Pet. Scheff. et Iunt. Vulg. (Guelf.) *opulentus* (ed. Rom. *opulentu*), sine sensu. v. I. G. Etiam in Salm. exempl. adscriptum est: *γρ. tis.* — *Villas*] Plutarch. vit. Cat. τῶν δὲ ἐπαύλεων αὐτοῦ μηδεμίαν εἶναι κεκονιαμένην. — *Ibi*] Guelf. om. *ibi* et pro *post.* hab. *poena.* —

utitur: *Neque mihi*, inquit, *aedificatio, neque vasum, neque vestimentum ullum est manu pretiosum, [neque] pretiosus servus, neque ancilla. Si quid est*, inquit, *quod utar, utor; si non est, egeo. Suum cuique per me uti atque frui licet.* Tum deinde addit: *Vitio vertunt, quia multa egeo; at ego illis,*
2 *quia nequeunt egere.* Haec mera veritas Tusculani hominis, egere se multis rebus, et nihil tamen cupere dicentis, plus hercle promovet ad exhortandam parsimoniam, sustinendamque inopiam, quam Graecae istorum praestigiae philosophari sese dicentium, umbrasque verborum inanes fingentium; qui se nihil habere, et nihil tamen egere, ac nihil cupere dicunt, cum et habendo et egendo et cupiendo ardeant.

Manu pretiosum] Edd. vett. *in manu pr.*; Steph. una voce: *manupr.* Gellium certe dixisse: manu pret., i. e. artificio et labore et tempore, quod exornando impositum, affirmat I. G. Seq. *neque* om. Reg.; Steph. post v. *ancilla* addidit *est*, repugnantibus libb. *Pretiosum servum* Falster. intelligebat *coquum*, luxuriae ministrum, coll. 11, 2, 5. — *Quod*] Guelf. et edd. vett. *quo*. cf. 7, 15, 2. Ruddimann. II. p. 196. annot. 58. — *Egeo*] Steph. (Specim. Emendd. p. 102.) interpretatur Gallice: *je m'en passe.* Cum edd. vett. et Guelf. Long. edidit: *ego sum, cuique*; unde amicus Stephani: *ego sum, cui se semper uti atq. f. l.* Marg. Gryph. pro *cuique* hab. *cui*; quod antique positum pro *cuique* probare videtur Schegk. ad Vell. Paterc. 2, 35. p. 850. Ruhnk. — *Ego*] Vulg. *egeo*. Edd. vett. et Steph. *ego*. Guelf. *ego illisque neq.*

§. 2. *Exhortandam*] Pro suspecto hab. hoc v. Steph. Apolog. Gell. p. 27. Guelf. *exortandum*. Sed dici *hortari aliquam rem* opposuit I. G. laudato Gron. ad Senec. Ep. 121. cf. Ruddimann. II. p. 170. annot. 51. Antea pro *promov.* Gryph. hab. *commovet.* v.

CAPUT XXIV.

Quaesitum tractatumque, quid sint *manubiae*: atque inibi dicta quaedam de ratione utendi verbis pluribus, idem significantibus.

In fastigiis fori Traiani simulacra sunt sita 1
circumundique inaurata equorum atque signo-
rum militarium; subscriptumque est: EX MA-
NUBIIS. Quaerebat Favorinus, cum in area 2
fori ambularet, et amicum suum consulem
opperiretur causas pro tribunali cognoscentem,
nosque tunc eum sectaremur: quaerebat, in-
quam, quid nobis videretur significare proprie
manubiarum illa inscriptio. Tum quispiam, 3
qui cum eo erat, homo in studiis doctrinae
multi atque celebrati nominis: *Ex manu-
biis*, inquit, *significat ex praeda; manu-
biae enim dicuntur praeda, quae manu capta
est.* Etiamsi, inquit Favorinus, opera mihi 4
princeps et prope omnis in literis disciplinis-
que Graecis sumta est: non usque eo tamen
infrequens sum vocum Latinarum, quae sub-
sicivo aut tumultuario studio colo, ut hanc

Steph. l. l. — *Et cup.*] Copulam tollit Steph. Specim. Emendd. p. 104. et comma pro ea ponit, ut sensus sit: cupiditate ardeant non minus cum habent, quam cum egent. De re cf. Barth. Adv. 2, 12. 49, 3.

Cap. XXIV. *Inibi*] Guelf. *verba* pro *inibi*.

§. 1. *Fori*] V. Lips. de Magnit. Rom. 3, 7. et nummum ap. I. G. ad h. l. — *MANUBIIS*] Steph. *Manubieis*, invitis libb. h. l. et infra; aliquoties codd. Gron. *manibus*. Vocem a *manuor* formatam esse annotavit I. G. coll. 16, 7.

§. 2. *Cum in ar.*] Guelf. *in eum in ar.*

§. 4. *Tamen* etc.] Guelf. *tamen igitur freq.* — *Subsicivo*] Edd. ante Iunt. *succis.*; Guelf. *subcisivo*.

ignorem manubiarum interpretationem vulgariam, quod esse dicantur manubiae praeda. Sed quaero, an M. Tullius, verborum homo diligentissimus, in oratione, quam dixit *De lege agraria* Kalendis Ianuariis, *contra Rullum*, inani et illepida geminatione iunxerit *manubias* et *praedam*, si duo haec verba idem
5 significant, neque ulla re aliqua dissident." Atque, ut erat Favorinus egregia vel divina quadam memoria, verba ipsa M. Tullii statim
6 dixit. Ea nos hic adscripsimus: *Praedam, manubias, sectionem, castra denique Cn. Pompeii sedente imperatore decemviri vendent.* Et infra itidem duo haec simul iunctim posita dixit: *Ex praeda, ex manubiis,*
7 *ex auro coronario.* Ac deinde ad eum convertit, qui manubias esse praedam dixerat; et: Videturne tibi, inquit, utroque in loco M. Cicero duobus verbis idem, sicuti tu putas, significantibus inepte et frigide esse usus, ac tali ioco dignus, quali apud Aristophanem fa-

Reg. Lugd. ut. Pet. aliique *subsic.* v. ad 18, 10, 8. Deinceps *atque* pro *aut* edd. vett. Illud recepit Long. Mox voc. *manubiarum* adiunxi e Reg. et Lugd. mai., quum vulg. deesset. Ex Torn. annotatum video: *manubiorum interpr.* — *Esse*] Guelf. om. *esse*; et mox v. *homo*. — *Ianuariis*] Edd. vett. *Ianuarii.* Guelf. *Ian.*; mox idem omisso v. *inani* hab. *et lepida.* Non inepte. Postea idem om: *ulla.*

§. 5. *Egregia* etc.] Edd. vett. *egreg. quad. vel div. mem.* Vulgat. firmat Guelf.

§. 6. *Ea* etc.] Ita Reg. et Lugd. mai. pro vulg. *Ea nos adscribimus hic.* — *Sectionem*] I. e: redemptionem. v. Salmas. de U. c. 18. Non. sub v. *Manubias.* — *Infra*] Cap. 4. — *Duo*] Guelf. *dum.*

§. 7. *Ioco*] Guelf. *loco*; mox *quale.* — *Aristophanem*] Ran. 1185 sqq. —

cetissimum comicorum Euripides Aeschylum
insectatus est? cum ait:

Δὶς ταὐτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος.
Ἥκω γὰρ εἰς γῆν, φησὶ, καὶ κατέρχομαι.
Ἥκω δὲ ταὐτόν ἐστι τῷ κατέρχομαι.
Νὴ τὸν Δί', ὥσπερ εἴ τις εἴποι γείτονι,
Χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει κάρδοπον.

Nequaquam vero, inquit ille, talia videntur, 8
quale est *μάκτρα καὶ κάρδοπος*; quae vel a poëtis
vel oratoribus Graecis nostrisque venerandae
et ornandae rei gratia duobus eadem pluri-
busve nominibus frequentantur. Quid igitur, 9
inquit Favorinus, valet haec repetitio instau-
ratioque eiusdem rei sub alio nomine, in *ma-
nubiis* et in *praeda?* Num ornat, ut alioqui
solet, orationem? Num eam modulatiorem
aptioremque reddit? Num onerandi vel ex-
probrandi criminis causa exaggerationem ali-
quam speciosam facit? Sicuti in libro eiusdem
M. Tullii, qui *De constituendo accusatore* est,
una eademque res pluribus verbis vehementer
atque atrociter dicitur: *Sicilia tota, si una
voce loqueretur, hoc diceret, quod auri, quod
argenti, quod ornamentorum in meis urbibus,*

Ἥκω etc.] Edd. ante Ald.: τὸ κατέρχ. ἥκω δὲ ταὐτόν ἐστι.

§. 8. *Καὶ*] *Καὶ* pro *et* dederunt edd. vett. — *Vel*] *Vel* accessit e Reg. et Torn.; mox e Reg. est *vener.* i. e. ad venerationem extollendae, venerabilis reddendae, ut explicat I. G. coll. 14, 4.: severis atque venerandis verborum coloribus. Vulg. *celebrandae.* Nescio unde Long. ediderit: *celebrandae et venerandae.*

§. 9. *Alioqui*] Scheff. *aliquos*; Reg. *aliqui*; ut edidit Long. Edd. ante Iunt. et Guelf. *aliquis.* — *Sicuti*] Edd. ante Iunt. *sicut.* Guelf. *sic in l.* — *Quod orn.*]

sedibus, delubris fuit. Nam cum urbes totas
semel dixisset, sedes, delubraque addidit, quae
10 sunt ipsa quoque in urbibus. Item in eodem
libro simili modo: *Siciliam*, inquit, *provinciam C. Verres per triennium depopulatus*
esse, Siculorum civitates vastasse, domos
11 *exinanisse, fana spoliasse dicitur.* Haec,
quid videtur, cum Siciliam provinciam dixerit,
atque etiam insuper civitates addiderit; domos
etiam et fana, quae infra posuit, comprehendisset,
verba haec item multa atque varia:
depopulatus esse, vastasse, exinanisse, spoliasse,
nonne unam et eandem vim in sese
habent? Sane. Sed quia cum dignitate orationis
et cum gravi verborum copia dicuntur,
quanquam eadem fere sint et ex una sententia
cooriantur, plura tamen esse existimantur;
quoniam et aures et animum saepius feriunt.
12 Hoc ornatus genus, in crimine uno vocibus
multis atque saevis exstruendo, ille iam tunc
M. Cato antiquissimus in orationibus suis celebravit,
sicuti in illa, quae inscripta est *De decem hominibus*,
cum Thermum accusavit,
quod decem liberos homines eodem tempore
interfecisset, hisce verbis eandem omnibus rem

Guelf. *quodque.* — *Cum* etc.] Reg. *cum plures urbes semel totas d.*

§. 11. *Haec*] Edd. ante Iunt. et Guelf. pro *haec* hab. *et.* Ald. *ecquid vid.*, quod probum mihi esse videtur, signo interrogationis post *videtur* posito. In nostra lectione *haec* referend. videtur ad *verba*, et *quid vid.* ut parenthesi inclusa intelligenda. — *Ex*] Praepos. om. quaedam edd. recentt.

§. 12. *Ornatus genus*] Guelf. *genus ornatus.* — *Inscripta*] Guelf. *scripta.* v. 3, 16, 7.; idem om. seq. *De.* — *Eandem* etc.] Edd. vett. *eand. rem omnib. sign.* Guelf. om. *rem.* —

gnificantibus usus est; quae quoniam sunt
loquentiae Latinae tunc primum exorientis
umina quaedam sublustria, libitum est ea
nibi ἀπομνημονεύειν: '*Tuum nefarium facinus*
piore facinore operire postulas; succidias
umanas facis, tantas trucidationes facis,
ecem funera facis, decem capita libera in-
rficis, decem hominibus vitam eripis, in-
cta causa, iniudicatis, incondemnatis. Item 13
Cato in orationis principio, quam dixit in
natu *pro Rhodiensibus*, cum vellet res ni-
s prosperas dicere, tribus vocabulis idem
ntientibus dixit. Verba eius haec sunt: *Scio* 14
lere plerisque hominibus in rebus secundis
que prolixis atque prosperis animum ex-
llere, atque superbiam, atque ferociam au-
scere. Itidem Cato, ex *Originum* septimo, 15
oratione, quam contra Servium Galbam dixit,
mpluribus vocabulis super eadem re usus
: *Multa me dehortata sunt huc prodire,*

mina etc.] Edd. vett. *lumina verba quaed.* (edd.
lunt. et Guelf. *quidem*). Quae quidem lectio
picionem apud me movet, ista: *verba quid.* (s.
ed.) *subl.* a viro quodam docto vocis *lumina* in-
pretandae causa adiuncta esse, nisi forte ab ipso
lio addita illa credere malueris, *lumina i. e. ver-*
quaed. subl. s. *lumina, verba quidem* (i. e. quae
dem sunt vv.) *subl.* — *Libitum est*] Guelf. *ut ibi*
est; mox idem om. *Tuum.* — *Succidias*] I. e.
r succidiae, unde saepius aliquid succiditur, ho-
ibus uteris. v. Ois. Deinceps Reg. et Torn. *tan-*
trucidationem. Vv. *tant. truc. fac.* om. edd.
; Guelf. om. vv. *tant.* -- *funera fac.* — *Incon-*
natis] Sic Reg. Vulg. *indemnatis.* Supra: villas
cultas.

§. 13. *Item*] Sciopp. coni. *idem* pro *item.* Tum
lf. om. *Cato.*

§. 14. *Plerisque*] Guelf. *pleris* sine *que.*

anni, aetas, vox, vires, senectus; vero enimvero cum tantam rem peragier arbitrarer.
16 Sed ante omnis apud Homerum eiusdem rei atque sententiae luculenta exaggeratio est:

Ἕκτορα δ᾽ ἐκ βελέων ὕπαγε Ζεὺς, ἔκ τε κονίης,
Ἔκ τ᾽ ἀνδροκτασίης, ἔκ θ᾽ αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ.

Item alio in versu:

Ὑσμῖναί τε, μάχαι τε, φόνοι τ᾽, ἀνδροκτασίαι τε.

17 Nam cum omnia ista utrobique multa et continua nomina nihil plus demonstrent quam proelium, huius tamen rei varia facies delectabiliter ac decore multis variisque verbis de-
18 picta est. Neque non illa quoque apud eundem poëtam una in duobus verbis sententia cum egregia ratione repetita est. Idaeus enim, cum inter Aiacem et Hectorem decertantes armis intercederet, his ad eos verbis usus est:

Μηκέτι, παῖδε φίλω, πολεμίζετε, μηδὲ μάχεσθον.

19 In quo versu non oportet alterum videri ver-

§. 15. *Tantam* etc] Reg. Mem. et Pet. *tantam rem peragier*; Sciopp. *rem pagier*, f. *peragier*. Recepi pro vulg. *tant. rem publicam* (Guelf. *rem. P.*) *agier*. Lugd. mai. *rempagier*, min. *rem agier*. Deinceps Reg. *arbitraretur*.

§. 16. *Homerum*] Il. 11, 163. Od. 11, 611. Il. 7, 279. Od. 19, 241. Il. 2, 8. 8, 399. — Κονίης] Edd. ante Iunt. κονεόης. — *Alio* etc.] Edd. vett. hunc ordinem dederunt pro: *in alio v.* Guelf. om. vv. *Item* — *versu*.

§. 17. *Et continua*] Cum Reg. Long. *et cognomina*; Lugd. mai. *et connomina*.

§. 18. Μάχεσθον] Ex edd. vett. restitui μάχεσθον in loc. vulg. μάχεσθε. v. §. 21.

§. 19. *Alterum vid.*] Ita edd. vett. et Guelf.

bum, idem quod superius significans, supplendi numeri causa extrinsecus additum et consarcinatum. Est enim hoc inane admodum et futile. Sed cum in iuvenibus gloriae studio flagrantibus pervicaciam ferociamque et cupidinem pugnae leniter tamen ac placide obiurgaret, atrocitatem rei et culpam perseverandi bis idem dicendo, alio atque alio verbo auxit, inculcavitque, duplexque eadem compellatio admonitionem facit instantiorem. Ne illa qui- 20
dem eiusdem significationis repetitio ignava et frigida videri debet:

Μνηστῆρες δ' ἄρα Τηλεμάχῳ θάνατόν τε μόρον τε
Ἤρτυον·

quod bis idem dixerit: *θάνατον καὶ μόρον*; indignitas enim moliendae tam acerbae tamque iniustae necis miranda mortis iteratione defleta est. Ceterum quis tam obtunso ingenio 21
sit, quin intelligat: *πολεμίζετε καὶ μάχεσθον*,

pro: *vid. alt.* Deinceps Guelf. *id quod.* — *Futile*] Guelf. *facile.* — *In*] Praepos. om. Scheff. Post *placide* pro *blande* (quod hab. Guelf. Pet. Mem. Linc. et Sciopp.) dederunt Reg. Lugd. mai. Scheff. Ms. Pembr. (ap. Havercamp. in Ind. Sallust. sub v. *Placide*) et edd. vett. atque Steph. Lugd. min. *len. tamen hac obiurg.* — *Inculcavitque*] Guelf. *inculcavit* sine *que.*

§. 20. *Ne*] Guelf. *nec.* — *Quod bis* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro: *quod bis id. θ. κ. μ. dixerit.*

§. 21. *Obtunso*] *Obtunso* pro *obtuso* scripsi secutus Reg. Guelf. et Steph.; Lugd. mai. *obtonso ing.* si. *sit* pro *est* dedi e Reg. Plaut. Cas. 5, 1, 8.: obtunso ore. cf. Ruddimann. I. p. 234. not. 69. fin. Deinceps Iunt. Ald. hab. *qui non intelligat.* Post v. *intellig.* in edd. vett. haec leguntur: *πολ. καὶ μ.* etc. Ita etiam Guelf., nisi quod Graeca et vv. *ut illa quoque* et *neque* om. Non potui non recipere, quum

verba idem duo significantia non frustra posita
esse: ut illa quoque:

Βάσκ' ἴθι, οὖλε Ὄνειρε· — — — καί·
Βάσκ' ἴθι, Ἶρι ταχεῖα,

neque ἐκ παραλλήλου, ut quidam putant, sed
hortamentum esse acre iussae imperataeque ce-
22 leritatis? Verba quoque illa M. Ciceronis in
L. Pisonem trigemina, etiamsi durae auris
hominibus non placent, non venustatem modo
numeris quaesiverunt, sed figuram simulatio-
nemque oris pluribus simul vocibus everbe-
23 raverunt: *Vultus denique*, inquit, *totus, qui*
sermo quidam tacitus mentis est, hic in frau-
dem homines impulit; hic eos, quibus erat
24 *ignotus, decepit, fefellit, induxit.* Quid igi-
tur? Simile est, inquit, apud eundem *in*
praeda et *in manubiis?* Nihil, nihil profecto
25 istiusmodi. Nam neque ornatius fit additis

nescirem, quorum codd. auctoritate permotus Steph. plura vv. omiserit. Vulg. enim legebatur: *intelligat:* Βάσκ' ἴθι - ταχεῖα, *verba idem duo sign.* -- *esse* ἐκ παρ. etc. — *Idem duo*] Vulg. *duo idem*; noster vv. ordo est in omnibus codd. Gron. Guelf. et edd. vett. — *Iussae*] Ita edd. vett. ante Iunt.; Iunt. Ald. sine v. *iussae* hab. *imperataeque*; vulg. tantum legebatur: *hort. esse acre imperatae celer.* Duplex verbum e Gellii more positum videtur. Guelf. *esse acre impare cel.*

§. 22. *Ciceronis*] Or. in Pis. c. 1. — *Numeris*] Edd. ante Iunt. pro *num.* hab. *nomine.* Deinceps *quaesivere* est in edd. vett. — *Everberaverunt*] Hoc pro *verb.* dedit Reg. cf. 1, 23, 7.

§. 23. *Homines impul.*] Guelf. *impul. homines*; idem pro *erat* dat *causam.*

§. 24. *In*] Praepositio repetita est e Scheff.; supra §. 9.: in manub. et in praeda. — *Nihil*] Hoc alterum *nihil* accessit e Reg. cf. 6, 1, 2.

§. 25. *Ornatius*] Edd. vett. et Guelf. *ornatus.*

manubiis, neque exaggeratius modulatiusve:
sed aliud omnino *praeda* est, ut in libris re-
rum verborumque veterum scriptum est, aliud
manubiae. Nam *praeda* dicitur corpora ipsa 26
rum, quae capta sunt: *manubiae* vero ap-
ellatae sunt pecunia a quaestore ex vendi-
ne praedae redacta. Utrumque ergo dixit 27
. Tullius, cumulandae invidiae gratia, de-
mviros ablaturos, persecuturosque et prae-
m, quae nondum esset venundata, et pe-
niam, quae ex venditione praedae percepta
set. Itaque haec inscriptio, quam videtis: 28
MANUBIIS, non res corporaque ipsa prae-
e demonstrat; (nihil enim captum est ho-
m a Traiano ex hostibus;) sed facta esse
ec comparataque ex manubiis, id est, ex
cunia praedaticia, declarat. *Manubiae* enim 29
nt, sicuti iam dixi, non praeda, sed pecunia
r quaestorem populi Romani ex praeda ven-
ta contracta. Quod per quaestorem autem 30
ii, intelligi nunc oportet praefectum aera-
significari. Nam cura aerarii a quaestori-
s ad praefectos translata est. Est tamen 31

Modulatiusve] Eaedem ante Iunt. *modulatiusque*.
Verborumque] Guelf. *verborum* sine *que*.

§. 27. *Quae nond.*] Guelf. *quon*.

§. 28. *Demonstrat*] Steph. *monstrat*; contra
. (Sciopp. Torn. Guelf.). — *Enim*] Guelf. om.
n; et mox *sed*.

§. 30. *Aerario*] Guelf. *aerarii*. — *Praefectos*]
. aliique *praefect.*, unde Gryph. *praefectum*, quod
rigendum esse vidit Lips. l. l. Post v. *praef.*
ph. iterum addidit: *aerarii*, et hab. Scheff.; reli-
i libb. hoc v. carent, delevitque I. G. Deinceps
anslata edidit Long. cum Guelf. et edd. vett.;
tt. hab. *tranlata*. Vulg. *tral.* v. 2, 21, 1. De re
Lips. Exc. 2. ad Tac. An. 13.

nonnusquam invenire, ita scripsisse quosdam non ignobiles scriptores, ut aut temere aut incuriose *praedam* pro *manubiis*, et *manubias* pro *praeda* posuerint; aut tropica quadam figura mutationem vocabuli fecerint; quod facere concessum est scite id periteque facientibus.
32 Sed enim, qui proprie atque signate locuti sunt, sicuti hoc in loco M. Tullius, *manubias* pecuniam dixerunt.

CAPUT XXV.

Verba P. Nigidii, quibus dicit, in nomine *Valeri* in casu vocandi primam syllabam acuendam esse: et item alia ex eiusdem verbis ad rectam scripturam pertinentia.

1 P. Nigidii verba sunt ex *Commentariorum Grammaticorum* vicesimo quarto, hominis in disciplinis doctrinarum omnium praecellentis: *Deinde*, inquit, *voculatio qui poterit servari, si non sciemus in nominibus, ut Valeri, utrum interrogandi an vocandi sint? Nam interrogandi secunda syllaba superiore tono est quam prima, deinde novissima deiicitur: at in casu vocandi summo tono est prima; deinde gradatim descendunt.*
2 Sic quidem [P.] Nigidius dici praecipit. Sed

§. 31. *Aut* etc.] Edd. ante Iunt. *ut -- facerent.* Iunt. Ald. *et -- fecerunt.* Guelf. ante: *posuerunt;* mox *mutatione.*

§. 32. *Sicuti*] Guelf. om. *sicuti.*

Cap. XXV. *Valeri*] Guelf. et Steph. h. l. et in cap. *Valerii.*

§. 1. *Qui*] Guelf. *quo* (quomodo?). Idem mox *omnibus* pro *nominibus.*

§. 2. *P.*] Praenomen in nullo antiquo legitur.

si quis nunc Valerium appellans, in casu vocandi, secundum id praeceptum Nigidii acuerit primam, non aberit, quin rideatur. Summum autem tonum *προσῳδίαν* acutam dicit: 3
et quem *accentum* nos dicimus, *voculationem* appellat: et *casum interrogandi* eum dicit, quem nunc nos *genitivum* dicimus. Id quoque in eodem libro Nigidiano animadvertimus: 4
Si huius, inquit, amici *vel* huius magni *scribas, unum* i *facito extremum; sin vero* hi magnei, hi amicei, *casu multitudinis recto, tum ante* i *scribendum erit* e, *atque id ipsum facies in similibus. Item si* huius terrai *scribas*, i *litera sit extrema; si* huic terrae, *per* e *scribendum est. Item* mei *qui scribit in*

I. G. Nec hab. Guelf. Eiecit Long. Hab. edd. vett. et Steph.

§. 3. *Tonum* etc.] Guelf. *tonum. G. acutum dicunt*; sed mox *appellat*; tum om. *et* atque *cum*.

§. 4. *Extremum*] Mssti. (Guelf. et edd. vett.) concordes in *extremum. I. G.* Vulg. *extremam*. Deinceps Guelf. *si vero*. — *Hi* etc.] Cf. Ruddimann. I. p. 56. annot. 62. Cod. Torn. dat: *magnij hi amici*. Guelf. *hi magne, hi amice*. — *Terrai*] Scripti omnes *terrai*. (Guelf. *terre*.) Quod vulgo edunt, non existimo ambigi posse; nec videtur Nigidius de eo quidquam praecipere. Hinc cogitandum. *I. G.* Long. *terrae*. Edd. vett. *terrei*. Cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 22. Osann. Analect. Critt. p. 109. — *Est*] Guelf. om. *est*. — *Item* etc.] Ita cum Long. ex codd. omnibus Gron. Torn. (*per i un. scr., non p. e: at quum mei* etc.) et Guelf. et edd. vett. restitui, nisi quod hae praeter Iunt. dant: *Item mi* et *mi studios*. (Guelf. *mei studiosius*). Steph. et editt. subsequentes: *Item qui scribit mei studiosus, per e et i scribat; at cum mi, tum per i unum scribendum est, non per e: quia dat. c. est*. Imperiose, ait I. G., nec tamen dicas temere; nisi quod, qua fide id fecerit

casu interrogandi, velut cum dicimus mei studiosus, *per* i *unum scribat, non per* e; *at cum* miei, *tum per* e *et* i *scribendum est, quia dandi casus est.* Haec nos auctoritate doctissimi hominis adducti, propter eos, qui harum quoque rerum scientiam quaerunt, non praetermittenda existimavimus.

CAPUT XXVI.

De versibus, quos Virgilius sectatus videtur, Homeri ac Parthenii.

1 Parthenii poëtae versus est:

Γλαύκῳ καὶ Νηρεῖ καὶ Εἰναλίῳ Μελικέρτῃ.

2 Eum versum Virgilius aemulatus est: itaque fecit duobus vocabulis venuste immutatis parem:

Glauco et Panopeae et Inoo Melicertae.

3 Sed illi Homerico non sane re parem neque similem fecit; esse enim videtur Homeri sim-

(Steph.), nec ipse indicat, nec ego assequor. Pro *at cum* Iunt. hab. *ac quom.* Pro *miei* Guelf. *mei.* — *Dandi* etc.] Guelf. *casus est dandi.*

Cap. XXVI. §. 1. *Parthenii*] Edd. ante Bonon. et Guelf. *Parthemii*; quod hab. etiam Bonon. et Iunt. in ind. capp. — Εἰναλίῳ] Edd. ante Ald. Ἐναλίῳ. Macrob. Sat. 5, 17. p. 544. Zeun.: Ἰνώῳ. Sed *duo* vocabula immutavit Virg. Georg. 1, 437. Il. 11, 728. Virg. Aen. 3, 119.

§. 2. *Parem*] Guelf. *parere.*

§. 3. *Re*] Ita Steph. cum Lugd. mai. et Mem.; *rem* hab. edd. vett. Guelf. et Lugd. min.; *rerum* e Reg. notavit Lamb. I. G.: Apparent iusta, quae Stephanum huc egerunt, et *res* pro dicto apud antiquos nota. —

plicior et sincerior, Virgilii autem νεωτερικώτερος, et quodam quasi ferrumine immisso fucatior:

Ταῦρον δ' Ἀλφειῷ, ταῦρον δὲ Ποσειδάωνι.
Taurum Neptuno, taurum tibi, pulcher Apollo.

CAPUT XXVII.

De sententia Panaetii philosophi, quam scripsit libro *De officiis* secundo; qua hortatur, ut homines ad cavendas iniurias in omni loco intenti paratique sint.

Legebatur Panaetii philosophi liber *De* 1
officiis secundus ex tribus illis inclitis libris, quos M. Tullius magno cum studio maximoque opere aemulatus est. Ibi scriptum est, 2
cum multa alia ad bonam frugem ducentia, tum vel maxime, quod esse haerereque in animo debet. Id autem est ad hanc ferme 3
sententiam: Vita, inquit, hominum, qui aetatem in medio rerum agunt, ac sibi suisque esse usui volunt, negotia periculaque ex improviso assidua et prope cotidiana fert. Ad ea cavenda atque declinanda perinde esse oportet animo semper promto atque intento, ut sunt

immisso] Triller. ap. Falster. p. 294. malebat: *immisto.*

Cap. XXVII. §. 1. *Ex*] Guelf. om. *ex.* — *Cum*] praeposit. om. Sciopp. Dein *est* om. Guelf.

§. 2. *Scriptum est*] Guelf. *script.* sine v. *est.* Joph. malebat: *scripta sunt.* I. G. conferri iubet 1, quae ibi de futuro infinito. Vv. *cum multa -- maxime* ut parenthesi interiecta cogita.

§. 3. *Agunt, ac sibi*] Guelf. *agant et sibi.* —

4 athletarum, qui pancratiae vocantur. Nam sicuti illi ad certandum vocati proiectis alte brachiis consistunt, caputque et os suum manibus oppositis quasi vallo praemuniunt; membraque eorum omnia, priusquam pugna mota est, aut ad vitandos ictus cauta sunt, aut ad faciendos parata: ita animus atque mens viri prudentis, adversus vim et petulantias iniuriarum omni in loco atque in tempore prospiciens, debet esse erecta, ardua, septa solide, expedita, in sollicitis nunquam connivens, nusquam aciem suam flectens, consilia cogitationesque contra fortunae verbera, contraque insidias iniquorum, quasi brachia et manus protendens; ne qua in re adversa et in repentina incursio imparatis improtectisque nobis oboriatur.

Pancratiae] Ita codd. omnes (Guelf. Reg. Thuan. Mem. Pet. Lugd. ut. aliique.) et edd. vett. ante Iunt. in qua exstat: *pancratiastae*; utrumque probum. v. I. G. et Steph. Specim. Emendd. p. 139. *Pancratae* etiam legi posse putabat Falster.

§. 4. *Oppositis*] Guelf. *opositio* (*opposito quasi v.?*). Idem deinde om. *que*. — *Solide*] Iunt. Ald. *solida*; nostrum hab. Guelf. Reg. Thuan. Lugd. ut. et Steph. Edd. ante Iunt. *septa, solide, expedita*; Guelf. *expetita*. Dein haud iniuria recepisse mihi videor vv. *in sollicitis*, quae vulgo deerant, quaeque addenda censuit Gron. pat., quum in Reg. et Lugd. mai. legeretur: *expedita iam sollicitis nunquam c.*, ut edidit Long. Thuan. v. *sollicite* ante v. *flectens* immittit. — *Protendens*] Guelf. et edd. ante Iunt. *praet.*; codd. Gron. *prot.* Praeposit. *in* ante *repent.* repetita est e Reg. Thuan. Lugd. Mem. Pet. et Steph.

CAPUT XXVIII.

Quod Quadrigarius *cum multis mortalibus* dixit, an quid et quantum differret, si dixisset *cum multis hominibus*.

1 Verba sunt Claudii Quadrigarii ex *Annalium* eius tertio decimo: *Contione dimissa Metellus in Capitolium venit cum multis mortalibus; inde cum domum proficiscitur, tota civitas eum reduxit.* Cum is liber ea- 2
que verba a Frontone, nobis ei ac plerisque aliis assidentibus, legerentur; et cuidam haud sane viro indocto videretur *multis mortalibus* pro *hominibus multis* inepte frigideque in historia nimisque id poëtice dixisse: tum Fronto illi, cui hoc videbatur: Ain' tu, inquit, aliarum

Cap. XXVIII. §. 1. *Tertio decimo*] Edd. vett. *decimo tertio*: Ald. Guelf. XIII. — *Multis mort.*] Ita Guelf. et edd. vett. pro *cum mort. mult.* V. argumentum huius cap. et §. 2. fin. et §. 4. Deinceps Guelf. et edd. ante Iunt. *Inde cum dom. proficisceretur.* Iunt. Ald. *inde cum (quom) dom. proficiscitur*; unde *cum* inserendum esse putavi, quod vulg. deerat.

§. 2. *A Frontone*] Ita Reg., notante Lamb. Vulg. *M. Frontoni* (Iunt. *Frontonis*; Guelf. *M. Frontini*); praenomen in Lugd. mai. non exstat; istud fort. ex praeposit. *A* ortum est. Dativus ambiguus quodammodo est, quum indicare possit Frontonem legisse librum, (ex Graeca constructione) s. ab alio quodam Frontoni librum recitatum esse. Mox Falster. coni. *assistentibus*, coll. 2, 2, 2. — *Multis mort.*] Ita iterum edd. vett. et Steph. pro *mort. mult.*; Guelf. om. *multis*. — *Ain' tu*] Guelf. V. C. Ois. et edd. vett. *an tu*, et post *frigid.* add. *dicis*; contra meliores codd. Gron. V. *dicis* ignorat etiam Guelf. Deinceps Guelf. *aliar. rer. homo iud.* —

homo rerum iudicii elegantissimi, *mortalibus multis* ineptum tibi videri et frigidum? Nil autem arbitrare causae fuisse, quod vir modesti atque puri et prope cotidiani sermonis *mortalibus* maluit, quam *hominibus* dicere? Eandemque credis futuram fuisse multitudinis demonstrationem, si *cum multis hominibus*,
3 ac non *cum multis mortalibus* diceret? Ego quidem, inquit, sic existimo, nisi si me scriptoris istius omnisque antiquae orationis amor atque veneratio caeco esse iudicio facit, longe longeque esse amplius, prolixius, fusius, in significanda totius prope civitatis multitudine,
4 *mortales* quam *homines* dixisse. Namque multorum hominum appellatio intra modicum quoque numerum cohiberi atque includi potest; *multi* autem *mortales* nescio quo pacto et quodam sensu inenarrabili omne fere genus,

Nil] *Nil* dant Guelf. Reg. cum al. codd. et edd. vett.; *nihil* edidit Steph. — *Modesti*] Sic scripsi cum Reg., auctore I. G., pro vulg. *modestus*. Agitur enim de more loquendi, non de virtute scriptoris. Deinceps edd. vett. *et puri atque pr.* Iunt. Ald. cum Guelf. *atque puri et pr.* Vulg. *atque p. ac pr.* — *Hominibus*] Guelf. pro *hominib.* dat *diceret*, sed punctis subnotatum.

§. 3. *Si*] Edd. vett. et Guelf. om. *si.* cf. 17, 13, 10. — *Esse*] Guelf. *atque* pro *esse.* — *Longeque*] Steph. *atque longe*; *longeque* est in Reg. Lugd. mai. et Torn. cf. 14, 1. Bentl. ad Hor. S. 1, 6, 18. Al. codd. hab. *longe atque esse.* Long. edidit: *longe lateque*, ut est in edd. vett. et in Guelf. Mox Steph. *fortius* edidit, contra edd. vett. et codd. (Guelf.); qui exhib. *fusius*, s. *fustius.* Fusum loquendi genus, ut solent liquida, insinuat per plurima et omnia, ut a nulla sorte abstineat. — *Civitatis multitudine*] Guelf. *multitudinis civitatis.*

§. 4. *Atque*] Guelf. *aut.* — *Aetatum*] Ita edd.

uod in civitate est, et ordinum, et aetatum; t sexus, compre[he]ndunt; quod scilicet Qua- drigarius, ita ut res erat, ingentem atque romiscam multitudinem volens ostendere, um multis mortalibus Metellum in Capito- ium venisse dixit, ἐμφατικώτερον, quam si cum ultis hominibus dixisset. Ea nos omnia, 5
ae Fronto dixit, cum ita, ut par erat, non pprobantes tantum, sed admirantes quoque diremus: Videte tamen, inquit, ne existi- etis, semper atque in omni loco mortales ltos pro multis hominibus [esse] dicendum; plane fiat Graecum illud de Varronis satira overbium τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. Hoc iudi- 6
m Frontonis, etiam [in] parvis minutisque cabulis, non praetermittendum putavi, ne s forte fugeret lateretque subtilior huiusce- odi verborum consideratio.

t. et Guelf. pro *aetatium*. V. 1, 3, 23. — *Com- hendunt*] Reg. *comprendunt*. V. c. 30, 10. 4, 10. — *Ita* etc.] Edd. ante Iunt. *ita ut erat res*. Mox dem cum Iunt. *promiscuam*. Guelf. *promistam*. Ἐμφατικώτερον] Edd. ante Ald. ἐκφαντικ. i. e. *ressius*.

§. 5. *Omnia*] Reg. *omnes*, quod recepit Long. *Inquit*] Guelf. om. *inquit*. — *Esse*] Edd. vett. et lf. om.. v. *esse*. — *Proverbium*] V. Athen. 4, 18. vett. exhib. prov. τὸν ἐπὶ τῇ φ. μῦθον i. e. *in e fabulam*. Ald. τὸν ἐ. τ. φ. μύρον (in lente un- ntum). V. de proverbio pluribus disserentem Cael. dig. VV. LL. 7, 27.

§. 6. *In parvis*] Edd. vett. *in p.*; Steph. *de p.*; positione utraque carent codd. (Guelf.), quod m esse videtur; atque eam delevit Long. — *Nos*] non scripsit auctor *vos*? Composuit enim haec liberorum usus, ut ait in Praefat. *I. G.* Pronom. cit Long.

CAPUT XXIX.

Non hactenus esse *faciem*, qua vulgo dicitur.

1 Animadvertere est, pleraque verborum Latinorum ex ea significatione, in qua nata sunt, decessisse vel in aliam longe vel in proximam, eamque decessionem factam esse consuetudine et inscitia temere dicentium, quae
2 cuimodi sint, non didicerint. Sicuti quidam *faciem* esse hominis putant os tantum et oculos et genas, quod Graeci πρόσωπον dicunt: quando *facies* sit forma omnis, et modus, et factura quaedam corporis totius, a *faciendo* dicta; ut ab *aspectu species*, et a *fingendo*
3 *figura*. Itaque Pacuvius in tragoedia, quae *Niptra* inscribitur, *faciem* dixit *hominis* pro corporis longitudine:

Aetate, inquit, *integra, feroci ingenio, facie procera virum.*

Cap. XXIX. §. 1. *Latinorum*] Guelf. om. *Latinor.* — *In*] Ita Guelf. et. edd. vett.; cum Reg. et Lugd. mai. Long. &c. Scheff. *in ea s.*, *in qua.* — *Cuimodi*] Edd. vett. et Guelf. *cuiusmodi*. Dein Guelf. pro *didic.* dat *discernunt.*

§. 2. *Et ocul.* etc.] Edd. ante Iunt. et Guelf. *et gen. et ocul.* — *Totius*] Guelf. *potius*. Deinceps edd. ante Iunt. *et a faç.* — *Aspectu*] Cur nunc compositum adhiberi debuerit, non assequor, quum ad manum haberet *ab spectu*, etsi descripserit quoque Nonius, p. 52. *I. G.* Both. l. mox l. legit: *a spectu* omissa praepos. *ab*; librarium enim imprudenter exaratum *ab* addito *a* correxisse. — *Fingendo*] Guelf. *figendo.*

§. 3. *Aetate*] Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 134.: Descriptio Telegoni, quem populantem agros Ithacae aggressus pater Ulysses et ab eo interfectus est.

4 ou solum autem in hominum corporibus, sed tiam in rerum cuiusquemodi aliarum, *facies* icitur. Nam *montis* et *coeli* et *maris facies*, i tempestive dicatur, probe dicitur. Sallustii 5 erba sunt ex historia secunda: *Sardinia in frico mari facie vestigii humani in Orientem quam in Occidentem latior prominet.* 6 ce autem id quoque in mentem venit, quod iam Plautus in Poenulo *faciem* pro totius rporis colorisque habitu dixit. Verba Plauti ec sunt:

Sed earum nutrix qua sit facie, mihi expedi.
Statura non magna, corpore aquilo 'st; ipsa ea 'st.
Specie venusta, ore [parvo] atque oculis pernigris.
Formam quidem hercle verbis depinxti probe.

7 aeterea memini, Quadrigarium in undecimo

§. 4. *Cuiusquemodi*] Steph. *cuiuscemodi*.

§. 6. *Poenulo*] 5, 2, 151 sq. — *Non*] Edd. vett. elf. Reg. Sciopp. cod. Ascens. aliique *non* praet, quod in *haud* mutarunt cum Steph. editt. plui. Versu seq. in Reg. Sciopp. aliisque codd. m Guelf.) excidit v. *parvo*; perinde, ait I. G., i innuerent Gellium citavisse memoriter. Otho: *arvo* ap. Plautum in nullo reperiri cod., testanibi intpp. Versus senarii certe ratio numerusquali quidem comici sunt usi etiam sine eo reexpediri potest." Idem cogitabat, an non *specie* ri personae tribui queat, interpungendi signo post *'st* sublato. Pro *aquilo 'st* Sciopp. *aequali.* Guelf. *ali est.* Vv. *ipsa ea 'st* om. edd. ante Iunt., quae *Ipsast specie* etc. Guelf. *ipsa est.* — *Depinxti*] vett. et Guelf. *depinxit.*

§. 7. *Undecimo*] Edd. vett. et Guelf. *undevicesi*- Ald. *XIX.* Mercer. ad Non. coni. *primo*; coll.

faciem pro statura totiusque corporis figura dixisse.

CAPUT XXX.

Quid sit in satira M. Varronis: *caninum prandium.*

1 Laudabat venditabatque se nuper quispiam in libraria sedens homo ineptus, gloriosus, tanquam unus esset sub omni coelo satirarum M. Varronis enarrator, quas partim Cynicas, alii Menippaeas appellant. Et iaciebat inde quaedam non admodum difficilia, ad quae conii-
2 cienda adspirare posse neminem dicebat. Tum forte eum ego librum ex iisdem satiris fere-
3 bam, qui Ὑδροκύων inscriptus est. Propius igi-

9, 13. I. G.: „Scripti nulli adiuvant; et sane si illa omnia, quae in his Noctibus ex Quadrigarii primo Annali adducuntur, vere in isto exposita fuerunt, amplissimam esse debuisse statues istius libri materiam et diversissima tempora in eum fuisse collecta." Potuit profecto Quadrigarius idem diversis locis dixisse.

Cap. XXX. *Prandium*] Guelf. *prandium et quid abstemium.*

§. 1. *Venditabatque*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *vendicab.* — *In*] Guelf. om. *in.* — *Ineptus, gloriosus*] Ita Reg. et Lugd. mai. Vulg. *inepte gloriosus.* I. G. comparat 12, 1, 5.: integram totam, et quod ibi laudavi Plauti universum totum; et Mostell. 1, 2.: Sarcire posse aedes meas, quin totae perpetuae ruant. cf. Ruddimann. II. p. 4. et 5. not. 5. — *Satirarum*] Cf. 2, 18, 7. — *Iaciebat*] Guelf. *iacebat.*

§. 2. *Eum ego*] Ita edd. vett. et Steph. pro (Guelf.): *forte ego eum l.* — Ὑδροκύων] Steph. et edd. vett. ὑδροκρύων; *i. e. aqua rigens.* Ὕδωρ κρυερὸν dicendum fuisse vidit I. G., ὑδροαρύων inde facile fieri potuisse ratus. Vet. cod. Sciopp. ὑδροκρύον, al. apud eundem ὑδροκιων, quod hab. etiam Reg. ΥΔΡΟΚΙΩΝ, quod pro egregio et verissimo intuebatur I.

tur accessi, et: Nosti, inquam, magister, verbum illud scilicet e Graecia vetus: Musicam, quae sit abscondita, eam esse nulli rei? Oro ergo te, legas hos versus pauculos, et proverbii istius, quod in his versibus est, sententiam dicas mihi. Lege, inquit, tu mihi po- 4
tius, quae non intelligis, ut ea tibi ego enarrem. Quonam, inquam, pacto legere ego 5
possum, quae non assequor? Indistincta namque et confusa fient, quae legero, et tuam quoque impedient intentionem. Tunc aliis 6
etiam, qui ibi aderant, compluribus idem comprobantibus desiderantibusque, accipit a me

G., affectante Varrone risum in his titulis, dum comminiscatur *columnam aquatam;* Long. recepit. ὑδροχόων exhib. Lugd. ut Torn. et Gryph., quod probabat Falster. Si Cynicos spectas aquam bibentes (v. Diogen. L. 6, 90. 105.), hoc v. probum videtur; ut si dicas vernaculo sermone *Wasserhund.* ὑδροκρίον dat Pet.; Guelf. hab. *qui inscr. est G.*

§. 3. *Verbum*] Hoc voc. deest in Thuan., et libenter eo carere volebat I. G. Deinde *e Gr. v.* est e Reg. et Lugd. mai.; min. hab. *egregiae vetus;* Guelf. *egregiam vetus* (An *egregium vetus?*). Al. codd. *egregie vetus.* Edd. vett. *scil. vetus. Egregiam musicam* etc.; Steph. coni. *verbum illud, scilicet egregie vetus: Mus.* Proverbio isto utebatur Nero; cf. Suet. Ner. — *Ergo*] *Ergo* operarum vitio exciderat ex edit. Gron.; restituit I. G. Deinceps Guelf. *leges.* An *lege?* ut statim; mox tamen *dicas.*

§. 4. *Eà* etc.] Guelf. *ego tibi ego en.*

§. 5. *Quae* etc.] Reg. *quae eque* (Long. *aeque*) *non as.;* an: *quae equidem n. a.?* Deinceps ordinem vv. vulgatum (Guelf.): *fient et conf.* mutavi e codd. Gron. Deinceps Guelf. *quem legere.*

§. 6. *Comprobantibus*] Lugd. mai. *approb.* Vv. duo quae praecedunt (*compl. id.*) om. Long. Deinde bis *accipit* pro Steph. *accepit* e codd. (Guelf. Torn.)

librum veterem, fidei spectatae, luculente scri-
7 ptum. Accipit autem inconstatissimo vultu et
8 moestissimo. Sed quid deinde dicam? Non
audeo hercle postulare, ut id credatur mihi.
9 Pueri in ludo rudes, si eum librum accepis-
sent, non ii magis in legendo deridiculi fuis-
sent; ita et sententias intercidebat, et verba
10 corrupte pronuntiabat. Reddit igitur mihi li-
brum multis iam ridentibus; et: Vides, inquit,
oculos meos aegros assiduisque lucubrationibus
prope iam perditos: vix ipsos literarum api-
ces potui compre[he]ndere: cum valebo ab
oculis, revise ad me, et librum istum tibi to-
11 tum legam. Recte, inquam, sit oculis, magi-
12 ster, tuis. Sed, in quo illis nihil opus est,
id, rogo te, dicas mihi: *Caninum prandium*
13 in hoc loco, quem legisti, quid significat? At-
que ille egregius nebulo, quasi difficili quae-
stione perterritus, exsurgit statim: et abiens:
Non, inquit, parvam rem quaeris: talia ego
14 gratis non doceo. Eius autem loci, in quo
id proverbium est, verba haec sunt: *Non vi-
des apud Mnestheum scribi, tria genera esse*

et edd. vett. restituit I. G. Tum Reg. exhib. *librum fidei veterem*; Thuan. *spectata est lucul.*; inde I. G. *libr. fidei veterem spectate et luc. scr.*; ut habeat aliquid ab Tacito. cf. Ruddimann. II. p. 75. sub v. *vetus*.

§. 8. *Sed* etc.] Pric. ad Appul. Apol. coni. *Sed quod d. dicam, non aud.* etc., quod pluribus reprobavit I. G.

§. 9. *Ii*] Guelf. om. *ii*.

§. 10. *Comprehendere*] Guelf. et edd. vett. *comprehendere*. V. c. 28, 4. Steph. dedit *comprendere*. — *Revise*] Cf. Iuret. ad Symmach. p. 134. ad quem provocat I. G.

§. 13. *Atque ille*] Edd. ante Iunt. *at ille*.

§. 14. *Mnestheum*] Fuit medicus. cf. Athen. 1,

ini, nigrum, album, medium, quod vocant
ῤόν; novum, vetus, medium; et efficere
grum virus, album urinam, medium πέψιν?
vum refrigerare, vetus calefacere, medium
ero] esse prandium caninum? Quid signi- 15
et prandium caninum, rem leviculam diu
anxie quaesivimus. Prandium autem ab- 16
mium, in quo nihil vini potatur, *caninum*
citur, quoniam canis vino caret. Cum igi- 17
r medium vinum appellasset, quod neque
vum neque vetus esset, et plerumque ho-

; v. c. Sciopp. *m. nesteum*; al. *in nestheum*. Al. *stheum*. Edd. ante Iunt. *Mnescheum*. V. *scribi* Guelf. Et supervacaneum videri possit. — *Me-*] Gryph. 1542. marg. *melinum*. — Κιῤῥόν] Edd. κιρ. *gilvum*, quod recte eiecit Steph. Reg. om. m Graecam. Lugd. ut. ΚΙΡΡΟΝΕΙ *nov.*, vel Κιῤ- *et novum*; prius hab. etiam Pet.; Linc. κιῤῥὸν *novum*. Iunt. et Ald. hab. κιρ. *gilvum et no-*. De re v. Bochart. Hieroz. 2, 7. p. 49. ed. Ro- üll. — *Virus*]. Codd. omnes Gron. et Guelf. aut *vires*; edd. vett. ante Bonon. *virus*. Bo- . Iunt. *vires*. Marg. Gryph. *virus*. — *Medium* etc.] vett. *med. vero esse*. Vulg. *vero* deest.

§. 17. *Neque* etc.] Ita Guelf. et edd. vett. ante pro ordine vulg. *neque nov. esset neq. vet.* — *umque*] Patet veritas simul et elegantia explica- Gellianae, qua medium, licet vinum, non ta- haberetur pro vino, quia nec effectus in eo qui ab vetere aut novo vino solebat exsistere, in loquela de potando solebat proferri, nec de nis peti; atque adeo diversum quid et alienum ino videretur. Varro igitur hanc consuetudinem ndens putavit inde iocanti ingenio suo dari ma- m, ut istud medium vinum relegaretur ad cani- prandium, prout ipse explicat, in quo potare- ex more canum, nihil nempe vini. Haec I. G. d quem plura v. ad h. l. et in Addend. p. 902. er.: Nullus dubito *Canin. prand.* esse prandium

mines ita loquantur, ut omne vinum aut novum esse dicant, aut vetus: nullam vim habere significavit neque novi, neque veteris, quod medium esset; idcirco pro vino non habendum, quia neque refrigeraret, neque calefaceret. *Refrigerare* id dicit, quod Graece dicitur *ἀναψύξαι*.

Cynicorum, qui aqua pro vino utebantur. v. supr. — *Ita*] Guelf. om. *ita*. — *Dicitur ἀναψύξαι*] Edd. vett. et Guelf. hunc ordinem dederunt, pro: *ἀναψύξαι dicitur*.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER QUARTUS DECIMUS.

CAPUT I.

Dissertatio Favorini philosophi adversus eos, qui *Chaldaei* appellantur, et ex coetu motibusque siderum et stellarum fata [se] hominum dicturos pollicentur.

Adversum istos, qui sese Chaldaeos seu genethliacos appellant, ac de motu deque positu stellarum dicere posse, quae futura sunt, profitentur, audivimus quondam Favorinum philosophum Romae Graece disserentem egregia atque illustri oratione; exercendi autem, non 1 2

LIB. XIV. Cap. I. *Se*] Pronom. om. cum Guelf. ... et Pet. Long. cf. 7, 18, 10. Pro v. *fata*, quod ... praecedit, edd. vett. (h. l. Bonon. Iunt. Ald., et in capp. Rom.) tantum) hab. *facta*.

§. 1. *Adversum*] Guelf. *adversus* et mox *se* pro ... — *Chaldaeos*] De his v. Ois. Censorin. de D. N. ... ibiq. intpp.

§. 2. *Exercendi*] Ita suadente I. G. et re ipsa

ostentandi, gratia ingenii, an quod ita serio iudicatoque existimaret, non habeo dicere. Capita autem locorum argumentorumque, quibus usus est, quod eius meminisse potui, egressus ibi ex auditione propere annotavi; eaque fuerunt ad hanc ferme sententiam: Disciplinam istam Chaldaeorum tantae vetustatis non esse, quantae videri volunt; neque eos principes eius auctoresque esse, quos ipsi ferant: sed id praestigiarum atque offuciarum genus commentos esse homines aeruscatores, et ci-
3 bum quaestumque ex mendaciis captantes. Atque eos, quoniam viderent terrena quaedam inter homines sita coelestium rerum sensu atque ductu moveri; quale est, quod oceanus quasi lunae comes cum ea simul senescit adolescitque; hinc videlicet sibi argumentum ad persuadendum paravisse, ut crederemus, omnia

edidi cum Reg. secutus Long. Vv. *non ostent.* tanquam interposita intellige: certe ingenii ostentandi gratia non ita disseruit. Vulg. *exercendine autem anne ostent. gr. ing.* Non autem dubitare potuit Gellius, an a Favorino aliquid fieret ostentandi ingenii gratia; quod probe admonuit I. G. coll. 17, 12. Edd. vett. *exercendine, aut ostendendi gr. ing.* Guelf. *exercendi ne aut ostentandi gr. ing.* Ed. Rom. *exercendi: ne aut*, unde possis coniicere: *exercendi* (*non autem ost.*) *gr. ing.* — *Quod*] Edd. vett. *quoad.* — *Eaque*] Guelf. *ea que* (quae). — *Vetustatis*] Edd. vett. et Guelf. *venustatis*, quod Nannius Miscell. 1, 7. interpretatur: auctoritatis. v. Ois. — *Ferant*] Guelf. *ferunt.* — *Atque offuciarum*] Edd. ante Iunt. *offuciarumque.*

§. 3. *Eos*] Pronom. om. Steph. contra libb. omnes. — *Sensu*] Scalig. ad Manil. *censu.* Deinceps Guelf. et edd. vett. *dictu* pro *ductu*; quod hab. Bonon. et Ald. — *Persuadendum*] Reg. et Lugd. min. *suadendum.* —

rerum humanarum et parva et maxima, tanquam stellis atque sideribus evincta, duci et regi. Esse autem nimis quam ineptum absur- 4
dumque, ut, quoniam aestus oceani cum lunae curriculo congruit, negotium quoque alicuius, quod ei forte de aquae ductu cum rivalibus, aut de communi pariete cum vicino apud iudicem est, ut existimemus, id negotium quasi habena quadam de coelo vinctum gubernari. Quod etsi vi et ratione qua[piam] divina fieri 5
potest, nequaquam tamen id censebat in tam brevi exiguoque vitae spatio quantovis hominis ingenio comprehendi posse et percipi; sed coniectari pauca quaedam, ut verbo ipsius utar, παχυμερέστερον, nullo scientiae fundo concepta, sed fusa et vaga et arbitraria; qualis longinqua oculorum acies est per intervalla media caligantium; tolli enim, quod maxime inter 6
deos atque homines differt, si homines quoque res omnis post futuras praenoscerent. Ipsam 7
deinde siderum stellarumque observationem, quam esse originem scientiae suae praedicarent, haudquaquam putabat liquide consistere.

Et regi] Edd. ante Iunt. et Guelf. *atque*.

§. 4. *Ineptum*] Guelf. *incept.* Postea vv. *cum vic.* om. ed. Rom.

§. 5. *Quapiam*] *Qua* i. e. aliqua exhib. Reg. *quadam* dat Pet.; *recte* pro *rat.* Guelf. — *Tamen* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro *id tamen cens.* — *Quantovis hom.*] Guelf. *qm* (quam) *totius hom.* — *Ut*] Vulg. aberat *ut;* addidi ex edd. vett. et Guelf. — *Scientiae*] Edd. vett. et Guelf. *scientiarum*; correxit Steph. cum codd. Statim pro *concepta* Reg. dat: *captos*, unde I. G. *capto*; quod recepit Long.

§. 6. *Tolli*] V. §. 34. Pacuvian. vers. Deinde edd. vett. et Guelf. hab. *maximum*.

8 Nam si principes Chaldaei, qui in patentibus campis colebant, stellarum motus et vias et discessiones et coetus intuentes, quid ex his efficeretur, observaverunt; procedat, inquit, haec sane disciplina, sed sub ea modo inclinatione coeli, sub qua tunc Chaldaei fuerunt: non enim potest, inquit, ratio Chaldaeorum observationis manere, si quis ea uti velit sub diversis coeli regionibus. Nam quanta, inquit, partium circulorumque coeli ex devergentia et convexionibus mundi varietas sit, quis non
9 videt? Eaedem igitur stellae, per quas omnia divina humanaque fieri contendunt, sicuti non usquequaque pruinas aut calores cient, sed mutant et variant, tempestatesque eodem in tempore alibi placidas, alibi violentas movent: cur non eventa quoque rerum ac negotiorum

§. 8. *In etc.*] Guelf. *in pat. in campis.* — *Discessiones*] Mss. nonnulli Gron. et Sciopp. *dissensiones.* Iunt. *discensiones.* Contrariae sunt discessiones coetibus, i. e. planetarum coniunctionibus (σύνοδοι). — *Partium*] Guelf. *ratio partium.* — *Convexionibus*] Reg. et Lugd. mai. *convexationibus.* Guelf. *connexibus.*

§. 9. *Fieri*] Ita edd. vett. Steph. et Guelf. et ita credo codd. Gron., siquidem recte intelligo I. G. annotationem: Nec hoc (Pontani annal. 3, 6. *cieri cont.*) nec illud *fieri agi cont.* (ut vulg. legitur) se mihi commendare potest, quum Gellius iam non id agat, ut dominantem violentiam perstringere voluerit, qui sensus est in coniunctione istorum vv., ut notum. Utique in nullo exstat Mss. Itaque spectentur in notis, in contextu quid possunt sibi vindicare? Quantum video Seb. Gryph. eis in marg. locum dedit a. 1539. et secutus Anton. 1566." Utrumque v. *fieri agi* om. Long. Marg. Gryph. hab. *ferri, agi;* quod vulg. legebatur in edd. recentt. — *Non usq.*] Edd. vett. *ne usq.*

alia efficiunt in Chaldaeis, alia in Gaetulis, alia apud Danubium, alia apud Nilum? Per 10
autem, inquit, inconsequens, ipsum quidem corpus et habitum tam profundi aëris sub alio atque alio coeli curvamine non eundem manere; in hominum autem negotiis stellas istas opinari idem semper ostendere, si eas ex quacunque terra conspexeris. Praeterea mirabatur, 11
id cuiquam pro percepto liquere, stellas istas, quas a Chaldaeis et Babyloniis sive Aegyptiis observatas ferunt, (quas multi *erraticas*, Nigidius *errones* vocat;) non esse pluris, quam vulgo dicerentur; posse enim fieri existimabat, 12
ut et alii quidam planetae pari potestate essent, sine quibus recta atque perpetua observatio perfici non quiret; neque eos tamen cernere homines possent, propter exsuperantiam vel splendoris vel altitudinis. Nam et quae- 13
dam, inquit, sidera e quibusdam terris conspiciuntur, earumque terrarum hominibus nota sunt; sed eadem ipsa ex omni terra alia non

§. 10. *Autem, inq.*] Reg. *autem enim, inq.*; vel pro coniunctione significationis, quam istae voculae interdum prorsus eandem obtinent apud auctores. *I. G. Sed enim* saepe legitur. — *Tam* etc.] Guelf. *tam in profundi*; mox *curvatione* pro *curvam.* — *Ostendere* etc.] Reg. *ostendere sic eas, si quac.*

§. 11. *Percepto*] I. e. pro spectato, certo et de quo dubitari non debeat, habere. *Ois.* Edd. vett. *pro praecepto.* Mox eaedem ante Iunt. *quas quasi a Ch.*

§. 12. *Planetae*] Edd. vett. et Long. *planetae.* Guelf. *planete.* Steph. *planetes*, ut vulg. legebatur. Idem mox *ac perpet.* — *Eos*] Pronom. om. edd. quaedam recentt.; restituit I. G. — *Possent*] Ex Guelf. et edd. vett. *possent* restitui cum Long. pro *possint.*

§. 13. *Ex* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro *ex alia omni terra non v.* —

videntur, et sunt aliis omnino ignarissima.
14 Atque, uti demus, inquit, et has tantummodo stellas, et ex una parte terrae observari debuisse; quae tandem finis observationis istius fuit, et quae tempora satis esse visa sunt ad percipiendum, quid praemonstraret aut coetus
15 stellarum, aut circuitus, aut transitus? Nam si isto modo coepta fieri observatio est, ut animadverteretur, quo habitu, quaque forma, quaque positura stellarum aliquis nasceretur: tum deinceps ab ineunte vita, fortuna eius, et mores, et ingenium, et circumstantia rerum negotiorumque, et ad postremum finis etiam vitae [ex]spectaretur, eaque omnia, ut usu venerant, literis mandarentur, ac postea longis temporibus, cum ipsae illae eodem in loco, eodemque habitu forent, eadem ceteris quoque eventura existimarentur, qui eodem
16 illo [tempore] nati fuissent; si isto, inquit,

Ignarissima] Edd. vett. et Guelf. *ignotissima;* nostrum e codd. dedit Steph., confirmantibus Reg. Lugd. mai. et vet. cod. Parei in Lexic. crit. cf. 9, 12, 20.

§. 14. *Uti demus*] *Ut demus* dederat Steph. (Specim. Emendd. p. 149.), cum legeretur: *atque videmus*, ut hab. Linc. Al. iique meliores codd. Gron. Guelf. et edd. vett. *atque ut videm.*, unde I. G. nostrum effecit. — *Quid*] Reg. *qui*; quod recepit Long., ut significet *quo*. Guelf. om. *quid*. — *Circuitus*] I. e. revolutiones; transitus, praetergressiones a se invicem. *Ois*. *Circuitus* pro *circumitus* edidit Long. cum edd. vett. et Guelf.

§. 15. *Animadverteretur*] Guelf. *animadverterentur*; mox *habitu*, *quadam positura*. — *Negotiorumque*] Guelf. om. *que*. — *Exspectaretur*] Guelf. Torn. et edd. vett. *spectar*. Et sic Long. Deinceps Sciopp. *venerat*. — *Existimarentur*] Guelf. *extimar*. 7, 1, 2. — *Tempore*] V. *temp.* non exstat in Reg.; delevit Long.; et intelligi posse tum *loco*, tum *ha-*

modo observari coeptum [est], et ex ea observatione composita quaedam disciplina est, nullo id pacto potest procedere. Dicant enim, 17
quot tandem annis, vel potius quot seculis
his hic observationis perfici quiverit. Con- 18
re quipe inter astrologos dicebat, stellas
as, quas *erraticas* dicerent, quae esse omnis rerum fatales viderentur, infinito prope innumerabili numero annorum ad eundem cum, cum eodem habitu simul omnes profectae sunt, regredi; ut neque ullus observa-

..., annotat I. G., imo vulgatum et nonnihil turpi, quum antecedat modo *temporibus*.

§. 16. *Inquit*] Edd. ante Iunt. hab. *quidem.* — etc.] Copula deest in Guelf. Reg. et Lugd. mai, est in min. Edd. vett. hab.: *c. est, exque ea* (*que* ... Iunt.). Linc. *coept. est ex ea autem obs.* Agnosco, inquit I. G., indolem corruptelae semper serpentis, quum Gellius dederit: coeptum, et ex ea. probo; propterea v. *est* uncis seiunxi.

§. 18. *Quippe*] Steph. *quidem*; contra codd. Gron. ..., Guelf. Torn. et edd. vett. Orationem hanc continere affirmationem de eo quod dixisset annos saecula, annotavit I. G. Mox Steph. pro *istas* dit *ipsas*; opposuit I. G., Gellium inducere Favoum ratiocinantem ab certa quadam et parva stellarum parte, ut inde difficultatem augeat in cum... — *Viderentur*] Long. cum edd. vett. et Guelf. ...*rentur.* — *Omnes*] Guelf. om. *omnes.* V. *regredi* Guelf. et codd. Gron. non exstat, delevitque Long., sensu vix ac ne vix quidem intelligo. An fort. *...stare* significat *cognitas esse? Inde* e Reg. enotant Bourdel. et Lamb.; non conspexerunt Gronn. G.: Habe igitur, quod exsculpere potui: *simul ...nes unde unde profectas iungi*, vel *uniri; cum* ... *hab.* hab. edd. vett., ubi *cum* praepositio est. ... a. 1644. in *quum* mutavit. Triller. apud Falster. 297. legit: *Quo* (loco) *eodem abitu sim. omn. pr.* ..., *regredi*; *habitu* otiosum, v. *regredi* omnino

tionis tenor, neque memoriae ulla effigies li-
19 terarum tanto aevo potuerint edurare. Atque illud etiam cuimodi esset considerandum putabat; quod aliud stellarum agmen foret, quo primum tempore conciperetur homo in utero matris, aliud postea cum in decem mensibus proximis in lucem ederetur; quaerebatque, qui conveniret, diversam super eodem fieri demonstrationem: si, ut ipsi putarent, alius atque alius earundem stellarum situs atque du-
20 ctus alias atque alias fortunas daret. Sed et nuptiarum tempore, ex quibus liberi quaererentur, atque ipso etiam illo maris atque feminae coitu, iam declarari oportere dicebat, certo quodam et necessario stellarum ordine, quales qualique fortuna homines gignerentur: ac multo etiam ante, quam pater ipse atque mater nascerentur, ex eorum genitura debuisse iam tum prospici, quinam olim futuri essent, quos ii creaturi forent, et supra longe atque longe per infinitum: ut, si disciplina ista fundamento aliquo veritatis nixa est, centesimo usque abhinc seculo, vel magis primo coeli atque mundi exordio, atque inde iam deinceps, continua significatione, quotiens generis auctores eiusdem homines nascerentur, stellae istae praemonstrare debuerint, qualis qualique

necessarium esse. Vv. *ullus -- neque* om. Guelf. — *Memoriae*] Edd. ante Iunt. *memoria*.

§. 19. *Cuimodi*] Edd. vett. et Guelf. *cuiusmodi*. v. 12, 2, 2. — *Qui*] Guelf. om. *qui*. — *Atque*] Edd. ante Iunt. *et*.

§. 20. *Sed* etc.] Guelf. *si ex nupt. t.* — *Atque fem.*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *et*. — *Tum* etc.] Guelf. *tum prosp. qui idm ol.*; *tum* pro *tunc* cum edd. vett. dedit Long. — *Homines*] Guelf. *hominis*.

fato futurus sit, quisquis hodie natus est. Quo 21 autem, inquit, pacto credi potest, uniuscuiusque stellarum formae et positionis sortem atque fortunam uni omnino homini certam destinatamque esse, eamque formam, post longissima seculorum spatia, restitui, si vitae fortunarumque eiusdem hominis indicia, in tam brevibus intervallis, per singulos maiorum eius gradus, perque infinitum successionum ordinem, tam saepe ac tam multipliciter eadem ipsa, non eadem stellarum facie denotantur? Quod si id fieri potest, eaque diversitas 22 atque varietas admittitur per omnis antiquitatis gradus, ad significanda eorum hominum, qui post nascentur, exordia: imparilitas haec turbat observationem, omnisque ratio disciplinae confunditur. Iam vero id minime ferundum 23 censebat, quod non modo casus et eventa, quae evenirent extrinsecus, sed consilia quoque hominum ipsa et arbitrarias et varias voluntates appetitionesque et declinationes, et fortuitos repentinosque in levissimis rebus animorum impetus recessusque, moveri agitarique desuper e coelo putarent: tanquam quod forte ire

§. 21. *Certam*] Ed. Rom. *creatam.* — *Formam*] Scalig. *formaturam.* — *Indicia*] Guelf. Torn. et edd. vett. *indicia*; quod restituit Long. in locum vulg. *iudicia.*

§. 22. *Eaque d.*] Guelf. *ea quoque d.* — *Qui*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *quae.*

§. 23. *Ferundum*] Hoc pro *ferend.* dedi e Guelf. Mem. Lugd. min. et Pet. v. 5, 6, 23. Praeterea Guelf. *iam v. min. id fer.* — *Casus* etc.] Ita edd. vett. pro: *cas. eventaque.* Guelf. *casus est ev. que* (quae) *ev.* — *Arbitrarias*] Lugd. mai. *arbitraria*; Reg. *arbitrarias*, quod recepi pro vulg. *arbitria*; secutus Long. — *Quod forte*] Edd. vett. *si for.*; Iunt. *quod si for-*

in balneas volueris, ac deinde nolueris, atque id rursum volueris, non ex aliqua dispari variaque animi agitatione, sed ex necessaria quadam errantium siderum reciprocatione contigerit: ut plane homines non, quod dicitur, λογικὰ ζῶα, sed ludicra et ridenda quaedam νευρόσπαστα esse videantur, si nihil sua sponte, nihil arbitratu suo faciunt, sed ducentibus
24 stellis et aurigantibus. Ac si, inquit, potuisset praedici affirmanter, Pyrrhusne rex, an Manius Curius proelio victurus esset: cur tandem non de alea quoque, ac de calculis et alveolo audent dicere, quisnam ibi ludentium vincat? An videlicet magna sciunt, parva nesciunt: et
25 minora maioribus imperceptiora sunt? Sed si

te. Fort. legend. *tanquam si, quod forte* etc. ut *tanquam si* positum sit, ut *quasi si.* cf. 4, 12, 2. 13, 28, 2. — *Ex*] Praepositio *ex* accessit e Guelf. ed. Rom. et Steph.; reliquae edd. vett. neglexerunt. Ald. singularem habet lectionem: *sed. IX. necess.*; innuere certe videtur *ex*, quod om. etiam edd. recentt. — *Non, quod*] Guelf. *non id quod.* — Νευρόσπαστα] V. intpp. Petron. 34. Casaub. ad Pers. et Athen., ad quos ablegat I. G. Add. Ois. Edd. vett. *νευρόβαφα* (Rom. *νευρόφαθα.* Ald. *νευρόβατα.*) *i. e. nervis moventia.* Nostrum restituit iam Caelius Rhodig. VV. LL. 7, 16. Guelf. *neuros parata.* Steph. Latine *neurospasta.* — *Si*] Guelf. *sed.* — *Aurigantibus*] Electa prorsus vv. ad notandam privationem suae potestatis; in quae incidisse videtur auctor memor eius, quod scripserat de verbo *vexare*, 2, 6.: In verbo *vehere* etc. *I. G.*

§. 24. *Affirmanter*] Edd. vett. et Guelf. *affirmant;* hinc Bonon. Iunt. Ald. pro *potuisset* dederunt *potuisse.* Mox Guelf. *victu esset;* pro *audent* edd. vett. hab. *audeant* (Rom. *audiant*). — *Quisnam*] Steph. *quinam*, contra codd. omnes Gron. Guelf. et Torn.

agnitudines rerum sibi vindicant, magisque e perspicuas, et facilius comprehendi posse sunt: Volo, inquit, mihi respondeant, quid hac totius mundi contemplatione, praestannaturae operibus, in tam parvis atque brens negotiis fortunisque hominum magnum sent; atque id velim etiam, inquit, ut re- 26
hdeant: si tam parvum atque rapidum est mentum temporis, in quo homo nascens m accipit, ut in eodem illo puncto sub em circulo coeli plures simul ad eandem petentiam nasci non queant: et si idcirco ini quoque non eadem vitae sorte sunt, miam non eodem temporis puncto editi t; peto, inquit, respondeant, cursum illum poris transvolantis, qui vix cogitatione i comprehendi potest, quonam pacto aut ulto assequi queant, aut ipsi perspicere et ehendere: cum in tam praecipiti dierum iumque vertigine minima momenta ingenfacere dicant mutationes. Ad postremum 27
m, et quid esset, quod adversum hoc dici et, requirebat; quod homines utriusque us omnium aetatum, diversis stellarum mos in vitam editi, regionibus, sub quibus ti sunt, longe distantibus, omnes tamen aut hiantibus terris, aut labentibus tectis, oppidorum expugnationibus, aut eadem navi fluctu obruti, eodem genere mortis,

§. 25. *Vindicant*] Torn. *vincatur.*
§. 26. *In quo*] Guelf. om. vv. *in quo.* — *Deendere*] Guelf. et Steph. *repreh.* — *Facere* etc.] lf. *dicunt facere mut.*
§. 27. *Aetatum*] Codd. Torn. et Guelf. *aeta-* quod h. etiam l. confirmant edd. vett. Restitui *aetatium.* V. 13, 28, 4. —

eodemque ictu temporis universi simul inter-
28 irent. Quod scilicet, inquit, nunquam eveni-
ret, si momenta nascendi singulis attributa
29 suas unumquodque leges haberent. Quod si
quaedam, inquit, in hominum morte atque
vita etiam diversis temporibus editorum per
stellarum pares quosdam postea conventus, pa-
ria nonnulla et consimilia posse dicunt obtin-
gere: cur non aliquando possint omnia quo-
que paria usu venire; ut exsistant per huius-
cemodi stellarum concursiones et similitudines
Socratae simul et Antisthenae, et Platones
multi, genere, forma, ingenio, moribus, vita
omni et morte pari? Quod nequaquam, inquit,
30 prorsus fieri potest. Non igitur hac causa pro-
be uti queunt, adversum hominum impares
31 ortus, interitus pares. Illud autem condona-
re se iis dicebat, quod non id quoque requi-
reret, si vitae mortisque hominum rerumque
humanarum omnium tempus et ratio et causa
in coelo et apud stellas foret, quid de muscis
aut vermiculis aut echinis multisque aliis mi-

Universi simul] Vv. *universi simul* om. edd. vett. et Guelf.

§. 28. *Unumquodque*] Lugd. ut. et Pet. *unumquidque*, quod exhib. etiam Iunt.

§. 29. *In*] Guelf. om. *in*; mox hab. *divers. etiam t.* pro *etiam div. t.* — *Cur*] Guelf. *cum.* — *Huiuscemodi*] Edd. ante Iunt. *huiusmodi.* — *Socratae* etc.] Cf. Schneid. Gramm. Lat. 2, 1. p. 44. Edd. vett. *Socrates s. et Antisthenes.* Iunt. *Socratae s. et Aristhenae.* Ald. *Socrates s. et Aristhones.* Gryph. *Socrates s. et Antisthenes,* in marg. *Aristones.* Guelf. *Socrate s. et antistene et Platone.*

§. 30. *Adversum*] *Adversus* edd. ante Iunt.

§. 31. *Tempus*] Pet. *et temp.*, probante I. G. — *Echinis*] Torn. *cethinis.* Deinceps Guelf. *multis* sine

nutissimis terra marique animantibus dicerent? an ista quoque iisdem, quibus homines, legibus nascerentur, iisdemque itidem exstinguerentur: ut aut ranunculis quoque et culicibus nascendi fata sint de coelestium siderum motibus attributa; aut, si id non putarent, nulla ratio videretur, cur ea siderum vis in hominibus valeret, deficeret in ceteris. Haec nos 32
sicca et incondita et propemodum ieiuna oratione attingimus. Sed Favorinus, ut hominis ingenium fuit, utque est Graecae facundiae copia simul et venustas, latius ea et amoenius et splendidius et profluentius exsequebatur, atque identidem commonebat, ut caveremus, ne qua nobis isti sycophantae ad faciendam fidem irreperent, quod viderentur quaedam interdum vera effutire aut spargere. Non enim 33
comprehensa, inquit, neque definita neque percepta dicunt; sed lubrica atque ambagiosa

que. — *Ista*] Reg. Lugd. mai. *iste*, ut videtur, pro *istae*, ut in praecedentibus intelligamus *animantes*, non *animantia*. *I. G.* — *Ut*] Guelf., omisso *ut*, *aut ramiculis*. — *Non*] Marg. Gryph. 1642. om. *non*.

§. 32. *Sicca*] Edd. vett. *ficta*. — *Ieiuna*] Cum Lugd. ut. Mem. et Pet. Steph. dedit *una*, huic tamen suspectum (v. Specim. Emendd. p. 125.); Reg. *una in or.* unde I. G. *inani or.* Mihi inde facilius effici posse *ieiuna*, quod dant Guelf. et edd. vett., videbatur. Sequens *atting.* pro (Guelf.) *attigim.* ex iisdem est libb. Gron. etiam Steph. et Iunt. — *Sed*] *Sed* pro *at* exhib. Reg. *set* cod. Torn. et Guelf. — *Utque est*] Ita Reg. Lugd. mai. et Torn., al. *utque*, omisso v. *est*; et sic Guelf. et edd. vett.; Steph. edidit: *aut, quae est.* — *Profluentius*] Guelf. *profluentibus*.

§. 33. *Comprehensa*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *comprensa*. Mox edd. ante Bonon. pro *percepta* hab. *praecepta*. —

coniectatione nitentes, inter falsa atque vera pedetentim, quasi per tenebras ingredientes, eunt: et aut multa tentando incidunt repente imprudentes in veritatem; aut ipsorum, qui eos consulunt, multa credulitate ducente perveniunt callide ad ea, quae vera sunt: et idcirco videntur in praeteritis rebus quam in futuris veritatem facilius imitari. Ista tamen omnia, quae aut temere aut astute vera dicant, prae ceteris, inquit, quae mentiuntur, pars
34 ea non sit millesima. Haec autem, quae dicentem Favorinum audivimus, multa etiam memini poëtarum veterum testimonia confirmare, quibus huiuscemodi ambages fallaciosae confutantur; ex quibus est Pacuvianum illud:

Nam si qui, quae eventura sunt, provideant;
Aequiparent Iovi.

Item Attianum illud:

In] Edd. vett. om. *in.* — *Vera* etc.] Guelf. *revera dicunt praeteritis inq.* — *Sit*] Ita codd. Gron. (Guelf.) vel *fit*; quod ex edd. vett. recepit Long.; Steph. dedit *est*. Solent, ait I. G., in illis, quae proferuntur cum quadam admiratione vel amplificatione, amare istum modum. Restitui. cf. 5, 14, 3. Long. *fit.* Pro *milles.* sunt qui legant *multesima*, coll. Graec. πολλοστημόριον.

§. 34. *Haec*] Ita edd. vett. et Guelf. Vulg. *praeter haec*, omisso postea v. *confirmare*, quod om. etiam Guelf., quodque sane nescio unde in edd. vett. venerit. — *Qui*] Ed. Rom. et Guelf. om. *qui.* Dein Guelf. *previd.* (praevid.). — *Aequiparent*] Steph. Guelf. *equiperent.* Sciopp. *aequiperentur.* 3, 7, lemm. Voss. *aequi parem*; probante Both. Scen. Poët. Lat. V. 1. p. 148. ubi uno versu hoc Pacuvianum profert iambico tetr. — *Attianum*] V. Non. sub v. *divitant.*

Nihil, inquit, credo auguribus, qui aures
verbis ditant
Alienas, suas ut auro locupletent domus.

Item Favorinus, deterrere volens ac depellere 35
adolescentes a genethliacis istis et quibusdam aliis id genus, qui prodigiosis artibus futura omnia dicturos [se] pollicentur, nullo pacto adeundos eos esse, consulendosque, huiuscemodi argumentis concludebat: Aut adversa, 36
inquit, eventura dicunt, aut prospera. Si dicunt prospera, et fallunt, miser fies frustra exspectando. Si adversa dicunt, et mentiuntur, miser fies frustra timendo. Sin vera respondent, eaque sunt non prospera, iam inde ex animo miser fies, antequam e fato fias. Si felicia promittunt, eaque eventura sunt, tum plane duo erunt incommoda: et exspectatio te spei suspensum fatigabit, et futurum

— *Nihil*] Both. l. l. p. 181.: *Nil.* — *Domus*] Ita cum Guelf. et edd. ante Iunt. Steph. Vulg. *domos*, quod ex edd. Ald. et Gryph. profectum videtur. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 448 sq.

§. 35. *Item*] Vulg. *idem*. Nostrum restitui ex Guelf. et edd. vett. — *Ac*] Edd. vett. *et*. Guelf. firmat *ac*. — *Omnia*] Ois. *omina*; repugnante I. G. Deinceps *se* om. Long. cum Guelf. et edd. vett. 7, 18, 10. Mox pronom. *eos* accessit e Reg. Lugd. mai. et Thuan. Dein edd. ante Iunt. hab. *huiusmodi*. Guelf. *consulendos quia huiuscem.*

§. 36. *Fies*] Guelf. *fias*; sed statim *fies*. — *Eventura*] Guelf. *ventura*. — *Spei*] *Spei* pro vulg. *spe* dedi cum Long. e Reg. Lugd. mai. Guelf. et edd. vett. Sic Appul. *suspensus animi*. Ruddimann. II. p. 75. Memm. et Pet. *exspectationis spes te susp.* Guelf. *exspectatio et spei*; unde possis suspicari legend. esse: *et exspectatio te et spes susp. fat.* Deinceps Scheff. *futuri*. Tum edd. vett. *deflor.*; Torn.

gaudii fructum spes tibi iam praefloraverit. Nullo igitur pacto utendum est istiusmodi hominibus, res futuras praesagientibus.

CAPUT II.

Quem in modum disseru[er]it Favorinus, consultus a me, super officio iudicis.

1 Quo primum tempore a praetoribus lectus in iudices sum, ut iudicia, quae appellantur privata, susciperem, libros utriusque linguae, de officio iudicis scriptos, conquisivi, ut homo adolescens a poëtarum fabulis et a rhetorum epilogis ad iudicandas lites vocatus, rem iudiciariam, quoniam vocis, ut dicitur, vivae nimia penuria erat, ex mutis, quod aiunt, magistris cognoscerem. Atque in rerum quidem diffissionibus comperendinationibusque, et

praeflorabit. V. Steph. Specim. Emendd. p. 124. et Gron. ad Liv. 37, 58.

Cap. II. *Quem in modum*] Guelf. Iunt. Ald. *quemadmodum.* Deinde *disseruit* est in edd. vett. et Guelf. cf. lemma lib. 2. c. 4.

§. 1. *Epilogis*] Falster. legend. censuit: *apologis;* coll. Suet. de clar. Rhet. 1. et Quintil. 6, 3. — *Nimia* etc.] Guelf. *nimia penuria erat et mut.*; inde *nimia* addidi, quod vulg. deerat. — *Rerum*] Angel. Politian. Miscell. c. 41. et Bentl. ad Horat. Serm. 2, 1, 79. leg. *dierum.* v. mox. *rerum* pro *litium* accipiend. putabat Ascens. — *Diffissionibus*] Ed. Rom. *difinitionib.* Ven. Brix. *definition.* Bonon. *diffinitionis* (sic!). Iunt. *defensionib.* Ald. *diffusionib.* Connell. Guelf. Reg. et Linc. *diffinitionib.* Lugd. mai. et Steph. *diffisionib.*, min. *difisionib.* V. quos de h. v. laudavit I. G. qui haec fere addidit: dubitari nequit, quin perinde *res*, sicut *dies* dixerint *diffindi*, et continuae actiones in Nerone praesertim notatae,

tiis quibusdam legitimis ritibus, ex ipsa lege blia et ex Sabini Massurii et ex quorundam liorum iurisperitorum commentariis commoiti et adminiculati sumus. In his autem, 2
uae exsistere solent, negotiorum ambagibus, t in ancipiti rationum diversarum circumntia, nihil quidquam nos huiuscemodi libri iverunt. Nam, etsi consilia iudicibus ex prae- 3
ntium causarum statu capienda sunt, geneлia tamen quaedam praemonita et praecepta int, quibus ante causam praemuniri iudex, raepararique ad incertos casus futurarum difcultatum debeat, sicut illa mihi tunc accidit explicabilis reperiendae sententiae ambiguitas. etebatur apud me pecunia, quae dicebatur 4
ta numerataque; sed qui petebat, neque tais neque testibus id factum docebat, et armentis admodum exilibus nitebatur. Sed 5
m constabat virum esse ferme bonum, no-

aliis quoque interstitione aliqua discerni et interndi coeperint. — *Ritibus*] Edd. vett. *rebus*; Iunt. *in rebus*; *in* non reiecerim. Nostrum dedit ph. Emendd. p. 121. — *Massurii*] Reg. *Masirii*; gd. ut *Masyrii*. Edd. ante Iunt. *Masurii*. v. 5, 6, Sequens *ex* repetitum est ex edd. ante Iunt.

§. 3. *Praemuniri iudex*] Guelf. *praemunirique*. Placet repetitum *que*. V. Tursellin. de Partic. 0. — *Difficultatum*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *cultatium*. V. 1, 3, 23. — *Sententiae*] Steph., itis codd. et edd., *scientiae*; nostrum probavit m Specim. Emendd. p. 123.

§. 4. *Tabulis*] V. de his et sqq. Salmas. de d. Usur. c. 11. p. 474.

§. 5. *Fermè bonum*] Interpretantur: facile bom; al.: valde bonum. Ois. conl. *famae bonae* s. d *bonum*; illud volebat etiam Scriver. Sed vulm vocis *fermè* retinendam esse significationem osuit I. G. Nam, ait, *bonum* vix reperit unum

taeque et expertae fidei, et vitae inculpatissimae: multaque et illustria exempla probitatis
6 sinceritatisque eius expromebantur. Illum autem, unde petebatur, hominem esse non bonae rei, vitaque turpi et sordida, convictumque vulgo in mendaciis, plenumque esse per-
7 fidiarum et fraudum ostendebatur. Is tamen cum suis multis patronis clamitabat, probari apud me debere pecuniam datam consuetis modis, *expensi latione*, *mensae rationibus*, *chirographi exhibitione*, *tabularum obsigna-*
8 *tione*, *testium intercessione*; ex quibus omnibus si nulla re probaretur, dimitti iam se oportere, et adversarium de calumnia damnari: quod de utriusque autem vita atque factis diceretur, frustra id fieri atque dici; rem enim de petenda pecunia apud iudicem privatum
9 agi, non apud censores de moribus. Tunc ibi amici mei, quos rogaveram in consilium, viri exercitati atque in patrociniis et in operis

millibus e multis hominum consultus Apollo: ita multa ad id requiruntur, ut scivisse Romanos patet ex conquisitione viri optimi in recipienda Matre Idaea. Falster. legend. putabat: *firme b.* i. e. certissime b.

§. 6. *Ostendebatur*] Guelf. *dum ost.*

§. 7. *Cum* etc.] Guelf. *cum mult. suis p.* — *Chirographi*] Cf. Hugo de scrib. Orig. p. 326. ed. Trotz.

§. 8. *Nulla re prob.*] Guelf. *nulla reprob.* — *Se*] Edd. vett. et Guelf. pro *se* (quod hab. Gryph. marg.; marg. Gryph. 1591.: *iam se opinor.*) hab. *sane.* Fort. legend. *se sane.*

§. 9. *Tunc*] Guelf. *tum.* — *Exercitati*] Titulus satis congruus illis, quae adduntur; unde ab grege codd. veterum etiam servatur et agnoscitur. Sed unus ille Reg. *viri excitati*, quod quidem variis de causis praestantissimum. *I. G.* Recepit Long. Videtur tamen ex compendio scribendi ortum esse. — *In operis*] Guelf. om. *in.* —

fori celebres, semperque se circumundique distrahentibus causis festinantes, non sedendum diutius, ac nihil esse dubium dicebant, quin absolvendus foret, quem accepisse pecuniam illam nulla probatione sollemni docebatur. Sed enim ego homines cum considerabam, al- 10
terum fidei, alterum probri plenum, spurcissimaeque vitae ac defamatissimae, nequaquam adduci potui ad absolvendum. Iussi igitur 11
diem diffindi, atque inde a subselliis pergo ire ad Favorinum philosophum, quem in eo tempore Romae plurimum sectabar, atque ei de causa ac de omnibus, quae apud me dicta fuerant, uti res erat, narro omnia, ac peto, ut et ipsum illud, in quo haerebam, et cetera etiam, quae observanda mihi forent in officio

Illam etc.] Guelf. *illam nulla pr.*, unde *illam* adiunxi, vulg. omissum.

§. 10. *Defamatissimae*] Steph. (l. l. p. 121.) contra codd. Gron. et Guelf. *deformat.* Opponit etiam I. G.: Et certe voluit Gell. aliquid diversum priori adiectivo addere; ut, quum vita eius spurca esset rebus, etiam illa talis vulgo nosceretur per famam et sermones. cf. 18, 3, 3.

§. 11. *Diffindi*] Ita Reg. Thuan. Mem. Lugd. mai. Pet.; non: *diffundi* (quod est in edd. vett. praeter Iunt.); Guelf. *diffudi.* non posse *diffundi*, quod nequeat in diversis locis esse, admonuit I. G. Nostrum legi iam volebat Ang. Politianus l. l. Gryph. marg. V. tamen Brodaei Miscell. 10, 6. — *In eo*] Cum edd. vett. et Guelf. Long. *meo* pro *in eo.* Ineptum tamen: *eum sectabar meo t.* Gryph. 1542. edidit tantum *eo t.* omissa praepositione; in marg. hab. *meo*; *eo t.* probat etiam Steph. Specim. Emendd. p. 122. — *Atque* etc.] Guelf. om. vv. *atq. ei de causa.* — *Omnibus*] Torn. et edd. vett. *hominibus.* Dein Guelf. *fuerunt, uti res er.*; *uti* pro *ut* est etiam in edd. vett.

iudicis, faceret me, ut earum rerum essem
12 prudentior. Tum Favorinus, religione illa contationis et sollicitudinis nostrae comprobata: Id quidem, inquit, super quo nunc deliberas, videri potest specie tenui parvaque esse; sed si de omni quoque officio iudicis praeire tibi me vis, nequaquam est vel loci huius, vel
13 temporis; est enim disceptatio ista multiiugae et sinuosae quaestionis, multaque et anxia cura
14 et circumspicientia indigens. Namque, ut pauca tibi nunc quaestionum capita attingam, iam omnium primum hoc de iudicis officio quaeritur: si iudex forte id sciat, super qua re apud eum litigatur, eaque res uni ei, priusquam agi coepta aut in iudicium deducta sit, ex alio quodam negotio casuque alio quo cognita liquido et comperta sit; neque id tamen in agenda causa probatur: oporteatne eum secundum ea, quae sciens venit, iudicare,
15 an secundum ea, quae aguntur. Id etiam, inquit, quaeri solet, an deceat atque conveniat iudici, causa iam cognita, si facultas esse videatur componendi negotii, officio paulisper iudicis dilato, communis amicitiae et quasi
16 pacificatoris partes recipere. Atque illud amplius ambigi ac dubitari scio, debeatne iudex

§. 14. *Aut in i.*] Edd. ante Iunt. *et in i.* — *Alio quo*] Edd. vett. et Guelf. *aliquo* pro *alio quo*. — *Oporteatne*] Cf. 2, 4. et Ois.

§. 15. *Atque*] Edd. vett. ante Ald. pro *atque* iterum hab. *an*. Deinceps eaedem praeter Rom. et Ven. 1472. *conveniet iudicii c.*; *iudicii* hab. etiam Guelf. et Ald. — *Communis*] Linc. *cominus*. Deinceps Steph. *amici* pro *amicit*. Obiicit I. G., Gellium se oblectare voluisse ista varietate substantivorum rei et personae, in quibus assidue ludat Latina lingua.

inter cognoscendum ea, quae dicto quaesitoque opus est, dicere et quaerere, etiamsi, cuius ea dici quaerique interest, neque dicat neque postulet; patrocinari enim prorsus hoc esse aiunt, non iudicare. Praeter haec, super 17
ea quoque re dissentitur, an ex usu exque officio sit iudicis, rem causamque, de qua cognoscit, interlocutionibus suis ita exprimere consignareque, ut ante sententiae tempus ex iis, quae apud eum in praesens confuse varieque dicuntur, perinde, ut quoquo in loco ac tempore movetur, signa et indicia faciat motus atque sensus sui. Nam qui iudices, inquit, 18
acres atque celeres videntur, non aliter existimant rem, qua de agitur, indagari comprehendique posse, nisi is, qui iudicat, crebris interrogationibus necessariisque interlocutionibus et suos sensus aperiat, et litigantium deprehendat. Contra autem, qui sedatiores et 19
graviores putantur, negant iudicem debere ante sententiam, dum causa utrinque agitatur, quotiens aliqua re proposita motus est, totiens significare, quid sentiat. Eventurum enim aiunt, ut, quia pro varietate propositionum

§. 16. *Dicto* etc.] Torn. *dictoquaestuque*; Steph. *dictio quaestioque*; cf. Ruddimann. II. p. 69. not. 67. fin. Mox Reg. *et* om. inter vv. *dic.* et *quaer.*, quod melius fore putabat I. G.

§. 17. *Consignareque*] Guelf. *assignarique*. — *Quoquo*] Edd. vett. *quoque*; mox cum iisdem et Steph. Long. *movetur* pro *moventur*. Guelf. *quoq. movetur*. *moventur* ex operarum vitio intrusum esse videtur. Correxi. Intellig. *iudex*.

§. 18. *Celeres*] Ita codd. Gron. Guelf. Torn. Iunt. et Ald. pro *celebres*; opponuntur mox sedatiores et graviores. cf. 15, 5, 4.

argumentorumque alius atque alius motus animi patiendus est, aliter atque aliter eadem in causa eodemque in tempore sentire et in-
20 terloqui videatur. Sed de his, inquit, et ceteris huiuscemodi iudicialis officii tractatibus, et nos posthac, cum erit otium, dicere, quid sentiamus, conabimur, et praecepta Aelii Tuberonis super officio iudicis, quae nuperrime
21 legi, recensebimus. Quod autem ad pecuniam pertinet, quam apud iudicem peti dixisti, suadeo hercle tibi, utare M. Catonis, prudentissimi viri, consilio: qui in oratione, quam pro L. Turio contra Cn. Gellium dixit, ita esse a maioribus [memoriae] traditum observatumque ait, ut si, quod inter duos actum est, neque tabulis neque testibus planum fieri possit, tum apud iudicem, qui de ea re cognosceret, uter ex iis vir melior esset, quaereretur; et, si pares essent, seu boni pariter

§. 20. *Huiuscemodi*] Guelf. *huiusmodi*. — *Super officio*] Guelf. *de officio*.

§. 21. *Turio*] Nomen *Turio* (Iunt. *Tyrio*) ignorant Reg. et Lugd. mai.; min. hab. *taturio*. Istum Turium petitum esse ex vv. Catonis, postea allegatis, colligit I. G.; in his tamen potuisse oratorem producere exemplum vel par in materia, quam tractaret in isto orationis loco, pro cuius tamen altero non dicta fuerit haec oratio. Mox *Gelium* est in edd. ante Iunt. Deinde codd. exhib. *a maiorib. maiorum tr.*; Guelf. *a moribus maiorum tr.*; inde in edd. vett. manavit: *ita esse moribus maiorum tr.*; quod restituit Long. Steph. *a maior. memoriae tr.*; quae ex vv. Catonis etiam efficta putabat I. G., qui coni. *a mai. iam olim tr.*; equidem vocem *memoriae* ex vv. Catonis, s. vocem *maiorum* in codd. ex v. vicino ortam esse credo; hinc interim seclusi. V. *ait*, quod sequitur, om. Iunt.; post *traditum* illud collocatum hab. edd. ante Ald. Vulgatum firmat Guelf.

mali, tum illi, unde petitur, crederetur, secundum eum iudicaretur. In hac autem 22 sa, de qua tu ambigis, optimus est qui it, unde petitur deterrimus; et res est in-duos acta sine testibus. Eas igitur, et cre- 23 'ei, qui petit, condemnesque eum, de quo tur: quoniam, sicuti dicis, duo pares non t, et qui petit, melior est. Hoc quidem 24 i tum Favorinus, ut virum philosophum bit, suasit. Sed maius ego altiusque id esse 25 timavi, quam quod meae aetati et medio-ati conveniret, ut cognovisse et condemnas-le moribus, non de probationibus rei ge-viderer: ut absolverem tamen, inducere animum non quivi; et propterea iuravi i non liquere, atque ita iudicatu illo so-s sum. Verba ex oratione M. Catonis, cu- 26 commeminit Favorinus, haec sunt: *Atque a maioribus memoria sic accepi: si quis alter ab altero peterent, si ambo pares*

seu] Edd. ante Iunt. bis hab. *sive* pro *seu*.

§. 25. *Cognovisse*] Guelf. *conuenisse et conti-ue de m.* — *Inducere* etc.] Idem: *inducere ani-i ut in animum non quiui.* Videtur *ut* pro *aut* positum, ut librarius incertus utramque lectio-scriberet, s. e margine alteratram reciperet. — i] Reg. *qui*; unde I. G. *quii*, coll. 15, 1, 6. e. Dein pro *mihi* Steph. dat *nihil*. De v. *non* . Ois. et Hugon. de prima scrib. Orig. p. 214. rotz. Add. Conrad. Excurs. ad Gell. V. 1. p. Mox *iudicatu* in locum Steph. (l. l. p. 123.) *iu-to* restituit e codd. (Guelf. Torn.) et edd. vett. I. G.

§. 26. *Peterent*] Ita cum codd. Gron. omnibus uelf. Salmas. de M. U. c. 11. et Steph. pro edd. *peteret*, quod restituit Long. Male. cf. Ruddim. 387. not. 76. Deinceps Salm. pro *si* emenda-*sive*, quod recepit etiam Steph., invitis libb. —

essent, sive boni sive mali essent, quod duo res gessissent, uti testes non interessent, illi unde petitur, ei potius credendum esse. Nunc si sponsionem fecissent Gellius cum Turio: NI. VIR. MELIOR. ESSET GELLIUS. QUAM. TURIUS. *nemo, opinor, tam insanus esset, qui iudicaret, meliorem esse Gellium, quam Turium; si non melior Gellius est Turio, potius oportet credi unde petitur.*

CAPUT III.

An aemuli offensique inter sese fuerint Xenophon et Plato.

1 Qui de Xenophontis Platonisque vita et moribus pleraque omnia exquisitissime scripsere, non afuisse ab eis motus quosdam tacitos et occultos simultatis et aemulationis mutuae putaverunt; et eius rei argumenta

Quod etc.] Vv. *quod duo -- interessent* om. Reg.; vv. *uti testes non int.* om. Linc. In aliis *uti* retinetur; *ubi* malebat Salm.; *quod duo rei gessis.*, i. e. tam credendi, quam debendi reus, coni. Rutgers. VV. LL. 5, 16. — *Ei*] Hoc pronom. delendum censebat Salm.; contra libenter a Latinis pro pleonasmo interponi admonuit I. G. — *Fecissent*] Vulg. *fecisset.* Reg. *fecissent.* cf. Claud. supr. 9, 1. 1. Gron. ad Senec. controv. 13. quem laudavit I. G. Add. Ruddimann. II. p. 29. annot. 62. p. 34. n. 71. p. 365. n. 20. — *Gellius* etc.] Guelf. *est Gell. T.*; mox *oportet* (oporteret 3).

Cap. III. *Offensique*] Edd. vett. *infensique.* Iunt. tamen in ind. capp. hab. *off.*

§. 1. *Vita -- omnia*] Guelf. om. vv. *vita -- omnia.* — *Et aemulationis*] Ita edd. ante Iunt. et Guelf. Vulg. *aemulationisque.* Nostrum praeferendum erat. cf. Stallb. ad Ruddim. p. 343. not. 2. fin. — *Puta-*

quaedam coniecta[to]ria ex eorum scriptis protulerunt. Ea sunt profecto huiuscemodi: quod 2
neque a Platone in tot numero libris mentio usquam facta sit Xenophontis, neque item contra ab eo in suis libris Platonis; quanquam uterque, ac maxime Plato, complurium Socratis sectatorum in sermonibus, quos scripsit, commeminerit. Id etiam esse non sincerae 3
neque amicae voluntatis indicium crediderunt, quod Xenophon inclito illi operi Platonis, quod de optimo statu reipublicae civitatisque administrandae scriptum est, lectis ex eo duobus fere libris, qui primi in vulgus exierant, opposuit contra conscripsitque diversum regiae administrationis genus, quod *παιδείας Κύρου* in-

verunt] Cf. Boeckh. de simultate quae Plat. cum Xen. intercessisse fertur. Wernsdorf. ad Himer. p. 551 sq. Muret. VV. LL. 5, 14. Ceterum Long. *putavere*, edd. vett. secutus; nostrum firmat Guelf. — *Coniectatoria*] *Coniectaria* est in Lugd. mai. et Reg.; comparat I. G. *extrarius*, pro *extraneus*, et *manifestarius*, 1, 7, 3. Edd. vett. cum Guelf. Lugd. min. Linc. et Pet. *coniectatoris*; Scheff. *coniectatone*. Cum Thuan. Steph. *coniectatoria*.

§. 2. *Huiuscemodi*] Edd. ante Iunt. *eiuscemodi*. Guelf. *ea prof. sunt huiusc.*; mox *usque*. — *Ab eo etc.*] Edd. vett. *ab eo Plat. in s. libr.* Nostrum ordinem firmat Guelf. — *Commeminerit*] Edd. vett. *commeminit*. Guelf. *cōmemīt*. Iunt. *commèmminet*, unde Ald. nostrum *commeminerit* dedit.

§. 3. *Esse*] *Esse* om. marg. Gryph. 1542. — *Neque*] Cum Reg. Long. om. *neque*; I. G. *sincere amicae*. Mox edd. ante Iunt. *credidere*. — *Illi*] Reg. Thuan. Mem. Pet. Lugd. ut. *illo*; Thuan. et Lugd. mai. *pi* (lineola per pedem literae p traiecta) *Platonos* (Guelf. *illo peri platoneos*); unde I. G. *illo περὶ Πλάτωνος*. — *Exierant*] Guelf. *exierunt*. — *Conscripsitque*] Steph. *scripsitque*, contra libb. — Παιδείας

4 scriptum est. Eo facto scriptoque eius usque adeo permotum esse Platonem ferunt, ut quodam in libro, mentione Cyri regis habita, retractandi levandique eius operis gratia, virum quidem Cyrum navum et strenuum fuisse dixerit, παιδείας δ' οὐκ ὀρθῶς ἧφθαι τὸ παράπαν:
5 haec enim verba sunt de Cyro Platonis. Praeterea putant id quoque ad ista, quae dixi, accedere: quod Xenophon in libris, quos dictorum atque factorum Socratis commentarios composuit, negat Socratem de coeli atque naturae causis rationibusque unquam disputa[vi]sse, ac ne disciplinas quidem ceteras, quae μαθήματα Graeci appellant, quae ad bene beateque vivendum non pergerent, aut attigisse aut comprobasse: idcircoque turpiter eos mentiri dicit, qui dissertationes istiusmodi Socrati

Κύρου] Guelf. ordine inverso: RUPOU ΠQIXHaC (sic!).

§. 4. *Adeo*] *Adeo* om. Reg. — *Libro*] De Legg. 3. p. 692. — *Retractandi*] Reg. et Lugd. mai. *ret paciandi*, unde I. G. *respaciandi*, i. e. contrarii cursus instituendi et occurrendi, obsistendique in spatio et serendae diversae opinionis, per quam iste liber traduceretur pro mendaci. Aliud tamen forsan latere suspicatus est idem; a vulgato autem v. nihil afferri. Sensu vituperandi, reprehendendi id accipiendum esse videtur. Falster. comparat Iuvenci (Hist. Evang. 2, 85.): Hoc verbum scribarum dicta retractant. — *Cyrum*] Guelf. *Tyrium*. — *Navum*] Edd. vett. *navum* dederunt pro *gnavum*. v. 6, 10. lemma.

§. 5. *Atque*] Edd. ante Iunt. *ac*. V. Xen. Memor. 1, 1, 11 sqq. Lactant. 3, 20, 10. Cic. Acad. Qu. 1, 4. — *Disputavisse*] Guelf. et edd. ante Iunt. *disputasse*. — *Pergerent*] Edd. vett. inde a Bonon. et Iunt. *pertinerent*; correxit Steph. cum codd. et edd. vett (Rom. Ven. 1472. Brix.) Triller. ap. Falster. malebat: *pertingerent*.

attribuerent. Haec autem, inquiunt, Xeno- 6
phon cum scripsit, Platonem videlicet nota-
[vi]t: in cuius libris Socrates physica et mu-
sica et geometrica disserit. Sed enim de viris 7
optimis et gravissimis si credendum hoc aut
suspicandum fuit, causam equidem esse arbi-
tror non obtrectationis, neque invidiae, neque
de gloria maiore parienda certationis: haec
enim procul a moribus philosophiae absunt,
in quibus illi duo omnium iudicio excellue-
runt. Quae igitur est opinionis istius ratio?
Haec profecto est, aequiparatio ipsa plerum- 8
que et parilitas virtutum inter sese consimi-
lium, etiamsi contentionis studium et voluntas
abest, speciem tamen aemulationis creat. Nam 9
cum ingenia quaedam magna duorum pluriumve,
in eiusdem rei studio illustrium, aut pari
sunt fama, aut proxima, oritur apud diversos
fautores eorum industriae laudisque aestiman-
dae contentio. Tum postea ex alieno certa- 10

§. 6. *Haec*] Ita edd. vett. pro *hoc*. — *Notavit*] Eaedem et Guelf. *notat*; statim: *disserit*. — *Physica* etc.] Ita Reg. Thuan. et Lugd. mai. Vulg. *de phys. et m. et geometria*. I. G.: amaverunt in talibus plurale neutrum. cf. Gron. Obss. 2, 2.

§. 7. *Arbitror* etc.] Guelf. *non arbitr. non obl.* — *Neque*] Vulg. *nec*; nostrum hab. edd. vett. et Guelf. — *Enim*] *Enim* deest in Reg., et abesse posse existimabat I. G. Delevit Long. Iunt. *hoc* (*hoc* hab. etiam Brix.) *enim--absunt.*; ed. Rom. pro *moribus* hab. *maioribus*. — *Excelluerunt*] Edd. ante Iunt. *excelluere*.

§. 9. *Fautores*] Torn. Thuan. Lugd. ut. Mem. Pet. et in Salm. exempl. *favisores*; unde Ois. *favitores*. Abesse suffragium Regii libri admonet I. G. Vulgat. firmat etiam Guelf. V. Scheller. sub v. favissor. — *Aestimandae*] Guelf. *extim*. V. 7, 1, 2.

mine ad eos quoque ipsos contagium certati
nis aspirat, cursusque eorum ad eandem v
tutis calcem pergentium, quando est comp
vel ambiguus, in aemulandi suspiciones n
11 suo, sed faventium studio delabitur. Proin
igitur et Xenophon et Plato, Socraticae am
nitatis duo lumina, certare aemularique in
sese existimati sunt; quia de iis apud ali
uter esset exsuperantior, certabatur; et q
duae eminentiae, cum simul iunctae in
duum nitantur, simulacrum quoddam conte
tionis aemulae pariunt.

CAPUT IV.

Quod apte Chrysippus et graphice imaginem Iusti
modulis coloribusque verborum depinxit.

1 Condigne mehercule et cum decore Ch
sippus in librorum, qui inscribuntur *Περὶ*

§. 10. *Calcem*] Ois. *eundem virt. callem*, *collem*; *eund. v. callem* est in marg. Gryph.; n cit I. G. — *Suo -- delabitur*] Guelf. *sui -- dilabit*

§. 11. *Igitur*] Guelf. *ergo.* — *Nitantur*] E ante Iunt. et Guelf. *nitantur* pro *nituntur*. D Guelf. *sim. quibusdam constitutionis aem. p.*; *qui dam* non displicet.

Cap. IV. *Quod*] Steph. malebat: Vultus iusti severis atque venerandis verborum coloribus a Cl sippo depictus. Modulos enim verborum sive tionis Chrysippum minime sectatum esse; contr G., modulos sane consistere quoque in delectu borum et in serie partium ad gratiam ordinata, tendit. De re cf. Conrad. Excurs. ad Gell. V p. 581 sq.

§. 1. *Mehercule*] Sic Guelf. Reg. et Thuan. *mehercle*. cf. 5, 11, 13. Iidem deinceps (pra

λοῦ καὶ ἡδονῆς; primo, os et oculos iustitiae
vultumque eius severis atque venerandis ver-
borum coloribus depinxit. Facit quippe ima- 2
ginem Iustitiae, fierique solitam esse dicit a
pictoribus rhetoribusque antiquioribus ad hunc
ferme modum: *Forma atque filo virginali,*
aspectu vehementi et formidabili, luminibus
oculorum acribus; neque humilis neque atro-
cis, sed reverendae cuiusdam tristitiae di-
gnitate. Ex imaginis [autem] istius significa- 3
tione intelligi voluit, iudicem, qui Iustitiae
antistes est, oportere esse gravem, sanctum,
severum, incorruptum, inadulabilem, contra-
que improbos nocentesque immisericordem at-
que inexorabilem, erectumque et arduum ac
potentem, vi et maiestate aequitatis veritatis-
que terrificum. Verba ipsa Chrysippi de Iu- 4
stitia scripta haec sunt: *Παρθένος δὲ εἶναι λέγε-*
ται κατὰ σύμβολον τοῦ ἀδιάφθορος εἶναι, καὶ μη-
δαμῶς ἐνδιδόναι τοῖς κακούργοις, μὴ δὲ προσίεσθαι
μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς λόγους, μήτε παραίτησιν καὶ δέη-

Guelf.) cum Bonon. et Iunt. *et cum decore* pro: *et*
indecore, quod vix usquam legitur, nisi forte *con-*
decorare et *condecenter* comparare volueris. — *Pri-*
mo] Guelf. *proximo*. — *Severis*] Steph. (Specim.
Emendd. p. 180.) malebat: *v. eius totum sev.*

§. 2. *Rhetoribusque*] Scoppas Collect. 2, 10.
putat: *sculptoribusque*; propius esse: *redemtoribus-*
que, qui imaginem iustitiae faciendam locantibus
eis susceperint, putabat I. G.; sed mutatione nulla
opus esse; quod rhetores pingant verbis, id pictores
coloribus in tabula exprimere. — *Filo*] I. e. linea-
mento virginis, figura. *Ois.*

§. 3. *Autem*] Edd. ante Iunt. et Guelf. om.
autem. Praeterea Guelf. hab. *et* pro *ex*; tum om.
est. — *Inexorabilem*] Sciopp. *inorabil.* Mox edd.
ante Iunt. *et potent.*

σιν, μήτε κολακείαν, μήτε ἄλλο μηδὲν τῶν τοιούτων· οἷς ἀκολούθως καὶ σκυθρωπὴ γράφεται, καὶ συνεστηκὸς ἔχουσα τὸ πρόσωπον καὶ ἔντονον, καὶ δεδορκὸς βλέπουσα, ὥς τε τοῖς μὲν ἀδίκοις φόβον ἐμποιεῖν, τοῖς δὲ δικαίοις θάρσος· τοῖς μὲν προσφιλοῦς ὄντος τοῦ τοιούτου προσώπου, τοῖς δὲ ἑτέροις προσάντους.

5 Haec verba Chrysippi eo etiam magis ponenda existimavi, ut promta atque exposita ad considerandum iudicandumque sint: quoniam legentibus nobis ea delicatiores quidam disciplinarum philosophi Saevitiae imaginem istam esse, non Iustitiae, dixerunt.

§. 4. Καὶ ἔντονον] Ex edd. vett. restitui vv. καὶ ἔντονον, nescio quare omissa. Reddunt latine: vultu gravi, aspectu contento et torvo. — Προσφιλοῦς] Vulg. ὡς πρὸς φίλους; Steph. edidit: ὡς προσφιλοῦς; et mox ὡς προσάντ. edi voluit (Specim. Emendd. p. 180.); utrumque ὡς non agnoscunt Lugd. ut. et Pet., atque punctis subnotavit Lambec.; nec interpres vv. Graecorum in edd. vett. expressit: quando huiuscemodi facies iustis grata; hinc delevit I. G. προσφιλ. hab. etiam Sciopp.

§. 5. *Atque exposita*] Haec etiam vv. reposui ex edd. vett.; restituerat iam Long. Non hab. tamen Guelf., nec seq. *ad*; ita ut codd. vett. secutum illa omisisse Stephanum appareat. — *Nobis ea*] Vulg. *ea nobis*; nostrum ordinem ex edd. vett. et Guelf. restituit Long. Deinceps Steph. l. l *delicatiorum*, quod volebat etiam Casaub. ap. Torn. Gron. pat. suspicabatur, vel supervacua esse vv. *discipl. phil.* s. legend. esse: *delicatioris q. disciplinae ph.*; I. G. *delicatiores quid. disciplinarum philosophiae*; constare enim philosophiam partibus compluribus, quarum aliae aliis amabiliores; comparat etiam: *vetus operis.*

CAPUT V.

Lis atque contentio grammaticorum, Romae illustrium, enarrata super casu vocativo vocabuli, quod est *egregius*.

Defessus ego quondam ex diutina com- 1
entatione, laxandi levandique animi gratia,
Agrippae campo deambulabam: atque ibi
ios forte grammaticos conspicatus non parvi
urbe Roma[na] nominis, certationi eorum
errimae adfui; cum alter in casu vocativo
r *egregi* dicendum contenderet, alter *vir*
regie. Ratio autem eius, qui *egregi* opor- 2
te dici censebat, huiuscemodi fuit: Quae-
nque, inquit, nomina seu vocabula recto
u numero singulari *us* syllaba finiuntur, in
ibus ante ultimam syllabam posita est *i* li-
a, ea omnia casu vocativo *i* litera terminan-
r: ut *Coelius Coeli*, *modius modi*, *tertius*
ti, *Accius Acci*, *Titius Titi*, et similia
nia: sic igitur *egregius*, quoniam *us* syl-
a in casu nominandi finitur, eamque sylla-
n praecedit *i* litera, habere debebit in casu
andi *i* literam extremam, et idcirco *egregi*,
egregie, rectius dicetur. Nam *divus* et
s et *clivus* non *us* syllaba terminantur,

ap. V. §. 1. *Ex*] Praeposit. *ex* restitui ex edd.
et Guelf. (cf. 12, 1, 8, fin.) — *Romana*] Guelf.
ana. Vulg. *Roma*. V. ad 5, 6, 10.

§. 2. *Us s.*] Guelf. *in us s.* et mox *in i lit. t.*
Modius] Cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 64. —
etc.] Ita edd. vett. codd. Gron. Guelf. et Torn.;
ih. ediderat: *et similia nomina us syll. term.* I.
Gellius negat esse simplicem ibi *us* syllabam,
eam, quae per duo *uu* (sic Reg. pro simplici *u*)

sed ea, quae per duo *uu* scribenda est, p
pter cuius syllabae sonum declarandum rep
ta erat nova litera F., quae digamma app
3 labatur. Hoc ubi ille alter audivit; O, inqı
egregie grammatice, vel, si id mavis, eg
giissime, dic, oro te, *inscius* et *impius*
sobrius et *ebrius* et *proprius* et *propitius*
anxius et *contrarius*, quae *us* syllaba finiı
tur, in quibus ante ultimam syllabam *i* lit
est, quem casum vocandi habent? Me er
pudor et verecundia tenet, pronuntiare ea
4 cundum tuam definitionem. Sed cum
paulisper opposita horum vocabulorum cc
motus reticuisset, et mox tamen se collegis
eandemque illam, quam definierat, regul
retineret et propugnaret, diceretque, et *p*
prium et *propitium* et *anxium* et *contrari*
itidem in casu vocativo dicendum, ut et
versarius et *extrarius* diceretur; *inscium* q
que et *impium* et *ebrium* et *sobrium* insol
tius quidem paulo, sed rectius per *i* liter

scribenda est, ut praeter literas *us*, quae sylla
conficiunt, adsit adhuc alia litera, per quam na
eius syllabae admodum mutatur. — *Litera F.*] L
littera F. Atque signum digammi. hab. edd. vet
f. Iunt. *f.* Addidi. Cf. Schneid. l. l. 1, 1. p.
— *Appellabatur*] Guelf. *appellatur.*

§. 3. *Egregiissime*] Guelf. *egregissime.* —
Edd. quaedam recentt. praeposit. om.; restituit
— *Definitionem*] Guelf. *diffinit.* v. ad 4, 1, 13

§. 4. *Oppositu*] Reg. *opposito*; forsan ut
texto. I. G. cf. Schneid. l. l. 2, 1. p. 481.; *opp*
ne dant Guelf. Pet. Linc. et Sciopp. — *Et*]
om. *et.* — *Ut et adv.*] Edd. vett. praeter Iunt
et adv. (Guelf. *q3 et adv.*); deinceps *et extr.* *ita*
ita hab. etiam Iunt. *Ita* illatum videtur p
quia, quod displicet propter *itidem*; quod *ut* p
habere solet. cf. Tursellin. de Partic. p. 378

m per *e*, in casu eodem pronuntiandum, que inter eos contentio longius duceretur, n arbitratus ego, operae pretium esse, eam ista haec diutius audire, clamantes comgnantesque illos reliqui.

CAPUT VI.

imodi sint, quae speciem doctrinarum habeant, neque delectent, neque utilia sint: atque inibi de vocabulis singularum urbium regionumque immutatis.

1 Homo nobis familiaris, in literarum cultu ignobilis, magnamque aetatis partem in versatus; Adiutum, inquit, ornatumque ire Noctes tuas; et simul dat mihi librum di volumine doctrinis omnigenis, ut ipse bat, praescatentem; quem sibi elaboratum ait ex multis et variis et remotis lectios, ut ex eo sumerem, quantum liberet m memoria dignarum. 2 Accipio cupidus libens, tanquam si copiae cornum nactus

haec] Edd. vett. *haec ista*, cf. ad 1, 23, 11. 15, emma.

Cap. VI. *Cuimodi*] Edd. vett. et Guelf. *cuius*- i. v. §. 3. Dein Guelf. *qui* pro *quae* et *singu*- m pro *singular*.

§. 1. *Doctrinis* etc.] Reg. Thuan. et Lugd. mai. ine s. *doctrinae omnigenus*; inde I. G. *doctrina genus*, i. e. omnis generis; itaque Long. edi- Vv. *ut ipse dic.* om. ed. Rom. Dein Thuan. scantem, Guelf. Linc. et Scheff. *praestantem*; recepit Long. — *Sibi* etc.] Edd. vett. *elabor. esse.* Pronom. *sibi* om. ed. Rom. Vulgat. fir- Guelf.

§. 2. *Cornum*] Edd. vett. Guelf. marg. cod. Torn.

essem; et recondo me penitus, ut sine arbi-
3 tris legam. At quae ibi scripta erant pro Iuppiter! mera miracula! Quo nomine fuerit, qui primus *Grammaticus* appellatus est; et quot fuerint Pythagorae nobiles, quot Hippocratae, et cuimodi fuisse Homerus dicat in Ulixis domo ὀρσοθύρην; et quam ob causam Telemachus cubans iunctim sibi cubantem Pisistratum non manu attigerit, sed pedis ictu excitarit; et Εὐρύκλεια Telemachum quo genere

(in ipso contextu *m* delet.) aliique codd. Gron. dant *cornu;* Reg. *cornū actus*; unde I. G. *cornum aptus*, coll. annot. ad 1, 24, 3. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 342 sq.

§. 3. *At* etc.] Sciopp. *Atque ibi;* edd. vett. et Guelf. *atque scr.*, omisso *ibi;* Iunt. Ald.; *At quae scr.*, omisso etiam *ibi.* — *Pythagorae*] Cf. Fabric. Bibl. Gr. V. 1. p. 776 sqq. V. 2. p. 508. not. t. ed. Harl. — *Hippocratae*] Edd. vett. *Hippocrates.* Nostrum firmat Guelf. V. c. 1, 29. — *Cuimodi*] Guelf. Torn. et edd. vett. *cuiusmodi.* V. ad 12, 2, 2. Sequens *fuisse* om. Guelf. Iunt. Ald.; Steph. hab. *cuim. Hom. fuisse d.* Dein *Ulyssis* et *Ulysses* hab. Ald. cf. ad 2, 26, 13. — Ὀρσοθύρην] Non potui non recipere palmariam mea quidem sententia emendationem Casauboni in locum vulgatae vocis Graecae, quae nihili est: ἀδιρῆνες; al. (Torn.) ἀδυρῆνες. Primae literae voce *domo* extrusae videntur et ες pro *et* scriptum. Nostra vox exstat apud Hom. Od. 22, 126. et vario modo a vett. grammaticis explicabatur. Edd. vett. dant Σειρῆνες, omissa seq. copula. cf. Petr. Victor. VV. LL. 35, 16., qui ex vet. libro affert ΑΔΥΡΗΝΕΣ. Gron. et Sciopp. malebant: Μνηστῆρες s. Μνηστῆρας; illud recepit Long. — *Cubans*] Sciopp. huic voci subnotatae apposuit: *cubam.* Deinceps Guelf. et edd. vett. hab. *iunctum.* — *Excitarit*] Guelf. *excitaverit.* — *Et*] Edd. vett. et Guelf. om. *et.* Iunt. hab.: εὐρύκλεια *i.* (*i. e.*) *et Euryclia.* Graece nomen scripsi cum edd. vett., quum legeretur

lustri incluserit; et quapropter idem poëta
eam non norit, oleum ex rosa norit. Atque
lud etiam scriptum fuit, quae nomina fuerint
ciorum Ulixis, qui a Scylla rapti laceratique
nt; utrum ἐν τῇ ἔσω θαλάσσῃ Ulixes erraverit
τὰ Ἀρίσταρχον, an ἐν τῇ ἔξω κατὰ Κράτητα.
an etiam istic scriptum fuit, qui sint apud 4
omerum versus ἰσόψηφοι, et quorum ibi no-
inum reperiatur παραστιχὶς, et quis adeo
rsus sit, qui per singula vocabula singulis
llabis increscat; ac deinde qua ratione di-
rit singulas pecudes in singulos annos terna
ere; et ex quinque operimentis, quibus
chillis clipeus munitus est, quod factum ex
uro est, summum sit an medium; et prae-
rea quibus urbibus regionibusque vocabula
m mutata sint, quod Boeotia ante appellata
erit Aonia, quod Aegyptus Aëria dicta est,

rydia. Etiam Guelf. hab. suum G. — *Fuerint*] elf. *fuerunt.* — *Qui a Sc.*] Ed. Rom. *quia a Sc.* §. 4. *Item etiam*] Mss. *idem etiam.* *Ois.* Rece- Long. Guelf. hab. *item etiam*; quod equidem etuli vulgato *id etiam.* — Ἰσόψηφοι] Cf. Muret. V. LL. 14, 13. et Ois. Steph. edidit: *isopsephoe.* d. Torn. hab. *iosephi.* Guelf. *isopseph et q.* — *Re-* r. παρ.] Cf. Schneid. Glossar. Graec. sub v. ἀκρο- στιχίς. Ordinem vv. vulgatum παρ. *reper.* immutavi m edd. vett. — *Versus*] Muret. VV. LL. 14, 13. nificari putabat vers. Hom. Il. 3, 182. ὦ μάκαρ τρείδη etc. — *Dixerit*] Edd. vett. *dicit.* — *Achil-*] Steph. *Achilli.* Deinceps *clip.* dederunt Guelf. edd. ante Ald. V. Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. Vulg. *clupeus.* Ald. *clypeus.* — *Summum sit*] uelf. *in summ. sit* (*an summ. sit?*). — *Ante*] Guelf. (*quando*; fort. positum pro *aliquando*) pro *ante.* — *ëria*] i. e. ὑψηλὴ, edita, sublimis. V. Strab. 4. p. 3. Isidor. Origin. 19, 2. *Falster.* Cf. Steph. Byz. Hesych. v. Ἀερία. Vv. *dicta est* (fort. *sit*) adiunxi ex

quod Creta eodem quoque nomine Aëria dicta est, quod Attice *Ἀκτὴ* et acta apud poëtam, quod Corinthus Ephyre, quod Macedonis *Ἠμαθία*, quod Thessalia *Αἱμονία*, quod Tyros Sarra, quod Thracia ante Sithon dicta sit, quod Seston *Ποσειδώνειον*.
5 Haec atque item alia multa istiusmodi scripta in eo libro fuerant. Quem cum statim properans redderem: *Ὀναιό σου*, inquam, doctissime virorum, *ταύτης τῆς πολυμαθίας*, et librum hunc opulentissimum recipe nil prorsus ad nostras paupertinas literas congruentem. Nam meae Noctes, quas instructum ornatumque isti, de uno maxime illo versu Homeri quaerunt, quem Socrates prae omnibus semper rebus sibi esse cordi dicebat:

Ὅ, ττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται.

edd. vett. et Guelf. — *Attice*] Edd. vett. praeter Iunt. *Attica*. Vv. *et acta ap. poët.* accesserunt ex iisdem cum Iunt. Non tamen hab. Guelf. — *Ephyre*) Cf. Pausan. 2. — *Mabedonis* 'Ημ.] Ita cum codd. Steph. Guelf. *Macedonis G. emathia.* Edd. vett. *Macedonis ora* 'Ημ. Edd. recentt. *Macedonia*, omisso v. *ora*. Aut retinendum esse *Macedonis*, aut scrib. *Macetis* annotavit I. G. coll. 9, 3. Mox edd. vett. hab. *Tyrus.* — *Sithon*] Edd. vett. *sython*, Iunt. *scithon*, Ald. *sythen*. Dein edd. vett. *Sestum*; Iunt. *aestum*; Guelf. *estum*; Ald. *Seston*.

§. 5. *Atque*] Guelf. *autem.* — *Fuerant*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *fuerunt*. Deinceps pro *quem* Guelf. *que*; edd. Rom. Ven. 1472. Brix. et Steph. *quae.* — *Recipe*] Guelf. *recipe* (recipere?). — *Nil*] Steph. *nihil*; contra edd. vett. et codd.; in quibusdam *nihil* deest. Sequens *nostras* deest in Reg. Tum edd. vett. hab. *pauperrimas.* Dein Linc. et Guelf. hab. *v. Homerico*, et v. *rebus* om. iidem. — *Homeri*] Od. 4, 391. — *Prae*] Edd. Rom. Ven. 1472. Brix. *pro.* — T'] Edd. vett. om. τ'.

CAPUT VII.

[Q]uod M. Varro Cn. Pompeio, consuli primum de-[sig]nato, commentarium dedit, quem appellavit ipse *Isagogicum*, de officio senatus habendi.

Cn. Pompeius consul primum cum M. 1
[Cra]sso designatus est. Eum magistratum Pom- 2
[pe]ius cum initurus foret, quoniam, per mili-
[tia]e tempora, senatus habendi consulendique,
[re]rum [etiam] expers urbanarum fuit, M.
[Va]rronem, familiarem suum, rogavit, uti com-
[me]ntarium faceret εἰσαγωγικὸν, (sic enim Varro
[ips]e appellat;) ex quo disceret, quid facere
[dic]ereque deberet, cum senatum consuleret.
[Eu]m librum commentarium, quem super ea 4
[re] Pompeio fecerat, perisse Varro ait in literis,
[qu]as ad Oppianum dedit, quae sunt in libro
[Ep]istolicarum Quaestionum quarto; in qui-

Cap. VII. *Ipse*] Codd. Torn. Guelf. et edd. vett. [ad]derunt *ipse*, quod vulgo deerat; et om. in ind. [ca]p. edd. Ven. Brix. Bon.; hab. Rom. Iunt. Ald.

§. 1. *Pompeius* etc.] Steph. cum edd. vett. et [Gu]elf. *Pompeio consulatus primus*; Gryph. in marg. [pr]imum *consul*. Correxit cum Ranchino VV. LL. 1, [et] Gron. pat. Sciopp. adscripsit: *cos. primum*, relin-[qu]ens tamen *Pompeio*. Non negandum tamen est, [e]t sqq. *eum magistr.* etc. vulgatae olim scripturae [me]lius convenire.

§. 2. *Etiam*] V. hoc addidit Steph.; ignorant [co]dd. Gron. Guelf. et edd. vett., quae cum Guelf. [pr]o *urb.* hab. *humanarum*. — Εἰσαγωγικὸν] Guelf. [Is]agogicum.

§. 3. *Commentarium*] Haec vox suspecta videri [po]ssit, ut ex antecedd. intrusa. V. tamen Scheller. [Le]x. v. *comment.* — *Oppianum*] Guelf. *Opinianum*; [ma]ox *epistolarum*. —

bus literis, quoniam, quae ante scripserat, non comparebant, docet rursum multa ad eam
4 rem ducentia. Primum ibi ponit, qui fuerint, per quos more maiorum senatus haberi soleret; eosque nominat: *Dictatores*, *Consules*, *Praetores*, *Tribunos plebi*, *Interregem*, *Praefectum urbi*; neque alii, praeter hos, ius fuisse dixit facere senatusconsultum; quotiensque usus venisset, ut omnes isti magistratus eodem tempore Romae essent, tum quo supra ordine scripti essent, qui eorum prior aliis esset, ei
5 potissimum senatus consulendi ius fuisse. Addit deinde, extraordinario iure *Tribunos* quoque *militares*, qui pro *consulibus* fuissent, item *Decemviros*, quibus imperium consulare tum esset, item *Triumviros reipublicae constituendae* causa creatos, ius consulendi sena-
6 tum habuisse. Postea scripsit de intercessionibus: dixitque intercedendi, ne senatusconsul-

Ducentia] Gryph. marg. *conducentia*,

§. 4. *Dictatores*, *Cons*.] Ita Reg. Thuan. et Gryph.; Ald. *Dictat. Coss.*; Vulg. *dictatorem*, *consulem*. *Consules* dant etiam Guelf. Torn. et edd. vett. De tota re cf. Manut. de Senatu Rom. — *Alii*] *Tribunis Celerum* etiam licuisse ex lege populum convocare e Dionys. Halic. 4. p. 272. admonuit Vales. in Addend. Gron. p. 902. — *Usus*] Vulg. *usu*; *usus* Reg. et Thuan.; mox Guelf. *ordinem*.

§. 5. *Addit*] Reg. *ait*, quod recepit Long. — *Constituendae*] Reg. et Mem. *reip. reconst.* Recepit Long. Lugd. min. *rei.p. re const.*; mai. *rei p reconst.*; inde Gron. pat. pulchre, iudice I. G., *reip. Populi Romani const.*; quam lectionem recipiendam esse censeo. Sed praeterea cum Reg. Long. om. v. *creatos*; Guelf. hab. *creatoris*; mihi etiam v. *causa* delendum videtur. Dein pro *consulendi* ed. Rom. hab. *constituendi*.

tum fieret, ius fuisse iis solis, qui eadem potestate, qua ii, qui senatusconsultum facere vellent, maioreve essent. Tum adscripsit de 7
locis, in quibus senatusconsultum fieri iure posset; docuitque, confirmavitque, nisi in loco, per augures constituto, quod *templum* appellaretur, senatusconsultum factum esset, iniustum id non fuisse. Propterea et in curia Hostilia, et in Pompeia, et post in Iulia, cum profana ea loca fuissent, templa esse per augures constituta, ut in iis senatusconsulta more maiorum iusta fieri possent. Inter quae id quoque scriptum reliquit: non omnis aedes sacras templa esse, ac ne aedem quidem Vestae templum esse. Post haec deinceps dicit, 8
senatusconsultum ante exortum aut post occasum solem factum ratum non fuisse: opus etiam censorium fecisse existimatos, per quos eo tempore senatusconsultum factum esset. Docet deinde inibi multa, quibus diebus ha- 9
bere senatum ius non sit: immolareque hostiam prius, auspicarique debere, qui senatum habiturus esset: de rebusque divinis prius quam humanis ad senatum referendum esse: tum porro referri oportere aut infinite de republica, aut de singulis rebus finite: senatusque con-

§. 6. *Maioreve*] Guelf. *maioresve*.

§. 8. *Post*] *Post* om. ed. 1644. Restituit I. G. — *Fecisse*] Gron. pat. cum Scheff. leg. *fuisse*. Opus censorium non facere, nisi ipsos censores, admonuit I. G., et opus cens. esse castigationem censoriam.

§. 9. *Quibus*] V. Manut. l. l. et Zamoscium de senat. Rom. c. 7. — *De* etc.] Edd. vett. *de rebus quoque div.* — *Infinite*] I. e. generatim, quod ad remp. pertinebat. *Ois.* — *Senatusque cons.*] Edd. ante Iunt. *Senatus quoque cons.* —

sultum fieri duobus modis; aut per discessio-
nem, si consentiretur: aut, si res dubia esset,
per singulorum sententias exquisitas: singulos
autem debere consuli gradatim, incipique a
consulari gradu; ex quo gradu semper quidem
antea primum rogari solitum, qui princeps in
senatum lectus esset: tum autem, cum haec
scriberet, novum morem institutum refert,
per ambitionem gratiamque, ut is primus ro-
garetur, quem rogare vellet, qui haberet sena-
tum, dum is tamen ex gradu consulari esset.
10 Praeter haec de pignore quoque capiendo dis-
serit, deque mulcta dicenda senatori, qui,
cum in senatum venire deberet, non adesset.
11 Haec et alia quaedam id genus in libro, quo
supra dixi, M. Varro epistola, ad Oppianum
12 scripta, exsecutus est. Sed quod ait, senatus-
consultum duobus modis fieri solere, aut con-
quisitis sententiis, aut per discessionem, pa-
rum convenire videtur cum eo, quod Atteius
13 Capito in *Coniectaneis* scriptum reliquit. Nam
in libro ducentesimo quinquagesimo nono Tu-
beronem dicere ait, nullum senatusconsultum
fieri posse non discessione facta: quia in omni-
bus senatusconsultis, etiam in iis, quae per
relationem fierent, discessio esset necessaria;

Consentiretur] Ita Torn. Guelf. et edd. vett.; et I. G. tacite sic edidit. In Steph. video *consentitur*, quod hab. etiam edd. recentt. — *Primus*] Edd. ante Iunt. *primum*.

§. 11. *Oppianum*] Thuan. et Linc. *Oppimanum*. Guelf. *Oppinianum*. Sciopp. *Opinianum*, addito: f. *Opimium*. Eadem hic supra §. 3. hab. verba, ubi praeponit V. c. (vet. cod.). V. *est* post *exsec.* om. edd. ante Iunt. et Guelf.

§. 13. *Relationem*] Torn. *elationem*.

ue ipse Capito verum esse affirmat. Sed hac omni re alio in loco plenius accuratius nos memini scribere.

CAPUT VIII.

aesitum esse dissensumque, an praefectus, Latum causa creatus, ius senatus convocandi consulendique habeat.

Praefectum urbi Latinarum causa relictum 1
tum habere posse Iunius negat: quoniam senator quidem sit, neque ius habeat sentiae dicendae, cum ex ea aetate praefectus quae non sit senatoria. Marcus autem 2
ro in quarto *Epistolicarum Quaestionum*, Atteius Capito in *Coniectaneorum* ducenmo quinquagesimo nono, ius esse praefecto tus habendi dicunt: deque ea re assensum Capitonem Tuberoni contra sententiam refert: *Namque et tribunis*, inquit, *is senatus habendi ius erat, quanquam tores non essent, ante Atinium plebisci*.

Cap. VIII. *Creatus*] Fort. ex initio cap. le- *relictus*; scil. *Romae*.

§. 1. *Latinarum*] Feriarum. *Ois*. cf. Drakende praefect. urb. c. 3. — *Iunius*] Ita Carr. ex libb. (Emend. 1, 19.), quibus accedit Guelf. vett. *Mutius* et post *Mutii*.

§. 2. *Namque et*] Vulg. *nam et*. Cod. Torn. om. Edd. vett. dederunt: *namque et*. De re cf. Lips. tor. 2, 13.

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER QUINTUS DECIMUS.

CAPUT I.

Quod in Q. Claudii annalibus scriptum est, lignum alumine oblitum non ardere.

1 Declamaverat Antonius Iulianus rhetor praeterquam semper alias, tum vero nimium quantum delectabiliter et feliciter. Sunt enim ferme scholasticae istae declamationes eiusdem hominis eiusdemque facundiae, non eiusdem
2 tamen cotidie felicitatis. Nos ergo familiares eius circumfusi undique eum prosequebamur domum: cum deinde subeuntes montem Ci-

LIB. XV. Cap. I. §. 1. *Quantum*] Edd. vett. *quam.* V. 1, 8, 3. — *Eiusdem hom.*] Vv. *eiusd. hom.* deleri volebat Sciopp.

§. 2. *Nos*] Pronom. *nos* om. Reg., probante I. G., qui confert Caesaris apud Suet.: Tantis rebus gestis C. Caesar condemnatus essem; omisso *ego.* cf. Ruddimann. 2. p. 36. not. 76. — *Deinde*] Reg. *inde.* Mox *Caspium* exhib. Steph. cum codd. Gron. Guelf.

spium conspicimus insulam quandam occupatam igni, multis arduisque tabulatis editam, et propinqua iam omnia flagrare vasto incendio. Tum quispiam ibi ex comitibus Iuliani: 3
Magni, inquit, reditus urbanorum praediorum; sed pericula sunt longe maxima. Si quid autem posset remedii fore, ut ne tam assidue domus Romae arderent, venum hercle dedissem res rusticas, et urbicas emissem. Atque 4
illi Iulianus laeta, ut mos eius fuit, inter fabulandum venustate: Si annalem, inquit, undevicesimum Q. Claudii legisses, optimi et sincerissimi scriptoris, docuisset te profecto Archelaus, regis Mithridati praefectus, qua medela quaque sollertia ignem defenderes, ut ne

et edd. vett. ante Ald.; Ald. cum Beroald. (Annott. p. 225. Gruter. Thes. V. 1.) dedit nostrum; de quo monte Festum et Varron. (de Ling. Lat. 4, 8.) laudat Beroald. — *Insulam*] Postea domus vocatur. Ea domus eaque insula erat, quae pluribus tabulatis elata conducebatur ab variis inquilinis, ut complures familiae occuparent partem, prout erat haec ratio collocandae pecuniae inter locupletes. Ex hac autem turba familiarum oriri facile poterant incendia. *I. G.* coll. Iuven. Sat. 3, 199.

§. 3. *Reditus*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *redditus*. — *Fore*] Ruben. Elect. 2, 17. et Ois. *ferri* (non *fieri*, quod a Ruben. prolatum dicit I. G.). At tempora saepe commisceri, et intelligere licere: *sperare*, opposuit I. G. *De remediis incendiariis veterum* singularem dissertationem scripsit Falster. in Amoenitatt. Philol. T. 1. p. 236 sqq.

§. 4. *Fabulandum*] Reg. *fabulatur*; unde I. G. *interfabulatus*. Otho malebat *interfatus*; Quidni *interfatur* s. *interfabulatur*, si hoc v. Gellio obtrudere volumus? Itaque edidit Long. — *Mithridati*] Edd. vett. hic et postea hab. *Mithridatis*. Guelf. *Mitridatis*. V. 3, 10, 11.

ulla tua aedificatio e ligno, correpta atque
5 insinuata flammis, arderet. Percontatus ego
6 sum, quid esset illud mirum Quadrigarii. Repetit: In eo igitur libro scriptum inveni: Cum oppugnaret L. Sulla in terra Attica Piraeum, et contra Archelaus regis Mithridati praefectus ex eo oppido propugnaret, turrim ligneam defendendi gratia structam, cum ex omni latere circumplexa igni foret, ardere non quisse, quod ab Archelao alumine oblita fuisset.
7 Verba Quadrigarii ex eo libro haec sunt: *Tum Sulla conatus est, et tempore magno eduxit copias, ut Archelai turrim unam, quam ille interposuit, ligneam incenderet: venit: accessit: ligna subdidit: submovit Graecos: ignem admovit: satis sunt diu conati: nunquam quiverunt incendere: ita Archelaus omnem materiam obleverat alumine; quod*

§. 5. *Quid* etc.] Steph. *quid esset? librum Q. petit*; contra codd. et edd. vett., quae quidem vel post vel ante *Quadr.* distinctionem hab.; *illud* additum hab. etiam Torn. Gron. pat. *quid esset? Illud mir. Q. rep.*; Scheff. dat: *reperit.*

§. 6. *Piraeum*] Edd. vett. *Pireum*; Bonon. et Guelf. *Pirreum.* Steph. *Piraeum*, quod restitui in locum vulg. *Piraeeum.* V. Scheller. sub h. v. — *Ab* etc.] Ita edd. vett. pro vulg. *quod alum. ab Arch. obl.* Praeposit. *ab* om. Iunt. Vv. *ab Arch.* om. Guelf.

§. 7. *Est*] Reg. *esset*; Lamb. *cum S. conat. esset magno tempore, ed. c.* Lips. Poliorc. 2, 4. et Rader. ad Curt. 4, 6, 11. malebant: *opere magno.* Linc. dat: *tempo magno.* I. G. coni. *cum S. con. esset, impete magno ed.* coll. 19, 7. De alumine comparant Ammian. 20, 29. Rob. Titius Controvers. 1, 19. malebat: *albumine*, coll. Plin. et Dioscorid. — *Ita*] Reg. *item*, unde Salm. *idem.* Mox edd. vett. hab. *obliverat.* Guelf. *oblevaverat.* Columel. 12, 50. hab. *liverunt.* cf. Ruddimann. I. p. 247. not. 47. 48. —

la atque milites mirabantur; et postquam succendit, reduxit copias.

CAPUT II.

uod Plato in libris, quos *de legibus* composuit, bres laetioresque in conviviis invitatiunculas vini non inutiles esse existimav[er]it.

Ex insula Creta quispiam aetatem Athenis 1
s Platonicum sese philosophum dicebat,
derier gestiebat. Erat autem nihili homo 2
ngator, atque in Graecae facundiae gloria
bundus, et praeterea vini libidine adus-
ludibria ebriosus. Is in conviviis iuve- 3
, quae agitare Athenis hebdomadibus lu-
sollemne nobis fuit, simulatque modus
factus, et utiles delectabilesque sermo-
coeperant; tum, silentio ad audiendum
, loqui coeptabat: atque id genus vili
ondita verborum caterva hortabatur omnes

erit] Guelf. *eduxit.*

II. *Existimaverit*] Reg. Lugd. ut. Mem. Pet. *m. existimavit.* Vulgat. firmat Guelf.

1. *Sese*] Ita Reg.; *esse se* est in Guelf. Torn. vett.; Steph. cum Lugd. min. *se esse.* Lugd. Mem. et Pet. tantum *esse* hab. — *Viderier*] *videri ei;* sequens *gestiebat* restitui cum Long. . vett. et Guelf. in locum Steph. *gestibat*, operarum vitio originem suam debere videtur. ddimann. I. p. 281. not. 91.

2. *Et*] Edd. ante Iunt. om. *et.* Mox v. *lib.* n Scheff.

3. *Is in* etc.] Guelf. *his in conv. ieiuniu3q3* iumque) *agit.* — *Hebdomadibus*] Scil. septimo, decimo, primo et vicesimo die. v. I. G. qui ap- confert Procl. vit. Marin. c. 11.

ad bibendum, idque se facere ex decreto Platonico praedicabat; tanquam Plato in libris, quos *De Legibus* composuit, laudes ebrietatis copiosissime scripsisset, utilemque esse eam bonis ac fortibus viris censuisset. Ac simul inter eiusmodi orationem crebris et ingentibus poculis omne ingenium ingurgitabat, fomitem esse quendam dicens et incitabulum ingenii virtutisque, si mens et corpus hominis vino
4 flagraret. Sed enim Plato in primo et in secundo *De Legibus* non, ut ille nebulo opinabatur, ebrietatem istam turpissimam, quae labefacere et [im]minuere hominum mentes solet, laudavit; sed hanc largiorem paulo iucundioremque vini invitationem, quae fieret sub quibusdam quasi arbitris et magistris con-
5 viviorum sobriis, non improbavit. Nam et modicis honestisque inter bibendum remissionibus refici, integrarique animos ad instauranda sobrietatis officia existimavit, reddique eos sensim laetiores, atque ad intentiones rursum capiendas fieri habiliores: et simul, si qui penitus in iis affectionum cupiditatumque errores inessent, quos aliqui pudor reverens

Laudes] Torn. *leges*. Mox edd. ante Iunt. *et fortib*. cf. Plat. de Legg. 2 p. 583. 6. p. 623. Diogen. L. 3, 39. *Falster*. — *Eiusmodi*] Guelf. *eiusdem modi*. *Incitabulum*] Macrob. Sat. 2, 8.: ignitabulum ingenii.

§. 4. *Et in*] Praepositionem *in* repetii ex edd. vett. v. 2, 22, 8. — *Imminuere*] Edd. vett. et Guelf. simplex v. *minuere* exhib. — *Fieret* etc.] Guelf. *fieret et sub q*. (sic!).

§. 5. *Honestisque*] Edd. ante Iunt. *modestisque*, quod propter praeceden. *modicis* displicere aliis possit, aliis placere, ita ut lusum verborum a Gellio captatum dicant. — *Cupiditatumque*] Guelf *cupidatum*, sine *que*. — *Aliqui*] Ita cum Guelf. Mem. Pet.

elaret, ea omnia sine gravi periculo, li-
ite per vinum data, detegi, et ad corri-
um medendumque fieri opportuniora. At- 6
hoc etiam Plato ibidem dicit, non defu-
las esse neque respuendas huiuscemodi
itationes adversum propulsandam vini vio-
m; neque ullum unquam continentem
us ac temperantem satis fideliter visum
cuius vita virtusque non inter ipsa er-
n pericula et in mediis voluptatum ille-
explorata sit. Nam cui libentiae gra 7
e omnes conviviorum incognitae sint,
e illarum omnino expers sit, si eum forte
rticipandas eiusmodi voluptates aut vo-
tulerit, aut casus induxerit, aut neces-
compulerit, deleniri plerumque et capi,
mentem animumque eius consistere,
quadam nova ictum labascere. Con- 8
ndum igitur censuit, et, tanquam in
uadam, cum voluptariis rebus cumque

ut. et Linc. Steph. et Pareus in Lex. crit. e
ib., quod iamdudum exstabat in Iunt. V. 1,
Edd. vett. *aliquis*, quod hab. etiam Reg. et
hic suprapoeita litera *s*. Ois. coni. *alioqui*.

§. 6. *Hoc etiam*] Hunc ordinem firmat Guelf.
vett. *etiam hoc*. Cum iisdem et Guelf. atque
b. mox restitui *huiuscemodi* pro *huiusmodi*. —
citationes] Gryph. *exhortationes*. Marg. Gryph.
nostrum dat cum edd. vett. et codd. (Guelf.)
Elect 1, 7. *exerrationes*; nostrum firmat Ma-
Plato verbo *προαγυμνάζειν* in hac re utitur.
etiam vv. *adversum pr. v. violent.* fort. ex in-
tatione esse addita putabat. — *Ullum*] Guelf.
. — *Prorsus*] Pro vulg. *prorsum* dedi *prorsus*
ld. vett. et Guelf.

§. 7. *Libentiae*] I. e. lautitiae. v. Ois. — *Dele-*
Edd. ante Iunt. et Guelf. *deliniri*. v. Schneid.
im. lat. 1, 1. p. 14. not. Postea Guelf. *labescere*.

ista vini licentia cominus decernendum; adversum eas non fuga simus tuti nec absen sed vigore animi et constanti praesentia, deratoque usu temperantiam continentiam tueamur, et calefacto simul refotoque an si quid in eo vel frigidae tristitiae, vel torp verecundiae fuerit, deluamus.

CAPUT III.

Quid M. Cicero de particula ista senserit scri ritque, quae praeposita est verbis *aufugio* et *a* et an in verbo *autumo* eadem ista haec praep esse videri debeat.

1 Legimus librum M. Ciceronis, qui i
2 ptus est *Orator*. In eo libro Cicero, dixisset, verba haec: *aufugio* et *aufera* posita quidem esse ex praepositione *ab* verbis *fugio* et *fero*, sed eam praepositi quo fieret vox pronuntiatu audituque le versam mutatamque esse in *au* syllabam ptumque esse dici *aufugio* et *aufero*, pr
3 *fugio* et *abfero*: cum [haec], inquam, i

§. 8. *Et calef.*] Reg. *tc et*; inde I. G. *tu* Idem lib. *refeto*, ita ut litera *c* superscripta s syllabam secundam. (Lamb. ex eodem: *re* Lugd. min. *refactoque* vel. *foec*. *Refecto* alii tur reiecisse, ne concurrerent duo vv. compo *facio*. *I. G.* Sequenti v. *torpentis* melius opp *foto* quam *refecto* puto; quod recepit Long. *luamus*] Sciopp. et Ms. Pembroc. *deluamur*. *diluamus*, ut est in edd. vett. Nostrum firmat Triller. ap. Falster. p. 302. coni. *deleamus*, s. *el*

Cap. III. *Ista haec*] Guelf. *haec ista*. 14, 5

§. 1. *M.*] *M.* accessit e Reg. et Torn.

§. 3. *Haec*] Pronom. om. Reg. Edd. an

xisset; tum postea ibidem super eadem particula ita scripsit: Haec, inquit, praepositio, praeter haec duo verba, nullo alio in verbo
reperietur. Invenimus autem in commentario 4
Nigidiano, verbum *autumo* compositum ex *ab* praepositione et verbo *aestimo*; dictumque intercise *autumo*, quasi *abaestimo*, quod significaret *totum aestimo*, tanquam *abnumero*:
Sed, quod sit cum honore multo dictum P. 5
Nigidii, hominis eruditissimi, audacius hoc argutiusque esse videtur, quam verius. *Au-* 6
tumo enim non id solum significat, sed et *dico* et *opinor* et *censeo*; cum quibus verbis praepositio ista neque cohaerentia vocis, neque significatione sententiae convenit. Praeterea 7
vir acerrimae in studio literarum licentiae M.

hab. *hoc.* Guelf. *hec.* — *Tum* etc.] Guelf. *cum postea ea ibid.* — *Reperietur*] Steph. *reperitur*, contra codd. (Guelf. Reg. Scheff. Lugd. mai. Torn.) et edd. vett.

§. 4. *Invenimus*] Guelf. *inveniemus.* cf. Cic. Orat. c. 47. — *Nigidiano*] Cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 521. — *Ab*] Guelf. *au.* — *Aestimo*] Ita Reg. et edd. ante Iunt. Vulg. hic et post *aestumo.* Guelf. *extimo*; mox *abextimo tanq. anumero.*

§. 6. *Significat*] Reg. Thuan. et Torn. *significat aestimo.* Lugd. mai. *significat aestumo.* At sic pronom. *id* delendum videatur. Videtur v. *aest.* ab interprete quodam adiunctum esse.

§. 7. *Licentiae*] Acidal. Lectt. ad Vellei. 2, 64. *diligentiae.* Sic etiam Scriver. et Grbn. pat. Item in Salmas. exempl.: *lo. dilig.* Al. cod. *scientiae.* I. G.: Ita acerrime studia dicit ab Cicerone tractata esse, ut liceat illi pronuntiare ita, et duo tantum talia verba statuere. Quod tamen est periculosum, quum memoria facillime queat fallere. Attamen tolerari id potest in Cicerone; imo quum iste ita loquitur, oportet nos id revereri, ut quum eius sit acerrima in studio literarum licentia."

Tullius non sola esse haec duo verba dixi
8 si reperiri posset ullum tertium. Sed il
magis quaeri inspicique dignum est, ver
sit et mutata *ab* praepositio in *au* sylla
propter lenitatem vocis, an potius *au* parti
sua sit propria origine, et, perinde, ut
raeque aliae praepositiones a Graecis, ita l
quoque inde accepta sit: sicuti est in illo v
Homeri:

*Αὐέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειρα
Καί· Ἄβρομοι, αὔταχοι.*

CAPUT IV.

Historia de Ventidio Basso, ignobili homine,
primum de Parthis triumphasse, memoriae t
ditum est.

1 In sermonibus nuper fuit seniorum
minum et eruditorum, multos in vetere
moria altissimum dignitatis gradum ascen
ignobilissimos prius homines et despicatissi

§. 8. *Quaeri inspicique*] Ita edd. vett. et
pro *inspici quaerique*. — *Lenitatem*] Steph. *l
tem;* quod corrigendum esse vidit iam Acid
Vellei. Paterc. 2, 64. p. 984. Ruhnk. v. §. 2. l
— *Homeri*] Il. 1, 459. *αὐέρυσαν* restitui ex edd
in locum vulg. inde a Steph. *αὖ ἔρυσαν*. — *Καί·*
Haec vv. addidi ex edd. vett., quae exhibent:
ραν, καὶ ἄβρ. ἀνίαχοι, et Steph., ubi est: *κα
αὖ. ἰαχοί*. v. Hom. Il. 13, 41. cf. Voss. de A
4, 24. p. 236. *καὶ* esse Gellii vidit iam Casa
apud Tornaes. ita legendum esse censens, ut
καὶ omiserant edd. ante Bonon. De re cf. Sc
Gramm. lat. 1, 1. p. 364.

Cap. IV. §. 1. *Vetere*] Augusti tempora
putabat I. G. Vv. *prius hom. et desp.* om. Re

nil adeo tamen de quoquam tantae admi- 2
tioni fuit, quantae fuerunt, quae de Ven-
tidio Basso scripta sunt. Eum Picentem fuisse, 3
genere et loco humili, et matrem eius a Pom-
peio Strabone, Pompeii Magni patre, bello
sociali, quo Asculanos subegit, captam cum
ipsa esse; mox triumphante Pompeio Strabone,
eum quoque puerum inter ceteros ante cur-
rum imperatoris sinu matris vectum esse;
post, cum adolevisset, victum sibi aegre quae-
sisse, eumque sordide invenisse comparandis
mulis et vehiculis, quae magistratibus, qui
sortiti provincias forent, praebenda publice
conduxisset; in isto quaestu notum esse coe-
pisse C. Caesari, et cum eo profectum esse in

Ventid. v. Valer. M. 6, 9, 9. Plin. H. N. 7, 43, 44. Reliqque ap. Pigium Annal. ad a. 707. 710. 715. et ... Add. Burmann. ad Anthol. lat. V. 1. p. 307.

§. 2. *Tamen*] Ex edd. vett. restitui *tamen*, quod ... deerat; etiam in Guelf., qui mox hab. *admira-* ... v. 5, 14. 7, 14. 15, 18, 3.

§. 3. *Pompeii*] Guelf. et edd. ante Ald. *Pompei.* ... 9, 12, 14. Mox Steph. cum Iunt. *Aescul.* — *Com-parandis*] Ab ipso ista curata et omnia administrata ... lixae et veri mulionis cogita; quod monuit I. ... Reg. *comprandis*, ubi sec. manus lineolam duxit ... imam partem literae *p*. Cod. Palat. *coperandis*; Guelf. *comprandis*. Gebhard. Antiqq. LL. 1, 15. *co-...ndis.* cf. 17, 2. Scriver. et Ois. *confricandis* vel ...*andis*; et deinceps *et vehicula magistr.* — *prae-benda*, *publ. conduxisse*. Pronom. *quae* (omiss. ab ... vett. et Guelf.) e codd. restituit Steph. In v. ...*dux*. Reg. postremam literam (*t*) erasam habet; ... *conduxisse* hab. edd. vett. ubi locus ita distin-... legitur: *comp. mul., et veh. magistratibus, qui ...rent; praeb. publ. conduxisse.* Placet admodum Scriverii emendatio. De re cf. Casaub. ad Suet. Aug. ... — *Prof. esse*] V. *esse* om. cum Reg. Long. Mox

3 Gallias; tum quia in ea provincia satis naviter versatus esset, et deinceps civili bello mandata sibi pleraque impigre et strenue fecisset, non modo in amicitiam Caesaris, sed ex ea in amplissimum quoque ordinem pervenisse: mox tribunum quoque plebi, ac deinde praetorem creatum, atque in eo tempore iudicatum esse a senatu, hostem cum M. Antonio: post vero coniunctis partibus, non pristinam tantum dignitatem recuperasse, sed pontificatum, ac deinde consulatum quoque adeptum esse: eamque rem tam intoleranter tulisse populum Romanum, qui Ventidium Bassum meminerat curandis mulis victitasse, ut vulgo per vias urbis versiculi proscriberentur:

Concurrite omnes augures, haruspices:
Portentum inusitatum conflatum est recens.
Nam mulos qui fricabat, consul factus est.

4 Eundem Bassum Suetonius Tranquillus praepositum esse a M. Antonio provinciis orientalibus, Parthosque in Syriam introrumpentis tribus ab eo proeliis fusos scribit, eumque primum omnium de Parthis triumphasse, et morte obita publico funere sepultum esse.

Guelf. *gnaviter*. v. 6, 10. lemma. Deinde *et* ante *deinceps* deest in quibusdam edd. recentt. — *Plebi*] Edd. vett. *plebis*; nostrum firmat Guelf. — *Partibus*] Guelf. *patribus*. — *Pontificatum*] Copulam *et* ante *v. pont.* addidit Steph. contra codd. Guelf. et edd. vett. Delevi cum I. G.; restituerat ed. Bip. — *Proscriberentur*] Edd. ante Iunt. *praescrib.* Guelf. *perscrib.* — *Inusitatum*] Broukhus. in suo cod. Gell. correxerat *invisitato*. V. Burmann. l. l. Versus seq. Heins. transponebat: *Nam mul. qui fric.* — *Mulos*] Reg. *mulas*.

CAPUT V.

Verbum *profligo* a plerisque dici improprie inscite que.

1 Sicut alia verba pleraque ignoratione et inscitia improbe dicentium, quae non intelligunt, deflexa ac depravata sunt a ratione recta et consuetudine; ita huius quoque verbi, quod est *profligo*, significatio versa et corrupta est. 2 Nam cum ab affligendo et ad perniciem interitumque deducendo inclinatum id tractumque sit, semperque eo verbo, qui diligenter locuti sunt, ita usi sint, ut *profligare* dicerent *prodigere* et *deperdere*, *profligatae*que res, quasi *proflictas* et *perditas* appellarent: nunc audio aedificia et templa et alia fere multa, quae prope absoluta affectaque sunt, *in profligato esse* dici; ipsaque esse iam *profligata*. 3 Quapropter urbanissime respondisse praetorem, non indoctum virum, Barvasculo cuidam ex advocatorum turba, Sulpicius Apollinaris in quadam epistola scriptum

Cap. V. §. 1. *Ac*] Edd. ante Iunt. *et*.

§. 2. *Diligenter*] Scriv. et Ois. *eleganter*. — *affectaque*] Edd. ante Iunt. *effectaque*. Mox *esse iam* pro *iam esse* dederunt Guelf. et edd. vett.

§. 3. *Barvasculo*] Ita Steph. cum codd. (Reg. Magd. ut. Mem. Pet.) *Baruasculo* Scheff.; *barbasculo* Guelf. Chiffl. edd. ante Iunt. et cod. Sciopp.; Iunt. *barbusculo*; *barbatulo* edd. vett. inde ab Ald. 1. i. e., interprete Falstero, qui cruda adhuc studia in forum impellit, qui iuvenis in foro videtur. Scriver. mutabat: *vasculo*; I. G. *Barb. Asculo*, i. e. Barbario Asculo; *Barbarium* vel potius *Barb.* quendam laudat ex Inscript. Possis conicere olim fuisse *audaculo*, quod mox legitur, et scribas nomen inde effinxisse.

4 reliquit. Nam cum ille, inquit, rabula audaculus ita postulasset, verbaque ita fecisset: *Omnia, vir clarissime, negotia, de quibus te cogniturum esse hodie dixisti, diligentia et velocitate tua profligata sunt; unum id solum relictum est, de quo, rogo, audias;* tum praetor satis ridicule: *An illa* [, inquit,] *negotia, de quibus iam cognovisse me dicis, profligata sint, equidem nescio: hoc autem negotium, quod in te incidit, procul dubio, sive id audiam sive non audiam, profligatum*
5 *est.* Quod significare autem volunt, qui *profligatum* dicunt: ii qui Latine locuti sunt, non *profligatum*, sed *affectum*, dixerunt; sicut M. Cicero in oratione, quam habuit *De Provinciis*
6 *consularibus*. Eius verba haec sunt: *Bellum affectum videmus, et, vere ut dicam, paene*
7 *confectum.* Item infra: *Nam ipse Caesar quid est quod in ea provincia commorari velit, nisi ut ea, quae per eum affecta sunt,*

§. 4. *Audaculus*] Guelf. *aut aculus.* — *An illa*] Guelf. *aut illa.* — *Inquit*] V. *inq.* om. omnes codd. Gron. Guelf. Torn. et edd. vett. Intrusit Steph., retinuit Long. — *Id*] Edd. ante Iunt. om. pronom. *id.*

§. 5. *Affectum*] Plurimi recentiores critici *profligatum* pro *affectum* dici exemplis probaverunt; quos v. apud I. G., qui: Ego, ait, et hoc v. *profligare* et superius *novissime* dono libenter humanitati, qua erramus quotidie. At eos, *qui latine locuti sunt*, non alios censeri a Gellio, quam qui ante vel ad Ciceronis aetatem floruerint, opposuit Falster. p. 303. Caeterum v. Non. sub v. *Profligare.* Cf. Cic. Or. de Prov. c. 8. 12. Supr. 3, 16, 17 sqq. Gifan. Obss. sub v. *Proflig.* Edd. ante Bonon. hab. *effect.* et post: *bell. effect.* et *effecta sunt*; in fine tamen eaedem etiam exhib. *affecta iam.* — *Sicut*] Guelf. *sicuti.*

§. 7. *In ea p.*] Guelf. *in mea p.*

erfecta reipublicae tradat. Idem Cicero in 8
*Oeconomico: Cum vero affectu iam prope
estate uvas a sole mitescere tempus est.*

CAPUT VI.

In libro M. Ciceronis *De Gloria* secundo manife-
tum erratum in ea parte, in qua scriptum est super
Hectore et Aiace.

In libro M. Tullii, qui est secundus *De* 1
Gloria, manifestus error est non magnae rei,

§. 8. *Idem*] Guelf. *item*. — *Uvas*] Guelf. *uasa*. Ion. l. l.: Cum aff. iam prope aetate (*uvas* om.) a le mit. t. est.

Cap. VI. *Manifestum err.*] Ante Steph. *manife-t est* vel *esse err.* Reg. et Lugd. mai. *manifestum* ut; unde nostrum effecit Steph., quod hab. elf. Steph. p. 575. dedit: *manifestum esse erra-*. *In* ante *qua* om. Reg. Caeterum I. G. in Ad-d. p. 902.: Videtur Ciceroni id obvenisse, quod siculos suos memoriter recognoscens, quibus olim tes Homeri verterat (v. de Finib. 5, 18.) ab se-ndi versiculi specie sit deceptus, quasi in eo ali-s gloriaretur fore, ut utique se Hectoris, ducis ximi et praecipui, gladio caesum posteritas agno-t, ut apud Latinum poëtam: *Aeneae magni dextra lis.* Haec solita et occurrens passim consolatio tur eundem, qui secundum versum pronuntiat, que simulare, quasi tertium versum dicat, ita sibi odiens, tanquam qui hanc inscriptionem de victo-legat, dicturus sit pariter ei satis gloriae sic con-sse, quod ab Hectore sit occisus, unde colliget n fuisse talem, quem Hector suo congressu fue-dignatus. Quae etiam causa fuit, ut Tiro nequi-t quidem, et si vidisset, id corrigere, quum ma-s praecedens foret talis generis, ut si quid corri-e instituerit, disparia omnia fuissent futura. cf. izon. Animadvv. histt. c. 1. p. 7 sq. et c. 9. p. l sq. ed. Amstel.

quem errorem esse, possit cognoscere non aliquis eruditorum, sed qui tantum legerit 'Ομή-
2 ρου τὸ η'. Quamobrem non tam id mirabamur, errasse in eam rem M. Tullium, quam non esse animadversum hoc postea, correctumque vel ab ipso, vel a Tirone, liberto eius, diligentissimo homine, et librorum patroni
3 sui studiosissimo. Ita enim scriptum in eo libro est: *Apud eundem poëtam Aiax cum Hectore congrediens depugnandi causa agit, ut sepeliatur, si sit forte victus: declaratque, se velle, ut suum tumulum multis etiam post seculis praetereuntes sic loquantur:*

Hic situs est vitae iampridem lumina linquens,
Qui quondam Hectoreo perculsus concidit ense.

§. 1. 'Ομήρου] Guelf. oMNoy. *quamobr.*, reliquis omissis. An voluit dare: 'Ομηρον? — Τὸ η'] Il. 7, 89 sqq. qui versus in edd. vett. velut a Gellio adscripti leguntur in fine huius cap. Cum codd. eiecit Steph. Leguntur tamen in antiquissimo cod. Franequer. teste Burmann. ad Anthol. lat. V. 1. p. 89. col. 2. V. Clark. ad Hom. l. l.

§. 2. *In eam rem*] Ita edd. vett. pro vulg. (Guelf.) *in ea re*; similiter fere Liv. 31, 12, 1.: *natura errans in alienos fetus.* Possis etiam, omissa praepositione *in*, legere *eam rem*; ut Plaut. Mostell. 1, 3, 30.: *si quid erro.* Terent. Andr. 13, 2, 18.: *teneo quid erret.* — *Postea* etc.] Guelf. *postera correptumque.*

§. 3. *Eo*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *eodem*; eaedem edd. vv. *apud eund. poët.* om.; Iunt. et Ald. ita distincta vv. habent: *in eo l. est apud eund. poët., Aiax* etc. — *Agit*] Guelf. *ait.* — *Loquantur*] Post hoc v. Guelf. add. *Virgilii.* cf. 17, 10, 10. Versu 2 pro *quond.* hab. *condam.* — *Perculsus*] Al. (ut Guelf.) *percussus*, quod hab. etiam cod. Franequer. Sed no-

Fabitur hoc aliquis; mea semper gloria vivet.

[H]uius autem sententiae versus, quos Cicero 4
in linguam Latinam vertit, non Aiax apud Homerum dicit, neque Aiax agit, ut sepeliatur; sed Hector dicit, et Hector de sepultura agit, priusquam sciat, an secum depugnandi [ca]usa congressurus sit Aiax:

Ἀνδρὸς μὲν τόδε σῆμα πάλαι κατατεθνειῶτος,
Ὅν ποτ' ἀριστεύοντα κατέκτανε φαίδιμος Ἕκτωρ·
Ὥς ποτέ τις ἐρέει· τὸ δ' ἐμὸν κλέος οὔποτ' ὀλεῖται.

CAPUT VII.

[O]bservatum esse in senibus, quod annum fere ae[tati]s tertium et sexagesimum agant, aut laboribus [au]t interitu, aut clade aliqua insignitum: atque inibi [su]per eadem observatione exemplum appositum epistolae divi Augusti ad Caium filium.

Observatum in multa hominum memoria 1
[ex]pertumque est [in] senioribus plerisque omni-

[...]um praestat. v. Burm. l. l. p. 81. col. 2. — *Hoc*] Guelf. et edd. vett. pro vulg. *haec*, quod ex [le]ctione profectum videtur. cf. Schneid. Gramm. 1, 2. p. 666 sqq.

§. 4. *Agit*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *ait*. In vulg. legebatur: *an Aiax depugn. c. congr.* (edd. Iunt. et Guelf. *congressus*) *sit*. Guelf. *pugn. dep.* Nostrum ordinem dederunt edd. vett. Ne[...]qua re permotus Long. nomen: *Aiax* omiserit. [...] pro *Hector dic.* Guelf. *verba d.*

[C]ap. VII. §. 1. *In*] Praeposit. *in* deest in Reg. [Gu]elf. et edd. ante Ald., ita ut *seniorib. pl. omn.* da[...]tint cum *venire* coniungendi. Confert I. G. Ca[...]ae apud Sueton.: edixit reverti se, sed iis tan[...] qui optarent.

bus[,] sexagesimum tertium vitae annum cum periculo et clade aliqua venire, aut corporis morbique gravioris, aut vitae interitus, aut
2 animi aegritudinis. Propterea, qui rerum verborumque istiusmodi studio tenentur, eum
3 aetatis annum appellant κλιμακτηρικόν. Nocte quoque ista proxima superiore, cum librum *Epistolarum* divi Augusti, quas ad Caium nepotem suum scripsit, legeremus, ducerenturque elegantia orationis neque morosa neque anxia, sed facili hercle et simplici, id ipsum in quadam epistola super eodem anno scriptum offendimus, eiusque epistolae exemplum hoc est: *IX Kalend. Octobr. Ave, mi Cai, meus ocellus iucundissimus: quem semper medius fidius desidero, cum a me abes; sed praecipue diebus talibus, qualis est hodiernus, oculi mei requirunt meum Caium: quem, ubicunque hoc die fuisti, spero laetum et bene valentem celebrasse quartum et sexagesimum*

§. 2. *Eum*] Multi exstiterunt anni climacterici; sed ex continuo vel vulgi more licet Gellio istum sic vocare κατ' ἐξοχήν. v. I. G. cf. 3, 10, 9. Censorin. de D. N. c. 14. — Κλιμακτηρικόν] Guelf. *KaqMAKTH Nocte.*

§. 3. *IX.*] Ed. a. 1644. cum Brix. e typorum errore: VIII. Deinceps edd. ante Iunt. et Guelf. hab. *Octobris;* Iunt. Ald. *Octobres.* — *Ocellus*] Guelf. Reg. Lugd. mai. et V. c. Sciopp. *asellus.* Mem. Pet. et Lugd. min. *assellus;* Chiffl. *ascellius.* Edd. vett. ante Ald. *Asellius.* Sciopp. in vet. cod. ab alia manu scriptum repperit: *agellus.* Scriv. malebat: *mea salus iucundissima.* I. G. *altellus,* ut delicate dictum Romae novimus fuisse altellum Romulum ex Festo. Verba sunt I. G., addentis: Hoc satis tenerum et molle mirabatur Gellius 13, 14.: *Tullius Tiro M. Ciceronis alumnus* etc. — *Requirunt*] Edd. ante Iunt. *requirere.* — *Bene v.*] Steph. *benivolentem;* contra libb.

natalem meum. Nam, ut vides, κλιμακτῆρα communem seniorum omnium tertium et sexagesimum annum evasimus. Deos autem oro, ut, mihi quantumcunque superest temporis, id salvis vobis traducere liceat in statu reipublicae felicissimo, ἀνδραγαθούντων ὑμῶν καὶ διαδεχομένων stationem meam.

CAPUT VIII.

Locus ex oratione Favorini, veteris oratoris, de coenarum atque luxuriae opprobratione, qua usus est, cum legem Liciniam de sumtu minuendo suasit.

Cum legeremus orationem veterem Favorini, non indiserti viri: quam orationem totam, ut meminisse possemus, odio esse hercle 1

— *Seniorum*] Pontan. in exemplari suo cogitabat: *senecionum*. — *Annum evasim.*] Edd. ante Iunt. *evasim. annum*. Deinceps edd. vett. (praeter Bonon. Gryph.) miro consensu hab. *Deus* pro *Deos*. — *Mihi quantumcunque*] Steph. *quantum mihi*, contra libb. — *Stationem meam*] Haec duo vv. om. edd. inde ab Ald.; edd. vett. ante Ald. hab.: διαδ. *i. fortiter ac viriliter agentibus vobis: atque succedentibus suscipientibusque stationem meam*; et Pontan. in exempl. suo: *viril. ag. atque suscip. stationem meam*. Restituit, firmante Guelf., Steph. v. Specim. Emendd. p. 98 sq.

Cap. VIII. *Opprobratione*] Ita (s. *obprob.*) codd. Gron. et Torn. atque Steph. p. 576. Edd. vett. *exprobr.* Guelf. *exprobat.* Ceterum de *Favorino* isto nihil constat; (cf. Falster. Memor. Obsc. 1. p. 57.) hinc Pithoeus malebat: *Fannii*. cf. 2, 24. In Salmas. exempl. aliquis coni. *Favonii*. cf. Virdung. ad Tac. Agric. I. G.: *P. Augurini* ex scriptura vett. edd. (praeter Iunt.) *Phavor.* Verborum: *qua usus est* usque ad fin. lemmatis in capite nihil habetur; sufficere autem, in hoc lemmate nos edoceri, quae oc-

istiusmodi sumtus atque victus, perdidicimus.
2 Verba, quae apposuimus, Favorini haec sunt: *Praefecti popinae atque luxuriae negant coenam lautam esse, nisi, cum libentissime edis, tum auferatur, et alia esca melior atque amplior succenturietur. Is nunc flos coenae habetur inter istos, quibus sumtus et fastidium pro facetiis procedit: qui negant ullam avem praeter ficedulam totam comesse oportere; ceterarum avium atque altilium, nisi tantum apponatur, ut a cluniculis inferiori parte saturi fiant, convivium putant inopia sordere: superiorem partem avium atque altilium qui edunt, eos palatum [non] habere:*

casio fuerit huius orationis, admonuit I. G. De re cf. Senec. Epist. 110.

§. 1. *Veterem*] Scriver. *veteris*. Dein codd. Gron. omnes et Guelf. *qua oratione totum*; iidem mox post *odio* retinent v. *esse*, quod om. edd. ante Iunt. Oratio turbata; nec satis ei medetur Gron. pat., adscribens: *qua oratione totum ut m. p., odio esse h. i. s. atque v. perdid., verba haec, quae F. sunt, appos.* Si vv. *quam orat. s. qua orat.* delere volueris, quae facile intrudi potuerunt ex antecedd., oratio bene procedet.

§. 2. *Favorini*] Scriver., deleto nomine *Fav.*, legebat: *verbaque appos.* Ordinem vv. nostrum recepi ex edd. vett., quum vulg. legeretur: *Verba haec, quae app., F. sunt.* — *Facetiis*] Gron. pat. coni. *cupediis.* — *Inferiori*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *inferiore.* — *Edunt*] Steph. *edint*, an ederint? edant? Nisi forte a Steph. potius forma antiqua *edim*, pro *edam* intrusa est. v. Non. sub v. *Edim.* — *Non*] Negandi particula deest in Guelf. Reg. Thuan. Lugd. ut. et Linc. Sciopp. etiam delendi notam adscripsit; delevit Long.; sed eam suppositam esse in vicem particulae *haud* absorptae in v. sequentis principio, opinabatur I. G.; laudat autem patris: *eis palatum hebere; eos* etiam ita retineri posse ratus. Fortasse

si proportione luxuria pergit crescere, quid relinquitur, nisi ut delibari sibi coenas iubeant, ne edendo defatigentur? quando stratus auro, argento, purpura, amplior aliquot hominibus, quam diis immortalibus, adornatur.

CAPUT IX.

Quod Caecilius poëta *frontem* genere virili non poëtice, sed cum probatione et cum analogia appellavit.

Vere ac diserte Caecilius hoc in Subditivo 1 scripsit:

Gell., sive Favorinus *negant*, quod antea legitur, in animo habuerit, immemor *putant* interpositum esse; quo modo illo *non* facile careas; quod interim uncis seiunxi. — *Si* etc.] Guelf. *si prop. crescit luxuria crescere*, quae lectio non inepta mihi videtur, modo negligas v., ex antecedentibus repetitum, *crescere*. Edd. vett. et Long.: *si pr. crescit et debere epulas crescere. Videte, quid relinquitur* (*relinquitur* non *relinquetur* (ut est in ed. Lugd. Batav. 1666. et edd. recentt.) hab. omnes codd. Gron. Guelf. edd. vett. et Steph.): *nisi ut* (Guelf. *uti*) etc. Scriver. *si pr. crescente luxuriâ, debeant epulae crescere, videte quid rel.* etc. Nostram lectionem e codd. fort. dederunt Scalig. (ad Manil. p. 413. ed. a. 1655.) et Carr., ille quidem ita interpretatus: Si triclinia certant templis deorum, quid relinquitur, nisi ut sibi e patella libari dapes iubeant, ut diis solet? — *Delibari*] Edd. ante Ald. *delibrari*, i. e. imminui; non male. Guelf. *deliberari*. — *Defatigentur*] Lugd. ut. Linc. *defetig.*, ut Steph. edidit. V. 1, 2, 6. — *Aliquot*] Scalig. *aliqua*, ut ad *purpura* pertineat. Lugd. ut. *aliquod*. — *Adornatur*] Edd. vett. *adornantur*. Pro *immort.* Guelf. hab. *mortalib.*

Cap. IX. *Cum an.*] Guelf. om. *cum*.

§. 1. *Ac*] Guelf. *et*. Reg. om. copulam; et de-

Nam ii sunt inimici pessumi, fronte hilaro, corde tristi,
Quos neque ut apprendas, neque ut mittas, scias.

2 Hos ego versus, cum de quodam istiusmodi
homine sermones essent, in circulo forte iu-
3 venum eruditiorum dixi. Tum de grammati-
corum vulgo quispiam nobiscum ibi assistens
non sane ignobilis: Quanta, inquit, licentia
audaciaque Caecilius hic fuit, cum *fronte hi-*
laro, non *fronte hilara* dixit, et tam imma-
4 nem soloecismum nihil veritus est? Immo, in-
quam, potius nos et quam audaces et quam
licentes sumus, qui frontem improbe indocte-
que non virili genere dicimus, cum et ratio
proportionis, quae *analogia* appellatur, et ve-
terum auctoritates non *hanc*, sed *hunc fron-*
5 *tem* debere dici suadeant. Quippe M. Cato in
quinto *Originum* ita scripsit: *Postridie signis*

inceps cum Lugd. mai. et Torn. hab. *in Subd.*; vulg. *in* om. At hab. etiam edd. vett. ante Steph. Eaedem usque ad Bonon. exhib. *Subditino;* Bonon. Iunt. Ald. *subditicio.* — *Fronte hilaro*] Guelf. *facto te hilaro.* — *Neque* etc.] Non. 3, 89. sub v. *frontem: neque vitare scias*; *neque uti mitt.* edidit Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 137. Ante *apprehend.* est in edd. vett. et Guelf.

§. 2. *Hos* etc.] Guelf. *hos vers. ego.* — *Eruditiorum*] Ita Reg. Thuan. Lugd. min. et Guelf.; Lugd. mai. *eruditionum.* Edd. vett. et Steph. *eruditorum.*

§. 4. *Auctoritates*] Vulg. *auctoritas;* nostrum restitui cum Long. e Reg. Thuan. Lugd. mai. et Torn. v. §. 6.

§. 5. *In*] Praeposit. om. Ois. Deinceps edd. vett. *quinta;* unde I. G. *in quinta Origine.* coll. c. 13.; nostrum retinent Lugd. min. Thuan. et Pet.; sed

*collatis, aequo fronte, peditatu, equitibus at-
que alis cum hostium legionibus pugnavit.
Recto* quoque *fronte* idem Cato eodem in libro
dicit. At ille semidoctus grammaticus: Missas, 6
inquit, auctoritates facias: quas quidem ut
habeas, posse fieri puto; sed rationem dic,
quam non habes. Atque ego his eius verbis, 7
ut tum ferebat aetas irritatior: Audi, inquam,
mi magister, rationem falsam quidem, sed
quam redarguere falsam esse tu non queas.
Omnia, inquam, vocabula tribus literis finita, 8
quibus *frons* finitur, generis masculini sunt,
si in genitivo quoque casu eadem syllaba fini-
antur: ut *mons, fons, pons, frons.* At ille 9
contra renidens: Audi, inquit, discipule, plura
alia consimilia, quae non sunt generis mascu-
lini. Petebant ibi omnes, ut vel unum statim 10
diceret; sed cum homo vultum intorqueret,

Reg. et Lugd. mai. *primo;* quod recepit Long. — *Alis*] Hoc est in Guelf. Mem. Lugd. min. Sciopp. et Pontan. in exempl. Idem exstare videtur in cod. Torn. cf. 16, 4. Edd. vett. et Steph. *aliis.* Reg. *peditatu, peditibus atque al.*; unde I. G. *peditatu, velitibus atque alis.* Dein cum Reg. Long. *pugnavimus* pro *pugnavit.* — *Eodem in lib.*] Guelf. *in eodem lib.*

§. 6. *Dic*] Guelf. om. hoc v.

§. 8. *Frons*] Guelf. om. hoc v. — *Fons*] V. *fons* addidit Gron. pat. e Mem. et Pet. Al. *frons* om. et hab. *fons.* Habet etiam utrumque ed. Rom. sed hoc ordine: *mons, pons, fons, frons.* Reliquae edd. vett. et Guelf. om. *fons.* cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 125.

§. 9. *Renidens*] Edd. vett. praeter Iunt. *renitens.* cf. Steph. Specim. Emendd. p. 132. Dein edd. ante Iunt. et Guelf. *sunt* dederunt pro *sint.*

§. 10. *Vultum*] Guelf. *voltum;* quod hab. etiam Steph., ut solet. —

et non hisceret, coloresque mutaret: tum ego intercessi, et: Vade, inquam, nunc, et habeto ad requirendum triginta dies: postquam inve-
11 neris, repetes nos. Atque ita hominem nulli rei ad indagandum vocabulum, quo rescinderet finitionem fictam, dimisimus.

CAPUT X.

De voluntario et admirando interitu virginum Milesiarum.

1 Plutarchus in librorum, quos Περὶ ψυχῆς inscripsit, primo, cum de morbis dissereret in animos hominum incidentibus, virgines dixit Milesii nominis, fere quot tum in ea civitate erant, repente, sine ulla evidenti causa, voluntatem cepisse obeundae mortis; ac deinde
2 plurimas vitam suspendio amisisse. Id cum accideret in dies crebrius, neque animis earum mori perseverantium medicina adhiberi quiret, decrevisse Milesios, ut virgines, quae corporibus suspensis demortuae forent, ut eae omnes nudae cum eodem laqueo, qui essent

Coloresque m.] Ita edd. vett. et Guelf. pro vulg. *et colores m.* Iunt. exhib. *et coloresque m.*, ubi *et* delendum erat. — *Repetes*] Guelf. *repete.*

§. 11. *Finitionem fict.*] Edd. ante Bonon. *functionem fict.*

Cap. X. §. 1. *Plutarchus*] Cf. Plut. de Virtut. Mul. p. 249. (T. 2. p. 203. ed. ster.) — *In*] Guelf. om. *in.* V. 1, 25, 7. — *Fere*] Edd. vett. *ferme.* Deinceps Guelf. *quod.*

§. 2. *Medicina* etc.] Torn. *medicinam adhiberi. cui rei decr.* — *Ut*] Ed. a. 1644. om. *ut.* v. ad 3, 9, 3. Deinceps multi codd. Gron. et Guelf. *hae.* —

aevinctae, efferrentur: post id decretum
gines voluntariam mortem non petisse, pu-
re solo deterritas tam inhonesti funeris.

CAPUT XI.

Verba Senatusconsulti de exigendis urbe Roma
losophis: item verba edicti censorum, quo impro-
i et coërciti sunt, qui disciplinam rhetoricam in-
stituere et exercere Romae coeperant.

1 C. Fannio Strabone, M. Valerio Messala
s. senatusconsultum de philosophis et de
toribus Latinis factum est: M. POMPONIUS.
AETOR. SENATUM. CONSULUIT. QUOD.
RBA. FACTA. SUNT. DE. PHILOSOPHIS.
DE. RHETORIBUS. DE. EA. RE. ITA.
SUERUNT. UTI. M. POMPONIUS. PRAE.
R. ANIMADVERTERET. COERARET. QUE.
I. EI. E. REPUBLICA. FIDE. QUE. SUA.
ERETUR. UTI. ROMAE. NE ESSENT.
2 quot deinde annis post id senatusconsultum
Domitius Aenobarbus et L. Licinius Cras-
Censores de coërcendis rhetoribus Latinis
edixerunt: RENUNTIATUM. EST. NOBIS.

rrentur] Cf. Serv. ad Virg. Aen. 12, 603.

ap. XI. *Senatusconsulti*] Steph. h. l. om. hoc v.,
p. 576. hab. *S. C.*

§. 1. *Senatusconsultum*] Suet. de clar. rhet. c.
bi deest v. *Latinis*, pro quo Pigh. annal. 12.:
ilinis ponendum putabat; idem mox scrib.: Pa-
consulti de ea re ita cens. V. quae his opposuit
. — *De*] Edd. vett. et Guelf. om. h. l. et post-
posterius *de*; postea tamen Iunt. et Ald. hab. *et*
het. V. 2, 22, 8. De re cf. Falster. p. 305. —
I] Edd. vett. et Guelf. *ut*, mox: *curaretque*. De-
pi Guelf. *ut eicere posset fideq.*; tum *non* pro *ne*.

ESSE. HOMINES. QUI. NOVUM. GENUS. DISCIPLINAE. INSTITUERUNT. AD QUOS. IUVENTUS. IN. LUDUM. CONVENIAT. EOS. SIBI. NOMEN. IMPOSUISSE. LATINOS. RHETORAS. IBI. HOMINES. ADULESCENTULOS. DIES. TOTOS. DESIDERE. MAIORES. NOSTRI. QUAE. LIBEROS. SUOS. DISCERE. ET. QUOS. IN. LUDOS. ITARE. VELLENT. INSTITUERUNT. HAEC. NOVA. QUAE. PRAETER. CONSUETUDINEM. AC. MOREM. MAIORUM. FIUNT. NEQUE. PLACENT. NEQUE. RECTA. VIDENTUR. QUAPROPTER. ET. IIS. QUI. EOS. LUDOS. HABENT. ET. IIS. QUI. EO. VENIRE. CONSUEVERUNT. VISUM. EST. FACIUNDUM. UT. OSTENDEREMUS. NOSTRAM. SENTENTIAM. NOBIS. NON. PLA-
3 CERE. Neque illis solum temporibus nimis
rudibus, necdum Graeca disciplina expolitis,
4 philosophi ex urbe Roma pulsi sunt: verum
etiam Domitiano imperante senatusconsulto
eiecti, atque urbe et Italia interdicti sunt.
5 Qua tempestate Epictetus quoque philosophus

§. 2. *RHETORAS — ADULESC.*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *rhetores — adolesc.* Ald. etiam dedit *adolesc.* Guelf. *adulesc.* De accusat. *rhetoras* cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1, p. 312 sqq. — *HAEC. NOVA*] Cum vv. *haec nova* Guelf. novum cap. XII. incipit. Et lemma huius capit. etiam in duas partes discerptum legitur; quarum posterior incipit a v. *item.* — *PRAETER*] Guelf. *propter.* — *CONSUEVERUNT*] Ita Guelf. et edd. vett. pro *consuerunt.*

§. 3. *Disciplina*] Edd. ante Iunt. Gryph. et Steph. *doctrina*; nostrum exstat in Guelf. Reg. Lugd. ut. Pet. Linc. Torn. Iunt. Ald. — *Ex*] Reg. et Lugd. mai. *et ex.* An innuunt: *expolitis exacti phil. et ex u.?* ut binas vv. binis comparaverit. I. G. Long. *et* recepit, et post v. *pulsi* punctum posuit.

propter id senatusconsultum Nicopolim Roma decessit.

CAPUT XII.

Locus ex oratione Gracchi de parsimonia ac de pudicitia sua memoratissimus.

C. Gracchus, cum ex Sardinia rediit, ora- 1
tionem ad populum in contione habuit. Ea 2
verba haec sunt: *Versatus sum*, inquit, *in
provincia, quomodo ex usu vestro existima-
bam esse, non quomodo ambitioni meae con-
ducere arbitrabar. Nulla apud me fuit po-
pina: neque pueri eximia facie stabant; et
in convivio liberi vestri modestius erant,
quam apud principia.* Post deinde haec dicit: 3
*Ita versatus sum in provincia, ut nemo pos-
set vere dicere, assem aut eo plus in mune-*

§. 5. *Nicopolim*] Hoc nomen om. Ald.; Guelf. cum edd. vett. et Steph. *nicopolim*. Vulg. *Nicopolin*. cf. ad 3, 1, 6. Reg. *Neapolin*. v. Salmas. ad Epictet. p. 4. et Falster. p. 306. — *Decessit*] Guelf. *discess.*

Cap. XII. *De pud.*] Guelf. om. *de*.

§. 1. *Orationem* etc.] Scriver. *or. ad pop. habuit. in conc. ea v. sunt h.*

§. 2. *Haec sunt*] *Sunt haec* pro *haec sunt* dant edd. vett. Nostrum ordinem tuetur Guelf. et mos Gellii, cf. 1, 22, 8. 7, 3, 14. 13, 3, 5.: 16, 17.: 20, 4. 16. 15, 1, 7.: 5, 6. 18, 6, 3. cf. Pigh. Annal. ad an. 629. Plutarch. C. Gracch. c. 1. 2. — *Non*] Guelf. om. *non*. — *Popina*] Luxuriae officina. Falst. p. 306. — *Et in c.*] Ita Reg. et Lugd. mai. Vulg. *sed in c.* Dein *nostri* hab. Guelf. Tum *principia* est in Reg. Thuan. Mem. Pet. Lugd. ut. et in cod. ap. Victor. VV. LL. 3, 5. pro *principem*. Scriver. *praeceptorem*.

§. 3. *Ut*] Guelf. *uti*. — *Posset*] Imperfect. pro praes. *possit* est e Guelf. et edd. vett. Ex edd. vett.

ribus me accepisse; aut mea opera quempiam sumtum fecisse. Biennium fui in provincia; si ulla meretrix domum meam introivit, aut cuiusquam servulus propter me sollicitatus est, omnium nationum postremissimum nequissimumque existimatote. Cum a servis eorum tam caste me habuerim, inde poteritis considerare, quomodo me putetis cum liberis vestris vixisse.
4 Atque ibi ex intervallo: *Itaque*, inquit, *Quirites, cum Romam profectus sum, zonas, quas plenas argenti extuli, eas ex provincia inanes rettuli. Alii vini amphoras quas plenas tulerunt, eas argento repletas domum reportaverunt.*

mox restitui *quempiam* in locum vulg. *quemquam.* — *Fui*] Cum Gryph. Steph. *enim fui;* contra codd. Gron. Guelf. Torn. et edd. vett.; atque Sciopp. *enim* delend. notat. Pro *biennium* Lips. Antiq. LL. 5, 4. malebat *triennium* ex Plut.; sive hunc corrigendum esse. Contra Pigh. Plutarchum etiam annum quo Gracchus provinciam reliquerit eius quaesturae adiicere observavit. — *Sollicitatus*] Reg. et Scheff. *solicitatus.* Et edd. vett. vel *sollicitatus* vel *solicitat.* (Iunt. Ald.) dant. Recepi illud cum Long. in locum vulg. (Guelf.) *sollicitus.* Dein *nationum* est in omnibus libb., quod in *natorum* mutavit Lips. Elect. 2, 3.; quod receperunt editt. recentt. I. G. coni. *latronum*, quod probabilius videtur. *Beloe* Vol. 3. p. 164. proponit: *hominum natorum.* De *postremissim.* v. Ruddimann. I. p. 185, 7. — *Existimatote*] Edd. ante Iunt. *estim.* s. *aestimatote.* Iunt. *exstimat.* Ald. Guelf. *existim.* — *Me habuerim*] Guelf. *habuer. me.* — *Vestris*] Pronom. om. ed. a. 1644.; reposuit I. G. *Nostris* hab. Guelf.

§. 4. *Cum*] Guelf. *tunc cum.* — *Inanes*] Guelf. *maties.* Idem om. vv. *Alii -- plenas.* Dein pro *tuler.* Triller. ap. Falster. malebat: *attuler.* — *Repletas*] Hoc v. pro vulg. *plenas* est e Reg. Lugd. mai. et Torn.

CAPUT XIII.

verbis inopinatis, quae utroqueversum dicuntur, et a grammaticis *communia* vocantur.

Utor, et *vereor*, et *hortor*, et *consolor*, 1
mmunia verba sunt, ac dici utroqueversus
sunt: *vereor te* et *vereor abs te*, id est,
me vereris; *utor te* et *utor abs te*, id est,
me uteris; *hortor te* et *hortor abs te*, id
, tu me hortaris; *consolor te* et *consolor*
te, id est, tu me consolaris; *testor* quo-
e et *interpretor* significatione reciproca di-
ntur. Sunt autem verba haec omnia ex al- 2
a parte inusitata; et, an dicta sint in eam
que partem, quaeri solet. Afranius in 3
sobrinis:

em isto parentum est vita vilis liberis:

AP. XIII. *Verbis*] Edd. ante Bonon. h. l. *rebus*.
§. 1. *Et h.*] Guelf. om. *et*. — *Et v.*] Guelf. om. *et*.
pro *id est* hab. *idem*. — *Id est*, etc.] Pro vv.
st, tu me ut. Reg. dat: *pro id factum;* reliqui
. omnes codd. et Guelf. *id factum*. E margine
id est illatum hoc v. putabat Otho ad 2, 7. fin.
177. ed. Conrad. et ad h. l. De re cf. Ruddim.
. 288 sq. — *Et h.*] Guelf. om. *et*.
§. 2. *Et, an* etc.] Guelf. *et ante dicta sunt*.

§. 3. *Hem* etc.] Muret. VV. LL. 7, 4. *Horum-*
parentum est vita bilis liberis, Qui mal. met. etc.
, i. e. amara et odiosa. Vulg. *vitabilis* una voce;
n. *vita bilis*; Guelf. *in talibus lib.* Lips. VV. LL.
28. dedit *vita vilis*; quod recepit Steph., qui prin-
o versus (cum Iunt.) *Hem isto* ex codd. dedit.
. vett. *Hem iste*. Ald. *Hem hisco*. Gryph. *iste*, et
marg. *hisce*. Gryph. marg. 1539.: al's hisco. Reg.
musto; unde I. G. *Hei tu isto*, ut illa *Hei tu*
t finis versiculi praecedentis. *Isto* Falster. inter-

Ubi malunt metui, quam vereri se ab suis.

Hic *vereri* ex ea parte dictum est, quae est
4 non usitatior. Novius in *Ligartaca* verbum, quod est *utitur*, ex contraria parte dicit:

Quia supellex multa, quae non utitur, emitur tamen:

5 id est, quae usui non est. M. Cato in quinta *Origine: Exercitum*, inquit, *suum pransum paratum cohortatum eduxit foras atque in-*
6 *struxit.* *Consolor* quoque in partem alteram, praeterquam dici solitum est, scriptum invenimus in epistola Q. Metelli, quam, cum in

pretatur *ea propter*; coll. Plaut. Rud. 4, 7, 8. — *Ab suis*] Edd. vett. *a suis*. Iunt. Ald. tantum *suis* sine praeposit. Vulgat. firmat Guelf. — *Quae*] Edd. vett. et Guelf. *qua*.

§. 4. *Ligartaca*] Edd. vett. ante Ald. *Ligararta*. Ald. et Ascens. *Ligararta Liciniaria; Licinaria* Gryph. a. 1539. Torn. *Ligatarca*. Reg. secundum Lamb. *Ligarchia Liganaria*, unde ille *Lignaria*; laud. Priscian. 5. (c. 7. fin. Krehl. V. 1. p. 195.) I. G. in Reg. repperit: *inligat archiam in lignariam*; unde effecit: *in Ligata, etiam in Lignaria;* ut duobus locis usurpaverit eundem versum et sensum. Contra Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 48.: Ista *inligat archiam*, et quae alibi leguntur similia nihil quidquam aliud sunt, quam error, quem correxit librarius adscribendo, quod serius agnoverat, nomine genuino.“ Guelf. *in litagata*. — *Emitur*] Guelf. *emititur*.

§. 5. *Cohortatum*] Reg. *et hort.*, ut in exemplo ipsius simplicis maneat. *I. G.* cf. Auctor. de bello Hisp. c. 1. Nonnulli Mss. *cohortavit*. Edd. ante Ald. *cohortatus*. Vulgat. tuetur Guelf.

§. 6. *Scriptum inv.*] Edd. vett. om. vv. *script. inv.*, cum inciso post v. *est*. Guelf. *solit. esse in epistola*, reliquis omissis. Legend. videtur: *praeterq. dici solitum, est in epist.* etc. —

ilio esset, ad Cn. et ad L. Domitios dedit: cum animum, inquit, *vestrum erga me* eo, *vehementer consolor: et fides virtus-* vestra *mihi ante oculos versatur.* Te- 7
ta itidem et *interpretata* eadem ratione it M. Tullius in primo libro *De Divinatio-* ut *testor interpretorque* verba communia ri debeant. Sallustius quoque eodem modo: 8
rgitis *proscriptorum bonis* dicit, tanquam bum *largior* sit ex verbis communibus.
itum autem, sicut *puditum* et *pigitum,* 9
personaliter per infinitum modum dictum , non a vetustioribus tantum videmus, sed . quoque Tullio in secundo *De Finibus:* mum, inquit, *Aristippi Cyrenaicorumque* ium, *quos non est veritum in ea volu*e, *quae maxima dulcedine sensum move*- *summum bonum ponere.* *Dignor* quo- 10
, et *veneror,* et *confiteor,* et *testor,* ha- sunt in verbis communibus. Sigillatim ilio dicta sunt:

Copulam om. ed. a. 1644.; restituit I. G.

§. 7. *Primo*] Cap. 25. 40. — *Ut* etc.] Vv. *ut* r-*debeant* Gron. pat. delenda censebat; quippe iam ex antecedentibus intelligi possint.

§. 8. *Bonis*] Reg. *verborum bonis*; unde I. G. *proscr. urbis*, s. *uberibus bonis.* Fort. aliud latet, ut *virorum*, *Romanorum*, s. *civium*, vel e.

§. 9. *Autem*] Guelf. pro *autem* hab. *fieri.* — ndo] Cap. 13. — *Moveret*] Guelf. *moverat.*

§. 10. *Sigillatim* etc.] Ita ex emendatione I. G. i pro vulg. *sic illa in V. d. sunt*; sic enim non loquitur. Guelf. *sicut in Virg. in illa di*- . Edd. vett. *sicuti in V. illa dicta s.* Iunt. *si in V. d. sunt.* Ald. *sicut illa in V. d. s.*; codd. nulli: *sic in V, illa d. s.*; Reg. et Lugd. mai.

Coniugio Anchisa Veneris dignate superb

Et:

Cursusque dabit venerata secundos.

11 Confessi autem aeris, de quo facta confess est, in XII. tabulis scriptum est, his verb AERIS. CONFESSI. REBUS. QUE. IUDICAT TRIGINTA. DIES. IUSTI. SUNTO. Item iisdem tabulis id quoque est: QUI. SE. SI RIT. TESTARIER. LIBRIPENS. VE. FUER NI. TESTIMONIUM. FARIATUR. IMPROB INTESTABILIS. QUE. ESTO.

Sigilla in V.; unde nostrum efformavit I. G. M luerim *singillat.*, qua forma usus est Gell. 1, 3, Long. *communibus sigillatim. Virgilio d. s.* Vir vv. sunt Aen. 3, 475. 460. — *Secundos*] Guelf. *cerdos.*

§. 11. *AERIS* etc.] Cf. 20, 1, 42. 45. Salm de Mod. Usur. c. 18. p. 818. malebat: *Aer. conf.* *bitique iudicatis.* Contra I. G.: Haud dubie, *aeris conf.* includit quamcunque occasionem deb sive ex credito, sive ex vendito, sive ex condu ortum sit; unde videtur non dicere *aeris ali* Huius aeris confessio facta est ab eis, unde petit atque ita hoc primum damnatur; mox debent acc dere res iudicatae, ut scilicet proponatur ab aes co fessis exceptio et excusatio, cur non sit solutum diem, et qui petunt, vicissim sua adferant, ut utraque parte audita res iudicentur, hoc est, prae vel iudex perpensis omnibus pronunciet. Sic igi *aeris conf. reb. q. iud.* lex praebet triginta dies ellipsin satis claram. — *SUNTO*] Edd. vett. et Gu *sunt.* Mox *id* accessit ex iisdem et Steph. Pronc primum om. video in ed. 1651. V. *tabul.* om. Gu — *QUI* etc.] Edd. vett. et Guelf. *quae si erit tes tior libripensve f., in test. feriatur* (Guelf. *feratu impr.* etc. Falster. malebat *faciatur* pro *fariat* Salmas. ad ius Attic. legit: *Qui se am sirit tes rier, libripensve fieri, ni test. fari iatur* (i. e. eatu *impr. int. q. esto*; ut *am s. test.* sit pro *antestar*

CAPUT XIV.

Quod Metellus Numidicus figuram orationis novam ex orationibus Graecis mutuatus est.

Apud Q. Metellum Numidicum, in libro 1
Accusationis in Valerium Messalam tertio,
nove dictum esse annotavimus. Verba ex ora- 2
tione eius haec sunt: *Cum sese sciret in tantum crimen venisse, atque socios ad senatum questum flentes venisse, sese pecunias*
maximas exactos esse. Pecunias, inquit, 3
maximas exactos pro eo quod est: *pecunias*

sirit; i. e. qui se siverit testem fieri. Reg. *qui secq ierit*, al. codd. tantam hab. *qui se s. t.* Gron. pat. *qui se s. t. l. ve fieri, ni t. fari eat.* Voss. de Analog. 3, 26. *qui se s. antestarier - ni t. fateatur.* I. G. in syllaba *cus* (*secq*) latere numerum (*ter*) *III.* et *s* suspicatus est; ut lex exigeret, non semel aliquem rogari de testimonio dicendo, sed *tertia* vice id fieri debere et tunc recusari non posse. Deinceps Cuiac. malebat: *si in testim. feriatur.* Turneb. Advers. 13, 26. *Qui si erit testatos, libripensve fuerit, test. fateatur, impr. int. q. esto.* *Testatus* est *antestatus.* Idem etiam *ferat* coni.

Cap. XIV. §. 2. *Sese*] *Sese* pro vulg. *se* dedi e Guelf. Reg. Torn. aliisque codd. et edd. vett. Quidam apud *Beloe* l. l. p. 168. coni. *quum re sciret*, i. e. quum certo sciret, *when he positively knew.* — *Pecunias maxim.*] Edd. vett. ordine inverso *maxim. pec.* At statim est: *pec. inq. max.* Deinceps pro *exactos* Iunt. Ald. bis exhib. *exactas.* Guelf. *venisse a sese maximas pec. a se maximas exact. id nob.* etc. reliquis neglectis.

§. 3. *Pecunias* etc.] Edd. vett. *pec. se maximas exactos, id nobis vid.* reliquis omissis. Emendavit Carr. Ant. LL. 3, 17.: *se maximas exactos pecunias, pro eo quod est* etc. De constructione v. exigere v. I. G. et Ruddimann. II. p. 176. annot. 65.

4 *a se maximas exactas.* Id nobis videb Graeca figura dictum. Graeci enim dic εἰσεπράξατό με ἀργύριον: id significat: e *me pecuniam.* Quod si id dici potest, e *exactus esse aliqui[s] pecuniam* dici p
5 Caeciliusque eadem figura in *Hypoboli Aeschino* usus videtur:

Ego illud minus nihilo exigor portori
Id est: *Nihilominus exigitur de me portor*

CAPUT XV.

Passis velis et *passis manibus* dixisse veter non a verbo suo, quod est *patior*, sed ab a quod est *pando*.

1 Ab eo, quod est *pando*, *passum* v dixerunt, non *pansum*, et cum *ex* praep

§. 4. *Id*] Guelf. om. *id*; mox cum Steph *aliqui* pro *aliquis*. V. 1, 13, 3.

§. 5. *Caeciliusque ead.*] Edd. vett. *Caecilii que ead.* Nostrum firmat Guelf. — *Hyp. Ae* Reg. *Hyp. ad Eschin*; Lugd. mai. *Hypoblim schinon.* Guelf. *hypoboli meo aeschino.* Alia ei Caecilii fuisse videtur fabula *Hypob. Chaeres* Fest. sub v. noxia, ibiq. Scalig. Non. sub v. hab. tantum *Caecil. Aeschino.* cf. Priscian. 6 222. V. 1. Krehl. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. p. 128. — *Nihilo*] Ita Carr., quum legeretur nostrum hab. etiam Gron. codd. et edd. vett. Non.; Guelf. *nihil exigitur de me p.* reliquis o

Cap. XV. *Ab*] Guelf. om. *ab*. — *Pando*] St l. *pandor*; sed p. 576. *pando*, quod cum Long. tui, secutus Guelf. et edd. vett. Otho hoc Gell. posuisse verba putabat: *non a verbo suo est pandor* (pando) *sed ab alieno*, *quod est p* quasi adderet: si enim a verbo suo dixissent,

ne *expassum*, non *expansum*. Caecilius in 2
Synaristosis:

Heri vero prospexisse eumce ex tegulis:
Haec nuntiasse, et flammeum expassum
domi.

Capillo quoque esse mulier *passo* dicitur, quasi 3
porrecto et expanso, et *passis manibus* et *velis*
passis dicimus, quod significat diductis atque
distentis. Itaque Plautus in *Milite glorioso*, 4
a litera in *e* mutata, per compositi vocabuli
morem, *dispessis* dicit pro eo, quod est *dis-*
passis:

Credo ego isthoc exemplo tibi esse eundum
actutum extra portam,
Dispessis manibus patibulum cum habebis.

pandor, efferendum hoc participium *pansus* fuisse. At his obstat argumentum. cap. ipsius.

§. 1. *Pando, passum*] A *pando passum* et *pansum* duci posse ostendit I. G. cf. etiam Ruddimann. I. p. 216. not. 58. et p. 232. not. 65. — *Ex*] *Ex* addidi e Reg. secutus Long.

§. 2. *Synaristosis*] Cf. Athenaei 6, 12. p. 248. Plin. H. N. 23, 9. — *Prospexisse*] Ita Gron. codd. omnes, Guelf. Torn. et Non. sub v. Passum. Steph. *prospexe*. Pro *eumce* Non. et Guelf. *eum se*. Edd. vett. *prospexisse eum se ex teg*. Iunt. *prosp. eum ex se teg*. — *Nuntiasse*] Steph. aliaeque edd. et Guelf. *nuntiasset*, sequente *et* omisso. Nostrum firmant edd. vett. *flammeum* est nuptiale, lutei coloris. Expansum nuptias indicabat. v. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 146.

§. 3. *Passo*] Cf. 2, 19, 8.

§. 4. *Milite gl.*] 2, 4, 6. 7. — *Eo*] *Eo* deest in Reg. Pro *dispessis Beloe* p. 169. malebat: *dispersis* a *dispergendo*. — *Ego*] Guelf. *ergo*. — *Actutum*] Guelf. et edd. vett. om. *astut*. Deinceps Rom. *extra portum*.

CAPUT XVI.

De novo genere interitus Crotoniensis Milonis.

1 Milo Crotoniensis, athleta illustris, quem in Chronicis scriptum est Olympiade quinquagesima coronatum esse, exitum habuit e vita
2 miserandum et mirandum. Cum iam natu grandis artem athleticam desisset, iterque faceret forte solus in locis Italiae silvestribus, quercum vidit proxime viam patulis in parte
3 media rimis hiantem. Tum experiri, credo, etiam tunc volens, an ullae sibi reliquae vires adessent, immissis in cavernas arboris digitis, diducere et rescindere quercum conatus est, ac mediam quidem partem discidit divellitque;
4 quercus autem in duas diducta partes, cum ille, quasi perfecto, quod erat connixus, manus laxasset, cessante vi rediit in naturam; ma-

Cap. XVI. §. 1. *Quinquagesima*] Numerum om. Guelf. et Linc.; omissa scil. litera *L*, unde al. *I* (*primâ*) fecerunt, quod exstat in edd. vett. et Steph. cf. Salmas. Exercitt. Plin. p. 38. Deinde *e vita* dedi e Reg. et Lugd. mai. pro vulg. *vitae*. Steph. *vita* sine *e*. De re cf. Valer. Max. 9, 12, 9. Paus. 6, 14. alios. — *Miserandum*] Cod. quidam hab. *miserae vidit*, reliquis omissis. Vv. *et mir.* delenda censuit Ois. v. I. G.

§. 2. *Rimis*] Codd. Gron. Guelf. Steph. et edd. vett. *ramis*; *rimis* dedit Ranchin. VV. LL. 1, 5. Valer. l. l.: quercum - cuneis adactis fissam. Mox: cavernas arboris.

§. 3. *Tum*] Edd. ante Iunt. hab. *tunc*. Guelf. hab. *tum exp. volens credo etiam tunc an* etc. Dein: *immissis caverna arboribus digit.* — *Diducere*] Ed. Rom. *deduc.*; tum Guelf. *quercus*. — *Partem*] Ranchin. *partem* delend. putabat.

§. 4. *Cessante*] Reg. tantum: *e vi*; quod rece-

ibusque eius retentis inclusisque stricta denuo cohaesa, dilacerandum hominem feris praeuit.

CAPUT XVII.

Quam ob causam nobiles pueri Atheniensium tibiis canere desierint, cum patrium istum morem canendi haberent.

1 Alcibiades Atheniensis cum apud avunculum Periclem puer artibus ac disciplinis liberalibus erudiretur, et arcessi Pericles Antigenidam tibicinem iussisset, ut eum canere tibiis, quod honestissimum tum videbatur, doceret: traditas sibi tibias, cum ad os adhibuisset, inflavitque, pudefactus oris deformitate abiecit infregitque. Ea res cum percrebuisset, 2 omnium tum Atheniensium consensu, disciplina tibiis canendi desita est. Scriptum hoc est in 3 commentario Pamphilae nono et vicesimo.

Long.; comparat I. G. Augusti apud Suet.: ex mis detrimentis praeter spem paulatim retractus. Deinceps Guelf. et edd. ante Iunt. *redit.*

Cap. XVII. §. 1. *Alcibiades*] V. quos laudavit Fabri Agonist. 1, 4. Leopard. Emendd. 11, 13. ad Epigr. 3, 7. p. 321. et Plut. vit. Alcib. c. *Periclem*] Steph. *Periclen.* Nostrum cum Long. ex Guelf. et edd. vett. v. 2, 1, 1. — *Antigenidam* etc.] Guelf. *an tangentem tybice ius.*

§. 2. *Percrebuisset*] Edd. ante Bonon. *percrebuisset* v. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 473. Dein pro *Athen.* dat *mensium.*

§. 3. *Est*] V. *est* om. Reg. et edd. ante Iunt. 23. Post *vices.* v. *est* positum hab. Guelf.

CAPUT XVIII.

Quod, pugna belli civilis victoriaque C. Caesaris, quam vicit in Pharsaliis campis, nuntiata praedictaque est per cuiuspiam remigis vaticinium eodem ipso die in Italia Patavii.

1 Quo C. Caesar et Cn. Pompeius die per civile bellum signis collatis in Thessalia conflixerunt, res accidit Patavii in Transpadana
2 Italia memoria digna. Cornelius quidam sa-

Cap. XVIII. *Pharsaliis*] Ita pro *Pharsalicis* scripsi cum Guelf. Lugd. ut. et edd. vett. ante Ald.; et sic edidit etiam Steph. p. 576. cum Ald. Mox *cuiuspiam* pro *cuiusdam* scribendum erat cum Guelf. Lugd. ut. Pet. Memm. Steph. p. 576. Iunt. et Ald. in ind. capp. Lamb. etiam adscripsit: *cuiuspiam remigis*. Pro hoc v., quod exstat in iisdem libris scriptis, quos modo nominavi, al. (edd. vett.) hab. *Cornelii sacerdotis*; quod sane magis non placere non potest. Vid. cap. §. 2. I. G. *Remigis* suspicatus est, ut hoc cognomen esset sacerdotis Cornelii. Praenomen (Gaius) addit Plutarch. vit. Caes. c. 47. et Dio Cass. 41, 61. Aliquid vitii in hoc v. inesse videtur. Fort. plane delendum, nec ante oculos habuerunt, qui primi Gellium ediderunt. Fort. latent in hoc v. duo vv. *Romani auguris* (augurem memorat Lucan. 7, 192 sqq.) s. *Romani magistratus*; quae vv. ex compendio scribendi depravari facile potuerunt. cf. etiam Iul. Obseq. de Prodig. 125. Sidon. Apollin. 9, 191.; ad quos provocavit Long.

§. 1. *Per*] Praepositionem om. edd. vett. ante Steph.; (unde mox nonnulli (marg. Gryph.) leg. *confecerunt* pro *confl.*) Sciopp. eam subnotavit; exstat vero in Guelf. Reg. Thuan. Linc. Lugd. ut. et aliis. — *Memoria*] Guelf. Ms. Pembroc. et edd. vett. *memoria* dederunt pro *memorari*, quod fort. ex marg. irrepsit. cf. 4, 9, 1. 14, 6, 1. 15, 19. lemm. 18, 7, 4. Vulgata tamen lectio, si eius auctoritas certa esset,

dos, et loco nobilis, et sacerdotii religioni venerandus, et castitate vitae sanctus, repente mota mente conspicere se procul dixit, pugnam acerrimam pugnari, ac deinde alios cedere, alios urgere, caedem, fugam, tela volantia, instaurationem pugnae, impressionem, gemitus, vulnera, perinde ut si ipse in proelio versaretur, coram videre sese vociferatus est; ac postea subito exclamavit, Caesarem vicisse. Cornelii sacerdotis hariolatio levis tum quidem visa est et vecors: magnae mox admirationi fuit, quo[d] non modo pugnae dies, quae in Thessalia pugnata est, neque proelii exitus, qui erat praedictus, idem fuit: sed omnes quoque pugnandi reciprocae vices, et ipsa exercituum duorum conflictatio vaticinantis motu atque verbis repraesentata est. 3

... ferri possit. Otho coni. *memoriai*, s. *memoriae*, sed his non opus.

2. *Alios cedere*] Ordinem vv. (quem restitui ex Guelf. et edd. vett.) mutans Steph. edidit: *cedere alios*. *alios* non legitur in Lugd. min., unde suspectum fuit I. G., comparanti Livii 3, 37.: virgis caesos alios securi subiici. — *Perinde ut si*] Ois. coni. ... *ac si*. — *Ac*] Guelf. *at*; mox *Caesar vic*.

3. *At*] Edd. vett. et Guelf. dederunt *at*. Vulgatum nescio qua auctoritate nitatur nisi Stephani. ... Iunt. *Corneli*. V. ad 9, 12, 14. — *Levis*] ... *levis*; dein. *admirationis*. V. c. 4, 2. — *Quod modo*] Reg. *quoniam modo*. Guelf. Linc. Lugd. Pet. *quo non modo*; hoc recepit Long. Ad intell. *tempore*. Fort. legend. *quando*. Mox v. ... edd. ante Iunt. — *Qui erat pr.*] Guelf. om. *qui er. pr.*; mox om. *ipsa*.

CAPUT XIX.

Verba M. Varronis memoria digna, ex satira, q inscribitur Περὶ ἐδεσμάτων.

1 Non paucissimi sunt, in quos potest c venire id quod M. Varro dicit in satira, q
2 inscribitur Περὶ ἐδεσμάτων. Verba haec su *Si, quantum operae sumsisti, ut tuus pis bonum faceret panem, eius duodecimam losophiae dedisses, ipse bonus iampri esses factus. Nunc illum qui norunt, vol emere millibus centum; te qui novit, ne centussis.*

CAPUT XX.

Notata quaedam de Euripidi poëtae genere, vita, ribus, deque eiusdem fine vitae.

1 Euripidi poëtae matrem Theopom agrestia olera vendentem victum quaesisse
2 cit. Patri autem eius, nato illo, respon est a Chaldaeis, eum puerum, cum adolevis victorem in certaminibus fore; id ei puero
3 tum esse. Pater interpretatus, athletam

Cap. XIX. Περὶ ἐδεσμάτων] Guelf. *periedesm*

§. 2. *Tuus*] Guelf. *cum* pro *tuus.* — *Cent* Intellig. aeris, s. sestertium. *Ois.* Pro *centussis* St hab. *centussi.* v. Gron. de Pec. Vet. 1, 8. Rud I. p. 27. annot. 38.

Cap. XX. *Euripidi*] Ita Steph. pro *Euripidi* in principio cap. idem cum Reg. Lugd. ut. C Scheff. atque edd. ante Iunt.

§. 1. *Matrem*] Cf. Valer. Max. 3, 4, 2. Eurip. in Elmsl. ed. Eurip. Bacch. p. 172. ed.

§. 2. *Fatum* etc.] Guelf. *factum esse pat*

re esse, roborato exercitatoque filii sui corre, Olympiam certaturum eum inter athle- pueros deduxit. Ac primo quidem in certmen per ambiguam aetatem receptus non . Post Eleusinio et Theseo certamine puavit, et coronatus est. Mox, a corporis cura 4
excolendi animi studium transgressus, auor fuit physici Anaxagorae et rhetoris Proi, in morali autem philosophia Socratis, goediam scribere natus annos duodeviginti rtus est. Philochorus refert in insula Sa- 5
mine speluncam esse tetram et horridam, am nos vidimus,] in qua [Euripides tragoeis] scriptitavit. Mulieres fere omnis in ma- 6
em modum exosus fuisse dicitur: sive quod tura abhorruit a mulierum coetu, sive quod

§. 3. *Filii sui*] Guelf. *sui filii*. — *In certamen*] ll. ante Iunt. et Guelf. *in certamine*. — *Ambium*] Puberes ambiguae aetatis existimati, quia non plius pueri, neque dum viri. Faber Agonist. 3, 3. in Guelf. *ceptus* pro *recept*. — *Eleusinio*] Edd. te Iunt. et Guelf. *Eleusino*, quam formam pluri- reprobat Oudendorp. ad Suet. Claud. c. 25. Deeps *Thesaeo* Steph.

§. 4. *Rhetoris Prodici*] Ita edd. vett. et Guelf. *Prod. rhetoris*; qui ordo a viro quodam docto pter antecedens *phys. Arist.* illatus videtur, ut fio varietur.

§. 5. *Salamine*] Guelf. *Salamĩa* (Salamina). — rridam etc.] Reg. *horridam in quam scriptitavit*, Lugd. mai. *horridam qm scriptitavit*; reliquis issis, quae hinc suspecta sunt. Si legis *in qua iptit.* ex antecedd. intelliges: tragoediam. Et si ll. ipse vv. *quam nos vid.* apposuit, quid Philochotestimonio opus erat? v. I. G. Ea vv. (*q. nos v.*) levit Long.; *scriptitavit* hab. etiam edd. ante Iunt. cepi pro *scriptitarit*, s. *scriptitaret*.

§. 6. *Natura* etc.] Reg. *naturam abhorruit mu-*

simul duas uxores habuerat, cum id decreto ab Atheniensibus facto ius esset, quarum matrimonii pertaedebat.
7 Eius odii in mulieres Aristophanes quoque meminit *ἐν ταῖς προτέραις Θεσμοφοριαζούσαις*, in his versibus:

Νῦν οὖν ἁπάσαισι παραινῶ καὶ λέγω,
Τοῦτον κολάσαι, τὸν ἄνδρα πολλῶν οὕνεκα.
Ἄγρια γὰρ ἡμᾶς, ὦ γυναῖκες, δρᾷ κακά,
Ἅτ' ἐν ἀγρίοισι λαχάνοις αὐτὸς τραφείς.

8 Alexander autem Aetolus hos de Euripide versus composuit:

Ὁ δὲ Ἀναξαγόρου τρόφιμος ἀρχαίου
Στρυφνὸς μὲν ἐμοί γε ἔοικε προσειπεῖν,
Καὶ μισογέλως, καὶ τωθάζειν οὐδὲ παρ' οἶνον
Μεμαθηκώς· ἀλλ' ὅ τι καὶ γράψαι, τοῦτ' ἂν
Μέλιτος καὶ σειρήνων ἐτετεύχει.

lierum; omissis vv. *a -- coetu.* Comparat I. G. Livii 4, 45.: parum abhorrens famam. Long. edidit: *sive q. naturam abh. a mul. c.* Pro *coetu Beloe* V. 3. p. 178. coni. *coitu.* — *Simul* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro *duas simul ux.* — *Decreto*] Cf. Diogen. L. 2, 5, 11. Athenaei 13, 1. p. 556, A. Suid. v. *λειπανδρεῖν*. Mox Guelf. *pertendebat.*

§. 7. *Θεσμοφοριαζούσαις*] V. 460 sqq. cf. Eurip. Hippol. 664 sqq. — *Ἄγρια* etc.] Edd. vett. et codd. omnes Gron. *ἄγρια γάρ τινα* (s. *τινας*), *ὦ γυν.* Gryph. *ἡμᾶς* dedit; et secutus est Steph. Deinde v. *κακὰ* deest in codd. (praeter Lugd. mai.) et edd. vett. Illi hab. ΔPaKaλλaTE, vel aPaKaΔamTE. Sciopp. etiam post v. *δρᾷ* annotavit: *κα ἅπαγ' ἐν.* Versu seq. omnes codd. et edd. vett. retinent *ἀγρίοις* (edd. vett. *ἀργίοις*) *τοῖς λαχάν.* In fine marg. Gryph. hab. *τεφείς.*

§. 8. *Παρ' οἶνον*] Edd. vett. *πάροινον.* Gryph. marg.: Fortasse *παρ' οἶνον.* Deinde illae *ἄλλοτι;* Gryph. marg.: Fortasse *ἀλλ' ὅ τι.* — *Καὶ γρ.*] Edd. vett. om. *καί.*

cum in Macedonia apud Archelaum regem 9
et, utereturque eo rex familiariter, rediens
te ab eius coena, canibus a quodam aemulo
missis dilaceratus est: et ex his vulneribus
rs secuta est. Sepulcrum autem eius et 10
moriam Macedones eo dignati sunt honore,
in gloriae quoque loco praedicarent; οὔ
σόν μνῆμα, Εὐριπίδη, ὄλοιτό που, quod
egius poëta, morte obita, sepultus in eo
terra foret. Quamobrem cum legati ad
ab Atheniensibus missi petissent, ut ossa
enas in terram illius patriam permitterent
sferri, maximo consensu Macedones in ea
deneganda perstiterunt.

§. 9. *In*] Guelf. om. *in*. — *His*] Edd. ante Iunt. Guelf. *ex his mulieribus*.

§. 10. *Macedones*] Scriver. bis scribend. esse *etae* annotavit. — Ὄλοιτό που] Edd. ante Ald. o. Codd. ὄλοιτο, s. ολογτο, s. οαοιτα. Sciopp. ripsit ὄλοι τέ που; Bourdelot. ὅλου ποῦ. I. G. parat Homer. οὔ ποτ' ὀλεῖται. Cod. Franequer. Wesseling. ad Itinerar. Hierosolymit. p. 605. 2. hab. Εὐριπίδη ὄλοιτό που, unde Εὐριπίδη psi pro vulg. Εὐριπίδης, et ὄλοιτό που pro ὠλεκοῦ, confirmantibus illud reliquis etiam codd. nes. in vita Eurip. c. 22. senarium effecit hunc; σόν γε μνῆμ' Εὐριπίδης ὄλοιτό που. Iambum Macedonibus placuisse merito dubitari posse opit Wesseling. l. l. — *Athenas*] Edd. ante Iunt. *Athenas*. — *Perstiterunt*] Guelf. *prest*. cf. Fa- Bibl. Gr. V. 2. p. 234 sqq. Harl. et Falster. 11 sq.

CAPUT XXI.

Quod a poëtis Iovis filii prudentissimi humanissimique, Neptuni autem inhumanissimi et ferocissimi traduntur.

1 Praestantissimos virtute, prudentia, viribus, Iovis filios poëtae appellaverunt, ut Aeacum et Minoa et Sarpedona; ferocissimos et immanes et alienos ab omni humanitate, tanquam e mari genitos, Neptuni filios dixerunt, Cyclopa et Cercyona et Scyrona et Laestrygonas.

CAPUT XXII.

Historia de Sertorio, egregio duce, deque astu eius commenticiisque simulamentis, quibus ad barbaros milites continendos conciliandosque sibi utebatur.

1 Sertorius, vir acer, egregiusque dux, et

Cap. XXI. *Inhumanissimi* etc.] Ita edd. vett. pro ordine vulg. *feroc. et inhum.* Guelf. *prud. humanissimi et feroc. trad.*, reliquis omissis.

§. 1. *Poëtae*] Guelf. om. v. *poëtae*, quod aliena manus super v. *app.* adscripsit. — *Minoa*] Reg. *Minoem*; Lugd. min. *Mino.* cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 293. Praecedentem copulam om. edd. ante Iunt. et Guelf. — *Ferocissimos*] At etiam *fortes* Neptuni dicebantur filii. v. Titii Controvers. 2, 16. — *Cyclopa* etc.] Reg. *Cyclo et Cere*; Thuan. *Cyclopas et Scironas.* I. G. *Cyclopas et Cercyona.* Pro hoc Ois. coni. *Bergiona*; laud. Mela 2, 5. Causam nullam esse opposuit I. G. Guelf. et edd. vett. hab. *et Cerc.* (Guelf. *certiona*) et om. vv. *et Scyr.* In fine Schegk. in Praemess. Epistol. 6. e cod. profert: *atque Thesea.*

Cap. XXII. *Egregio*] V. *egregio* adiunxi cum Long.

ndi regendique exercitus peritus fuit. Is 2
temporibus difficillimis [et] mentiebatur ad
ites, si mendacium prodesset, et literas
positas pro veris legebat, et somnium si-
abat, et falsas religiones conferebat, si
d istae res eum apud militum animos
tabant. Illud adeo Sertorii nobile est. 3
a alba eximiae pulchritudinis et vivacissimae 4
itatis a Lusitano ei quodam dono data est.
c sibi oblatam divinitus, et instinctam 5
ae numine colloqui secum, monereque,
ocere, quae utilia factu essent, persuadere
ibus instituit; ac, si quid durius videbatur,
d imperandum militibus foret, a cerva sese
itum praedicabat. Id cum dixerat, uni-
, tanquam si deo, libentes parebant. Ea 6
quodam die, cum incursio esset hostium

, Lugd. mai. et Torn. De re cf. Plutarch. vit. . Plin. H. N. 8, 50. p. 99. et Frontin. Strateg. , 13. Bochart. Hieroz. 3, 27. V. 2. p. 352. ed. nmüll. — *Conciliandosque*] Guelf. *ordinandosque.*

§. 1. *Vir* etc.] Guelf. *vir acer vir.* — *Et uten-* codd. nonnulli Gron. et Guelf. et edd. vett.; et Sciopp. *educendi,* sine copula. Steph. dedit: *endi.* Nostrum probabat I. G., comparans Ho- ὡς ὅγε κοιρανέων δίεπε στρατόν.

§. 2. *Et*] Edd. vett. et Guelf. om. *et.* — *Ad- bant*] Reg. et Guelf. *adiuvabant.*

§. 5. *Instinctam*] Steph. cum Guelf. *instructam,* retinuerunt edd. recentt. nonnullae. Nostrum b. etiam cod. Torn. Gebhard. Antiqq. LL. 1, cum cod. Palat. malebat: *instrictam.* — *Instituit*] . *instituit*; nostrum dederunt Reg. et Lugd. mai. ceps Guelf. pro *ac* hab. *At.* — *Tanquam* etc.] . et Gron. pat. *tum quasi deo lib. p.* Dein ph. *Cum incursu esset h. nuntiata festinatio, tu- ltu c. in f. sese prorupit*; contra libb.; *ac* omit- videtur Torn.

nuntiata, festinatione ac tumultu consternata
in fugam se prorupit, atque in palude proxi-
ma delituit; et postea requisita perisse credita
7 est. Neque multis diebus post inventam esse
8 cervam Sertorio nuntiatur. Tum qui nuntia-
verat iussit tacere; ac, ne cui palam diceret,
interminatus est: praecepitque, ut eam postero
die repente in eum locum, in quo ipse cum
amicis esset, immitteret: admissis deinde ami-
cis postridie, visum sibi esse ait in quiete,
cervam, quae perisset, ad se reverti, et, ut
prius consueverat, quod opus esset facto, prae-
9 dicere. Tum servo, quod imperaverat, signi-
ficat, cerva emissa in cubiculum Sertorii in-
trorupit; clamor factus, et orta admiratio est:
eaque hominum barbarorum credulitas Sertorio
10 in magnis rebus magno usui fuit. Memoria
prodita est, ex iis nationibus, quae cum Ser-

§. 6. *Quodam*] Guelf. *quadam*. v. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 347 sqq. — *Prorupit*] Gryph. marg. *proripuit*.

§. 8. *Ac*] Reg. om. *ac*; commode sic procedere sermonem putabat I. G.: *iussit tac.*, *ne cui p. d.* (vel: *ne cui diceret, palam*) *interminatus*; *praecepitque*. *Ac* delevit Long. — *In eum l.*] Sciopp. *et in eum l.* — *In quiete*] Edd. vett. ante Bonon. et Ald. *in quietem*. Iunt. *inquietē*. Guelf. *inquietem*. Dein edd. vett. pro *peris.* hab. *perierat*. Tum eaedem et Guelf. dederunt *consuever.* pro *consuerat.* — *Praedicere*] Sic Reg. Thuan. et Lugd. mai. Vulg. *praedicare*.

§. 9. *Servo*] Iidem libb. cum Torn. dant *servo* (Lugd. mai. *sermo*) — *significat* pro vulg. *Sertorio* — *significante*. Bourdel. adscripsit: *significato*. — *Introrupit*] Guelf. *interrup*.

§. 10. *Memoria* etc.] Ita Reg. Thuan. et Lugd. mai. pro *memoriae proditum est*. — *Cum* etc.] Guelf.

rio faciebant, cum multis proeliis superatus et, neminem unquam ab eo descivisse: nquam id genus hominum esset mobilisnum.

CAPUT XXIII.

aetatibus historicorum nobilium, Hellanici, Herodoti, Thucydidis.

Hellanicus, Herodotus, Thucydides, hi- 1
riae scriptores, in iisdem fere temporibus de ingenti floruerunt, et non nimis longe ntibus fuerunt aetatibus. Nam Hellanicus 2
io belli Peloponnesiaci fuisse quinque et ginta annos natus videtur, Herodotus tres quinquaginta, Thucydides quadraginta. ptum hoc est in libro undecimo Pame.

CAPUT XXIV.

Vulcatius Sedigitus in libro, quem *de poëtis* scripsit, de comicis Latinis iudicarit.

Sedigitus in libro, quem scripsit *De Poë-* 1

S. *fatiebant;* an *favebant?* In fine ed. Rom. *issimum.*

p. XXIII. §. 1. *Fere* etc.] Ita (s. *ferme*) Reg. ugd. mai. Vulg. ordine inverso: *temporibus fere.* ceps Ois. coni. *laude ingenii.* *Beloe*: *in iisd. t. laude ingenii.*

§. 2. *Initio*] Guelf. *in init.*; mox *V. et XL.*, *III. et XL.* — *Est*] V. *est* addidi e Guelf. Reg. . ut. Linc. ed. Rom. et Steph. Sequens *in* adi ex Guelf. edd. vett. et Steph. Primum om. a. 1651. V. c. 17, 3.

p. XXIV. *Iudicarit*] Guelf. *iudicaverit.*

§. 1. *Sedigitus*] Cf. Voss. Institut. Poëtic. 2, 23.

tis, quid de iis sentiat, qui comoedias fecerunt, et quem ex omnibus praestare ceteris putet, ac deinceps quo quemque in loco et honore ponat, his versibus suis demonstrat:

Multos incertos certare hanc rem vidimus,
Palmam poëtae comico cui deferant.
Eum meo iudicio errorem dissolvam tibi:
Ut, contra si quis sentiat, nihil sentiat.
Caecilio palmam Statio do comico.
Plautus secundus facile exsuperat ceteros.

Burmann. ad Anthol. Lat. V. 1. p. 411. Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 156. not. — *Ex* etc.] Edd. vett. et Guelf. *et quem praest. ex omn. c. p.* Qui quidem ordo displicet, quia ambiguitatem parit. — *Demonstrat*] Post hoc v. Guelf. addit *Virgilius.* cf. 17, 10, 10. — *Incertos*] Edd. ante Iunt. *incerto.* Pro *certare*, *Beloe* malebat: *versare.* — *Vidimus*] Codd. Gron. omnes, Guelf. Torn. et Sciopp. *videmus*; unde I. G. propter seq. *tibi* coni. *videris.* Probavit *Osann* Analect. Critt. p. 3. plures codd. laudans, ubi etiam *videmus* legitur. In codd. Plaut. Monac. et Berolin. hoc iudicium de poëtis *Nigidio* tribuitur. — *Cui*] Al. *quoi.* Mox edd. ante Iunt. *cum me iudice.* Ald. *eum me iudice*; cf. Ruddimann. II. p. 302. not. Guelf. *cum meo iuditio.* Matius *iudice me.* Oudendorp. apud Burmann. *meo eum iud.*; seu tantum *meo iud.*; Voss. de Construct. *iud. meo eum.* Vers. 4. Osann. scribit *si qui* propter usum prisci illius aevi. Pro *ut c.* edd. ante Iunt. hab. *contra, ut.* — *Nihil*] Al. *nil.* — *Statio* etc.] Guelf. et edd. vett. *statuo de com.* Iunt. *statuam do com.* Pro *comico* Reg. *minico*; Lugd. mai. *dandam minico*; Gryph. marg. *dandam comico.* I. G. *mimico* aut *metrico* malebat, quia *poëtae comico* iam antecesserit. *Do mimicam* dedit Both. Scenic. poët. Lat. V. 5. p. 81. Al. *statuo dandam Comico*; Manut. *Statio dem com.* — *Secundus*] *Secundus* Graeco usu dictum ut δεύτερος pro: τὰ δεύτερα φερομένῳ admonuit Osann. —

Dein Naevius, qui fervet, pretio in tertio est:
Si erit, quod quarto detur, dabitur Licinio.
Post insequi Licinium facio Attilium.
In sexto sequitur hos loco Terentius.
Turpilius septimum, Trabea octavum obtinet.
Nono loco esse facile facio Luscium.
Decimum addo causa antiquitatis Ennium.

CAPUT XXV.

De verbis quibusdam novis, quae in Cn. Matii mimiambis offenderamus.

Cn. Matius, vir eruditissimus, in mimi- 1

Dein] Guelf. *deinde*. — *Qui* etc.] Edd. vett. et codd. Guelf. Torn. *qui servet, pretio in tertio* (Guelf. *in pr. in t.*) *est;* Steph. *qui servet, pretium tertiu' est;* Acidal. *si quis erit, pretio in tertio est;* Gryph. nostrum hab.; et optt. codd. Gron. *pretio in tertio est* s. *tertiost.* Gron. pat. dedit: *N. qui fervet, pretium tertium est. Naevio* malebat Triller. ap. Falster. I. G. malebat: *qui ferret pretio in t. est,* s. *qui ferret pretiom tertiom, est.* Both.: Frustra, ait, novant. Osann. *qui ferret pretium tertium,* verbo *est* auctoritate codd. quorundam Plaut. omisso. — *Si erit* etc.] Edd. vett. *si quid quarto detur.* Steph. *si erit quod quarto; dab. L.* Nostrum est in codd. Gron. Guelf. et Iunt. Al. *si erit, quoi quarto detur.* Scalig. *at si quid quarto detur.* De *Lic.* cf. 13, 22, 16. — *Licinium*] Burmann. *Licinio.* Scalig. *Atilium post Licinium facio insequi.* Pro *Attil.* Guelf. hab. *Acil.* — *Sequitur*] Reg. Torn. Guelf. et edd. vett. *consequitur* (Burmann. *consequetur*), omisso v. *loco;* ita edidit Long. Nostrum probat Osann. ex codd. Matius: *in sexto consequitur hos loco T.* — *Luscium*] Gryph. marg. *Lucetium.* Al. *Lucretium.* v. Burmann. l. l. p. 412. col. 2. — *Causa antiq.*] Guelf. cum Torn. et edd. vett. Long. *antiq. causa;* ex correctione fort.

Cap. XXV. *Mimiambis*] Edd. Rom. Ven. 1472.

ambis suis non absurde neque absone finxit *recentatur*, pro eo, quod Graeci dicunt *ἀνανεοῦται*, id est, denuo nascitur, atque iterum fit recens. Versus, in quibus hoc verbum est, hi sunt:

Iam iam albicascit Phoebus, et recentatur
Commune lumen hominibus, voluptasque.

2 Idem Matius in eisdem mimiambis *edulcare* dicit, quod est dulcius reddere, in his versibus:

Quapropter edulcare convenit vitam;
Curasque acerbas sensibus gubernare.

Brix. ter hab. *Mimi iambis.* Bonon. h. l. *mimiiambis;* in sqq. *mimiambis.*

§. 1. *Eruditissimus*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *eruditus.* — *Neque*] Reg. om. *neque.* Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 267. abiecit vv. *abs. neque*; quum in illo agnoscas interpretationem. Cf. Non. sub vv. *recentari* et *edulcare.* — *Id est* etc.] Vv. *id est* -- *recens* exstant in codd. (Reg. Lugd. ut. Mem. Pet. Scheff. Torn. Guelf. et Sciopp.) et in edd. ante Ald., in qua ed. omissa sunt. Aliae edd. in margg. hab. — *Albicascit*] Edd. vett. et Long. *albicassit*, i. e. albicaverit, ut edidit Burmann. l. l.; nostrum video in Guelf. Versu seq. *omnibus* legend. esse cum Scalig. ad Varr. p. 146. putabat Burmann. ad Anthol. Lat. V. 1. p. 630. Recepit Both. l. l. — *Voluptasque*] Omnes codd. Gron. et Sciopp. cum Iunt. et Guelf. *et voluptatis*; ut scripsit Long. Edd. vett. *et voluptas.* Vulgat. firmat Non. l. l.

§. 2. *Quapropter*] Guelf. *quod propter.* — *Gubernare*] Apud Non. legitur etiam *gubernasse.* Pro *sensibus*, quod explicant: *ratione*, (v. Loens. Miscell. 7, 20.) *Beloe* malebat: *suavibus.*

CAPUT XXVI.

Quibus verbis Aristoteles philosophus definierit syllogismum: eiusque definitionis interpretamentum verbis Latinis factum.

1 Aristoteles, quid *syllogismus* esset, his verbis definivit: *Λόγος, ἐν ᾧ, τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει διὰ τῶν κειμένων.* 2 Eius definitionis non videbatur habere incommode interpretatio facta hoc modo: *Syllogismus est oratio, in qua consensis quibusdam et concessis, aliud quid, quam quae concessa sunt, per ea quae concessa sunt, necessario conficitur.*

CAPUT XXVII.

Quid sint *comitia calata*, quid *curiata*, quid *centuriata*, quid *tributa*, quid *concilium*; atque inibi quaedam eiusmodi.

1 In libro Laelii Felicis ad Q. Mucium primo scriptum est, Labeonem scribere, *Calata*

CAP. XXVI. §. 1. *Verbis definivit*] Guelf. *versibus definit.* — Τεθέντων etc.] Sciopp. in Ms. vidit: τεθέντων τινῶν ἐξ ἀνάγκης ἄλλο τι συμβαίνει. V. Aristotel. Analytic. Prior. 1, 1. p. 30.

§. 2. *Eius defin.*] Guelf. *eiusdem difin.* — *Quae*] nomine caret Reg. Deinceps Steph. om. cum Guelf. vv. *per ea — sunt*; restituta sunt ex edd. vett. et ed. Torn.

CAP. XXVII. *Centuriata*] Guelf. *censoria*; in fine *eiusmodi.* — *Concilium*] Edd. vett. *consilium*; sed ind. capp. *concil.*; in ipso vero cap. §. 4. *consilium* edic. *del.* Gryph. marg. *concilium.*

§. 1. *Laelii Fel.*] Reg. *Laeliae*; (infra *Laelii.*)

Comitia esse, quae pro collegio pontificum
habentur aut Regis aut Flaminum inauguran-
2 dorum causa. Eorum autem alia esse *curiata*,
alia *centuriata*. *Curiata* per lictorem curia-
tum calari, id est, convocari: *centuriata* per
3 cornicinem. Iisdem comitiis, quae *calata* ap-
pellari diximus, et sacrorum detestatio et te-
stamenta fieri solebant. Tria enim genera te-
stamentorum fuisse accepimus; unum, quod
calatis comitiis in contione populi fieret: alte-
rum in procinctu, cum viri ad proelium fa-
ciendum in aciem vocabantur: tertium per
familiae emancipationem, cui aes et libra ad-
4 hiberetur. In eodem Laelii Felicis libro haec

Guelf. h. l. *lelii fecilis.* Iunt. *Laeli felic.* Sciopp. *L. Aelii.* In Grammaticis laudatur quidam *Q. Laelius.* Apud Priscian. 8, 4. Krehl. V. 1. p. 369. laudatur *Laelius*, qui videtur idem qui *Lael. Fel.*, ut ex exemplo apparet: *Impubes libripens esse non potest, neque antestari.* Fort. legendum esse: *C. Aelii Stilonis* coniecit I. Fr. Gron. Obss. 1, 1. p. 3. In Addendis p. 269. scribendum esse *L. Aelii* monuit, ubi plura de *L. Aelio Stilone.* Cf. Conrad. Excurs. V. 1. p. 575 sq. — *Regis*] Edd. vett. *Regis sacrorum;* hoc v. delevit Steph. cum Guelf. Ms. Pembroc. Reg. Lugd. ut. Pet. et Linc. Facile intelligi potest.

§. 2. *Curiatum*] Cum edd. vett. Ois. *curiatim*, quae vox legitur nunc etiam ap. Cicer. de Rep. 2, 17. Nostrum dedit Steph. cum Reg. Lugd. ut. et Pet.; Linc. et Guelf. *curiatum percalari;* unde I. G. *per l. c. populi Romani cal.*

§. 3. *Et*] *Et* addidi ex Steph. edd. vett. Guelf. Exciderat in edd. recentt. Deinceps cod. Torn. *sacr. distestatio.* Guelf. *ditest.* — *Testamentorum*] V. Lips. ad Tac. An. 1, 3. Conrad. Exc. V, 2. p. 527 sq. — *In cont. pop.*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *in populi cont.*

§. 4. *Laelii Felicis*] Iunt. h. l. *Aeli felicis.* —

ripta sunt: *Is qui non universum populum, d partem aliquam adesse iubet, non co- itia, sed concilium edicere debet. Tri- ni autem neque advocant patricios, neque eos referre ulla de re possunt: ita ne le- s quidem proprie, sed plebiscita appel- ntur, quae tribunis plebis ferentibus acce- i sunt: quibus rogationibus ante patricii tenebantur, donec Q. Hortensius dictator n legem tulit, ut eo iure, quod plebes uisset, omnes Quirites tenerentur.* Item eodem libro hoc scriptum est: *Cum ex ge- ribus hominum suffragium feratur, cu- ta comitia esse; cum ex censu et aeta- centuriata: cum ex regionibus et locis, buta; centuriata autem comitia in- pomoerium fieri nefas esse; quia exerci- extra urbem imperari oporteat; intra m imperari ius non sit: propterea cen- ata in campo Martio haberi, exercitum- imperari praesidii causa solitum: quo- n populus esset in suffragiis ferendis oc- tus.*

ur] Raevard. VV. LL. c. 16. legit *dicitur.* Dein- Guelf. *Tributv.* — *Ulla de re*] Edd. vett. *de re* qui mihi ordo vv. h. l. ex correctione profe- videtur. Vulgat. firmat Guelf. — *Ante* etc.] f. *patritii ante non t.* — *Eam*] Pronom. om. Reg. Long. — *Quod* etc.] Guelf. *quo plebs st.* ceps Iunt. *omnesque Q.* — *Ex generibus*] Guelf. Deinceps idem cum edd. vett. *omnium* pro cf. Liv. 40, 51. — *Intra*] Guelf. *inter.* — teat] Idem *oportet.* — *Exercitumque*] V. Gron. 1, 1. et Ois. Guelf. hab. *exercitum* sine *que.*

CAPUT XXVIII.

Quod erravit Cornelius Nepos, cum scripsit, Ciceronem tres et viginti annos natum causam pro Sex. Roscio dixisse.

1 Cornelius Nepos et rerum memoriae non indiligens, et M. Ciceronis, ut qui maxime, 2 amicus familiaris[que] fuit. Atque is tamen in primo librorum, quos de vita illius composuit, errasse videtur, cum eum scripsit tris et viginti annos natum primam causam iudicii publici egisse, Sextumque Roscium parricidii 3 reum defendisse. Dinumeratis quippe annis a Q. Caepione et a Q. Serrano, quibus consulibus ante diem tertium Nonas Ianuarias M. Cicero natus est, ad M. Tullium et Cn. Dolabellam, quibus consulibus causam privatam pro Quintio apud Aquilium Gallum iudicem dixit, sex et viginti anni reperiuntur. Neque dubium est, quin post annum, quam pro Quintio dixerat, Sex. Roscium reum parricidii defenderit, annos iam septem atque viginti natus, L. Sulla Felice II. Q. Metello Pio con-

Cap. XXVIII. §. 1. *Rerum*] Guelf. *rex.* — *Familiarisque*] Ita edd. vett. Vulg. tantum *familiaris* sine copula legitur; quod firmat Guelf. V. tamen 17, 10, 2.

§. 2. *Tamen*] Guelf. *cum.* — *Quos*] Mem. et Pet. *quem.* Guelf. *qui.* Mox pro *primam* Reg. *primum.*

§. 3. *A Q. S.*] Praepositionem *a* repetii cum edd. ante Iunt. — *Ianuarias*] Edd. vett. *Ianuarii*; quod malebat etiam I. G. ex Reg. *Ianuarium.* Ald. *Ianuar.*; unde nostrum *Ianuarias* ortum videtur. Guelf. Chiff. et Linc. *Ianuas*, *Ianuarias.* Al. codd. Gron. *Ianuariarum.* — *Atque*] Edd. ante Iunt. *et.* — *II.*] Numerus accessit e Torn. Reg. (ubi fere transiit in

ilibus. In qua re etiam Fenestellam errasse, 4
edianus Asconius animadvertit, quod eum
ripserit sexto et vicesimo aetatis anno pro
ex. Roscio dixisse. Longior autem Nepotis, 5
iam Fenestellae error est; nisi quis vult in
nimum inducere, Nepotem studio amoris et
nicitiae adductum, amplificandae admira-
nis gratia, quadriennium suppressisse; ut
. Cicero orationem florentissimam dixisse pro
oscio admodum adolescens videretur. Illud 6
eo ab utriusque oratoris studiosis animad-
rsum et scriptum est, quod Demosthenes et
cero pari aetate illustrissimas orationes in
usis dixerint, alter κατὰ Ἀνδροτίωνος καὶ κατὰ
μοκράτους septem et viginti annos natus, alter
no minor pro P. Quintio, septimoque et
esimo pro Sex. Roscio. Vixerunt quoque 7
n nimis numerum annorum diversum, al-
r tris et sexaginta annos; Demosthenes se-
aginta.

ram n.) et Lugd. mai. (ubi satis distincti tractus
at). Sciopp. apposuit signum aliquod, quod nume-
m indicare videtur. v. I. G. *Sul. F. et Q. Met.*
idit cum edd. vett. et Guelf. Long. — *Pio consu-*
us] Guelf. *pro consulib.*

§. 4. *Et*] Ex edd. vett. ante Iunt. addidi *et*.

§. 5. *Nepotem*] Nomen h. l. addidi e Reg. Lugd.
i. et Torn.; cum aliis, ut etiam Guelf., et edd.
. om. Steph.; post *quadriennium* autem illud po-
m hab. edd. vett. De re cf. Perizon. Animadvv.
t. p. 210 sq. — *Suppressisse*] Guelf. *sumpsisse*.
Florentissimam] Ita Reg. et Lugd. mai. pro vulg.
rentem.

§. 6. *Dixerint* etc.] Guelf. *dixerunt aliter G.*
Septimoque etc.] Edd. vett. et Guelf. *septimo et*
omissa particula *que*.

§. 7. *Tris et s.*] Steph. *sex et s.* Guelf. *sex et*
7. (ut supra c. 23. erravit).

CAPUT XXIX.

Quali figura orationis et quam nova L. Piso annalium scriptor usus sit.

1 Duae istae in loquendo figurae notae satis usitataeque sunt: *Mihi nomen est Iulius*, et:
2 *mihi nomen est Iulio.* Tertiam figuram novam hercle repperi apud Pisonem in secundo *Annalium.* Verba Pisonis haec sunt: *L. Tarquinium, collegam suum, quia Tarquinium nomen esset, metuere; eumque orat, uti sua voluntate Romam contendat. Quia Tarquinium*, inquit, *nomen esset*, hoc perinde est, tanquam si ego dicam: *mihi nomen est Iulium.*

Cap. XXIX. §. 1. *Iulius -- Iulio*] *Iulius -- Iulio* dederunt Reg. Lugd. mai. Edd. vett. hab. *Iulius -- Iulii.* Inde a Iunt. edebatur: *Iulio -- Iulii.* Ois. *Iuli -- Iulii.* Nonnulli codd. (ut etiam Guelf.) tantum hab. *mihi nomen est Iulio*, reliquis omissis, oculo scil. scribae nimis celeriter ad nomen *Iulio* aberrante. Praeterea Gell. 2, 16.: cui nomen - Postumo; et 17, 21.: cui cognomentum Superbus; quae attulit I. G. cf. Ruddimann. II. p. 125 sq. et not. 43.

§. 2. *Hercle repperi*] Guelf. *hercl'e repiri* (hercule reperiri). — *Tarquinium*] Guelf. Reg. Thuan. Mem. Lugd. ut. Pet. Torn. Sciopp. et edd. vett. ante Ald. *Tarquinio*, h. l. et mox; ubi tamen Reg. Thuan. Lugd. et Torn. pro (Guelf.) *nomen* dant *nomine*, quod hic etiam restituendum esse putabat I. G. Codd. secutus est Long. In fine tamen retinetur: *Iulium.* Guelf. *Iulium est*, pro *est I.*; quidni Gell. dixerit: *sum nomine Iulio?* De re cf. Liv. 4, 15. Lachmann. de Font. Liv. Comment. I. p. 56. — *Contendat*] Edd. Bad. (Vascos.) et Colon. (Cervic.) cum edd. ante Iunt. et Gryph. marg.: *Roma concedat*; quod etiam in Salm. exempl. et a Gron. pat. adscriptum est. Codd.: *Roma incontendat*; unde I. G., quasi

CAPUT XXX.

Vehiculum, quod *petorritum* appellatur, cuiatis linguae vocabulum sit, Graecae an Gallicae.

Qui ab alio genere vitae detriti iam et 1
retorridi ad literarum disciplinas serius adeunt,
si forte iidem sunt garruli natura et subargu-
tuli, oppido quam fiunt in literarum ostenta-
tione inepti et frivoli, quod genus profecto 2
ille homo est, qui de *petorritis* nuper argu-
tissimas nugas dixit. Nam cum quaereretur, 3
petorritum quali forma vehiculum, cuiatisque
linguae vocabulum esset; et faciem vehiculi
ementitus est longe alienam falsamque, et vo-
cabulum Graecum esse dixit, atque adsignifi-
care volucres rotas interpretatus est: commu-
tataque una litera *petorritum* esse dictum vo-
lebat, quasi *petorrotum*. Scriptum etiam hoc 4

haec nimium concreverint: *in continenti exeat.* cf. Liv. 2, 2. At *in* ortum ex *m*.

Cap. XXX. §. 1. *Retorridi*] Guelf. *rehorridi.* V. Salmas. ad Lamprid. Alex. Sev. p. 236. I. G., De v. *petor.* cf. Scheffer. de Re Vehic. 2, 26. et I. G. annot. 4. — *Sunt gar.* etc.] Edd. vett. *si f. iid. g. n. et sub. sunt.* Iunt. bis ponit v. *sunt: si f. iid. sunt g. n. et sub. sunt.* Nostrum ordinem firmat Guelf. Deinceps edd. vett. dant: *quam oppido fiunt*; cuius generis exemplum aliquod desideraverim. Similiter vero dicitur: *quam multi*, *quam familiariter* pro *perquam.* Guelf. *opp. quam finuit.*

§. 2. *Petorritis*] Guelf. *pectoritis*, *pectoricum*, *petoritum.*

§. 3. *Adsignificare*] *Adsignif.* recepi e Lugd. mai. cf. 10, 1. Vulg. (Guelf.) *id signif.* Reg. tantum: *signif.* Linc. *cum id signif.* — *Petorrotum*] Ita codd. Guelf. et edd. inde a Iunt. vel *pectorrot.* Vulg. *pe-*

5 esse a Valerio Probo contendit. Ego cun
Probi multos admodum *Commentationum* li
bros acquisierim, neque scriptum in his in
veni, nec usquam alioqui Probum scripsiss
6 credo; *petorritum* enim est non ex Graeci
dimidiatum, sed totum transalpibus [factum]
7 Nam est vox Gallica. Id scriptum est in libr
M. Varronis quarto decimo *Rerum Divinarum*
quo in loco Varro, cum de *petorrito* dixisse
esse id verbum Gallicum, *lanceam* quoq
dixit, non Latinum, sed Hispanicum verbu
esse.

torotum. Edd. Rom. et Ven. 1472. paulo ante etia
petoritum hab., sed supra atque infra *petorrit.*

§. 4. *Valerio* etc.] Edd. ante Iunt. *a Val. co
tendit probo.*

§. 5. *Commentationum*] Sciopp. *commentari
rum*. Deinceps codd. Gron. Palat. Guelf. et edd. ve
acq. vel. *adq.* Ald. *inquis.* Steph. *anquis.*, quod pr
babat Gebhard. Antiqq. LL. 1, 15. — *Nec*] Gue
neque.

§. 6. *Petorritum* etc.] Guelf. *pectoritum id eni*
— *Graecia*] Vulg. (Guelf.) *Graeca*; Mem. et P
Graeco; nostrum est in Reg. Lugd. ut. et Sche
quibus accedit ed. Iunt. Dein *transalp.* est in Gue
Reg. Mem. Lugd. ut. et Linc. Edd. vett. *transal
bus factum*; al. *transalpinum*; Bad. *tota Transal
bus factum*; I. G., quasi vellet ansam dare con
ctando: *totum a Trans. factum*. Ipse autem I.
coni. *totum de* vel *in trans Alpibus*; ut soleant ist
praepositiones duplicari. Deinceps pro *nam* Gue
hab. *non*.

§. 7. *Id scriptum*] Guelf. hab. *Inscript.* — *La
ceam*] Urbem huius nominis Hispanicam memora
Flor. 4, 12. I. G., quae doceat in ea regione fui
sedem eius vocis, cf. Voss. Etymol. sub. h. v.

CAPUT XXXI.

Quae verba legaverint Rhodii ad hostium ducem Demetrium, cum ab eo obsiderentur, super illa inclita Ialysi imagine.

1 Rhodum insulam celebritatis antiquissimae, oppidumque in ea pulcherrimum ornatissimumque, obsidebat oppugnabatque Demetrius, dux aetatis suae inclitus, cui a peritia disciplinaque faciendi obsidii, machinarumque sollertia ad capienda oppida repertarum, cognomentum Πολιόρκητης fuit. Tum 2
ibi in obsidione illa aedes quasdam publice factas, quae extra urbis muros cum parvo praesidio erant, aggredi et vastare atque absumere igni parabat. In his aedibus erat memo- 3
ratissima illa imago Ialysi, Protogenis manu facta, illustris pictoris; cuius operis pulchritudinem praestantiamque ira percitus Rhodiis invidebat. Mittunt Rhodii legatos ad Deme- 4
trium, cum his verbis: Quae, malum, inquiunt, ratio est, ut tu imaginem istam velis incendio aedium facto disperdere? Nam si nos omnis superaveris, et oppidum hoc totum ceperis,

Cap. XXXI. §. 2. *Illa*] Pronom. om. Reg. — *Extra* etc.] Edd. ante Iunt. *extra mur. urb.* Guelf. *quae urbis extra mur.* Fort. v. *urbis* plane delendum. Etiam ap. Plin.: interrogatusque qua fiducia extra muros ageret. Dein edd. ante Iunt. et Guelf. *atque vast.* (Guelf. *vastari*) *et abs.*

§. 3. *Ialysi*] Eaedem edd. *Hialysi*, s. *Hyalisi*.

§. 4. *Legatos* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro: *ad Demetr. legat.* — *Ratio*] Guelf. *ideo.* — *Et oppidum*] Edd. ante Iunt. *ac opp.* Mox *quoque* om. Guelf. —

imagine quoque illa integra et incolumi per victoriam potieris. Sin vero nos vincere obsidendo nequiveris, petimus, consideres, ne turpe tibi sit, quia non potueris bello Rhodios vincere, bellum cum Protogene mortuo gessisse. Hoc ubi ex legatis audivit, oppugnatione desita, et imagini et civitati pepercit.

Bello] Steph. om. v. *bello*; quod exstat in edd. vett. Torn. et Guelf. — *Mortuo*] Fuit qui emendaret *emortuo*. I. G. coni. *et mortuo* (videlic. Ialyso); Protogenem enim ipsum adhuc vixisse. cf. Plin. H. N. 35, 36, 20. p. 302 sq. Bip. Add. Plut. vit. Demetr. c. 22. Vitruv. 10. extr.

§. 5. *Pepercit*] Post hoc v. Guelf. addit: *quod nota*; quae pietatis nota ex margine illata est.

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER SEXTUS DECIMUS.

CAPUT I.

Verba Musonii philosophi Graeca, digna atque utilia audiri observarique; eiusdemque utilitatis sententia a M. Catone multis ante annis Numantiae ad equites dicta.

Adolescentuli cum etiam tum in scholis essemus, ἐνθυμημάτιον hoc Graecum, quod apposui, dictum esse a Musonio philosopho audiebamus, et quoniam vere atque luculente dictum, verbisque est brevibus et rotundis vinctum, perquam libenter memineramus: 1
Ἄν τι πράξῃς καλὸν μετὰ πόνου, ὁ μὲν πόνος οἴχεται, τὸ δὲ καλὸν μένει· ἄν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς, τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται, τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. 2
Postea istam ipsam sententiam in Catonis oratione, 3

LIB. XVI. Cap. I. §. 1. *A*] Guelf. om. *a*; quod abesse possit. — *Vinctum*] Edd. ante Bonon. *iunctum*.
§. 3. *In*] Guelf. om. *in*. —

quam dixit Numantiae apud equites, positam legimus: quae etsi laxioribus paulo longioribusque verbis comprehensa est, praequam illud Graecum, quod diximus; quoniam tamen priore tempore, antiquiorque est, venerabilior

4 videri debet. Verba ex oratione haec sunt: *Cogitate cum animis vestris, si quid vos per laborem recte feceritis; labor ille a vobis cito recedet: bene factum a vobis, dum vivitis, non abscedet. Sed si qua per voluptatem nequiter feceritis; voluptas cito abibit: nequiter factum illud apud vos semper manebit.*

CAPUT II.

Cuimodi sit lex apud dialecticos percontandi disserendique, et quae sit eius legis reprehensio.

1 Legem esse aiunt disciplinae dialecticae si de quapiam re quaeratur disputeturque, atque ibi quid rogere, ut respondeas, tum, ne amplius quid dicas, quam id solum, quod e rogatus, aut ajas, aut neges; eamque legen

Praequam] Guelf. *praeterquam.* — *Priore*] Ois. *prio* cum edd. vett. Ablativ. est in Reg. Lugd. ut. Bad et Steph. atque marg. Gryph. Guelf. *q. tantum prior*

§. 4. *Vivitis*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *viveti* Mox Guelf. *si quid*; ut ante: *si quid vos.* Variav orationem Cato.

Cap. II. *Cuimodi*] Edd. vett. et Guelf. *cuiusmod* v. 12, 2, 2. Mox Guelf. *diss.* sine *que*; tum: *et eius sit leg. r.*

§. 1. *Rogere*] Ita edd. vett. et Steph. pro *rogere*, quod miror non iam a Long. correctum ess quum operarum vitio in edd. recentt. (Ois. Gro Bip.) aperte illatum sit. Guelf. *ibi quod rogem; ne illud solum quod est rog.* —

qui non servent, et aut plus, aut aliter, quam sunt rogati, respondeant, existimantur [rudes] indocti[que] esse, disputandique morem atque rationem non tenere. Hoc quidem, quod di- 2
cunt, in plerisque disputationibus procul dubio fieri oportet. Indefinitus namque inexplicabi- 3
lisque sermo fiet, nisi interrogationibus responsionibusque simplicibus fuerit determinatus. Sed enim esse quaedam videntur, in 4
quibus si breviter, et ad id, quod rogatus fueris, respondeas, capiare. Nam si quis his 5
verbis interroget: Postulo uti respondeas, *desierisne facere adulterium, an non?* utrumcunque dialectica lege responderis, sive aias, sive neges, haerebis in captione, tanquam si te dicas adulterum, quam si neges. Sed quod 6
minus est in interrogatione, id est addendum. Nam qui facere aliquid non desivit, non id necessario etiam fecit; falsa igitur est species 7
istius captionis: et nequaquam procedere ad id potest, ut colligi concludique possit, eum facere adulterium, qui se negaverit facere de-

Servent] Edd. ante Iunt. et Guelf. *servant.* — *Rudes*] V. *rudes* deest in Guelf. Reg. Thuan. Mem. Pet. Lugd. ut. Linc. et Steph.; copula *que* erasa est in Reg. et non exstat in Guelf. Mem. et Pet.; retinuit eam tamen cum Steph. Long., eiecto v. *rudes.*

§. 5. *Uti*] Edd. vett. *ut.* Mox eaedem hab. *utcunque*; Iunt. *utrunque.* Guelf. *utrumque.* cf. §. 9. cf. Diogen. L. 2, 135. — *Tanquam si*] Edd. vett. praeter Iunt. *tam si.* Dein cum Long. ex edd. vett. adiunxi vv. *quam si neges*, quae inde a Steph. vulg. omissa erant. Guelf. hab. *adulterium negent*, omissis vv. sequentibus usque ad *Nam qui.*

§. 6. *Aliquid*] Ex edd. vett. addidi v. *aliquid.* Deinceps *desivit* scripsi pro *desinit* cum Iunt. Ald. et Steph.

8 sisse. Quid autem legis istius propugnatores
in illa captiuncula facient, in qua haerere eos
necessum est, si nihil amplius, quam quod
9 interrogati erunt, responderint? Nam, si ita
ego istorum aliquem rogem: *Quidquid non
perdidisti, habeasne, an non habeas?* postulo
ut aias, aut neges: utrumcunque breviter re-
10 sponderit, capietur. Nam si non habere se
negaverit, quod non perdidit, colligetur, ocu-
los eum non habere, quos non perdidit. Sin
vero habere se dixerit, colligetur, habere eum
11 cornua, quae non perdidit. Rectius igitur
cautiusque ita respondebitur: quidquid habui,
12 id habeo, si id non perdidi. Sed huiuscemo-
di responsio non fit ex ea lege, quam dixi-
mus. Plus enim, quam quod rogatus est, re-
13 spondet. Et propterea id quoque ad eam le-
gem addi solet, non esse captiosis interroga-
tionibus respondendum.

§. 7. *Desisse*] Guelf. *delegisse.*

§. 8. *Amplius*] Edd. ante Iunt. pro *ampl.* dant *aliud.* — *Interrogati*] Reg. et Lugd. mai. *interrogaverunt;* ita ut ex duarum literarum ductibus coalesceret una. Deinceps Guelf. *responderent.* De re cf. 18, 2. Senec. Epist. 49. Diogen. L. 6, 38. 7, 187.

§. 9. *Utrumcunque*] Edd. vett. *utcunque*; Iunt. *utrunque.* Guelf. *verumcumque.* — *Responderit, capietur*] Guelf. *responderint capientur.*

§. 10. *Habere* etc.] Cum Guelf. ed. Rom. sola: *habere eum cornua,* a quo vv. ordine nescio quare desciverint reliquae edd., ita ut vulg. legeretur: *eum hab. corn.*

§. 12. *Fit*] Guelf. *sit.*

CAPUT III.

Quanam ratione effici dixerit Erasistratus medicus, si cibus forte deerit, ut tolerari aliquantisper inedia possit, et tolerari fames: verbaque ipsa Erasistrati super ea re scripta.

Cum Favorino Romae dies plerumque to- 1
tos eramus: tenebatque animos nostros homo ille fandi dulcissimus; atque eum, quoquo iret, quasi ex lingua prorsum eius capti prosequebamur: ita sermonibus usquequaque amoenissimis demulcebat. Tum ad quendam aegrum 2
cum isset visere, nosque cum eo una introissemus, multaque ad medicos, qui tum forte istic erant, valetudinis eius gratia, oratione Graeca dixisset: Ac ne hoc quidem, inquit, mirum videri debet, quod, cum antehac semper edundi fuerit appetens, nunc, post imperatam inediam tridui, omnis eius appetitio pristina elanguerit. Nam quod Erasistratus 3
scriptum, inquit, reliquit, propemodum verum est: esuritionem faciunt inanes patentesque intestinorum fibrae, et cava intus ventris ac stomachi vacua et hiantia: quae ubi aut cibo

Cap. III. §. 1. *Ille*] Edd. nonnullae recentt. pronom. om.; restituit I. G. Deinceps Guelf. *fundi.* — *Ex lingua* etc.] Steph. Specim. Emendd. p. 158. coni. *ex l. eius prorsum apti*, i. e. iuncti, vincti, V. 1, 15, 1.

§. 2. *Inquit* etc.] Guelf. *mirum inquit vid. d.*, qui ordo magnopere placet. — *Elanguerit*] Ed. Rom. *elegaverit.*

§. 3. *Inquit, reliquit*] Edd. vett. dederunt *reliquit, inquit.* Vulgat. firmat Guelf. — *Ac*] Edd. vett. et Guelf. *et stom. vac. hiantia*, omissa copula *et.* — *Cibo*] Guelf. *cibos* (cibis?). —

complentur, aut inanitate diutina contrahun-
tur et connivent, tunc loco, in quem cibus
capitur, vel stipato vel adducto, voluntas ca-
4 piendi eius desiderandique restinguitur. Scy-
thas quoque, ait eundem Erasistratum dicere,
cum sit usus, ut famem longius tolerent, fa-
sciis ventrem strictissime circumligare. Ea
ventris compressione esuritionem posse depelli,
5 creditum est. Haec tum Favorinus multaque
6 istiusmodi alia affabilissime dicebat. Nos au-
tem postea, cum librum forte Erasistrati le-
geremus *Διαιρέσεων* primum, id ipsum in eo
libro, quod Favorinum audiebamus dicere,
7 scriptum offendimus. Verba Erasistrati ad eam
rem pertinentia haec sunt: *Ἐλογιζόμεθα οὖν παρὰ
τὴν ἰσχυρὰν σύμπτωσιν τῆς κοιλίας εἶναι τὴν σφόδρα
ἀσιτίαν· καὶ γὰρ τοῖς ἐπιπλέον ἀσιτοῦσι κατὰ προαί-
ρεσιν ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις ἡ πεῖνα παρακολουθεῖ·
8 ὕστερον δὲ οὐκέτι.* Deinde paulum infra: *Εἰθι-
σμένοι δέ εἰσι καὶ οἱ Σκύθαι, ὅταν διά τινα καιρὸν
ἀναγκάζονται ἄσιτοι εἶναι, ζώναις πλατείαις τὴν
κοιλίαν διασφίγγειν, ὡς τῆς πείνης αὐτοὺς ἧττον
ἐνοχλούσης· σχεδὸν δὲ καὶ ὅταν πλήρης ἡ κοιλία ᾖ,
διὰ τὸ κένωμα ἐν αὐτῇ μηδὲν εἶναι, διὰ τοῦτο οὐ
πεινῶσιν· ὅταν δὲ σφόδρα συμπεπτωκυῖα ᾖ, κένωμα
9 οὐκ ἔχει.* In eodem libro Erasistratus vim quan-
dam famis non tolerabilem, quam Graeci *βού-
λιμον καὶ βούπειναν* appellant, in diebus frigi-

Adducto] Guelf. *obducto*.

§. 4. *Ut*] Guelf. *cum*; mox *fasceis*. — *Ea*] Reg. *in*.

§. 5. *Istiusmodi*] Edd. ante Iunt. *huiusmodi*. Guelf. *huiuscemodi*. V. 2, 6, 9.

§. 8. *Ἄσιτοι εἶναι*] Pro *ἄσιτοι εἶναι* edd. vett. dant *ἀσιτεῖν*.

§. 9. *Καὶ βουπ.*] Vv. *καὶ βουπ.* addidi ex edd.

lissimis multo facilius accidere ait, quam cum erenum atque placidum est: atque eius rei ausas, cur is morbus in eo plerumque temore oriatur, nondum sibi esse compertas dit. Verba, quibus id dicit, haec sunt: Ἄπορον ἢ καὶ δεόμενον ἐπισκέψεως, καὶ ἐπὶ τούτου καὶ ἐπὶ ῶν λοιπῶν βουλιμιώντων, διὰ τί ἐν τοῖς ψύχεσι ᾶλλον τὸ σύμπτωμα τοῦτο γίνεται ἢ ἐν ταῖς εὐδίαις.

CAPUT IV.

Quo ritu quibusque verbis fetialis populi Romani llum indicere solitus sit iis, quibus populus Romaus bellum fieri iusserat. Et item, in quae verba ceptum fuerit iusiurandum de furtis militaribus ciendis, et uti milites scripti intra praedictum m in loco certo frequentarent, causis quibusdam exceptis, propter quas id iusiurandum remitti aequum esset.

Cincius in libro tertio *De Re Militari*, 1 tialem populi Romani bellum indicentem

t.; reddunt utrumque βούλ. καὶ β. esuritionem et iam edendi sitim. Guelf. hab. *quam Graeci app.* — *Placidum*] Mem. et Pet. *placidissimum.* De re Magii Miscell. 2, 1. et quem laudat Aristotel. Pro- n. S. 8. Probl. 4. Add. ad Xenoph. Anab. 4, 5, — *Nondum*] Steph. *non.*

Cap. IV. *Fetialis*] Ita pro *fecialis* ubique scripsi, ente Schneid. Gramm. lat. 1, 1. p. 251. — *Ro- nus*] Hanc vocem video notari a Msstis ignora- . *I. G.* Ignorant etiam Torn. et Guelf. — *Sanci- is*] Guelf. *faciendis.* — *Id*] Edd. ante Iunt. om. om. *id.*

§. 1. *Cincius*] Ita V. C. Sed correctum in eo Curtius. *Salmas.* Cincium quendam pluribb. ll. dat Macrob. in Sat. —

hostibus, telumque in agrum eorum iacientem, hisce verbis uti scripsit: QUOD. POPULUS. HERMUNDULUS. HOMINES. QUE. POPULI. HERMUNDULI. ADVERSUS. POPULUM. ROMANUM. BELLUM. FECERE. DELIQUERUNT. QUE. QUOD. QUE. POPULUS. ROMANUS. CUM. POPULO. HERMUNDULO. HOMINIBUS. QUE. HERMUNDULIS. BELLUM. IUSSIT. OB. EAM. REM. EGO. POPULUS. QUE. ROMANUS. POPULO. HERMUNDULO. HOMINIBUS. QUE. HERMUNDULIS. BELLUM.
2 [IN]DICO. FACIO. QUE. Item in libro eiusdem Cincii *De Re Militari* quinto ita scriptum est: *Cum dilectus antiquitus fieret, et milites scriberentur, iusiurandum eos Tribunus militaris adigebat in verba haec:* [IN.] MAGISTRATU. C. LAELII. C. FILII. CONSU-

Hisce] Ed. a. 1664. *his.* cf. Liv. 1, 32. — *POPULI*] Fort. *popoli* scribend., ut supra editum 1, 12, 14. V. *populi* suspectum habuisse videtur Gron. De populo *Herm.* v. Lachmann. de Fontib. Liv. Comment. 1. p. 30. ubi etiam de *Cincio* agitur. — *FECERE* etc.] Sciopp. annotavit: *facere deliquere*; ut editum in edd. ante Iunt.; probante I. G., modo ex Mss. legas *deliquerunt.* Atque clare Guelf. *facere deliquerunt.* Sequens *que* deest in Guelf. et Scheff. — *HOMINIBUS* etc.] Vv. *hom.que Herm.* om. Guelf., ubi in margine minutissimis literis adscripta sunt. — *HOMINIBUS* etc.] Vv. *hom.que Herm.* om. Steph. Exstant in edd. vett. et codd. Torn. Guelf. — *INDICO*] Mssti omnes Gron. et Guelf. *dico*, manifesta negligentia repetendi tres *lineolas. I. G.* Recepit Long. secutus Steph., qui etiam edidit *dico.*

§. 2. *Dilectus antiquitus*] Guelf. *delectus antiquus.* — *Iusiurandum*] Cf. Lips. de Milit. Rom. 1, 6. 5, 15. Schelius p. 183. ad castra Polybii et Hygini. *I. G.* — *IN*] Praeposit. om. Reg. Thuan. Lugd. mai. Mem. Pet. et Sciopp. Deinceps iidem et Linc. Guelf. atque Iunt. dant: *Mag. verba C. L.*; Lugd.

IS. L. CORNELII. P. FILII. CONSULIS. IN. XERCITU. DECEM. QUE. MILIA. PASSUUM. ROPE. FURTUM. NON. FACIES. DOLO. MA- O. SOLUS: NEQUE. CUM. PLURIBUS. PLU- IS. NUMMI. ARGENTEI. IN. DIES. SINGU- OS. EXTRA. QUE. HASTAM. HASTILE. LI- NA. POMA. PABULUM. UTREM. FOLLEM. ACULAM. SI. QUID. IBI. INVENERIS. SUS- ULERIS. VE. QUOD. TUUM. NON. ERIT. UOD. PLURIS. NUMMI. ARGENTEI. ERIT. TI. TU. AD. C. LAELIUM. C. FILIUM. CON- ULEM. L. VE. CORNELIUM. P. FILIUM. ONSULEM. SIVE. QUEM. AD. UTRUM. EO- UM. IUS. ERIT. PROFERES. AUT. PROFI-

in. *Mag. verba ac L.*; unde I. G. *Mag.*, *verbi tia*, *C. L.* — *SOLUS*] Formula ab Atheniensi- s mutuata: καὶ μόνος καὶ μετὰ πολλῶν. *Lambec.* l. Polluce Onom. 8, 30. — *NUMMI*] Edd. Rom. Ven. 1477. *numinis.* Long. *numi* scripsit. No- m scripturam video esse in Guelf. edd. vett. et ph., et supr. 1, 8, 5. ubi scrib. *nummi.* cf. 1, 16, . 13. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 420. Deinceps d. ante Bonon. *argenti.* v. mox. — *LIGNA*] Reg. alii Mss. Gron. om. v. *ligna*, atque delevit Long. elf. *lingua.* Ed. Rom. hab. *lingna.* Deinceps ii- n libb. Gron. et edd. vett. ante Bonon. *popabu-* m, *pompabulum* (Guelf. Torn.) s. *pombabulum* (edd. tt.); unde Steph. *napum*, *pab.*; (ita ut syllaba *na* pter praecedentem omissa sit. Sed v. *ligna* in rimis deesse iam vidimus.) Lips. l. l. *pomum*, b.; I. G. *potus*, *pab.*; equidem maiore mihi iure eor dedisse: *poma*, *pab.* Iunt. Ald. tantum hab. na *pabul.* — *IBI*] Edd. ante Iunt. *ubi.* — *NUM- I*] Ed. Rom. iterum *numini*; deincepsque edd. e Bonon. *argenti.* — *SIVE* etc.] Edd. vett. *sive quem uter eor. iusserit*; Scriver. *sive ad quem ruter eor. iusserit.* Vulg. inde a Iunt. *sive ad m eor. iusserit.* Nostrum hab. Guelf., dedit iam ph.; *ius erit* Gryph. marg.; *iusserit* Guelf. —

TEBERE. IN. TRIDUO. PROXIMO. QUIDQUID. INVENERIS. SUSTULERIS. VE. SINE DOLO. MALO. AUT. DOMINO. SUO. CUIUM ID. CENSEBIS. ESSE. REDDES. UTI. QUOD
3 RECTUM. FACTUM. ESSE. VOLES. Militibus autem scriptis dies praefiniebatur, quo di[e] adessent, et [ut] citanti consuli responderent;
4 deinde ita concipiebatur iusiurandum, ut adessent, his additis exceptionibus: *nisi harumce quae causa erit, funus familiare, feriaeve denicales, quae non eius rei causa in eum diem collatae sint, quo is eo die minus ibi esset; morbus sonticus, auspiciumve, quod sine piaculo praeterire non liceat, sacrificiumve anniversarium, quod recte fieri non posset, nisi ipsus eo die ibi sit; vis hostisve, statu*

QUIDQUID] Sciopp. adscripsit: *quidquid de.* Scheff. *quod quidem.* Pro *sine* codd. omnes (in his Guelf. Reg. et Thuan. et Torn. atque edd. ante Ald.) hab. *in*; *sine* dedit Steph.; Scriver. *vi.* Edd. inde ab Ald. neque *sine* neque *in* hab. — *FACTUM*] V. hoc male excidit in ed. Bip.

§. 3. *Citanti*] Edd. vett. *citati*; correxit Steph. confirmantibus codd. omnibus Gron. et Guelf. Iidem vero et Sciopp. *ut* om. Uncis seiunxi.

§. 4. *Quae causa*] Guelf. et edd. ante Iunt. et Gryph. *aliqua c.* Nostrum in marg. hab. Gryph. — *Feriaeve* etc.] Edd. vett. *Feriae vindemiales Kalendaeque.* Cod. Torn. *F. deinicales;* Ald. cum Iunt. *Feriae denicales Kalendaeque.* Guelf. *ferie vindem. quae* etc. Steph. et ed. a. 1644. *Feriaeve devicales* Scriver. *Feriaeve denique aliae -- in eum d. coniectae sunt.* De Feriis denicalibus v. Kirchmann. de Fun. Roman. 4, 1. p. 550. et Brisson. de Spectacul. et Fer. — *Morbus*] Quem illustrare conatur Menagius in iuris Amoenitatt. *I. G.* — *Ipsus*] Steph. om. *ipsus*; restituit iam Torn. ex cod. suo. Gryph. marg. hab. *ipsum.* Guelf. *ipso.* Idem *ubi* pro *ibi.* Mox pro

condictusve dies cum hoste: si cui eorum harumce quae causa erit, tum se postridie quam per eas causas licebit, eo die venturum, adiuturumque eum, qui eum pagum, vicum, oppidumve delegerit. Item in eo-
5 dem libro verba haec sunt: *Miles cum die, qui praedictus est, aberat, neque excusatus*
6 *erat, infrequens dabatur.* Item in libro sexto hoc scriptum est: *Alae dictae exercitus equitum ordines; quod circum legiones dextra sinistraque, tanquam alae in avium corporibus, locabantur. In legione sunt centuriae sexaginta, manipuli triginta, cohortes decem.*

CAPUT V.

Vestibulum quid significet; deque eius vocabuli rationibus.

1 Pleraque sunt vocabula, quibus vulgo utimur, neque tamen liquido scimus, quid ea

is edd. vett. et Guelf. hab. *ius.* Tum edd. Rom. ... 1472. Brix. et Guelf. *hostesve.* — *Quae*] Guelf. *aliqua.* — *Tum*] Edd. ante Iunt. *eum* pro *tum.* Guelf. ... — *Die*] Sciopp. om. *die.* — *Adiuturumque*] Guelf. *aditur.*

§. 5. *Praedictus*] Sciopp.: v. c. *productus* f. *prodictus.* — *Dabatur*] Sciopp. cum Lips. LL. Ant. 4. *dicebatur.* Gron. pat. *notabatur.* v. Fest. v. *infrequens.* Plaut. Trinum.: Ubi nihil det, pro infrequentia eum mittas militia domum. Falster. *dabatur*; coll. Frontin. 4, 1. extr.

§. 6. *Sexto*] Hic numerus deest in Reg. — *Alae*] ... Serv. ad Aen. 4, 121. 9, 604. — *Quod*] Guelf. *qui.*

Cap. V. §. 1. *Sunt*] Edd. vett. om. *sunt.* — *Scimus* etc.] Macr. Sat. 6, 8. p. 615. *animadvertimus, quid ea ex vera proprietate sign. Sicuti* etc. —

proprie atque vere significent: sed incompertam et vulgariam traditionem rei non exploratae secuti, videmur magis dicere, quod volumus, quam dicimus; sicuti est *vestibulum* verbum in sermonibus celebre atque obvium non omnibus tamen, qui illo facile utuntur
2 satis spectatum. Animadverti enim quosdam haudquaquam indoctos viros opinari, *vestibulum* esse partem domus primorem, quam vul-
3 gus *atrium* vocat. C. Aelius Gallus in libr *De significatione verborum, quae ad ius civile pertinent* secundo: *Vestibulum esse* dici *non in ipsis aedibus, neque partem aedium sed locum ante ianuam domus vacuum; per quem a via aditus accessusque ad aedis est cum dextra sinistraque ianuarum tecta sun*

Videmur] Pet. *videmus*; Reg. *audemus*; ubi tamen a sec. manu videtur factum; recepit Long.; comparat I. G.: Aude hospes contemnere opus. — *Celebr* Reg. *tam celeb.*; unde I. G. *tamen c.*; conferen Plaut. Stich. 5, 4.: At nos nostro Samiolo poten Tamen vivimus: nos tamen efficimus etc., ubi similiter *tamen* repetitum. Quidni vero *tam* legamus quod aptissime quadrat? Lineola in cod. Reg. sic s pervacanea fuerit. — *Satis spect.*] Codd. Macr. *liquido* (s. *ad liquidum*) *exspectatum*; *spectat.* edd. vet Gellii edd. ante Iunt. *sat. perspectum.*

§. 2. *Quam* etc.] Guelf. *q. v. atr. vocant.* Zumpt. Gramm. lat. p. 280 sq. Supr. 3, 7, 20. Ma *quam atr. vocant.*

§. 3. *C. Ael. Gallus*] Reg. *Caelius G.*, unde n strum dedit I. G. Codd. aliquot (Gryph.) Gell. marg. hab. *Aquilius G.* v. Pontan. ad Macr. Vu *Caecilius G.* Macrob. *sed Caec. G. vir doctissim* Augustin. Emendatt. 1, 4. et Menag. l. l. Dein Ma *dicit esse.* — *A via* etc.] Macr. *de — ad fores aedi sit.* — *Cum* etc.] Ita cum Gron. edidi, cum vul tam scripturam, nullo pacto auctoritate codd. nisa

viae iuncta, atque ipsa ianua procul a via est, area vacanti intersita. Quae porro huic 4
vocabulo ratio sit, quaeri multum solet; sed quae scripta legi, ea ferme omnia inconcinna atque absurda visa sunt. Quod Sulpicium au- 5
tem Apollinarem memini dicere, virum eleganti scientia ornatum, huiuscemodi est: *Ve*

in contextis ferre non possem. cf. Salm. de Mod. Us. 15. p. 660. Legebatur: *quum dextr. s.que inter ianuam tectaque, quae sunt viae iuncta, spatium relinquitur; atque ipsa* etc. At v. *inter* deest in Reg. Mem. Pet. Lugd. ut. Linc. Scheff. Torn. et Guelf.; (hic cod. om. quoque *cum*) etiam *que* et vv. *spatium relinquitur.* Steph. *cum d. s.que ianuam tecta sunt v. i.*; *atque* etc. et mox *procul via.* Sciopp. inter vv. *tecta* et *sunt* adscripsit *que quae.* Long. edidit: *c. d. sinistraque ianuam tecta, quae s. v. i., spat. relinquitur*; *atque.* Nostrae tamen lectioni haec opposuit I. G.: Si ianuam intelligimus ianuam domus, ut paulo ante dixit, et mox rursus innuit; non percipio, quemadmodum dextra sinistraque ianuarum sint viae iuncta. Immo tecta viae iuncta si qua fuerunt, nequiverunt illa esse dextra et sinistra ianuarum, sed tantummodo forium externarum vel ianuae, per quam patebat introitus ex via in vestibulum. Quid autem est, cur Macrobius haec vv. omisit? An iam ipsius tempore sic fuerunt corrupta, ut desperaverit de bono sensu aut vera Gellii manu? Gellius omnino tale quid voluit: *quum d. s.que arceant* v. *cingant* v. *ambiant tecta quae s. v. i.* In ista enim voce *ianuam* absorptum est verbum, quo dicebat, dextra sinistraque ductam esse maceriam, quae dissepiret viam publicam ab vestibulo et vestiret. Haec I. G. — *Atque* etc.] Macr. *ipsa enim ian. pr. a via fiebat, area intersita quae vacaret.* Postea: *scripta apud idoneos auctores legi, proferre in medium non pigebit. Ve partic.* etc. — *Area*] Hinc *aream Palatinam* vocat 20, 1., quam *vestibulum Palatii* sive aedium Palatinarum dixerat 4, 1. et 19, 13. *Falster.*

§. 4. *Visa sunt*] Reg. habere videtur: *insunt,* omisso v. *visa*; unde I. G. *abs. nimis sunt.*

particula, sicuti quaedam alia, tum intentio-
6 nem significat, tum minutionem. Nam *vetu*
et *vehemens*, alterum ab aetatis magnitudin
compositum elisumque est, alterum a menti
vi atque impetu dicitur. *Vescum* autem, quo
ex *ve* particula et *esca* copulatum est, utrius
7 que diversae significationis vim capit. Alite
enim Lucretius *vescum salem* dicit ex edend
intentione: aliter Lucilius *vescum* appella
8 cum edendi fastidio. Qui domos igitur ampla
antiquitus faciebant, locum ante ianuam [va
cuum] relinquebant, qui inter fores domus e
9 viam medius esset. In eo loco, qui dominun
eius domus salutatum venerant, priusquam ad
mitterentur, consistebant: et neque in via sta
10 bant, neque intra aedes erant. Ab illa erg
grandis loci constitione, et quasi quadam st
bulatione, vestibula appellata sunt; spatia, sic

§. 6. *Et*] Copulam om. Steph. invitis libb. – *Elisumque*] Marg. Gryph. *elicitumque*. — *A menti* etc.] Macr. *a nimio impetu et vi mentis instructun* cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 611. not. **. – *Ex*] Guelf. *est ex*; et mox tamen *copul. est*.

§. 7. *Lucretius*] 1, 326. cf. etiam Non. sub *Vesc.* — *Dicit*] Ed. Rom. et Guelf. *dixit*. Pro se *ex* Guelf. hab. *et*.

§. 8. *Vacuum*] Edd. vett. et Guelf. om. *vacuun*

§. 10. *Grandis*] Edd. ante Iunt. *grandi*. — *Co stitione*] Ita Gryph. a. 1539. et edd. recentt. cu edd. vett.; Brix. et Bonon. *constitutione*; Iunt. Al Steph. al. et Macr. *consistione*, ut exhib. etiam Gue Reg. Mem. Pet. Lugd. ut. et Linc.; Scheff. *grad loci consistitione*; certissimam aberrationem scribe tium demonstrans; quod vidit I. G. Similia nost vocabulo comparat idem: *naustibulum*, *prostibulu* unde necessitas huius etymologiae possit aspici. c Non. sub v. *Vestibula*. — *Sunt* etc.] Macr. *sunt sp tia*, *in quibus multum staretur ab advenientibu*

iti diximus, grandia ante fores aedium relicta, in quibus starent, qui venissent, priusquam in domum intromitterentur. Meminisse 11
autem debemus, id vocabulum non semper a veteribus scriptoribus proprie, sed per quasdam translationes esse dictum; quae tamen ita sunt factae, ut ab ista, de qua diximus, proprietate non longe desciverint. Sicut illud in sexto Virgilii:

Vestibulum ante ipsum, primisque in faucibus orci,
Luctus et ultrices posuere cubilia curae.

Non enim vestibulum priorem partem domus 12
infernae esse dicit; quod obrepere potest, tanquam si ita dicatur; sed loca duo demonstrat extra orci fores, vestibulum et fauces: ex quibus et vestibulum appellat ante ipsam [quasi] domum, et ante ipsa orci penetralia; fauces autem vocat iter angustum, per quod ad vestibulum adiretur.

priusq. introm. in domum. — *Sicuti*] Guelf. *sicuti* pro *sicut.* — *Venissent*] Guelf. *venirent.* — *In domum*] Edd. ante Iunt. om. vv. *in domum.*

§. 11. *Debemus*] Edd. vett. Torn. aliique: *debimus;* praesens dedit Steph. accedentibus Guelf. Reg. Scheff. aliis. — *Scriptoribus*] V. *script.* adiunge Reg. et Torn. — *Sexto*] Vers. 273 sq. — *Primisque*] Guelf. *primumque.*

§. 12. *Priorem*] Guelf. *primorem.* — *Quasi*] V. *quasi* om. Guelf. Torn. et edd. vett. — *Per*] Huic explicationi contradicit Behot. Apophoret. 2, 20.; quippe fauces ibi notare limen ipsum atque adeo ostium, qui vestibulum excipit, unde vestibulum nominatur prius. Huc sane pertinet altera citatio ex Virg.: Vestibulum ante ipsum primoque in limine, Apr. 2, 3. *I. G.* Macr. *Fauces iter ang. est, per quod ad vest. de via flectitur.*

CAPUT VI.

Hostiae, quae dicuntur *bidentes*, quid sint, et qua ob causam ita appellatae sint: superque ea re P. Nigidii et Iulii Higini sententiae.

1 Redeuntes Graecia, Brundusium navem
advertimus. Ibi quispiam linguae Latinae li
terator, Roma a Brundusinis accersitus, expe
2 riundum sese vulgo dabat: imus ad eum no
quoque oblectamenti gratia. Erat enim fessu
3 atque languens animus de aestu maris. Le
gebat barbare insciteque Virgilii septimum, i
quo libro hic versus est:

Centum lanigeras mactabat rite bidentis:

4 et iubebat rogare se, si quis quid omnium re
5 rum vellet dicere. Tum ego indocti homini
confidentiam demiratus: Docesne, inquam, no

Cap. VI. *Ap. sint*] Guelf. *appellatae sunt.* Edd vet etiam hab. *sunt;* nec non Steph. p. 578.; h. l. *ap pellatae: sunt superque.* Indicativum non sperne rem, nisi praecederet *sint.* cf. 14, 2. lemma.

§. 1. *Brundusium*] Ita Guelf. Reg. Lugd. mai et edd. ante Iunt. praeter Rom., quae cum Iunt aliisque dat *Brundis.* Al. codd. Gron. *Brundusi* au *Brundisi;* ut edidit Long. *Brundusinis* mox est i Guelf. et edd. ante Iunt. cf. 19, 1, 1.

§. 2. *Atque*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *et.*

§. 3. *Bidentis*] Eaedem et Guelf. *bidentes.* V Virg. Aen. 7, 93. cf. Bochart. Hieroz. 2, 43. V. 1. p 469 sq. ed. Rosenmüll.

§. 4. *Si* etc.] Reg. et Lugd. mai. *si quid*, omni se *quis;* et mox *discere;* Gron. pat. malebat *doceri* I. G. *si qui id omn. r. v. discere;* conferens 5, 18. omnium rer. hoc interfuit. Pro *vellet* Guelf. hab *vellem.*

§. 5. *Docesne*] Guelf. *doce ne.*

magister, cur *bidentes* dicantur? *Bidentes*, 6
inquit, oves appellatae, idcircoque *lanigeras*
dixit, ut oves planius demonstraret. Posthac, 7
inquam, videbimus, an oves solae, ut tu ais, bidentes dicantur, et an Pomponius Atellanarum poëta in *Gallis Transalpinis* erraverit, cum hoc scripsit:

Mars, tibi voveo facturum, si unquam redierit,
Bidenti verre.

Sed nunc ego a te rogavi, ecquam scias esse 8
huiusce vocabuli rationem. Atque ille nihil 9
contatus, sed nimium quantum audacter: Oves, inquit, bidentes dictae, quod duos tantum dentes habeant. Ubi terrarum, quaeso te, in- 10
quam, duos solos per naturam dentes habere ovem vidisti? Ostentum enim est, et piaculis factis procurandum. Tum ille permotus mihi 11
et irritatus: Quaere, inquit, ea potius, quae ex grammatico quaerenda sunt; nam de ovium dentibus opiliones percontantur. Facetias ne- 12

§. 7. *Tu*] Pronom. om. Steph. contra libb. — *Gallis*] Guelf. *Galliis*. — *Redierit*] Macrob. Sat. 6, 9.: *rediero et bidente*. Nostrum hab. Nonius Marc. sub v. *Bidentes*. *Rediero* praetulit Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 123.

§. 8. *Ecquam*] Guelf. et Steph. *et quam*. — *Huiusce*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *huiuscemodi*.

§. 9. *Dictae*] Macr. *dict. sunt*.

§. 10. *Ovem* etc.] Macrob. *oves habere aliquando vidisti*; tum: *ost. en. hoc est, et fact. p. proc.*

§. 11. *Ex*] Vulg. (etiam ap. Macr.) *a*; Lugd. min. *ex*; Guelf. Reg. Mem. Pet. Lugd. mai. aliique praeposit. om. Et forsan voluit in eo ambiguus esse, prout crebro facit et Tacitus. I. G. Delevit Long. — *Percontantur*] Macrob. *percunctator*; Sciopp. *per-*

bulonis hominis risi et reliqui. Publius autem Nigidius in libro, quem *De Extis* composuit, bidentes appellari, ait, non oves solas, sed omnis bimas hostias. Neque tamen dixit aper-
13 tius, cur *bidentes:* sed, quod ultro existimabamus, id scriptum invenimus in commentariis quibusdam ad ius pontificium pertinentibus, *bidennes* primo dictas, *[d]* litera immissa, quasi *biennes*; tum longo usu loquendi corruptam esse vocem, et ex *bidennibus bidentes* factum: quoniam id videbatur esse dictu faci-
14 lius [leniusque]. Higinus tamen Iulius, qui ius pontificium non videtur ignorasse, in quarto librorum, quos *De Virgilio* fecit, *bidentes* appellari scripsit hostias, quae per aetatem
15 duos dentes altiores haberent. Verba illius

contator. Vulg. enim inde a Steph. legebatur: *nam nemo de ov. d. nisi op. percunctatur.* Sed *nemo* et *nisi* om. Guelf. Reg. Torn. et edd. vett.

§. 12. *Facetias n.*] Macr. *facetias ego n.* — *Non*] Reg. *nec.* Macr. *non ov. s., sed omnes bestias bimas. Neq. t. d., cur ita appellentur.*

§. 13. *Pontificium*] Cod. Torn. hic et infra cum edd. vett. et Guelf. hab. *pontificum.* — *Litera*] Macr.: lit. ex superfluo, ut saepe assolet, interiecta. cf. Serv. ad Virg. Aen. 4, 57. Schneid. Gramm. Lat. V. 1. P. 1. p. 260. Literam *d* om. edd. vett. Hinc uncis seiunxi, quum facile intelligatur. In Guelf. aliena ut videtur manus suprascripsit, cum in contextis deest. — *Esse vocem*] Ita edd. vett. pro (Guelf.) *vocem esse.* Iunt. *corr. esse, et vocem ex b.* etc. Mox eaedem edd. cum Iunt. et Guelf. om. v. *leniusque.* Steph. hab. *leviusque.*

§. 14. *Higinus*] Steph. in hoc cap. et in lemmate cum Guelf. *Higinius;* alias ubique *Higinus.* V. ad 1, 14, 1. Dein Macr. om. *Iul.* — *Vid. ignorasse*] Macrob. *ignoravit;* et mox *quinto.* — *Bidentes* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro *app. bid. scr.* — *Altiores*] Macr. Zeun. *alteriores.*

psa posui: *Quae bidens est*, inquit, *hostia, portet habeat dentes octo, sed ex his duo eteris altiores, per quos appareat, ex minore etate in maiorem transcendisse.* Haec Hiini opinio an vera sit, non argumentis, sed culis iudicari potest.

CAPUT VII.

Quod Laberius verba pleraque licentius petulanmque finxit: et quod multis item verbis utitur, de quibus, an sint Latina, quaeri solet.

Laberius in *Mimis*, quos scriptitavit, op- 1
do quam verba finxit praelicenter. Nam et 2
endicimonium dicit, et *moechimonium;* et *ulterionem, adulteritatemque* pro *adulterio;* *depudicavit* pro *stupravit;* et *abluvium* pro *luvio;* et, quod in mimo ponit, quem *Colinum* scripsit, *manuatus est* pro *furatus*

§. 15. *Duo*] Edd. ante-Iunt. et Guelf. *duos.* elf. deinceps *exteris* pro *ceteris.* — *Haec*] Reg. t. *haec* et pro *iud.* dat *videri.*

Cap. VII. *Et*] Copula operarum vitio h. l. excise videtur in edd. 1651. Gron. et Bip.; hab. edd. a. Steph. et Guelf.

§. 2. *Adulterionem*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *lteriorem.* — *Adulteritatemque*] Reg. *et adult.*-; quasi innueret excidisse aliquid adnexum ab em origine. *I. G.* Cf. Non. sub v. Adulterio. — *phinum*] Cf. Non. sub *Mendicimonium*, ubi *Crom*, s. *Coprium* legitur. *Cophinus* legitur ap. Non. v. Levis. In vet. cod. in marg. cod. Pet. ab uo laudato scriptum est *Caprino*, intellecto *proe*- Edd. ante Iunt. hab. *quem Theophinum inscri*- Gryph. retin. etiam *inscripsit*, et in marg. hab. *eophinum.* Guelf. *thophinum scr.* V. ad 3, 16, 7. *Fur. est*] Edd. ante Iunt. om. *est.*

3 *est;* et item in *Fullone furem manuariun* appellat:

Manuari, inquit, *pudorem perdidisti;*

4 multaque alia huiuscemodi novat; neque no obsoleta quoque, et maculantia ex sordidior vulgi usu ponit: quale est in *Staminariis:*

Tollet bona fide vos Orcus nudas in Cato nium.

5 Et *elutriare lintea*, et *lavandria* dicit, qua ad lavandum sint data, et: *Coicior*, inqui *in fullonicam.* Et: *Quid properas? [ec]qui*

6 *praecurris Caldonia?* Item in *Restione cala barriunculos* dicit, quos vulgus *calabarrione*

§. 3. *Manuari*] Cf. Ruddimann. I. p. 55. anno 58. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 64.

§. 4. *Huiuscemodi*] Edd. vett. *huiusmodi.* Ea dem ante Iunt. cum Guelf. pro *obs.* hab. *absolet* — *Catonium*] Iunt. Ald. Gryph. Long. *Catomiun* Gryph. marg. *Catonium.* An fort. legend. *Chan nium?* quod video pluribus docte sustinere Loën Miscellan. 3, 5. p. 345 sqq. Gruter. Thes. V. 5. Se v. Cael. Rhodig. LL. Antiqq. 12, 17. qui laudat Ci ad Div. 7, 25.: vereor ne in Catonium Catonin scil. deiiciat, praecipitet Caesar. Turneb. Adv. 1, 2 leg. *Catomum*, qua voce vinculum et catenam sign ficari ex Schol. Iuven. testatur.

§. 5. *Elutriare*] I. e. diffundere, de vase in v fundere. Onomastic. vet.: *Elutrio*, διαχέω. — *Lava dria*] Reg. *lavandaria*; Torn. *labandaria*; edd. vet *labandria.* — *Coicior*] Edd. vett. *coltior*; Iunt. *col cior;* Ald. Gryph. *collicior.* Gryph. marg. *Coitior.* — *Et:* etc.] Reg. *et, quid prop.? quid pr. C.?* Vul *Ecquid prop. ecq. pr.* Iunt. Ald. *Et quid pr. et qu praec.*, ut est etiam in Guelf. *Et* Gellii esse mi videtur, non Laberii. Both. p. 218. coni. *praec.* i *caldoniam*, i. e. caldariam.

§. 6. *In*] Guelf. om. *in.* — *Calabarriunculo* Edd. vett. et Guelf. *calabirr.* et mox *calabur.* Guel

em in *Compitalibus: Malas malaxavi.* 7
em in *Cacomnemone:* 8

Hic est, inquit,
Ille gurdus, quem ego me abhinc duos
menses ex Africa
Venientem excepisse tibi narravi.

em in mimo, qui inscribitur *Natal, cippum* 9
icit et *obbam,* et *camellam,* et *pictacium,*
capitium.

Induis, inquit, *capitium tunicae pictacium.*

raeterea in *Anna Perenna gubernium* pro 10

labarr. Iunt. *talabarriunc.* et *talabarr.* Ald. *Cala-urriunc.* et *Calaburr.* Steph. *calab.* et *talab.* Falst. 317. coni. *tabellariunculos* et *tabelliones.*

§. 7. *Malaxavi*] I. e. mollivi, labefactavi pugnis.

§. 8. *Cacomnemone*] Vulg. *Cacomemmone*; edd. tt. ante Iunt. *Cacomemnone;* nostrum dederunt Reg. Torn.; Guelf. *cacomemone* (cacommemone). — *Ab-hinc*] Guelf. *ad hinc*; mox *accepisse.* Both. p. 209. *menses duos.*

§. 9. *Natal, cip.*] Edd. vett. *Nata, L. cip.* Iunt. d. *Nacca, L. Cipp.* Guelf. *nata. L. cip.* Torrent. Horat. Sat. 1, 6. 124. *Nata* s. *Natta, Alcippum* *it et Obbam. Natta* Pinariorum cognomen. Both. *Natalis.* Mox Guelf. *olibam.* Tum edd. vett. *melliam.* — *Capitium*] Reg. *capitatium.* Vv. *et ca-*... *capit.* om. Guelf. — *Pictacium*] I. e. pictum, ris exornatum. *Ois.* Cod. Torn. bis hab. *pittac.* *πιττάκιον*) (posteriori l. etiam Iunt. Ald.), praeter-pro *capit. tun.* dat *captinum tun.*

§. 10. *In A. P.*] Cf. Non. sub *Collabella.* Supr. 22. Guelf. *manua ana.* Edd. vett. ante Iunt. et ph. marg. *manua pro annua.* Hinc quidam in g. cod. vet. ap. Ois.: *manua pro annuas*; ut Gell. velit: *manuare* noviter factum pro *annuere. Per-nna* pro *Perenna* hab. Torn. et edd. vett. inde a t. Deinceps Reg. *guberinum.* Falst. p. 318. coni. *gubernionem pro gub.*, s. *gubernium pro guberna-*

gubernatore, et *planum* pro *sycophanta*, e *nanum* pro *pumilione* dicit; quanquam *pla num* pro *sycophanta* M. quoque Cicero i oratione scriptum reliquit, quam *pro Cluenti*
11 dixit. Atque item in mimo, qui *Saturnali* inscriptus est, *botulum* pro *farcimine* appella
12 et *hominem levennam* pro *levi*. Item in *Ne cromantia cocionem* pervulgate dicit, quer veteres *arulatorem* dixerunt. Verba Laberi haec sunt:

Duas uxores? hoc hercle plus negotii es
inquit cocio:
Sed aedilis viderit.

tione. — *Planum*] Guelf. *palnum.* — *Pro Cluent* Cap. 26.

§. 11. *Botulum*] Edd. ante Iunt. *borulum.* — *Levennam*] Ita Carr. Ant. LL. 1, 6. Guelf. *lauem* Long. *levenam.* Olim erat (Edd. ante Iunt.): *leuca nam* s. (Iunt. Ald.) *leenam.* Both. l. l. p. 215. con *levennem* a *levennis*, ut *biennis*, *perennis* etc. h. levium annorum.

§. 12. *Necromantia*] Vulg. *Necyom.* Nostru dedit Long. cum edd. vett. et Guelf. cf. 20, 6, De coc. (ed. Rom. *contionem*, edd. vett. *cotion.* Iu Ald. *coction.* Guelf. *cotitionem*, sed postea *cotio*) Gron. ad Plaut. Asin. 1, 3. Dein Torn. et Reg. *ari latorem.* Guelf. *aryllat.* Sciopp. *arylatorem.* Lips. Festus: *Arilator.* ubi Scalig. malebat: *Arrilator.* — *Hoc hercle*] Both. *hercle hoc.* Mox Reg. *esset qu cocios excles viderat;* Both. *sed exlex victitat.* Gue edd. vett. cum codd. quibusdam *cocio* s. *cotio* s *aediles viderat*; Lips.: *Duas uxores? hoc h. p.* *est, inq. C. sed aediles viderint.* (Excurs. ad Tac. A 2, 85) I. G. e Reg. legendum putabat: *plus ne est. Ecquid, cocio? Seniles viderat.* Steph. sic e dit: *hoc h. pl. negotii Est inq. cocio, sed* etc. — Ot coni. *hoc h. pl. negotii esset*, *quam cocio si aedil viderit*, scil. haberet negotii. Duos Laberium inte ligere aediles cereales, ut numero respondeant du

Sed enim in mimo, quem inscripsit *Alexan-* 13
dream, eodem quidem modo, quo vulgus,
sed probe Latineque usus est Graeco vocabulo;
mplastrum enim dixit οὐδετέρως, non genere
eminino, ut isti novicii semidocti. Verba ex 14
o mimo apposui:

Quid est iusiurandum? Emplastrum aeris alieni.

C A P U T V I I I.

Quid significet, et quid a nostris appellatum sit, uod ἀξίωμα dialectici dicunt: et quaedam alia, quae prima in disciplina dialectica traduntur.

Cum in disciplinas dialecticas induci at- 1
ue imbui vellemus, necessus fuit adire atque
gnoscere quas vocant dialectici εἰσαγωγάς;
m quia in primo περὶ ἀξιωμάτων discendum, 2

in uxoribus. Atque eorum aedilium erat, fraudes latorum coërcere.

§. 13. *Quem inscripsit*] Edd. vett. *quem scr.*; nt. Ald. *in quem scripsit.* — *Emplastrum*] Mssti on. omnes bis hab. *implaustrum* s. *implastrum*; rn. *in plaustrum*; Reg. hic *emplaustrum*, post *plastrum*. Guelf. *Implastr.* et *in plaustrum.* Linc. *plastrium* et *implaustrum*. *Implastr.* edidit Long. Schneid. Lex. Graec. sub ἔμπλαστρον.

Cap. VIII. *Quod* etc.] Edd. vett. h. l. ἀξ., *quod* l., sed in ind. capp. nostrum ordinem exhib. elf. *quod axioma dial.* Idem mox om. v. *dia-* *ctica.*

§. 1. *Imbui*] I. e. tingi. *Falster.* coll. Cic. apud n. 12, 13. — *Necessus*] Ita Reg. Mem. Pet. Lugd. pro *necessum*. v. I. G. et Donat. ad Terent. Eun. 5, 28. — *Quas* etc.] Guelf. *quos voc. dial. et G.* *quam in pr.* v. mox.

§. 2. *Tum* etc.]. Edd. ante Iunt. *tanquam in*

quae M. Varro alias *profata*, alias *proloquia*
appellat, commentarium *De Proloquiis* L. Aelii,
docti hominis, qui magister Varronis fuit, stu-
diose quaesivimus: eumque in Pacis biblio-
3 theca repertum legimus. Sed in eo nihil edo-
center, neque ad instituendum explanate scri-
ptum est: fecisseque videtur eum librum Ae-
lius sui magis admonendi, quam aliorum do-
4 cendi gratia. Redimus igitur necessario ad
Graecos libros: ex quibus accepimus ἀξίωμα
esse his verbis: *Λεκτὸν αὐτοτελὲς ἀποφαντὸν ὅσον*
5 *ἐφ᾽ ἑαυτῷ.* Hoc ego supersedi vertere, quia
novis et inconditis vocibus utendum fuit, quas
6 pati aures per insolentiam vix possent. Sed
M. Varro in libro *De lingua Latina ad Cice-*

pr.; eaedem cum Iunt. om. v. *discend.* Gryph. marg.: Quidam non hab. v. *disc.* Ald.: *tum in pr. π. ἀ. discendum.* *Axiomata* Falst. interpretatur *propositiones, enuntiationes.* Idem plures laudat, qui de *axiom.* scripserunt. Diogen. L. 2, 120. 4, 33. 7, 190. — *L. Aelii*] Ante Carr. (Antiq. 1, 8.) erat (Guelf.) *Laelii*, et mox *Laelius.* Iunt. *Aeli* et mox *Aelius.* cf. 10, 21. et saep. Idem Carr. mox scribit *L. Aelius.* — *Pacis*] Cf. 5, 21. V. *bibl.* om. Carr. l. l.

§. 3. *Instituendum*] Carr. *institutionem.* — *Aliorum*] Ois. *alios* praeferebat. V. 4, 15, 1. Mercer. ad Tac. An. 3, 25.

§. 4. *Redimus* etc.] Ante Iunt. legebatur: *Redivimus ig. n. ad libr. Graec.* — *Esse*] Edd. vett. *definitum esse*; illud v. delevit Steph. cum Guelf. Reg. Lugd. ut Pet. Linc. De re I. G. confert Menag. ad Diog. Laërt. Zenon. et Bursium Dialect. Cic. 5, 1. 3.

§. 5. *Inconditis*] Reg. *conditis*, i. e. excogitatis, factis. Dein pro *fuit* Guelf. et edd. vett. hab. *sit.* Mox Reg. pro *possent* dat *solent* s. *solerent*; id verb. enim ambigue scriptum.

§. 6. *In libro*] Reg. ignorat vv. *in libro.* — *Lingua Lat.*] Guelf. *Lat. ling.* —

ronem quarto et vicesimo expeditissime ita finit: *Proloquium est sententia, in qua nihil desideratur.* Erit autem planius, quid istud 7
sit, si exemplum eius dixerimus. *Ἀξίωμα* igitur, sive id *proloquium* dicere placet, huiuscemodi est: *Hannibal Poenus fuit: Scipio Numantiam delevit: Milo caedis damnatus est: neque bonum est voluptas neque malum:*
et omnino quidquid ita dicitur plena atque 8
perfecta verborum sententia, ut id necesse sit aut verum aut falsum esse, id a dialecticis ἀξίωμα appellatum est, a M. Varrone, sicuti dixi, *proloquium;* a M. autem Cicerone *pronuntiatum;* quo ille tamen vocabulo tantisper uti se attestatus est, *quoad melius,* inquit, *invenero.* Sed quod Graeci συνημμένον ἀξίωμα 9
dicunt, [id] alii nostrorum *adiunctum*, alii *connexum* dixerunt. Id *connexum* tale est: *si Plato ambulat, Plato movetur: si dies est, sol super terras est.* Item quod illi συμπε- 10
πλεγμένον, nos vel *coniunctum*, vel *copulatum* dicimus, quod est eiuscemodi: *P. Scipio, Pauli*

Et] Ex edd. vett. accessit *et.*

§. 7. *Huiuscemodi*] Vulg. *huiusmodi*; nostrum dedit Reg.

§. 8. *Plena*] Reg. *plana.* Deinceps edd. vett. et Guelf. *et perf.* — Ἀξίωμα] Guelf. latine *anxioma.* — *Cicerone*] Tusc. Quaestt. 1, 7.

§. 9. *Graeci*] Guelf. om. v. *Graeci.* — *Id*] Pronom. om. Reg. et mox in simili exemplo non legitur. Fort. ex versu proximo intrusum hic est. — *Dixerunt*] Edd. ante Iunt. *dixere.* Guelf. om. hoc v. cum sqq. duobus *id c.* — *Terras*] Eaedem edd. et Guelf. *terram.*

§. 10. *Eiuscemodi*] Cum edd. vett. et Guelf. Steph. *eiusdem modi*; quod correctum video in ed. 1651.

filius, et bis consul fuit, et triumphavit, et
censura functus est, et collega in censura
11 *L. Mummii fuit.* In omni autem *coniuncto*
si unum est mendacium, etiamsi cetera vera
sunt, totum esse mendacium dicitur. Nam
si ad ea omnia, quae de Scipione illo vera
dixi, addidero: *et Hannibalem in Africa su-*
peravit, quod est falsum, universa quoque
illa, quae coniuncte dicta sunt, propter hoc
unum, quod falsum accesserit, quia simul di-
12 centur, vera non erunt. Est item aliud, quod
Graeci διεζευγμένον ἀξίωμα, nos *disiunctum [pro-*
loquium] dicimus. Id huiuscemodi est: *Aut*
malum est voluptas, aut bonum: aut neque
13 *bonum, neque malum est.* Omnia autem,
quae disiunguntur, pugnantia esse inter sese
oportet: eorumque opposita, (quae ἀντικείμενα
Graeci dicunt,) ea quoque ipsa inter sese ad-
versa esse: ex omnibus, quae disiunguntur,
14 unum esse verum debet, falsa cetera; quod si

§. 11. *Si*] Guelf. *et si*; mox *addideram.* — *Quia*] Guelf. *quae.*

§. 12. *Disiunctum*] Cf. 2, 7. fin. ubi vocat *diiunctionem.* Sciopp. etiam infr. bis adscripsit *diiun;* et utroque l. *diiunguntur* atque *diiunctum* in codd. legit I. G. atque ita legitur in Iunt. V. *proloq.* est in edd. vett.; om. Guelf. Steph. et edd. recentt. Edd. ante Iunt. hab. ἀξ. *id est nos disi. prol. d.* Mox *est* non exstat in Reg. post *huiuscem.* et post vv. *neque malum;* quo loco omissum probo.

§. 13. *Pugnantia*] Gron. pat. ex Excerpt. Lugd. adscripsit: *propugnantia.* Dein *quae* ante ἀντικ. adiunxi cum Steph. e Reg. et Lugd. mai. Pro ἀντ. edd. vett. hab. ἀντικείμενον. — *Ipsa*] Guelf. om. *ipsa;* mox idem *diiung.*; sed antea et postea hab. *disi.* — *Falsa cetera*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *cetera falsa.*

aut nihil omnium verum, aut omnia plurave, quam unum, vera erunt, aut quae disiuncta sunt, non pugnabunt, aut quae opposita eorum sunt, contraria inter sese non erunt; tunc id disiunctum mendacium est; et appellatur παραδιεζευγμένον. Sicuti hoc est, in quo [, quae] opposita[,] non sunt contraria: *Aut curris, aut ambulas, aut stas.* Nam ipsa quidem inter sese adversa sunt: sed opposita eorum non repugnant; *non ambulare* enim et *non stare*, et *non currere* contraria inter sese non sunt: quoniam contraria ea dicuntur, quae simul vera esse non queunt; possis enim simul eodemque tempore neque ambulare, neque
stare, neque currere. Sed hoc iam breve ex 15
dialectica libamentum dedisse nunc satis erit:
atque id solum addendum admonendumque 16
est, quod huius disciplinae studium atque cognitio in principiis quidem tetra et aspernabilis insuavisque esse et inutilis videri solet: sed, ubi aliquantum processeris, tum denique et emolumentum eius in animo tuo dilucebit, et sequetur quaedam discendi voluptas insatia-
bilis; cui sane si modum non feceris, peri- 17

§. 14. *Sese*] Edd. eaedem *se*; vulgat. firmat Guelf. — *Quae*] Pronom. *quae* om. Reg. et Guelf. — *Sese*] Guelf. *se*. — *Repugnant*] Composit. pro simpl. *pugn.* dederunt edd. vett.

§. 15. *Iam*] Vocula *iam* exstat in Guelf. Reg. Lugd. mai. Torn. et edd. vett.; deleverat Steph. propter seq. *nunc*. Restitui; saepe utrumque coniungitur. v. Scheller. sub *iam*. Possit etiam fortasse legi *tam*.

§. 16. *Et inutilis*] Sic Steph. cum Thuan. Lugd. min. Pet. et Linc. quibus accedit Iunt. cum Guelf.; *ac inut.* dant Reg. et Lugd. mai. cf. ad 4, 18, 2. Olim erat *et incivilis*.

culum non mediocre erit, ne, ut plerique alii, tu quoque in illis dialecticae gyris atque maeandris, tanquam apud Sirenios scopulos, consenescas.

CAPUT IX.

Quid significet verbum in libris veterum creberrime positum: *susque deque.*

1 *Susque deque fero*, aut *susque deque habeo*, (his enim omnibus modis dicitur;) verbum est ex hominum doctorum sermonibus: in poëmatis quoque et in epistolis veterum scri-
2 ptum [est] plurifariam: sed facilius reperias, qui id verbum ostentent, quam qui intelligant. Ita plerique nostrûm, quae remotiora verba invenimus, dicere ea properamus, non discere.

§. 17. *Si* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro: *nisi mod. fec.*; *non* om. Guelf. cf. Zumpt. Gramm. lat. p. 265. — *Gyris*] Guelf. *giris*. Reg. *ciris*, nec tamen opinor illum (librum) destinare ad *siros* vel subterraneos recessus. *I. G.* Dein Falst. malebat *Sirenaeos* a Gr. σειρηναῖος. Sed v. Ammian. 39, 2. (14). Gr. σειρήνιος.

Cap. IX. *Creberrime*] Guelf. *celeberrime*.

§. 1. *Omnibus*] Scriver. e vet. cod. et Gryph. in marg. *duobus*; *omnis* de *duobus* dici posse ostendunt alia exempla. v. Ruddimann. II. p. 89. not. 33. I. G.: Prout hodieque exstant loca Plauti ex Amphitr. et Ciceronis ad Attic., illius quidem addentis v. *habituram*, huius plane omittentis, quomodo forsan et Gellius potuit scripsisse omisso verbo, sed quod intercidit; aut addidisse verb. *esse*, quod et ipsum periit: unde illud *omnibus modis* non potuit multis placere. — *Poëmatis*] Guelf. *poëmatibus*. V. 1, 2, 6. — *Est*] Edd. vett. praeter Iunt. om. *est*; et sane abesse possit; hinc uncis seclusi.

Significat autem *susque deque ferre*, animo 3
aequo esse, et quod accidit non magni pendere, atque interdum negligere et contemnere: et propemodum id valet, quod dicitur Graece ἀδιαφορεῖν. Laberius in *Compitalibus*: 4

Nunc tu lentus es: nunc tu susque deque fers.
Mater familias tua in lecto adverso sedet.
Servos sextantis verbis nefariis utitur.

M. Varro in *Sisenna*, *vel de historia*: *Quod* 5
si non horum omnium similia essent prin-

§. 3. *Animo aeq.*] *Aeq. animo* edd. vett. Vulgat. ordinem firmat Guelf. — *Graece*] Edd. vett. om. *Graece*; hab. Guelf.

§. 4. *Nunc* etc.] Both. l. l. p. 210. *Nunc tu lentescis*; *nunc* etc. Lips. Elect. 1, 17. *lentus es tu.* — *Mater* etc.] Reg. *Sanatur f. t.*; unde I. G. *Caia cur f. -- sedet?* Neque esse nobis ignotum de Caia saepius illustrata, quod illis temporibus, quum concinnarentur vulgares Gellii codd., fuerit paulo magis absconditum. De *lecto adverso* laudat Scaliger. ad Fest. v. *Putus*. Ceterum edd. vett. et Guelf. hab. *adverso: sed et Servos* etc. sensu profecto non inepto. Bonon. et Iunt.: *adverso: sedet Servos* etc. Nostrum dedit Ald., quae deinceps omisso v. *Servos* hab.: *sext. verb. nefariis. Utitur M. Varro* etc. — *Servos*] I. e. servus. Cf. Schneid. Gramm. Lat. 2, 1. p. 58. Servus sextantis, i. e. servus nequissimus, nihili, coram uxore verbis nefariis, obscoenis utitur; ut plurimi intpp. explicant. Scalig. legebat: *Servis sex tantis* (ut Steph. hab.), *vernulis nefariis;* Scriver. *Servus sex ante vernulas nefarios Fututor* — — —. Al. *Servus exhaustis nervis nefarius utitur.* Sciopp. adscripsit: forte: *verpis nef.* Lips. *servos sexcentis.* Both. *Servos sext. utit. nef. Verbis.*

§. 5. *In*] Sciopp. om. *in.* — *Omnium*] Carr. (Antiqq. 2, 15.) ex Basl. *omnino;* et ex eodem lib. restituit vv. *ac postpr.*, confirmantibus pluribus aliis libris Gron. et Guelf.; vulg. deerant. cf. c. 18, 6.

cipia, *ac postprincipia*, *susque deque esse*
6 Lucilius in tertio:

Verum haec ludus ibi susque omnia deq
fuerunt:
Susque et deque fuere, inquam, omnia lu
dus iocusque:
Illud opus durum, ut Setinum accessimu
finem:
Αἰγίλιποι montes, Aetnae omnes, aspe
Athones.

CAPUT X.

Quid sint *proletarii*, quid *capiteeensi*, quid item sit in duodecim tabulis *assiduus*, et quae eius voc buli ratio sit.

1 Otium erat quodam die Romae in foro negotiis, et laeta quaedam celebritas feriaru

§. 6. *Haec* etc.] Al. *hic lud. ubi.* Long. cu edd. inde a Bon. *hic lud.*, *ibi* etc. Brix. *haec lud ibi* etc. Mox edd. ante Iunt. *fuere.* — *Susque* etc Douza ad Lucil. fragmm. *susque haec deque f.* — *Finem*] Ois. coni. *fines.* — Αἰγίλιποι] Thuan. αιΓ αιΒοι, Mem. Αιπιλιπον, Lugd. min. Αιπιλιποι, m αιπιαποι, Linc. αἰπιλιποῦ, Guelf. αιπιλιπὸ *montes*, reliquis omissis. Steph. Αἰγιλόποι. Sciop vet. cod. αἰπύλιπον. Salm. V. C. hab. *Gr.* quod in dicat Graecum v. desiderari. Nostram lectionem re stituit Canter. VV. LL. 2, 8. Long. Αἰγίλοιποι. Ed vett. ἐπὶ τὸ λοιπὸν *Ut aiunt montes Aetnae omne asperi* (edd. ante Iunt. *aspri*) *Ath.* Sciopp. *omne* abesse annotavit; et alii libb. om., sed aliud hab ut Lugd. min.: Αἰπ. *ait montes aetenea periatho nes.* Torn. hab. etiam: αἰπίλιποι *ait montes* et Scriver. coni. *Cyclopum montes.* *Oetae* fort. pro *Ae tnae* scribend. esse suspicatus est I. G., ut in Graeci maneat. De forma nominis *Athones* cf. Schneid Gramm. lat. 2, 1. p. 77. not.

egebaturque in consessu forte complurium Ennii liber ex *Annalibus* III. In eo libro versus hi fuere:

Proletarius publicitus scutisque, feroque
Ornatur ferro: muros, urbemque, forumque
Excubiis curant.

Tum ibi quaeri coeptum est, quid esset *proletarius*. 2
Atque ego, aspiciens quempiam in 3
o circulo, ius civile callentem, familiarem
meum, rogabam, ut id verbum nobis enarraret.
Et, cum ille se iuris, non rei grammaticae, 4
peritum esse respondisset: Eo maxime, inquam,
e dicere hoc oportet, quando, ut praedicas,
iuris peritus es. Namque Ennius verbum hoc 5

Cap. X. §. 1. *Annalibus III.*] Edd. vett. *Annalib. tertius;* Steph. cum codd. Gron. Guelf. et Non. ab v. *Proletar.* om. numerum, quem propter seq. t excidisse putabat I. G. Restitui. Deinceps Guelf. t edd. ante Iunt. dant: *in eodem l.;* tum edd. vett. *uere* pro *fuerunt.* — *Publicitus* etc.] Reg. aliique odd. *publ. iam si uti isque feroque*; alii: *iam sicuti isque*, aut sine vocula *iam* (ut etiam Torn. et Guelf.), aut *sicutusque* aut *sicutris.* Edd. ante Iunt. *Excubiis.* I. G. *lanceisque,* aut *siculisque.* Dein edd. vett. *ferroque Ornatur. Ferro* etc. Non.: *Proletarii, et publicitus scutaque, ferrique ornatus.* — *Curant*] Gryph. 1542. 1591. *curat*; I. G.: nisi fuerit *curans.*

§. 2. *Quaeri* etc.] Reg. *quaesitum est.* Guelf. p. c. *esse.*

§. 3. *Nobis*] Edd. ante Iunt. et Guelf. om. *nobis.* Dein Iunt. hab. *enarret.*

§. 4. *Iuris* etc.] Ita edd. vett. et Guelf.; Iunt. et Ald. *es iuris perit.* Edd. recentt. inde a Steph. *peritus iur. es*; quem vv. ordinem propterea fortasse haud improbaveris, quod v. *peritus* εἰρωνικῶς primo loco pronunciaverit Gellius. Sed auctoritatem edd. vett. et Guelf. secutus nostrum ordinem vv. praeferre malui; qui etiam probus est.

§. 5. *Namque Enn.*] Ita edd. vett. et Guelf. pro

ex duodecim tabulis vestris accepit, in quibu si recte commemini, ita scriptum est: ASSI DUO. VINDEX. ASSIDUUS. ESTO. PROLE TARIO. CIVI. QUOI. QUIS. VOLET. VINDEX
6 ESTO. Petimus igitur, ne annalem nunc Q Ennii, sed duodecim tabulas legi arbitrere; e quid sit in ea lege *proletarius*, si vis, inter
7 pretere. Ego vero, inquit [ille], dicere atqu interpretari hoc deberem, si ius Faunorum e
8 Aboriginum didicissem. Sed enim cum *prole tarii*, et *assidui*, et *sanates*, et *vades*, e *subvades*, et *viginti quinque asses*, et *talione furtorumque quaestiones cum lance et licio* eva nuerint, omnisque illa duodecim tabularum antiquitas, nisi in legis actionibus centumvi ralium causarum, lege Aebutia lata, consopi

Nam Q. Enn. Antea etiam *Q.* non addidit Gel quamquam postea addidit. — *CIVI.* etc.] Reg. *ass duus est prol. iam civi cui quivis volet.* Lugd. ma *assiduus est oleatorio iam civi cui quis volet.* Sciopp adscripsit: *cui quivis;* reliqui codd. Gron. *cui quis* Chifl. *cuius quis.* Marcil. edidit: *cui cui volet* i. quiqui, s. quicunque. Edd. vett. *prolet. civi, quiv volet, v. esto.* Turneb. Adv. 28, 15. *civi, cuivis* *Quoiquis* pro *quisquis* s. *quivis* dictum est. v. O Salmas. de Foenere Trapezit. malebat: *Proletario ci vi, qui solvet, vind. esto.* V. Gothofr. ad Legg. XI Tabb. V. *civi* ex codd. fere omnibus restitui. Vu gat. servat Torn. Vv. *assiduus -- vindex* om. Guelf.

§. 6. *Nunc*] Iunt. Ald. *hunc.* Mox Steph. *ar bitrare*, semicolo post *igitur* posito. Dein *interpr tare.* Tum Guelf. pro *si vis* hab. *cuus.*

§. 7. *Ille*] Pronom. *ille* om. edd. vett. et Gu

§. 8. *Cum*] Reg. Pet. et Sciopp. *quam.* Gu *que* (quae), An *quia?* — *Sanates*] Cf. Ruddimann. I 121. — *Viginti quinque*] Guelf. *XXXV.* — *Qu stiones*] Vulg. *quaestio.* Nostrum restitui cum Lo ex edd. vett. et Guelf.

sit: studium scientiamque ego praestare debeo
iuris et legum, vocumque earum, quibus uti-
mur. Tum forte quadam Iulium Paulum, 9
poëtam memoriae nostrae doctissimum, prae-
tereúntem conspeximus. Is a nobis salutatus, 10
rogatusque, uti de sententia, deque ratione
istius vocabuli nos doceret: Qui in plebe, in-
quit, Romana tenuissimi pauperrimique erant,
neque amplius quam mille quingentum aeris
in censum deferebant, *proletarii* appellati sunt;
qui vero nullo, aut perquam parvo aere cen-
sebantur, *capitecensi* vocabantur; extremus
autem census capitecensorum aeris fuit tre-
centi septuaginta quinque. Sed quoniam res 11
pecuniaque familiaris obsidis vicem pignoris-
que esse apud rempublicam videbatur, amoris-
que in patriam fides quaedam in ea, firma-
mentumque erat; neque proletarii, neque ca-
pitecensi milites, nisi in tumultu maximo, scri-
bebantur; quia familia pecuniaque his, aut

§. 9. *Quadam*] Guelf. *quedam* (i. e. quaedam). An *quendam?* idem cod. om. nomen *Paul.*

§. 10. *Qui* etc.] Non. l. l.: Qui in plebe tenuissima erant, et non amplius quam mille et quingentos aeris in cens. defer. — *Proletarii*] Cf. Cic. de Rep. 2, 22. — *Trecenti* etc.] Steph. CCCLXXX., invitis libb.; *trecentis* malebat Salmas. in marg. ed. Steph.; et Sciopp. inter C et L superposuit *tis*. Torn. etiam et Guelf. *trecentis s. quinque* exhib.

§. 11. *Sed*] Guelf. *et*. — *Pecuniaque* etc.] Ois. cum Salmas. apud Scriver. *pecunia atque familia*; coll. 18, 1, 5. Dein pro *vicem* edd. vett. et Guelf. hab. *vice*. v. 2, 6, 9. — *Tumultu*] Guelf. *tumulto*. V. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 471. — *Quia* etc.] Guelf. *quia f. quae bis aut t. sine v. pecunia*. Edd. vett. *quia f. quaevis: aut ten. aut nulla iis erat.* Iunt. *quia f. quae his, aut ten. aut nulla is esset.* Ald. *quia f. his aut ten. aut nulla esset.*

12 tenuis, aut nulla esset. Proletariorum tame
ordo honestior aliquanto, et re, et nomin
13 quam capitecensorum fuit: nam et asperis rei
publicae temporibus, cum iuventutis inopi
esset, in militiam tumultuariam legebantu
armaque iis sumtu publico praebebantur: e
non capitis censione, sed prosperiore vocabul
a munere officioque prolis edendae appellat
sunt: quod, cum re familiari parva minu
possent rempublicam iuvare, subolis tame
14 gignendae copia civitatem frequentarent. Ca
pitecensos autem primus C. Marius, ut quidam
ferunt, bello Cimbrico difficillimis reipublica
temporibus, vel potius, ut Sallustius ait, bell
Iugurthino, milites scripsisse traditur; cum id
15 factum ante in nulla memoria exstaret. ASSI
DUUS in duodecim tabulis [et] pro locuplet
et facile munus faciente dictus, aut ab assibu
id est, aere dando, cum id tempora reipublica
postularent; aut a muneris pro familiari copi
16 faciendi assiduitate. Verba autem Sallustii in

§. 13. *Familiari*] Ois. *familiaque*.

§. 15. *ASSIDUUS*] Fest. *adsiduus* scribit; i probabat Charis. 1. Ita tamen legitur ap. Cicer. d Rep. 2, 22. p. 174. ed. Tubing. cf. Cic. Topic. c. 2 Dein vulg. (Steph.) legebatur: *aut pro locupl.*, par ticula *aut* ante v. *ab assib.* omissa. Cum Guelf. e edd. vett. Long. adiunxit *et*, quod om. Iunt. Ald Seclusi. V. *munus* cum Long. restitui ex edd. vett omiserat Steph. qui deinceps etiam dederat *facienti* Guelf. tamen *facile facienti* hab. — *Aut ab* etc. Guelf. *autem ab assiduis i. e.*; mox om. *id.* Reg hab. vel: *dictus ab assiduis ab ere d.* (quae recepi Long.); vel (secundum Lambec.): *dictus assiduu quasi ab aere.* Salm. adscripsit: *dict. aut ab assib.* ut e Reg. enotavit frater I. G. cf. Salm. de Mod Usur. p. 236.

Historia Iugurthina de C. Mario consule, et le capitecensis haec sunt: *Ipse interea milites cribere, non more maiorum, nec ex classius, sed ut lubido cuiusque erat, capitecensos lerosque. Id factum alii inopia bonorum, lii per ambitionem consulis memorabant, uod ab eo genere celebratus auctusque erat: t homini potentiam quaerenti egentissimus uisque oportunissimus.*

CAPUT XI.

Historia, ex Herodoti libris sumta, de Psyllorum interitu, qui in Syrtibus Africanis colebant.

Gens in Italia Marsorum orta fertur esse 1
Circes filio Marso: propterea Marsis homi- 2
bus, quorum dumtaxat familiae cum externis nationibus nondum etiam permixtae corruteque sunt, vi quadam genitali datum [est], t et serpentium virulentorum domitores sint,

§. 16. *Iugurthina*] Cap. 86, 2. — *Celebratus*] . Gryph. 1539. et Steph. *celebratusque*; contra d. Gron. et Guelf.; *celebratus auctus* omisso *que* . Iunt. Codd. nonnulli Sall. *actus*; inde Falst. i. *altusque*; sed nihil mutandum ipse censebat. *Quisque*] Guelf. *qb3que* (*quibusque*).

Cap. XI. *Qui* etc.] Guelf. *qui ĩ* (in) *esse in syrt.*

§. 1. *Fertur esse*] Ita edd. vett. et Guelf. pro lg. *esse fertur*. Deinceps cum edd. vett., praeeun Long., scripsi *a C. fil. M.* in locum vulg. *a Cir* (Guelf. *circe*) *filio;* omisso nomine *Marso*.

§. 2. *Est*] V. *est* om. Reg. Lugd. mai. aliique ld. et Iunt. Ald. Gryph. uterque; hab. cum Linc. elf. aliisque et edd. vett. Steph. Sequens *et* post adiunxi e Reg. et Lugd. mai. De Marsis cf. Rei. VV. LL. 1, 8. et quos laudavit Ois. —

et incentionibus, herbarumque succis facian
3 medelarum miracula. Hac eadem vi praedito
esse quosdam videmus, qui *Psylli* vocantur
quorum nomine super et genere cum in ve
teribus literis quaesissem, in quarto deniqu
Herodoti libro fabulam hanc de Psyllis inve
4 nimus. Psyllos quondam fuisse in terra Afric
conterminos Nasamonibus: Austrumque in fini
bus eorum quodam in tempore perquam vali
5 dum ac diutinum flavisse: eo flatu aquan
omnem in locis, in quibus colebant, exaruisse
6 Psyllos re aquaria defectos, eam iniuriam gra
viter Austro succensuisse, decretumque fecisse
uti armis sumtis ad Austrum, proinde qua
ad hostem, iure belli, res [re]petitum prof
7 ciscerentur: atque ita profectis ventum Au
strum magno spiritus agmine venisse obviam
eosque universos, cum omnibus copiis armis
que, cumulis montibusque harenarum supe

Incentionibus] Edd. ante Iunt. et Gryph. *incantati*
nibus. Idem hab. Guelf. omissa copula *et*, qu
praecedit. Gryph. marg. *incent.*

§. 3. *Psylli*] V. 5, 12. — *Quorum* etc.] Hu
ordinem restitui ex edd. vett. inde a Iunt. pro vul
quor. super nom. etc. cf. Ruddimann. II. p. 335. Aliu
etiam ordinem, neque illum quidem spernendum,
vulgato certe praeferendum exhib. Guelf. et edd. a
te Iunt: *super nom. quorum et g.* Dein Guelf. o
in. — *Herodoti*] Reg. *Herodicus.* V. Herod. 4, 17
— *Hanc* etc.] Rursus ordinem vulgat. *fab. de* I
hanc inv. cum edd. vett. et Guelf. mutandum es
censui.

§. 6. *Defectos*] Ed. Rom. *defectus.* Deince
Iunt. *etiam* pro *eam.* — *Repetitum*] Simplex v. ha
omnes codd. Gron. Guelf. et Sciopp.

§. 7. *Eosque*] Guelf. et edd. ante Iunt. et Gryp
eoque. Gryph. marg. *eosque.* Mox Gryph. marg. c
mulis pro *cumulis.* Post vulg. legebatur *supervect*

ectis, operuisse: eo facto Psyllos ad unum 8
mnis interisse: itaque eorum fines a Nasamoni-
us occupatos.

CAPUT XII.

De iis vocabulis, quae Cloatius Verus aut satis
mmode, aut nimis absurde et illepide ad origines
linguae Graecae redigit.

1 Cloatius Verus in libris, quos inscripsit *erborum a Graecis tractorum*, non pauca ercle dicit curiose et sagaciter conquisita, ne-ue non tamen quaedam futilia et frivola.
2 *rrare*, inquit, *dictum est*, ἀπὸ τοῦ ἔῤῥειν, ersumque infert Homeri, in quo id verbum t:

Ἔῤῥ' ἐκ νήσου θᾶσσον ἐλέγχιστε ζωόντων.

3 em *alucinari* factum scripsit ex eo, quod di-itur Graece ἀλύειν, unde *elucum* quoque esse

strum dederunt edd. vett.; Iunt. *superactis*. Vul-t tamen etiam hab. Guelf.

§. 8. *Eo facto*] Reg. *et f.*; dein pronom. *eo* om.

Cap. XII. *Redigit*] Edd. ante Iunt. *redegit*, quod itituit Ald. Gryph.; atque id ipsum video in ind. p. edd. Gron. et Bip.; Iunt. tamen sequi malui Steph. et Guelf.

§. 1. *In* etc.] Macr. Sat. 2, 14. p. 400. Zeun. *in ro a Graecis tractorum*. — *Non t.*] Guelf. om. *non*.

§. 2. Ἔῤῥειν] Edd. vett. et Steph. ἐῤῥεῖν. —] Guelf. om. v. *est*. Ante Steph. erat: *est*: ἔῤῥε γλήνη (i. e. pereas mala pupilla oculi) *et illud ἐκ v.*; ista eiecit Steph. V. Hom. Od. 10, 72. v. *aluc.* v. 4, 20, 8.

§. 3. *Unde* etc.] Edd. vett. et Guelf. *unde lu-* (Iunt. *locum*) *q. e. d. p.*, g *lit. in* c *conversa*;

dictum putat, *a* litera in *e* conversa, tardit
tem quandam animi et stuporem, qui aluc
4 nantibus plerumque usu venit. Item *fasc*
num appellat, quasi *βάσκανον*, et *fascinare* ess
5 quasi *βασκαίνειν*. Commode haec sane omni
et conducenter. Sed in libro quarto: *Faen*
rator, inquit, appellatus est, quasi φαινεράτω
ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἐπὶ τὸ χρηστότερον, quonia
id genus hominum speciem ostentent hum
nitatis, et commodi esse videantur inopibu
6 *nummos desiderantibus:* idque dixisse a
Hypsicratem quempiam grammaticum; cui
libri sane nobiles sunt super iis, quae a Gra
cis accepta sunt. Sive hoc autem ipse Clo
tius, sive nescio quis alius nebulo effutiv
7 nihil potest dici insulsius. *Faenerator* enin
sicuti M. Varro in libro tertio *De Sermo*
Latino scripsit, *a faenore est nominatu*

unde tantum *conversa* pro vulg. *versa* reponendu esse arbitrabar. *Elucum* et *a lit. in e conv.* rest tuendum esse vidit iam Cael. Rhodig. Antiqq. L 11, 4.

§. 4. *Βάσκανον*] Guelf. Latine *bascanum*. Id statim om. v. *esse*. — *Βασκαίνειν*] Mss. Gron. *bas* *nare*. Guelf. *fascinare*.

§. 5. *Conducenter*] Iunt. Ald. *condecenter*; n strum hab. edd. vett. Steph. Reg. Lugd. ut. Mem Pet. Guelf. *conducentur*. — *Φαινεράτωρ*] Edd. ve *φαινεράων*, Iunt. *φαινεράτων*, Ald. Gryph. *φανερ* *τερον*. — *Ostentent*] Gryph. 1542. in marg. *ostenda*

§. 6. *Hypsicratem*] Iunt. Ald. *Hypsicrate* Reg. *Hypsicreantem*. v. Scalig. ad Fest. sub v. *auru* — *Quis*] Reg. et Ald. dederunt *quis* pro (Gue *qui*. Dein *nihil* pro *nil* est e Guelf. Reg. et e ante Iunt.

§. 7. *Sicuti*] Hoc pro *uti* recepi e Guelf. R Lugd. mai. Pet. et Torn. *sicut* exhib. edd. vett.; c cum Lugd. min. edidit Steph. Mox *ait* (pro q

Faenus autem dictum ait *a fetu, et quasi a fetura quadam pecuniae parientis, atque increscentis.* Et idcirco et M. Catonem et ce- 8
teros aetatis eius *feneratorem*, sine *a* litera pronuntiasse tradit, sicuti *fetus* ipse et *fecunditas* appellata.

CAPUT XIII.

Quid sit *municipium*, et quid a *colonia* differat, et quid sint *municipes*; quaeque sit eius vocabuli ratio ac proprietas: atque inibi, quod divus Hadrianus in senatu de iure atque vocabulo *municipum* verba fecit.

Municipes et *municipia* verba sunt dictu 1
facilia et usu obvia; et neutiquam reperias, qui haec dicat, quin scire se plane putet, quid dicat: sed profecto aliud est, atque aliter di-
citur: quotus enim fere nostrûm est, qui, 2
cum ex colonia populi Romani sit, non et se *municipem* esse, et populares suos *municipes*

Guelf. hab. *est.*) accessit e Reg. et Torn. — *A fetura*] Steph. om. *a*.

§. 8. *Et Idc.*] *Et* accessit ex edd. vett.; Guelf. *Idcirco M.* omissa utraque copula. — *Feneratorem*] Cf. Schneid. Gramm. Lat. 1, 1. p. 79. not. Guelf. pro *eius* hab. *suae*.

Cap. XIII. *Ac*] Guelf. *atque*.

§. 1. *Municipes*] Guelf. *Municeps*. — *Dicat*] Coniunct. pro indic. *dicit* est ex edd. vett. De re Conrad. Exc. ad Gell. V. 2. p. 532. — *Atque* etc.] E Reg. Lugd. mai. Torn. et edd. vett. Vulg. *aliud* etc., sine v. *atque*. Guelf. *prof. aliud dic.*, reliquis omissis.

§. 2. *Populi Romani*] Steph. ediderat: *ex populo Romano*; contra codd. Gron. Guelf. et edd. vett.

sibi esse dicat? Quod est a ratione et a veri
3 tate longe aversum. Sic adeo et *municipi*
quid, et quo iure sint, quantumque a *coloni*
differant, ignoramus: existimamusque melior
4 conditione esse *colonias*, quam *municipia.* D
cuius opinionis tam promiscae erroribus Divu
Hadrianus, in oratione, quam *De Italicensi*
bus, unde ipse ortus fuit, in senatu habui
peritissime disseruit: mirarique se ostendi
quod et ipsi Italicenses, et quaedam item al
municipia antiqua, in quibus Uticenses nomi
nat, cum suis moribus legibusque uti posse
5 in ius coloniarum mutari gestiverint. Pra
nestinos autem refert maximo opere a Tibe
imperatore petisse orasseque, ut ex colonia
municipii statum redigerentur: idque illis T
berium pro referenda gratia tribuisse: qu
in eorum finibus, sub ipso oppido, ex capi
6 morbo revaluisset. *Municipes* ergo sunt ci
Romani ex municipiis, legibus suis et suo iu
utentes, muneris tantum cum populo Roma
honorarii participes, a quo *munere capess*

Mox *sibi* adiunxi e cod. Torn. — *Aversum*] Gu
adversum.

§. 4. *Promiscae*] Edd. vett. *promixtae.* Ald. *p*
mistae. Nostrum hab. Guelf. — *Italicensibus*] It
ca urbs Hispaniae fuit. cf. Spartian. vit. Hadriani.
Mutari] Ita cum Guelf. Torn. et edd. vett. scrip
Long. pro vulg. inde a Steph. *mutare.*

§. 5. *Maximo opere*] Edd. ante Venet. 15
maximopere. Dein *uti* dant edd. ante Iunt. — *R*
ferenda] Reg. et Lugd. ut. *ferenda.* V. ad 4, 18, 1

§. 6. *Legibus* etc.] Edd. vett. *suo iure et leg*
suis uti. Vulgatum ordinem firmat Guelf. — *Ho*
rarii] Ut scil. honoris causa in civitatem Romana
acciperentur, et in legione tanquam cives Roma
militarent. v. Ois. Dein Guelf. *cōpescendo* (compes

tur, propter amplitudinem maiestatemque populi Romani, cuius istae coloniae quasi effigies parvae simulacraque esse quaedam videntur: et simul quia obscura obliterataque sunt municipiorum iura, quibus uti iam per innotitiam non queunt.

CAPUT XIV.

Quod M. Cato differre dixit *properare* et *festinare*, et quam incommode Verrius Flaccus ἔτυμον verbi, quod est *festinat*, interpretatus sit.

1 *Festinare* et *properare* idem significare
2 atque in eandem rem dici videntur. Sed M. Cato id differre existimat: eaque hoc modo divisa. Verba sunt ipsius ex oratione, quam *De suis virtutibus* habuit: *Aliud est prope*-

§. 9. *Parvae*] Sciopp. *pasuae.* Guelf. et edd. ante Iunt. *parva.* — *Uti*] Reg. om. *uti.* — *Innotitiam* Steph. cum edd. vett. inde a Iunt. *ignorantiam;* nostrum est in Reg. et edd. ante Iunt. *ignotitiam* hab. Mem. Chifl. Pet. et Lugd. min.; ut legitur quoque ap. Vitruv. 3. praef. *Falst.* v. Schneid. Gramm. la 1, 2. p. 489. et ita legi iam volebant Gifan. Obs L. L. Pareus Lex. crit. et Sciopp. quos laudavit G. Guelf. hab. *notitiam.*

Cap. XIV. *Properare* etc.] Hic vv. ordo est i codd. Gron. Guelf. edd. vett. et ap. Steph. p. 57 qui h. l. dedit: *fest. et prop.* Deinde vulg. legebatur *vim verbi;* Reg. om. *vim,* et tamen retinet verbi. Guelf. et edd. vett., omisso v. *vim.*, hab.: *verbu quod est.* Lugd. mai.: *verbi quod est festina* TOIMON *interp.*; unde I. G. excidisse putabat al quid Graecum, quod appareat fuisse Ἔτοιμον, scripserint pro ἔτυμον; hoc recepi, deleta v. *vi* Long., nescio unde, edidit: *verbi, quod est F.*, ἔτυμον (i. e. veram) *vocabuli originem int. sit.*

rare, *aliud festinare. Qui unum quid mature transigit, is properat: qui multa simul incipit, neque perficit, is festinat.* Verrius 3
Flaccus rationem dicere volens differentiae huius: *Festinat*, inquit, *a fando dicitur: quoniam isti ignaviores, qui nihil perficere possunt, plus verborum quam operae habent:* sed id nimis coactum atque absurdum videtur.
Neque tanti momenti esse potest prima in 4
utroque verbo litera, ut propter eam unam tam diversa verba *festinare* et *fari*, eadem videri debeant. Commodius autem propius- 5
que visum est, *festinare* esse quasi *fessum esse;* nam qui multis simul rebus properantis defessus est, is iam non properat, sed festinat.

§. 2. *Habuit*] Non. sub v. *festinare: scripsit.* Serv. ad Virg. G. 1, 261.: Cato properare dicit eos, qui prima quaeque ordine suo maturare transigunt, festinare autem illos, qui multa incipiunt, eaque adiciendo nec terminando praepediant. — *Simul inc.*] Reg. et Lugd. mai. *sibi inc.*

§. 3. *Dicere vol.*] Guelf. *vol. dicere*; mox: *eius* ... pro: *huius.* — *Ignaviores*] Lips. Elect. 2, 3.: *gnaviones*, a v. *ignavire.* Heumann. Poecil. T. 2. 327. coni. *gnaviores.* — *Operae*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *operis. Operis et factis* dixit Plaut. Capt. 2, 69.

§. 5. *Esse*] Edd. vett. et Guelf. om. v. *esse.* — ... etc.] Guelf. *is nam prop.*

CAPUT XV.

Quid Theophrastus mirum de perdicibus scriptum re-
liquerit, et quid Theopompus de leporibus.

1 Theophrastus, philosophorum peritissi-
mus, omnes in Paphlagonia perdices bina
corda habere dicit; Theopompus in Bisaltia
lepores bina iecora.

CAPUT XVI.

Agrippas a partus aegri et improsperi vitio ap-
pellatos; deque iis deabus, quae vocantur *Prosa* et
Postverta.

1 Quorum in nascendo non caput, sed pe-
des primi exstiterant, (qui partus difficillimus
aegerrimusque habetur;) *Agrippae* appellati
vocabulo ab aegritudine et pedibus conficto.
2 Esse autem pueros in utero Varro dicit capi-

Cap. XV. *Quid*] Ed. a. 1644.: *Quod* — *reliqui*
restituit nostrum I. G. De re cf. Athenaei 9,
Aelian. De Nat. An. 10, 35. 11, cap. ult. et 5,
Plin. H. N. 11, 36. 70. p. 291. Bip. Bochart. Hier.
3, 32. V. 2. p. 404 sq. ed. Rosenm.

§. 1. *Dicit*] Guelf. om. hoc v.

Cap. XVI. §. 1. *Exstiterant*] Triller. apud F
ster. malebat: *exierant;* coll. Graec. ἐξέρχεσθαι,
Hippocr. — *Aegerrimusque*] Scriver. *acerrimusq*
Guelf. *egerimus* sine *que.* — *Et* etc.] Salmas. ad
lin. malebat: *ab aegr. partus c.* cf. Plin. 7, 86.
15. V. quae opposuit I. G. Triller. *ex pedib.* N
sub v. Agrippae: Qui cum labore matris edunt
hoc est, per pedes contra naturam, non per cap
quasi ab aegro partu. Edd. vett.: *et pedibus.* C
fixos esse aut. etc. Guelf. *et pedibus confixos e*
aut. puer. non in ut.

ofimo nixos, sursum pedibus elatis; non ut
iominis natura est, sed ut arboris. Nam pe- 3
les cruraque arboris appellat ramos; caput,
tirpem atque caudicem: *Quando igitur*, in- 4
uit, *contra naturam forte conversi in pedes;
rachiis plerumque diductis retineri solent:
egriusque tunc mulieres enituntur. Huius
ericuli deprecandi gratia arae statutae sunt
omae duabus Carmentibus: quarum altera
ostverta cognominata est, Prosa altera: a
ecti perversique partus et potestate et no-
ine.*

CAPUT XVII.

Quae ratio vocabuli sit *agri Vaticani.*

Et agrum Vaticanum, et eiusdem agri 1
um praesidem, appellatum acceperamus a
iciniis, quae vi atque instinctu eius dei in

§. 2. *Capite*] Edd. ante Iunt. *a capite.* Scriver.
pite iusum nixos.

§. 4. *In*] Praeposit. Sciopp. notavit delendam. —
griusque] Guelf. *egregiusque.* — *Altera*] Guelf. om.
era, Steph. hab. *una*, contra libb. Deinceps Sciopp.
ouesta. Sequens *cognom.* pro *nomin.* dedi e Reg.
ox al. hab. *Prorsa.* v. Voss. Etymol. et Pigium in
ipto *Themis dea;* quem laudat I. G. *Prorsa* scri-
ndum esse censuit etiam Muret. Schol. in Terent.
2. p. 656. ed. Ruhnken. *Prorsam* etiam *oratio-
n* non *prosam* dicendam esse, quod essent in ea
es *recto* fere ordine, et, ut naturae ferret impe-
, collocatae; contraque *versum* dixisse, in quo
et orationis genus *versum* atque mutatum. cf.
id. Fast. 1, 631 sqq. V. Schneid. Gramm. lat. 1,
p. 471.

Cap. XVII. §. 1. *Deum*] Ed. Rom. *dominum.*
uelf. *dm.* — *Atque inst.*] Guelf. *ac instructu.*

2 eo agro fieri solita essent. Sed praeter hanc causam M. Varro in libris *Divinarum* aliam esse tradit istius nominis rationem: *Nam sic ut Aius*, inquit, *deus appellatus, araque ei statuta est, quae est infima Nova via, quod eo in loco divinitus vox edita erat: ita Vaticanus deus nominatus, penes quem essent vocis humanae initia; quoniam pueri, simul atque parti sunt, eam primam vocem edunt, quae prima in Vaticano syllaba est: idcirco que vagire dicitur, exprimente verbo sonum vocis recentis.*

CAPUT XVIII.

Lepida quaedam memoratu et cognitu de parte Geometriae, quae ὀπτικὴ appellatur, et item alia, quae κανονικὴ, et tertia itidem, quae dicitur μετρική.

1 Pars quaedam Geometriae Ὀπτικὴ appellatur, quae ad oculos pertinet: pars altera, quae ad auris, Κανονικὴ vocatur, qua musici, u

§. 2. *Aius*] Edd. ante Bonon. *Arius*. Guelf. *avus*. Nostrum restituit iam Beroald. Gruter. Thes. Crit. 1. p. 226. V. Liv. 5, 50. 52. Cic. de Div. 2, 3. Augustin. de Civ. D. 4, 8. 11. — *Eo in loco*] Ita edd. vett. pro *in eo loco*. — *Vaticanus*] Fuit qui mallet *Vagitanus*. Frustra. v. Falster. infr. 19, 7. — *Nominatus*] Guelf. *nominatur*. — *Sonum*] Reg. *sono*. An voluit *sonos*? *I. G.*

Cap. XVIII. *Cognitu*] Guelf. *cognitu digna*. — *Quae καν.*] Guelf. om. *quae*. Edd. vett. (Steph. in cap. ind.) hunc ordinem, propter orationis in ipso cap. progressum minus commodum exhibent: *quae μετρικὴ, et tert. itid. quae dic. κανονικὴ*.

§. 1. *Qua*] Ed. Bip., operarum credo vitio, h. *quia* pro *qua*.

undamento artis suae utuntur. Utraque ha- 2
um spatiis et intervallis linearum, et ratione
numerorum constat. *'Οπτικὴ* facit multa de- 3
miranda id genus, ut in speculo uno imagi-
nes unius rei plures appareant: item, ut spe-
culum in loco certo positum, nihil imaginet;
liorsum translatum, faciat imagines: item, si
ectus speculum spectes, imago fiat tua eius-
modi, ut caput deorsum videatur, pedes sur-
sum. Reddit etiam causas ea disciplina, cur
hae quoque visiones fallant; ut, quae in aqua
onspiciuntur, maiora ad oculos fiant; quae
rocul ab oculis sunt, minora. *Κανονικὴ* au- 4
tem longitudines et altitudines vocis emetitur.
ongior mensura vocis *ῥυθμὸς* dicitur, altior
λος. Est et alia species [*Κανονικῆς*], quae ap- 5
pellatur *μετρικὴ*: per quam syllabarum longa-
rum et brevium et mediocrium iunctura, et
modus congruens cum principiis Geometriae,
urium mensura examinatur. *Sed haec*, in- 6
quit M. Varro, *aut omnino non discimus:
ut prius desistimus, quam intelligamus, cur
discenda sint. Voluptas autem*, inquit, *vel
utilitas talium disciplinarum in postprincipiis
existit, cum perfectae absolutaeque sunt:
principiis vero ipsis, ineptae et insuaves
dentur.*

§. 3. *Certo*] Reg. *tcio*; Lugd. mai. *tertio*; quod
cepit Long. — *Nihil im.*] I. e. nullam reddat imagi-
nem. *Ois.* — *Rectus*] Cum Guelf. et edd. vett. Long.
edidit *rectius*; mihi vulgat. magis placet. Dein cum
edd. vett. et Guelf. dedi *eiusm.* pro *huiusmodi.* v. 2,
9. — *Ad*] Reg. *in.* cf. Senec. Qu. Nat. 1, 6.

§. 5. *Κανονικῆς*] Steph. *spec. geometriae*; edd.
vett. *κανονικῆς* hab.; cod. Torn. *κανονική*. Utrumque
om. Reg., probante I. G.

§. 6. *Haec*] Guelf. *hoc*; mox *dicimus.*

CAPUT XIX.

Sumta historia ex Herodoti libro primo super fidi cine Arione.

1 Celeri admodum et cohibili oratione, v cumque filo tereti et candido fabulam scrip
2 Herodotus super fidicine illo Arione. Vet inquit, et nobilis Ario cantator fidibus fu
3 Is loco et oppido Methymnaeus, terra atq
4 insula omni Lesbius fuit. Eum Arionem r Corinthi Periander amicum amatumque hab
5 artis gratia. Is inde a rege proficiscitur ter
6 inclitas Siciliam atque Italiam visere. Ubi venit, auresque omnium mentesque in utri que terrae urbibus demulsit, in quaestib istic et voluptatibus amoribusque homin

Cap. XIX, *Sumta* etc.] Guelf. *S. ex hist. Her.* *bro super fiditie Ar.* Edd. vett. *Sumpta ex hi* *Her. libro primo super f. Ar.*; unde numerum li (*primo*) adsumsi. Ex transpositione ista praeposit nis *ex* coniicere liceat vv. nonnulla fort. excidis ut fort. fuerit: *narratio sumta ex hist. Her.*, *lib* etc. Simile lemma cf. cap. 11.

§. 1. *Celeri*] Reg. *celari*; Lugd. mai. *cel* unde I. G. opinabatur Gellium aliquid dedisse de vatum ab *caelando*. Pro *cohibili* Christ. Crusius Probabill. Critt. p. 53. rescribendum censet *volub* quod et literas et sensum si spectas, non probare poteris. Nostrum Falst. interpretatur: *pressa.* *coïbili.* — *Herodotus*] 1, 23 sq. cf. Higin. Fab. 1 Serv. ad Virg. Ecl. 8, 55. et Solin. 12. quos laud Long. Add. Aelian. De Nat. An. 2, 16. 6, 15. 12,

§. 3. *Methymnaeus*] Guelf. *meticineus.* — *Om* Crusius l. l. pro *omni* malebat *homo.* Et hoc pro bile admodum mihi quidem videtur.

§. 6. *Auresque*] Edd. ante Iunt. *aures*, om partic. *que*.

it. Is tum postea, grandi pecunia et re 7
na multa copiosus, Corinthum instituit re-
e. Navem igitur et navitas, ut notiores 8
icitioresque sibi, Corinthios delegit. Sed 9
Corinthios homine accepto, navique in al-
n provecta, praedae pecuniaeque cupidos,
isse consilium de necando Arione. Tum 10
m ibi, pernicie intellecta, pecuniam cetera-
e sua, ut haberent, dedisse: vitam modo
i ut parcerent, oravisse. Navitas precum 11
harum commiseritum esse illactenus, ut
necem afferre per vim suis manibus tem-
rarent; sed imperavisse, ut iam statim co-
n desiliret praeceps in mare. Homo, in- 12
t, ibi territus, spe omni vitae perdita, id
um postea oravit, ut, prius quam mortem
eteret, induere permitterent sua sibi omnia
mementa, et fides capere, et canere carmen
s illius sui consolabile. Feros et immanes 13
itas prolubium tamen audiendi subit. Quod
erat, impetrat. Atque ibi mox de more 14
ctus, amictus, ornatus, stansque in summae
pis foro, carmen, quod *Orthium* dicitur,

§. 7. *Is tum p.*] Lugd. mai. *istinc p.*; Guelf.
an. et Linc. *iste p.* Fort. legend. *is tamen post.*
n pro *bona* Crus. coni. *bene.*

§. 8. *Navitas*] Edd. vett. semper *nautas.* Iunt.
Ald. bis (§. 13. 19.) hab. *navit.* Guelf. semper
it. — *Amicitioresque*] Ita Reg. Mem. Chifl.; vulg.
elf.) *amicioresq.* s. *amitior.* Appul. Apolog. p. 286.
Elmenh. virum -- amicitiorem.

§. 11. *Illactenus*] Edd. vett. *illatenus.* — *Prae-*
] Guelf. *et praeceps.*

§. 12. *Omnia*] Edd. vett. om. v. *omnia.*

§. 14. *Ibi*] Guelf. om. *ibi;* mox pro *cinct.* hab.
s. — *Foro*] Cf. de hoc vocab. Schneid. Gramm.
2, 1. p. 413 sq. — *Orthium*] Plutarch. in sept.

15 voce sublatissima cantavit. Ad postrema ca
tus cum fidibus ornatuque omni, sicut stab
canebatque, iecit sese procul in profundu
Navitae, haudquaquam dubitantes, quin per
set, cursum, quem facere coeperant, tenu
16 runt. Sed novum et mirum et pium facin
contigit. Delphinum repente inter undas
navisse, fluitantique sese homini subdidisse,
dorso super fluctus edito vectavisse; incolum
que eum corpore et ornatu Taenarum in te
17 ram Laconicam devexisse. Tum Arionem pr
sus ex eo loco Corinthum petivisse: talemq
Periandro regi, qualis delphino vectus fuer
inopinanti sese obtulisse: eique rem, sic
18 acciderat, narravisse. Regem isthaec par
credidisse: Arionem, quasi falleret, custod

Sap. Conv. Arionem adortum nomon Pythicon ca
cinere. v. Cael. Rhodigin. Antiqq. LL. 9, 8. *Carm
orth.* Falst. interpretatur *lugubre*; a Diana orth
cuius numen in Taurica regione humano sangu
placabatur. v. Schneid. Lexic. Graec. sub v. ὄρθιο

§. 15. *Iecit* etc.] Crus. l. l. coni. *iecit se p*
nus in prof. — *Quin*] Ed. Rom. *cum.* Guelf.
(quoniam).

§. 16. *Sed* etc.] I. G. in Addend. p. 903. ita
cum distinguit: *Sed* (*nov. et mir. et p. facinu
contigit Delph.* etc. — *Fluitantique* etc.] Edd. v
et Guelf. om. vv. *fluit.* -- *subdid.*

§. 17. *Inopinanti*] V. *inopin.* om. edd. vett.
Guelf.; hic cod. om. etiam vv. *eique* -- *narrav.*

§. 18. *Isthaec parum*] Lugd. mai. *istaegraru*
Reg. *iste grarum*; unde I. G. *ista haec iratum c*
Gellium videri ita narrare, quasi certe quidem
diderit, sed acriter succensuerit (rex), et quum
modus detegendi venisset illi in mentem, eum a
puisse. Guelf. hab. *istic parum.*

sisse: navitas inquisitos, ablegato Arione, 19
simulanter interrogasse, ecquid audissent
iis locis, unde venissent, super Arione? Eos 20
disse, hominem, cum inde irent, in terra
lia fuisse: eumque illic bene agitare, et
diis delectationibusque urbium florere; at-
e in gratia pecuniaque magna opulentum
tunatumque esse. Tum inter haec eorum 21
ba Arionem cum fidibus et indumentis,
n quibus se in salum eiaculaverat, exstitis-
navitas stupefactos convictosque ire infitias 22
a quisse. Eam fabulam dicere Lesbios et 23
rinthios: atque esse fabulae argumentum,
od simulacra duo aenea ad Taenarum vise-
ntur, delphinus vehens, et homo insidens.

§. 19. *Inquisitos*] Vulg. *requis.*; *inq.* Reg. et
d. mai. Mox Guelf. et Steph. *et quid aud.*

§. 20. *Eumque*] Pricaeus ad Evang. Luc. 1, 51.
ebat: *aevumque.* — *Opulentum*] Edd. vett. et
lf. om. v. *opulentum* et *que* post *fortun.*; hanc
en particulam (*que*) video servatam a Guelf. et
t.; quod etiam ferri possit, ita ut *opul.* tantum a
quodam docto additum s. ex margine illatum
ri possit.

§. 21. *Salum*] Guelf. *saltum.*

§. 23. *Simulacra*] Solin. c. 7. Pausan. 3. et Ae-
l. l. Sequens *ad* om. Guelf.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARU
COMMENTARIUS.

LIBER SEPTIMUS DECIMUS.

CAPUT I.

Quod Gallus Asinius et Largius Licinius sententiam M. Ciceronis reprehenderunt ex oratio quam dixit pro M. Coelio; et quid adversus ho nes stolidissimos pro eadem sententia vere dig que dici possit.

1 Ut quidam fuerunt monstra hominum, q de diis immortalibus impias falsasque opinio prodiderunt: ita nonnulli tam prodigiosi t que vecordes exstiterunt (in quibus sunt G lus Asinius et Largius Licinius, cuius l

LIB. XVII. Cap. I. *M. Cic.*] Guelf. Torn. et vett. praefigunt praenom. *M.* Addidi. Hab. e Steph. in ind. capp. — *Stolidissimos*] Guelf. *st sissimos.*

§. 1. *Quod*] Vulg. *qui;* Guelf. *que* omisso Reg. Lugd. ut. Pet. Linc. *quod,* tanquam Gelliu cusaret se in appellatione convitii et monstroru G. — *Largius*] Edd. ante Iunt. *Lartius,* ut

iam fertur infando titulo: *Ciceromastix*), scribere ausi sint, M. Ciceronem parum tegre atque improprie atque inconsiderate utum. Atque alia quidem, quae reprehen- 2
runt, neque dictu, neque auditu digna sunt.
d enim in hoc, in quo sibimetipsis praeter 3
era esse visi sunt verborum pensitatores tilissimi, cedo, quale id sit, consideremus.
Cicero pro M. Coelio ita scribit: *Nam* 4
d obiectum est de pudicitia, quodque omni- accusatorum non criminibus, sed vocibus ledictisque celebratum est, id nunquam tam rbe feret M. Coelius, ut eum poeniteat, deformem esse natum. Non existimant 5
bo proprio esse usum, quod ait *poeniteat;* ue id prope ineptum etiam esse dicunt.
n *poenitere*, inquiunt, tum dicere solemus, 6
, quae ipsi fecimus, aut quae de nostra ntate, nostroque consilio facta sunt; ea is post incipiunt displicere, sententiamque

n in lemmate eaedem cum Iunt.; correxit utro- loco Ald. Guelf. *Larcius* in lemm.; sed h. l. *gius.*

§. 2. *Neque dictu*] Guelf. om. vv. *neq. dictu.*

§. 3. *Sed* etc.] Ita Steph. cum Lugd. mai.; re- codd. *sed enim in hoc quo;* Reg. *sed enim in hoc quo*; ex eodem Lambec. *sed enim nilim quo;* unde I. G. *sed enim mihi in hoc, quo*; ut adsit verbo *cedo*; s. habeat gratiam pleonasmi. vett. *sed etenim* (Bad. *enim*) *in hoc quo.* Ald. *eten. hi in hoc quo.* Guelf. om. vv. *sed -- sunt.* tantum placent: *sed enim, in quo* etc.; in re- alind quid latere videtur. Deinceps *sibimet-* est ex edd. vett. pro *sibimetipsi.*

§. 4. *Scribit*] Reg. Lugd. mai. et Torn. *scribit scripsit* dederunt. cf. Cic. pro Coel. c. 3. — *Ob- m*] Reg. et Lugd. mai. *subiect.*, quod recepit

7 in iis nostram demutamus; neminem aut
recte ita loqui: *poenitere sese, quod nat*
sit, aut: *poenitere, quod mortalis sit*, a
quod ex offenso forte vulneratoque corp
dolorem sentiat: quando istiusmodi rer
nec consilium sit nostrum, nec arbitrium; s
ea ingratiis nostris vi ac necessitate natu
8 nobis accidant: sicut hercle, inquiunt, non v
luntarium fuit M. Coelio, quali forma na
retur, cuius eum dixit non poenitere: t
quam in ea causa res esset, ut rationem ca
9 ret poenitendi. Est haec quidem, quam
cunt, verbi huiusce sententia; et *poenite*
nisi in voluntariis rebus, non probe dicit
tametsi antiquiores verbo ipso alio quo
modo usitati sunt; et *paenitet* ab eo, q
est *paene*, et [a] *paenuria* dixerunt: sed
aliorsum pertinet, atque alio in loco dic
10 Nunc autem sub hac eadem significatione, q
vulgo nota est, non modo ineptum hoc
est, quod M. Cicero dixit; sed festivissi
11 adeo et facetissimum est. Nam cum a
sarii, et obtrectatores M. Coelii, quoniam
pulchro corpore, formam eius et facie

§. 7. *Forte*] Edd. ante Iunt. om. *forte*. — I
tiis etc.] Edd. vett. *ingratis in corporibus nostris*;
Gron. et Guelf. *ingratis* (Guelf. *in gratis*) vel *in*
in nostr.; *nostris* supervacaneum esse existimav
propter seq. *nobis*; ferri tamen posse; simile
ingratiis vocem latere sub vv. *in nostris*. A
invito? — *Necessitate*] Cf. Obss. Gron. 2, 2.

§. 8. *Sicut*] *Sicut* recepi e codd. omnibus
Guelf. Torn. et edd. vett.; *sic* dederat Steph.

§. 9. *A*] Cum Reg. et Lugd. min. Lon
a, quo omisso *penuria* pertinet ad v. *est*. —
net] Edd. vett. ante Ald. et Guelf. *penitet* s. *p*

§. 10. *Nota*] Reg. *nata*; recepit Long.

spiciones impudicitiae accerserent, illudens icero tam absurdam criminationem, quod rmam, quam natura fecerat, vitio darent, dem ipso errore, quem illudebat, sciens usus : et: *Non poenitet*, inquit, *M. Coelium n deformem esse natum*: ut vel hac ipsa , quod ita dicebat, opprobraret adversariis, per facetias ostentaret, facere eos deridicu- , quod perinde Coelio formam crimini da- t, quasi arbitrium eius fuisset, quali forma eretur.

CAPUT II.

ba quaedam ex Q. Claudii annalium primo, cursim in legendo notata.

Cum librum veteris scriptoris legebamus, 1 bamur postea memoriae vegetandae gratia isci animo ac recensere, quae in eo libro ta essent in utrasque existimationes, laut culpae, annotamentis digna: eratque sane quam utile exercitium ad concilian- nobis, ubi venisset usus, verborum sen- tiarumque elegantium recordationes. Velut 2 : verba ex Q. Claudii primo annali, quae minisse potui, notavi; quem librum legimus o proximo superiore. *Arma*, inquit, *ple-* 3 *e abiiciunt: atque inermi illatebrant sese.*

§. 11. *Quod ita*] Guelf. om. *quod*.

. II. §. 1. *Existimationes*] Edd. vett. *estim*, *timationes*. Nostrum firmat Guelf. — *Eratque*] f. *erat*, sine *que*.

§. 2. *Notavi*] Goldast. ad Petron. c. 6. ex v. c. it legend. esse: *mihi not.* v. I. G.

§. 3. *Abiiciunt*] Guelf. *abiciunt*. — *Inermi*] h. 1539. in marg. *inermes*. cf. Non. sub v. *in-* II.

Ibi *illatebrant* verbum poëticum visum e
4 sed non absurdum, neque asperum. — E
inquit, *dum fiunt, Latini, subnixo anim*
Subnixo: quasi sublimi et supra nixo, verbu
bene significans, et non fortuitum: demo
stratque animi fortitudinem fiduciamque; qu
niam, quibus innitimur, iis quasi erigim
5 attollimurque. — *Domus,* inquit, *suas que*
que ire iubet, et sua omnia frunisci. F
nisci rarius quidem fuit in aetate M. Tu
ac deinceps infra rarissimum: dubitatum
est ab imperitis antiquitatis, an Latinum
6 ret: non modo autem Latinum, sed iucund
amoeniusque etiam verbum est *fruniscor,* qu
fruor: et ut *fatiscor* a *fateor,* ita *frunis*
7 factum est a *fruor.* Q. Metellus Numidi
qui caste pureque lingua usus Latina vide
in epistola, quam exsul ad Domitios m
ita scripsit: *Illi vero omni iure, atque*
nestate interdicti: ego neque aqua neque i
8 *careo, et summa gloria fruniscor.* No
in Atellana, quae *Parcus* inscripta est,
verbo ita utitur:

ermi. Dein Guelf. et Linc. bis: *lateb.* cf. Non
vv. *inlat.*, et *frunisci.* Sequens *ibi* om. Steph.

§. 4. *Subnixo*] Guelf. om. v. *subnixo.* Cf.
sub v. *subnixum*, ubi plenius hoc fragmentum
stare videtur. — *Fortitudinem*] Ita edd. vet
Guelf. pro *altitudinem.*

§. 5. *Frunisci*] Edd. vett. et Guelf. om. v.
nisci. Eaedem edd. ante et in sqq. semper
fruisci, et *fruitus est.* Sequens *et* ante *ut* om. (
— *An* etc.] Guelf. *latin. an for.*

§. 6. *Verbum* etc.] Edd. vett. *verb. fruisc.*
est. Vulgatum firmat Guelf. Confer sqq. —
scor] Torn. *fatisco.*

§. 8. *Novius*] Edd. vett. *Nev.* s. *Naeviu*
Parcus] Ita cum Lugd. min. et Pet. Steph. et

Quod magno opere quaesiverunt, id fru-
nisci non queunt.
Qui non parsit apud se, frunitus est. —

Romani, inquit, *multis armis, et magno* 9
nmeatu, praedaque ingenti copiantur. Co-
ri verbum castrense est; nec facile id re-
ias apud civilium causarum oratores: ex
emque figura est, qua *lignantur*, et *pabu-*
tur, et *aquantur*. — *Sole*, inquit, *occaso*. 10
e occaso, non insuavi venustate est, si quis
em habeat non sordidam, nec proculcatam.
duodecim autem tabulis verbum hoc ita
ptum est: ANTE. MERIDIEM. CAUSAM.
NIICIUNT. QUOM. PERORANT. AMBO.

ad Non. sub v. *Fru.*; al. cum edd. vett. et Guelf.
tus; Reg. *Parens.* Nostrum firmat etiam Iunt.
Magno opere] Vulg. *magnopere;* nostrum dant
ff. Reg. Lugd. min. Linc. et Mercer. cf. 16, 13,
oth. Scen. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 51. Dein-
Non. *quaesierunt*, et *fruisci.* — *Parsit*] Torn.
sit. cf. Ruddimann. I. p 228. not. 45. et de v.
iiscor p. 262 sq. not. 23. II. p. 196. not. 60.

§. 9. *Copiantur*] V. Non. sub v. *copiantur.* V.
ari om. Guelf. et edd. vett. — *Id*] Guelf. om.
– *Ex eademque*] Edd. vett. *exque eadem.* Vul-
firmat Guelf. cf. 13, 19, 14.

§. 10. *CONIICIUNT*] Reg. Mem. Chif. Lugd.
et. Linc. exhibent: *coniiciut, coniciunt,* (ut ex-
in Iunt.), *conitiunt, comciunt.* Guelf. *conitiunt.*
ante Iunt. *coniicito*, probante Turn. Adv. 13, 27.;
conscito, sequentibus Gryph. et Hier. de Marn.;
p. adscripsit: *conicintur.* leg. *conicito. Afran.*
Nonium in Coniic.. Steph. edidit: *coniciunto*,
sis vv. *quom per. ambo praes.*, quae in marg.
tuit Sciopp. (exstant etiam in Torn. et Guelf.).
iam conscito Ois. interpretatur: *caus. cognoscito*,
Praetor, s. iudex. Hinc fuerunt, qui legerent:
iscito. cf. Auct. ad Heeren. 2., ubi eadem lex ex

PRAESENTES. POST. MERIDIEM. PRA SENTI. LITEM. ADDICITO. SI. AMBO. PRA SENTES. SOL. OCCASUS. SUPREMA. TE

11 PESTAS. ESTO. — *Nos*, inquit, *in medi relinquemus*. Vulgus *in medio* dicit. N vitium [esse] isthuc putant: et, si dica *medium ponere*, id quoque esse soloecism putant; sed probabilius significantiusque dici videbitur, si quis ea verba non incu introspiciat. Graece quoque *θεῖναι εἰς μ*

12 vitium id non est. — *Postquam nuntia est*, inquit, *ut pugnatum esset in Gallos civitas graviter tulit*. *In Gallos* mun subtiliusque est, quam *cum Gallis*, aut *co Gallos*. Nam pinguiora haec, obsoletiora

XII. tabb. legitur plenior. Raevard. volebat: *gna* Ex codd. restituendum esse putavi: *coniiciunt*. A Cum ad ius ventum esset, antequam causa ag litigatores quasi per indicem rem exponebant, dicebatur: *causae coniectio*, quasi causae in coactio. — *SI*. etc.] Cum Long., secutus Torn. et vett., restitui vv. *si ambo praesentes*. Vv. *post sentes* om. Guelf. — *SUPREMA*] V. Ois. Cen de D. N. c. 24.

§. 11. *In*] Cf. 6, 14, 9. — *Esse*] V. *esse* Guelf. et edd. vett. Deinceps Guelf. hab. *puta* *Quoque*] Hoc v. accessit ex edd. vett. Steph. et G Deinceps *soloecismum* cum Long. scripsi pro *s cum* (Steph. *soloecom*), auctoritate nisus codd. Pet. et Lugd. mai. Edd. vett. exhibent: *σόλοι* e. *soloecismi vitium*. Guelf. *soloe computant*. Pr quenti *sed* Long. dedit *et*, ut est in omnibus dixi libb. (Reg. Pet. Lugd. mai. Guelf. edd. v Edd. vett. hab. *Et tamen*. Fort. legend. *At*.

§. 12. *Obsoletioraque*] Reg. Torn. Sciopp. que codd. cum edd. vett. *obsolet*. dederunt pro (Gr *absolutior*. Lugd. min. *obsolutior*. De re cf. R mann. II. p. 149. not. 12.

nt. — *Simul*, inquit, *forma*, *factis*, *elo-* 13
ntia, *dignitate*, *acrimonia*, *confidentia*
iter praecellebat: ut facile intelligeretur
gnum viaticum ex se, atque in se ad rem-
licam evertendam habere. Magnum via-
m pro magna facultate et paratu magno
e positum est; videturque Graecos secutus,
ἐφόδιον a sumtu viae ad aliarum quoque
m apparatus traducunt; ac saepe *ἐφοδίασον*
eo dicunt, quod est *institue* et *instrue*. —
n M., inquit, *Manlius*, *quem Capitolium* 14
asse a Gallis supra ostendi, *cuiusque*
am cum M. Furio dictatore apud Gallos
prime fortem atque exsuperabilem respu-
sensit, *is et genere*, *et vi*, *et virtute*
a nemini concedebat. *Apprime* crebrius

13. *Factis*] Guelf. om. *factis*. — *Praecelle-* Reg. *praecoleb.*; Lugd. mai. *praecolleb.*, unde fuerit emendare *praepolleb.*, quod v. minus m a librariis obliteratum videtur. — *Ex se*, Vv. *ex se atque in se -- habere* ex Busl. resti- arr. (Antiq. 2, 15.) firmante Lugd. mai. Om. Guelf., et mox vv. *magn. viat.* V. Steph. Spe- Emendd. p. 163. — *A sumtu viae*] Edd. vett. *um viae*, quae lectio interpretationem ipsius voci Graecae adiunctam innuere videtur. Guelf. hab. *sumptu v.* — Ἐφοδίασαν] Steph. edidit ζον, sed *ἐφοδίασον*, s. *ἐφοδιάζου* malebat. (v. l. p. 164.) Sciopp. et Iunt. *ἐφόδισον*; quod etiam adscripsit supposita litera P. Long. d. vett. *ἐφόδιον*.

14. *Quem*] Reg. et Lugd. mai. om. *quem*; G. *Manlius* (Guelf. *Mallius*) *Capitol. serv.* p. *sensit is* etc. Quid si legamus: *Nam M.*, *Manlium Cap.* etc.; ita ut *cuiusque* referatur uens *is*? Vv. *is et g.--concedebat* om. Steph.; in Guelf. Torn. et edd. vett. De re cf. Lach- de Liv. Fontt. Comment. I. p. 62. — *Cum*] om. *cum*; mox hab. *sentit*. —

est: *cumprime* rarius, traductumque ex
est, quod *cumprimis* dicebant pro eo, q
15 est *in primis*. — *Nihil sibi*, inquit, *divi*
opus esse. Nos *divitiis* dicimus; sed vit
hoc orationis nullum est, ac ne id quid
est, quod figura dici solet; recta enim
haec oratio est: et veteres complusculi ita
xere; nec ratio dici potest, cur rectius si
vitiis opus esse, quam *divitias*: nisi [si]
grammaticorum nova instituta, ut τεμένων
16 observant. — *Nam haec*, inquit, *ma*
versatur deorum iniquitas, quod deter
sunt incolumiores: neque optimum quen
inter nos sinunt diurnare. Inusitate
diurnare pro *diu vivere*; sed ex ea figura
17 est, qua dicimus *perennare*. — *Cum iis*
quit, *consermonabatur*. *Sermonari* rus
videtur, sed rectius; *sermocinari* crebriu
18 sed corruptius. — *Sese*, inquit, *ne id*
que, quod tum suaderet, facturum esse.
id quoque, dixit, pro *ne id quidem*;

Rarius] Guelf. *purius*. — *Pro eo*] Edd. ante
pro quo est; Iunt. Ald. *pro quod est*; Gue
quod est.

§. 15. *Nihil* etc.] Guelf. *Nihil inquit fili*
mox *et* pro *sed*. — *Ista haec*] Edd. vett. *ist*
istaec. 11, 15, 6. — *Veteres*] Cf. Ruddimann.
68. not. 65. Guelf. *ut vet*. Pro vulg. *compluscu*
vett. praeter Iunt. et Guelf. hab. *compluscul*.
11, 6. 18, 2, 2. Dein edd. vett. et Guelf. de
dixere pro *dixerunt*. — *Si*] Steph. addidit *si*
tra codd. Gron. Guelf. et edd. vett. Dein
θεμενῶν.

§. 16. *Quenquam*] Non. sub v. *Diurnar*
quenque. — *Diurnare*] Guelf. om. hoc v. —
ratione] Ita Steph. cum Busl. (Carr. Antiq.
Reg. et Lugd. ut pro *figura*. cf. Marcil. ad
Vespas. 5.

ens nunc in loquendo, sed in libris vete-
n creberrimum. — *Tanta*, inquit, *san-* 19
tudo fani est, ut nunquam quisquam vio-
e sit ausus. *Sanctitas* quoque et *sancti-*
nia non minus Latine dicuntur; sed nescio
d maioris dignitatis est verbum *sanctitudo*,
ti M. Cato in L. Veturium *duritudinem*, 20
n *duriciem* dicere gravius putavit. *Qui*
s, inquit, *impudentiam norat et duritu-*
em. — *Cum tantus*, inquit, *arrabo penes* 21
nites populi Romani esset. *Arrabonem*
t sexcentos obsides: et id maluit, quam
ius dicere, quoniam vis huius vocabuli
a sententia gravior acriorque est; sed nunc
bo in sordidis verbis haberi coeptus: ac
to rectius videtur *arra*; quanquam *arra*
ue veteres saepe dixerint, et compluriens

18. *Creberrimum*] Steph. *celeberr*.
19. *Quisquam*] Guelf. *quis*.
20. *Duriciem*] Guelf. et edd. vett. *duriciem*; recepit Long. pro *duriciam*. Deinceps Guelf. *put. dic.*; *putavit* hab. Guelf. Torn., et edd. pro vulg. *putabat*.
21. *Arrabonem*] Cf. Plaut. Mil. Glor. 4, 1, — *Rectius*] Guelf. om. v. *rect.* Steph. *sordidius*. em vv. vulgatum: *videtur rect.* inverti cum vett. Mox eaedem hab. *arram quoq.* Dein *di-* edidit Steph. cum edd. vett. et confirmant quos statim nominabo; quare nescio cur editt. *dixerunt* scripserint; quod tamen video e in Guelf. Nostrum restitui, ut deinceps e restitui lectionem, quam dedit Steph ac- tibus Guelf. Reg. Mem. Lugd. ut. Linc. Torn. iifl., nisi quod hic liber hab. *compl. inquit La-* et Torn. *minus* pro *mimus*. Guelf. *et hic mu-* Vulg. (Lambec. auctore) legebatur: *Et com-* s, inquit, *in laboribus miserrimas vitas exeg.*: *c nimiis in otiis cons. est*. Edd. vett. *Et com-*

22 Laberius. — *Miserrimas*, inquit, *vias e*
23 *gerunt*: et: *Hic mimus in otiis*, inquit, *c*
sumtus est. Elegantia utrubique ex multi
24 dine numeri quaesita est. — *Cominius*,
quit, *qua adscenderat, descendit, atque ve*
Gallis dedit. Verba Cominium dedisse G
lis dicit, qui nihil quidquam cuiquam dix
neque enim eum Galli, qui Capitolium o
debant, adscendentem aut descendentem v
rant. Sed *verba dedit* haud secus posuit, q
25 si tu dicas: *latuit atque obrepsit.* — *C*
valles, inquit, *et arboreta magna erant.*

pluriens (s. *compluries*), inq., *in* (vv. *inq. in*
Iunt.) *lab. mis. vit. exeg.*: *et hic motus in ot.*,
quit, *cons.* (omisso v. *est*). (Iunt. *Et hic nimii*
ot., inq. *consumptus est.*) Sciopp. annotat: *com*
riens inq. in lab. mis. vit. exeg. et hic minus in
G.: Quum dicit *utrobique*, hinc colligere licet,
duo loca, seorsum a Claudio posita, quae cit
non connexa, quasi unus sit locus, in quo vv.
continenter se sequantur; quod etiam videtur
mari ex mutatione numeri. Neque ego interv
Laberii laudare et servare volo, quod nomen
oleas prorsus est. Quapropter censeo sic ex Cl
posuisse Gellium: Et, *Compluriens*, inq., *in tab*
mis. vit. exeg. Et, *Hic nimiis in ot.*, inq.,
est. Hactenus I. G. *Laberii* mentio nescio q
tantopere offendat. Numerus multitudinis utru
est in *vitas* et *otiis*. Long. edidit: *Et compl*
inquit, *in lab. mis. vit. exeg.* Et *hic nimis*, in
cons. est.

§. 23. *Ex* etc.] Edd. ante Iunt. *ex multi*
nis numero.

§. 24. *Adscenderat*] Long. hic et postea
adscend. edd. vett. et Guelf. secutus. Vulg. *a*
V. tamen 10, 15, 29. — *Dicit*] Cod. Torn.
Guelf. *dicas.* Mox *enim* accessit ex edd. vett.,
iisdem vv. *aut desc.*

§. 25. *Magna* etc.] Vv. *magn. er. arbor.*
Guelf.

eta ignobilius verbum est, *arbusta* celetius. — *Putabant*, inquit, *eos, qui foris* 26
ue qui in arce erant, inter se commutanes et consilia facere. Commutationes, id
collationes communicationesque, non usidixit; sed non hercle inscite, nec ineleter. Haec ego [non] pauca interim super 27
libro, quorum memoria post lectionem supperat, mihi notavi.

CAPUT III.

erba M. Varronis ex libro quinto et vicesimo manarum, quibus contra opinionem vulgariam interpretatus est Homeri versum.

In sermonibus forte, quos de temporibus 1
m, ad usus hominum repertarum, agitas, adolescens quispiam non indoctus, *spar-*

§. 26. *Qui*] Guelf. om. *qui*. — *Collationes*] Reg. *lationes*, i. e. consultationes. *I. G.* Deinde *non* est e Guelf. Pet. Lugd. min. Linc. et Steph.; t ita exstat in cod. etiam Reg. aut *non inusi*- neque enim praerupte dixerim. Ita I. G. Vulg. *tate*, ut est in edd. vett.

§. 27. *Non*] Hanc negandi particulam ante *pau*- norant edd. vett. Guelf. et Torn. Hinc uncis i. Eiici etiam poterat. In fine vulg. distintur: *suppetierat mihi, notavi*; correxerant iam ix. et Sciopp. Nullam distinctionem video in . Iunt. aliis. Praeterea edd. vett. vv. capitis usque ad *agitabamus* huic capiti adiunxerant; iam est in Guelf.; correxit cum Lips. Ant. LL. . Steph.

p. III. *Ex libro*] Guelf. om. vv. *ex libro*; et *V. et XX.*

§. 1. *Rerum*] Guelf. *forte rerum*; mox Steph. iam. — *Sparti*] V. Salmas. ad Solin. p. 261 sqq.

ti quoque usum in terra Graecia diu incogni-
tum fuisse dixit: multisque post Ilium captu
2 tempestatibus ex terra Hispania advectum. R
serunt hoc ad illudendum ex iis, qui ibi e
erant, unus atque alter, male homines li
rati; quod genus Graeci *ἀγοραίους* appellan
atque eum, qui id dixerat, librum legisse H
meri aiebant, cui versus hic forte deesset:

Καὶ δὴ δοῦρα σέσηπε νεῶν, καὶ σπάρτα λέλυν

3 Tum ille prorsum irritatus: Non, inquit, i
libro versus ipse, vobis plane magister def
si creditis in eo versu *σπάρτα* id significa
4 quod nos *spartum* dicimus. Maiorem [en
vero] illi risum subiiciunt: neque id dest
runt, nisi liber ab eo prolatus esset M. V
ronis vicesimus quintus *Humanarum*, in
de isto Homeri verbo a Varrone ita scrip
est: *Ego σπάρτα apud Homerum non*

Ois. Scheller. sub v. Spartum. *σπάρτα* in Ho
versu explicant *vincula navis.*

§. 2. *Graeci ἀγορ.*] Edd. vett. et Guelf. h
ordinem dederunt pro: *ἀγορ. Graeci.* Mox Guelf
xerat id. — *Homeri*] Il. 2, 135.

§. 3. *Prorsum*] Ita edd. vett. Steph. et G
pro *prorsus.* V. ad Gell. Praefat. 9. — *Meo l*
Edd. vett. Steph. et Guelf. *in eo libro*, quod c
xit V. D. ap. Torn. Ferri tamen posse *in eo l*
diderim. — *Versus* etc.] Ita Reg.; vulg. *versus*
v., Lugd. mai. *vers. se nobis; sed* intelligend
Guelf. *sed nobis.* Maluerim tamen vers. *iste s*
— *Σπάρτα*] Graece hic et infra in vv. Varr.
ptam fuisse vocem innuit Reg., ubi *Gr.* le
omisso v. Vulg. (Guelf.) *sparta.*

§. 4. *Enimvero*] Particulam *enimv.* in te
intuli, quum vulg. omitteretur; uncis tamen s
xi, quippe quam om. ex vett. edd. Iunt., unde i
cta videri possit. Guelf. hab. tantum *enim*;
subic. — *Verbo*] Edd. vett. *versu.* —

artum significare puto, quam σπάρτους, i dicuntur in agro Thebano nati. In Grae- sparti copia modo coepit esse ex Hispa- i. Neque ea ipsa facultate usi Liburni; l hi plerasque naves loris suebant: Graeci gis cannabo et stuppa ceterisque sativis us, a quibus σπάρτα appellabant. Quod 5
a ita Varro dicat, dubito hercle, an poste- r syllaba in eo verbo, quod apud Home- n est, acuenda sit; nisi quia voces huius- modi, cum ex communi significatione in rei tae proprietatem concedunt, diversitate ac- tuum separantur.

CAPUT IV.

d Menander poëta Philemoni poëtae dixerit, a saepe indigne in certaminibus comoediarum su- tus est: et quod saepissime Euripides in tragoe- dia ab ignobilibus poëtis victus est.

Menander a Philemone, nequaquam pari 1
ptore, in certaminibus comoediarum ambitu iaque et factionibus saepenumero vince- ur. Eum cum forte habuisset obviam: 2
eso, inquit, Philemon, bona venia, dic

ρτους] De quibus erudita exstat epistola Iohnsii dio edita. *I. G.* — *Hi*] Edd. vett. ante Iunt. *ii;* ceps Scalig. cum Ant. Gryph. et H. de Marn.: *umque;* invitis codd. — *Stuppa*] Steph. *stupa.* v. eck. ad Phrynich. p. 261. Schneid. Gramm. lat. 2. p. 427.

§. 5. *Huiuscemodi*] Ita edd. vett. et Guelf. Vulg. *usmodi.*

Cap. IV. §. 2. *Philemon*] Edd. vett. et Guelf. *ilemon* pro *Philemo.* v. ad 11, 18, 5.

3 mihi; cum me vincis, non erubescis? Euri
dem quoque M. Varro ait, cum quinque
septuaginta tragoedias scripserit, in quin
solis vicisse, cum eum [saepe] vincerent aliq
4 poëtae ignavissimi. Menandrum autem
centum octo, partim centum novem comoe
5 reliquisse ferunt. Sed Apollodori, scrip
celebratissimi, hos de Menandro versus le
mus in libro, qui *Chronica* inscriptus est:

Κηφισιεὺς ὢν ἐκ Διοπείθους πατρὸς,
Πρὸς τοῖσιν ἑκατὸν πέντε γράψας δράματα
Ἐξέλιπε, πεντήκοντα καὶ δυοῖν ἐτῶν.

6 Ex istis tamen centum et quinque omni
solis eum octo vicisse, idem Apollodorus eod
in libro scripsit.

§. 3. *Quinque*] Casaub. ex aliis scriptor quindecim. Sed v. Suid. Guelf. *in V. Scolis.* *saepe* om. edd. vett. et Guelf. Et abesse posse do. — *Aliquot*] Steph. contra libb. *aliqui*.

§. 4. *Alii*] *Alii* om. Thuan. — *Octo*] Edd. et Long. *cent. et octo;* et *cent. et nov.* Iunt. *et*; h. l. etiam Guelf. v. §. 6.

§. 5. *Qui* etc.] Linc. *Chron. qui inscribitur* Ἐκ etc.] Casaub. ap. Torn. et ed. a. 1644. ἔκ τε I. G. ἐὼν ἐκ Δ.; s. secundam syllabam v. Διοπ. ducendam esse. Heyn. ad Apollod. 1. p. 417. dit Διοπείθεος. Valcken. Diatr. de Eurip. fragm 10. C. (p. 13. ed. Lips.) ἔκ γε Δ. π. Meineke P fat. ad Menandri Reliquias p. XXIV. malit: Δ τοῦ πατρός. Dein edd. vett. et Steph. pro τ hab. τοῖς. Tum olim (etiam ap. Steph.) ita l batur: Πρ. τοῖς ἐκ. π. γρ. δράματ' ἐξ (s. ἐξ. I ἐξ = ἔλιπε, ita ut ἐξ versum finiat.) Ἐλ.; correxit saub. cum Salmas. — Δυοῖν] Valcken. l. l. ex Franeq. dedit δυεῖν.

§. 6. *Et* etc.] Guelf. *et omnib. quinq.*

CAPUT V.

Nequaquam esse verum, quod minutis quibus- rhetoricae artificibus videatur, M. Ciceronem in , quem *De Amicitia* scripsit, vitioso argumento , ἀμφισβητούμενον ἀντὶ ὁμολογουμένου posuis- se: totumque id consideratius tractatum ex- ploratumque.

M. Cicero in dialogo, cui titulus est *Lae-* 1
, vel *De Amicitia*, docere volens, amici- non spe exspectationeque utilitatis, neque mercedisque causa colendam, sed, quo per sese plena virtutis honestatisque sit, tendam diligendamque esse, etiamsi nihil nihilque emolumenti ex ea percipi queat: ententia, atque his verbis usus est; eaque facit C. Laelium, sapientem virum, qui fricani fuerat amicissimus: *Quid enim* 2
canus indigens mei? ne ego quidem illius. ego admiratione quadam virtutis eius, vicissim opinione fortasse nonnulla, quam meis moribus habebat, me dilexit; auxit

. V. Ἀμφισβητούμενον] Guelf. om. Graeca et *uisse.*

1. *M.*] Praenom. om. edd. vett. De re v. ri Exercitationem ad h. l. Lips. 1655. — *Vir- etc.*] Guelf. *virtutisque sic sed ex ea partici-* , reliquis omissis. — *Expetendam*] Linc. (quod etiam Guelf.) *sed expet.*, quod, sublata distin- inter *sed quo*, haud improbare videtur I. G. *rcipi*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *participari.* — s] Reg. *versibus;* sed statim *eaque;* Guelf. *ue.*

2. *Ne*] Steph. *nec.* Sciopp. adscripsit: *Mini- rcle. At nec ego.* Apud Cic. de Amic. c. 9, t: *Minime hercle: ac ne ego q.* —

benevolentiam consuetudo. Sed quanquam [cut off] *litates multae et magnae consecutae su*[cut off] *non sunt tamen ab earum spe causae dilig*[cut off] *di profectae. Ut enim benefici liberales* [cut off] *sumus, non ut exigamus gratiam: (ne*[cut off] *enim beneficium faeneramur, sed natura p*[cut off] *pensi ad liberalitatem sumus:) sic amicit*[cut off] *non spe mercedis adducti, sed quod om*[cut off] *eius fructus in ipso amore inest, expetend*[cut off]
3 *putamus.* Hoc cum legeretur in coetu [cut off] hominum doctorum, rhetoricus quidam [cut off] phista, utriusque linguae callens, haud [cut off] ignobilis, ex istis acutulis et minutis doc[cut off] bus, qui Τεχνικοὶ appellantur, atque in di[cut off] rendo tamen non impiger, usum esse e[cut off] mabat argumento M. Tullium non probo, [cut off] que apodictico, sed eiusdem quaestionis, c[cut off] esset ea ipsa res, de qua quaereretur; ve[cut off] que id vitium Graecis appellabat, quod [cut off]
4 pisset ἀμφισβητούμενον ἀντὶ ὁμολογουμένου. [cut off] *beneficos*, inquit, et *liberales* sumsit ad [cut off] firmandum id, quod de amicitia dicebat: [cut off]

Expetendam] Guelf. *expectandam*.

§. 3. *Acutulis*] Vulg. inde ab Ald. *argu*[cut off] quod cum codd. mutavit Steph. comprobantibus [cut off] vett. ante Ald. et Guelf. Deinceps Bad. *minut*[cut off] Reg. *minoris*, adscripta in fine syllaba *bu*. Lugd. [cut off] etiam hab. *minoris*; *minutis* ex inscriptione h[cut off] sutum esse ratus I. G. coni. *spinosis*, ut tres [cut off] obscuriuscule scriptae coierint in literam *m* (min[cut off] Mox Guelf. *qui appell. G.* De *technicis* v. Wo[cut off] Polymath. c. 8. Voss. Instit. Oratt. 3, 4. quos l[cut off] vit I. G. Add. Cuper. Obss. 1, 11. p. 83 sq. [cut off] 1670. — *Disserendo* etc.] Guelf. *deserendo tam* [cut off] *piger*, om. *non*. — *Apodictico*] Edd. vett. ἀποδει[cut off] κτῷ (*i. e. demonstrativo*); Guelf. *appodictico*; [cut off] *cuiusque*; tum *appellat*.

um illud et soleat quaeri, et debeat, quis-s liberaliter et benigne facit, qua mente ive consilio benignus liberalisque sit? Utrum, s mutuam gratiam speret, et eum, in quem ignus sit, ad parem curam sui provocet, id facere plerique omnes videntur? An, a natura sit benevolus, benignitasque eum sese ipsa et liberalitas delectet sine ulla piendae gratiae procuratione? Quod est ium ferme rarissimum. Argumenta autem 5
ebat aut probabilia esse debere, aut per-ua et minime controversa; idque apodixin ari dicebat, cum ea, quae dubia aut ob-a sunt, per ea, quae ambigua non sunt, rantur. Atque, ut ostenderet beneficos 6
alesque, ad id, quod de amicitia quaere-r, quasi argumentum exemplumve sumi oportere. Eodem, inquit, simulacro, et m rationis imagine, amicitia invicem pro mento sumi potest; si quis affirmet, ho-es beneficos liberalesque esse debere, non aliqua compendii, sed amore et studio estatis. Poterit enim consimiliter ita di- 7
. Namque, ut amicitiam non spe utilitatis lectimur; sic benefici liberalesque non ae recuperandae studio esse debemus. Pot- 8

§. 4. *Quisquis*] Guelf. *quisque*. — *Curam* etc.] . *gratiam prov.*, ex typorum errore, iudice I. Nostrum hab. certe edd. vett. Torn. et Guelf. — *nat.*] Edd. ante Iunt. *quia a nat.*
§. 5. *Apodixin*] Edd. vett. *ἀπόδειξιν* (*i. e. ex-ionem et demonstrationem*). Guelf. *apodixim.* cf. til. Inst. 5, 10, 7. — *Non*] Ed. Rom. om. *non.*
§. 6. *Et eadem*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *eademque.* — *Affirmet*] Edd. ante Iunt. et f. *affirmat.*
§. 7. *Recuperandae*] Iunt. Ald. *recipiend.*

erit sane, inquit, ita dicere: sed neque am
citia liberalitati, neque liberalitas amiciti
praebere argumentum potest, cum de utroq
9 pariter quaeratur. Haec ille rhetoricus artif
dicere quibusdam videbatur perite et scient
sed videlicet eum vocabula rerum vera ign
10 ravisse. Nam beneficum et liberalem Cice
appellat, ita ut philosophi appellandum e
censent, non eum qui, ut ipse ait, benefi
faeneratur; sed qui benigne facit, nulla tac
11 ratione ad utilitates suas redundante. N
ergo obscuro, neque ambiguo argumento u
est, sed certo atque perspicuo. Siquidem, q
vere beneficus liberalisque est, qua mente l
12 ne aut liberaliter faciat, non quaeriter. Al
enim longe nominibus appellandus est, si, cu
talia facit, sui potius quam alterius iuvan
13 causa facit. Processisset autem argutatori l
fortassean reprehensio, si Cicero ita dixiss
Ut enim benefice liberaliterque facimus, n

§. 8. *Utroque*] Reg. *utraque*; quod recepit Lo

§. 9. *Videlicet*] Gryph. cum Ascens. 1519. *dere licet*; nostrum dederunt codd. omnes et vett. atque Steph. V. ad 7, 22, 1. de infinit. *scilicet*.

§. 10. *Tacita*] Reg. *citata*; unde Salm. *incit di*, vel *incitatus*.

§. 11. *Neque ambiguo*] Guelf. *ambiguoque*; *venit* pro *vere*.

§. 12. *Cum* etc.] Edd. vett. praeter Iunt. *et tal. facit*. *Facit* pro *faciat* video etiam ex in Iunt. Steph. et Guelf. Restitui cum Long. vulg. *faciat*, quod primum conspicio in ed. a. 16 Deinceps Guelf. *pot. sui*.

§. 13. *Fortassean*] Inde ab Ald. *fortasse* tum legebatur; *an* accessit e Guelf. Reg. Mem. C Pet. Lugd. ut. Torn. Sciopp. et edd. vett. ante — *Si*] Guelf. *sed*, et mox *videtur* pro *videretur*

t exigamus gratiam; videretur enim bene-
se facere, etiam in non beneficum cadere
esse, si id per aliquam circumstantiam fieret,
n per ipsam perpetuae benignitatis con-
ntiam. Sed cum beneficos liberalesque di- 14
rit, neque aliusmodi isti sunt, quam cuius
e eos supra diximus, illotis, quod aiunt,
ibus, et verbis reprehendit doctissimi viri
tionem.

CAPUT VI.

lsum esse, quod Verrius Flaccus in librorum se-
do, quos *De obscuris M. Catonis* composuit, de *servo receptitio* scriptum reliquit.

M. Cato Voconiam legem suadens verbis 1
e usus est: *Principio vobis mulier ma-
m dotem attulit; tum magnam pecuniam
pit, quam in viri potestatem non com-*

et] Hoc v. post *constant.* positum hab. Guelf.

§. 14. *Illotis* etc.] Ita Long. cum edd. vett. et
f., in quo est: *illotis autem pedib.* Vulg. *inlu-
v.* 1, 9, 8. — *Viri*] *Viri* est e Reg. Lugd. mai.
Torn. pro vulg. (Guelf.) *hominis*. cf. Wyttenb.
Crit. P. 12. p. 62 sq.

Cap. VI. *Lib. secundo*] Hoc ordine haec ante
b. legebantur, qui invertit: *secundo lib.* Guelf.
Pet. Lugd. ut. *libro secundo.* Reg. deinceps
pro *quos;* et *servo recepto.* cf. Non. sub v.
recept.

§. 1. *Voconiam*] Cf. 20, 1, 23. Cic. de Fin. 2,
Plin. Paneg. c. 42. — *Vobis*] Edd. vett. *nobis;*
xit Steph., confirmantibus codd. etiam Guelf.
er. Verisimil. 2, 7. retinet *nobis*, *tum* omittit et
tate legit. Mox Reg. *committat.* — *Attulit*]
praesenti *attollit*, *adfert* positum dicit Sosipater
mmat. 3. probante Fruter. l. l. —

mittit; eam pecuniam viro mutuam da postea, ubi irata facta est, servum recep cium sectari atque flagitare virum iub

2 Quaerebatur, *servus recepticius* quid ess Libri statim quaesiti allatique sunt Verrii Fl ci *De Obscuris Catonis*. In libro secun scriptum inventum est, *recepticium serv* dici nequam et nulli pretii, qui, cum ven esset datus, redhibitus ob aliquod vitium, r

3 ceptusque sit. Propterea, inquit, servus e modi sectari maritum et flagitare pecun iubebatur, ut eo ipso dolor maior et co melia gravior viro fieret, quod eum se nihili petendae pecuniae causa compell

4 Cum pace autem, cumque venia istorum, qui sunt, qui Verrii Flacci auctoritate capi

5 tur, dictum hoc sit. *Recepticius* enim ser in ea re, quam dicit Cato, aliud omnino quam Verrius scripsit. Atque id cuivis fa

6 intellectu est. Res enim procul dubio sic Quando mulier dotem marito dabat, tum q ex suis bonis retinebat, neque ad virum mittebat, ea *recipere* dicebatur. Sicuti n

Viro etc.] Edd. vett. *mut. dat viro*; Iunt. Ald. *dat mut.* Guelf. vulgatum ordinem tuetur, sed *mutuam* hab. *mutuo*.

§. 2. *Flacci* etc.] Vv. *Flacci -- secundo* om. G — *Inventum*] Reg. *et inv*.

§. 3. *Iubebatur*] Guelf. *videbatur*.

§. 4. *Cumque*] Guelf. *cum* sine *que*. Mox *capiuntur* I. G. ad c. 13, 9. laudat ex h. l. *du tur*, quod h. l. nullibi conspicio.

§. 5. *Omnino*] Reg. *omni veo*, i. e. omni I. G. — *Cuivis*] Edd. vett. nonnullae (ut Rom. 1409. Iunt.) *cuius*.

§. 6. *Recipere*] Mssti Gron. Guelf. et Sci

que in venditionibus recipi dicuntur, quae piuntur, neque veneunt; quo verbo Plau- 7
quoque in Trinummo usus est in hoc u:

sticulum hoc recepit, cum aedis vendidit:

st, cum aedis vendidit, particulam quan- , quae post eas aedis erat, non vendidit, retinuit. Ipse etiam Cato mulierem de- 8
strare locupletem volens: *Mulier*, inquit, *nagnam dotem dat, et magnam pecu- n recipit:* hoc est, [et magnam dotem dat, magnam pecuniam] retinet. Ex ea igitur 9
miliari, quam sibi dote data retinuit, pe- am viro mutuam dat. Eam pecuniam cum 10
forte irata repetere instituit, apponit fla- torem *servum recepticium*, hoc est, pro- m servum suum, quem cum pecunia re- receperat, neque dederat doti, sed re-

rare. Dein Linc. om. *in.* Vv. *recipi dic.* om. . cum edd. vett., nec hab. Linc.; hab. Reg. mai. Torn. et nonnullae edd. vett. in marg.

§. 7. *Trinummo*] 1, 2, 157. — *Recepit*] Torn. Iunt. Ald. *recipit.* — *Id est*, etc.] Vv. *id est, aed. v.* om. edd. vett.; Guelf. om. vv. *id est -- vend.*

§. 8. *Ipse*] Guelf. *item.* — *Hoc est* etc.] Steph. vv. *recipit: hoc est -- data* om., molestam for- repetitionem eorundem vv. ratus; restituit ex cod. suo et edd. vett., accedit Guelf. V. *re-* Catoni etiam attribuunt Reg. et Lugd. mai. Vv. eiuncta eiecit Gron. pat. Restitui, quippe quae nt in omnibus libb. De v. *recipere* v. Gron. ad . Consol. ad Marc. c. 10. quem laudavit I. G.

§. 9. *Sibi*] Cod. Torn. om. *sibi.*

§. 10. *Flagitatorem*] Reg. et Lugd. mai. *et fl.*; I. G. *ei fl.*, ut Salm. adscripserat. Recepit Long. v. *servum* om. edd. nonnullae recentt., ut Ois.

tinuerat; non enim servo mariti imperare h
11 mulierem fas erat, sed proprio suo. Pl
dicere, quibus hoc nostrum tuear, supersed
ipsa enim sunt per sese evidentia, et quo
Verrio dicitur, et a nobis. Quod utrum e
videbitur cuique verius, eo utatur.

CAPUT VII.

Verba haec ex Atinia lege: QUOD. SUBRE PTUM. ERIT. EIUS. REI. AETERNA. AUCTO TAS. ESTO. P. Nigidio et Q. Scaevolae visa non minus de praeterito furto, quam de futu cavisse.

1 Legis veteris Atiniae verba sunt: QU
SUPREPTUM. ERIT. EIUS. REI. AETER
2 AUCTORITAS. ESTO. Quis aliud putet

§. 11. *Et a* etc.] Ita Guelf. Reg. Mem. Pet. L ut. et Linc. pro: *et quod a nobis. Utrum ergo.* ex supervacuo positum annotavit I. G., qui sus tus est, Gell. fort. scripsisse: *Quod utr. ergo v. que verius*, ut supra: *quem in locum cunque.* si ex more Gell. utroque loco retineas *quod*, et bas: *et quod a nobis. Quod utr.* etc.? — *Verius* Guelf. *eo verius utatur.*

Cap. VII. *SUBREPTUM*] Codd. omnes ub *subrutum* aut *subruptum*, ut annotavit etiam Sc Guelf. h. l. *subscriptum*, in cap. *subruptum*. Dein pro *visa* hab. *facta*. Tum v. *furto* om. Steph. sed hab. p. 581. et hab. omnes codd. Gron. G et Torn., hab. edd. vett. (nisi quod Iunt. om. i dice capp.; et Connell. dedit: *de praet.*, *qua fut. furto cav.*); hinc restituendum erat; quod neglexit ed. Bip., quum I. G. etiam neglexisset. lege At. consule Heinecc. Antiq. Rom. ad Inst II. T. VI. §. IV. et Ois. ad h. l.

§. 2. *Aliud*] Codd. Gron. Guelf. et Scioppa quod recepit Long.

sce verbis, quam de tempore tantum futuro gem loqui? Sed Q. Scaevola, patrem suum, 3
Brutum, et Manilium, viros apprime doss, quaesisse, ait, dubitasseque, utrumne in st-facta modo furta lex valeret, an etiam ante-facta? quoniam QUOD. SUBREPTUM. IT. utrumque tempus videretur offendere, a praeteritum, quam futurum. Itaque P. 4
gidius, civitatis Romanae doctissimus, super bitatione hac eorum scripsit in quarto viceio *Commentariorum Grammaticorum*: ate ipse quoque idem putat, incertam esse nporis demonstrationem; sed anguste per- 5
am et obscure disserit, ut signa rerum pope videas, ad subsidium magis memoriae e, quam ad legentium disciplinam. Vide- 6
ur tamen hoc dicere, verbum *esse* et *erit*, ndo per sese ponuntur, habent atque re-

§. 3. *Viros*] Idem v. *viros* om. cum Reg. — a] Guelf. *futura*; mox *antea facta*. — *Quo* etc.] Vulg. *quoniam s. er.; quod* adiunxi ex f. et edd. vett.; revocaverat iam Long.; *quo* autem om. Guelf. — *Videretur*] Guelf. *videtur*.

§. 4. *Quarto vic.*] Ita edd. vett. ante Iunt.; g. cum Ald. scripsit: *XXIIII*. Vulg. (Guelf.) *ter*ic. Iunt. *vigensimo quarto*. — *Commentar.* etc.] ld.; edd. ante Ald. *Commentar. comat. s. com*. Iunt. et Guelf. om. v. *Grammat.* Vulg. inde ph. ordine inverso legebatur: *Grammat. com*. Codd. Gron. et Sciopp. pro *Gramm.* dant *atic.*, *camatic.* aut *commatic.* V. c. 13. fin.

§. 5. *Videas*] Salm. adscripsit: fort. *iudices s. et.*

§. 6. *Videbatur*] Guelf. *videbantur*. — *Dicere*, Reg. et Lugd. mai. innuebant: *V. t. hoc dice*um, *verbum et esse et erit. I. G.* Prius istud cepit Long. — *Sese*] Guelf. *se*; mox *verbo* pro . —

tinent tempus suum; cum vero praeterito i
guntur, vim temporis sui amittunt, et
7 praeteritum contendunt. Cum enim dico:
campo est, et: *in comitio est*, tempus inst
significo: item cum dico: *in campo erit*, te
pus futurum demonstro: at cum dico: *fact*
est, *scriptum est*, *subreptum est*; quanqu
est verbum temporis sit praesentis, confu
tur tamen cum praeterito, et praesens
8 desinit. Sic igitur, inquit, etiam istud, q
in lege est; si dividas separesque duo v
haec: *subreptum* et *erit*, ut sic audias *su*
ptum, tanquam: *certamen erit*, aut: *sa*
ficium erit, tum videbitur lex in post-
turum loqui; si vero copulate permixt
dictum intelligas, ut *subreptum erit*
duo, sed unum verbum sit, idque unit
tiendi declinatione sit: tum hoc verbo
minus praeteritum tempus ostenditur, q
futurum.

Junguntur] Steph. contra libb. *iugantur.* Dei
contendunt in marg. edd. Gryph. 1542. 1591.
de Marn. legitur: *concedit*, quod placebat
Gron. patri.

§. 7. *Et*] *Et* addidi e Reg. et Lugd. m
Significo] Guelf. *significat*; mox *ac* pro *at.* —
praesentis] Guelf. om. vv. *sit pr.*

§. 8. *Haec:* etc.] Guelf. *hoc subrupt. t*
certam. reliquis omissis. — *Tum*] Edd. ante
tunc. — *Unita*] Guelf. et edd. vett. praeter Iun
ca, quod restituit Long. Ed. Brix. hab. *tuni*
Tum] Edd. ante Iunt. et Guelf. *cum*; Bonon.

CAPUT VIII.

In sermonibus apud mensam Tauri philosophi ieri agitarique eiusmodi solita: cur oleum saepe facile, vina rarius congelascant, acetum haud fere nquam; et quod aquae fluviorum fontiumque durentur, mare gelu non duretur.

Philosophus Taurus accipiebat nos Athe- 1
s coena plerumque ad id diei, ubi iam ve-
praverat. Id enim est tempus isthic coenan- 2
Frequentis eius coenae fundus et firmamen-
m omne erat in olla una lentis Aegyptiae,
cucurbitae inibi minutim caesae. Ea quo- 3
m die ubi paratis et exspectantibus nobis
lata atque imposita mensae est, puerum iu-
t Taurus oleum in ollam videre. Erat is 4

Cap. VIII. *Eiusmodi*] Steph., invitis libb., *huius-*
di, quod correxerat I. G.; nescio cur restituerit *iusm.* edit. Bip. — *Quod*] Edd. vett. praeter Iunt. r pro *quod*.

§. 2. *Coenandi* etc.] Legebatur: *coenandi fre-ens. Eius c.*; Bourdel. adscripsit: *coenandi. fre-ns eius*; idem in Salmas. exemplari annotatum ; Nostrum in Reg. exstat, et praeferebat iam I. ; velle Gellium, multos accubuisse ex liberalitate uri, sed parca; hinc coenam eum vocare *frequen-*. Long. edidit: *coen. frequentis. Eius c.* etc. eodem Reg. et Lugd. mai. et Torn. recepi *fir-mentum* in locum vulg. *fundament.* Nullam in-e venustatem in vv. *fundus et fund.* ita iunctis ellexit I. G., qui comparat Afranii: firmamentum iliae. Nescio qua ratione adductus Long. omise-vv. *fund. et firm.* s. *fundam.* Deinceps *in olla* ipsi cum edd. vett. pro vulg. *aula*, omissa praepo-*in*. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 409. De v. Ois. et de lente Aegyptia Bochart. in Phaleg. 3. quem laudavit I. G.

§. 3. *Videre*] I. e. petere, arcessere. V. Gron.

puer genere Atticus, ad annos maxime nat
octo, festivissimis aetatis et gentis argutiis sc
5 tens. Guttum Samium oretenus imprude
inanem, tanquam si inesset oleum, affert, co
vertitque eum; et, ut solitum est, circume
per omnem partem ollae manum, null
6 inde ibat oleum. Aspicit puer guttum at
cibus oculis stomachabundus, et concuss
7 vehementius iterum in ollam vertit; id
cum omnes sensim atque summissim ride
mus, tum puer Graece, et id quidem perqu
Attice: Μὴ γελᾶτε, inquit, ἔνι τοὔλαιον ἀλλ'
ἴστε, οἷα φρίκη περὶ τὸν ὄρθρον γέγονε τήμερον·
8 κεκρυστάλλωται. Verbero, inquit ridens Tau
nonne is curriculo, atque oleum petis?
cum puer foras emtum isset, nihil ipse i
mora offensior: Olla, inquit, oleo indiget;
ut video, intolerandum fervit; cohibea

ad Liv. 21, 2. fin. quem laudat I. G. Vulg. *ind*
Linc. et Ms. Salm. *videre*; idque malebat iam G
pat.; Lugd. min. *edere* prima litera ante *e* er
Guelf. *radere*.

§. 4. *Festivissimis* etc.] Edd. vett. hab.: *fe*
vissimus, *aetatis et g.* etc., quod etiam ferri po
— *Gentis*] Atheniensium. De Gutto Sam. v. V
Etymol.

§. 7. *Idque cum*] Edd. ante Iunt. *id cum*, o
so *que*. — *Summissim*] Reg. et Lugd. min. cum I
summussim. *Summussi* dicebantur murmurato
Fest. — Καὶ] Ex edd. vett. ante Ald. addidi
quod reddunt: *Igitur* s. *itaque*.

§. 8. *Is*] Cf. Pric. ad Appul. Apol. p. 148.
G. Deinceps Guelf. hab. *curicula*; mox *oleum* i
pro *oleo ind.* — *Intolerandum*] Reg. *intoleratid*
quod Bourdel. explicat: *intolerantidum*, Salmas.
toleratimdum; unde hic coni. *interim dum*, cop
et deleta, quae non exstat in eodem cod. *I. G.*

mus: atque interea, quoniam puer nunc
monuit solere oleum congelascere, conside-
mus, cur oleum quidem saepe et facile, sed
na rarenter congelascant? Atque aspicit me, 9
iubet, quod sentiam, dicere. Tum ego re- 10
ondi, coniectare me, vinum idcirco minus
to congelascere, quod semina quaedam cal-
ris in sese haberet, essetque natura ignitius;
eamque rem dictum esse ab Homero *αἴθοπα*
ον, non, ut alii putarent, propter colorem.
t quidem, inquit Taurus, ita ut dicis; nam 11
me convenit, vinum, ubi potum est, cale-
ere corpora. Sed non secus oleum quoque 12
lorificum est: neque minorem vim in cor-
ribus calefactandis habet. Ad hoc, si ista 13

er nunc] Guelf. *nunc puer*. — *Facile, sed*] Ita
g. Vulg. (Guelf.) *facile stet* pro *fac. sed*. Lugd.
a: *sepe et faciles et vina r.*; unde ortum *stet*.
quidem (quod hab. etiam Torn.) om. Steph.; post
sideremus positum hab. Gryph. De oleo conge-
scendo sive non congelascendo v. Muret. VV. LL.
11. Titii Controvers. 6, 7. et Ois.

§. 9. *Quod*] Edd. vett. (praeter Connell.) cum
elf. *quod*. Vulg. *quid*.

§. 10. *Minus* etc.] Guelf. *scito nimis cal.* —
ngelascere] Vulg. *coalesc.*; Guelf. *calescere*; Thuan.
valesc.; nostrum Reg. dedit. — *Homero*] Od. 14,
7. Il. 1, 462. ibiq. Ernest. Macrob. Sat. 7, 12. p. 672.

§. 11. *Inquit*] Edd. Rom. Ven. 1472. Brix. om.
uit.

§. 12. *Oleum quoque*] Ita pro vulg. *quoque ol.*
ipsi cum edd. vett. — *In*] Praeposit. om. Sciopp.
inceps *cal.* dedit Steph., ante quem erat (Guelf.)
lefaciendis; Reg. *calefacand.*; Thuan. *calefatand.*;
gd. mai. *caleficand.* Macr. Steph. lectionem con-
mat.

§. 13. *Si ista* etc.] Reg. *si ita est -- cogantur*;
gd. mai. *si ita haec.*) unde Salmas. *si ita est, ut,*
ae c. sunt, d. g. cogantur.

haec, quae calidiora sunt, difficilius gelu c
guntur, congruens est, ut, quae frigidio
14 sunt, facile cogantur. Acetum autem omniu
maxime frigorificum est: atque id nunqua
15 tamen concrescit. Num igitur magis cau
oleo coaguli celerioris in levitate est? Facilio
enim ad coeundum ideo videntur, quae lev
16 tiora levioraque sunt. Praeterea id quoq
ait quaeri dignum: cur fluviorum et fonti
aquae gelu durentur: mare omne incong
bile sit? Tametsi Herodotus, inquit, histori
scriptor, contra omnium ferme, qui haec qu
siverunt, opinionem, scribit, mare Bosporicu
quod Cimmerium appellatur, earumque p
tium mare omne, quod Scythicum dicit
17 gelu stringi et consistere. Dum haec T
rus, interea puer venerat et olla deferbuer
tempusque esse coeperat edendi et tacendi.

§. 14. *Frigorificum*] Guelf. *frigoricum*. — *N quam* etc.] Macr. *tamen numquam gelu stringit* Ceterum omnem sermonem aliter constituit Ma ita tamen ut vestigia orationis Gellianae non late

§. 15. *Ideo*] Edd. vett. praebuerunt *ideo*, q vulg. deerat. Pro eo Guelf. hab. *non*.

§. 16. *Mare*] Scil. mediterraneum et cognit Pro *omne* Guelf. hab. *e͠e* i. e. esse. — *Herodot* 4, 28. — *Historiae*] Macr. *historiarum*. — *Opin nem*] Edd. Rom. Ven. 1472. Brix. om. v. *opinion* — *Quod* etc.] Macr. *quod et Cim. appellat. Ci merium* edidit Long. cum Guelf. Steph. edd. v pro *Cimmericum*. — *Gelu* etc.] Macr. *id gelu c stringi et cons.*

CAPUT IX.

De notis literarum, quae in C. Caesaris epistolis periuntur, deque aliis clandestinis literis ex vetere historia petitis: et quid σκυτάλη sit Laconica.

Libri sunt epistolarum C. Caesaris ad C. 1
ppium et Balbum Cornelium, qui rebus eius
sentis curabant. In his epistolis quibusdam 2
s locis inveniuntur literae singulariae sine
agmentis syllabarum, quas tu putes esse
ositas incondite; nam verba ex iis literis con-
ci nulla possunt. Erat autem conventum 3
ter eos clandestinum de commutando situ
terarum; ut in scripto quidem alia aliae lo-
um et nomen teneret, sed in legendo locus
uique suus et potestas restitueretur: quaenam 4
ero litera pro qua scriberetur, ante iis, sic-
ti dixi, complacebat, qui hanc scribendi late-
ram parabant. Est adeo Probi grammatici 5

Cap. IX. Σκυτάλη] Graece hoc v. scripsi cum
d. vett., quum vulg. legeretur *scytale*. Guelf. hab.
sic tale sit laconita.

§. 1. *Rebus*] *Rebus* pro *res* recipiendum erat
Reg. et Lugd. mai. V. quae exempla laudavit I. G.
Ruddimann. II. p. 149. annot. 10. fin.

§. 2. *Literae*] Steganographiae hoc specimen
t, a qua differt tachygraphia, quam dicunt, quae
n notis Tironianis conspicitur. Cf. Hugo de prima
rib. orig. p. 176 sqq. ed. Trotz. — *Esse*] V. *esse*
iunxi ex edd. ante Iunt. Facile ita scriptum: *e͂e*,
t est in edd. vett., excidere potuit.

§. 4. *Litera*] V. *litera* om. Steph. et cod. Pet.;
ab. reliqui codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett.
Deinceps Long. pro *scrib.* hab. *subderetur*, Iunt.
Ald. secutus. Tum *sicut* pro *sicuti* est in edd. vett.
. 12, 13, 9.

§. 5. *Probi*] Alius Probi libellus est *de notis*

commentarius satis curiose factus *De occult*
literarum significatione epistolarum C. Ca
6 *saris scriptarum.* Lacedaemonii autem vet
res, cum dissimulare et occultare literas, p
blice ad imperatores suos missas, voleba
ne, si ab hostibus eae forent captae, consi
sua noscerentur, epistolas id genus factas m
7 tebant. Surculi duo erant teretes, oblong
pari crassamento, eiusdemque longitudi
8 derasi atque ornati consimiliter; unus Im
ratori, in bellum proficiscenti dabatur, alter
domi magistratus cum iure atque cum sig
9 habebant. Quando usus venerat literarum s
cretiorum, circum eum surculum lorum m
dicae tenuitatis, longum autem, quantum
satis erat, complicabant, volumine rotund
simplici; ita uti orae adiunctae undique
cohaerentes lori, quod plicabatur, coir

Romanorum, qui cum eo, de quo hic sermo
non confundendus est.

§. 6. *Eae forent*] Sic Reg.; edd. vett. Gr
et cod. Palat. Gebhard. Antiqq. LL. 2, 18.: *ab h.*
ceptae forent. Iunt. *ab h. captae for.* Steph. e c
dedit: *eae captae forent*; et sic libri nonnulli Gr
hab. aut: *hae c. f.*, aut: *eae capite f.* De re
Plutarch. vit. Lys. c. 19. Schol. Thucyd. 1, 131. Ha
l. l. c. 15. *Classical Journal*, 1811. p. 108 sq.

§. 7. *Surculi d.*] Reg. et Linc. *singuli d.* Lu
min. *Siuf surculi d.*; deinceps Lugd. mai. *terr*
ef obloculi; *obloculi* pro *oblong.* hab. etiam I
Guelf. om. vv. *obl. pari cr.* et *que* post *eiusd.*
longitudine Triclinii loc. ad Pindar. Olymp. 6.
scripsit Ois. — *Ornati*] Salmas. coni. *tornati*; q
Gryph. edd. 1539. 1542. 1591. et H. de Marn.
marg. hab.

§. 9. *Lorum*] Apud Graec. ἱμὰς, δέρμα. Gu
hab. *surculum circulum lorum.* — *Et*] Edd. a
Iunt. *ac.* Dein Steph. *ut.*

iteras deinde in eo loro per transversas iun- 10
turarum oras, versibus a summo ad imum
roficiscentibus, inscribebant: id lorum literis 11
a perscriptis revolutum ex surculo imperatori,
mmenti istius conscio, mittebant: resolutio 12
item lori literas truncas atque mutilas red-
ibat; membraque earum et apices in partis
versissimas spargebat. Propterea si id lorum 13
manus hostium inciderat, nihil quidquam
iectari ex eo scripto quibat. Sed ubi ille, 14
quem erat missum, acceperat, surculo com-
ri, quem habebat, capite ad finem, perinde
debere fieri sciebat, circumplicabat: atque
literae per ambitum eundem surculi coa-
entes rursum coibant; integramque et in-
ruptam epistolam, et facilem legi, praesta-
nt. Hoc genus epistolae Lacedaemonii *Σκυ-* 15
ην appellant. Legebamus id quoque in 16
ere historia rerum Punicarum, virum in-
em quempiam illustrem (sive ille Hasdrubal,
e quis alius est, non retineo) epistolam scri-
m super rebus arcanis hoc modo abscon-
se; pugillaria nova, nondum etiam cera 17
ita, accepisse; literas in lignum incidisse;

§. 11. *Ita perscr.*] Guelf. om. vv. *ita perscr.* —
ius] Vulg. *illius;* Reg. et Torn. *istius.*

§. 12. *Diversissimas*] Guelf. *diversimodas.*

§. 13. *In manus*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *in*
ibus. Mox edd. vett. praeter Iunt. pro *scripto*
loro. Guelf. *libro.*

§. 14. *Capite* etc.] Edd. vett. *capto, ad fin. per-*
(Iunt. *proinde*) etc. Mox edd. ante Iunt. om. *ita.*

§. 15. *Appellant*] Guelf. *appellabant.*

§. 16. *Rerum*] Polybium designari adscripsit
opp. Rem narrat etiam Aeneas Tactic. Polior-
c. 31.

§. 17. *Illita*] Guelf. *illata.* —

postéa tabulas, uti solitum est, cera collevisse
easque tabulas tanquam non scriptas, cui fa
cturum id promiserat, misisse; eum deinde
ceram derasisse, literasque incolumes ligno in
18 cisas legisse. Est et alia in monumentis re
rum Graecarum profunda quaedam et inopi
19 nabilis latebra, barbarico astu excogitata. Hi
stiaeus nomine fuit, loco natus in terra Asia
20 non ignobili. Asiam tunc tenebat imperio rex
21 Darius. Is Histiaeus, cum in Persis apud Da
rium esset, Aristagorae cuipiam res quasdam
22 occultas nuntiare furtivo scripto volebat. Com
miniscitur opertum hoc literarum admirandum
Servo suo, diu oculos aegros habenti, capil
lum ex capite omni, tanquam medendi gratia
deradit, caputque eius laeve in literarum for
mas compungit. His literis, quae voluerat
23 perscripsit. Hominem postea, quoad capill

Collevisse] Edd. vett. *collivisse*, Bonon. Ven. 1500 *collinisse*, Iunt. *collevisse*. — *Cui* etc.] Vulg. *cui fa turum id praedixerat*. Nostram lectionem dederunt Lugd. mai. et Reg.; intellig. *se*. cf. 7, 18, 10. *facturum* hab. etiam Torn.; *fectur*. Pet.; *cuius factu* Lugd. min.; *factum* Guelf. Linc.; Iunt. *cui actur*. i *praed.*; *praed*. hab. etiam Guelf. qui deinceps *n eundem ceram*.

§. 18. *Monumentis*] Cf. Herodot. 5, 35. — *Graecarum*] Guelf. corrupte: *ergo carum*.

§. 19. *Histiaeus* etc.] Guelf. *hiscens noram fu* pro: *Histiaeus* etc.

§. 21. *Histiaeus*] Guelf. *hiscens*.

§. 22. *Capillum*] Cf. Cels. 6, 6, 8. et 15. — *Compungit*] Guelf. et edd. vett. praeter Iunt. *compingit*; quod v. alium sensum hab. Herod. ἔστιξ i. e. literas stigmatitias impressit, s. literas stigmat capiti eius inussit. Ois. — *Perscripsit*] Edd. ant Iunt. et Guelf. *scripsit*.

§. 23. *Quoad*] Gifan. in Obss. ling. lat. ex ve

lolesceret, domo continuit. Ubi id factum 24
t, ire ad Aristagoram iubet; et, cum ad 25
im, inquit, veneris, mandasse me dicito, ut
put tuum sicut nuper egomet feci, deradat.
rvus, ut imperatum erat, ad Aristagoram 26
nit, mandatumque domini affert. Atque 27
e id non esse frustra ratus, quod erat man-
tum, fecit. Ita literae perlatae sunt.

CAPUT X.

Id de versibus Virgilii Favorinus existimarit, qui- in describenda flagrantia montis Aetnae Pinda- m poëtam secutus est: collataque ab eo super ea- dem re utriusque carmina et diiudicata.

Favorinum philosophum, cum in hospitis 1
i Antiatem villam aestu anni concessisset,
sque ad eum videndum Roma venissemus,
mini super Pindaro poëta et Virgilio in
nc fere modum disserere: Amici, inquit, 2

quod i. e. *quoad* legi malebat. Vulgat. servant Id. Gron. et Guelf. atque edd. vett. et Steph.

§. 24. *Aristagoram*] Lugd. mai. bis *Aristago-* . V. ad 2, 22, 9.

§. 27. *Perlatae*] Sciopp. *perlectae.*

Cap. X. *Ab* etc.] Guelf. om. vv. *ab -- utriusque.* — *iudicata*] Reg. *indiiud.*; quod quum non potuerit venisse ab Gellio, tum collige ex ipsa capitis toria. *I. G.* Recepit Long.

§. 1. *Roma*] Guelf. *Romam.* — *Fere*] Edd. vett. ph. et Guelf. *fere* pro *ferme.* cf. c. 21, 3. 16. 19. 42. 46. 18, 5, 11. Utrumque idem. V. Zumpt. mm. lat. p. 223. *Ferme* tamen video plurimis sine lectionis varietate in his libb. legi. V. c. 16. Supr. 1, 5, 2.: 8, 2.: 20, 3. 17, 5, 4. 17, 21, 36. 40.

familiaresque P. Virgilii in iis, quae de i
genio moribusque eius memoriae tradiderun
dicere eum solitum ferunt, parere se vers
3 more atque ritu ursino. Namque, ut ill
bestia fetum ederet ineffigiatum informemqu
lambendoque id postea, quod ita edidiss
conformaret et fingeret; perinde ingenii qu
que sui partus recentes rudi esse facie et in
perfecta: sed deinceps tractando, colendoq
4 reddere iis se oris et vultus lineamenta. H
virum iudicii subtilissimi ingenue atque ve
dixisse, res, inquit, [ipsa verum] indiciu
5 facit. Nam, quae reliquit perfecta expolitaq
quibusque imposuit census atque dilectus s
supremam manum, omni poëticae venusta
6 laude florent: sed quae procrastinata sunt
eo, ut post recenserentur, et absolvi, quoni
mors praeverterat, nequiverunt, nequaqu

§. 2. *Moribusque*] Guelf. *moribus* sine *q*
idem mox om. *eum;* tum hab. *sese* pro *se;* et *ve*
pro *versus*.

§. 3. *Bestia*] V. Ois. et quos laudavit Aris
(Hist. An. 6, 30.) Aelian. (Hist. An. 2, 19.) Plin. (
N. 8, 36. 16, 53.) alios. Bochart. Hieroz. 3, 9. V.
p. 141. ed. Rosenmüll. — *Lambendoque*] Reg. *la*
bendo, omisso *que*; quod delevit Long. — *Redde*
Lambec. annotavit *addere*; inde Gron. pat.: f.
dere se iis, et sic Reg." In Reg. hoc non cog
vit I. G.

§. 4. *Virum*] Guelf. *verum*; mox *ingenue v*
atque dix. — *Indicium*] Steph. *iudic.*, eiectis c
Iunt. vv. *ipsa verum*, quae non exstant in vett. li
Gron. Restituit tamen Long. cum edd. vett.; Gu
exhibet: *res inq. que* (quae) *facit iuditium facit.*

§. 5. *Quibusque*] Guelf. *quibus* (sine *que*)
sensus atq. delect.

§. 6. *Praeverterat*] Guelf. *pervert.* —

oëtarum elegantissimi nomine atque iudicio igna sunt. Itaque cum, morbo oppressus, 7 dventare mortem videret, petivit oravitque suis amicissimis impense, ut Aeneida, quam ondum satis elimavisset, adolerent. In iis 8 item, inquit, quae videntur retractari et rrigi debuisse, is maxime locus est, qui de onte Aetna factus est. Nam cum Pindari eteris poëtae carmen, quod de natura atque igrantia montis eius compositum est, aemuri vellet, eiusmodi sententias et verba molis est, ut Pindaro quoque ipso, qui nimis pima pinguique esse facundia existimatus est, solentior hoc quidem in loco tumidiorque t. Atque uti vosmetipsos, inquit, eius, quod 9 co, arbitros faciam, carmen Pindari, quod

ëtarum] Edd. ante Iunt. *poëtae.*

§. 7. *Petivit*] Testamento. cf. Plin. H. N. 7, 30. rv. ad Virg. Aen. 1. init. — *Nondum*] Guelf. tan n non. — *Elimavisset*] Steph. *elimasset*; contra elf. Ms. Pembroc. et Gron. omnes praeter Lugd. a. De re cf. Macrob. Sat. 1, 24. Deinceps *adol.* o (Guelf.) *abol.* scripsi cum codd. Gron. omnibus l. Pembroc. Steph. et ed. Iunt. Comburi Aenein iusserat Virgilius. Vulgatum defendit V. D. *A.* Miscell. Belgg. l. supra (1, 4.) l. p. 439 sq. *Adore* enim proprie non significare *cremare*, sed ut rv. doceat ad Virg. Aen. 1, 704. *augere.* Sed in rificiis eam verbi significationem per εὐφημισμὸν ie receptam; quare, quum hic de simplici cremane agatur, *abolere* minime mutandum esse, praeme quum Sulpicii Apollinaris epigramma notissimm, *abolere* in hac ipsa re utatur. Comparat am Virg. Aen. 4, 497. Suet. Tiber. 61. Domit. 7. dit, *ab* et *ad* in compositis verbis fere semper mmutari.

§. 8. *Et*] Edd. ante Iunt. *aut.* — *Aemulari*] Macrob. 5, 17. Turneb. Advers. 20, 18.

est super monte Aetna, quantulum mihi me- moriae est, dicam:

Τᾶς ἐρεύγονται μὲν ἀπλά-
του πυρὸς ἁγνόταται
Ἐκ μυχῶν παγαί· ποταμοὶ
δ' ἁμέραισιν μὲν προχέοντι ῥόον καπνοῦ
Αἴθων'· ἀλλ' ἐν ὄρφναισιν πέτρας
Φοίνισσα κυλινδομένα φλὸξ ἐς βαθεῖ-
αν φέρει πόντου πλάκα σὺν πατάγῳ.
Κεῖνο δ' Ἁφαίστοιο κρουνοὺς ἑρπετὸν
Δεινοτάτους ἀναπέμ-
πει· τέρας μὲν θαυμάσιον προσιδέ-
σθαι, θαῦμα δὲ καὶ παριόν-
των ἀκοῦσαι.

10 Audite nunc, inquit, Virgilii versus, quos i- choasse eum verius dixerim, quam fecisse:

Portus ab accessu ventorum immotus,
ingens

§. 9. *Mihi* etc.] Ita edd. vett. et Guelf.; vu *q. est mihi mem.* In Macrob. est *q. mihi est me* — Τᾶς etc.] V. Pind. Pyth. 1, 40. (21. Boeckh.) E vett. Macr. praeponunt vv.: Κίων Δ' οὐρανία συνέ Νιφόεσσ' Αἴτνα πάνετες Χιόνος ὀξείας τιθήνα Τ ἐρ. κ. τ. λ.; contra in fine om. (Gryph.) vv. τέρ μὲν κ. τ. λ. Edd. Gell. ante Ald. continua serie hibent hos verss. — Αἴθων'] Edd. ante Ald. αἴθω — Πέτρας] V. πέτρας om. Sciopp. et edd. vett. a Ald.; in translatione latina illud om. etiam Ald. Κεῖνο etc.] Edd. ante Ald. κείνους δ' Ἡφ. κρ. ἑρ τας. — Ἑρπετὸν] Illud Vulcani reptile, ille ignis volutus more suo subiicit ac in altum summittit tebras horroris plenas. *I. G.* V. etiam Ois. et Boeck Explicatt. ad Pindar. p. 230.

§. 10. *Virgilii* etc.] Aen. 3, 570 sqq. Macr. *Vi v., ut inch. eum verius, quam perfecisse dicatis. Feci se*] Post hoc v. Guelf. add. *Virgilius.* cf. 15, 3. 15, 24. 18, 5, 7. — *Ab accessu*] Reg. *et acc.*, qu recepit Long.

Ipse; sed horrificis iuxta tonat Aetna ruinis,
Interdumque atrum prorumpit ad aethera nubem,
Turbine fumantem piceo, et candente favilla,
Attollitque globos flammarum, et sidera lambit:
Interdum scopulos, avulsaque viscera montis
Erigit eructans, liquefactaque saxa sub auras
Cum gemitu glomerat, fundoque exaestuat imo.

.. principio, inquit, Pindarus, veritati magis 11 secutus, id dixit, quod res erat, quodque .. usu veniebat, quodque oculis videbatur, ..rdius fumare Aetnam, noctu flammigare: ..gilius autem, dum in strepitu sonituque 12 ..borum conquirendo laborat, utrumque tem.. .., nulla discretione facta, confudit. Atque 13 Graecus quidem fontes imitus ignis eru..

§. 11. *Iam*] Macr. *in*; idem mox om. *magis* et .. dein hab. *erat, quodque illic ocul. deprehendi*.. .. *interdiu* etc. — *Erat*] Steph. edidit *est*; no.. .. confirmant edd. vett. Torn. et Guelf. — *In..dius*] Ex Lugd. dedi *interdius* pro *interdiu*; illud .. Plauto sumsisse Gell. admonuit I. G. V. Ruddi.. .. I. p. 120. Lugd. min. hab. *interdii*. Vulgat.. .. Macr. — *Flammigare*] Guelf. *flamigrare*.

§. 12. *Confudit*] Ita scripsi secutus Macr. (qui .. exhibet *laboravit*) Reg. Lugd. mai. Guelf. Torn. ..nt. Ald. pro *confundit*. Praecessit: *Pindarus* .. .. (Edd. tamen vett. Macr. dant: *laborat* et *con*..) Ceterum Virgilium potius veritati obsecu.. .. esse, quam Pindarum, observavit I. G.

§. 13. *Graecus* etc.] Olim (hic et ap. Macr.)

ctare, et fluere amnis fumi, et flammarum fulva et tortuosa volumina in plagas mari ferre quasi quosdam igneos angues, luculentu
14 dixit: at hic noster, *atram nubem turbin piceo et favilla fumantem*, ῥόον καπνοῦ αἴθων interpretari volens, crasse et immodice con
15 gessit; *globos* quoque *flammarum*, quod ill κρουνοὺς dixerat, duriter et ἀκύρως transtulit
16 Item quod ait: *sidera lambit*, vacanter hoc
17 etiam, inquit, accumulavit et inaniter. Ne que non id quoque inenarrabile esse ait, e propemodum insensibile, quod *nubem atram fumare* dixit *turbine piceo et favilla candenti*
18 Non enim fumare, inquit, solent, neque atr esse, quae sunt candentia: nisi si *candente* di xit pervulgate et improprie pro ferventi fa

legebatur: *Graecos* (edd. ante Ald. et Guelf. *Graecum quidem fontes imitatus, ignis eructare* (edd. vett. Guelf. *eructari*) etc.; nostram lectionem dedit Lip Elect. 2, 3. Codd. autem hab. *imis* et *eructari*; u de I. G. *Graecus q. f. imis atriis ignis eructari imis atris* scriptum fuisse, quod imminutum in *im satris* occasionem dederit participio *imitatus*. Pra terea edd. vett. et Guelf. *omnes* hab. pro *amni* Vett. scriptores contraria elementa sic iunxisse, h. l. *fontes ignis, amnes fumi* pluribus exemplis pr bavit I. G. — *Fulva*] Edd. vett. ante Iunt. et Gue *per fulva*. An *perfulva?* — *Angues*] Edd. vett. Steph. *amnes*; ita etiam Macrob.; sed ed. Macrob Gryph. a. 1556. dat *angues*, quod h. l. confirmat Guelf. Reg. Lugd. ut. Pet., idque restitui volebat ia Lips. l. l. comparans Pindari ἑρπετόν.

§. 14. *Fumantem*] Macr. et Guelf. *fumante.*

§. 15. *Ille* etc.] Guelf. *ille G. grunus d.*; ma pro ἀκύρ. dat *grecum*. Macr. *durit. posuit et ἀκ.*

§. 16. *Accumulavit*] Linc. *aereum accumul.*

§. 18. *Nisi*] Macr. *nisi forte*. Idem om. *ignea et*. Pro *candente* Guelf. et edd. vett. Ge hab. *candenti*, ut mox est *ferventi* et *relucenti*, ul

illa, non pro ignea et relucenti. Nam *candens* scilicet [est] ita candore dictum, non a calore. Quod *saxa* autem *et scopulos eructari et erigi*, eosdemque ipsos statim *liquefieri, et gemere, atque glomerari sub auras* dixit, hoc, inquit, nec a Pindaro scriptum, nec unquam fando auditum, et omnium, quae monstra dicuntur, monstruosissimum est. 19

CAPUT XI.

Quod Plutarchus in libris Symposiacis opinionem Platonis de habitu atque natura stomachi fistulaeque eius, quae τραχεῖα dicitur, adversum Erasistratum medicum tutatus est, auctoritate adhibita antiqui medici Hippocratis.

Et Plutarchus et alii quidam docti viri, 1 reprehensum esse ab Erasistrato, nobili medico, Platonem, scripsere, quod potum dixit defluere ad pulmonem, eoque satis humectato dimanare

...men Steph. *relucente.* — *Est*] Lugd. ut et Guelf. ... quod adscripsit etiam Bourdel.; inde Gron. pat. ... ē e i. e. *esse*; ut c. 5, 9.: videlicet eum *ignorasse.* Verb. prorsus om. Macr. Propterea uncis inclusi. In ed. Macr. Gryph. 1542. legitur *cand.* ... a cand. omisso v. *scilicet.*

§. 19. *Saxa*] Macr. om. v. *saxa* et copulam *et*; ... hab. *eruct.* vel *erect.* — *Monstruosissimum*] Edd. ...mon. Steph. et Guelf. *monstruos.*; Iunt. *monstruosum.* Vulg. *monstros.* Pro *est* edd. ante Iunt. et Guelf. hab. *esse.*

Cap. XI. *Symposiacis*] Lib. 7, 1. — Τραχεῖα] Guelf. *trachia.*

§. 1. *Quidam*] Guelf. *quidem.* — *Platonem*] ...maeo. — *Potum*] Guelf. *platum.* Reg. Lugd. mai. ... Sciopp. *plotum*; Lugd. min. *plopeum*; apparet, ...quit I. G.; clare dixisse auctorem aliquid *prola-*

per eum, quia sit rimosior, et confluere in in vesicam, errorisque istius fuisse Alcaeu… ducem, qui in poëmatis suis scriberet:

Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ· τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλετ…

2 Ipsum autem Erasistratum dicere, duas es… quasi canaliculas quasdam, vel fistulas, easqu… ab oris faucibus proficisci deorsum, per e… rumque alteram deduci delabique in stom… chum esculenta omnia et potulenta; ex eq… ferri in ventriculum, quae Graece ἡ κάτω …

…tum. Deinceps Reg. *defl. et pulm.* Macr. Sat. 7, … *potum per arteriam quae trachia* (τραχεῖα) *dicit… febris pulmonis allabi.* Mox *dimanare* hab. … vett. et Guelf. pro *deman.* — *Rimosior*] Reg. et Lu… (mai.?) *pmosior*, et primae literae superinscripta … nota, quae solet explanari in *pri.* Inde I. G. co… *perrimosior.* Guelf. *responsior.* — *Inde*] Guelf. *ind…* s. *inede.* — *Poëmatis*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *p… matibus.* V. 1, 2, 6. — Τέγγε etc.] Ante Steph. in… ab Ald. legebatur: Τόννε πνεύμωνα οἴνῳ· — τὸ γ. … κρον περιστέλλεται; quod transferebatur: Pulmone… vino; summum enim contrahitur; πνεύμονα est … codd. omnibus. Edd. vett. τόν τε πνεύμονα οἴ… τὸ γὰρ περιτέλ. s. περιστέλ. s. περισέλ. spatio … dimidii versus inter γὰρ et περιτ. relicto; addita… translatione: *pulmonem vino.* Iunt.: οἴνῳ πνεύμ… πέγγε (τέγγε). τὸ γὰρ ἄκρον περιτέλ. addita ead… translatione. v. Steph. Specim. Emendd. p. 143. M… Οἴνῳ πνεύμονα τέγγε, Τὸ γὰρ ἄκρον περιστέλλετ… cf. Athenaei 1, 19. 10, 8. Zeun. ad Macr. p. … Alc. fragmm. ed. Stange.

§. 2. *Quasi* etc.] Macr. *fistulas instar canal… easque* etc. — *Deduci*] Macr. *induci.* — *Potul…* Ita Reg., Bourdel. ex codd., Sciopp. et Iunt. pro… *culenta*, quod hab. etiam Macr. V. Scheller. … *pocul.* et *potul.* et Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. … — *Quae*] Vulg. *qui*; Macr. *quod*; nostrum … Reg.; mox *est*: quod κῶλον dicitur. V. *Graece* … edd. ante Iunt. Eaedem deinceps hab.: ἡ κ. κ. …

lia appellatur; atque ibi subigi, digerique:
ac deinde aridiora ex iis recrementa in alvum
convenire, quod Graece κῶλον dicitur, humi-
diora per renes in vesicam. Per alteram au- 3
tem fistulam, quae Graece nominatur τραχεῖα
ἀρτηρία, spiritum a summo ore in pulmonem,
atque inde rursum in os et in naris commeare;
perque eandem viam vocis quoque fieri mea-
tum: ac, ne potus cibusve aridior, quem opor- 4
teret in stomachum ire, procideret ex ore la-
bereturque in eam fistulam, per quam spiritus
reciprocatur, eaque offensione intercluderetur
animae via, impositam esse arte quadam et
ope naturae inde apud duo ista foramina, quae

ferior *venter i. e. alvus appellatur.* Iunt. *qui Gr. appell.* ἡ κ. κ. i. *infer. venter et alvus appellatur.* osterius *appellatur* abiecit cum Guelf. Ald. Ego dd. vett. secutus sum. — *Ibi*] Macr. *illic.* — *Recrementa*] Codd. omnes Gron. Guelf. et Iunt. *recreamenta.* Macr. *retrimenta.* — Κῶλον] Steph. κοιλόν. 12, 5, 2. κόλον hab. edd. ante Iunt. et Sciopp.; nt. κοιλία; nostrum Ald. et Macr., qui deinceps: umid. *autem per renes in vesicam trahi: et per lteram de duabus superioribus fistulam, quae Gr.* c. — *Per renes* etc.] Edd. vett. et Guelf. *pervehens* ves.; Iunt. *perennes in ves.*

§. 3. *Spiritum*] Guelf. om. hoc v. — *Atque*] uelf. *ac.* V. 4, 18, 2. — *Rursum*] Reg. *sursum*; ulgat. hab. Macr., qui mox om. *viam* et *quoque*. ryph. 1542. marg.: alii non habent *viam*.

§. 4. *Cibusve*] Ita Reg. et Macrob. pro *cibusve*; mox est: *esca potuve.* — *Quem*] Guelf. *qm̃q* uamquam); mox pro *recideret.* — *Eaque of.*] Macr. *eaque of.* — *Impositam*] Gron. pat. e Ms. (Mem.) dit *interposit.*; nostrum tuentur reliqui libb. etiam uelf. et Macr. Dein pro *ope* Reg. hab. *opere.* iam Guelf. *ope* (i. e. opere). — *Naturae* etc.] acr. *naturae* ἐπιγλωττίδα, *quasi claustrum mu-*

dicitur ἐπιγλωττὶς; quasi claustra quaedam mobilia,
5 conniventia vicissim et resurgentia; eamque ἐπιγλωττίδα inter edendum bibendumque operire atque protegere τὴν τραχεῖαν ἀρτηρίαν ne quid ex esca potuve incideret in illud quasi aestuantis animae iter; ac propterea nihil humoris influere in pulmonem ore ipso arteriae communito. Haec [ait] Erasistratus
6 medicus adversus Platonem. Sed Plutarchus in libro *Symposiacorum*, auctorem Platonis sententiae Hippocratem dicit fuisse: idemque esse opinatos et Philistiona Locrum et Dioxippum Hippocraticum, veteres medicos et nobiles: atque illam, de qua Erasistratus dixerit ἐπιγλωττίδα non idcirco in eo loco constitutam ne quid ex potu influeret in arteriam; (nam pulmoni quoque fovendo, rigandoque [utiles necessarios[que] humores videri;) sed appositam quasi moderatricem quandam arbitramque prohibendi admittendive, quod ex salutis us

tuum utriusque fistulae, quae sibi sunt cohaerentes eamque etc. — *Duo* etc.] Guelf. *ista duo for*. Mo loco vocis *mobilia* Linc. hab. *G.*, quasi Graeca oli hic fuerit vox.

§. 5. *Communito*] Guelf. *comminuto*. Seque *ait* est tantum in edd. ante Iunt.; Guelf. hab. *H autem Er.; autem* iam supra alicubi dederat p *ait;* hoc fort. a viro quodam docto adiunctum.

§. 6. *Hippocratem*] V. Ois. — *Dixerit*] Gue *disserit*; mox *libro* pro *loco*. Post pro *fovendo* Tr ler. apud Falst. malebat *movendo*; ad *motum* eni humiditatem aptiorem, quam ad fotum; et rem ipsa docere. — *Utiles*] V. *utiles* et sequens *que* om. Gue et edd. vett.; hinc uncis seiunxi. — *Quandam*] Re *et arbitram*; omisso, ut videtur, v. *quandam*. — *A mittendive*] Olim (Guelf.): *admiscendive;* nostru dedit Acidal. ad Vell. 2, 64. p. 985 sq. Ruhnk. hab. Bad. marg. Gryph. 1542. 1566. 1591. atque

bret: uti edulia quidem omnia defenderet ab 2
rteria, depelleretque in stomachi viam; po-
um autem partiretur inter stomachum et
ulmonem; et, quod ex eo admitti in pul-
monem per arteriam deberet, non rapidum 3
, neque universum, sed quadam quasi obice
tentatum ac repressum sensim paulatimque
ansmitteret: atque omnem reliquum in alte-
m stomachi fistulam derivaret.

CAPUT XII. 4

materiis infamibus, quas Graeci ἀδόξους appel-
lant, a Favorino exercendi gratia disputatis.

1 Infames materias, sive quis mavult dicere
opinabiles, quas Graeci ἀδόξους [καὶ ἀπόρους]
ὑποθέσεις appellant, et veteres adorti sunt, non
phistae solum, sed philosophi quoque; et
ster Favorinus oppido quam libens in eas
aterias dicebat, vel ingenio expergificando
us idoneas, vel exercendis argutiis, vel edo-

Marn. — *In stomachi*] Edd. vett. et Guelf. *in*
machum; *potum aut.* etc. pro: *in stomachi viam*;
. etc. — *Transmitteret*] Ita Steph. edd. vett. et
elf. pro *tramitt.* V. 2, 21, 1.

Cap. XII. §. 1. *Materias*] Guelf. *materies.* — Ἀδόξους]
Cresoll. Theatr. rhet. 3, 9. *I. G.* Vv. καὶ ἀπ. ex-
t in edd. vett.; eiecta sunt inde a Steph., fort.
codd. auctoritate. — *Et nost.*] Guelf. om. *et.* — *Dice-*
] Reg. Lugd. mai. et Mem. *deicebat*, cum Thuan.
g. *deiciebat*; unde I. G. *incidebat* s. *exibat*, le-
onem vulgatam ex sqq. *in utramque partem dixit*
am ratus. Possis etiam scribere *declamabat*, ut
d. lectio ex compendio scribendi orta sit. Otho
i. *descendebat*, quasi eiusmodi materiae non satis
gnae tali philosopho fuissent. cf. Burmann. ad Ne-
s. Ecl. 2, 89. de simili vv. permutatione.

2 domandis usu difficultatibus; sicuti, cum Thersitae laudes quaesivit, et, cum febrim quartis diebus recurrentem laudavit, lepida sane multa, et non facilia inventu, in utramque causam
3 dixit, eaque scripta in libris reliquit. Sed in febris laudibus testem etiam Platonem produxit, quem scripsisse ait, qui quartanam passus convaluerit, viresque integras recuperaverit, fidelius constantiusque postea valiturum. Atque inibi [in] iisdem laudibus non hercle
4 hac sententiola invenuste lusit. Versus, inquit, est longo hominum aevo probatus:

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.

Eo versu significatur, non omni die bene esse
5 posse, sed isto bene, atque alio male. Quod cum ita sit, inquit, ut in rebus humanis bene, aut male, vice alterna sit; haec biduo medio intervallata febris quanto est fortunatior, in qua est *μία μητρυιὰ, δύο μητέρες*?

§. 2. *Sicuti*] Guelf. *sicut*. — *Thersitae*] Cf. Hom. Il. 2, 211 sqq. — *Febrim*] Quartana neminem iugulat, Cels. 3, 15. sub fin. Iuvenal. 4, 57. *Falster.*

§. 3. *Testem* etc.] Guelf. *etiam testem Pl.* — *In*] Praeposit. deest in Guelf. et Reg. Vv. *iisd. laud.* etiam abesse possint, cum *inibi* ad antecedentia redeundum esse ostendat. Dein Reg. *herchac sent.*

§. 4. *Eo* etc.] Reg. *versus signif.*, quod probat I. G. omisso tamen v. *versus*. Apparet, ait, primam vocem (*versus*) a scriba appositam, dum Graeca praecedentia omittit, innuente *versum* ibi scriptum fuisse, at Gellium post scriptum illum versum Graecum incepisse: *Significatur, non omni* etc.

§. 5. *Haec*] Guelf. *hoc*.

CAPUT XIII.

Quin particula quot qualesque varietates significationis habeat, et quam saepe in veterum scriptis obscura sit.

Quin particula, quam grammatici con- 1
iunctionem appellant, variis modis sententiisque connectere orationem videtur. Aliter 2
enim dici putatur, cum quasi increpantes, vel interrogantes, vel exhortantes dicimus: *Quin venis? quin legis? quin fugis?* aliter, cum ita confirmamus: *Non dubium est, quin M. Tullius omnium sit eloquentissimus;* aliter autem, cum sic componimus, quod quasi 1
priori videtur contrarium: *Non idcirco causas Isocrates non defendit, quin id utile esse et honestum existimarit:* a quo illa significatio 3
non abhorret, quae est in tertia *Origine* M. Catonis: *Haud eos, inquit, eo postremum scribo, quin populi et boni et strenui sient.*
In secunda quoque *Origine* M. Cato non longe 4
secus hac particula usus est: *Neque satis, inquit, habuit, quod eum in occulto vitiaverat, quin eius famam prostitueret.* Praeterea anim- 5
advertimus Quadrigarium in octavo *Annalium* particula ista usum esse obscurissime. Ipsius

Cap. XIII. §. 2. *Dici* etc.] Guelf. *dici potest putatur quasi cum incr.* De partic. *quin* cf. Tursellin. de Partic. p. 732 sqq. Zumpt. Gramm. lat. p. 382 sqq. — *Non*] Guelf. *dum.*

§. 3. *Haud*] Guelf. *aut; ea* pro *eo.*

§. 4. *Origine*] Guelf. om. hoc v. et pro *Cato* hab. *Catonis. Origine* possit ex antecedd. intelligi. — *Eum*] Edd. vett. Guelf. et Torn. *eum*, quod restituit Long. Steph. videlicet dederat *eam.*

§. 5. *Ipsius*] Guelf. *eius.* —.

verba posuimus: *Romam venit; vix superat,*
6 *quin triumphus decernatur.* Item in sexto *Annali* eiusdem verba haec sunt: *Paene factum est, quin castra relinquerent, atque ce-*
7 *derent hosti.* Non me autem praeterit, dicere aliquem posse de summo pectore, nihil
8 esse in his verbis negotii; nam *quin* utrobique positum pro *ut*; planissimumque esse, si ita dicas: *Romam venit, vix superat ut triumphus decernatur;* item alio in loco: *Paene factum est, ut castra relinquerent atque ce-*
9 *derent hosti.* Sed utantur sane, qui tam expediti sunt, perfugiis commutationum in verbis, quae non intelliguntur: utantur tamen,
10 ubi id facere poterunt, verecundius. Hanc vero particulam, de qua dicimus, nisi si quis didicerit compositam copulatamque esse, neque vim tantum coniungendi habere, sed certa quadam significatione factam, nunquam profecto rationes ac varietates istius comprehen-
11 surus est. Quod quia longioris dissertationis est, poterit, cui otium est, reperire hoc in P.

Superat] I. e. *vix eo pervenit. Vergier: il a beaucoup de peine à obtenir les honneurs du triomphe.* Reg. *supererat,* vel temporis vel auctoritatis tantum. Sequens *quin* pro *ut* accip. V. mox.

§. 7. *Aliquem posse*] Guelf. *posse aliquem.* — *De s. p.*] I. e. re minime profundius cogitata et periculata. *Ois.* — *Nihil*] Guelf. *nil.*

§. 8. *Esse*] Guelf. *esset.*

§. 9. *Sed* etc.] Reg. *caducantur sane,* unde I. G., ne idem v. (*utantur*) bis legatur, coni.: *atq. ced. hosti ea. Ducantur* (Long. edidit *Dantur*) *sane;* coll. c. 6, 4.: qui V. Flacci auctoritate ducantur.

§. 10. *Si*] Ex Reg. accessit *si.* cf. 3, 10, 1. 4, 12, 2. 13, 28, 3. — *Tantum*] Guelf. *tam tantum.*

Nigidii *Commentariis*, quos *Grammaticos* inscripsit.

CAPUT XIV.

Sentantiae ex Publii mimis selectae lepidiores.

Publius mimos scriptitavit, dignusque ha- 1
bitus est, qui suppar Laberio iudicaretur.
Caium autem Caesarem ita Laberii maledicentia 2
et arrogantia offendebat, ut acceptiores et pro-
batiores sibi esse Publii, quam Laberii mimos
praedicaret. Huius Publii sententiae feruntur 3
pleraeque lepidae, et ad communem sermo-
num usum commendatissimae; ex quibus sunt 4
istae singulis versibus circumscriptae, quas
libitum hercle est adscribere:

Malum est consilium, quod mutari non potest.
Beneficium dando accepit, qui digno dedit.
Feras, non culpes, quod vitari non potest.

§. 11. *Grammaticos*] Reg. *Gammatic.* v. c. 7.

Cap. XIV. §. 1. *Scriptitavit*] Guelf. *scriptavit.* — *Suppar*] Ante Steph. (Guelf.) *super*; *suppar* confirmant Reg. Mem. Pet. Lugd. mai.; *subpar* Lugd. min. et Thuan.

§. 3. *Sermonum*] V. *sermonum* om. Steph. et Macr. p. 372.; exstat autem in edd. vett. Guelf. et Torn. Dein Steph., confirmantibus, ut videtur, codd. Gron. et Guelf., dedit *commend.*, cum legeretur *commodat.* Macrob. Sat. 2, 7. *accommodat.* Nihil ad h. l. annotavit I. G. V. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 223.

§. 4. *Malum* etc.] Edd. vett. *Mal. consil. est.* — *Accepit*] Ald. Gryph. 1539. et codd., quibus Velser. usus est in edit. Publii Syri, dant: *accipit*; quod recepit Long.; nostrum hab. etiam Guelf. Macrob. et Sarisber.; hic hab. *accepit dando.* (De Nug. Curial. 8, 14. fin.). — *Vitari*] Velser. codd. et Sarisber.

Cui plus licet, quam par est, plus vult,
quam licet.
Comes facundus in via pro vehiculo est.
Frugalitas inserta est rumoris boni.
Heredis fletus sub persona risus est.
Furor fit laesa saepius patientia.
Improbe Neptunum accusat, qui iterum
naufragium facit.
Ita amicum habeas, posse ut fieri hunc
inimicum putes.

Macrob. atque marg. Gryph. *mutari.* — *Inserta*] I. e. ἔμβλημα. V. Suet. Tib. Salmas. ad Solin. p. 1122. ex vett. codd. et Macr. malebat: *incerta*; quod video exstare in ed. Connell.; contra in antiquis codd. Macr. (ed. Gryph.) *miseria* legit I. G., unde *maceria* scriptum a Syro statuit, qualis vere sit. Sarisber. codd. Gell. et edd. vett. hab. *inserta*; edd. Bonon. Ald. et Guelf. *miseria*, quod Falster. p. 329. explicat ita: Frugalitatem bonus quidem rumor sequitur, sed miseria; sicuti *probitas laudatur et alget.* cf. Scalig. ad Manil. p. 411. et ad Syri mimos; quae excerpsit Ois. Scheller. sub v. *insero*, (*inserui*) fin. — *Heredis fletus*] Codd. Vels. *Haeres fictus.* Sensus interprete Ois. est: Fletus heredis est risus personarum, i. e. dissimulatus; gaudet enim, etiamsi fleat. Contra Zeun. ad Macr. p. 823.: Personae hic locum habent nullum; una persona sc. comica sufficit ad dissimulandum risum et occultandum. — *Laesa*] Codd. Gron. *inlaesa*, *illaesa*; unde I. G. *illusa.* Sarisb. *saepius laesa p.* Dein vox *improbe* sola legebatur; quasi pars esset versus cuiusdam praecedentis; versum autem sequentem esse trochaicum tetrametrum admonuit Ois., ita sensum explicans: Qui semel periculum expertus, iterum exponit se periculo, imprudenter accusat fortunam. — *Facit*] Sarisb. *fecit.* — *Hunc* etc.] Pronom. deest ap. Macrob. et Sarisber.; (ap. quos alio ordine versus quinque ultimi leguntur) codd. Vels. exhib. *posse ut facile fieri putes hunc inimicum.* Scalig. edidit: *Ita hab. amicum, posse ut fieri inimicum putes.* Meurs. *inimicum*

Veterem ferendo iniuriam invites novam.
Nunquam periclum sine periclo vincitur.
Nimium altercando veritas amittitur.
Pars beneficii est, quod petitur, si belle
neges.

CAPUT XV.

Quod Carneades Academicus elleboro stomachum purgavit, scripturus adversus Zenonis Stoici decreta: deque natura medelaque ellebori candidi et nigri.

1 Carneades Academicus, scripturus adversum Stoici Zenonis libros, superiora corporis elleboro candido purgavit; ne quid ex corruptis in stomacho humoribus ad domicilia usque animi redundaret, et instantiam vigorem-

hunc propter carminis rationem malebat. *Facile* inseri volebat etiam V. D. in *Heidelb. Jahrbüch.* 1823. p. 639. — *Invites*] Ita Reg. Thuan. Lugd. ut. Mem. et codd. Vels.; *invitas* hab. Guelf. edd. vett. et Macrob. atque Sarisber., vulg. Steph. *vites.* Mox *periculum* et *periculo* scriptum hab. codd. Vels. et edd. vett. Gell.; nostram scripturam Macrob. Iidem codd. versu inseq. dant: *verit. evertitur.* Versu ultimo pro *belle* Macrob. Sarisber. et marg. Gryph. hab. *cito*; improbante eodem V. D. p. 640 sq. (cf. Both. Poet. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 247.) *belle* confirmant codd. Vels. I. G. comparat Marcil. ad legg. XII. Tabb. p. 205. Guelf. *si petitur quod belle neg.*

Cap. XV. *Adversus*] Guelf. *adverso*; mox *causa dei* pro *candida.*

§. 1. *Adversum*] Edd. vett. Steph. et Guelf. *adversum.* Vulg. *adversus.* Ceterum adversus *Chrysippum* disputasse Carneadem ponit Valer. M. 8, 7. Ext. 5. Et Chrysippo tribuit Hieronym. in primo Comment. in Epist. Pauli ad Galat., quod Gell. Carneadi. — *Instantiam*] Ald. Steph. *constant.*; vulgat.

2 que mentis labefaceret; tanta cura, tantoqu
apparatu sui vir ingenio praestanti ad refel
3 lenda, quae scripserat Zeno, aggressus. Id cum
in historia Graeca legissem, quod *elleboro can*
4 *dido* scriptum erat, quid esset, quaesivi. Tun
comperi, duas species ellebori esse discernicul
coloris insignes, candidi et nigri. Eos autem
colores non in semine ellebori, neque in vir
gultis, sed in radice dignosci; candido stoma
chum et ventrem superiorem vomitionibu
purgari; nigro alvum, quae *inferior* vocatur
dilui: utriusque esse hanc vim, ut humore
noxios, in quibus causae morborum sunt, ex
5 trahant. Esse autem periculum, ne inter cau
sas morborum, omni corporum via patefacta
ea quoque ipsa, in quibus causa vivendi est
exinaniantur, amissoque omni naturalis ali
moniae fundamento homo exhaustus intereat
6 Sed elleborum sumi posse tutissime in insul
Anticyra Plinius Secundus, in libris *Naturali*
Historiae, scripsit: propterea Livium Drusum
qui tribunus plebi fuit, cum morbum, qu

confirmant Reg. Mem. Pet. Lugd. ut. Sciopp. et ed
vett. Guelf. *inconst.*

§. 2. *Sui*] Pronom. *sui* om. edd. ante Iunt. (
Guelf.

§. 4. *Virgultis*] Ita cum Guelf. edd. vett. Step
et Long.; nescio unde habeant suum *virgulis* ed
Torn. Oisel. Gron. Bip.; videtur ex operarum viti
ortum esse. — *Vomitionibus*] Sciopp. *vomitibus*. -
Esse etc.] Hunc vv. ordinem dedi ex edd. vett. (
Guelf. in locum vulg. *hanc esse vim*. Pro *vim* Gue
hab. *videlicet*.

§. 5. *Exinaniantur*] Hoc v. om. Guelf.

§. 6. *Libris*] 25, 21. p. 223. Bip. Pausan. Pho
36. — *Plebi*] Ois. *plebis*, invitis libb. (Reg. Lugd. u
Pet. Steph.) Hab. tamen edd. vett.; Iunt. *plebi*. Al

comitialis dicitur, pateretur, Anticyram navigasse, et in ea insula elleborum bibisse ait; atque ita morbo liberatum. Praeterea scri- 7
ptum legimus, Gallos in venatibus tingere elleboro sagittas, quod iis ictae exanimatae ferae teneriores ad epulas fiant: sed propter ellebori contagium, vulnera ex sagittis facta circumcidere latius dicuntur.

CAPUT XVI.

Anates Ponticas vim habere venenis detergendis potentem: atque inibi de Mithridati regis in id genus medicamentis sollertia.

Anates Ponticas dicitur edundis vulgo ve- 1
nenis victitare. Scriptum etiam a Lenaeo, Cn. 2
Pompeii liberto, Mithridatem illum Ponti re-

rib. ple. Guelf. tr. pl'. cf. Suet. Calig. 29. — Ita morbo] Guelf. om. vv. ita morbo.

§. 7. Script. leg.] Edd. ante Iunt. hab. id script. leg. — Gallos] Cf. Scalig. Lectt. Auson. 1, 9. Vulcan. Glossar. sub v. ὑοσκύαμος. Pontan. — Circumcidere] Guelf. circumedere.

Cap. XVI. Detergendis] Codd. degendis s. (Guelf.) detegendis; hoc praebent etiam edd. vett.; digerendis Bad. Ant. Gryph. et H. de Marn. Nostrum debet Steph. cf. Sciopp. Verisim. 4, 16. Plin. 29, 5. ... edd. vett. et Guelf. Mithridatis. Deinceps Guelf. medicamenta; mire edd. vett. et recentt. consentiunt ... vitioso isto medicamenti, quod correxi cum Steph. ... nostrum praebuit in ind. capp. p. 682.

§. 1. Dicitur] Guelf. dicuntur; ut antea Ponticae legendum sit. V. tamen ad 6, 5, 5. et Zumpt. Grammat. lat. p. 292. — Edundis] Edd. ante Iunt. Guelf. edendis.

§. 2. Lenaeo] Cf. Suet. de Illustr. Gramm. c. ... Falster. Memor. Obsc. p. 33. Mox ed. Rom. Pom-

gem medicinae rei et remediorum id genus sollertem fuisse: solitumque earum sanguinem miscere medicamentis, quae digerendis venenis valent: eumque sanguinem vel potentissimum
3 esse in ea confectione: ipsum autem regem, assiduo talium medelarum usu, a clandestinis
4 epularum insidiis cavisse: quin et scientem quoque ultro, et ostentandi gratia venenum rapidum et velox saepenumero hausisse: atque
5 id tamen sine noxa fuisse. Quamobrem postea, cum proelio [Populi Romani] victus in ultima regni refugisset, et mori decrevisset, et venena violentissima festinandae necis causa

peio. Guelf. et Iunt. *Pompei.* V. 9, 12, 14. — *Medicinae rei*] Infr. 18, 10.: *medicina disciplina.* Varro de L. L. 4, 18. *medicina ars.* Gryph. marg. *medicae rei.* — *Digerendis*] Guelf. *dirigendis.*

§. 3. *Regem, assiduo*] Guelf. *assiduo regem.*

§. 4. *Et ostent.* etc.] Ita cum edd. vett. Steph. et Guelf. Long. Vulg. *ultro tentandi gratia,* quod e Reg. annotavit Lamb. et receptum est in edd. recentt., inde ab ed. a. 1651.

§. 5. *Pop. Rom.*] Vv. *pop. Rom.* ex edd. vett. restituit Long.; ignorat illa tamen Iunt.; unde suspecta fieri possunt, quippe fortasse orta ex repetitis quibusdam literis (*pro*) vocis praecedentis. Guelf. exhib. *cum proelio incertus in ult. r. r.* Post vocem *victus* edd. ante Iunt. inserunt vv. *metu sui.* Quid si legas: *quum proelio P. R. victus, metu* (s. *incertus metu*) *in ult. sui regni,* s. *regni sui ref.?* Possis etiam *sui* abiicere, ortum ex literis extremis *victus* et prima praepositionis *in;* nisi forte *sui,* qui loco est in edd. vett. ad *regni* referre malueris; quod durius tamen mihi quidem videtur. In sqq. etiam restitui ex edd. vett. cum Long. *et* ante *venena* et *esset* post *expertus;* quae vulg. omissa erant. Guelf. hab. *et;* non hab. *esset.* — *Causa*] *Causa* restitui pro *gratia* cum Ms. Pembroc. Guelf. Reg. Lugd. ut. Mem. Chifl. Pet. et Torn. Neque *causa*

frustra expertus esset, suo se ipse gladio transegit. Huius regis antidotus celebratissima est, 6
quae Mithridatios vocatur.

CAPUT XVII.

Mithridatem, Ponti regem, quinque et viginti gentium linguis locutum, Quintumque Ennium tria corda habere sese dixisse, quod tris linguas percalluisset, Graecam, Oscam, Latinam.

Q. Ennius tria corda habere sese dicebat, 1
quod loqui Graece, et Osce, et Latine sciret.
Mithridates autem, Ponti atque Bithyniae rex 2
inclitus, qui a Cn. Pompeio bello superatus est, quinque et viginti gentium, quas sub ditione habuit, linguas percalluit: earumque omnium gentium viris haud unquam per interpretem collocutus est, sed, ut quemque ab

neque *gratia* hab. Steph.; probante V. D. in Miscell. Belgg. l. supra (1, 4.) l. p. 440. coll. 19, 9.: *celebrandae lucis annuae*; *gratia* restituerat Torn. ex vett. edd.

§. 6. *Mithridatios*] Graece hoc vocab. scribend. videtur.

Cap. XVII. *Quinque*] Vulg. *duarum* hic et in ipso cap.; idem tradunt Plin. H. N. 7, 24. 25, 2. Solin. c. 7. *duobus* h. l. hab. Pet. et alii quidam; inde *V. et vig.*; Guelf. *II. et XX.* (bis); *quinque* bis exhib. Reg. et Lugd. ut., ac dederat iam ante Steph. Iunt. h. l. *quinque et v.* et in cap. *V. et XX.* Sed in ind. capp. eadem ed. hab. *duarum et v.* Mox pro *sese* Steph. in ind. capp. dedit *se*, quod in ind. capp. servavit cum Gron. ed. Bip.

§. 1. *Q. Ennius*] Guelf. *Ennium* sine *Q.*

§. 2. *Collocutus*] Edd. vett. praeter Iunt. hab. simplex *locut.* Iunt. Guelf. *conloc.* V. *loqui* cum Dativ. saepe est ap. Plaut. — *Ab eo*] Guelf. om. vv. *ab eo.*

eo appellari usus fuit, proinde lingua et oratione ipsius, non minus scite, quam si gentilis eius esset, locutus est.

CAPUT XVIII.

Quod M. Varro C. Sallustium, historiae scriptorem, deprehensum ab Annio Milone in adulterio scribit, et loris caesum, pecuniaque data, dimissum.

M. Varro, in literis atque vita fide homo multa et gravis, in libro, quem inscripsit: *Pius, aut de Pace,* C. Sallustium scriptorem seriae illius et severae orationis, in cuius historia notiones censorias fieri atque exerceri videmus, in adulterio deprehensum ab Annio Milone loris bene caesum dicit, et cum dedisset pecuniam, dimissum.

CAPUT XIX.

Quid Epictetus philosophus dicere solitus sit hominibus nequam et impuris, disciplinas philosophiae studiose tractantibus: et quae duo verba observanda praeceperit omnium rerum longe salubria.

1 Favorinum ego audivi dicere, Epictetum

Cap. XVIII. §. 1. *Inscripsit*] Vulg. *scripsit,* quod hab. etiam Iunt.; nostrum exhib. reliquae edd. vett. et Steph. atque Guelf.; idque restituendum esse vidit iam Burmann. ad Anthol. Lat. V. 1. p. 406. col. 1. cf. ad 3, 16, 7. — *Historia*] Guelf. *historias.* — *Notiones*] Gryph. 1542. *nationes.* Ois. cum Ranchin. VV. LL. 1, 5. coni. *notas* vel *notationes.* V. Gron. ad Liv. 27, 25. ad quem provocat I. G. Mox *depreh.* est in Guelf. et edd. vett. pro *deprensum.* — *Pecuniam*] Ois. *poenam;* sed respice lemma.

Cap. XIX. *Omnium*] Comparant 1, 3, 12.: omnium

philosophum dixisse, plerosque istos, qui philosophari videntur, philosophos esse huiuscemodi *ἄνευ τοῦ πράττειν, μέχρι τοῦ λέγειν*: id significat, factis procul, verbis tenus. Iam illud 2
est vehementius, quod Arrianus solitum eum dictitare in libris, quos *De Dissertationibus* eius composuit, scriptum reliquit. Nam cum, 3
inquit, animadverterat hominem, pudore amisso, importuna industria, corruptis moribus, audacem, confidentem lingua, ceteraque omnia praeterquam animum procurantem, istiusmodi, inquit, hominem cum viderat studia quoque et disciplinas philosophiae contrectare, et physica adire, et meditari dialectica, multaque id genus theoremata suspicari sciscitarique, inclamabat deûm atque hominum fidem, ac plerumque inter clamandum his eum verbis increpabat: *Ἄνθρωπε, ποῦ βάλλεις; σκέψαι, εἰ κεκάθαρται τὸ ἀγγεῖον· ἂν γὰρ εἰς τὴν αἴησιν αὐτὰ βάλλῃς, ἀπώλετο· ἢν σαπῇ, ἢ οὖρον, ἢ ὄξος*

erum aliarum. 6, 15, 5. 13, 27. 16, 8. v. ad 2, 15, . Adde Ruddimann. II. p. 309. not. 19. Ante uelf. hab. *precepit*.

§. 1. *Videntur*] In sola Steph. et edd., quae anc secutae sunt (ut Torn.), conspicio esse *viderentur*, quod probo. Nihil video ab I. G. annotatum.

§. 2. *Dissertationibus*] Guelf. et Steph. *dissertionibus*. cf. 19, 12, 3.

§. 3. *Lingua*] Steph. Apolog. advers. Viv. p. 28. oni. *linguam*, idque video exstare in Guelf. et in d. Steph. — *Inquit*] V. *inquit* om. cum Reg. Long. - *Physica*] Cod. Torn. *physicam* et mox *Dialecticam*, repugnantibus reliquis libb. Deinceps Reg. hab. *idere*; quod recepit Long. Ois. coni. *audere*. Gryph. *udire*. I. G. confert 15, 30, 1. 16, 8, 1. et Graec. οιτᾶν. — *Suspicari*] Cum Scriver. Ois. *ruspari*, i. scrutari, studiose quaerere. Vocem *susp.* suspectam se posse admonuit Steph. l. l. — *Η οὖρον*] Edd.

4 γένοιτο ἂν, ἤ τι τούτων χεῖρον. Ni[hi]l profecto
his verbis gravius, ni[hi]l verius: quibus de-
clarabat maximus philosophorum, literas at-
que doctrinas philosophiae, cum in hominem
falsum atque degenerem, tanquam in vas spur-
cum atque pollutum, influxissent, verti, mu-
tari, corrumpi, et, quod ipse κυνικώτερον ait,
urinam fieri, aut si quid est urina spurcius.
5 Praeterea idem ille Epictetus, quod ex eodem
Favorino audivimus, solitus dicere est, duo
esse vitia multo omnium gravissima ac tae-
terrima, intolerantiam et incontinentiam; cum
aut iniurias, quae sunt ferendae, non tolera-
mus, neque ferimus; aut a quibus rebus vo-
luptatibusque nos tenere debemus, non tene-
6 mus. Itaque, inquit, si quis haec duo verba
cordi habeat, eaque sibi imperando atque ob-
servando curet, is erit pleraque impeccabilis,
vitamque vivet tranquillissimam. Verba duo
haec dicebat: Ἀνέχου καὶ ἀπέχου.

vett. praeter Bonon. om. ἤ, nec in translatione ex-
primit cum reliquis Bonon.

§. 4. *Nihil*] Edd. vett. hab. bis *nil*; poste-
riori tantum loco Guelf. — *Verti*] V. *verti* om. edd.
ante Iunt. — *Ait*] V. *ait* addidi e Reg. Thuan. et
Lugd. mai. Ante Steph. loco v. *ait* interponebatur
v. *dixit*, quod hic delevit cum codd., quibuscum facit
Guelf. — *Est*] Guelf. om. *est*.

§. 6. *Καὶ*] Thuan. *et* pro καὶ, quod retinent
alii codd. Gron.

CAPUT XX.

Verba sumta ex Symposio Platonis, numeris coagmentisque verborum scite, modulateque, apteque, exercendi gratia, in Latinam orationem versa.

Symposium Platonis apud philosophum 1 Taurum legebatur. Verba illa Pausaniae inter convivas amorem vice sua laudantis, ea verba 2 a prorsum amavimus, ut meminisse etiam induerimus. Sunt adeo, quae meminimus, 3 verba haec: *Πᾶσα γὰρ πρᾶξις ὧδε ἔχει· αὐτὴ ἐφ᾽ αὑτῆς πραττομένη, οὔτε καλὴ, οὔτε αἰσχρὰ, οἷον ἂν ἡμεῖς ποιοῦμεν, ἢ πίνειν, ἢ ᾄδειν, ἢ διαλέγεσθαι. Οὐκ ἔστι τούτων αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ, καλὸν οὐδέν· ἀλλ᾽ ἐν τῇ πράξει, ὡς ἂν πραχθῇ, τοιοῦτον*

Cap. XX. *Verba* etc.] Edd. vett. *Ex Symp. Plat. sumta verba.* cf. Plat. Symp. c. 8. — *Modulateque etc.*] Ita Guelf. Reg. Lugd. ut. Pet. Iunt. et Steph. p. 582. Edd. vett. *modulateque et apte.* Steph. aliique: *modulate, apte.* Guelf. *aperteque. Beloe* V. 3. p. 312. post v. *apteque* addendum putat: *composita* vel simile v. Possis etiam legere: *modulateque apta,* i. e. connexa.

§. 1. *Amorem* etc.] Guelf. *amorem vite* (vitae) *vice sua l.*

§. 2. *Prorsum*] Codd. Gron. omnes et edd. ante Bonon. *rursum.* Guelf. *ea v. non rursum.* Latet aliquid; offendit praeterea v. *verba* ter deinceps vel quater repetitum; post *laudantis* s. alicubi in hac sententia quidquam (fort. v. *legebantur*) excidisse videtur. Distinctione etiam mutata, aliquo modo succurras, si post *legebatur* incisum ponas, ad sqq. intelligas: *et quidem*, et puncto post *laudantis* distinguas; quod fecit Long. Pronomen *ea* ante *verba* om. edd. ante Iunt. Quid si etiam *verba* abiicias?

§. 3. Ἄιδειν] Ita Steph.; λαλεῖν dant codd. et edd. vett.; *cantare* reddit infra Gell. Hoc restituit Long. Dein vv. καθ᾽ αὑτὸ om. edd. vett. —

ἀπέβη. Καλῶς μὲν γὰρ πραττόμενον καὶ ὀρθῶς, καλὸν γίγνεται· μὴ ὀρθῶς δὲ, αἰσχρόν· οὕτω δὴ καὶ τὸ ἐρᾷν καὶ ὁ Ἔρως οὐ πᾶς ἐστὶ καλὸς, οὐδὲ ἄξιος ἐγκωμιάζεσθαι, ἀλλ' ὁ καλῶς προτρέπων ἐρᾷν.

4 Haec verba ubi lecta sunt, atque ibi Taurus mihi: Heus, inquit, tu, rhetorisce, (sic enim me in principio recens in diatribam acceptum appellitabat, existimans, eloquentiae unius extundendae gratia Athenas venisse;) videsne, inquit, ἐνθύμημα crebrum, et coruscum, et convexum, brevibusque et rotundis numeris cum quadam aequabili circumactione devin-

5 ctum? Habesne nobis dicere in libris rhetorum vestrorum tam apte, tamque modulate compositam orationem? Sed hos, inquit, tamen

6 numeros censeo videas ὁδοῦ πάρεργον. Ad ipsa enim Platonis penetralia, ipsarumque rerum pondera, et dignitates pergendum est; non ad vocularum eius amoenitatem, nec ad verbo-

7 rum venustates deversitandum. Haec admo-

Δὴ] Lugd. mai. δὴ, ut video etiam in Steph. editum et in Plat. ed. Ast. et Bekker.; recepi pro δὲ, quod primum video in ed. a. 1651. Long. om. δὲ, edd. vett. secutus.

§. 4. *Rhetorisce*] Guelf. *rechoriste.* Edd. ante Iunt. *rhetoriste.* Ald. ῥηθορίστα. Steph. Specim. Emendd. p. 165. ῥητορίσκε scribendum censuit. — *Extundendae*] Edd. vett. *exercendae*; nostrum hab. codd., unde recepit cum Iunt. Steph.; Reg. *extud.* (Lambec. e Reg. *excud.*) Lugd. mai. *exstudendae* Guelf. *extendendae.* — *Convexum*] Nonnulli Gron. codd. Guelf. et edd. vett. *connexum*; quod restituit Long; *conv.* deinceps explicatur.

§. 6. *Ipsa*] Pronom. hoc deest in Reg. et Lugd. mai. Delevit Long. Praepositionum hoc fere modo a casu, quem regunt, avulsarum v. exempla apud Ruddimann. II, 336. huic nostro tamen dissimilia. — *Pergendum*] Guelf. om. hoc v. — *Deversitandum*]

itio Tauri de orationis Platonicae modulis, non modo non repressit, sed instrinxit etiam nos ad elegantiam Graecae orationis verbis Latinis affectandam; atque uti quaedam ani- 8
malium parva et vilia ad imitandum sunt, quas res cunque audierint viderintve, petulantia; perinde nos ea, quae in Platonis oratione demiramur, non aemulari quidem, sed lineas umbrasque facere ausi sumus. Velut psum hoc est, quod ex illis iisdem verbis eius ffinximus: *Omne*, inquit, *omnino factum* 9
ic sese habet, neque turpe est, quantum in n est, neque honestum: velut est, quas nunc cimus ipsi res, bibere, cantare, disserere; ihil namque horum ipsum ex sese honestum t; quale cum fieret modo factum est, tale

nt. et Steph. *deversit.*; quod adscripserunt etiam copp. et Bourdel. Recepi pro *diversit.* v. 1, 9, 8.

§. 7. *Instrinxit*] Sic Reg. Pet. Linc. et Gebhard. Antiqq. LL. 1, 15.; Lugd. mai. et Guelf. cum dd. vett. *instruxit*; Steph. et Lugd. min. *instinxit*, ppositum verbo *repressit*. v. Steph. Specim. Emendd. 129.

§. 8. *Petulantia*] Reg. et Lugd. mai. *putantia*; nde I. G. aliter Gellium scripsisse opinatus est; raesertim quum non per petulantiam id faciant, d naturae proclivitate quodque hoc illis sit proprium, odque ad ita faciendum nutent. — *Demiramur*] gd. mai. superscriptum hab. *demoramur*. Reg. t: *denumerabamur*; quid si: *denumerabamus*? ox post *umbrasque* Steph. l. l. p. 165. addi malet: *eorum*. Deinceps Steph. *facere quaesivimus et* i *s.*; contra libb. omnes. Pro *sumus* edd. vett. b. *fuimus*. — *Hoc est*] Edd. ante Iunt. et Guelf. vv. *hoc est*; deincepsque hab. *iisd. verb. illis.*

§. 9. *Nunc* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro lg. *facimus nunc ipsi r.* — *Quale*] Reg. *qualis.* eph. l. l. p. 165. malebat: *sed quali, c. f., modo est.*; opposuit I. G., Latinos saepe omittere adver-

exstitit: si recte honesteque factum est, tum honestum fit: sin parum recte, turpe fit: sic amare; sic amor non honestus omnis neque omnis laude dignus, sed qui facit nos ut honeste amemus.

CAPUT XXI.

Quibus temporibus post Romam conditam Graeci Romanique illustres viri floruerint ante secundum bellum Carthaginiensium.

1 Ut conspectum quendam aetatum antiquissimarum, item virorum illustrium, qui in iis aetatibus nati fuissent, haberemus, ne in sermonibus forte inconspectum aliquid super aetate atque vita clarorum hominum temere diceremus; sicuti sophista ille ἀπαίδευτος, qui publice nuper disserens Carneadem philosophum a rege Alexandro, Philippi filio, pe

sativam. Dein *tale* om. Guelf.; post pro *tum* hab. *tamen.* Mox vv. *sic amare* om. Steph., invitis libr. Deinceps Guelf. hab. *et sic amor.* Postremo Steph. pro *facit* malebat: commonefacit (προτρέπων); nihil mutandum esse adscripsit iam Salm. cf. ad 4, 1, 19, 13, 2. Terent. Eun. 5, 8, 5.

Cap. XXI. *Floruerint*] Edd. vett. et Guelf. *floruerunt.* Iunt. tamen et Ald. in ind. capp. hab. *floruerint.*

§. 1. *Haberemus*] Guelf. *heredum.* — *Inconspectum*] Iunt. Ald. et Gryph. *in conspectum;* nostrum est in reliquis. (cf. Pric. ad Appul. Apol. p. 165.) I. G. in Addendis: Immo in hac voce adeo sunt firmi (codd.), ut nemo cogitet: *incompertum,* quod tamen videri posset Gellius dedisse. — *Sicuti*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *sicut.* Sequens *ille* male excidit in ed. Bip. — *Philosophum* etc.] Edd. ante Iunt. pro *phil. a rege* hab. *plurima rege;* Iunt. *philos. rege*

onia donatum, et Panaetium Stoicum cum uperiore Africano vixisse dixit; ut ab istiusmodi, inquam, temporum aetatumque erroribus caveremus, excerpebamus ex libris, qui *Chronici* appellantur, quibus temporibus floruissent Graeci simul atque Romani viri, qui vel ingenio, vel imperio nobiles insignesque post conditam Romam fuissent ante secundum bellum Carthaginiensium: easque nunc excerptiones nostras, variis diversisque in locis factas, cursim digessimus. Neque enim id nobis negotium fuit, ut acri atque subtili cura excellentium in utraque gente hominum συγχρονισμοὺς componeremus; sed ut Noctes istae quadamtenus his quoque historiae flosculis leviter iniectis aspergerentur. Satis autem visum est, 2
in hoc commentario de temporibus paucorum hominum dicere, ex quorum aetatibus de pluribus quoque, quos non nominaremus, haud difficilis coniectura fieri posset. Incipiemus 3
igitur a Solone claro: quoniam de Homero et Hesiodo inter omnes fere scriptores constitit, aetatem eos egisse vel iisdem fere tempo-

Ald. addidit *a*. Illud *plur.* ortum dici potest ex compendio scribendi vocis *phūm* ita saepe scriptae; sed utraque etiam lectio ita, coniungi possit: *Carn. philosophum plurima a rege Al.* etc. Vulgat. firmat Guelf. — *Excerpebamus*] Mem. Chifl. Pet. Lugd. ut, Guelf. *exercebamus*; Reg. *etexerceb.*, unde Gron. pat. coni. *excernebamus*. At mox: excerptiones nostras. — *Ante*] Guelf. *antequam*. — *Diversisque* etc.] Thuan. *diversisque modis et locis*. — *Συγχρονισμοὺς*] Guelf. *Graecum*. — *Historiae*] Voc. *historiae* restitui ex Guelf. edd. vett. et Steph., Long. secutus. Exciderat in edd. recentt. Gron. et Bip.

§. 2. *Posset*] Guelf. *posse*. *Incipimus*.

§. 3. *Constitit*] Edd. Rom. *consistit*. Guelf. *con-*

ribus, vel Homerum aliquanto antiquiorem; utrumque tamen ante Romam conditam vi xisse, Silviis Albae regnantibus, annis pos bellum Troianum, ut Cassius in primo *Anna lium* de Homero atque Hesiodo scriptum reli quit, plus centum atque sexaginta annis, ant Romam autem conditam, ut Cornelius Nepos in primo *Chronico[rum]* de Homero dixit
4 annis circiter centum et sexaginta. Solonem ergo accepimus, unum ex illo nobili numer sapientum, leges scripsisse Atheniensium, Tar quinio Prisco Romae regnante, anno regn
5 eius tricesimo tertio. Servio autem Tullio re gnante, Pisistratus Athenis tyrannus fuit, So lone ante in exsilium voluntarium profecto quoniam id ei praedicenti non creditum est.
6 Postea Pythagoras Samius in Italiam venit Tarquinii filio regnum obtinente, cui cogno
7 mentum Superbus fuit. Iisdemque temporibu occisus est Athenis ab Harmodio et Aristogi

stat. — *Cassius*] Edd. Rom. Ven. 1472. Brix. et Guelf *Sassius.* — *Centum*] Lips. ad Velleium Pat. *ducen tis.* v. Salmas. ad Solin. Gryph. 1542. *C. atque XL.* in marg. *LX.* Sequens *annis* est in edd. ante Ald.; non hab. Guelf. Tum *cond. aut.* pro *autem cond.* dant edd. vett.; *autem* plane om. Iunt. Ald.; vulgat tuetur Guelf. — *Chronicorum*] *Chronico* dat Reg. — *Centum* etc.] Marg. Gryph. 1542. *C. et L.* cf. Mai ad Cic. de Rep. 2, 10. p. 147. ed. Tubing.

§. 4. *Prisco*] Guelf. om. *Prisco.* — *Tricesimo tertio*] Meurs. de Archontt. 1, 12.: *vicesimo secundo*; Guelf. *XXIII°.* Et Ois. *XXIII.* pro *XXXIII.*

§. 5. *Fuit*] Guelf. om. hoc v. Dein edd. ante Iunt. pro *ante* hab. *autem.* — *Voluntarium*] Reg. *voluntario*; quod recepit Long.

§. 6. *Filio*] Cf. Lachmann. de Font. Liv. Comment. I. p. 54.

ate Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiae tyranni frater. Archilochum autem Nepos Cor- 8
elius tradit, Tullo Hostilio Romae regnante,
m tum fuisse poëmatis clarum et nobilem.
centesimo deinde et sexagesimo anno post 9
omam conditam, aut non longe amplius, vi-
s esse ab Atheniensibus Persas, memoriae
aditum est, pugnam illam inclitam Mara-
oniam, Miltiade duce: qui post eam victo-
m damnatus a populo Atheniensi in vinculis
blicis mortem obiit. Tum Aeschylus Athe- 10
tragoediarum poëta celebris fuit. Romae 11
tem ferme istis temporibus tribunos et ae-
es tum primum per seditionem sibi plebes
avit; ac non diu post Cn. Marcius Corio-
us, exagitatus vexatusque a tribunis plebi,
Vulscos, qui tum hostes erant, a republica
civit, bellumque populo Romano fecit. Post 12
nde paucis annis Xerxes rex ab Athenien-
s, et pleraque Graecia, Themistocle duce,
vali proelio, quod ad Salamina factum est,
tus fugatusque est. Atque inde anno fere 13
rto, Menenio Agrippa, M. Horatio Pulvillo
nsulibus, bello Veiente, apud fluvium Cre-

§. 8. *Archilochum*] Cf. Archiloch. Reliqu. ed.
bel. p. 5. — *Tullo*] Edd. vett. et Guelf. *Tullio*.
x Guelf. *tunc*.

§. 9. *Pugnam* etc.] Ablativv. *pugna illa* etc.
it cum edd. inde ab Ald. Steph. contra libb.
es. Guelf. *pugnamque illam*.

§. 11. *Ferme* etc.] Sic edd. vett. pro *istis fer-*
. Guelf. exhib. *R. aut. ferme autem ist. t.*; mox
a *plebs*.

§. 12. *Themistocle*] Guelf. *a Them.*

§. 13. *Agrippa*, etc.] Pigh. in Annalib. *Agrip-*
F. C. *Hor.* etc. Mox Guelf. *bello veniente*. Tum
atur: *ab his* (edd. vett. *iis*. Connell. *eis*) *sex et*

meram, Fabii sex et trecenti patricii cum f
miliis suis, universi ab hostibus circumvent
14 perierunt. Iuxta ea tempora Empedocles Agr
gentinus in philosophiae naturalis studio floru
15 Romae autem per eas tempestates decemvir
legibus scribundis creatos constitit; tabulasqu
ab iis primo decem conscriptas, mox ali
16 duas additas. Bellum deinde in terra Graec
maximum Peloponnesiacum, quod Thucyd
des memoriae mandavit, coeptum est cir
annum fere, post conditam Romam, trecent
17 simum vicesimum tertium. Qua tempesta
Olus Postumius Tubertus dictator Romae fu
qui filium suum, quod contra suum dictu
in hostem pugnaverat, securi necavit. Host
18 tum populi Romani fuerant Fidenates. Itaq
[qui] in hoc tempore nobiles celebresque era

(Guelf. et Steph. om. *et*) *trec. pat. Fabii* (Gu
om. *Fabii*) *cum f. s.*; at statim: *ab hostibus.*
ab his om. codd. Reg. Thuan. et Lugd. ut, u
ordinem etiam vulgatum cum Long. immutavi.
iam Wower. in marg. hab. *abbi* pro *ab iis*; u
effecit *Fabii*. De re cf. Perizon. Animadvv. hist
5. p. 193 sqq. ed. Amstel. — *Perierunt*] Edd. a
Iunt. et Guelf. *periere*. V. 9, 8, 1.

§. 15. *Scribundis*] Eaedem edd. *scriben*
Guelf. *scribund.*

§. 16. *Peloponnesiacum*] Guelf. *peloponiens*
— *Trecentesimum* etc.] Edd. ante Iunt. *CCCXXI*
Marg. Gryph. 1542. *CCCXXIII.*

§. 17. *Tubertus*] Ante Steph. *Torquatus*, co
xit ille ex codd. (Guelf.). Idem *Olus* dedit pro
ut est in edd. vett. Guelf. *Aulus*. cf. Schneid. Gra
mat. Lat. 1, 1. p. 61. cf. Liv. 4, 29. Valer. M. 2,
6. — *Dictum*] Ois. *edictum*; reprobante I. G.

§. 18. *Itaque qui*] Edd. vett. *itaque qui*;
delevit Steph.; restituit Long. hab. etiam Guelf. R
Lugd. mai. et Torn. Fort. anacoluthon quoddam

phocles, ac deinde Euripides, tragici poëtae,
Hippocrates medicus, et Democritus philo-
phus: quibus, Socrates Atheniensis natu qui-
m posterior fuit; sed quibusdam tempori-
s iisdem vixerunt. Iam deinde, tribunis 19
ilitaribus consulari imperio rempublicam Ro-
ae regentibus, ad annum fere conditae urbis
ecentesimum quadragesimum septimum, tri-
nta illi tyranni praepositi sunt a Lacedae-
oniis Atheniensibus, et in Sicilia Dionysius
iperior tyrannidem tenuit, paucisque annis
ist Socrates Athenis capitis damnatus est, et
carcere veneno necatus. Ea fere tempe- 20
ate Romae M. Furius Camillus dictator fuit,
Veios cepit. Ac post non longo tempore 21
illum Senonicum fuit. Tum Galli Romam, 22
paeter Capitolium, ceperunt. Neque multo 23
pstea Eudoxus astrologus in terra Graecia
obilitatus est: Lacedaemoniique ab Athenien-
bus apud Corinthum superati, duce Phor-
ione: et M. Manlius Romae, qui Gallos in 24
sidione Capitolii, obrepentis per ardua, de-
llerat, convictus est, consilium de regno oc-
pando inisse, damnatusque capitis, saxo Tar-
io, ut M. Varro ait, praeceps datus; ut
rnelius autem Nepos scriptum reliquit, ver-

m hab.; fort. etiam postea v. *sed* delend. I. G.
ni. *ita quoque*. Deinceps ex iisdem libb. Gron.
in hoc tempore pro vulg. (Guelf.) *inter haec*
npora.

§. 19. *Rempublicam*] Guelf. *rei pu.*
§. 21. *Fuit* etc.] Guelf. *fuit cum G.*
§. 23. *Duce*] Guelf. om. *duce*.
§. 24. *Manlius*] Guelf. hab. *Mallius*. — *Con-
tus est*] Guelf. *convictusque est*. — *Saxo*] Edd.
t. praeter Iunt. *e saxo*.

25 berando necatus est. Eoque ipso anno, q
erat post recuperatam urbem septimus, Ar
stotelem philosophum natum esse, memori
26 mandatum est. Aliquot deinde annis po
bellum Senonicum, Thebani Lacedaemonio
duce Epaminonda, apud Leuctra superaverunt
27 ac brevi post tempore in urbe Roma lege Li
cinii Stolonis consules creari etiam ex ple
coepti, cum antea ius non esset, nisi ex p
28 triciis gentibus, fieri consules. Circa ann
deinde urbis conditae quadringentesimum Ph
lippus, Amyntae filius, Alexandri pater, r
gnum Macedoniae adeptus est: inque eo te
29 pore Alexander natus est: paucisque inde a
nis post Plato philosophus ad Dionysium S
ciliae tyrannum posteriorem profectus e
30 Post deinde aliquanto tempore Philippus ap
Chaeroneam proelio magno Athenienses vinc
31 Tum Demosthenes orator ex eo proelio sal
tem fuga quaesivit, cumque id ei, quod fu
gerat, probrose obiiceretur, versu illo notiss
mo elusit:

Ἀνήρ, inquit, *ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.*

32 Postea Philippus ex insidiis occiditur; et Al
xander, regnum adeptus, ad subigendos Pers
in Asiam atque in Orientem transgressus e
33 Alter autem Alexander, cui cognomentum M

§. 25. *Eoque ipso*] Guelf. *eo quoque ipso.*

§. 27. *Consules*] Edd. vett. et Guelf. *consul*

§. 28. *Inque eo t.*] Guelf. *in eoque t.* V. S *Croix, Examen des Hist. d'Alex.* p. 593 sqq. ed. I

§. 30. *Deinde*] Long. *deinde;* secutus edd. vet Guelf. et Torn. Vulg. *inde.*

§. 32. *Adeptus*] Guelf. *adeptus est;* fort. *ad.* *ad* etc.

§. 33. *Molosso*] Guelf. *mollosus.* —

sso fuit, in Italiam venit, bellum populo
omano facturus; iam enim fama virtusque
licitatis Romanae apud exteras gentes enite-
cere incoeptabat; sed prius, quam bellum fa-
eret, vita decessit. Eum Molossum, cum in
aliam transiret, dixisse accepimus, se qui-
em ad Romanos ire, quasi in ἀνδρωνῖτιν; Ma-
edonem isse ad Persas, quasi in γυναικωνῖτιν.
stea Macedo Alexander pleraque parte orien- 34
li subacta, cum annos regnavisset undecim,
iit mortis diem. Neque haud longe post 35
ristoteles philosophus, et post aliquanto De-
osthenes vita functi sunt: iisdemque ferme 36
mpestatibus populus Romanus gravi ac diu-
no Samnitium bello conflictatus est: consu-
sque Tib. Veturius et Sp. Postumius in locis
iquis apud Caudium a Samnitibus circum-
llati, ac sub iugum missi, turpi foedere fa-

rtusque] Cum Reg. et Lugd. ut. Long. *virtutesque* omisso v. *felic.*; eodem modo Thuan. qui mox am *incoeptabant*. Recepit Long. Nostrum firmat uelf. — Ἀνδρωνῖτιν] Codd. Latine scribunt *andro-itin* et *gynaeconitin*. Linc. exhib. *in andro intro* in *andronitin*. Edd. ante Ald. *androniten -- gy-eeconiten* (Iunt. *gynaeconitin*). Guelf. *andronitia* et *eeconitin*. Ald. et Steph. ἀνδρονίτην -- γυναικονίτην. g. om. *ipse* (isse?) unde Lamb. (Biblioth. Caes. 3. 877.) legend. putavit: *se quid. ad R. isse* (*s. ivis-*) *quasi in andr.*; *M. ire ad P. q. in gyn.*, quod tis oportunum arbitrabatur I. G.

§. 34. *Regnavisset undecim*] Ita Guelf. et edd. tt. pro *ann. undec. regnav.*

§. 35. *Haud*] Reg. dedit *haut* (*haud*) pro lg. *ita*.

§. 36. *Ac*] Edd. ante Iunt. *et*. Dein Guelf. *sa-itum* (etiam Iunt. Ald. *Samnitum*. cf. 11, 1, 5.); m om. *que* post v. *cons*. Deinceps edd. vett. *T. etur.* pro *Tib. Vet.* Guelf. *Tyberius*. —

cto discesserunt; ob eamque causam popu
iussu Samnitibus per Fetiales dediti, recep
37 non sunt. Post annum deinde urbis condit
quadringentesimum fere et septuagesimum be
38 lum cum rege Pyrrho sumtum est. Ea tem
pestate Epicurus Atheniensis, et Zeno Cittie
39 sis philosophi celebres erant: eodemque tem
pore C. Fabricius Luscinus et Q. Aemilius P
pus censores Romae fuerunt; et P. Corneliu
Rufinum, qui bis consul, et dictator fuer
senatu moverunt: causam[que] isti notae su
scripserunt, quod eum comperissent arge
facti coenae gratia decem pondo libras habe
40 Anno deinde post Romam conditam quadri
gentesimo ferme et nonagesimo, consulib
Appio Claudio, cui cognomentum Caudex fu
Appii illius Caeci fratre, et M. Fulvio Flacc
bellum adversum Poenos primum coeptum e
41 Neque diu post Callimachus poëta, Cyrenens
Alexandriae apud Ptolemaeum regem cele
42 bratus est. Annis deinde postea paulo plur
bus quam viginti, cum Poenis pace facta, co

Ob eamque c.] Edd. ante Iunt. *ob eam c.* omissa pa
ticula *que.*

§. 39. *Luscinus*] Guelf. *luscinius.* — *Et dict.*] Gue
om. *et.* — *Causamque*] Copulam om. Reg. et Lug
mai. Deinceps *subscripsere* hab. edd. inde a Iun
cum codd. et edd. vett. mutavit Steph.; illud re
tuit Long. — *Libras*] V. *libras* om. edd. vett. V.
4, 8, 7.

§. 40. *Et non.*] Copula deest in ed. Steph. et Lug
min., repugnantibus ceteris libb. Omisit tamen Bo
in Poët. Scen. Lat. V. 5. p. 4. Guelf. hab. *et LXX*
— *Adversum*] Edd. ante Iunt. *adversus.* Dein Gue
inceptum est.

§. 42. *Cum* etc.] Ita edd. vett. pro ordine
vulgato: *pace cum P. facta.* Guelf. hab. *cum p*

bus Claudio Centone, Appii Caeci filio, et Sempronio Tuditano, primus omnium L. ius poëta fabulas docere Romae coepit, post hoclis et Euripidis mortem annis plus fere tum et sexaginta, post Menandri annis cir- r quinquaginta duobus. Claudium et Tu- 43 mum consules sequuntur Q. Valerius et C. nilius; quibus natum esse Q. Ennium poë- t M. Varro in primo *De Poëtis* libro scri- : eumque cum septimum et sexagesimum num haberet, duodecimum Annalem scri- se, idque ipsum Ennium in eodem libro re. Anno deinde post Romam conditam 44 ngentesimo undevicesimo, Sp. Carvilius Ru- primus Romae de amicorum sententia di- tium cum uxore fecit, quod sterila esset, ssetque apud censores, uxorem se liberûm erendorum causa habere. Eodemque anno 45 Naevius poëta fabulas apud populum de-

facta est. — *L. Livius*] Cf. Osann. Analect. I. p. 39 sqq.

§. 43. *Manilius*] Merula (ad Enn.) et Lambec. marg. cod.) cum aliis *Mamil.* legendum esse erunt (C. Mamilius Turrinus, a. u. c. 513. vel), quod receperunt editt. recentt., invitis libb. — decimum] Merul. l. l. (lib. 18.) leg. *duodevige-*, qui extremus erat liber Annalium. v. Voss. de . Latt. 1, 2. Antea *haberet* pro *ageret* est e et Lugd. mai.

§. 44. *Undevicesimo*] Thuan. *et vices.* cf. 4, 3. Sulpicii sententia annus alius datur. — *Ste-* ta pro (Guelf.) *sterilis* edidi e Thuan. Lugd. em. Pet. Torn. et Sciopp. V. Fest. (Scheller. v.) et quos praeter illum laudavit I. G. Rud- n. I. p. 164. not. 93. Post pro *habere* marg. . 1539. hab. *avere*.

§. 45. *Cn. Naev.*] Edd. vett. et Guelf. *C. Naev.*

dit; quem M. Varro in libro *De Poëtis* pri mo stipendia fecisse ait bello Poenico prim idque ipsum Naevium dicere in eo carmin quod de eodem bello scripsit. Porcium a tem Licinium Servius Poëticam Romae coepis dicit in his versibus:

Poenico bello secundo Musa pinnato grad
Intulit se bellicosam in Romuli gente
feram.

46 Ac deinde annis fere post quindecim bellu
47 adversus Poenos sumtum est: atque non n
mium longe M. Cato orator in civitate,
48 Plautus poëta in scena floruerunt. Iisdemqu
temporibus Diogenes Stoicus, et Carnead
Academicus, et Critolaus Peripateticus
Atheniensibus ad senatum populi Romani, n

— *Libro*] Reg. Thuan. Lugd. ut. Pet. *libris*, un Gron. pat. mox: *prima stipendia.* — *Scripsit*] Ve sibus Saturniis. v. Fest. sub v. *Saturno.* Deince omnes codd. Gron. Guelf. et Torn. dant: *Porcium Licinium*, ut adscripsit Sciopp. addens: f. *Licinu* cf. Torrent. ad Horat. Epist. 2, 1, 162. Coler. Sallust. p. 460. Burmann. Anthol. Lat. V. 1. p. 40 Quo casu recepto, *dicit* ad Varronem pertineret. Ve sus nonnulli Licinii leguntur 19, 9. *Licinus* legit in Fastis Romanis. v. I. G. Sed ex edd. vett. n solum *Porcium -- Licinium* pro vulgato *Porcius -- Li cinius* annotatum habeo, sed pro vulgato *serius* i didem adscripsi *Servius*, quod nomen restituere n dubitavi. Intelligendus fort. est *Servius Claudi* qui laudatur 13, 22, 19. — *Musa*] Intellige *Gra cam.* cf. Lange Vindic. Tragoed. Rom. p. 4. De Torrent. l. l. leg. *pennato.* — *Se*] Edd. ante Al Steph. et Guelf. *sese.* Guelf. versu super. *pennato*

§. 46. *Adversus*] Edd. vett. *adversum;* Gue nostrum tuetur.

§. 47. *Orator*] Cf. Plin. H. N. 7, 27. Iustin. 3

tii publici gratia, legati sunt. Neque ma- 49
io intervallo postea Q. Ennius, et iuxta Cae-
lius, et Terentius, ac subinde [et] Pacuvius,
Pacuvio iam sene Attius, clariorque tunc
poëmatis eorum obtrectandis Lucilius fuit.
ed progressi longius sumus, cum finem pro- 50
suerimus annotatiunculis istis bellum Poeno-
im secundum.

§. 49. *Ennius*] Hic quidem 14. annis ante eam ationem mortuus est. v. Cic. Brut. c. 20. Cat. mai. et I. G. ad h. l. — *Et*] Edd. vett. om. *et*; hab. elf. — *Lucilius*] V. Lange l. l. p. 34.

A. GELLII
NOCTIUM ATTICARU
COMMENTARIUS.

LIBER OCTAVUS DECIMUS.

CAPUT I.

Disputationes a philosopho Stoico, et contra a Peripatetico, arbitro Favorino, factae: quaesitumq inter eos, quantum in perficienda vita beata vir valeret; quantumque esset in iis, quae dicuntur extranea.

1 Familiares Favorini erant duo quidam n incelebres in urbe Roma philosophi. Eoru fuit unus Peripateticae disciplinae sectator, 2 ter Stoicae. His quondam ego acriter atq contente pro suis utrinque decretis prop gnantibus, cum essemus una omnes Osti 3 cum Favorino, interfui. Ambulabamus aute in litore, cum iam advesperasceret, aesta

LIB. XVIII. Cap. I. *Contra*] Guelf. *et e cont*

§. 1. *Erant duo*] Guelf. *duo erant.*

§. 2. *Una* etc.] Edd. vett. *una Ost. omnes.* I strum ordinem retinet Guelf.

nni novi. Atque ibi Stoicus censebat, et vi- 4
am beatam homini virtute animi sola, et mi-
eriam summam malitia sola posse effici, et-
iamsi cetera bona omnia, quae corporalia et
xterna appellarentur, virtuti deessent, ma-
litiae adessent. Ille contra Peripateticus, mi- 5
eram quidem vitam vitiis animi et malitia
ola fieri, concedebat, sed ad complendos
mnes vitae beatae numeros virtutem solam
equaquam satis esse existimabat: quoniam et
orporis integritas, sanitasque, et honestus
nodus formae, et pecunia familiaris, et bona
xistimatio, ceteraque omnia corporis et for-
unae bona necessaria viderentur perficiendae
eatae vitae. Reclamabat hoc in loco Stoicus, 6
t, tanquam duas ille res diversas poneret,
nirabatur: quod, cum essent malitia et virtus

§. 3. *Novi*] Salm. Gron. pat. et Falster. male-
ant: *nova*. cf. Serv. ad Virg. G. 1, 43. I. G.: nisi
rre liceat enallagen. Aestatem *anni novi* Ois. cum
orn. Adv. 23, 8. putat Gellium dixisse, quod aestas
ovas fruges afferat. Alia *annus novus* indicat, quae
. ap. Ois. et Brosseum ad Cassiodor. 2, 1. p. 36.
uem allegavit I. G.

§. 4. *Homini*] Hunc casum pro *hominum* de-
lerunt Reg. et Lugd. mai. Ed. Connell. hab. *in ho-
minum virt.*

§. 5. *Peripateticus*] Cf. Aristot. Ethic. 1, 3. —
Formae] Guelf. *forma*. — *Familiaris*] Salmas. ad
Solin. et in marg. ad h. l. malebat: *familiaque*. v.
16, 10. Deinceps edd. vett. hab. *aestimatio* pro *exist.*

§. 6. *Reclamabat*] Guelf. *reclamat*. — *Tan-
quam*] Lugd. mai. *tam*; Reg. etiam *tam*, sed literae
n aliquid est superscriptum ab diversa manu, quasi
voluisset *tamquam*. Deinceps edd. vett. dabant *ille
duas*; quod restituit Long.; ordinem cum codd. omni-
bus Gron. et Guelf. invertit Steph. Tum *ponere*
hab. Thuan.

duo contraria, vita misera et beata quoqu
aeque contraria, non servaret in utrisque vi
7 et naturam contrarii; et ad miseriam quide
vitae conficiendam satis valere malitiam sola
putaret, ad praestandam vero vitam beata
8 non satis solam esse virtutem diceret. Atq
id maxime dissidere, neque convenire diceba
quod, qui profiteretur, vitam nullo pacto be
tam effici posse, si virtus sola abesset; ide
contra negaret, beatam fieri vitam, cum so
virtus adesset: et quem daret haberetque ab
senti virtuti honorem, eundem petenti atq
9 praesenti adimeret. Tum Peripateticus pe
quam hercle festive: Rogo te, inquit, cu
bona venia respondeas, an existimes, esse vi
amphoram, cum abest ab ea unus congiu
10 [Hoc ubi accepit Stoicus:] Minime, inqui
vini amphora dici potest, ex qua abest congiu
11 Hoc ubi accepit Peripateticus: Unus igitur, in

§. 7. *Solam* etc.] Hic vv. ordo est in Reg. Gue et edd. vett. Vulg. *virtutem solam esse.*

§. 8. *Dissidere*] Ed. Brix. (ex operarum cred vitio) *dissedere.* Reg. *disserere;* hoc voluit, an *dif ferre? I. G.* — *Beatam*] Guelf. *et beat.* — *Absent virtuti*] Ita edd. vett. pro ordine inverso (Guelf.) *virt. abs.* Mox Guelf. *praes atque pet.*

§. 10. *Hoc* etc.] Vv. uncis seiuncta om. Re et Lugd. mai.; in Lugd. min. adscripsit manus se Linc. dat: *Hoc ubi ac. St. Peripateticus minime;* quae ex cod. adscripsit e cod. Bourdel. v. mox e dem vv. Ceterum *hoc* pro *haec* dedit Steph. ex cod Guelf. *Hoc ubi acc. stoycus peripateticus unus in quit cong.;* reliquis omissis. — *Amphora*] Lugd. mai et Linc. *amphoram;* quasi v. *esse* repeti intellect vellent. *I. G.* Fort. v. *fieri* excidit; v. sqq.

§. 11. *Accepit*] Scheller. in Lex. sub v. *accipi* interpretatur: Quum hoc Peripatetico concessum e set; praefert tamen alteram rationem: quum Per. hoc

uit, congius amphoram facere dici debebit: uoniam, cum deest ille unus, non fit vini mphora; et cum accessit, fit amphora. Quod i id dicere absurdum est, uno congio sola eri amphoram, itidem absurdum est, una ola virtute vitam fieri beatam dicere: quoiam, cum virtus abest, beata esse vita nunuam potest. Tum Favorinus aspiciens Peri- 12
ateticum: Est quidem, inquit, argutiola haec, na de congio vini usus es, exposita in libris: ed, ut scis, captio magis lepida, quam proum, aut simile argumentum videri debet. ongius enim, cum deest, efficit quidem, ne 13
it iustae mensurae amphora: sed cum accedit t additur, non ille unus facit amphoram, sed upplet. Virtus autem, ut isti dicunt, non 14
ccessio, neque supplementum, sed sola ipsa itae beatae instar est: et propterea vitam eatam sola una, cum adest, facit. Haec at 15
ue alia quaedam minuta magis et nodosa, anquam apud arbitrum Favorinum, in suam iterque sententiam conferebant. Sed cum iam 16
rima fax noctis, et densiores esse tenebrae oepissent, prosecuti Favorinum in domum, ad uam devertebat, discessimus.

adiret. — *Inquit*] Edd. vett. om. v. *inquit.* — *Uno* etc.] Guelf. om. vv. *uno -- abs. est.*

§. 13. *Efficit*] Ex edd. vett. Steph. et Guelf. restitui cum Long. praesens tempus in locum futuri *efficiet*; quod primum video in ed. a. 1651. — *Additur*] Steph. cum quibusdam codd. edidit: *adiicitur*, obstantibus reliquis libb. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett.

§. 14. *Sola*] Cum edd. vett. ante Iunt. Steph. hab. *ipsa sola; ipsa* om. cum Guelf. et Iunt. Ald. et Gryph. codd. Gron.

§. 15. *Uterque*] Guelf. *utraque.*

CAPUT II.

Cuiusmodi quaestionum certationibus Saturnalicia ludicra Athenis agitare soliti sumus: atque inibi inspersa quaedam sophismata et aenigmata oblectatoria.

1 Saturnalia Athenis agitabamus hilare prorsum ac modeste, non, ut dicitur, remittentes animum, (nam remittere, inquit Musonius, animum, quasi amittere est;) sed demulcentes eum paulum atque laxantes iucundis honestis-
2 que sermonum illectationibus. Conveniebamus autem ad eandem coenam complusculi, qui Romani in Graeciam veneramus, quique easdem auditiones, eosdemque doctores coleba-
3 mus. Tum qui et coenulam ordine suo curabat, praemium solvendae quaestionis ponebat librum veteris scriptoris vel Graecum, vel Latinum, et coronam e lauro plexam; totidemque res quaerebat, quot homines istic eramus; cumque eas omnis exposuerat, rem locumque
4 dicendi sors dabat. Quaestio igitur soluta co-

§. 16. *Ad quam devert.*] Edd. vett. *in quam divert.* Utraque constructio proba.

Cap. II. *Certationibus*] Guelf. Iunt. Ald. *certaminibus*. Deinceps edd. ante Iunt. *Saturnalia.*

§. 1. *Ac*] Vulg. *et.* Cod. Torn. et edd. vett. *ac mod.* quod restituit Long. Guelf. *atque.* Dein Macrob. 1, 5. p. 225. Zeun.: *non animum, ut dicitur remittentes*; et mox *paululum.* — *Honestisque*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *atque honestis.*

§. 2. *Romani*] Salm. adscripsit: *Romam,* l. *Roma*; *Roma* in collatione libri Reg. in cod. suo scripsit Lamb. cf. 1, 2, 1. fin.

§. 3. *Et coenulam*] Steph. om. *et*; contra libb

§. 4. *Quaestio*] Edd. vett. *quaestione.* —

rona et praemio donabatur; non soluta autem transmittebatur ad eum, qui sortito successerat, idque in orbem vice pari servabatur. Si nemo 5
dissolvebat, quaestionis eius [nodum, praemium ipsum et] corona deo, cuius id festum erat, dicabatur. Quaerebantur autem res huiusce- 6
modi: aut sententia poëtae veteris lepide obscura non anxie, aut historiae antiquioris requisitio, aut decreti cuiuspiam ex philosophia perperam invulgati purgatio; aut captionis sophisticae solutio, aut inopinati rariorisque verbi indagatio, aut tempus item in verbo perspicuo obscurissimum. Itaque nuper quae- 7
sita esse memini numero septem, quorum prima fuit enarratio horum versuum, qui sunt in Satiris Q. Ennii uno multifariam verbo concinniter implicati: quorum exemplum hoc est:

Nam qui lepide postulat alterum frustrari,
Quem frustratur, frustra eum dicit frustra esse.

Transmittebatur] Iunt. et Steph. *tramitt.* — *Pari*] Guelf. *parari.*

§. 5. *Nodum* etc.] Vv. uncis seclusa om. Reg. et Lugd. mai.; eiecit Long. cum pron. *eius.* Libri, quos nominavi, habere videntur: *corona quaestionis eius deo* etc. Ita certe I. G. Lugd. min. Mem. et Pet. *questionis eius deo.* Linc. *questionis eadem cuius.* Chifl. *questionis eiusdem cuius.* Thuan. *sine nodis solutae corona quaestionis ei deo.* Guelf. *qonis eiusdem cum id f.*, reliquis omissis.

§. 6. *Philosophia perperam*] Guelf. *ph'ye* (*philosophiae*) *properam.*

§. 7. *Frustrari*] Steph. *frustrat;* nostrum exhib. edd. vett. Torn. et Guelf. — *Quem* etc.] Secundus vers. cum priore parte tertii non legitur in Reg., qui tum pergit: *quem frustrassent.* Guelf. om. vv.

Nam qui sese frustrari quem frustra sentit,
Qui frustratur, is frustra est, si non ille
est frustra.

frustra eum dicit. Sciopp. ad vv. *quem fr. sentit* adscripsit *frustras*; quod ex vet. cod. protulit etiam Columna ad fragmm. Enn. p. 300. I. G. laudat Bang. Obss. Philoll. p. 1150. et Casaub. Satir. Rom. p. 249. Guelf. versu quarto exhib. *Qui fr., is qui frustrat si non ille est frustra.* Acidal. ad Plaut. Amphitr. c. 2. legit: *Qui fr., is fr. est, non ille est frustra.* Hermann. in libro II. de Metr. poët. c. 45. p. 337 omisso *si* etiam legit: *non ille est fr.* Muret. apud Castal. VV. LL. c. 23. ita explicabat hos vv.: Qui vult alium lepide fallere, dicere non debet errare ac falli eum, quem ipse fallere cogitat. Nam ubi quis sentit frustra alium operam dare, ut se fallat, tum nisi is, cui dolus tenditur, fallitur, is ipse frustra est, qui eum frustrari volebat, hoc est, ipse fallitur, qui fallere volebat. Gesner. in Thes. sub v. *frustro* ita legit:

Nam qui l. p. alt. frustrare,
Quem non frustrat, fr. eum d. fr. esse.
Nam qui sese frustrare, quum fr. sentit,
Qui frustrat, is fr. est; si non ille est frustra.

V. D. in *Conversationsblatt* 1823. Nr. 159. p. 636 ita transfert:

Wer jemand täuschen will und ihn nicht täuscht
der täuscht,
Wenn den getäuscht zu haben, er sich rühmt.
Denn hat er sich getäuscht, als jenen er
Zu täuschen sich vermass, so täuscht' er warlich
Durch eine Täuschung, die nicht täuschte, sich
allein.

Vel:

Täuschung wird niemals getäuscht, wenn Jemand
mit Täuschung sich abgibt!
Denn, am täuschenden Täuscher bewährt sich
Nichttäuschung der Täuschung:
Täuschte der aber sich selbst, als andere zu täu-
schen er täuschte,

Secunda quaestio fuit, quonam modo audiri 8
atque accipi deberet, quod Plato in civitate, quam in libris suis condidit, κοινὰς τὰς γυναῖκας id est, communes esse mulieres censuit; et praemia viris fortibus, summisque bellatoribus posuit saviationes puerorum et puellarum?
Tertio in loco hoc quaesitum est: in quibus 9
verbis captionum istarum fraus esset, et quo

Täuscht ja die Täuschung den Täuscher; wo nicht, so täuscht sie Getäuschte.

Addo etiam translationem Galli *Vergier: Celui qui en riant cherche à tromper quelqu'un, parle imprudemment, quand il dit, qu'il l'a trompé; car si l'autre s'aperçoit, qu'on cherche à l'induire en erreur, il trompe celui-là même qui voulait le tromper, à moins qu'en redoublant de finesse celui-ci ne parvienne à le faire donner dans les embûches qu'il lui tend.*

§. 8. *Quaestio f.*] Vv. *quaest. f.* om. Reg., fortan suppleta, ut ait I. G., quoniam prima dicebatur enarratio, quum haec videretur alterius modi, sed frustra. Eiecit ista Long. — *Id est,* etc.] Vv. *id est communes* et *mulieres* accesserunt e codd. Gron. omnibus, Guelf. et Torn. Edd. vett.: *condidit τῆς πολιτείας* (i. e. reipublicae) *fingebat. κοιν. τ. γ. i. e. communes uxores i. e. communes esse mulieres cens.* Pro hac tamen duplice interpretatione, quae exstat in sola ed. Rom, quarumque posteriorem Gellii esse facile vides, reliquae edd. tantum hab. *i. e. communes uxores esse cens.*; errorem scil. in ed. principe versari editores posteriores censebant. Ald. vulgatam lectionem, abiecta omni interpretatione, dederat. In vv. *τῆς πολ. fing.* latere vitium aliquod videtur. Quid si legas: *in libr. suis τῆς πολ.* s. *περὶ τῆς πολ. condidit*; abiecto v. *fingebat,* quod verbo *cond.* interpretando margini fort. adscriptum, in text. illatum sit? Mox Reg. *viris fortissimisque bell.,* quod placuit Salmasio et recepit Long. Locum v. ap. Plat. de Rep. 5. — *Saviationes*] Edd. vett. praeter Iunt. *suaviat.*

pacto distingui resolvique possent? *Quod non
perdidisti, habes: cornua non perdidisti: ha-
bes igitur cornua.* Item altera captio: *Quod
ego sum, id tu non es: homo igitur tu non
10 es.* Quaesitum id quoque ibi est, quae esset
huius quoque sophismatis resolutio: *Cum men-
tior, et mentiri me dico, mentior, an verum
11 dico?* Postea quaestio ista haec fuit: *Quam
ob causam patricii Megalensibus mutitare
12 soliti sint, plebes Cerealibus?* Secundum ea
quaesitum hoc est: verbum *verant*, quod si-
gnificat *vera dicunt*, quisnam veterum poë-
13 tarum dixerit? Sexta quaestio fuit, *asphode-
lum* cuiusmodi herba sit, quod Hesiodus in
isto versu posuerit:

Νήπιοι! οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Et quid item Hesiodus se dicere sentiat, cum
14 dimidium plus esse toto dicit? Postrema quae-

§. 9. *Habes* etc.] Guelf. *ergo cornua hab.* — *Item*] Reg. om. *item*; Lugd. mai. hab. *autem*; idem mox *sed homo igit.*; cf. c. 13. fin.

§. 10. *Id quoque*] Lugd. mai. et Guelf. om. vv. *id quoque.* — *Huius*] Guelf. *hoc.* — *An*] Guelf. *aut.*

§. 11. *Ista haec*] Edd. ante Iunt. *isthaec.* v. 11, 15, 6. — *Mutitare*] I. e. mutuo convivia inter se exercere. Turneb. Adv. 17, 1. Codd. Gron. plerique Guelf. et edd. ante Bonon. *motitare.* cf. 2, 24, 2. Mox edd. vett. hab. *plebs.*

§. 12. *Quaesitum* etc.] Guelf. *hoc quaes. est*; mox *poët. veter.*

§. 13. *Cuiusmodi* etc.] Reg. *cuiusmodi herbarumque Hes.*; alii codd. Gron. Torn. Guelf. et edd. vett. lectionem receptam hab.; alii pro *quod* hab. *que*; Lugd. min. *cuimodi h. sit, q.*, probante I. G. coll. annot. ad 2, 8. Steph. dedit: *cuiusmodi verbum sit.* — Νήπιοι] Primum vers. om. Steph. contra codd. (Torn.) et edd. vett. V. Hes. Ἔργ. 40 sq. — *Dimi-*

stionum omnium haec fuit: *Scripserim, legerim, venérim,* cuius temporis verba sint, praeteriti, an futuri, an utriusque? Haec ubi or- 15
dine, quo dixi, proposita, atque, singulis sorte ductis, disputata explanataque sunt, libris coronisque omnes donati sumus; nisi ob unam quaestionem, quae fuit de verbo *verant*. Ne- 16
mo enim tum commeminerat dictum esse a Q. Ennio id verbum in tertio decimo *Annalium* in isto versu:

Satin' vates verant aetate in agunda?

Corona igitur huius quaestionis deo feriarum istarum Saturno data est.

lium] Cf. Diog. Laërt. 1, 75. „Nimirum poëta hoc admonet, modicas facultates, suamet cuiusque industria ac labore partas, praestare amplissimis opibus, per aliorum iniuriam comparatis, quae et fluxae sint, et possessorem suum multis damnis ac miseriis inluant. Dimidium igitur illud toto amplius erit, si quis in eo acquiescit, eoque prudenter ac moderate utitur. Quod ipsum poëta declarat subiecto versu: haud norunt, quantum vitae praesidium in malva sit et asphodelo, i. e. quantum vectigal sit parsimonia et frugalitas." Verba sunt Mitscherlichii V. Cel. in Programm. Septembr. 1819. ubi v. plura. cf. Platon. de Legg. 3. p. 690. E. Suid. sub v. ἥμισυ.

§. 14. *Legerim, venerim*] Vulg. *vener.*, *leg.*; ordinem nostrum dederunt Guelf. Reg. Lugd. ut. et Pet.

§. 15. *Unam*] Mem. *viam*, unde Gron. pat. *rtam* i. e. *quintam*.

§. 16. *Tertio decimo*] Ita Guelf. Reg. et Lugd. mai.; edd. vett. XIII. Gryph. et Steph. *decimo tertio*. Statim Sciopp. adscripsit: *verat*.

CAPUT III.

Quid Aeschines rhetor in oratione, qua Timarchum de impudicitia accusavit, Lacedaemonios sta tuisse dixerit super sententia probatissima, quam improbatissimus homo dixisset.

1 Aeschines, vel acerrimus prudentissimus
que oratorum, qui apud contiones Athenien
sium floruerunt, in oratione illa saeva crimi
nosaque et virulenta, qua Timarchum de im
pudicitia graviter insigniterque accusavit, no
bile et illustre consilium Lacedaemoniis dediss
dicit virum indidem civitatis eiusdem princi
pem, virtute atque aetate magna praeditum
2 Populus, inquit, Lacedaemonius de summa re
publica sua, quidnam esset utile et honestum
3 deliberabat; tum exsurgit, sententiae dicenda
gratia, homo quispiam turpitudine pristinae
vitae defamatissimus, sed lingua tunc atqu
4 facundia nimium quanto praestabilis. Consi
lium, quod dabat, quodque oportere fieri sua
debat, acceptum ab universis et complacitum
est; futurumque erat ex eius sententia popu
5 decretum. Ibi unus ex illo principum ordini
quos Lacedaemonii, aetatis dignatisque maie

Cap. III. §. 1. *Saeva*] Edd. Rom. Ven. 149 Brix. *sera.* Ven. 1509. Bonon. Connell. *seria.*

§. 2. *Republica sua*] Gryph. marg. 1542. *Re publ. suae.*

§. 3. *Defamatissimus*] Reg. Thuan. et Lug mai. *diffam.* cf. 14, 2, 10. 9, 2. fin. — *Quanto*] I Reg. Torn. Guelf. aliique libb. et edd. vett. Co Thuan. Steph. *quantum* cf. 1, 8, 3. fin. Gryph. 1539. in marg. dat *nimis quam.* I. G. in Addend. 903. coni. *nimio quanto*; coll. Plaut. *multo tanto.*

§. 5. *Ibi*] Guelf. *ubi.* —

tate, tanquam arbitros et magistros disciplinae ublicae verebantur, commoto ir[rit]atoque nimo exsilit, et: Quaenam, inquit, Lacedaemonii, ratio, aut quae tandem spes erit, urem hanc et hanc rempublicam salvam inexugnabilemque esse diutius posse, si huiuscemodi anteactae vitae hominibus consiliariis itemur? Quod si proba isthaec et honesta ententia est, quaeso vos, non sinamus eandem dehonestari turpissimi auctoris contagio.
6 tque ubi hoc dixit, elegit virum fortitudine tque iustitia praeter alios praestantem, sed iopi lingua et infacundum; iussitque eum, onsensu petituque omnium, eandem illam ententiam diserti viri cuicuimodi posset veris dicere: ut, nulla prioris mentione habita, itum atque decretum populi ex eius unius omine fieret, quod ipsum denuo dixerat.
tque ita, ut suaserat prudentissimus senex, 7
ctum est. Sic bona sententia mansit; turpis 8
uctor mutatus est.

ritatoque] Edd. vett. et Guelf. *iratoque*, quod reuit Long. — *Isthaec*] Guelf. *istec*, edd. vett. *thaec*, s. *istaec*. Vulg. *ista haec*. — *Contagio*] Edd. tt. *contagione*.

§. 6. *Atque ubi*] *At ubi* edd. ante Bonon. Tum *git* est in edd. Rom. et Iunt.; reliquae dant *elegit*. *Cuicuimodi*] Edd. vett. et Guelf. *cuiusmodi*. V. 8, 6. Post Guelf. om. *unius*. — *Quod* etc.] Vv. *uod ips. d. d.* melius supprimi putabat I. G.; tarde iim accedere, quae respiciant *scit. et decret.* Gron. t. coni. *qui id ipsum d. d.*; Long. edidit: *quod ius d. d.*

CAPUT IV.

Quod Sulpicius Apollinaris praedicantem quendam, a sese uno Sallustii historias intelligi, illusit, quaestione proposita, quid verba ista apud Sallustium significarent: *incertum, stolidior, an vanior.*

1 Cum iam adolescentuli Romae praetextam et puerilem togam mutassemus, magistrosque tunc nobis nosmetipsi exploratiores quaereremus: in Sandaliario forte apud librarios fuimus; cum ibi in multorum hominum coetu Apollinaris Sulpicius, vir in memoria nostra praeter alios doctus, iactatorem quempiam et venditatorem Sallustianae lectionis irrisit, illusitque genere illo facetissimae dissimulationis, 2 qua Socrates ad sophistas utebatur. Nam cum ille se unum et unicum lectorem esse enarra-

Cap. IV. *Historias*] Ed. Rom. *historiam*. Ven. 1472. Brix. Bonon. *historia*. Bon. in ind. capp. *historias*, quod editur inde a Iunt. — *Incertum*] Steph. h. l. cum edd. vett. *perincert.*, quod in cap. ipso eadem bis hab.; sed p. 683. nostrum dat cum Iunt. in ind. capp. et codd. Reg. Lugd. ut. Mem. Chifl. Guelf. exhibet: *signif.*, *cum ait*, *incertum fuisse stolidior an vanior ne esset*.

§. 1. *Praetextam* etc.] Salm. adscripsit: *praet. puerilem toga mut.* — *Tunc*] Steph. *iam*; sed codd. Gron. Torn. et edd. vett. hab. *tunc* vel *tum*, Guelf. *nunc*. Deinceps legebatur (Guelf.): *nobismetipsi*, quod Steph. mutavit in *nobismet ipsi*; accedentibus Lugd. ut. et ed. Rom.; nostra lectio exstat in Reg. Comicorum: nosque nos perdimus, nos nostri poenitet, confert I. G. in Addend. De *Sandal.* v. int. Suet. Aug. c. 57. — *Doctus*] Marg. Wower.: *doct. doctior*. Mox Guelf. *venditator*.

§. 2. *Lectorem*] Quaed. edd. recentt. *doctorem*. *Lectorem* intellige, qui legendo explicat. —

remque Sallustii diceret; neque primam tan-
im cutem, ac sententiarum speciem, sed
nguinem quoque ipsum, ac medullam ver-
rum eius eruere atque introspicere penitus
raedicaret: tum Apollinaris amplecti venera-
que se doctrinas illius dicens: Per, inquit,
agister optime, exoptatus mihi nunc venis
im sanguine et medulla Sallustii verborum;
esterno enim die quaerebatur ex me, quid- 3
am verba eius haec in quarto *Historiarum*
bro de Cn. Lentulo scripta significent, de
uo incertum fuisse ait, stolidiorne esset, an
anior. Eaque ipsa verba, uti sunt a Sallustio 4
ripta, dixit: *At Cn. Lentulus patriciae gen-*
s, collega eius, cui cognomentum Clodiano
uit, perincertum stolidior an vanior, legem
e pecunia, quam Sulla emtoribus bonorum
miserat, exigenda promulgavit. Quaesitum 5
rgo ex se Apollinaris, neque id se dissolvere
otuisse asseverabat, quid esset *vanior*, [et]
uid *stolidior?* quoniam Sallustius sic ea se-
arasse, atque opposuisse inter se videretur,
nquam diversa ac dissimilia, nec eiusdem
traque vitii forent: ac propterea petebat, uti
 doceret significationes utriusque vocis et
rigines. Tum ille rictu oris labearumque 6

t sent. spec.] Ita edd. vett. et Guelf. pro ordine
lg. *ac spec. sent.*

§. 3. *De Cn.*] Guelf. om. *de*.

§. 5. *Et*] Edd. vett. et Guelf. om. *et*. — *Ac*]
lf. *at*.

§. 6. *Labearumque*] Sic Steph. cum codd. Gron.
ibus pro (Guelf.) *labiorumque*; *labiar.* legi etiam
e censebat Ois. coll. 10, 4, 4.; idem Plauti: la-
dum ductant eum, i. e. irrident, et Graec. τὰ
η διαστρέφειν contulit; laud. Salm. ad Scriptt.
. Aug. p. 283. —

ducta contemni a se ostendens, et rem, de
qua quaereretur, et hominem ipsum, qui quae-
reret: 'Priscorum', inquit, et remotorum ego
verborum medullas et sanguinem, sicuti dixi,
perspicere et elicere soleo; non istorum, quae
proculcata vulgo et protrita sunt. Ipso illo
quippe Cn. Lentulo stolidior est et vanior, qui
ignorat eiusdem stultitiae esse vanitatem et
7 stoliditatem. Sed ubi hoc dixit, media ipsa
8 sermonum reliquit, et abire coepit. Nos de-
inde eum tenebamus, urgebamusque, et cum
primis Apollinaris, ut de vocabulorum istorum
vel differentia, vel, si ei ita videretur, simili-
tudine plenius apertiusque dissereret; et, u
ne sibi invideret, discere volentibus, orabat.
9 Atque ille, se iam plane illudi ratus, nego-
10 tium sibi esse causatur, et digreditur. Nos
autem postea ex Apollinari didicimus, *vanos*
proprie dici, non ut vulgus diceret, desipien-
tis, aut hebetes, aut ineptos, sed, ut veterum
doctissimi dixissent, mendaces, et infidos, e
levia inaniaque pro gravibus et veris astutis-
sime componentes: *stolidos* autem vocari non
tam stultos et excordes, quam tetros, et mo

Perspicere] Guelf. *prospic.*

§. 8. *Volentibus*] Ita cum Long. scripsi ex ed.
vett. pro vulg. (Guelf.) *volenti.* Iunt. hab. *volenti*
ed. Rom. et Guelf. pro *orabat* hab. *orabant.*

§. 9. *Ille*] Ed. a. 1644. et Ois. *ita ille,* cont
libb. Dein *plene* hab. edd. Rom. Ven. 1472. Bo
Connell. Iunt.; *se* om. Guelf.

§. 10. *Vanos*] Serv. ad Virg. Aen. 11, 715.
G. — *Tetros*] Reg. *stautros;* Lugd. mai. *castro*
Steph. *taetros.* I. G. coni. *satyros* (*satiros* edi
Long.); hos agnosci et molestos simul et illepid
Pro μοχθ. Steph. (Noctt. Paris. p. 9.) malebat ὀχλ
ροὺς; sed v. eius Thesaur. sub v. μοχθ.

lestos, et illepidos, quos Graeci μοχθηροὺς καὶ φορτικοὺς dicerent. Etyma quoque harum vo- 11
cum, et origines scriptas esse dicebat in libris Nigidianis; quos ego requisitos et repertos cum primarum significationum exemplis, ut commentariis harum Noctium inferrem, notavi, et intulisse iam me aliquo in loco commentationibus istis existimo.

CAPUT V.

Quod Q. Ennius in septimo annali *quadrupes eques*, ac non *quadrupes equus*, ut legunt multi, scriptum reliquit.

Cum Antonio Iuliano rhetore, viro hercle 1
bono et facundiae florentis, complures adolescentuli, familiares eius, Puteolis, aestivarum feriarum ludum et iocum in literis amoenioribus, et in voluptatibus pudicis honestisque agitabamus. Atque ibi tunc Iuliano nuntiatur, 2
ἀναγνώστην quendam, non indoctum hominem,

§. 11. *Etyma* etc] Edd. vett. *et unamquamque ar. voc., et orig.* (Brix. *originas.* Eadem cum Ven. 472. 1509. Bonon. Connell. om. *et* praecedens, et nab. *voc. orig.*) Iunt. *Et unaquoque har. voc. et orig.* Guelf. *et una quorum harum v.* — *Quos ego req.*] Vulg. *quos req. ego.* Rutgers. VV. LL. 3, 16. coni. *quas* (origines) *requisitas -- repertas.* Long. edidit: *quos ego req.*, ut est in Guelf. et edd. vett. — *Inferrem*] Ald. Gryph. *insererem.* Gryph. marg. 1542. *inferrem.* — *Aliquo*] Fortasse lib. 8. c. 14. *Gron.*

Cap. V. *Ac*] Edd. ante Iunt. *et.*

§. 1. *Adolescentuli*] Steph. contra libb. *adolescentes.* V. *feriar.* accessit e Reg. Lugd. mai. et Torn. Scriv. coni. *aestu anni* pro *aestivarum.*

§. 2. *Tunc*] Thuan. *nunc.* Linc. *ibi Iuliano nunc.* — *Indoctum*] Reg. *doctum*; quod recepit Long.

voce admodum scita et canora Ennii *Annal*
3 legere ad populum in theatro. Eamus, in
quit, auditum nescio quem istum Ennianista
hoc enim se ille nomine appellari voleba
4 Quem cum iam inter ingentes clamores legen
tem invenissemus, (legebat autem librum e
Annalibus Ennii septimum;) hos eum primu
versus perperam pronuntiantem audivimus:

Denique vi magna quadrupes equus, atq
elephanti
Proiiciunt sese.

Neque postea multis versibus additis, cel
brantibus eum laudantibusque omnibus, di
5 cessit. Tum Iulianus egrediens e theatr
Quid vobis, inquit, de hoc *ἀναγνώστῃ* et
quadrupede equo videtur? Sic enim profec
legit:

Denique vi magna quadrupes equus, atq
elephanti
Proiiciunt sese.

6 Ecquid putatis, si magistrum praelectoremq
habuisset alicuius aeris, *quadrupes equus* d
cturum fuisse, ac non *quadrupes eques?* quo
ab Ennio ita scriptum relictumque esse, nem
unus literarum veterum diligens dubitav
7 Cumque aliquot eorum, qui aderant, *qu*

§. 4. *Postea mult.*] Quia scil. pauci versus
stabant ex libro septimo. *Ois.* Long. ordinem
neq. mult. postea mutavit cum edd. vett. Steph.
Guelf.

§. 5. *'Αναγνώστῃ*] Graece (ut antea scriptu
est) hic quoque scripsi hoc v., edd. vett. secutu
Vulg. (Guelf.) *anagnosta.* Sequens *de* om. edd. a
te Iunt. et Guelf.

§. 6. *Aeris*] Fuerunt qui legerent *oris.*

drupes equus apud suum quisque grammaticum legisse se dicerent, et mirarentur, quidnam esset *quadrupes eques*: Vellem vos, inquit, optimi iuvenes, tam accurate Q. Ennium legisse, quam P. Virgilius legerat, qui hunc ius versum secutus in *Georgicis* suis, *equitem* pro *equo* posuit his in versibus:

Frena Pelethronii Lapithae gyrosque dedere,
Impositi dorso, atque equitem docuere sub armis
Insultare solo, et gressus glomerare superbos.

n quo loco *equitem*, si quis modo non inscite nepteque argutior sit, nihil potest accipi liud, nisi *equum*; pleraque enim veterum 8
etas et hominem, equo insidentem, et equum, ui insideretur, *equitem* dixerunt. Propterea 9
quitare etiam, quod verbum e vocabulo *equitis* inclinatum est, et homo equo utens, et quus sub homine gradiens dicebatur. Luci- 10
lius adeo, vir adprime linguae Latinae sciens, *quum equitare* dicit his versibus:

Quis hinc currere equum nos atque equitare videmus,

§. 7. *Equus*] Sciopp. *ecus*; in praecedentibus x v. *eq.* postremum *u* induxit. Reg. utrobique: *uadrupe secus.* — *Georgicis*] 3, 115 sqq. cf. Macrob. 6, 9. — *His* etc.] Guelf. *his versibus. Virgilius.* (17, 10, 10.). Idem versu 2. om. *atque.* — *Nil*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *nil.*

§. 8. *Qui*] Cf. Ruddimann. II, p. 219. not. 28.

§. 9. *Est*] Guelf. om. *est*.

§. 10. *Adeo*] Macr. *namque*; et pro *sciens* hab. *cius.* — *Quis*] Edd. ante Iunt. *Quem.* Ald. *Queis.* Non. sub v. *Equitare*: *Queis hunc.* Macrob. *Nempe*

His equitat curritque: oculis equitare videmus;
Ergo oculis equitat.

11 Sed enim contentus, inquit, ego his non fui: et ut non turbidae fidei nec ambiguae, sed ut purae liquentisque esset, *equus*ne, an *eques* Ennius scriptum reliquisset, librum summae atque reverendae vetustatis, quem fere constabat Lampadionis manu emendatum, studio pretioque multo unius versus inspiciendi gratia conduxi: et *eques*, non *equus*, scriptum in
12 eo versu inveni. Haec tum nobis Iulianus, et multa alia lucide simul et affabiliter dixit. Sed eadem ipsa post etiam in pervulgatis commentariis scripta offendimus.

hunc iur. Post v. *videmus* edd. ante Iunt. add. *et*, spatio relicto post *videmus* et post *et*. Guelf. post *vid.* add. *al'*; et mox similiter post *videmus* add. (etiam Ald.) *et illud.* Pro *his* Connell. hab. *hic*; quod est etiam ap. Non. l. l. qui non laudat vv. *Ergo ocul. equit.* v. mox. — *Equitare* etc.] Vv. *equit. v. E. o. eq.* om. Steph.; ea legi in V. C. adscripsit Sciopp. hab. etiam Torn. et edd. vett. Dixisse haec in Sophistas Lucilium admonuit Scalig.; quasi diceret: Tu vides currere equum tuis oculis; ergo tuis oculis currit.

§. 11. *Purae* etc.] Ante Lips. (Elect. 1, 21.) cum Iunt. Ald. legebatur: *pure liquentiusque.* Nostrum hab. edd. ante Iunt. Steph. et Guelf. *Claram et certam fidem* exponit Ois. — *Lampadionis*] V. Suet. de illustr. Gramm. c. 2.

§. 12. *Haec tum*] Guelf. *hoc tamen.* — *Lucide*] Pet. et Mem. *eludite*, et in huius marg. est *Eludite.* Lugd. mai. *eluditae*; Thuan. *Ludite*; Guelf. Linc. et Lugd. min. *erudite*, ut vulg. legitur. Reg. *lucide* dedit. Deinceps Linc. *effabil.*

CAPUT VI.

Quod Aelius Melissus in libro, cui titulum fecit *De loquendi proprietate*, quem, cum ederet, *cornum esse copiae* dicebat, rem scripsit neque dictu neque auditu dignam; cum differre *matronam* et *matremfamilias* existimavit differentia longe vanissima.

Aelius Melissus in nostra memoria fuit Romae summi quidem loci inter grammaticos et temporis: sed maiore in literis erat iactantia et σοφιστείᾳ, quam opera. Is praeter alia, quae scripsit compluria, librum composuit, ut tum videbatur, cum est editus, doctrinae inclitae. Ei libro titulus est ingentis cuiusdam illecebrae ad legendum scriptus; quippe est: *De loquendi proprietate.* Quis adeo existimet, loqui se recte atque proprie posse, nisi illas

1 (beside "Aelius Melissus in nostra memoria fuit")
2 (beside "et σοφιστείᾳ, quam opera. Is praeter alia, quae")
3 (beside "Ei libro titulus est ingentis cuiusdam illece-")

Cap. VI. *Aelius*] Edd. vett. *Helius*. Mox eaedem ante Ald. praeter Connell. hab. *cornum*; ita etiam Guelf. et Steph. Restitui cum Long. pro *cornu*. cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 243.

§. 1. *Et temp.*] Gryph. pro *et* (quod om. Iunt.) in marg. hab. *eius*, quod supervacuum esse vidit I. G. *Summi temporis* interpretantur *aetate provectus*; reprobante I. G. Salm. pro copula e Reg. subiecit *sed*. Lugd. min. hab. *et temporibus*; mai. *grammatico sed temporis*; I. G. coni.: *et decoris*. Haud sane ineptum mihi videtur, si legatur: *et rhetores*. Sed e lectione cod. Lugd. mai. faciliori credo negotio efficias: *inter Grammaticos id temporis*. cf. 1, 23. 2, 29. 7, 1. 12, 1. 13, 11. 17. Tursellin. de Partic. p. 363. Cannegieter in Fellenberg. Iurisprud. Antiq. T. 2. c. 5. p. 94. coni. *et stipendii*; v. quae opposuit Paul. Iustus (Specim. Observatt. critt. p. 26.) qui coni. latere v. Graecum τεχνικούς, de quibus v. eum et supra 17, 5. — *Et σ.*] Guelf. om. *et*.

§. 2. *Inclitae*] Ois. coni. *multae*.

4 Melissi proprietates perdidicerit? Ex eo libr
haec verba sunt; *Matrona est, quae seme*
peperit: quae saepius, materfamilias: sicut
sus, quae semel peperit, porcetra; quae sae
5 *pius, scropha.* Utrum autem hoc de matro
na, ac de matrefamilias Melissus excogitaverit
ipse, et coniectaverit, an scriptum ab alio quo
6 legerit, hariolis profecto est opus. Nam de
porcetra habet sane auctorem Pomponium in
Atellana, quae hoc eodem vocabulo inscript
7 est. Sed *matronam* non esse appellatam, ni
quae semel peperit, neque *matremfamilias*
nisi quae saepius, nullis veterum scriptorum
8 auctoritatibus confirmari potest. Enimvero
illud impendio probabilius est, quod idonei
vocum antiquarum enarratores tradiderunt
matronam dictam esse proprie, quae in ma-
trimonium cum viro convenisset, quoad in eo
matrimonio maneret, etiamsi liberi nondum
nati forent: dictamque esse ita a matris no-
mine non adepto iam, sed cum spe et omine
mox adipiscendi; unde ipsum quoque matri

§. 4. *Haec*] Guelf. om. *haec*. — *Matrona*] Cf. Non. sub v. *Matronae*, Durant. Casellii Variar. 1, 7. —*Porcetra* etc.] Steph. *porcetra, quae saepius;* omis so v. *scropha*; contra libb.

§. 5. *Ipse*] Guelf. om. *ipse*. — *Ab* etc.] Edd. vett. et Guelf. *ab aliquo leg.* Restituit Long.

§. 6. *Pomponium*] Cf. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 117.

§. 7. *Nullis*] Edd. vett. Torn. et Guelf. *nullius* quod restituit Long. Mihi non placet propter *auctor*.

§. 8. *Impendio*] Edd. vett. et Guelf. *compendio*. — *Quoad*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *quod*. — *Adi piscendi*] Edd. vett. et Guelf. *adipiscendo*. Steph *apiscendi*. Guelf. *omne* pro *omine*.

monium dicitur; *matrem* autem *familias* ap- 9
pellatam esse eam solam, quae in mariti manu
mancipioque, aut in eius, in cuius maritus,
manu mancipioque esset: quoniam non in
matrimonium tantum, sed in familiam quoque
mariti, et in sui heredis locum venisset.

CAPUT VII.

Quem in modum Favorinus tractaverit intempestivum quendam de verborum ambiguitatibus quaerentem: atque ibi, quot significationes capiat *contio*.

Domitio, homini docto, celebrique in 1
urbe Roma grammatico, cui cognomentum
Insano factum est, quoniam erat natura in-
tractabilior et morosior; ei Domitio Favorinus 2
noster cum forte apud fanum Carmentis ob-
viam venisset, atque ego cum Favorino essem;

§. 9. *Matrem* etc.] Guelf. *matr. fam. autem.* — *Tantum*] Reg. *totum*, unde I. G. *solum*. Alludere Gellium ad 4, 3. probrosam habitam pellicem, quae consueta esset cum eo viro, in cuius manu mancipioque alia matrimonii caussa foret, annotavit Lambec. De re cf. Loëns. Miscell. 7, 10. (V. 5. p. 539 in Thes. Grut.).

Cap. VII. *Quem* etc.] Steph. malebat: *Quem in modum Domitius grammaticus Favorinum tract.* Pric. ad Appul. Met. 8. p. 461.: *Quem in m. Favorinum tr. quidam* (aut: *Grammaticus quidam*) *intempestive de v. a. q.*; Gron. pat. *Q. in m. Favorinum tr. intempestivus quidam.* Ed. Brix. dat: *intempestivum quedam*; lineola videlicet omissa; *quendam* hab. in Indice capp. V. *quaer.* om. Guelf. Ceterum *contio* pro *concio* ubique scripsi auctore inprimis cod. Guelf. cf. Kopp. Palaeogr. P. I. p. 341.

§. 2. *Fanum*] Edd. ante Ald. *Phanum*. Guelf. *Fanum*.

Quaeso, inquit, te, magister, dicas mihi, nu erravi, quod, cum vellem δημηγορίας Latin dicere, *contiones* dixi? Dubito quippe et re quiro, an veterum eorum, qui electius locu sunt, pro verbis et oratione dixerit quis *con*
3 *tionem.* Tum Domitius voce atque vultu atrociore: Nulla, inquit, prorsus bonae saluti spes reliqua est, cum vos quoque, philoso phorum illustrissimi, nihil iam aliud, quam verba auctoritatesque verborum cordi habeati Mittam autem librum tibi, in quo id reperia quod quaeris. Ego enim grammaticus vit iam atque morum disciplinas quaero: vos phi losophi mera estis, ut M. Cato ait, mortuari glossaria; namque colligitis lexidia, res tetra

§. 3. *Ut*] Guelf. om. vv. *ut* et *ait.* — *Mortua ria*] Al. ut Scriver. scrib. *mortualia*; nostrum reti nent codd. et edd., quod idcirco praeferendum dici I. G., quia etiam congruat Gellio toties terminatio nem istam in litera *r* amplexo potius, quam *l*; prae sertim quum et Cato (siquidem coniunctim haec le genda sunt. v. seqq.) videri queat lusisse in utrim que vocis exitu. Habent autem Guelf. Reg. Linc. e Iunt. *glosaria;* Brix. *glosiaria.* Acriter pungi philo sophos his vv., quasi ipsi, non aliter atque condito rii limen, nomina tantum mortua prae se ferrent neque vivere se ulla re praeclara testarentur, expo suit Meurs. de Funere c. 42. Turneb. Adverss. 2 8. intelligit, eos tantum esse loquaces, praeficis simi les, quae in mortuos naeniam argutam et nugaces canere solebant. cf. Kirchmann. de Fun. Rom. II, 6 p. 153. — *Namque* etc.] Ante Steph. (Specim. Emend p. 97 sq.) legebatur: *nam qui collegisti et* (Guelf. om *et*) *lectitasti res*; Scalig. ad Varron. *nam qui colle gistis et lectitastis res;* Scriver. *glossaria*, *vanaque colligitis lexidia*, *res t.* Iunt. *nam qui conlegisti e lexidia res t.*, *et inanes frivolas* etc. Reg. *nam qu collegisti et lexidia restra etras*; Thuan. *et leg idia res tractas inanes*; Lugd. mai. Mem. Pet. *col*

t inanes, et frivolas, tanquam mulierum voces praeficarum. Atque utinam, inquit, muti omnes homines essemus! Minus improbitas instrumenti haberet. Cumque digressi essemus: Non tempestive, inquit Favorinus, hunc hominem accessimus. Videtur enim mihi ἐπισημαίνεσθαι. Scitote, inquit, tamen intemperiem istam, quae μελαγχολία dicitur, non parvis, nec abiectis ingeniis accidere, ἀλλὰ εἶναι σχεδόν τι τὸ πάθος τοῦτο ἡρωϊκὸν, et veritates plerumque fortiter dicere, sed respectum non habere μήτε καιροῦ, μήτε μέτρου. Vel ipsum hoc quale existimatis, quod nunc de philosophis dixit? Nonne, si id Antisthenes, aut Diogenes dixisset, dignum memoria visum esset? Misit autem paulo post Favorino librum, quem promiserat: Verrii, opinor, Flacci erat; in quo 4 5

legisti et lexidia; Lugd. min. nam qui collegitis et lexidia res t. Sciopp. adscripsit: colligitis et lexidia et res t.; Pontan. nam cui collegisti; I. G. mortuaria. Glossaria namque colligitis et lexidia. Long. recepit et lex.

§. 4. Ἐπισημαίνεσθαι] Ante Steph. erat ἐπιμαίνεσθαι; quod restituit Long.; nostrum ille (Specim. Emendd. p. 94 sqq.) interpretatur, Domitium sermone uti, qui aliquid portendat et male ominosus sit; Salm. ad Solin. rursus insania teneri Domitium. V. Schneid. Lexic. sub h. v. Mox v. inquit om. edd. ante Iunt. — Μελαγχολία] Cf. Aristot. Problem. 30, 13. — Ipsum etc.] Ita Guelf. Reg. et Lugd. mi.; hoc om. Thuan.; edd. Brix. et Connell. ipsum hoc quale hoc; unde peius retinuisse posteros annotavit I. G.; vulg. enim legebatur: ipsum quale hoc exist. — Si id Ant.] Edd. vett. et si Ant. omisso id, quod mox post autem hab. Iunt.

§. 5. Paulo post] Lugd. min. post paulo; post om. Guelf. Linc. et Pet. — Opinor] Steph. inopinor; Salm. is opinor. Thuan. versus ut opinor; Lugd.

scripta ad hoc genus quaestionis pertinenti haec fuerunt: *senatum* dici et pro loco et pro hominibus; *civitatem* et pro loco et [pro] oppido, et pro iure quoque omnium, et pro hominum multitudine: *tribus* quoque et *decurias* dici et pro loco, et pro iure, et pro
6 hominibus; *contionem* autem tria significare; locum, et verba, suggestumque, unde verba fierent: item significare coetum populi assistentis: item orationem ipsam, quae ad popu-
7 lum diceretur. Sicut M. Tullius in Oratione, quae [in]scripta est *Contra contionem Q. Metelli: Escendi*, inquit, *in contionem: concur-*

min. *verrii n. opinor*; Guelf. *Verri ni opinor* (An fort. *ni fallor*?). Nihil mutant Reg. et Lugd. mai — *Quaestionis* etc.] Guelf. *questionis dici pert.*; dici ex sqq. illatum videtur. — *Pro*] *Pro* om. Guelf. Reg. Thuan. Pet. et Linc. atque Iunt. Ald. Locum et oppidum pro uno eodemque dici admonuit I. G. — *Omnium*] Otho ad 2, 12. p. 187. ed. Gonrad. malebat *civium*. — *Decurias*] *Curias* scribendum esse censuerunt Sciopp. Nardin. (in Descript. Rom. 2, 1.) et Ois.

§. 6. *Et verba*] Vv. *et verba* om. edd. vett. et Guelf. Dein statim post v. *fierent* in edd. vett. leguntur vv. §. 8.: *item -- diceretur;* quae et h. l. et illo (§. 8.) exstant in Iunt. Ald. Ita restitui. Hoc enim loco vv. ista significationes v. *contionis* exponunt; post autem Gellius ait: *exempla* significationum posteriorum in libro scripta non fuisse. Minus apte h. l. tantum recepit illa vv. Long.; et post omisit; quo modo oratio non probe cohaerere mihi videtur.

§. 7. *Sicut M.*] Guelf. *sic M.* Dein edd. vett. et Steph. *inscripta est*. Simplex tuetur Guelf. — *Escendi*] Ita Carr. (Emendd. 1, 5.) e codd. et edd. ante Bonon. Vulg. *ascendi*; *adscendi* scripsit Long. V. 10, 15, 29. — *In contionem*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *in contione*. Dein *sicuti* pro *sicut* est ex edd.

us est populi factus. Sicuti idem M. Tullius
n *Oratore* ait: *Contiones saepe exclamare
idi, cum apte verba cecidissent. Etenim
exspectant aures, ut verbis colligetur sen-
entia.* Item significare coetum populi assi- 8
tentis, item orationem ipsam, quae ad popu-
um diceretur, exempla in eo libro scripta
on erant: sed nos postea Favorino deside-
anti harum omnium significationum monu-
enta, et apud Ciceronem, sicuti supra scri-
ti, et apud elegantissimos veterum reperta
xhibuimus. Id autem quod potissimum ex- 9
etebat, *contionem* esse dictam pro verbis et
atione, docuit titulus Tulliani libri, qui a
L. Cicerone inscriptus est: *Contra contionem
. Metelli*, quo nihil profecto significatur
iud, quam ipsa, quae a Metello dicta est,
atio.

CAPUT VIII.

ὁμοιοτέλευτα καὶ ὁμοιόπτωτα, atque alia id genus, quae ornamenta orationis putantur, inepta esse et puerilia, Lucilii quoque versibus declarari.

Ὁμοιοτέλευτα καὶ ἰσοκατάληκτα καὶ πάρισα καὶ 1
οιόπτωτα ceteraque huiusmodi scitamenta, quae
i ἀπειρόκαλοι, qui se Isocraticos videri volunt,

it. et Guelf. Cic. Id enim exsp. aur., ut verbis
lligentur sententiae. — *Oratore*] Cap. 50. — *Ver-*
] Edd. vett. et Guelf. *ex verb.*

§. 8. *Sicuti*] Guelf. *sicut.*

§. 9. *Quod*] Edd. ante Iunt. om. *quod.* Cum
lem et Iunt. Ald. mox scripsi *docuit titulus* (Iunt.
ilos) pro *docui titulo.* Guelf. *docuit titulo.* qui de-
le hab. *contra cont. esse dictam Q. Met.*

Cap. VIII. §. 1. Ἀπειρόκαλοι] Guelf. *apirocali.*

in collocandis verbis immodice faciunt et ran-
cide, quam sint insubida et inertia et puerilia,
facetissime hercle significat in quinto Satira-
2 rum Lucilius. Nam ubi est cum amico con-
questus, quod ad se aegrotum non viseret,
haec ibidem addit festiviter:

Quo me habeam pacto, tametsi non quae-
ris, docebo:
Quando in eo numero mansti, quo in ma-
xima nunc est
Pars hominum, ut periisse velis, quem
visere nolue-
ris, cum debueris; hoc NOLUERIS *et* DE-
BUERIS, *te*
Si minus delectat, quod ἄτεχνον Isocratium
est: 'O-

cf. 11, 7, 7. — *Isocraticos*] Vulg. (Guelf.) *Isocratio*
Nostrum est in edd. vett. — *Insubida*] Ante Steph.
(Guelf.) *insipida*; nostrum hab. Lugd. ut. et Mem.
Reg. *insubdita*. v. Carr. l. l. 1, 12.

§. 2. *Ad*] Guelf. *a*; mox *hoc* pro *haec*.—*Tam-*
etsi etc.] Sciopp. et I. Dousa ad Lucil., ut vers.
constaret, leg. *tamenetsi haud quaeri' docebo*. V.
Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 741. not. — *Mansti*
Ita correxit Nannius Miscell. 4, 26. pro (Guelf.)
mansi. Idem deinceps: *quo maxima non est P. h.*
vulg. ante Steph. *quo in maxima non est P. h.* —
Periisse] Guelf. *perisse*. — *Quem* etc.] Hunc vv. or-
dinem dederunt Guelf. Reg. Mem. Chifl. Lugd. n
Pet. et Sciopp. atque Iunt. Vulg. inde ab Ald. *quem*
nolueris, cum Visere deb.; *visere* om. edd. ante Iun.
Vv. *cum deb. hoc Nol.* om. Guelf. Deinceps F. Dou-
sa: *hoc Nol' et Debueris te,* ut versus sibi constare
Gron. pat. *hoc nolue et debueris te.* — *Ἄτεχνον* etc.
Ita edd. inde a Iunt.; edd. ante Iunt. *quod ἄτ. I*
(Brix. Connell. Guelf. *Isocraticum*) *hoc est.* Guelf.
quod a te non et I. Scalig. Lectt. Auson. 2, 4.: τε-
χνίον Is. est, Ληρωδεςque si mitu; tum συμ. Fr

χληρῶδεςque simul totum ac συμμειρακιῶδες:
Non operam perdo. Si tu hic.

CAPUT IX.

Quid significet apud M. Catonem verbum *insecendo*; quodque *insecendo* potius legendum sit, quam, quod plerique existimant, *insequendo*.

In libro vetere, in quo erat oratio M. Ca- 1
tonis *De Ptolemaeo contra Thermum*, sic scriptum fuit: *Sed si omnia dolo fecit, omnia avaritiae atque pecuniae causa fecit; eiusmodi scelera nefaria, quae neque insecendo, ne-*

Vossa: *Isocrataeum est.* Nannius: *Isocratium* 'Οχληρῶδεςque. Codd. omnes Gron. et Sciopp. exhibent, ut certe alludunt: *quod atechnon et Isocratium est*, nunquam in hoc exitu tres syllabae duplicata elisione in unam coalescant; quod monuit I. G. Mox *καὶ* Edd. vett. pro *ac*. Eaedem dant *σὺ μειρακιώδης*, nulla interpretatione addita. Guelf. *ac sinum ratio-*es. In fine Guelf. Mem. Chifl. Pet. et Sciopp. *sicuti hic*; Linc. *sicut hic*; vulgat. retinent Reg. et Magd. ut. Edd. ante Iunt. hab. *si tu huc*.

Cap. IX. *Insecendo*] Edd. vett. et Steph. ubique hab. *insecenda*, *insequenda*. Iunt. Ald. (non in ind. cap.) in fine lemmatis hab. *insequendo*. Guelf. *in secunda potius legendi quam*, reliquis om.

§. 1. *In l.*] Initium deest in Torn. et Guelf. Atque deerat in edd. vett. usque ad vv. §. 8. *et senior et item secta;* supplevit cum Canter. Nov. LL. , 6. Steph. e cod. Busl. — *Insecendo*, etc.] Canter. *unda neque legenda*; sed addit, pro *fanda* fort. legend. esse *insecenda* (nisi quaedam Catonis hic desint); Steph. edidit: *insecenda fanda neque legenda*. Iustrum dederunt Rutgers. VV. LL. 4, 19. Aus. Popma ad Fragmm. Cat. et Scriver.; Sciopp. coni. *scelera insecenda, quae neq. fando neq. legendo aud.*; idem adscripsit: v. *insecenda*, ubi id in Steph. ed.

que legendo audivimus: supplicium pro fa
2 *ctis dare oportet.* *Insecendo* quid esset, quaeri coeptum. Tum, ex his, qui aderant, alter literator fuit, alter literas sciens, id est, alter docens, doctus alter. Hi duo inter sese dissentiebant, et grammaticus quidem contende-
3 bat; *insequendo* enim scribi, inquit, debet, non *insecendo*, quoniam *insequens* significat, dictumque est *inseque*, quasi: "perge dicere et insequere; itaque ab Ennio scriptum in his versibus:

Inseque, Musa, manu Romanorum indu perator
Quod quisque in bello gessit cum rege Philippo.

4 Alter autem ille eruditior, nihil mendosum sed recte atque integre scriptum esse, perseverabat; et Velio Longo, non homini indocto fidem esse habendam: qui in commentario quod fecisset *De Usu Antiquae Locutionis*

exstat, deesse in vet. cod. — *Pro* etc.] Scriver.: *pro fecto iis dari ops*

§. 2. *Insecendo*] Steph. et Canter. ex Busl. *insecenda*, h. l. et infra. Mox vv. *id est, alt. d.,* *alter* om. Steph.; hab. cod. Canter.; nisi quod *alterum docens* praebet; Sciopp. etiam ea addidit, omissis tamen vv. *id est.*

§. 3. *Debet*] Canter. non hab. v. *debet.* — *Quoniam* etc.] Canter.: *quod in inseque significatur dictumque.* In Ms. fuit: *insequenda enim scribi in non insecenda, quoniam ins. sign., traditumque et inseque.* Sciopp. adscripsit: *insequenda debere scribi cum qui non insecenda, quod inseque signet, dictumque esse Inseque;* vel, *quod in Inseque significatur, dictumque.*

§. 4. *Mendosum*] Ms. Canter. et Sciopp. *mendum.* Canter. in marg.: Forte *mendosum.* —

scripserit, non *inseque* legendum apud Ennium, sed *insece*: ideoque a veteribus, quas narrationes dicimus, *insectiones* esse appellatas: Varronem quoque versum hunc Plauti le Menaechmis:

Haec nihilo mihi videntur esse sectius,
quam somnia,

ic enarrasse: nihilo magis narranda esse, quam i ea essent somnia. Haec illi inter se certaiant. Ego arbitror et a M. Catone *insecendo*, t a Q. Ennio *insece* scriptum, sine *u* litera. Mendi enim in bibliotheca Patrensi librum erae vetustatis Livii Andronici, qui inscriptus st Ὀδύσσεια, in quo erat versus primus, cum oc verbo, sine *u* litera:

Virum mihi, Camoena, insece versutum....;

ictus ex illo Homeri versu:

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον.

uectiones] Sic Steph. et Ms. Canter.; vulg. *sectiou*; *insect.* retinendum esse, totam disputationis seem satis evincere admonuit Ois. V. fin. cap. — *Ienaechmis*] 5, 7, 57. — *Sectius*] Edd. Plaut. *secius*. Canter. Ms. Canter. et Sciopp. *Nihilominus esse detur sectius.* — *Enarrasse*] Ms. Cant. *enarras.* ant. in marg.: forte *enarrasse.* Mox Sciopp. *ea ducit.*

§. 5. *Insece*] Sciopp. et Ms. Cant. *inscite.* Cant. marg.: Forte *insece.* — *Verae*] Canter. et Sciopp. *irae*; al. *merae*; Ois. *venerandae*, unde ex comndio scribendi factum: *verae.* Pro *Livii* Ms. Cant. b. iterum *librum*; correxit Cant. in marg. — *Caoena*] Steph. *casmoena*; literam *s* induxit Sciopp. incipium hoc ipsum fuisse Odysseae Livianae condit Both. (Scenic. Poët. Lat. V. 5. p. 17.) pro *Caoena* scribens *Camoenad*, ut integrum habeas verm Saturnium. — Ἄνδρα] Hunc vers. adiunxit rr. (Antiq. 3, 17.) Gellium omittere potuisse, ideo,

6 Illi igitur aetatis et fidei magnae libro credo
Nam, quod in versu Plautino est, *sectiu*
quam somnia, nihil in alteram partem plu
7 argumenti habet. Etiamsi veteres autem no
inseque, sed *insece* dixerunt, credo, quia era
levius leniusque: tamen eiusdem sententiae
8 verbum videtur. Nam et *sequo*, et *sequor*
et item *secta*, et *sectio* consuetudine loquen
di differunt: sed qui penitus inspexerit, orig
9 et ratio utriusque una est. Doctores quoqu
et interpretes vocum Graecarum: *Ἄνδρα μοι ἔ*
νεπε, Μοῦσα· καὶ· Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι, dictu
putant, quod Latine *inseque* dicitur. Namqu
in altero *n* geminum, in altero *p* esse tran
10 latum dicunt. Sed etiam ipsum illud ἔπ
quod significat verba, aut versus, non aliund
esse dictum tradunt, quam *ἀπὸ τοῦ ἕπεσθαι κ*
11 *εἰπεῖν*. Eadem ergo ratione antiqui nostri na
rationes sermonesque *insectiones* appellitave
runt.

quod confideret, omnibus esse notissimum putabat
G. Non hab. Cant.

§. 6. *Illi*] Ms. Cant. *illic*; Cant. in marg. *il*
— *In* etc.] Ms. Canter. et Sciopp. *in alteras plus.*

§. 7. *Levius leniusque*] Ms. Cant. *lēnius levi*
que, quod nescio quare sit mutatum.

§. 8. *Sectio*] Guelf. Torn. et edd. vett. *secuti*
s. *sequutio*. Edd. Ven. 1509. et Connell. pro *et se*
hab. *quod secutio*.

§. 9. *Καὶ*] Long. *et*; interpretationem scil. g
v. Graeco, quod sane exstat in edd. vett., recipie
— *Inseque*] Edd. vett. et Guelf. *insequi*. Mox
litera *n* Connell. *enim* effecit. — *P esse*] *V. C.*
Sciopp.; Lugd. min. *q̄ ēē*; Linc. et Guelf. *g es*
In edit. Torn. annotatum lego: *s ed. vet.*; *cod. Tor*
paulo aliter. Edd. vett. pro *p* hab. *ſ*; unde Bri
Ven. 1509. Iunt. Ald. dederunt *scilicet*. Connell.
alteros esse. Longol. om. literam *p*.

CAPUT X.

rrare istos, qui in exploranda febri pulsus venarum pertentari putant, non arteriarum.

In Herodis Cl. V. villam, quae est in agro 1
ıttico, loco, qui appellatur *Cephisiae*, aquis
t lucis et nemoribus frequentem, aestu anni
ıedio, concesseram. Ibi alvo mihi cita et ac- 2
edente febri rapida decubueram. Eo Calvi- 3
ıus Taurus philosophus et alii quidam secta-
ɔres eius cum Athenis visendi mei gratia ve-
issent, medicus, qui tum in iis locis reper-
ıs assidebat mihi, narrare Tauro coeperat,
uid incommodi paterer, et quibus modulis
uibusque intervallis accederet febris decede-
etque. Tum in eo sermone, cum iam me 4
aceriore corpusculo factum diceret: Potes,
ıquit Tauro, tu quoque id ipsum compre-
endere, *ἐὰν ἅψῃ αὐτοῦ τῆς φλεβός*: quod no-
tris verbis profecto ita dicitur: *si attigeris
enam illius*. Hanc loquendi imperitiam, 5
uod venam pro arteria dixisset, cum in eo
octi homines, qui cum Tauro erant, tan-
uam in minime utili medico offendissent, at-
ue id murmure et vultu ostenderent; tum

§. 11. *Appellitaverunt*] Guelf. *applicaverunt*.

Cap. X. §. 1. *Cl. V.*] Ita codd. et edd. vett. prae-
r Iunt. Vulg. *C. V.* Guelf. *c. B.* cf. 1, 2. 19, 12.
· *Attico*] Guelf. *actice* (Atticae?).

§. 3. *Decederetque*] Guelf. *descender*.

§. 4. *Tauro*] Edd. vett. praeter Iunt. *Taure*,
uod restituit Long. — *Profecto*] Guelf. *pro facto*.

§. 5. *Venam*] V. Foës. Oecon. Hippoc. in v.
λέβες. Loëns. Miscellan. 4, 22. Rhodigin. Antiq. 3, 14.
uos laudavit Ois. — *In min.*] Guelf. om. *in*; mox *et*.

ibi Taurus, ut mos eius fuit, satis leniter: Certi, inquit, sumus, vir bone, non ignorare te, quid vena appelletur, et quid arteria; quod venae quidem suapte vi immobiles sint, et sanguinis tantum demittendi gratia explorentur; arteriae autem motu atque pulsu suo
6 habitum et modum febrium demonstrent; sed, ut video, pervulgate magis, quam inscite, locutus es; non enim te solum, [sed] alios quoque itidem errantis audivi venam pro arteria
7 dicere. Fac igitur, ut experiamur, elegantiorem esse te in medendo, quam in dicendo; et cum diis bene volentibus opera tua sista hunc nobis sanum atque validum quam citissime.
8 me. Hoc ego postea cum in medico reprehensum esse meminissem, existimavi non medico soli, sed omnibus quoque hominibus liberis, liberaliterque institutis turpe esse, ne ea quidem cognovisse ad notitiam corporis nostri pertinentia, quae non altius occultiusque remota sunt; et quae natura nobis tuendae valetudinis causa et in promtu esse et in propatulo voluerit: ac propterea, quantum habui temporis subsicivi, medicinae quoque disc

Postea idem hab. *appellatur*; tum *sanguis* pro *sanguinis*. — *Demittendi*] Guelf. Linc. Mem. Chifl. Pet. *ademittendi*, vel *ad emittendi*; Iunt. edidit: *à demittendi*. Gron. pat. coni. *adimitandi*. Reg. et Lugd. *admittendi*; conferre liceat: *admittere equum*, i. e. excitare, facere, ut currat. Supr. 10, 8. erat *dimittere sanguinem*.

§. 6. *Sed*] Reg. om. *sed*. v. supra.

§. 7. *Opera* etc.] Reg. *operam aut sistas*, unde I. G. coni. *ope amabili*; *ope* saepe in medendo usurpatum esse monens.

§. 8. *Non alt.*] Guelf. *nunc*. — *Subsicivi*] Al. *subcisivi* (Iunt. *subcissivi*) s. *succisivi* (ut Connell.)

plinae) libros attigi, quos arbitrabar esse
idoneos ad docendum, et ex iis, cum alia ple-
raque ab isto humanitatis usu non aliena, tum
de venis quoque et arteriis didicisse videor,
ad hunc ferme modum. *Vena* est conceptacu- 9
lum sanguinis, quod ἀγγεῖον medici vocant,
mixti confusique cum spiritu naturali, in quo
plus sanguinis est, minus spiritus; *arteria* est
conceptaculum spiritus naturalis mixti confu-
sique cum sanguine; in quo plus spiritus est,
minus sanguinis. Σφυγμὸς autem est intentio 10
motus et remissio in corde et in arteria, na-
turalis, non arbitrarii; a medicis autem ve- 11
teribus oratione Graeca ita definitus est: Σφυ-
γμός ἐστι διαστολὴ καὶ συστολὴ ἀποδιαίρετος ἀρτη-
ρίας καὶ καρδίας.

nostrum exstat in Reg. Lugd. ut Guelf. edd. vett. Steph. aliisque. cf. 13, 24, 4. In scriptura et derivatione huius v. incerta malui optimorum libb. auctoritatem sequi, quam scribere *succis.*, quod in Praef. Gell. §. 19. recepi, edd. vett. auctoritate nisus. Si a *sub* et *caedere* ducere volueris, recte fort. scribes *succisiv.* V. Schell. Lexic. Schneid. Gramm. lat. I, 2. p. 607. Antea ordinem vv. vulgat.: *quant. temp. hab.* mutavi cum edd. vett., in quibus noster est. Guelf. om. v. *habui.* Sequens *discipl.* om. Steph., contra libb.

§. 10. *Arbitrarii*] Ita edd. vett. pro *arbitraria*; *natur. et arbitr.* refer. ad *motus.* Guelf. *arbitrari a medicis.*

§. 11. Ἀποδιαίρετος] Edd. vett. et Steph. ἀδιαίρετος; Steph. Specim. Emendd. p. 169. ἀπροαίρετος, i. e. involuntaria. Codd., ut Reg. apud Lamb., Mem. Lugd. Pet. nostrum exhib. I. G. interpretatur: intensio motus et contractio descendens et deveniens ab arteria et corde; Gellium enim videri istos genitivos iunxisse cum διαστ. et συστ.; sed Graecos cum adiectivo, ut originem demonstrent, etsi sentiatur alibi. Triller. ap. Falst. praeferebat ἀδι-

CAPUT XI.

Verba ex carminibus Furii Antiatis, inscite a Caesellio Vindice reprehensa, versusque ipsi, in quibus ea verba sunt, subscripti.

1 Non hercle idem sentio cum Caesellio Vindice, grammatico, ut mea opinio est, haud-
2 quaquam inerudito. Verum hoc tamen petulanter insciteque, quod Furium, veterem poëtam, dedecorasse linguam Latinam scripsit huiuscemodi vocum fictionibus, quae mihi quidem neque abhorrere a poëtica facultate visae sunt, neque dictu profatuque ipso tetrae aut insuaves esse: sicuti sunt quaedam alia ab il-
3 lustribus poëtis ficta dure et rancide. Quae reprehendit autem Caesellius Furiana, haec sunt: Quod terram in lutum versam *lutescere* dixerit; et tenebras in noctis modum factas *noctescere*; et pristinas recuperare vires *virescere*; et quod ventus mare caeruleum crispicans nitescere facit, *purpurat* dixerit: et opu-

αἷρ. Pulsus enim, ait, revera est indissolubilis expansio et contractio arteriae et cordis, quia sanguis ille floridus et spirituosus indesinenter ex corde in arteriam magnam propellitur. Post v. καρδίας edd. vett. addunt: *Vel* Σφυγμός ἐστι παλμὸς ἢ ζέσις φλεβὸς ἢ ἀρτηρίας i. e. Pulsus est subsultio et palpitatio vel ebulitio (aut fervor) venae vel arteriae; quae pro spuriis habentur.

Cap. XI. §. 2. *Vocum*] Guelf. *autem vocum.* — *Visae*] Ita Guelf. edd. vett. et Steph. In edd. recentt. (etiam Long.) legitur *visa.* — *Sic. sunt*] V. *sunt* om. Sciopp.

§. 3. *Terram in*] Guelf. *in terram.* — *Recuperare*] Edd. vett. *recipere*; Iunt. Ald. Guelf. *recuperare.* Steph. *reciperare.* 5, 17, 2. — *Crispicans*]

lentum fieri *opulescere*. Versus autem ipsos 4
ex poëmatis Furianis, in quibus haec verba sunt, subdidi:

Sanguine diluitur tellus: cava terra lutescit.
Omnia noctescunt tenebris caliginis atrae.
Increscunt animi; virescit vulnere virtus.
Sicut ful[i]ca levis volitat super aequora classis:
Spiritus Eurorum viridis cum purpurat undas:
Quo magis in patriis possint opulescere campis.

CAPUT XII.

Morem istum veteribus nostris fuisse, verba *patiendi* mutare, ac vertere in *agendi* modum.

Id quoque habitum est in oratione facien- 1
da elegantiae genus, ut pro verbis, habentibus patiendi figuram, agentia ponerent: ac deinde

Sciopp. *crispans.* Deinceps cum Long. edidi: *nitescere facit*, edd. vett. secutus. Guelf. *inte*, s. *nite facit*.
§. 4. *Ipsos*] Edd. ante Iunt. et Guelf. om. *ipsos*. — *Tenebris*] Reg. *tenebras*; confert I. G. *victus pugnam* 17, 21, 9. — *Virescit*] Guelf. Reg. Lugd. ut. Mem. Pet. *virescunt;* quod probavit I. G. ita ut *virtus* pro *virtutes* scriptum sit. Recepit Long. Steph. edidit: *virescunt vuln. vires.* Non. sub h. v. tuetur vulgat. Barth. ad Stat. Theb. 5. laudat *virgescere*. — *Sicut f.*] Steph. *hic f.;* al. *sicut hiulca*. Pontan. *fulica* leg., probante I. G., quoniam codd. omnes (Torn.) et edd. *sicut f.* habeant. Guelf. *Sic9 f.* Vitium aliquod latere videtur. Haud inepte *Beloe* coni. *Sic fulica levius* etc. — *Viridis*] Edd. vett. praeter Iunt. *virides*.

Cap. XII. §. 1. *Vice*] Edd. ante Iunt. om. v. *vi-*

2 haec vice inter sese mutua verterent, Iuven-
tius in comoedia;

Pallium, inquit, *face ut splendeat.*

Nonne hoc impendio venustius gratiusque est
3 quam si diceret: *[ne] maculetur?* Plautus et-
iam non dissimiliter:

Quid est hoc? rugat pallium; amictus non
sum commode.

4 Itidem Plautus *pulveret* dicit, quod non

ce. Dein pro *sese* Steph. hab. *se*, invitis libb. Tum edd. ante Iunt. dant *invert.*

§. 2. *Iuventius*] Codd. Gron. (Torn. et duo codd. Gifan. ap. Barth. Advers. 21, 5.) dant *Iuventus*, *Inventus* aut (Sciopp. vet. cod.) *Viventus*; edd. vett. Steph. et Guelf. *Terentius* (ed. Rom. *Terrent.*) nostrum dedit cum Rutgers. VV. LL. 4, 19. Barth. l. l. De re cf. Ruddimann. I. p. 277. — *Face*] Edd. vett. *Flacci*, Bonon. *face*, cod. Torn. et Sciopp. S. *flocci*; ita etiam cod. Gifan. ap. Barth., nisi quod *splendeam* hab.; alius: *Pal., inq. flocci ut splendeam*; tertius: *verterentur* * * *in com. Pal. inq. flocci ut splendida nunc.* Acidal. ad Vell. 1, 8. p. 585. et Ruhnk. *P. face ut ne maculet*; Rutgers. l. l. *P. Philoti, ut splendeat, ne maculet*; eiectis vv. *inquit scil.* (hoc enim significari litera *S.*) Scriver. *P. inq. ne maculet, ut splendeat volo*; Sciopp. ap. Barth. deleto nomine coni. *Iuben' tu.* Barth. l. l. *P. ne inquinet* (i. e. inquinetur), *flocce ut splendeant.* Codd. Reg. et Lugd. ut. et Guelf. *flocci ut splendeam* aut *splendean*, illud recepit Long.; corruptam scripturam praeferebat I. G., cui in fine appositum fuerit, propter quod a Gellio citetur hic locus. cf. Voss. Ar. Gramm. 5, 3. Both. Poët. Scen. Lat. V. 5. P. 2. p. 96. coni.:) —— *Pallium eloco*
Ut splendeat, ne maculet.
Mox *ne* om. Guelf. Reg. Linc. et Pet.

§. 3. *Dissimiliter* etc.] Guelf. *dissimiliter quidam hoc rugat* etc.

§. 4. *Quod non*] Ante Steph. erat: *non quod*

ulvere impleat, sed ipsum pulveris plenum it;

— *Exi tu, Dave,*
Age, sparge: mundum esse hoc vestibulum volo.
Venus ventura est nostra; non hoc pulveret.

n Asinaria quoque *contemples* dicit pro *con-* 5
templeris:

Mecum caput contemples, siquidem e re consultas tua.

n. Gellius in *Annalibus*: *Postquam tempestas* 6
edavit, Atherbal taurum immolavit. M. Ca- 7
o in *Originibus*: *Eodem convenae complures x agro accessitavere; eo res eorum auxit.* Varro in libris, quos *ad Marcellum De Lin-* 8
gua Latina fecit: *In priore verbo graves prosodiae, quae fuerunt, manent; reliquae*

orrexit ille cum codd. (Guelf.); deinde idem dedit: *ed quod ips.* cum edd. ante Iunt.; contra codd. Guelf. Reg. Lugd. ut. Linc. Mem. Chifl. Pet. et edd. ant. Ald. — *Hoc*] Edd. vett. inde ab Ald. *hocce* Iunt. *hosce*), et mox edd. ante Iunt. *nolo hoc p.*, uae restituit Long. Vulgatum firmat Guelf. — *Venus*] Sciopp. *Venens.*

§. 5. *Asinaria*] 3, 1, 35. — *Mecum*] Ita omnes dd. et Steph. cum Iunt. pro vulg. *meum*. Mox dd. vett. hab. *consultes.*

§. 6. *Cn. G.*] Edd. vett. cum Guelf. *Cn. Velius*, quod corrigendum esse vidit Meurs. ad Macr. at. 1, 8, p. 243. Zeun. Ald. *Cn. Velleius* dedit.

§. 7. *Convenae*] Reg. *convenere*; edd. vett. *nomine*; Iunt. Ald. *convertens*, quod nonnullae edd. Gryph.) in marg. hab.; *convenit* Guelf. Mem. Pet. inc. Sciopp.; *convene* Lugd. ut. et Chifl. Pro *auxit* eg. *ausit.* Ald. *anxit.*

§. 8. *Mutant*] Edd. vett. et Guelf. om. v. *Mu-*

mutant. *Mutant*, inquit elegantissime pro
9 *mutantur.* Potest etiam id quoque ab eodem
Varrone in VII. *Divinarum* similiter dictum
videri: *Inter duas filias regum quid mutet,*
inter Antigonam et Tulliam est animadver-
10 *tere.* Verba autem patiendi pro agentibus in
omnibus ferme veterum scriptis reperiuntur:
ex quibus sunt pauca ista, quae nunc memi-
nimus. *Muneror te* pro *munero:* et *signifi-*
cor pro *significo:* et *sacrificor* pro *sacrifico:*
et *assentior* pro *assentio:* et *faeneror* pro
faenero: et *pigneror* pro *pignero:* et alia
istiusmodi pleraque, quae, proinde ut in le-
gendo fuerint obvia, notabuntur.

CAPUT XIII.

Quali talione Diogenes philosophus usus sit, perten-tatus a dialectico quodam sophismatio impudenti.

1 Saturnalibus Athenis alea quadam festiva
2 et honesta lusitabamus huiuscemdi. Ubi con-
veneramus compluscuÍi eiusdem studii homi-
nes, ad lavandi tempus, captiones, quae so-

tant; et nulla distinctione facta hab. *reliq. mutant inquit* etc.

§. 9. *Inter* etc.] Vv., *inter d. f. regum* uncis inclusit Sciopp. Dein codd. Gron. dant cum edd. vett. *est enim adv.* aut *est anim.*, quod e Guelf. Reg. Lugd. mai. Linc. et Sciopp. receptum est pro *est animum adv.*

§. 10. *Et sign.* etc.] Guelf. *et sacr. pro sacr. et sign. pro sign.* — *Quae*]. Pronom. *quae* accessit e Reg. Lugd. mai. et Torn.

Cap. XIII. *Sophismatio*] Edd. vett. et Guelf. *sophismatico.*

§. 2. *Ad lav.*] Edd. vett. *ad levandum t.*; co

hismata appellantur, mente agitabamus: eas-
que quasi talos, aut tesserulas in medium vice
ua quisque iaciebamus. Captionis solutae, 3
ut parum intellectae, praemium poenave erat
ummus unus sestertius. Hoc aere collecto, 4
uasi manuario, coenula curabatur omnibus,
ui eum lusum luseramus. Erant autem ca- 5
ptiones ad hoc fere exemplum; tametsi Latina
ratione non satis scite, ac paene etiam ille-
pide exponuntur: *Quod nix est, hoc grando
non est; nix autem alba est; grando igitur
alba non est.* Item aliud non dissimile: *Quod
homo est, non est hoc equus; homo autem
animal est; equus igitur animal non est.*
Dicere ergo debebat, qui ad sophisma diluen- 6
dum ac refellendum ritu aleatorio vocatus erat,
in qua parte, quoque in verbo captio foret;
quid dari concedique non oporteret: nisi di-
xerat, nummo singulo mulctabatur. Ea mul-
cta coenam iuvabat. Libet autem dicere, quam 7
facete Diogenes sophisma id genus, quod supra

rexit Steph., confirmantibus Reg. Guelf. Linc. et Lugd. mai.; min. et Pet. hab. *ad levandi t.*

§. 3. *Unus sest.*] Steph. contra libb. ordine inverso: *sest. unus.*

§. 4. *Collecto* etc.] Sciopp. adscripsit: f. *collato.* *Aes manuarium* est pecunia, quasi ex pluribus manibus collecta. Casaub. ad Suet. Aug. c. 71. cf. Turneb. Adv. 17, 1. — *Luseramus*] Reg. *luserant*, quod recepit Long.; Lugd. mai. *luseram usurant autem*; scil. ex *luseramus erant* ortum.

§. 5. *Non diss.*] Guelf. *non est diss.* — *Non* etc.] Ita codd. meliores Gron. Vulg. (Guelf.) *hoc non est eq.* Iunt. *hoc non eq.* omisso v. *est.* Mox pro *igitur* Guelf. et edd. ante Iunt. hab. *ergo.*

§. 6. *Ac*] Guelf. *aut.* — *Dixerat*] Guelf. *disserat.* *Dixerat* hab. etiam Non. sub. v. *singulum.*

dixi, a quodam dialectico ex Platonis diatrib per contumeliam propositum, remuneratus si
8 Nam cum ita rogasset dialecticus: *Quod eg sum, id tu non es*, et Diogenes annuisset atque ille addidisset: *Homo autem ego sum* tum id quoque assensus esset, et contra dia lecticus ita conclusisset: *Homo igitur tu non es*: hoc quidem, inquit Diogenes, falsum est et, si verum [id] fieri vis, a me incipe.

CAPUT XIV.

Quid sit numerus *hemiolios*, quid *epitritos*: et quo vocabula ista non facile nostri ausi sunt vertere in linguam Latinam.

1 Figurae quaedam numerorum, quas Grae ci certis nominibus appellant, vocabula in lin
2 gua Latina non habent; sed qui de numeri Latine scripserunt, Graeca ipsa dixerunt: fin gere autem nostra, quoniam id absurde futu
3 rum erat, noluerunt. Quale enim fieri no men posset hemiolio numero, aut epitrito
4 Est autem *hemiolios*, qui numerum aliquem totum in se[se] habet, dimidiumque [habe

§. 8. *Id*] Edd. ante Iunt. om. *id*. — *Id f.*] Re om. *id*; praecedit *hoc*. Delevit Long. Iunt. hab.: *verum si id f. v.*

Cap. XIV. *Hemiolios*] Guelf. *hemiolos*. Mali Graece haec exprimi, propter sqq. — *Sunt*] Co Torn. *sint*.

§. 4. *Hemiolios*] Vitruv. 3, 1. reddit latine: s *squialterum*, et ἐπίτρ. *tertiarium* s. *adtertiarium*. Macrob. in Somn. Scip. 2, 1. p. 127. ed. Zeu Salmas. de Mod. Usur. p. 314. Mox *totum* o Steph. hab. edd. vett. Guelf. et Torn. Tum pro s *se* Guelf. et edd. vett. hab. *se*. V. *hab.*, quod un

ius: ut tres ad duo, quindecim ad decem, riginta ad viginti. *Epitritos* est, qui habet 5 otum aliquem numerum et eiusdem partem ertiam: ut quattuor ad tres, duodecim ad iovem, quadraginta ad triginta. Haec autem 6 otare meminisseque, non esse ab[s] re visum st: quoniam, vocabula ista numerorum nisi ntelliguntur, rationes quaedam subtilissimae, n libris philosophorum scriptae, percipi non ueunt.

CAPUT XV.

luod M. Varro in herois versibus observaverit rem nimis anxiae et curiosae observationis.

In longis versibus, qui *hexametri* vocan- 1 ur, item in *senariis*, animadverterunt Metrici, duos primos pedes, item extremos duos, abere singulos posse integras partes orationis, aedios haud unquam posse: sed constare eos emper ex verbis aut divisis, aut mixtis atque

iunctum vides, exstat in Guelf. et edd. vett., unde stitui, quamvis suspectum sit.

§. 5. *Epitritos* etc.] Guelf. *Epitritus autem qui.*

§. 6. *Meminisseque* etc.] Edd. vett. praeter Iunt. Guelf. *atque meminisse, non ab* (*ab* hab. etiam int.) *re vis. est,* omisso v. *esse.* Guelf. *non esse ab v.*

Cap. XV. *Herois*] Edd. quaedam (ut Gryph. 1542.) *eroicis*, contra codd. et edd. vett. atque Steph. — *nxiae* etc.] Guelf. *anxie et curiose observatus* (an- i et curiosi observatus ?).

§. 1. *Singulos posse*] Ita Guelf. et edd. vett. o ordine vulg. *posse sing.*; praeterea iidem libb. ib. *singulas* pro *singulos.* — *Medios*] Cf. Muret. V. LL. 2, 6. Castal. Obss. in Criticos 8, 5. (pag. 2) *Ois.*

2 confusis. Marcus etiam Varro in libris *Disci-plinarum* scripsit, observasse sese in versu hexametro, quod omnimodo quintus semipe verbum finiret: et quod priores quinque se-mipedes aeque magnam vim haberent in effi-ciendo versum atque alii posteriores septem idque ipsum ratione quadam geometrica fieri disserit.

§. 2. *Sese*] Vulg. legitur *se*; *sese* dederunt Re Lugd. mai. et Torn. — *Versum*] Cum edd. vett. Lon *versum*. cf. Ruddimann. II. p. 254. not. 69. Vul *versu*.

A. GELLII
IOCTIUM ATTICARUM
COMMENTARIUS.

LIBER NONUS DECIMUS.

CAPUT I.

esponsio cuiusdam philosophi, interrogati, quam ob causam maris tempestate palluerat.

Navigabamus a Cassiopia ad Brundusium, ma- 1
e Ionium violentum et vastum et iactabun-

LIB. XIX. Cap. I. *Responsio* etc.] Guelf. *Inci- iunt capitula XVIIII. que cum agellii propria non dinvenirem ea rudite* (ruditer) *ex textu ut legen- i percipies excerpsi.* (usque ad lemma c. 10.). Haec mmata non operae pretium erat hic addere, quip- e quae cum Gellianis conferri nullo pacto possunt. . ad c. 2.

§. 1. *Cassiopia*] Graev. ad Suet. Ner. c. 22. in t. lib. pro *Cassiopeia* legi *Cassopia* testatur. Reg. ugd. mai. et alius cod. Bourdel. dant *Cassiopa Brun- sium*; Lugd. min. Linc. Mem. Chifl. Pet. *a cas- o p. ad brundis.* Guelf. *A. CASSIO. P. AD brun- s.* Sciopp. annotat: al. *Cassiope*, f. *Cassope.* cf. rab. 7. p. 499. Cic. ad Famil. 16, 9. Nostrum hab. d. vett.; *Cassiopeia* edidit Steph. cum edd. inde a

2 dum. Nox deinde, quae diem primum secul
est, in ea fere tota ventus a latere saevier
3 navem undis compleverat. Tum postea con
plorantibus omnibus nostris, atque in sentin
satis agentibus, dies quidem tandem illuxit
sed nihil de periculo, de saevitiave remissum
quin turbines etiam crebriores, et coelum atrum
et fumigantes globi, et figurae quaedam nu
bium metuendae, quas τυφῶνας vocabant, in
pendere imminereque, ac depressurae navel
4 videbantur. In eadem fuit philosophus, i
disciplina Stoica celebratus, quem ego Atheni
cognoveram, non parva virum auctoritate, sa

Bonon. *Brundusium* pro *Brundis.* hab. etiam edi ante Iunt. Praecedens *ad* expungendum censebat D. in Miscell. Belgg. l. (1, 4.) l., suffulcientibus, ait, emendationem Mss. Reg. et Pembroc. Locum laudant Augustin. de Civ. D. 9, 4. et Sarisber. D Nug. Curial. 7, 3.

§. 2. *Deinde,* etc.] Steph. *deindeque diem*.. *in ea* etc. .

§. 3. *Omnib. nostr.*] Ita edd. ante Iunt. et Gue pro *nostr. omnib.* — *Satis agentibus*] Al. (Gryp marg. 1539.) *se angentibus.* Gryph. marg. 1542. *agentibus.* Scalig. ad Fest. sub v. Sentinare: *atq sentinantibus.* — *De saev.* etc.] Ita edd. vett. Ald. et ita Salm., nisi quod *de* neglexit. Reg. aliis codd.: *saevitia vera missum,* quod recepit L qui edidit: *peric. atque saev. vera m.* Guelf. *d neque de saevitia vera missum turbines* etc.; *re sum* hab. etiam Torn. et edd. vett.; quae praet dant: *de saevitiave.* Al. cum Ald. *de p. atque vitia rem.*; Lips. Elect. 2, 19.: *de p. de saevitia que remis.*, comparans c. 9.: Poculis mox, serm bus atque tempus fuit. (cf. Ruddimann. I. p. annot. 11.) Lugd. min. *de p. neque de servicia ti* (superscripto *a*) *amissum.* Vulg. *de p. neque saevitia amissum.* — Τυφῶνας] Edd. vett. ante *typhonas.* Guelf. *tiphonas;* idem mox om. *que.*

lisque attente discipulos iuvenes continentem.
Eum tunc in tantis periculis, inque illo tu- 5
nultu coeli marisque requirebam oculis; scire
:upiens, quonam statu animi, et an interritus
ntrepidusque esset? Atque ibi hominem con- 6
picimus impavidum et extrilidum, ploratus
juidem nullos, sicuti ceteri omnes, nec ullas
iiusmodi voces cientem, sed coloris et vultus
urbatione non multum a ceteris differentem.
lt ubi coelum enituit, et deferbuit mare, et 7
rdor ille periculi deflagravit, accedit ad Stoi-
um Graecus quispiam dives ex Asia, magno,
it videbamus, cultu paratuque rerum et fa-
niliae; atque ipse erat multis corporis animi-
ue deliciis affluens. Is quasi illudens: Quid 8
ioc, inquit, est, o philosophe, quod, cum in
eriсulis essemus, timuisti tu, et palluisti?
go neque timui, neque pallui. Et philoso- 9
hus aliquantum cunctatus, an respondere ei
onveniret: Si quid ego, inquit, in tanta vio-
entia tempestatum videor paulum pavefactus,
ion tu istius rei ratione audienda dignus es;
ed tibi sane Aristippius ille discipulus pro 10

§. 5. *Interritus* etc.] Edd. vett. *intrepidus in-territusque.* Nostrum ordinem firmat Guelf.

§. 6. *Extrilidum*] Interpretantur: exalbidum; l. constantem, infractum, extra laesionem constitu-um. Gron. pat. coni. *consp. pavidum et exterritum.* . Scheller. sub h. v. — *Sicuti*] *Sicut* edd. vett. ox Guelf. *scientem.*

§. 7. *Affluens*] Ita Reg. pro *diffluens;* cf. Gi-n. Obss. in L. L. p. 16.

§. 8. *Inquit, est*] Sic Reg. pro: *est, inquit.* cf. 1, 17.

§. 10. *Aristippius ille*] Cum Ald. Steph. *Ari-tippus ille,* omisso v. *disc.* Ed. Bonon. *sed ubi sa-e Aristippus ille quodam pro me r.* Reg. Torn.

me responderit: qui in simili tempore a millimo tui homine interrogatus, quare pl losophus timeret, cum ille contra nihil m tueret? *Non eandem esse causam sibi, atq illi* respondit; quoniam is quidem esset ne magno opere sollicitus pro anima nequissi nebulonis; ipsum autem pro Aristippia ani
11 timere. His tunc verbis Stoicus divitem ill
12 Asiaticum a sese amolitus est. Sed postea cu Brundusium adventaremus, malaciaque es venti ac maris: percontatus eum sum, qu nam illa ratio esset pavoris sui, quam dic

Guelf. aliique codd. cum edd. vett. *Aristippus* i *disc.;* unde Sciopp. coni. *Aristippi. Aristippius* dit I. G., et mox: *Aristippia anima* pro *Aristi* *an.* Fort. tamen codd. et edd. vett. lectio ita p banda est, ut post *Aristippi* addas *Socratis*; quod i nuere videntur Augustin. et Sarisber.: *At ille Ar stippi Socratici responsum retulit*; et postea: p *anima Aristippi.* De re cf. Diog. L. 2, 7, 4. Aeli V. H. 9, 20. Mox post *qui* edd. vett. et Guelf. *quum* s. *cum* (Iunt. *quom*); unde suspicor ante *interrogatus* inserendum v. *esset*, quod post v. *mine* ita scriptum: *eēt* facile excidere potuit. P sis etiam pro *inter.* legere *interrogaretur.* Ma Gryph. hab. *qui in* omisso *cum.* — *A simill.* e Guelf. *a simili motu hoc inter.* — *Magno op* Edd. ante Iunt. et Guelf. *magnopere.*

§. 11. *Amolitus*] Reg. et Thuan. *molitus.* G *molitus* (sic!).

§. 12. *Malaciaque* etc.] Ita scripsi ex em tione Gron., quae non multum recedit a cod ctione. Reg. enim exhib. *mollicieque* (Salm. *m tieque*) *essent v. ac maris*; Thuan. *mollicieque sent v.* omissis vv. *ac maris*; Lugd. mai. et L *mollicieque essent v. maris;* eodem modo Lugd. n sed litera *e* erasa. Sciopp. ex cod. Fulv. et G (p. 140.) adscripsit: *mollitiaeque.* Vulg. (Guelf.) *litique essent* (ed. Rom. *esset*) *venti maris.*

supersedisset, a quo fuerat non satis digne
mpellatus? Atque ille mihi placide et co- 13
iter: Quoniam, inquit, audiendi cupidus es,
idi, quid super isto brevi quidem, sed ne-
ssario et naturali pavore, maiores nostri,
nditores sectae Stoicae, senserint; vel potius,
quit, lege: nam et facilius credideris si le-
s, et memineris magis. Atque ibi coram ex- 14
rcinula sua librum protulit Epicteti philoso-
i quintum Διαλέξεων; quas ab Arriano dige-
s congruere scriptis Ζήνωνος et Chrysippi non
ibium est. In eo libro scilicet Graeca ora- 15
ne scriptum ad hanc sententiam legimus:
sa animi, quas φαντασίας philosophi appel-
it, quibus mens hominis prima statim spe-
e accidentis ad animum rei pellitur, non
luntatis sunt, neque arbitraria; sed vi qua-

§. 13. *Senserint*] Guelf. *senserunt*. — *Nam*] ph. om. *nam*; edd. vett. hab. *nam et facil*; H. Marn. om. *et*. Codd. Gron. et Guelf. nostram hib. lectionem, aut. dant: *legendam et f.*, ut Reg. gd. mai. Mem. Pet.

§. 14. *Ibi*] Guelf. om. *ibi*. — Ζήνωνος] Vulg. lem. aliique codd.) *Zenonis*; Graece hoc nomen iptum hab. Reg. Steph. cum edd. vett.; Lugd. ut. ΝωΝIC. Guelf. *G*. cf. 1, 20, 9. Praeterea ed. Bo-n. hab. *congr. cum scr.* Ζήν.

§. 15. *Scilicet* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro aeca *scil. or.* — *Visa*] Guelf. Chifl. et edd. ante L dant: *vires*, aliae (ut Bonon. Ald.) *visiones*; *vis* g. Lugd. ut. et Mem., omisso *a*; *visa* Thuan.; gustin. *animi visa, quas* etc.; Sarisber. *Visa, quae* ant. *app.* — *Accidentis*] In cod. Torn. *bu* super ibus extremis literis v. *accid.* positum est, additur , et mox *re pellitur* deleta *i* in v. *rei*; hinc Ois. identibus *ad animum repellitur*; Praeposit. *ad* i. Steph. *repell.* exstat in Guelf. Linc. et ed. H. M. Opponit I. G. quod postea legitur: primo imi sui pulsu. — *Arbitraria*] Edd. vett. *arbitrii*.

dam sua inferunt sese hominibus noscitand
16 Probationes autem, quas συγκαταθέσεις vocant,
quibus eadem visa noscuntur, ac diiudicantu
voluntariae sunt, fiuntque hominum arbitratu
17 Propterea cum sonus aliquis formidabilis au
coelo, aut ex ruina, aut repentinus nesci
periculi nuntius, vel quid aliud est eiusmo
factum; sapientis quoque animum paulisp
moveri, et contrahi, et pallescere necessu
est: non opinione alicuius mali praecepta, s
quibusdam motibus rapidis et inconsultis off
cium mentis atque rationis praevertentibu
18 Mox tamen ille sapiens ibidem τὰς τοιαύτ
φαντασίας, id est, visa isthaec animi sui te
rifica non approbat: hoc est, οὐ συγκατατίθετ
οὐδὲ προσεπιδοξάζει, sed abiicit, respuitque; n
ei metuendum esse in iis quidquam videtu
19 Atque hoc inter insipientis sapientisque an

Reg. Lugd. ut. Thuan. et Guelf. *arbitrariae* vel *ar*
bitrarie. Sciopp. *arbitrariae* adscripsit, cum in al
sit *arbitriae.* Long. *arbitriaria.* Mox pronom. *s*
om. edd. ante Iunt. — *Hominibus* etc.] Vulg. *hom*
nibus. Noscitandae (Bonon. *Noscitandi*) *prob. aute*
correxerunt cum Salmas. ad Simplic. p. 32. Prou
et I. G. *noscitande* Guelf.

§. 17. *Coelo*] Edd. vett. praeter Iunt. *e co*
— *Nescius*] Ois. *nescii*; Scriv. *nescio cuius*, quod
etiam in marg. edd. quarundam (Gryph.). Gue
aut rep. aut nescius. Mox Reg. *ex eiusmodi*, qu
recepit Long.; rectius in *est eiusm.* mutari volebat
G. Ante Steph. *est* post *factum* legebatur; q
cum codd. (Guelf.) et Iunt. om. Steph.; oration
tamen requirere aliquid instar fulcri, intellexit
G., propterea *est* ante *eiusmodi* recepi. — *Praecept*
Reg. et Lugd. mai. *percepta.* — *Praevertentibu*
Edd. ante Iunt. *pervert.*

§. 18. *Id est*] Vv. *id ist* e Reg. et Lugd. m
addidit I. G.

num differre dicunt, quod insipiens, qualia
ibi esse primo animi sui pulsu visa sunt saeva
et aspera, talia esse vero putat; et eadem
incepta, tanquam si iure metuenda sint, sua
quoque assensione approbat, *καὶ προσεπιδοξάζει*;
hoc enim verbo Stoici, cum super ista re dis-
erunt, utuntur. Sapiens autem, cum breviter 20
et strictim colore atque vultu motus est, *οὐ*
συγκατατίθεται, sed statum, vigoremque senten-
iae suae retinet, quam de huiuscemodi visis
semper habuit, ut de minime metuendis, sed
fronte falsa et formidine inani territantibus.
Haec Epictetum philosophum ex decretis Stoi- 21
corum sensisse atque dixisse, in eo, quo dixi,
libro legimus; annotandaque esse idcirco exi-
stimavimus, ut rebus forte id genus, quibus
dixi, obortis pavescere sensim, et quasi albe-
scere, non insipientis esse hominis, neque igna-
vi putemus, et in eo tamen brevi motu na-
turali magis infirmitati cedamus, quam, quod
esse ea, qualia visa sunt, censeamus.

§. 19. *Insipientes*] Haec explanantur in Cic.
Tuscul. 4, 6. *I. G.* — *Sibi*] Pronom. *sibi* adiunxi
ex Guelf. Steph. et edd. vett.; tum edd. vett. hab.
alia vero esse put. Ceterum pro *vero* edd. ante
Iunt. hab. *vere.* Ordinem vulgat. retinet Guelf. —
Tanquam si] Vulg. *quae quasi.* Edd. vett. *tanquam*
si iure; codd. Gron. et Guelf. *quanquam si i.*, re-
cepit Long.; equidem edd. vett. praeferendam esse
censui lectionem. Cod. Torn. tantum hab. *quam-*
quam iure. Dein Guelf. *probat.*

§. 20. *Et*] Edd. ante Iunt. *ac.* — *Fronte*] Guelf.
orte.

§. 21. *Quo*] Guelf. *quem.* V. mox et 12, 13,
16. — *Obortis*] Edd. ante Bonon. *abortis.* — *Et in*]
Guelf. om. *et.*

CAPUT II.

Ex quinque corporis sensibus duos esse cum belluis maxime communes: [quodque turpis et im proba est voluptas, quae ex auditu, visu odoratuqu procedit: quae vero ex gustu tactuque est, rerum omnium foedissima est, quum hae duae bestiarum etiam sint, reliquae hominum tantum].

1 Quinque sunt hominum sensus, quos Grae ci αἰσθήσεις appellant, per quos voluptas ani mo aut corpori quaeri videtur: gustus, tactu odoratus, visus, auditus. Ex his omnibus qua immodice voluptas capitur, ea turpis atqu
2 improba existimatur; sed enim quae nim ex gustu atque tactu est, ea voluptas, sicu sapientes viri censuerunt, omnium rerum fo dissima est; eosque maxime, qui duabus isti belluinis voluptatibus sese dediderunt, gra

Cap. II. *Quodque* etc.] His omnibus vv., quae un cis seiuncta vides, lemma auxi; edd. scil. vett. s cutus, quae illa et h. l. et in ind. capp. exhibe Primum illa omissa vides in Ald.; qua auctorita ignoro. — Guelf. *Quod turpis et improba est vo luptas, que ex auditu visu odoratuque procedit q vero ex gestuq; rerum omnium fedissima, cum h due bestiales sint, relique hominum tantum.* V. lemma c. 1.

§. 1. *Gustus, tactus*] Cf. supr. 7, 6. Macr. S 2, 8. p. 377.: *tactus, gustus;* mox: *voluptas qu immodice c., improba est.* (al. apud eund. *impro ta est.*)

§. 2. *Ea* etc.] Macr. *ea igitur gemina volupt sicut s. v. c.* — *Qui duab.* etc.] Macr. *qui sese du ist. v. ded.;* tum *appellaverunt* (sed mox *dicim vel ἀκρ. vel ἀκ.* Dein: *Istas autem volupt. duas, atq. t., id est, cibi et Veneris, solas hom. com. vid mus esse cum beluis.* —

issimi vitii vocabulis Graeci appellant, vel ἀκολάστους, vel ἀκρατεῖς. Nos eos vel inconti-
ientes dicimus vel intemperantes; ἀκολάστους
nim, si interpretari coactius velis, nimis id
erbum insolens erit. Istae autem voluptates 3
luae gustus atque tactus, id est, libidines in
ibos atque in Venerem prodigae, solae sunt
iominibus communes cum belluis, et idcirco
n pecudum ferorumque animalium numero
abetur, quisquis est his ferinis voluptatibus
raevinctus. Ceterae ex tribus aliis sensibus 4
roficiscentes hominum esse tantum propriae
identur. Verba super hac re Aristotelis phi- 5
osophi adscripsi; ut vel auctoritas clari atque
ncliti viri tam infamibus nos voluptatibus
leterreret: Διὰ τί οἱ κατὰ τὴν τῆς ἁφῆς ἢ γεύσεως
ἡδονὴν γιγνομένην ἂν ὑπερβάλλωσιν, ἀκρατεῖς λέγονται.

Vel ἀκολ.] Edd. vett. om. *vel*. Guelf. bis om. — *Coactius*] Edd. ante Bonon. *coactus*.

§. 3. *Belluis*] Ita Reg. et Lugd. mai.; reliqui
dd. Gron. et Guelf. cum edd. vulgatis *bestiis*. v.
itul. Cod. Torn. hab. *commun. omnibus cum belluis*. Addit I. G.: „unde etiam quum vocem *nobis*
ulgo eiecerunt, videtur tamen ista vox per haec vv.
onfirmari.“ Quo autem loco ponenda sit illa vox
nobis, non indicavit. An post *hominibus*? — *Feriis* etc.] Macr. *ferarum vol. occupatus*.

§. 4. *Hominum* etc.] Macr. *hominum tant. propriae sunt*.

§. 5. *Aristotelis*] Problem. Aristot. 28, 7. Ethic.
d Nicom. 7, 4 sqq. — *Adscripsi* etc.] Macr. *in medium proferam; ut quid de his infamib. vol. tam
clarus atque inclutus vir sentiat publicetur*. Mox
Guelf. *vos* pro *nos*. — Γιγνομένην etc.] Edd. vett.
ante Ald. hab. ἢ γιγ. οὗ ἂν ὑπερβ. (ἢ om. Bonon.);
Connell. hab.: ἡδονὴ ἡ γιγνομένη. οὗ ἂν ὑπ. Reddunt: Cur incontinentes eos appellare solemus, qui
voluptate contrectandi, aut gustandi exuperantur?

Οἵ τε γὰρ περὶ τὰ ἀφροδίσια, ἀκόλαστοι, οἵ τε περὶ τὰς τῆς τροφῆς ἀπολαύσεις. Τῶν δὲ κατὰ τὴν τροφὴν, ἀπ' ἐνίων μὲν ἐν τῇ γλώττῃ τὸ ἡδύ· ἀπ' ἐνίων δὲ, ἐν τῷ λάρυγγι. Διὸ καὶ Φιλόξενος γεράνου λάρυγγα εὔχετο ἔχειν. Οἱ δὲ κατὰ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ἀκοὴν, οὐκ ἔτι; ἢ διὰ τὸ τὰς ἀπὸ τούτων γινομένας ἡδονὰς κοινὰς εἶναι ἡμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις· ἅτε οὖν οὖσαι κοιναὶ, ἀτιμόταται εἰσί· διὸ καὶ μάλιστα, ἢ μόναι ἐπονείδιστοι. Ὥστε τὸν ὑπὸ τούτων ἡττώμενον ψέγομεν, καὶ ἀκρατῆ καὶ ἀκόλαστον λέγομεν, διὰ τὰ ὑπὸ τῶν χειρίστων ἡδονῶν ἡττᾶσθαι. Οὐσῶν δὲ τῶν αἰσθήσεων πέντε, τὰ ἄλλα ζῶα ἀπὸ δύο μόνων τῶν προειρημένων ἥδεται· κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ἢ ὅλως οὐχ ἥδεται, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς τοῦτο πάσχει· ὁρῶν μὲν γὰρ τὸ ὁρῶν, ἢ ὀσφραινόμενον χαίρει, ὅτι ἀπολαύει, καὶ ὅταν πληρωθῇ, οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἡδέα αὐτῷ, ὥσπερ οὐδὲ ἡμῖν ἡ τοῦ ταρίχους ὀδμὴ, ὅταν ἄδην ἔχωμεν τοῦ φαγεῖν, ὅταν δὲ ἐνδεεῖς ὦμεν

Macr. εἰ γιγ.; sed εἰ rectius abest. Ed. Gryph. habere videtur ἐγγιγν. Zeun. ad Macr. p. 823. legendum censebat: διὰ τί κατὰ τὴν τῆς ἀφῆς ἢ γ. ἡδ. γιγνόμενοι, ἂν (i. e. ἐὰν) ὑπ.; nam γίγνεσθαι κατά i. περί τι esse: versari in re, deditum esse rei. Mox Macr. οἵ τε δὲ; pro δὲ Zeun. malebat cum ed. vet. (Gryph.) et Gell. γὰρ vel γε. Tum Macr. post ἀκόλ. addit: οὗτοι; quod recte om. edd. vett. — Λάρυγγα] Edd. vett. Macr. φάρυγγα; haud improbante Zeun., qui conferri iubet Foës. Oecon. Hipp. v. φάρυγξ. Deinceps Macr. ἡ δὲ κατὰ τὴν ὀψ. — Ἅτε οὖν etc.] Macr. ἅτε δὲ οὐσῶν κοινῶν αἰσχρὰν εἶναι τὴν ὑποσταγὴν αὐτῶν, καὶ ἀτιμότ. εἰσί. Nostram lectionem praefert Zeun. — Διὸ] Edd. vett. om. διό. — Ἢ μόναι] Macr. om. ἤ; et mox καὶ ante ἀκόλ. (quod hab. tamen edd. vett.). — Ὁρῶν etc.] Post v. πάσχει edd. vett Macr. addunt: ὁρῶν (ὁρᾷ) μὲν γὰρ τὸ (ὁ) ὁρῶν, ἢ ὀσφρ. etc. — ἀεὶ ἡδεῖα. Eadem hab. edd vett. Gell., unde restitui, quum vulg. legeretur: πάσχει etc. reliquis Graecis abiectis.

ἡδεῖα· ἡ δὲ τοῦ ῥόδου ἀεὶ ἡδεῖα. Quis igitur ha- 6
bens aliquid humani pudoris voluptatibus istis
duabus coeundi atque comedendi, quae sunt
homini cum sue atque asino communes, gau-
deat? Socrates quidem dicebat multos homines 7
propterea velle vivere, ut ederent et biberent;
se bibere atque esse, ut viveret. Hippocrates 8
autem, divina vir scientia, de coitu venereo
ita existimabat: partem esse quandam morbi
teterrimi, quem nostri comitialem dixerunt.
Namque ipsius verba haec traduntur: Τὴν
συνουσίαν εἶναι μικρὰν ἐπιληψίαν.

CAPUT III.

Quod turpius est, frigide laudari, quam acerbius vituperari.

Turpius esse dicebat Favorinus philoso- 1
phus, exigue atque frigide laudari, quam in-
sectanter et graviter vituperari: Quoniam, in- 2
quit, qui maledicit et vituperat, quanto id
acerbius facit, tam maximo ille pro iniquo et

§. 6. *Sunt*] Macr. v. *sunt* post *comm.* posuit; et pro *gaud.* *gratuletur.*

§. 7. *Quidem*] Guelf. *siquidem.*

§. 8. *Hippocrates*] Cf. Menag. ad Diog. Laërt. 9. p. 410. — *Dixerunt*] *Dixere* edd. vett.; vulgat. firmat Guelf. — Μικρὰν] In quibusd. edd. Macr. deest μικρὰν, sed addidit idem: i. e. *coitum esse parvum morbum comitialem.*

Cap. III. §. 2. *Maximo ille*] Steph. *tam maxime ille*, cum ante ipsum legeretur › *tam maxima mole.* Lips. Elect. 1, 21. *tam maxime*; sine *ille.* Reg. Lugd. ut. et Mem. *t. maximole.* Chifl. *maximo propinquo*; Linc. et Guelf. *maximo mole propinquo*; *maximo* dedit I. G. coll. c. 1, 19.: talia esse vero putat. Mox Guelf. *dicitur.* —

inimico ducitur, et plerumque propterea fidem non capit; sed qui infoecunde atque ieiune laudat, destitui a causa videtur: et amicus quidem creditur eius, quem laudare vult, sed nihil posse reperire, quod iure laudet.

CAPUT IV.

Quamobrem venter repentino timore effluat; quare etiam ignis urinam lacessat.

1 Aristotelis libri sunt, qui *Problemata Physica* inscribuntur, lepidissimi et elegantiarum
2 omne genus referti. In his quaerit, quam ob causam eveniat, ut, quibus invasit repentinus rei magnae timor, plerumque alvo statim cita
3 fiant? Item quaerit, cur accidat, ut eum, qui propter ignem diutius stetit, libido urinae
4 lacessat? Ac de alvo quidem inter timendum prona, atque praecipiti, causam esse dicit, quod timor omnis sit algificus, quem ille appellat ψυχροποιόν; eaque vi frigoris sanguinem caldoremque omnem de summa corporis cute cogat penitus et depellat; faciatque simul, uti,

Eius] Steph. *ei*, contra libb.

Cap. IV. §. 1. *Aristotelis*] V. Problem. 8, 3. et sect. 27.

§. 2. *Fiant*] Guelf. om. hoc v.

§. 4. *Ac*] Cum Guelf. edd. vett. et Steph. Long. dedit *ac* pro *at*, quod primum video in ed. a. 1651. — *Omnis*] Edd. vett. *omnibus*. — Ψυχροποιόν] Al. (ut Steph. cum edd. vett.) ψυχροποιητικήν. Deinceps Guelf. *que vi fr.*; edd. vett. *quae vis fr.*; Steph. *qui vi f.*; literas *ea* qui adnectunt voci Graeci, literas sequentes in pronomen coguntur mutare. *I. G.* Nostra est codd. scriptura. — *Uti*, etc.] Edd. ante Iunt. *uti ii qui tim.* Connell. *ut ii qui t.*

qui timent, sanguine ex ore decedente pallescant: Is autem, inquit, sanguis et caldor 5
in intima coactus movet plerumque alvum,
et incitat. De urina celebra ex igni proximo 6
facta, verba haec posuit: *Τὸ δὲ πῦρ διαχαλᾷ τὸ πηγὸς, ὥσπερ ὁ ἥλιος τὴν χιόνα.*

CAPUT V.

Ex Aristotelis libris sumtum, quod nivis aqua potui pessima sit, et quod ex nive crystallus concreatur.

In Tiburte rus concesseramus hominis 1
amici divitis, aetate anni flagrantissima, ego
et quidam alii aequales et familiares mei, eloquentiae aut philosophiae sectatores. Erat no- 2
biscum vir bonus ex Peripatetica disciplina,
bene doctus, et Aristotelis unice studiosissimus.
Is nos aquam multam ex diluta nive bibentis 3
coërcebat, severiusque increpabat, adhibebatque nobis auctoritates nobilium medicorum,

§. 5. *In intima*] Sic cum codd. (etiam Torn. et Guelf.) Gron.; Steph. cum Gryph. a. 1539. H. de M. aliisque edidit *in ultima*.

§. 6. *Celebra*] Edd. vett. *crebra; celebra* cum codd. (Guelf. Reg. Lugd. ut. Mem. Chifl. Pet. Linc., quorum nonnulli *celebrat*) dedit Steph.; Salm. coni. *de urinae elecebra;* Ois. *de urinae illecebra.* — 'O] Articul. ὁ om. edd. vett.

Cap. V. *Concreatur*] Malim *concreetur*, propter *sit*.

§. 1. *Tiburte* etc.] Guelf. *Tiburtiriis conc.* (*Tiburti rus?*). — *Aut*] Edd. vett. dant *et* pro *aut*; hoc firmat Guelf.

§. 3. *Aquam*] V. Ursin. Append. ad Ciaccon. Tricl. *L. G.* Macrob. Sat. 7, 12. p. 671 sq. — *Adhibebatque*] Vulg. *adhibebat*; Reg. *adhibebatque*. Mox

et cumprimis Aristotelis philosophi, rei omn
humanae peritissimi: qui aquam nivalem fr
gibus sane et arboribus foecundam diceret, se
hominibus potu nimio insalubrem esse; ta
bemque et morbos sensim, atque in diem lon
4 gam visceribus inseminare. Haec quidem ill
ad nos prudenter, et benivole, et assidue di
ctitabat. Sed cum bibendae nivis pausa fiere
nulla, promit e bibliotheca Tiburti, quae tun
in Herculis templo satis commode instruct
libris erat, Aristotelis librum, eumque ad n
affert, et: Huius saltem, inquit, viri sapien
tissimi verbis credite; ac desinite valetudinen
5 vestram profligare. In eo libro scriptum fuit
deterrimam esse potu aquam e nive, itemque
solidius latiusque concretam esse eam, quam
κρύσταλλον Graeci appellant: causaque ibi ad
6 scripta est huiuscemodi: Quoniam cum aqua
frigore aëris duratur et coit, necessum est
fieri evaporationem, et quandam quasi auram
7 tenuissimam exprimi ex ea, et emanare. Id
autem, inquit, in ea levissimum est, quod
evaporatur; manet autem, quod est gravius

Guelf. *omnibus* pro *omnis*. — *Morbos*] Ms. Pembro
(v. Miscell. 1, 4. laud.) hab. *morbum*.

§. 4. *Inquit*, etc.] Edd. ante Iunt. *viri sap., in*
quit. Guelf. *inq. sapient. viri*. V. *viri* fort. e marg
illatum.

§. 5. *Potu*] Edd. vett. praeter Iunt. et Guelf
potui. Mox *crystallon* latine exhibent edd. vett. an-
te Ald. praeter Connell. Guelf. *cristallon*.

§. 6. *Necessum*] Hoc pro *necesse* dederunt edd.
vett. et Guelf. cf. 6, 1, 3. — *Evaporationem*] Reg.
Thuan. Lugd. mai. *evap.*; vulg. *vapor.*; mox legitur
v. *evap.* Guelf. *vaporatio*. Et Macr. *necesse est per*
evaporationem velut exprimi -- *auram illam tenuis-*
simam.

t sordidius, et insalubrius: atque in pulsu ëris verberatum in modum colóremque spu-
iae candidae oritur. Sed aliquantum, quod 8
it salubrius, difflari, atque evaporari ex nive,
idicium illud est, quod minor fit illo, qui
nte fuerat, quam concresceret. Verba ipsa 9
ristotelis ex eo libro pauca sumsi, et adscri-
si: *Διὰ τί τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ κρυστάλλων ὕδατα αῦλά ἐστιν; Ὅτι παντὸς ὕδατος πηγνυμένου τὸ πτότατον διαπνεῖται, καὶ κουφότατον ἐξατμίζει. ημεῖον δὲ, ὅτι ἔλαττον γίνεται, ἢ πρότερον, ὅταν κῇ παγέν. Ἀπεληλυθότος οὖν τοῦ ὑγιεινοτάτου, νάγκη, τὸ καταλειπόμενον χεῖρον εἶναι.* Hoc ubi 10
egimus, placuit honorem doctissimo viro ha-
eri Aristoteli: atque ita postea ego bellum et dium nivi indixi; alii inducias cum ea varie ictitabant.

§. 7. *Coloremque sp.*] Guelf. *colorem ratumque* p. — *Oritur*] Reg. Lugd. ut. Mem. Pet. et Sciopp. *riuntur*; unde Gron. pat. *convertitur*.

§. 8. *Illo, qui*] Guelf. Reg. Lugd. ut. Mem. Chifl. Pet. Linc. Iunt. Ald. *illo, qui*, probante I. G. ui intellig. putat *amne, fluvio, rore* aut *madore*. Recepit Long. Videtur .v. aliquod post *fuerat* exci-lisse. Gryph. edidit (1534.) *illo quae*; *illa quae* est n edd. vett. et Steph. Guelf. pro antecedenti *fit* ab. *sit*.

§. 9. Ἀπεληλυθότος] Ald. Steph. ἐπελ. et mox Steph. cum Iunt. ὑγειν.

§. 10. *Ubi*] Edd. ante Bonon. et Guelf. *ibi*.

CAPUT VI.

Quod pudor sanguinem ad extera diffundit, timor vero contrahit.

1 In Problematis Aristotelis philosophi it scriptum est: *Διὰ τί οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶ σιν, οἱ δὲ φοβούμενοι ὠχριῶσιν, παραπλησίων τῶ παθῶν ὄντων; Ὅτι τῶν μὲν αἰσχυνομένων διαχεῖτ τὸ αἷμα ἐκ τῆς καρδίας εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τ σώματος, ὥστε ἐπιπολάζειν· τοῖς δὲ φοβηθεῖσι συ τρέχει εἰς τὴν καρδίαν, ὥστ' ἐκλείπειν ἐκ τῶν ἄλλ*
2 *μερῶν.* Hoc ego Athenis cum Tauro nostro le gissem, percontatusque essem, quid de ration ista reddita sentiret? Dixit quidem, inqui probe et vere, quid accideret, diffuso sanguin aut contracto: sed cur ita fieret, non dixi
3 Adhuc enim quaeri potest, quam ob causam pudor sanguinem diffundat, timor contrahat cum sit pudor species timoris: atque ita defi niatur: [Pudor est] timor iustae reprehensioni Ita enim philosophi definiunt: *Αἰσχύνη ἐσ φόβος δικαίου ψόγου.*

Cap. VI. *Ad extera*] Cum Scriv. Ois. *exterior* Bad. et Ant. Gryph. *ad extera*; Connell. Seb. Gryp Ascens. 1529. *ad extra.* Edd. vett. *ab extra.* Step *abextra*; Longol. *adextra.*

§. 1. *Problematis*] Guelf. *problemate.*

§. 3. *Quam*] Cf. Macrob. 7, 11. — *Definiat* Guelf. *diffin.* at mox *defin.* — *Pudor* etc.] Lon cum edd. vett. *Pudor est timor* etc. Vulg. deera vv. *Pud. est*; nec hab. Guelf., fort. suppleta ex Gra cis vv.

CAPUT VII.

Quid sit *obesum*; nonnullaque alia prisca vocabula.

In agro Vaticano Iulius Paulus poëta, vir 1 bonus, et rerum literarumque veterum immense doctus, herediolum tenue possidebat. Eo saepe nos ad sese vocabat, et olusculis pomisque satis comiter copioseque invitabat. Atque ita molli quodam tempestatis autumnae die ego et Iulius Celsinus, cum ad eum coenassemus, et apud mensam eius audissemus legi Laevii Alcestin, rediremusque in urbem, sole iam fere occiduo, figuras habitusque verborum nove aut insigniter dictorum in Laeviano illo carmine ruminabamur: et, ut quaeque vox indidem digna animadverti subvenerat, qua nos quoque possemus uti, memoriae mandabamus. Erant autem verba, quae tunc suppetebant, huiuscemodi: 2 3

Corpore, inquit, *pectoreque undique obeso,*
Ac mente exsensa, tardigemulo senio oppressum.

Cap. VII. §. 1. *Herediolum*] Edd. vett. *praediolum*; *hered.* s. *herod.* praebent Guelf. Reg. Lugd. ut et Pet.

§. 2. *Iulius C.*] Guelf. *Iul. Celsus.* Cf. c. 10. — *Audissemus*] Guelf. *audivissem.* — *Laevii*] Al. *Cn. Naevio* haec tribuunt. (Edd. vett. *Naevii* et post Guelf.) *Naeviano.* Guelf. *neuualgestin.*) V. Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 83. Lange Vindiciae etc. p. 9. fin. et p. 10. not. 12. — *Aut*] Marg. Gryph. et. — *Digna anim.*] Edd. vett. *anim. digna.* Nostrum firmat Guelf. Pro *dictor.* al. leg. *doctorum.* Mox Guelf. *quia* pro *qua.*

§. 3. *Corpore*] Cf. Voss. ad Tragicc. fragmm. p. 62. Mercer. ad Non. sub v. obesum, et Pric. ad

Obesum hic notavimus proprie magis, quam
usitate dictum pro exili atque gracilento; vul-
gus enim ἀχύρως, ἢ κατὰ ἀντίφρασιν *obesum* pro
4 uberi atque pingui dicit. Item notavimus,
quod *obliteram* gentem pro *obliterata* dixit;
5 item, quod hostis, qui foedera frangerent,
6 *foedifragos*, non *foederifragos* dixit; item,
quod rubentem auroram *pudoricolorem* appel-
7 lavit, et *Memnonem nocticolorem*; item, quod
forte *dubitanter*, et ab eo, quod est *sileo*,
silenta loca dixit, et *pulverulenta*, et *pesti-
lenta*, et *carendum tui est* pro *te*, quodque
8 *magno impete* pro *impetu*; item quod *forte-
9 scere* posuit pro *fortem fieri*; quodque *do-
10 lentiam* pro *dolore*, et *avens* pro *libens*; item
curis intolerantibus pro *intolerandis*, quodque
manciolis, inquit, *tenellis* pro *manibus*: et

Appul. Apol. p. 123. *I. G.* — *Tardigemulo*] Guelf.
Torn. et edd. vett. *tardigemulo*; quod restituit Long.
in locum vulg. *tardigenulo*. cf. Il. 4, 315 sqq. Virg.
Aen. 5, 431.: *tarda* trementi *genua* labant. Scalig.
comparat Eurip. Alcest. 924 sqq. Both. legit: *Corpo-
re pectoreque* (s. *pectorique*, ut *furfuri* pro *furfure*
coll. Osann. Analect. crit. p. 123.). *Undique ob.*, *a*
m. etc. Guelf. *elensa* s. *densa* pro *exsensa*. — *Vulg.
enim*] Vv. *vulg. enim* om. Guelf. et edd. vett., addi-
dit Steph. e codd. (v. Specim. Emendd. p. 112.) De-
inceps cum edd. vett. dedi ἢ pro *vel*. Firmat Guelf.
qui nihil nisi suum *G*. hab. — *Uberi* etc.] Steph.
cum edd. vett. *pro ping. atq. ub.*; ordinem nostrum
confirmant Guelf. Reg. Lugd. ut. et Pet.; *ubere* hab.
Connell.

§. 5. *Dixit*] Edd. vett. *dicit*. Guelf. om. h. v.

§. 6. *Pudoricolorem*] Guelf. *pudorico colore*.

§. 7. *Forte*] Sciopp. et Guelf. *fonte*. — *Et car.*
Guelf. *et quod car.*

§. 10. *Manciolis*, etc.] Ois. legit: *manucolis*, in-
quit, *pro tenellis manibus*. A *manu* enim confinx-

uis *tam siliceo?* Item *fiere*, inquit, *impen-*
lio infit, id est, *impense fieri incipit*; quod- 11
ue *accipitret* posuit pro *laceret*. His nos 12
nter viam verborum Laevianorum annota-
iunculis oblectabamus; cetera enim, quae vi- 13
lebantur nimium poëtica, et prosae orationis
isu alieniora, praetermisimus: veluti fuit, quod
e Nestore ait, *triseclisenex*, et *dulciorelo-*
uus: item, quod de tumidis magnisque flu- 14

i videri Laevium diminutiv. *manucolus* vel *manuco-*
l. Sciopp. adscripsit: *manicolis* Scalig. Et ita Plaut.
eud. 5, 1. Pro *tenel.* edd. vett. et Guelf. hab. *te-*
e illis. Ald. *teneillis.* Scalig. comparat Eurip. Al-
st. 381.: ἐπὶ τοῖςδε παῖδας χειρὸς ἐξ ἐμῆς δέχου.
Both. l. l. — *Quis* etc.] Ita Steph. ex vett. codd.
Guelf.) pro *quiescam si liceo* (Connell. *siliceo*; Ald.
liceo); ille tamen l. l. coni. *silicio*, ut poëtae ali-
iem *silices* in pectore gestare dicunt. Ceterum iam
unt. dedit: *quis tam seliceo.* — *Fiere*] Iunt. *fliere.*
uelf. *fliere gere inq. imp. inf. It. fluere inq. imp.*
. . . .
uit id est imp. f. inc. (sic!). Sciopp. *liere.* Long.
um edd. vett. *fiere.* Vulg. *fuere.*

§. 11. *Laceret*] Ita Reg. Vulg. (Guelf.) *iaceret*;
ide Ois. coni. *raperet*; illud tamen praeferens, ut
accipitre dicatur, qui ex alto in praedam se *ia-*
re soleat. *Rapiat* vel *iaciat* potius scribendum
sse vidit I. G. Pro *accipitret* Guelf. *accipit rei.*

§. 12. *Inter*] Guelf. *interim;* mox cum edd.
tt. *Naev.* — *Oblectabamus*] Reg. *oblectabamur*;
od recepit Long.

§. 13. *Et prosae*] Olim erat (Guelf.) *explosae*;
nt. *exprosae.* Steph. nostrum dedit. Sciopp. anno-
it: *ex.* Ita V. C. Ful. et Giph. (Obss. LL. p. 200.)
ng. *ex pros.* — *Veluti f.* etc.] Edd. ante Iunt. *vel-*
i quod sic de' N. Guelf. *vel. quod fuit de N. ait.*
ein edd. vett. *dulcioriloquus.* Iunt. Guelf. *dulciore*
cus.

§. 14. *Item, quod*] Edd. ante Iunt. (praeter
om.) hab. *itemque* pro *item quod.* Praeposit. *de*

15 ctibus inquit *multigrumis*: et flumina geli
16 concreta *tegmine* esse *onychino* dixit: et qua
multiplica ludens composuit: quale illud est
quod vituperones suos *subductisuperciliicar*
ptores appellavit.

CAPUT VIII.

Quaestio, an *harena*, *coelum*, *triticum*, pluralia inveniantur: atque inibi de *quadrigis*, *inimicitiis* nonnullis praeterea vocabulis, an singulari numero comperiantur.

1 Adolescentulus Romae priusquam Athenas concederem, quando erat a magistris auditio nibusque obeundis otium, ad Frontonem Cor nelium visendi gratia pergebam, sermonibus que eius purissimis, bonarumque doctrinarum plenis fruebar. Nec unquam factum est, quo tiens eum vidimus, loquentemque audivimus quin rediremus fere cultiores, doctioresque
2 veluti fuit illa quodam die sermocinatio illius levi quidem de re, sed a Latinae tamen lin
3 guae studio non abhorrens. Nam, cum quis piam familiaris eius, bene eruditus homo, e

om. edd. vett. omnes cum Guelf. — *Multigrumi* Sciopp. cum Lugd. ut. *muti*; Linc. *inutigrumis*; *mu tigr.* scripsit Long. Guelf. *mutigrunus.*

§. 15. *Esse*] Guelf. *et.*

§. 16. *Multiplica*] Vulg. *multiplicia*, co codd. omnes Gron. et Guelf. Mox *illud* pro i est ex edd. vett. et Guelf. — *Subductisupercilii ptores*] Ante Steph. (v. Specim. l. l. p. 113.) tri vocabulis disiunctis legebatur: (Guelf.) *subducti percilii carpt.*

Cap. VIII. §. 1. *Purissimis*] Cum Reg. L *plurimis.*

ium poëta illustris, liberatum se esse aquae intercutis morbo diceret, quod harenis calenibus esset usus; tum alludens Fronto: Morbo quidem, inquit, cares; sed verbi vitio non cares. Caius enim Caesar, ille perpetuus Dictator, Cn. Pompeii socer, a quo familia et appellatio Caesarum deinceps propagata est, ir ingenii praecellentis, sermonis praeter alios suae aetatis castissimi, in libris, quos ad M. Ciceronem *De Analogia* conscripsit, *harenas* itiose dici existimat; quod *harena* nunquam nultitudinis numero appellanda sit, sicuti neque *coelum*, neque *triticum*: contra autem 4 *uadrigas*, etiamsi currus unus equorum quattuor iunctorum agmen unum sit, pluraivo semper numero dicendas putat; sicut *rma*, et *moenia*, et *comitia*, et *inimicitias*: isi quid contra ea dicis, poëtarum pulcher-

§. 3. *Et tum*] Copulam om. edd. quaedam reentt.; *tum* om. Pet., quod haud improbat I. G., ia *tum* mox repetatur. Guelf. *et tamen*. Dein ex dd. vett. et Guelf. dedi *se esse* pro vulg. *esse se*. — *Harenis*] Cf. Intpp. Suet. Aug. c. 80. — *Alludens*] *Allud.* Reg. Lugd. ut. Pet. Sciopp. et edd. vett.; Guelf. *allud.* Vulg. *illudens*. Mox pro *sed* edd. ante Bonon. hab. *si*. Tum eaedem hab. *Cn. Caes.* omisso *enim*. Connell. *C. Caes.* omissa etiam particula *enim*. — *Existimat*] Edd. vett. *existimabat*. De re cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 375 sqq. et 76. — *Coelum*] Guelf. *in celum*.

§. 4. *Etiamsi* etc.] Guelf. *etiamsi cur. etiam nus.* — *Quattuor*] Numerum om. Reg. — *Numero*] Guelf. om. h. v. — *Arma*] Reg. *sic. circa arma*; in eo v. (*circa*) aliud quoddam nomen fortasse latet. Idem *nisi* pro *ni* dedit. Marg. Gryph. hab.: Vetus exemplar habet *Nunc quid*. Alia nonnulla habent *quid*. Guelf. *et comitia inimicitias inquit contra* etc.; mox: *quod et purges*.

rime, quo et te purges, et non esse id vitium
5 demonstres? De *coelo*, inquit ille, et *tritici*
non infitias eo, quin singulo semper numeri
dicenda sint, neque de *armis*, et *moenibus*,
et *comitiis*, quin figura multitudinis perpetua
6 censeantur; videbimus autem post de *inimi-*
citiis, et *quadrigis*. Ac fortassean de *qua-*
drigis veterum auctoritati concessero; *inimici-*
tiam tamen, sicut *inscientiam*, et *impoten-*
tiam, et *iniuriam*, quae ratio est, quamobrem
C. Caesar vel dictam esse a veteribus, vel di-
cendam a nobis non putat? quando Plautus
linguae Latinae decus, *deliciam* quoque ἑνικῶ
dixerit pro deliciis:

Mea, inquit, *voluptas*, *mea delicia.*

Inimicitiam autem Q. Ennius in illo memo-
ratissimo libro dixit:

Eo, inquit, *ingenio natus sum; amicitiam*
Atque inimicitiam in fronte promtam gero.

Sed enim *harenas* parum Latine dici, qui
oro te, alius aut scripsit, aut dixit? Ac pro-
pterea peto, ut, si C. Caesaris liber prae ma

§. 5. *Moenibus*] Vulg. *moeniis*; Steph. cum Re
et Lugd. mai. *moenibus*. Deinceps Reg. *quin in*

§. 6. *Ac* etc.] Guelf. *At fortasse hanc de q.* —
Sicut] Guelf. *sicuti*. — *Plautus*] Poenul. 1, 2, 15
— Ἑνικῶς] Guelf. *emptos*. — *Libro*] *Loco* cum Sc
ver. malebat Ois. Saturas intelligendas esse (coll.
29.) censebat I. G. *Achillem* vel *Neoptolemum* tr
goedias Scriver. Non. sub v. Inimicitia: *Eo ego ing*
nio Natus sum, am. atq. inim. in frontem prompt
g.; Voss. ad Vett. Trag. *natu'* legi maluit, ut tr
chaic. quadratus esset. Sciopp. annotavit *prompt*
Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. p. 72.: Eo ego ing.
sum: am. atq. in. in frontem Promtam gero. — *Eni*
Reg. om. *enim*. Mox edd. vett. hab. *oro te*, *a*
alius scr. — *Prae*] Edd. ante Bonon. *pro*. —

nibus est, promi iubeas: ut, quam confidenter hoc indicat, aestimari a te possit. Tunc, pro- 7
lato libro *De Analogia* primo, verba haec ex eo pauca memoriae mandavi. Nam, cum 8
supra dixisset, neque *coelum*, neque *triticum*, neque *harenam* multitudinis significationem pati: *Num tu*, inquit, *harum rerum natura accidere arbitraris, quod unam terram, et pluris terras, et urbem, et urbes, et imperium, et imperia dicamus; neque quadrigas in unam nominis figuram redigere, neque harenam multitudinis appellatione convertere possimus?* His deinde verbis lectis sibi Fronto 9
ad illum poëtam: Videturne tibi, inquit, C. Caesarem de statu verbi contra te satis aperte

Indicat] Sic Reg. (unde Lamb. *iudicat*) et Lugd. mai. Salm. coni. *edicat*. Vulg. *dicat*; referendum esse v. ad festa et sacra, quae *indicuntur*, monuit I. G.; alludere Gellium mox per voces *provoc*. et *legis*. Deinceps Guelf. *extim*.

§. 7. *Tunc*] Guelf. *eum* (tum) pro *tunc*.

§. 8. *Supra dixisset*] Steph. *cum praedix*. cum Lugd. min.; obstantibus reliquis libb. (Guelf. Reg. Torn. et edd. vett.). Dein *neque trit*. pro *triticumve* (*ve* om. Lugd. min.) dedi e Reg. Postea idem lib. dedit *ar. mult. appellatione convertere* pro: *ar. in mult. appellationem c.*; *convertere* esse declinare per suos casus annotavit I. G.

§. 9. *Sibi*] Salm. malebat *ibi*. Edd. ante Iunt. om. *sibi*. — *C. Caesarem*] Ita edd. vett. ante Iunt.; Iunt. Ald. dederunt *C. Caes.* (sic!); unde seriores effecerunt *C. Caesar*, ut vulg. (Guelf.) legebatur. Correxi cum Long. cf. 6, 5, 5. — *Satis ap.*] H. de Marn. edidit: satisque ap., satis const.; Steph. satisque ap. satisque const.; Proust. vv. *satis ap.* om. Nostra lectio exstat in codd. Gron. Sciopp. et edd. vett. (Brix. Ald. Bad. Gryph.). Linc. *apte* dat pro *aperte*, ex compendio scrib. *apte*, ut est in Guelf.

10 satisque constanter pronuntiasse? Tum permotus auctoritate libri poëta: Si a Caesare, inquit, ius provocandi foret, ego nunc ab hoc Caesaris libro provocassem. Sed quoniam ipse rationem sententiae suae reddere supersedit, nos te nunc rogamus, ut dicas, quam esse causam vitii putes, et in *quadriga* dicenda,
11 et in *harenis*. Tum Fronto ita respondit: *Quadrigae* semper, etsi multiiugae non sunt, multitudinis tamen tenentur numero; quoniam quattuor simul equi iuncti *quadrigae*, quasi *quadriiugae* vocantur. Neque debet prorsus appellatio equorum plurium includi in singu-
12 laris numeri unitatem: eandemque [de arena] rationem habendam, sed in specie dispari; nam cum *harena* singulari numero dicta multitudinem tamen et copiam significet minimarum, ex quibus constat, partium, indocte et inscite *harenae* dici videntur: tanquam id vocabulum indigeat numeri amplitudine, cum ei singulariter dici ingenita sit naturalis sui multitudo. Sed haec ego, inquit, dixi non

§. 10. *Tum*] *Tunc* est in edd. vett. et Guelf. — *Harenis*] Edd. vett. et Guelf. *arena*, s. *harena*.

§. 11. *Multiiugae*] Explicat et illustrat Scheffer. de Re Vehic. 1, 12. p. 145. *I. G.* cf. Ruddimann. I. p. 158. annot. 81. Dein *ten. num.* pro *num. ten.* est ex Guelf. et edd. vett. Tum pro *quadriiugae*, edd. ante Iunt. hab. *quadriagae*, Bonon. *quadrigae*. Postea Guelf. in singulis numeri *unitate*.

§. 12. *Eandemque*] Steph. addiderat post *eandemque* vocem *ibi*, quae deest in codd. omnibus Gron. et Guelf. Delevi. Vv. *de arena* om. Steph. cum Guelf. Reg. Linc. et Pet. *Eandem quoque de arena rat. h.* est in edd. vett. — *Numero*] Reg. *in num.* — *Sit*] Guelf. *sicut.* Idem mox om. *haec.* — *Dixi*] V. *dixi* adiunxi ex edd. vett. Steph. et Guelf.

t huius sententiae legisque fundus subscritorque fierem: sed ut ne Caesaris, viri docti, pinionem ἀπαραμύθητον destituerem. Nam 13
am *coelum* semper ἑνικῶς dicatur, *mare* et *rra* non semper, et *pulvis*, *ventus* et *fumus*, non semper: cur *inducias*, et *caeremoias* scriptores veteres nonnunquam singulari umero appellaverunt? *ferias*, et *nundinas*, t *inferias*, et *exsequias* nunquam? Cur *mel*, t *vinum*, atque id genus cetera multitudinis umerum capiunt? *lacte* non capiat? Quaeri, 14
iquam, ista omnia, et enucleari, et excudi b hominibus negotiosis in civitate tam occuata non queunt. Quin iis quoque ipsis, quae im dixi, demoratus vos esse video alicui, pinor, negotio destinatos. Ite ergo nunc; et, 15
uando forte erit otium, quaerite, an *quadriam*, et *harenas* dixerit e cohorte illa dumixat antiquiore, vel oratorum aliquis, vel oëtarum, id est, classicus, assiduusque aliuis scriptor, non proletarius? Haec quidem 16

Fundus] I. e. auctor. cf. 16, 13. *Ois.* — Ἀπαραμύθητον] l. e. confirmatione carentem, sine subsidio. *teph.* p. 11. Al. interpretantur: sine consolatione; *latium* poni pro *subsidio* admonuit I. G.

§. 13. *Cum*] Reg. *cur*, quasi iam inde incipet oppositionis exaggeratio. *I. G.* — *Non semper*] uelf. *et non s.* — *Ferias*] Cf. Ruddimann. I. p. 156. not. 76. — *Numerum*] Ed. Bip. *et num.; et* nusam conspicio. Deinceps edd. ante Iunt. cum uelf. hab. *multitud. numer.* pro *numer. mult.* — *acte*] *Lacte* pro *lac* dederunt Reg. et Lugd. mai. 12, 1, 17.

§. 14. *Excudi*] Vulg. *excuti*. Long. cum Torn. edd. vett. *excudi.* Guelf. et Connell. *excludi.* — *emoratus*] Vulg. *demoratos;* nostrum restitui ex uelf. Iunt. Steph. et ed. a. 1651. Pro *video* tamen aluerim *videor.*

Fronto requirere nos iussit vocabula: non
re, opinor, quod scripta esse in ullis veteru
libris existimaret, sed ut nobis studium lect
tandi in quaerendis rarioribus verbis exercere
17 Quod unum ergo rarissimum videbatur, in
venimus *quadrigam* numero singulari dictam
in libro *Satirarum* M. Varronis, qui inscri
18 ptus est: *Exdemetricus*. *Harenas* autem
πληθυντικῶς dictas minore studio quaerimus
quia praeter C. Caesarem, quod equidem me
minerim, nemo id doctorum hominum dedit

CAPUT IX.

Antonii Iuliani in convivio ad quosdam Graecos lepidissima responsio.

1 Adolescens e terra Asia, de equestri loco laetae indolis, moribusque et fortuna bene ornatus, et ad rem musicam facili ingenio a lubenti, coenam dabat amicis ac magistris sub urbe in rusculo, celebrandae lucis annua

§. 16. *Ullis*] Ita Guelf. Reg. edd. vett.; Steph cum Lugd. min. *nullis*; Ald. et Bad. *illis*; Bipon *in nonnullis*, nescio unde. — *Rarioribus*]. Guelf. om h. v.

§. 17. *Exdemetricus*] Reg. *exdemiticus*; Sal in eo legit: *exdemeticus*, ut exhib. Lugd. mai. Sciop adscripsit: F. *Rex Demetrius*; Lugd. min. *exde metricis*.

§. 18. *Meminerim*] Reg. et Lugd. mai. *exm min.*, quod recepit Long. An fort. legend.: quoad eq dem eius memin.? cf. Ruddimann. II. p. 310. n. 2 In fine Gron. pat. *edidit*.

Cap. IX. §. 1. *Rem*] Edd. ante Iunt. om. *rem* — *Lubenti*] Vulg. *libenti*; *lub*. Reg. et Lugd. ut *Rusculo*] Connell. Ascens. et Sciopp. *Tusculo*.

quam sibi principem vitae habuerat. Venerat 2
um nobiscum ad eandem coenam Antonius
ulianus rhetor, docendis publice iuvenibus
magister, Hispano ore, florentisque homo fa-
cundiae, et rerum literarumque veterum pe-
ritus. Is, ubi eduliis finis, et poculis mox 3
sermonibusque tempus fuit, desideravit exhi-
beri, quos habere eum adolescentem sciebat,
scitissimos utriusque sexus qui canerent voce,
et qui psallerent. Ac, posteaquam introducti 4
pueri puellaeque sunt, iucundum in modum
ἀνακρεόντεια pleraque, et Sapphica, et poëta-
rum quoque recentium idyllia quaedam ἐρωτικὰ
dulcia, et venusta cecinerunt. Oblectati autem 5
sumus, praeter multa alia, versiculis lepidis-

sub urbe, quae praecedunt, om. edd. vett. Guelf. et Ms. Pembroc. unde suspecta sunt. Mox Guelf. *lucis animae.* — *Sibi* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro *princip. sibi vit.*; praeterea eaedem ante Ald. hab. *habuerit.* Guelf. *habuit.* Steph. *princ. sui vitae hab.*

§. 2. *Docendis*] Guelf. *docendi;* mox *spano ore frontisque h. f.*

§. 3. *Sermonibusque*] Ita edd. vett. et omnes codd. Gron. Guelf. et Torn.; Lips. Elect. 2, 19.: *sermonibus atque.* Gryph. marg. *moxque sermonibus.* Steph. *mox serm.*, sine *que.*

§. 4. *Ac*] Guelf. *at.* — *Iucundum*] Edd. vett. *iucundumque*; quod si probare volueris, vel antea quam delendum fuerit, vel postea legendum: *cecinerunt, oblectati sumus*, abiecta particula *autem.* — *Idyllia* etc.] Vulg. *ἐλεγεῖα quaed. ἐρωτικὰ s. erotica cecinerunt*; Guelf. *G. quaed. erot. dulc. et ven. cec.* *Ἐλεγεῖα* esse factitium vocabulum et recens admonuit I. G., pro quo Reg. *de se itaque quedam herotica.* Lugd. mai. *adele. ita quaedam*; unde I. G. *ἄδηλα, illaque quaedam ἐρωτικά*; Regii vero scripturam videri ducere ad: *idyllia quaedam;* quod recepit Long., qui quare vv. *dulcia et ven.* omiserit, ignoro. *Cecinerunt* hab. omnes libb. Al. *accinerunt.*

simis Anacreontis senis; quos equidem scripsi, ut interea labor hic vigiliarum et inquies suavitate paulisper vocum atque modulorum acquiesceret:

6 Τὸν ἄργυρον τορεύσας,
Ἥφαιστε, μοὶ ποίησον,
Πανοπλίαν μὲν οὐχί·
(Τί γὰρ μάχαισι κἀμοί;)
Ποτήριον δὲ κοῖλον
Ὅσον δύνῃ βάθυνον.
Ποίει δέ μοι κατ' αὐτὸ
Μήτ' ἄστρα μήθ' ἁμάξας,
Μὴ στυγνὸν Ὠρίωνα,
(Τί Πλειάδεσσι κἀμοὶ,
Τί δ' ἀστράσιν Βοώτεω;)
Ποίησον ἀμπέλους μοὶ,
Καὶ βότρυας κατ' αὐτὸ,
Καὶ χρυσέους πατοῦντας

De carmine cf. Brod. ad Anthol. p. 255. quem laudavit I. G.

§. 5. *Atque* etc.] Guelf. *ac mod. acquiescet.*

§. 6. Τορεύσας] Salmas. ad Solin. p. 1044. cf. Anacr. Carm. 17. — Πανοπλίαν] Edd. vett. πανοπλίας. Ceterum in iisdem ante Ald. versus ita distincti sunt, ut ex duobus unus existeret. — Ποίει etc.] Edd. vett. et cod. Franequer. ap. Wesseling. Obss. 1, 16. p. 59. καὶ μὴ ποιεῖ κατ' αὐτό. — Μὴ etc.] Vv. μὴ στυγν. Ὠρ. om. edd. vett. et cod. Franeq., deincepsque hab. τί πλειάδων (Franeq. Πληάδ.) μέλλει μοι, τί δ' ἀστέρος B., ut fere apud Anacr. legitur. cf. p. 86. ed. Schaef. — Καὶ χ.] Hic vers. male exciderat in edd. Gron. et Bip.; restitui cum Long. ex edd. vett. et Steph. Versum 14. om. cod. Vatic. (v. *Classical Journal*, 1811. V. 4. p. 199 sq. Fischer. ed. Anacr. 1739. p. XIII.); et pro eo habet hos versus:

Καὶ Μαινάδας τρυγῶσας,
Ποίει δὲ ληνὸν οἴνου,
Ληνοβάτας πατοῦντας

Ὁμοῦ καλῷ Λυαίῳ
Ἔρωτα καὶ Βάθυλλον·

Cum Graeci plusculi, qui in eo convivio erant, 7
homines amoeni, et nostras quoque literas haud incuriose docti, Iulianum rhetorem lacessere insectarique adorti sunt, tanquam prorsus barbarum et agrestem; qui ortus terra Hispania foret, clamatorque tantum, et facundia rabida, iurgiosaque esset, eiusque linguae exercitationes doceret; quae nullas voluptates nullamque mulcedinem Veneris atque Musae haberet: saepeque eum percontabantur, quid de Anacreonte, ceterisque id genus poëtis sentiret? et ecquis nostrorum poëtarum tam fluentes carminum delicias fecisset? Nisi Catullus, inquiunt, forte pauca, et Calvus itidem pauca. Nam Laevius implicata, et Hortensius invenusta, et Cinna illepida, et Memmius dura, ac deinceps omnes rudia fecerunt, atque absona. Tum ille pro lingua patria, tanquam 8
pro aris et focis, animo irritato indignabundus: Cedere equidem, inquit, vobis debui, ut in tali asotia atque nequitia archimimum vin-

Τοὺς Σατύρους γελῶντας,
Καὶ χρυσοὺς τοὺς ἔρωτας,
Καὶ Κυθέρην γελῶσαν.

§. 7. *Et ag.*] Guelf. om. *et.* — *Et ecquis*] Reg. 1 Lugd. mai. *et quis*; unde I. G. *ecquis*, quod recepit Long. Lugd. min. *sentiret et h' quis.* Guelf. *et ec quis nostrum poët.* — *Laevius*] Edd. vett. *Naevius.* cf. Osann. Analect. Critt. p. 63. Guelf. *lenius.* Idem antea om. vv. *et Calv. it. p.* — *Memmius*] I. Macrob. Sat. 1, 10. p. 250. Zeun.

§. 8. *Pro aris*] Guelf. *protaris.* — *Asotia*] Longol. cum edd. vett.: ἀσωτίᾳ, omissis vv. *atque nequitia*; quae hab. Steph. et Guelf., et nihil de his I. G. Sequens *archim.* effecit hic ex codd. *arti-*

ceretis: et sicut in voluptatibus cultus atque
victus, ita in cantilenarum quoque multis
9 anteiretis. Sed ne nos, id est, nomen Lati-
num, tanquam profecto vastos quosdam et in-
subidos, ἀναφροδισίας condemnetis, permittite
mihi, quaeso, operire pallio caput, quod in
quadam parum pudica oratione Socratem fe-
cisse aiunt: et audite, ac discite, nostros quo-
que antiquiores ante eos, quos nominastis,
10 poëtas, amasios ac Venereos fuisse. Tum re-
supinus, capite convelato, voce admodum
quam suavi versus cecinit Valerii Aeditui, ve-
teris poëtae, item Porcii Licinii, et Quinti
Catuli, quibus mundius, venustius, limatius,

mium (ut est in Guelf.), *arcinnum* (Torn. et Sciopp.) vel *arcinum*. Olim erat *artium*, s. (edd. vett.) *ar-tium nos*. Ois. *carminum*, quod venustum esse ne-gat I. G. propter *tali*, in quo includatur et significe-tur materia ἀσωτίας et nequitiae ex praecedentibus, quae per illam vocem respiciantur. — *Multis*] Ois. *modulis*. Gryph. marg.: „In antiquo libro scriptum erat: *multis par*. Unde suspicor scriptum fuisse *multis parasangis*."

§. 9. *Vastos*] Cum Salm. ad Solin. p. 124. Ois. *vascos*; reprobante I. G. qui laudat annotatt. patris ad Liv. 24. fin. Barbarum, agreste, rude, absonum, vastum et insubidum optima esse parallela dicit. Gryph.: *tanquam profestos quosdam et insub.* Gryph. marg. 1542. *tanq. profecto vastos q. et ins.* Guelf. *tanq. profacto v. q. et in subdos.* — *Mihi*] Guelf. *me;* mox: *pallio mihi cap.* — *Operire*] Scil. prae pudore, ut liberius diceret. v. I. G. cf. Plat. Phaedr. p. 300.: Ἐγκαλυψάμενος ἐρῶ, ἵνα ὅτι τάχιστα δια-δράμω τὸν λόγον καὶ μὴ βλέπων πρός σε, ὑπ' αἰ-σχύνης διαπορῶμαι. Mox edd. ante Iunt. om. *in*.

§. 10. *Catuli*] Guelf. edd. Bonon. Iunt. Steph. bis *Catulli*. Reliquae edd. nostrum hab. Intellige Q. Lutatium Catulum, de quo v. Lange Vindic. etc. p. 11. not. 13. —

ressius, Graecum Latinumve nihil quidquam periri puto. Versus Aeditui: 11

Dicere cum conor curam tibi, Pamphila, cordis:
Quid mi abs te quaeram? Verba labris abeunt.
Per pectus miserum manat subido mihi sudor.
Sic tacitus, subidus: duplo ideo pereo.

tque item alios versus eiusdem addidit, non 12
ercle minus dulces, quam priores:

Quid faculam praefers, Phileros, qua nil opu' nobis?
Ibimus sic, lucet pectore flamma satis.

ressius] Reg. *persius;* Lugd. mai. *pessius;* unde lm. et Gron. pat. *tersius.* Guelf. *presius;* tum: *rerire puto. Vers. Valerii aed.*

§. 11. *Mi*] Edd. ante Ald. et Guelf. *mihi.* Cum iver. Ois. *me absente querar.* Deinceps pro *ver*-s Long. recepit *membra* e Guelf. Reg. Mem. Chifl. t. Lugd. mai. Sciopp. et edd. ante Iunt., quibus cedit Franequeran. cod. ap. Burmann. Anthol. V. p. 671 sq. — *Subido*] Cum Guelf. et edd. vett. ong. *subito,* ut edidit Scalig. in Catal. Vett. Poët. aeterea edd. vett. ante Ald. et Guelf. hab. *mihi* b. et mox *si tac.* pro *sic t.* Scal. *Si taceo subidus.* Ois. qui explicat: Cum libidine aestuem et taen tacere cogar, ideo duplo pereo. cf. Scheller. sub v. b. Turn. Adv. 17, 1. Scal. *duplo iterum pereo;* g. Guelf. et alii Mssti (etiam Franequer.): *duplio,* s. *dupli deo.*

§. 12. *Dulces*] Edd. ante Iunt. *dulcis.* — *Phi*-os] Nomen servi. v. Burmann. Guelf. *phileres.* — il etc.] Codd. *nil* aut (Franequer. Guelf. Iunt.) *nil est opus n.,* unde I. G. *qua est nil opus nobis.* ng. recepit: *qua nil est opu' nob.* Guelf. om. *no*-. Deinceps: *ibim. sic* dedit Long. cum Salm. pro lg. *ibimus, hic luc.; sic* hab. codd. Gron. Frane-

Istam non potis est vis saeva exstinguei
venti,
Aut imber coelo candidu' praecipitans?
At contra, hunc ignem Veneris, nisi
Venus ipsa,
Nulla 'st quae possit vis alia opprimer

13 Item dixit versus Porcii Licinii hosce:

Custodes ovium, teneraeque propagin
agnûm
Quaeritis ignem? Ite huc. Quaeritis
Ignis homo 'st.
Si digito attigero, incendam silvam sim
omnem:
Omne pecus: flamma 'st, omnia qu
video.

quer. Guelf. et Iunt., *hic luc.* edd. vett. praeter Iu et Scalig. in Catalect. v. Burmann. p. 671. col. 1. — *Non*] *Non* pro *nonne* positum est; propterea inte rogationis signum addidit I. G. Turneb. Adv. 14, 1 malebat: *nam*, quod annotaverunt etiam Sciopp. Salm. atque praetulit Burmann. Ois. coni. *sit*, cum Scriver.: *omnem*. — *Si*] Al. *sit*. Edd. ante Al et Guelf. *nisi Ven. ipsa*, omissa partic. *si*. Ald. Ascens. *si non V.*, quod edidit Long. v. Burmann

§. 13. *Licinii*] Sciopp. *Licini*. — *Teneraequ* Cf. Victor. VV. LL. 12, 11. *I. G.* Guelf. et Cod. Fr neq. *vendere prop. agn.* Long. edidit *videre pro agn.*, ut est in edd. vett., praeter Iunt. ubi est: *ov. tenere pr. agn.* Nostrum dedit iam Turneb. A vers. 14, 18. V. Burmann. l. l. p. 674. — *Quaerit* Paul. Iustus (in Specim. Observv. Critt. p. 16.) pr pter repetitionem, inconcinnam et supervacanea ut ipsi visum est, verbi *quaeritis* malebat *creditis* quod belle certe conveniat cum paradoxo illo, quo subiiciat de igne. Toll. ad Auson. Epigr. 34. p. 2 coni.: *Custod. ovium teneraeque propaginis, igne Quaeritis? ignem, (ite* (Guelf. *Item*) *huc) quaeriti Ignis h. est.* Probavit Burmann. l. l. — *Si*] I. si levi iniuria affecero. *Victor.* v. Burmann. — *Qu*

Catuli versus illi fuerunt: 14

Aufugit mihi animus; credo, ut solet, ad Theotimum
Devenit. Sic est; perfugium illud habet.
Quid si non interdixem, ne illunc fugitivum
Mitteret ad se intro, sed magis eiiceret?
Ibimu' quaesitum. Verum, ne ipsi teneamur,
Formido. Quid ago? Da Venu' consilium.

CAPUT X.

Verba haec: *praeter propter*, in usu vulgi prodita, etiam Ennii fuisse.

Memini, me quondam et Celsinum Iulium 1
Numidam ad Frontonem Cornelium, pedes

a etiam cod. Franeq. Al. (Torn. edd. vett. et Guelf.) *uae*; quod restituit Long.

§. 14. *Aufugit mihi*] Cf. Scalig. Epistol. 3, 245. p. 527. ed. a. 1627. Burmann. l. l. p. 670. Voss. Instit. Poëtic. 3, 11, 9. Mem. Lugd. min. et Sciopp. *fugit*; Guelf. *effug.*; *mi* pro *mihi* edidit Long. V. *credo* om. Guelf. — *Illud*] Guelf. *ille*. — *Illunc*] Long. *illuc*, ut est in Guelf. et edd. vett. praeter Iunt.; Connell. *illud*. Pro *interdix*. edd. ante Bonon. et Guelf., hab. *interdixissem*. Nostrum dedit iam Turneb. Advers. 14, 18. — *Verum*, etc.] Sciopp. *verbum ne ipsi ti. ten.*; Guelf. *uerbum ne imperiti teneamur*; *verbum* est in codd. omnibus et edd. ante Bonon.; *ti* in quibusdam; ut etiam *ne*. *Verum* hab. iam Bonon. et Connell. Pro *ipsi* Brix. dat *sui*; *ti* om. edd. praeter Rom.

Cap. X. §. 1. *Iulium Numidam*] Reg. et Lugd. mai. *Iulianum Idam*, unde I. G. nostrum effinxit. l. c. 7. et infr.: Iulius Cels. Vulg. *Iulianum Num.*

tunc graviter aegrum, ire et visere. Atqu ibi [, qui] introducti sumus, offendimus eu cubantem in scimpodio Graeciensi, circumu dique sedentibus multis doctrina, aut gener
2 aut fortuna nobilibus viris. Assistebant fab aedium complures, balneis novis moliend adhibiti; ostendebantque depictas in membra
3 nulis varias species balnearum. Ex quib cum elegisset unam formam, speciemque veri interrogavit, quantus esset pecuniae conspect
4 ad id totum opus absolvendum? Cumque a chitectus dixisset, necessaria videri esse seste tia ferme trecenta, unus ex amicis Frontoni Et praeterpropter, inquit, alia quinquagint
5 Tum Fronto dilatis sermonibus, quos habe de balnearum sumtu institerat, aspiciens eum amicum, qui dixerat, quinquaginta es alia opus praeterpropter, quid hoc verbi esse

— *Et visere*] Copulam e Reg. et Guelf. adiun Steph. Scriver. *intervisere*. Iuret. ad Symmach. Epi 4, 15. praeferebat vulgat. Sequens *qui* om. Reg. Lugd. mai., unde Salm. *atque ubi intr.; ibi* retin re licet, modo post *sumus* ponas maiorem, quam ciaum, interpunctionem. — *Scimpodio*] Edd. a Iunt. *symphodio*. Ald. *sympodio*. V. Cael. Rhod LL. Antiqq. 27, 25. Guelf. *stinpondio*.

§. 3. *Speciemque*] Ed. Brix. *spẽsque;* reliqu edd. *spẽmque* s. *speciemque*. V. *veris* om. nonnul ut cum Salmas. ad Hist. Aug. p. 338. Ois.; invi libb. (Torn. Guelf. et edd. vett.) Marg. Gryph. h *verbis*. Lips. Elect. 1, 21. malebat: *operis*, quod cepit Steph. Lugd. min. exhib. *veneris*. Gron. supplet: *faciendis*, ut opponatur pictis. Falster. h improbabiliter coni. *veteris*; sc. *balnei*; credib enim esse, fabros aedium veteres et novas spec ostendisse. — *Conspectus*] Reg. *sumtus*, quod rece Long.; Lugd. mai. *q. esset espectus ad*.

§. 4. *Praeterpropter*] Guelf. *praeter*.

raeterpropter, interrogavit? Atque ille ami- 6
us: Non meum, inquit, hoc verbum est, sed
multorum hominum, quos loquentis id audias.
uid autem id verbum significet, non ex me, 7
d ex grammatico quaerendum est; ac simul
igito demonstrat grammaticum, haud incele-
ri nomine Romae docentem, sedentem. Tum
rammaticus usitati pervulgatique verbi ob-
uritate motus: Quaerimus, inquit, quod 8
more quaestionis minime dignum est. Nam 9
scio quid hoc praenimis plebeium est, et
opificum sermonibus, quam in hominum
ctorum, notius. At enim Fronto, iam voce 10
que vultu intentiore: Itane, inquit, magister,
honestum tibi deculpatumque hoc verbum
detur, quo et M. Cato, et M. Varro, et
eraque aetas superior, ut necessario et La-
io usi sunt? Atque ibi Iulius Celsinus ad- 11
onuit, in tragoedia quoque Q. Ennii, quae
higenia inscripta est, id ipsum, de quo
aerebatur, scriptum esse, et a grammaticis
ntaminari magis solitum, quam enarrari.
iocirca statim proferri Iphigeniam Q. Ennii 12
bet. In eius tragoediae choro inscriptos esse
s versus legimus:

§. 5. *Opus*] Cum edd. vett. et Guelf. Long. om.
opus et vv. *quid -- interrog.*

§. 7. *Demonstrat gramm.*] Guelf. *gramm. de-*
nstrat.

§. 9. *Quam in* etc.] Cum edd. vett. et Guelf.
ng. om. vv. *in h. doct.* ita ut *quam notius* dictum
it *valde notum*, ut *quam plures* sunt *permulti*,
ad 1, 7.

§. 10. *Iam*] Guelf. om. *iam.*

§. 11. *Q. Ennii*] Praenomen *Q.* addidi ex edd.
t.

Otio qui nescit uti, plus negoti habet,
Quam cum est negotium in negotio.
Nam cui, quod agat, institutum est, nulli
negotio
Id agit; studet ibi; mentem atque animum
delectat suum.
Otioso in otio animus nescit, quid velit.
Hoc idem est: neque domi nunc nos, ne
militiae sumus,
Imus huc: illuc hinc: cum illuc ventum
est, ire illuc lubet,

§. 12. *Otio* etc.] Milites cum ob maris mala ciam Aulide morarentur, hunc in modum de oti conquesti videntur, quod negotio ipso molestius fu at. *Voss.*, qui vers. 1. legit: plus hab. negotii. Both Poët. Lat. Scen. V. 5. p. 51.: — — — — *Otio qu nescit utier. Plus n. h., quam c.* etc. V. 3.: *nullo is negotio*; v. 4.: *agitat*; v. 5.: *otiod in otioso*; v. 6.: *Hoc hâc itidem est, neque* etc. In reliquis le ctionem vulgatam retinet. — *Est*] Guelf. om. *est*. Sensus huius v. est: ubi opus, in quo laborat, mu tum negotii ei facessit. — *Quod*] Edd. ante Iun *quid.* — *Nullo* etc.] Reg. et Lugd. mai. *in illis n gotium*; Mem. et Pet. *in illo negotio*; ex illis co I. G. effecit: *multus negotium Id agit*; notam in esse hanc eius vocis commoditatem et efficacia Voss. *is nullo neg.* — *In otio*] Ante Lips. (Anti LL. 5, 4.) erat (edd. vett. et Guelf.): *initio.* — *Es* Reg. *esse*, nota plurium literarum vel unius imposi postremae. Lugd. ut Mem. *est em. neq.* Pet. *est eu que d.* Chifl. et Guelf. *est enim neq.* Sciopp. *e eni: neq.*; *enim* exhib. etiam edd. ante Iunt., pr bante I. G. qui: Hoc, ait, quod nunc nobis conti git, plane idem est, manere nempe hic, an dom redire, aut ulterius pergere; etenim ita agimus, neuter status nobis nunc adsit. Voss. ad Fragm. Ve Trag. p. 33. dat: *Hoc ita est.* Dein Guelf. *neq neque nos de militie s.* Etiam Sciopp. *de mil. nec m.* — *Imus* etc.] Reg. *Im. hunc illuc h* unde *illuc hinc* legend. esse pro (Guelf.) *hinc*

Incerte errat animus; praeterpropter vitam vivitur.

oc ubi lectum est, tum deinde Fronto ad 13
rammaticum iam labentem: Audistine, inquit, agister optime, Ennium tuum dixisse *praeterpropter*, et cum sententia quidem tali, uali severissimae philosophorum esse obiurationes solent? Petimus igitur, dicas, quoiam de Enniano iam verbo quaeritur, qui sit otus huiusce versus sensus:

Incerte errat animus; praeterpropter vitam vivitur.

t grammaticus sudans multum, ac rubens 14
ultum, cum id plerique prolixius riderent, surgit: et abiens: Tibi, inquit, Fronto, post- uni dicam, ne inscitiores audiant ac discant.

dit I. G.; idem coni. etiam: *Im. hinc illuc*; *hinc, m illuc v. est*; *ire illuc l.* Vulg. *ire illinc lub.*; *uc* hab. Reg.; *illinc iubet* Sciopp. et Guelf. — *itam*] Salm. ad Solin. p. 879. *vita*; interdum hoc odo, interdum alio vivi; modo longius, modo pro- us ab hoc vel illo vivendi proposito discedi; *vitam* tinent omnes libb. I. G.: quum utraque praeposi- interdum instar adverbii, interdum ex proprieta- sua usurpari soleat separatim, quidni et iunctim? nsum ita reddunt: vivimus ita, ut videamur pro- er quidvis potius, quam propter vitam. Scalig. de ns. L. L. c. 157. Al.: aut eis viam rectae rationis, t ultra fere versantur homines. Vergier: *L'on vit si, embarrassé de soi même.*

§. 13. *Praeterpropter*] Guelf. *praeter.* — *No- s*] Sciopp. eum pluribus codd. *motus*; quod recepit ng. Edd. vett. et Guelf. hab. *quid sit notus* (edd. te Iunt.) s. *motus*. Pro *huiusce* edd. ante Iunt. nt *eiusce*.

§. 14. *Inscitiores*] Reg. et Lugd. mai. *inscito- s* Gebhard. (Antiq. LL. 2, 18.) e Palat. profert: *sciciores*, quod dat etiam Linc. Deinceps Reg.:

Atque ita omnes, relicta ibi quaestione verbi, consurreximus.

CAPUT XI.

Ponit versus Platonis amatorios, quos admodum iuvenis lusit, dum tragoediis contendit.

1 Celebrantur duo isti Graeci versiculi, multorumque doctorum hominum memoria dignantur, quod sint lepidissimi, et venustissi-
2 mae brevitatis. Neque adeo pauci sunt veteres scriptores, qui eos Platonis esse philosophi affirmant; quibus ille adolescens luserit, cum tragoediis quoque eodem tempore faciendis praeluderet:

Τὴν ψυχὴν, Ἀγάθωνα φιλῶν, ἐπὶ χείλεσιν ἔσχον.
Ἦλθε γὰρ ἡ τλήμων, ὡς διαβησομένη.

aut si disc., quasi vellet: *ac sic disc.* I. G.; *aut sic d.* dedit Long. — *Quaestione verbi*] Guelf. *verbi qu.*

Cap. XI. *Ponit*] V. *ponit* ad *caput* refert I. G. Ab alio quodam, non a Gellio, hos titulos proficisci hinc argui putabat Steph.

§. 1. *Doctorum*] V. *doctor.* exstat in Guelf. edd. vett. et Steph.; restituit Long., omissum, operarum fort. vitio, in edd. Gron. et Bip.

§. 2. *Qui*] Reg. *quidem*, Lugd. mai. *quid.* An fort. legend. *qui quidem?* — *Eodem*] Lugd. mai. *eodemque.* Pet. *eodem quoque.* Guelf. Linc. *tr. eo quoque t.* De v. *prael.* v. Gron. ad Senec. Herc. fur. 222. cf. Macrob. Sat. 2, 2. qui hab. *eadem aetate.* Versus Platonis ita reddidit Fontenelle Gallus in Dialog. Mort. T. 1. p. 100. ed. Amstel. 1764.: *Lorsqu' Agathis par un baiser de flamme Consent à me payer des maux que j'ai sentis, Sur mes levres soudain je sens venir mon ame, Qui veut passer sur celles d'Agathis.* Cf. Diog. Laërt. 3, 32.

oc distichon] amicus meus οὐκ ἄμουσος ado- 3
cens in plures versiculos licentius liberius-
e vertit; qui quoniam mihi quidem visi sunt
n esse memoratu indigni, subdidi:

Dum semihiulco savio 4
Meo puellum savior,
Dulcemque florem spiritus
Duco ex aperto tramite;
Animula aegra et saucia
Cucurrit ad labias mihi,
Rictumque in oris pervium,
Et labra pueri mollia,
Rimata itineri transitus,
Ut transiliret, nititur.

§. 3. *Hoc distichon*] Edd. vett. et Guelf. om. *Hoc dist.*; et abesse possint; atque eiecit Long. idem uncis seiunxi.

§. 4. *Semihiulco*] Ita scripsi secutus vestigia l. Reg., ubi est: *idem ipse mihi vicos avio*, et gd. mai. atque Torn. *dempse mihi vicos avio*, orn. *vico s.*) Scriv. *semihiculco suavio* dedit pro hiulco s. Scalig. Catalect. *basio*. Edd. vett. Gell. Macr. *semhiulco*. Iunt. et Guelf. *semiulco*. Burnn. Anthol. Lat. V. 1. p. 668. *semihulco savio*. uens *meo* pro *meum* est e Reg. Vulgat. tamen are videtur Macr. — *Dulcemque florem*] V. Mu- ad Catull. 24. Triller. ap. Falster. p. 340. ma- it: *Dulcemque rorem*. — *Animula* etc.] Scal. *Ani- tunc aegra*. Scriver. *anima intus aeg*. Cum codd. n. et Guelf. Long. *anima aegra et s. Currit*; I. interlapsa fort. litera *a* pro *Accurrit*. *Anima* etiam Torn. edd. vett. et adscripsit Sciopp. r. *Anima aegra amore et saucia*. Ed. Gryph. r. pro *amore* hab. *tunc*. — *Rictumque* etc.] Sca- et Scriv. *orisque rictum perv*. Burmann. coni.: *que in oris parvulum*. Ed. Gryph. Macr. *Oris- rict. perv.*; alia ap. Zeun. et edd. Gell. praeter *rictumque oris p.* — *Itineri*] Macr. *itiner*, qui ominat. antiquus. v. Meurs. ad Macr. — *Ut*]

Tum si morae quid plusculae
Fuisset in coetu osculi;
Amoris igni percita
Transisset, et me linqueret:
Et mira prorsum res foret,
Ut ad me fierem mortuus,
Ad puerum intus viverem.

CAPUT XII.

Dissertatio Herodis Attici super vi et natura doloris suaeque opinionis affirmatio per exemplum indocti rustici, qui cum rubis fructiferas arbores praecidit.

1. Herodem Atticum, consularem virum Athenis disserentem audivi Graeca oratione in qua fere omnis memoriae nostrae universo gravitate, atque copia, et elegantia vocum

Sciopp. *ubi.* — *Coetu*] Scal. et Scriv. cum edd. quibusdam Macr. *coïtu*; *coetu* antique esse scriptum pro *coïtu* admonuit Ois. V. Pontan. ad Macr. Pro *osculi* edd. ante Bonon. hab. *oculi.* *Coëtum osc.* intelligit de mixtura animarum inter osculandum. *Pontan.* — *Linqueret*] Guelf. *relinq.* — *Prorsum* etc.] Olim legebatur: *prorsus res maneret*; Macr. *prorsus res fieret*, s. *foret*. Scriv. *foram Manente apud mè m. A p. eunte viv.* Codd. Gron. *res moneret* (Long.)... (Guelf. Torn.) *moveret.* Iunt. *prorsus res moveret.* Deinceps Guelf. *at* pro *ut*; tum Steph. *ad puer.* ... *intus*, contra libb.; Macr. (ed. Gryph. et Meurs.) ... Burmann. *ut intus*; al. *et int.* Ceterum in edd. ante Ald. versus ita distincti sunt, ut ex duobus unus factus sit. Correxit etiam quaedam sed infeliciter Barth. ad Claudian. p. 791. v. Burmann. p. 7... col. 1.

Cap. XII. § 1. *Fere omnis*] Guelf. *ferme omnis* Lugd. mai. Linc. et Iunt. etiam hab. *omnes*, un... Gron. pat. *homines.*

longe praestitit. Disseruit autem contra ἀπά- 2
θειαν Stoicorum, lacessitus a quodam Stoico,
tanquam minus sapienter et parum viriliter
dolorem ferret ex morte pueri, quem amave-
rat. In ea disser[ta]tione, quantulum memini, 3
huiuscemodi sensus est: quod nullus usquam
homo, qui secundum naturam sentiret et sa-
peret, affectionibus istis animi, quas πάθη ap-
pellabat, aegritudinis, cupiditatis, timoris, irae,
voluptatis, carere et vacare totis posset, et
omnino non dolere; atque, si posset etiam
obniti, ut totis careret, non ex re id esse me-
lius; quoniam langueret animus et torperet,
affectionum quarundam adminiculis, ut neces-
sario plurimum imperio, privatus. Dicebat 4
enim sensus istos motusque animi, qui cum
immoderatiores sunt, vitia fiunt, innexos im-
plicatosque esse vigoribus quibusdam mentium
et alacritatibus; ac propterea, si omnino omnis 5

§. 2. *Amauerat*] Guelf. *amaverit.*

§. 3. *Dissertatione*] Edd. ante Bonon. *disertione*; Guelf. Iunt. Ald. et Steph. *dissertione.* cf. 17, 19, 2. — *Totis* etc.] Steph. aliique: *totus posset*; *atque si p.*, omissis reliquis. Codd. (Torn. Guelf.) *totius* (*totius* hab. etiam Iunt.) *posset et rhetor* (al., ut Torn. et Guelf., *et* om.) *non dolore* (Torn. et Ms. Pembroc. *dolere*). Sciopp. *totius posset rhetoris non dolere.* V. D. in Miscell. Belgg. I. supra (1, 4.) I. p. 441. locum sic corrigit: *vac. totis poss.*, *et* ῥητῶς (i. e. ad literam, plane, stricto sensu verborum) *non dolere.* Auctorem hic videri servare ipsissima Attici verba; ut supra: quas πάθη appellabat. — *Id esse mel.*] Edd. vett. *id esse mel.* Reposui *esse* cum Long. Non tamen hab. Guelf. — *Plurimum* etc.] Sciopp. cum plerisque Gron. codd. *plurum periret* pro *plur. imp.* Torn. *plurumperiet priv.* Iunt. *plurium imp. pr.* Guelf. *plurum veniret priv.*

§. 4. *Enim*] Guelf. *etiam.*

eos imperitius convellamus, periculum esse, ne eis adhaerentes, bonas quoque et utiles
6 animi indoles amittamus. Moderandos esse igitur, et scite considerateque purgandos censebat, ut ea tantum, quae aliena sunt, contraque naturam videntur, et cum pernicie agnata sunt, detrahantur; ne profecto id accidat, quod cuipiam Thraco insipienti et rudi, in agro, quem emerat, procurando, venisse
7 usu fabula est. Homo Thracus, inquit, ex ultima barbaria, ruris colendi insolens, cum in terras cultioris, humanioris vitae cupidine, commigrasset, fundum mercatus est, oleo atque vino constitutum. Qui nihil admodum super vite aut arbore colenda sciret, videt forte vicinum rubos late atque alte obortas excidentem, fraxinos ad summum prope verticem deputantem, suboles vitium e radicibus caudicum super terram fusas revellentem, stolones in pomis aut in oleis proceros atque decretos amputantem: acceditque prope, et

§. 5. *Imperitius*] Guelf. om. hoc v.

§. 6. *Videntur*] Guelf. edd. vett. et Long. *viderentur.* — *Thraco*] Edd. vett. praeter Iunt. *Thracio* et mox *Thracius,* quod restituit Long. Vulgat. firmat Guelf. — *Venisse* etc.] Guelf *venisset Usus fab. est.*

§. 7. *Barbaria*] Guelf. *barbara;* mox *humaniorisque.* — *Oleo* etc.] Edd. vett. *olea utque vite consitum.* Steph. nostrum, certe *constitut.*, cum codd. dedit; de *olea atque vite* nihil annotatum reperio. Gron. pat. coniecit: *convestitum.* Guelf. *oleo atq. vino consçitum quia nih.* etc. Idem mox om. v. *vite.* Long. cum edd. vett. edidit *qui*, *quia nihil* etc. — *Obortas*] Edd. ante Iunt. et Long. *obortos.* Guelf. *abortos excind.* cf. Ruddimann. I. p. 11. not. 60. — *Revellentem*] Guelf. *evell.* — *Decretos*] Edd. vett. *decerptos.* Codd. (Torn. et nonnulli Gron.) *decertos,*

ur tantam ligni atque frondium caedem fa-
ceret, percontatus est. Et vicinus ita respon- 8
dit: Ut ager, inquit, mundus purusque fiat,
eiusque arbor atque vitis foecundior. Discedit 9
ille a vicino gratias agens, et laetus, tanquam
adeptus rei rusticae disciplinam. Tum falcem
ibi ac securim capit; atque ibi homo miser
imperitus vites suas sibi omnis et oleas de-
truncat; comasque arborum laetissimas, uber-
rimosque vitium palmites decidit, et frutecta
atque virgulta simul omnia, pomis frugibus-
que gignendis felicia, cum sentibus et rubis,
purificandi agri gratia, convellit; mala mer-
cede doctus audaciam, fiduciamque peccandi
imitatione falsa eruditus. Sic, inquit, isti 10
apathiae sectatores, qui videri se esse tran-
quillos, et intrepidos, et immobiles volunt,
dum nihil cupiunt, nihil dolent, nihil ira-
scuntur, nihil gaudent, omnibus vehementioris

unde quidam *desertos*; nostrum Guelf. et Steph.; *detortos* Gron. pat.; Ois. malebat: *excretos*, i. e. enatos. Linc. *dectos*. Paul. Iustus in Specim. Observv. Critt. p. 11. coni. *duratos*. Opponi suboles vitium stolonibus; illas, utpote tenellas, manu tantum revellere agricolam; hos *duratos*, robustos, firmos falce computare.

§. 8. *Et v.*] Gron. pat. *ei.* Mox *eiusque* pro *eius* est ex edd. vett. et Steph.

§. 9. *Laetissimas*] Guelf. *lectiss.* — *Frutecta*] Loca ponuntur pro ipsis fruticibus. v. Voss. Etymol. Salm. ad Solin. c. 34. Long. edidit *fruteta*; cum Ald.; edd. vett. ante Ald. et Guelf. hab. *fructeta.*

§. 10. *Se*] Guelf. *sese*, omisso v. *esse*. — *Vehementioris*] Edd. vett. et Long. *vehementioribus*. Nostrum firmat Guelf. Dein pro *corpore* cum Lips. ad Tacit. Germ. c. 12. et Sciopp. ed. Bip. hab. *torpore*. Dein *quasi* om. Guelf.

animi officiis amputatis, in corpore ignavae et quasi enervatae vitae consenescunt.

CAPUT XIII.

Quos *pumiliones* dicimus, Graece νάνους appellari.

1 Stabant forte una in vestibulo Palatii fabulantes Fronto Cornelius, et Festus Postumius, et Apollinaris Sulpicius. Atque ego ibi assistens cum quibusdam aliis, sermones eorum, quos de literarum disciplinis habebant,
2 curiosius captabam. Tum Fronto Apollinari: Fac me, inquit, oro, magister, ut sim certus, an recte supersederim *nanos* dicere, parva nimis statura homines, maluerimque eos *pumiliones* appellare? quoniam hoc scriptum esse in libris veterum memineram: *nanos* autem sordidum esse verbum et barbarum cre-
3 debam. Est quidem, inquit, hoc, Apollinaris, in consuetudine imperiti vulgi frequens, sed barbarum non est, censeturque linguae Graecae origine; νάνους enim Graeci vocaverunt brevi atque humili corpore homines, paulum supra terram exstantes; idque ita dixerunt, adhibita quadam ratione etymologiae cum sententia vocabuli competente; et, si memoria, inquit, mihi non labat, scriptum hoc est in comoedia Aristophanis, cui nomen est Ἀκλαής.

§. 3. *Est quid.* etc.] Ita edd. vett. et Guelf. pro vulg. ordine: *Est quid. hoc inq. Apoll.* quem profectum credo e manu Steph. h. l. ut 20, 1, 4. Ordinem tamen nostrum esse duriorem non nego. — *Vocaverunt*] Guelf. *vocavere.* — Ἀκλαής] Steph. cum Pet. ἀκαλές. Edd. ante Ald. ἀκλαιής, i. e. *minime plorans.* Brix. et Bonon. ἀκλανής, addita eadem in-

Fuisset autem verbum hoc a te civitate donatum, aut in Latinam coloniam deductum, si tu eo uti dignatus fores, essetque id impendio probabilius, quam quae a Laberio ignobilia nimis et sordentia in usum linguae Latinae intromissa sunt. Tum Festus Postumius grammatico cuipiam Latino, Frontonis familiari: 4
Docuit, inquit, nos Apollinaris, *nanos* verbum Graecum esse; tu nos doce, in quo de mulis, aut eculeis humilioribus vulgo dicitur, anne Latinum sit? et apud quem scriptum reperiatur? Atque ille grammaticus, homo sane per- 5
quam in noscendis veteribus scriptis exercitus: Si piaculum, inquit, non committitur, praesente Apollinare, quid de voce ulla Graeca Latinave sentiam, dicere, audeo tibi, Feste, quaerenti respondere, esse hoc verbum Latinum, scriptumque inveniri in poëmatis Helvii Cinnae, non ignobilis, neque indocti poëtae; versusque eius ipsos dixit, quos, quoniam memoriae mihi forte aderant, adscripsi:

terpretatione. Nostrum e Palat. protulit Gebhard. Antiqq. LL. 2, 23. Quid si nostrum ex compendio scribendi ortum dicamus ex Ἐκκλησιαζ.? Quaeritur, utrum tale quid ibi legatur; quanquam ex memoria citet Gell. s. Apollinar. In Salm. exemplari adscriptum: In Εἰρήνη habes *ναννοφυὴς*; sed omnino leg. κωκαλός. Cf. Fabric. Bibl. Gr. V. 2. p. 368. 371. ed. Harl. — *A te* etc.] Guelf. *a te civ. a te don.* — *Laberio*] Cf. 16, 7.

§. 4. *Inquit, nos*] Guelf. *nos inquit.* Idem mox om. v. *esse*, pro quo hab. *et.*

§. 5. *Atque*] Guelf. *at.* — *Ulla*] Edd. vett. *illa.* — *Helvii* etc.] Lugd. min. *helvici inae*; Linc. *helinici videri ne non ig.* Lugd. mai. *helvicis*; Reg. *helvici.* Possis suspicari: *Helvidii*; sed notus est C. Helvius Cinna. v. Scheller. sub v. *Cinna*; supr. c. 9. Guelf. *in poëmate heli. ruine*; mox *forte mihi.* —

At nunc me Genumana per salicta
Binis rheda rapit citata nanis.

CAPUT XIV.

Contemporaneos fuisse Caesari et Ciceroni M. Varronem et P. Nigidium, aetatis suae doctissimos Romanos: et quod Nigidii commentationes propter earum obscuritatem subtilitatemque in vulgus non exeunt.

1 Aetas M. Ciceronis et C. Caesaris praestanti facundia viros paucos habuit: doctrinarum autem multiformium, variarumque artium, quibus humanitas erudita est, columina ha-
2 buit M. Varronem et P. Nigidium. Sed Varronis quidem monumenta rerum ac disciplinarum, quae per literas condidit, in propatulo

Genumana] Ita I. G. secutus codd. Reg. Lugd. mai. Mem. Pet. et Sciopp. ubi est *genumana*; Lugd. min. *genum ana;* Linc. *genummana.* Guelf. *genū mana.* In Gallica regione Gallico etiam curru utitur Poëta. Edd. vett. *genii nana*; unde Dausq. Orthogr. nova et ant. V. 2. *genuina;* Barth. Adv. 4, 20. *geniata*; Voss. Etym. *Genusina* s. *Bebiana*; Scalig. *geniana* (ad Varron. R. R. p. 246.). — *Binis*] Cum Guelf. et aliis libb. (edd. vett.) Long. *Bigis.* Pro *nanis* Guelf. (ubi post *navis* legitur *G.*) edd. vett. praeter Bonon. Connell. hab. *navis*; *mannis* legi posse existimabat Heins. ad Ovid. Trist. 2. T. 3. p. 536. Burmann.

Cap. XIV. §. 1. *Paucos*] Funcc. de Vir. Aet. L. L. P. II. p. 3. annot. *e.* cum Gron. pat. scribendum esse censuit: *non pauc.;* s. *haud p.*, per similitudinem imminutis literis. Atque sane hanc emendationem non probare non potueris, si legeris modo Vellei. Paterc. 2, 36. cf. Dial. de Corrupt. Eloq. 17, 1. et Quintil. 12, 10. — *Columina*] Edd. vett. *culmina.* Deinceps Guelf. *habuit.*

requentique usu feruntur. Nigidianae autem 3
ommentationes non perinde in vulgus exeunt;
t obscuritas subtilitasque earum, tanquam
arum utilis, derelicta est. Sicuti sunt, quae 4
aulo ante legimus in *Commentariis* eius, quos
rammaticos inscripsit; e quibus quaedam
d demonstrandum scripturae genus exempli
ratia sumsi. Nam, cum de natura atque 5
rdine literarum dissereret, quas grammatici
ocales appellant, verba haec scripsit, quae
eliquimus inennarrata ad exercendam legen-
ium intentionem: *A et O semper principes* 6
unt: I et V semper subditae. E et subit
t praeit; in Euripo praeit; et subit in
Aemilio. Si quis putat, praeire V in his
erbis: Valerius, Vennonius, Volu-
ius: aut I in his: iampridem, iecur,
ocum, iucundum, errabit: quod hae lite-
ae, cum praeeunt, ne vocales quidem sunt.
tem ex eodem libro verba haec sunt: *Inter* 7
iteram N et G est alia vis: ut in nomine
nguis, et angaria, et ancorae, et in-
repat, et incurrit, et ingenuus; in

§. 3. *Subtilitasque*] Sciopp. *sublimitasque*. De-
iceps pro *tanq.* Steph. dederat *tandem*, invitis libb.

§. 4. *E quibus*] Edd. ante Ald. et Guelf. *e*
uib. pro *ex q.* Iunt. *Et quib.*

§. 6. *Principes*] In diphthongis. cf. Schneid.
ramm. Lat. 1, 1. p. 49 sqq. Mox pro *subit* edd.
tt. praeter Connell. hab. *subdit*, hic et mox. Pro
uripus in edd. vett. est *Eurippus*. Ante sequens
bit adiunxi *et* ex edd. vett. (Rom. hab. *E.*) —
alerius, etc.] Edd. vett. ante Iunt. *Valeri, Vennoni,*
olusi. — *Praeeunt*] Guelf. *praeerint*.

§. 7. *Angaria*] Reg. Lugd. ut. Mem. Pet. *an-*
ri (ab *angarus*), quod recepit Long. V. Scheller.
b v. *Angaria*. De re cf. Schneid. l. l. p. 316 sqq.

omnibus enim his non verum N, sed adulterinum ponitur. Nam N non esse, linguae indicio est; nam si ea litera esset, lingua
8 *palatum tangeret.* Alio deinde in loco ita scriptum: *Graecos non tantae inscitiae arcesso, qui Ov ex O et Y scripserunt, quantae, qui EI ex E et I; illud enim inopia fecerunt, hoc nulla re subacti.*

§. 8. *Ita*] Pro *ita* in edd. vett. exstat *est*. Fortasse utroque coniuncto leg. *ita est script.* — *Graecos*] Cf. Rutgers. VV. LL. 3, 16. p. 239. Reines. VV. LL. 3, 7. p. 473. *Gron.* Add. Schneid. Gramm. Lat. 1, 1. p. 85 sq. — *Non tantae*] Reg. *notatae*. — Ov] Ita Long. Vulg. *Ou*. Guelf. ϒ. Idem mox cum Reg. om. *quantae*. Edd. vett.: *ov ex* o *et* u (Iunt. Ald. *y*) et mox: *ει* (edd. inde a Venet. 1509. Connell. *ei*) *ex* e *et* i. cf. Schneid. l. l. 2, 1. p. 66 sq.

A. GELLII NOCTIUM ATTICARUM COMMENTARIUS.

LIBER VIGESIMUS.

CAPUT I.

Disceptatio Sex. Caecilii iureconsulti et Favorini philosophi de legibus duodecim tabularum.

Sextus Caecilius, in disciplina iuris, atque in 1
legibus populi Romani noscendis interpretandisque, scientia, usu, auctoritateque illustri
fuit. Ad eum forte in area Palatina, cum sa- 2
lutationem Caesaris opperiremur, philosophus
Favorinus accessit, collocutusque est, nobis
multisque aliis praesentibus. In illis tunc 3
eorum sermonibus orta mentio est legum Decemviralium, quas Decemviri, eius rei gratia
a populo creati, composuerunt, inque duo-

LIB. XX. CAP. I. §. 1. *In*] Praepos. *in* repetita
est e Reg. et Lugd. mai. — *Scientia* etc.] Guelf. et
Steph. *scientia usus auct.*

§. 3. *Eorum*] Connell. om. *eorum*. — *Composuerunt* etc.] Steph. *comp. in d. tab.*; omissis vv. *quae*

4 decim Tabulas conscripserunt. Eas leges cu
Sex. Caecilius, inquisitis exploratisque multa
rum urbium legibus, eleganti atque absolut
brevitate verborum scriptas diceret: Sit, in
quit, hoc, Favorinus, in pleraque earum le
gum parte, ita uti dicis; non enim minus cu
pide Tabulas istas duodecim legi, quam illo
decem libros Platonis *De Legibus*. Sed quae
dam istic esse animadvertuntur aut obscurissi
ma, aut dura; aut lenia contra nimis et re
missa; aut nequaquam ita, ut scriptum es
5 consistentia. Obscuritates, inquit Sex. Caeci
lius, non assignemus culpae scribentium, se
insci[en]tiae non assequentium. Quanquam
quoque ipsi, qui, quae scripta sunt, minu
6 percipiunt, culpa vacant. Nam longa aeta

et *conscrips*. Copula *que* carent etiam Guelf. Reg
Lugd. ut. Pet. Linc. et Torn. Lamb. in marg. ad
inque adscripsit: c: *et in*; quod ex cod. Reg. vide
tur excerptum; idque probabat I. G.

§. 4. *Sit*, etc.] Steph. *S. hoc inq. F.*, cont
libb. Codd. nonnulli Gron. et Guelf. pro *sit* da
sed; edd. vett. *sic*. Bonon. Ald. hab. *sit*. V. 19, 13,
— *Decem*] Falster. *duodecim*. — *Esse*] Edd. vet
om. *esse*. — *Obscurissima*, etc.] Ita Steph. Sed ed
vett. *obs. aut levia: contra dura nim.*; codd. Gro
et Guelf. *obs. aut levia contra nimis;* omisso v. *du*
ra. Recepit Long. I. G.: Est molestum in ista Ste
phanica digestione, quod *obscurissima* dicantur in su
perlativo, quum de his mox vel minimum sequatu
et longe amplius disceptetur de aliis qualitatibu
quae in positivo dictae sunt. Leg. *obscura aut du*
rissima aut lenia contra nimis. Scil. quum ven
finivisset in *obscu-*, et hinc sequens debuisset inci
pere *ra aut durissima*, septem primores literae pra
termissae fuerint, et *durissima* interciderint. It
fere I. G.

§. 5. *Inscientiae*] Edd. vett. et Guelf. *inscitia*
cf. 1, 15, 16.

ba atque mores veteres obliteravit, quibus bis moribusque sententia legum compre- osa est. Trecentesimo quoque anno post mam conditam Tabulae compositae scriptae- e sunt; a quo tempore ad hunc diem anni e non longe minus septingenti videntur.
re autem scriptum esse in istis legibus quid 7
stimari potest? Nisi duram esse legem pu- , quae iudicem arbitrumve iure datum, ob rem dicendam pecuniam accepisse con- tus est, capite punitur: aut quae furem nifestum ei, cui furtum factum est, in vitutem tradit; nocturnum autem furem e occidendi tribuit. Dic enim, quaeso, dic, 8
sapientiae studiosissime, an tu aut iudicis us perfidiam contra omnia [iura] divina at-

§. 6. *Atque mores*] Guelf. *moresque*. — *Quo-*] Edd. vett. *namque*; Ois. *quippe*; nostrum de- Steph. cum Reg. Lugd. ut. Mem. Chiff. Pet. a Guelf. Gron. adscripsit; *III° que* Gr. — *Septin-* ti] *Sexcenti* malebat Ois. propter aetatem Gellii; osuit I. G.: videtur Gell. praetulisse rotundum enarium, illis qui excedunt annis non numeratis.
§. 7. *Quid*] Edd. ante Iunt. *qui*. Guelf. *quod*. *Dicendam*] Hotomann. ad XII. tabb. Sciopp. et a. *iudicandum*, haud improbante I. G. coll. si- errore 19, 8. (?) ubi *dicat* pro *indicat* edeba- Marcil. ad XII. tabb. *disceptandam*. — *Punitur*] ante Iunt. *poenit?*, s. (Brix.) *ponit?*, quod vi- orum ex *poenit*, i. e. *poenitur*. Guelf. *panitur*. umpt. Gramm. lat. p. 190. — *Iure occ.*] Lugd. *ius occidenti; iure occ.* pro vulg. *ius occidendi* nell. *occidi*) dederunt Reg. et Lugd. mai. In- s cum iure oc. (*mit dem Rechte*).
§. 8. *Dic, v.*] Guelf. om. *dic*. — *An tu aut*] dd. vett. Vulg. *an aut* omisso pronomine *tu*. —] V. *iura* om. iidem codd. (Reg. et Lugd. mai.), mox *sua* pro *suum* dant; quod recepit Lang. —

que humana iusiurandum suum pecunia ven
dentis, aut furis manifesti intolerandam auda
ciam, aut nocturni grassatoris insidiosam vio
lentiam, non dignam esse capitis poenae exi
9 stimes? Noli, inquit Favorinus, ex me quae
rere, quid ego existimem. Scis enim, solitum
esse me pro disciplina sectae, quam colo, in
10 quirere potius, quam decernere. Sed no
levis existimator, neque aspernabilis est p
pulus Romanus, cui delicta quidem istha
vindicanda, poenae tamen huiuscemodi nim
durae esse visae sunt; passus est enim leg
istas de tam immodico supplicio, situ atq
11 senio emori; sicut illud quoque, inhumanit
scriptum, improbitavit: quod, si homo in i
vocatus, morbo aut aetate aeger, ad ingredie
dum invalidus est, arcera non sternitur: s
ipse aufertur, et iumento imponitur, atq
ex domo sua ad Praetorem in Comitium no
funeris facie effertur. Quam enim ob causa
morbo affectus, et ad respondendum pro se
non idoneus, iumento adhaerens in ius a

Poenae] Vulg. *poena*. Guelf. et edd. ante Iunt. pr ter Connell. *poene* (i. e. *poenae*). cf. Ruddimann. p. 108. Deinceps eaedem edd. hab. *existimas*.

§. 9. *Sectae*] Academicae. v. 11, 5.

§. 10. *Existimator*] Edd. vett. et Long. h *aestimator*. — *Huiuscemodi*] Edd. Venet. Bo Iunt. Ald. Gryph. Steph. aliique *huiusmodi*, co reliquos libb. (Guelf. Reg. Lugd. ut. Mem. C Torn. Sciopp. edd. Rom. et Brix.). Dein ordi vv. vulgat. *passus enim est* cum Long. correxi edd. vett. cf. Ruddimann. I. p. 322. — *Suppli* Edd. ante Iunt. *iudicio*.

§. 11. *Inhumaniter*] Vulg. *non hum.*; Reg. *hum.* Idem cum Lugd. mai. *improbit.* dedit pro *probavit*. — *Pro sese*] Sciopp. *proesse*. Guelf. *per s*

ersario deportatur? Quod vero dixi, videri 12
uaedam esse impendio molliora: nonne tibi
uoque videtur nimis esse dilutum, quod ita
e iniuria punienda scriptum est: SI. INIU-
IAM. ALTERI. FAXIT. VIGINTI. QUINQUE.
ERIS. POENAE. SUNTO. Quis enim erit
im inops, quem ab iniuriae faciendae libi-
ine viginti quinque asses deterreant? Itaque 13
im eam legem Q. quoque Labeo vester in
bris, quos ad duodecim Tabulas conscripsit,
on probaret [: Quidam], inquit, Lucius Ve-
tius fuit [,] egregie homo improbus atque
omani vecordia. Is pro delectamento habe-
it, os hominis liberi manus suae palma ver-
rare. Eum servus sequebatur, ferens cru-
enam plenam assium: et, quemcunque de-
lmaverat, numerari statim secundum duo-

§. 12. *Nimis*] Edd. vett. om. *nimis*. Delevit
ng. — *SI* etc.] Edd. vett. Guelf. et Torn. *Si in-*
ria alteri faxit; vig. etc. Marg. Gryph. 1542. *in-*
riam. Vulg. *si ini. faxit alteri*, ordinem vv. cum
ng. mutavi. Pro *sunto* Guelf. *sumpto.* — *Iniu-*
ie etc.] Edd. vett. *ab iniuriae faciendae*, sine v. *li-*
ine; hinc Gryph. cum Ascens. *ab iniuria facien-*
; correxit Steph. e vett. libb. cum Pithoeo. Ac-
lit Guelf.

§. 13. *Quoque L.*] Ita edd. vett. pro *Q. Lab.*
oque. — *Quidam*] *Quidam* om. Long. cum Guelf.
rn. et edd. vett. Dein Long. cum edd. vett. *Ne-*
t.; nostram scripturam hab. Guelf. — *Ferens* etc.]
Reg. Lugd. mai. Torn. Vulg. *crum. pl. ass. por-*
ns. In aliis (ut etiam in Guelf.) neutrum parti-
. exstat. Nescio unde Long. duplex particip. ha-
it: *fer. crum.*, *plen. as. portitans.* Ceterum ser-
pecuniam ferre solitos esse adscripsit quidam in
mas. exempl., laudato Casaub. ad Appul. Apolog.
). Deinceps cum Reg. et Lugd. mai. Long. *ut*
mque d.; *ut* hab. etiam Torn. —

decim Tabulas quinque et viginti asses iubeba
Propterea, inquit, Praetores postea hanc abo
lescere et relinqui censuerunt, iniuriisque ae
stimandis recuperatores se daturos edixerun
14 Nonnulla autem in istis legibus nec consister
quidem, sicuti dixi, visa sunt, velut illa le
talionis: cuius verba, nisi memoria me falli
haec sunt: SI. MEMBRUM. RUPIT. NI. CUM
15 EO. PACIT. TALIO. ESTO. Praeter enim
ulciscendi acerbitatem ne procedere quoqu
exsecutio iustae talionis potest. Nam cu
membrum ab alio ruptum est, si ipsi itidem
rumpere per talionem velit, quaero, an effi
cere possit rumpendi pariter membri aequili
brium? In qua re primum ea difficultas es
16 inexplicabilis. Quid si quis membrum, inquit
alteri imprudens ruperit? Quod enim impru
dentia factum est, retaliari per imprudentiam
debet. Ictus quippe fortuitus et consultus non
cadunt sub eiusdem talionis similitudinem
Quonam igitur modo imprudentem poteri

Quinque etc.] Steph. contra libb. *viginti et quinqu*

§. 14. *Sicuti*] Edd. ante Iunt. et Guelf. *sicu* V. 12, 13, 9. — *NI* etc.] Turneb. Adv. 29, 33. *pagit* (s. *ni pagunt*), *tal. e.*; edd. vett. Guelf. et Torn *meum* (Torn. *ni cum*) *e pacto tal.* cf. Fest. sub *Talionis.*

§. 15. *Iustae*] Vulg. *iusta*; *iustae* exstat i Guelf. Reg. Lugd. ut. Pet. Linc. et Steph.; *iuste* sc scripsit Scipp. cf. Ruddimann. I. p. 17. annot. 92.

§. 16. *Quid* etc.] Long. cum edd. vett. *Qui* (Connell. *Quid*) *si membr.* omisso pronom. *qui* Guelf. *quis in membrum inq.* Dein Guelf. edd. vet et Long. *alter* pro *alteri.* — *Imprudentia*] Reg. *im prudentia.* Vulg. *per imprudentiam*, ex sqq. fortas ortum. — *Similitudinem*] Guelf. *similitudine.* Idem statim om. v. *modo*; postea pro *ius* dat *illius.*

pitari, qui in exsequenda talione non licen-
iae ius habet, sed imprudentiae? Sed et si 17
rudens ruperit, nequaquam patietur aut altius
e laedi, aut latius. Quod cuiusmodi libra
tque mensura caveri possit, non reperio.
Juin etiam, si quid plus erit, aliterve com- 18
nissum, res fiet ridiculae atrocitatis, ut con-
raria actio mutuae talionis oriatur, et adole-
at infinita quaedam reciprocatio talionum.
Iam de immanitate illa secandi partiendique 19
umani corporis, si unus ob pecuniam debi-
im iudicatus addictusque sit pluribus, non
ibet meminisse; et piget dicere. Quid enim
ideri potest efferatius, quid ab hominis in-
genio diversius, quam quod membra et artus
nopis debitoris brevissimo laniatu distrahe-
antur, sicut nunc bona venum distrahuntur?
Cum Sex. Caecilius amplexus utraque manu 20
avorinum: Tu es, inquit, unus profecto in
nostra memoria non Graiae modo, sed Ro-

§. 17. *Non reperio*] Guelf. om. vv. *non rep.*
§. 18. *Fiet*] Guelf. *siet* habere videtur.
§. 19. *Iudicatus*] Edd. vett. et Long. *adiudica-
us*; Iunt. Ald. *adiiudicatus*. Probaverim *diiudic.*,
ed cf. §. 44. Deinceps Guelf. *additusq.* De sensu
egis XII. tabular. de *secando corpore* (v. §. 49.)
uam fuerunt qui non proprie intelligendam esse
enserent, v. quae pluribus disputata sunt a V. D.
in *Classical Journal* 1811. V. 4. p. 504 sqq. —
Brevissimo] Salm. coni. *ferissimo*; al. *saevissimo*.
Nostrum tuetur Falster. p. 341.; sectionem corporis
ebitoris in brevissimas sive exiguas partes earumque
ioter plures divisionem significari. Deinceps *distra-
antur* pro *distraheb.* hab. edd. vett.
§. 20. *Graiae*] Guelf. *grave*. Lugd. mai. *gra-
iae*; Reg. *grece*. Fort. scrib. *graecae*. Deinceps *sed
t quoque rei* dedi cum iisdem libb. et Torn.; Steph.
cum Guelf. Lugd. min. Pet. et Linc. om. v. *quoque*.

manae quoque rei peritissimus. Quis eni
philosophorum disciplinae suae leges tam sc
atque docte callet, quam leges tu nostras D
21 cemviralis percalluisti? Sed, quaeso tecum ta
men, degrediare paulisper e curriculis ist
disputationum vestrarum Academicis, omisso
que studio, quidquid libitum est, arguend
tuendique, consideres gravius, cuimodi sint e
22 quae reprehendisti. Nec ideo contemnas L
gum istarum antiquitates, quod plerisque ip
iam populus Romanus uti desiverit. Non eni
profecto ignoras legum opportunitates et m
delas, pro temporum moribus et pro reru
publicarum generibus, ac pro utilitatum pra
sentium rationibus, proque vitiorum, quib
medendum est, fervoribus mutari atque flect
neque uno statu consistere, quin, ut faci
coeli et maris, ita rerum atque fortunae tem
23 pestatibus varientur. Quid salubrius visum
est rogatione illa Stolonis iugerum de numer
praefinito? Quid utilius plebiscito Voconio d
coërcendis mulierum hereditatibus? Quid tan
necessarium existimatum est propulsandae c
vium luxuriae, quam lex Licinia, et Fanni
aliaeque item leges sumtuariae? Omnia tame

Ante Steph. erat: *sed et R. rei p.* Guelf. tantum *sed rom. rei.*

§. 21. *Tecum* etc.] Ante Lips. (Elect. 1, 2) erat (Guelf.): *te, cum tamen degr.*; *tecum* pro positum. V. Ruddimann. II. p. 371. annot. 10. De *digred.* edd. vett. — *Cuimodi*] Edd. vett. et Guel *cuiusmodi.* 12, 2, 2.

§. 22. *Generibus*] Guelf. om. hoc v. et m v. *est.*

§. 23. *Visum*] Guelf. om. hoc v. — *Existim tum*] Edd. ante Iunt. *aestimatum.* — *Fannia*] Gue *Favonia;* mox *operata* pro *operta.*

haec obliterata et operta sunt civitatis opu-
lentia quasi quibusdam fluctibus exaestuantis.
Sed cur tibi esse visa est inhumana lex omni- 24
um, mea quidem sententia, humanissima, quae
iumentum dari iubet aegro aut seni in ius
vocato? Verba sunt haec de lege: SI. IN. IUS. 25
VOCAT: SI. MORBUS. AEVITAS. VE.
VITIUM. ESCIT. QUI. IN. IUS. VOCABIT.
IUMENTUM. DATO. SI. NOLET. ARCERAM.
NE. STERNITO. An tu forte morbum appel- 26
lari hic putas aegrotationem gravem cum febri
rapida et quercera, iumentumque dici pecus
aliquod unicum tergo vehens? Ac propterea
minus fuisse humanum existimas, aegrotum,
domi suae cubantem, iumento impositum in
ius rapi? Hoc, mi Favorine, nequaquam ita 27
est. Nam *morbus* in lege ista non febriculo-

§. 24. *Lex*] Edd. vett. et Long. om. v. *lex*; hab. tamen Guelf.

§. 25. *Verba* etc.] Cum Reg. et Lugd. mai. Long. dedit: *Verba sunt haec legis Si in ius vocato. Verba sunt haec de lege Si in ius vocat:' Si. morbus* etc. Illud *vocato* posterius exstitisse putabat I. G. apposita litera *o* pro *etc.* vel *&c.* aut simili. Quid priora illa *Verba -- vocato* sibi velint, non video. Nonnullis veterum in more fuisse, cum e XII. tabulis legis alicuius caput aliquod referrent, legis principium praemittere, observavit Gothofred. ad Legg. XII. Tabb. 1. quem laudavit Ois., cuius v. annotat. Pro *vocat si* Gryph. marg. hab. *vocato.* — *ESCIT.*] Al. *esit*, pro *erit. Ois.* Edd. vett. *extit*; Connell. *extitit*; Iunt. Ald. *esset.* Guelf *estit.* — *NOLET.*] Scil. *actor. Ois.* refellens Raevardum, *si volet arceram* legere volentem. Sequens *ne* om. Guelf.

§. 26. *Quercera*] Edd. ante Iunt. praeter Connell. *quertera.* — *Ac*] Guelf. *At.*

§. 27. *Nimium*] Nonnullae edd. recentt. *nimis*, contra libb.

sus, neque nimium gravis, sed vitium aliquod imbecillitatis atque invalentiae demonstratur; non periculum vitae ostenditur. Ceteroqui morbum vehementiorem, vim graviter nocendi habentem, legum istarum scriptores alio in loco, non per se morbum, sed *morbum*
28 *sonticum* appellant. *Iumentum* quoque non id solum significat, quod nunc dicitur; sed vectabulum etiam, quod a iunctis pecoribus trahebatur; veteres enim nostri *iumentum* a
29 *iungendo* dixerunt. *Arcera* autem vocabatur plaustrum tectum undique et munitum, quasi arca quaedam magna, vestimentis instrata, qua nimis aegri aut senes portari cubantes so-
30 lebant. Quaenam tibi igitur acerbitas esse visa est, quod in ius vocato paupertino homini, vel inopi, qui aut pedibus forte aegris esset, aut quo alio casu ingredi non quiret, plaustrum esse dandum censuerunt? Neque insterni tamen delicate arceram iusserunt,

§. 28. *A iunctis*] Vulg. *adiunct.* sine *a.* Reg. et Lugd. mai. simplex *iunctis* pro *adiunct.* dederunt. I. G. malebat *a iunctis*; quod video exstare in edd. ante Iunt. Recepi. Praeterea I. G. e Regii: *iunctis temporibus pectorib.* coni.: *iunctis temoni pecorib.* Dein *enim* accessit ex edd. vett. — *Iumentum*] V. Non. sub v. *Ium.* I, 269.

§. 29. *Arcera*] Non. sub v. *Arcera*, I, 270. Sciopp.: imo *Arcerra* pro *arcella*, quod est diminutiv. ex *arcula* v. Fest. Deinceps Guelf. *vocatur.* Dein Reg. *plaustr.* pro *plostr.* V. mox. — *Aegri*] V. Scheffer. de Re Veh. 1, 18. p. 268 sq.

§. 30. *Igitur*] Guelf. om. *igitur.* — *Paupertino*] Edd. vett. *pauperrimo*, contra codd. Et appositus est positivus *inopi.* cf. Steph. Specim. Emendd. p. 136. — *Plaustrum*] Ita cum omnibus libb. Gron. Steph. pro *plostrum* Guelf. et edd. vett. Mox pro *insterni* edd. ante Iunt. hab. *instrui.* —

quoniam satis esset invalido cuicuimodi vecta-
bulum. Atque id fecerunt, ne causatio ista
aegri corporis perpetuam vacationem daret
fidem detrectantibus, iurisque actiones decli-
nantibus. Sed enim ipsum vide. Iniurias fa- 31
ctas quinque et viginti assibus sanxerunt. Non
omnino omnis, mi Favorine, iniurias aere isto
pauco diluerunt: tametsi [et] haec ipsa pau-
citas assium grave pondus aeris fuit; nam li-
brariis assibus in ea tempestate populus usus
est. Sed iniurias atrocioris, ut de osse fracto, 32
non liberis modo, verum etiam servis factas
impensiore damno vindicaverunt; quibusdam 33
autem iniuriis talionem quoque apposuerunt;
quam quidem tu talionem, vir optime, ini-
quius paulo insectatus es; ac ne consistere
quidem dixisti, lepida quadam sollertia verbo-
rum; quoniam talioni par non sit talio, neque
rumpi membrum facile possit ad alterius ru-

Cuicuimodi] Sic Carrio (Steph.), probante I. G., etsi eius codd. tantum *cuimodi* haberent. Edd. vett. etiam *cuimodi*, Bonon. *huiusmodi*. v. ad 2, 8, 6. Long. cum Ald. et Guelf. edidit: *cuius modi*. Deinceps *vectaculum* est in edd. vett. et Guelf. — *Fidem detr.*] Ois. *forum*. Edd. ante Iunt. *fide tractantibus*.

§. 31. *Iniurias*] Sciopp. voci *iniur.* praescripsit *in*. Iunt. Ald. et Gryph. hab. *vide quod in iniur.* Edd. vett. *vide quod iniur.* Chifl. *ipsum mihi iniur.*, Linc. *ipsum mihi inde iniur.*; unde I. G.: *ipsum mihi vide. Ini.*, quod recepit Long. Vulgatum tuetur Guelf. Pric. ad Appul. Miles. 11. p. 703.: *sed enim id ips.* — *Et h.*] Edd. vett. et Guelf. om. *et*. — *Grave* etc.] Reg. et Lugd. mai. *gravitandus eres aut aeres*. — *In ea temp.*] Reg. *in eam tempestatem*:

§. 33. *Apposuerunt*] Quaedam edd. recentt *oppos*. contra libb.; Mem. et Pet. *impos*. reliqui *app.* vel *adpos*. — *Ad* etc.] Lugd. ut. et Iunt. *id*; Guelf. *Id*; Reg. *dalterius ruptae aeq.*; *ruptae* hab. etiam

34 ptutae, ut ais tu, aequilibrium. Verum est mi Favorine, talionem parissimam fieri difficillime; sed Decemviri minuere atque exstinguere volentes huiuscemodi violentiam pulsandi atque laedendi talione, eo quoque metu coërcendos esse homines putaverunt: neque eius, qui membrum alteri rupisset, et pacisci tamen de talione redimenda nollet; tantam esse habendam rationem arbitrati sunt, ut, an prudens imprudensve rupisset, spectandum putarent; aut talionem in eo vel ad amussim aequipararent, vel in librili perpenderent: sed potius eundem animum, eundemque impetum in eadem parte corporis rumpendi, non eundem quoque casum exigi voluerunt, quoniam modus voluntatis praestari posset, casus ictus
35 non posset. Quod si ita est, ut dico, et ut ipse aequitatis habitus demonstrat; taliones illae tuae reciprocae argutiores profecto, quam
36 veriores fuerunt. Sed quoniam acerbum quoque esse hoc genus poenae putas: quae, obsecro te, ista acerbitas est, si idem fiat in te, quod tute in alio feceris? Praesertim cum ha-

Lugd. ut. aliique; recepit Long. Gron. malebat: *in alterius rupti.*

§. 34. *Parissimam*] Cf. Mercer. ad Non. p. 109. Ruddimann. I. p. 175. Edd. vett. et Steph. cum Lugd. min. Pet. et Mem. *rarissimum*; cf. Ruddimann. I. p. 17. annot. 92. *rarissime* Reg. et Lugd. mai.; *gratissimum* Guelf. Chifl. et Linc. — *Talione*] V. *talione* cum Long. ex Guelf. Torn. et edd. vett. praeter Iunt. restitui. — *Praestari p.*] Guelf. et edd. vett. ante Ald. *praestare*. Bonon. *praestari possit.* Guelf. post *casus* hab. hanc lineolam: / ut ad antecedd. illud v. *cas.* referendum videatur.

§. 35. *Et ut ipse*] Ita Guelf. et edd. vett. pro vulg. ordine: *ut et ipse.*

beas facultatem paciscendi; et non necesse sit pati talionem, nisi eam tu elegeris. Quod 37
edictum autem praetorium de aestimandis iniuriis probabilius esse his potest? Nolo hoc ignores, hanc quoque ipsam talionem ad aestimationem iudicis redigi necessario solitam.
Nam si reus, qui depecisci noluerat, iudici 38
talionem imperanti non parebat, aestimata lite iudex hominem pecuniae damnabat; atque ita, si reo et pactio gravis, et acerba talio visa fuerat, severitas legis ad pecuniae mulctam redibat. Restat, ut ei, quod de sectione 39
partitioneque corporis immanissimum esse tibi visum est, respondeam. Omnibus quidem virtutum generibus exercendis colendisque populus Romanus e parva origine ad tantae amplitudinis instar emicuit; sed omnium maxime atque praecipue fidem coluit, sanctamque habuit tam privatim, quam publice. Sic con- 40
sules clarissimos viros hostibus confirmandae fidei publicae causa dedit. Sic clientem in fidem acceptum cariorem haberi, quam pro-

§. 37. *Autem*] Guelf. *aut*; mox *extimand.* et sic mox et §. 38. — *Esse* etc.] *Esse his pot.* edd. vett.; pronom. om. Steph. Codd. omnes Gron. et Guelf.: *esse ex his nolo;* unde I. G. *probabilius*, *ecce*, *est his? Nolo* etc. *ex iis* annotatum est ex cod. Torn. Fort. legend. *probabilius esse credis?* Long. edidit: *prob. esse ex his potest.* Equidem interim tantum *his* restitui.

§. 38. *Depecisci*] Ita Lugd. ut et Pet.; Reg. *depisci.* Vulg. (Guelf.) *depacisci.*

§. 39. *Restat, ut*] Haec vv. *Restat ut* usque ad illa in fine huius cap. *caute vivendi disciplina est* desunt in Reg. et Lugd. mai. — *Partitioneque*] Edd. ante Iunt. *partioneque.* Connell. *pactioneque.*

§. 40. *Haberi*] V. *haberi* om. Steph. hab. edd.

pinquos; tuendumque esse contra cognatos censuit. Neque peius ullum facinus existimatum est, quam si cui probaretur, clientem
41 divisui habuisse. Hanc autem fidem maiores nostri non modo in officiorum vicibus, sed in negotiorum quoque contractibus sanxerunt; maximeque in pecuniae mutuaticae usu atque commercio; adimi enim putaverunt subsidium hoc inopiae temporariae, quo communis omnium vita indiget, si perfidia debitorum sine
42 gravi poena eluderet. Confessi igitur aeris ac debiti iudicatis triginta dies sunt dati, conquirendae pecuniae causa, quam dissolverent:
43 eosque dies Decemviri *iustos* appellaverunt, velut quoddam iustitium, id est, iuris inter eos quasi interstitionem quandam et cessatio-

vett. Torn. et Guelf. — *Peius*] Edd. vett. *prius*; *peius* cum Iunt. Bad. Steph. Pet. Linc. Guelf.; *poetus* Lugd. min.; unde Gron. *poenius*, probante I. G., comparans compositum *impune*. Deinceps Long. *aestimatum est*; quod hab. edd. vett. praeter Iunt. — *Cui*] Marg. Gryph. *quis*, quod praeferebat Rittershus. comment. in XII. Tabb. c. 12. Suspicabar legend. esse *si qui*, quod nunc video a Steph. iam editum. — *Divisui*] Edd. vett. inde ab Ald. *derisui*; nostrum est in codd. Gron. et Guelf. I. G. conferri iubet Torrent. ad Horat. Od. 2, 18, 25.

§. 41. *Mutuaticae*] Steph. Specim. Emendd. p. 191 sq. malebat: *mutuaticiae*. — *Omnium*] Edd. vett. praeter Iunt. *hominum*. Dein Rittersh. l. l. malebat *cluderet* pro *elud*.

§. 42. *Confessi*] Ed. Rom. et Guelf. *confessis*. Dein Guelf. etiam: *debitis*.

§. 43. *Iustitium*] Salmas. de Mod. Usur. c. 18. et ad marg. h. l. volebat: *iustidium* ex vetustissimo, ut ait, libro. Mem. et Chifl. *iustitium* exhib. Pet. *iusticium*, ut hab. edd. vett.; *iuditium* Lugd. min., *institutum* Guelf. — *Eos*] Salm. et Marcil. ad XII.

iem: quibus diebus nihil cum iis agi iure
osset: post deinde, nisi dissolverent, ad Prae- 44
orem vocabantur: et ab eo, quibus erant iu-
licati, addicebantur, nervo quoque aut com-
pedibus vinciebantur. Sic enim sunt, opinor, 45
erba legis: AERIS. CONFESSI. REBUS. Q.
URE. IUDICATIS. TRIGINTA. DIES. IUSTI.
SUNTO. POST. DEINDE. MANUS. INIECTIO.
ESTO. IN. IUS. DUCITO. NI. IUDICATUM.
FACIT. AUT. QUIS. ENDO. EM. IURE. VIN-
DICIT. SECUM. DUCITO. VINCITO. AUT.
NERVO. AUT. COMPEDIBUS. QUINDECIM.
PONDO. NE. MINORE. AUT. SI. VOLET. MA-

abb. p. 68.: *reos*, quod recepit Ois., reprobante I. G.
- *Nihil* etc.] Guelf. alio ordine: *agi cum his nihil
ure p.*

§. 44. *Dissolverent*] Edd. vett. praeter Connell.
lissolverant. — *Addicebantur*] Ois. *adduceb.* v. I. G.
Deinceps ille cum Salm. l. l. legit: *nervoque aut;*
. quae opposuit I. G. Sane, ait, ipsa verba legis
non imperant, ut vinciatur, sed permittunt, ut et li-
ceat abducere et liceat vincire, si ita velit; sed non,
it non liceat mitius consulere.

§. 45. *AERIS.* etc.] *Aer. c. debitique iure iud.*
Ois. Al. legunt: *Aer. conf. debitique iud.* cf. 15, 13.
Mox Guelf. *sumpto* pro *sunto.* — *POST.* etc.] Lugd.
nin. *pede inde.* Sciopp.: V. C. *pedeinde* f. *postidea
ndu manus iactio.* — *QUIS.* etc.] Ita Salm. corre-
cit. Vulg. *qui* (Steph. *quis*) *endo eo in iure*; edd.
vett. *qui pseudo* (Rom. *seudo*) *eo in iure;* codd. *quis
ndo* s. *qui sendo.* Marcil. *quips endo.* Hotomann.
uis pro eo endo iure vindex sit. Endo em iure
st pro: *eum in iure*; transpositione sollemni XII.
abulis. Salmas. *vindicet* etiam scripsit; sed praecedit
licit. Edd. vett. hab. *vim dicit*; Bonon. *vindicat.*
Petav. *vindicit* dat. Fuit qui legeret *vindex est.* In
aliis codd. postrema syllaba per notam scribitur.
Linc. *iure uni dicet.* Guelf. om. vv. *quis -- nervo.* —
NE. *M.* etc.] Al. (ut Sciopp.) *ne maiore, aut si v.,*

IORE. VINCITO. SI. VOLET. SUO. VIVITO
NI. SUO. VIVIT. QUI. EM. VINCTUM. HABE-
BIT. LIBRAS. FARRIS. ENDO. DIES. DATO
46 SI. VOLET. PLUS. DATO. Erat autem ius
interea paciscendi; ac, nisi pacti forent, ha-
47 bebantur in vinculis dies sexaginta. Inter eos
dies, trinis nundinis continuis, ad Praetorem
in Comitium producebantur, quantaeque pe-
cuniae iudicati essent, praedicabatur. Tertiis
autem nundinis capite poenas dabant, aut
48 trans Tiberim peregre venum ibant. Sed eam
capitis poenam sanciendae, sicuti dixi, fidei
gratia, horrificam atrocitatis ostentu, novisque
terroribus metuendam reddiderunt. Nam si
plures forent, quibus reus esset iudicatus,
secare, si vellent, atque partiri corpus addicti
49 sibi hominis permiserunt. Et quidem verba
ipsa legis dicam, ne existimes invidiam me

minore v.; v. Ois.; Salm. *ne maioribus, aut, si vo-let, minoribus vinc.* vel: *ne maiore, aut si voles, min.*; nam ad compedes pondus referendum, non ad nervum. Ed. Rom. *aut si nolet: suo invito, si vol.* etc. reliquae edd. *aut si nolet* (Iunt. Ald. *volet*) *suo vivito.* Guelf. *si vol. suo invito in suo vivit.* — *EM.*] Edd. vett. et Guelf. *eum.* — *LIBRAS.*] Raevard. *li-bram;* Forner. Select. 1, 6. *libra* s. *libram S.* i. e. selibram, s. libram semis. v. Ois. Deinceps *farri* hab. edd. ante Iunt. *endo* restituit I. G. cum Torn. Turn. l. l. Scriv. et Sciopp. pro *in.* Linc. *lib. far-ciendo dies;* Guelf. Lugd. min. et Chifl. *l. feriendo d.* Mem. et Pet. *ferriendo.* *In dies* est *in dies sin-gulos.* Ois. Vv. *si vol. pl. dato* om. Guelf.

§. 47. *Nundinis*] V. Putean. de *Nundinis* Rom. c. 3. 11. *I. G.* — *Praedicabatur*] Guelf. *praedica-bantur.* — *Trans*] Cf. Turn. Adv. 24, 43.

§. 48. *Sicuti*] Vulg. *sicut*; nostrum hab. edd. vett. et Guelf. 12, 13, 9. — *Partiri*] Hoc v. om. Guelf.

istam forte formidare: TERTIIS. inquit, NUNDINIS. PARTIS. SECANTO. SI. PLUS. MINUSVE. SECUERUNT. SE. FRAUDE. ESTO. Ni- 50
hil profecto immitius, nihil immanius: nisi, ut re ipsa apparet, eo consilio tanta immanitas poenae denuntiata est, ne ad eam unquam perveniretur. Addici namque nunc et vinciri 51
multos videmus, quia vinculorum poenam deterrimi homines contemnunt. Dissectum esse 52
antiquitus neminem equidem neque legi, neque audivi; quoniam saevitia ista poenae contemni non quita est. An putas, Favorine, si 53
non illa etiam ex duodecim Tabulis de testimoniis falsis poena abolevisset: et si nunc quoque, ut antea, qui falsum testimonium dixisse convictus esset, e saxo Tarpeio deiiceretur, mentituros fuisse pro testimonio tam multos, quam videmus? Acerbitas plerumque ulciscendi maleficii, bene atque caute vivendi disciplina est. Historia de Metto Fufetio Albano 54
nobis quoque, non admodum numero istiusmodi libros lectitantibus, ignota non est. Qui, quoniam pactum atque condictum cum rege populi Romani perfide ruperat, binis quadrigis evinctus in diversa nitentibus laceratus est; novum atque asperum supplicium, quis

§. 50. *Pervenirentur*] A creditoribus scil. v. I. Iunt. *nunquam perv.*

§. 53. *Abolevisset*] Guelf. *adolevis.*

§. 54. *Metto*] *Metto* pro *Metio* dederunt Reg. Lugd. ut. Mem. Pet. *Meto* adscripsit Sciopp. et hab. unt. cf. Schneid. Gramm. lat. 1, 2. p. 446. V. quos laudavit Long. Liv. 1, 27. 28. Valer. Max. 7, 4, 1. alios. — *Non* etc.] Guelf. *non modo admod.*; mox: *liberos lactantib.*; tum: *quoniam qui* pro: *qui quon.* — *Poëta*] Virgil. Aen. 8, 643.

negat? Sed, quid elegantissimus Poëta dicat vide:

— *At tu dictis, Albane, maneres.*

55 Haec taliaque alia ubi Sex. Caecilius, omnibu qui aderant, ipso quoque Favorino approbant atque laudante, disseruit, nuntiatum est, Cae sarem iam salutari: et separati sumus.

CAPUT II.

Vocabulum *siticinum* in M. Catonis oratione quid significet.

1 *Siticines* scriptum est in oratione M. Ca tonis, quae [in]scribitur *Ne imperium sit ve teri, ubi novus venerit. Siticines*, inquit
2 *et liticines, et tubicines.* Sed Caesellius Vin in *Commentariis Lectionum Antiquarum* scir quidem se, ait, *liticines* lituo cantare, et *tu bicines* tuba: quid istuc autem sit, quod *si ticines* cantant, homo ingenuae veritatis scir
3 sese negat. Nos autem in Capitonis Atte

§. 55. *Haec* etc.] Long. cum edd. vett. et Guel *haec atque alia.* cf. 1, 3, 29. Deinceps Guelf. *ibi* ita ut post *disseruit* maiori interpunctione distin guendum sit.

Cap. II. *Siticinum*] Cf. Kirchmann. de re fu Rom. 2, 4. p. 135. Non. Marcell. sub h. v.

§. 1. *Inscribitur*] Mssti tantum *scribitur. I.* Etiam Guelf. — *Et tub.*] Guelf. om. vv. *et tub.*

§. 2. *Caesellius*] Guelf. *Cecilius.* — *Litic lituo*] Idem: *Sitic. situo.* — *Quod* etc.] I. e. cur cines referantur inter cantores. *I. G.* Vulg. ind Steph. ex emendatione Magii (Miscell. 1, 13.) le batur: *quo sit. cantent*, contra libb. omnes. Gry 1539. *quod sit. cantent.* v. I. G. Guelf. *quid s. c tant*; mox *se* pro *sese*.

Coniectaneis invenimus, *siticines* appellatos, qui *apud sitos canere* soliti essent, hoc est, vita functos et sepultos: eosque habuisse proprium genus tubae, qua canerent, a ceterorum tubicinum [proprietate] differens.

CAPUT III.

Quam ob causam L. Attius poëta in pragmaticis, *sicinnistas* nebuloso nomine esse, dixerit.

Quos *sicinistas* vulgus dicit, qui rectius 1
locuti sunt, *sicinnistas*, litera *N* gemina, dixerunt. *Sicinnium* enim genus veteris salta- 2
tionis fuit. Saltabundi autem canebant, quae nunc stantes canunt. Posuit hoc verbum L. 3
Attius poëta in *Pragmaticis*, appellarique *sicinnistas* ait *nebuloso nomine:* credo propter-

§. 3. *Functos* etc.] Edd. ante Iunt. *vit. f.*, *et finitos et sep.* Elmenh. in Indice Appul. sub v. *Definire* ex cod. Bremensi laudat: *hoc est, finitos et sep.*; nostrum hab. codd. Gron. Guelf. *invita functos et finitos et sep.* — *Qua* etc.] Ita edd. vett. cum codd. Gron. et Guelf.; nisi quod hi (praeter Guelf.) om. v. *propriet.* Torn. om. etiam *tubic.* Steph. ediderat tantum: *tubae, a ceterorum differens.* Amat Gellium interdum adfluere admonuit I. G.

Cap. III. Hoc cap. ante Steph. (etiam in cod. Torn. et Guelf.) cum praecedenti cohaerebat, ita ut summa huius cap. cum antecedente cap. 2. post *significet* legeretur. Bonon. et Guelf. hab. *et quam ob c.*; in ind. cap. Bon. om. *et.* Pro *pragm.* Guelf. et edd. vett. hab. *grammaticis;* sed in ipso cap. hab. *pragm.* Correxit Ald. h. l. edens *prag.* sed in ind. capp. hab. etiam *grammaticis.* De re v. quos laudavit I. G. Meurs. Orchestra, Reines. VV. LL. 1, 23. Voss. Etym. sub v. *Sic.* et Institutt. Poët. 2, 28.

ea *nebuloso*, quod *sicinnium* cur diceretur [ei] obscurum esset.

CAPUT IV.

Artificum scenicorum studium amorémque inhonestum probrosumque esse: et super ea re verba Aristotelis philosophi adscripta.

1 Comoedos quispiam, et tragoedos, et tibicines dives adolescens, Tauri philosophi discipulus, liberos homines in deliciis, atque in
2 delectamentis habebat. Id genus autem artifices Graece appellantur *Οἱ περὶ τὸν Διόνυσο*
3 *τεχνῖται*. Eum adolescentem Taurus a sodalitatibus, convictuque hominum scenicorum abducere volens, misit ei verba haec ex Aristotelis libro exscripta, qui *Προβλήματα ἐγκύκλι* inscriptus est, iussitque, ut ea quotidie lecti-
4 taret: *Διὰ τί οἱ Διονυσιακοὶ τεχνῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολ πονηροί εἰσιν; Ἢ ὅτι ἥκιστα λόγου καὶ φιλοσοφία κοινωνοῦσι; διὰ τὸ περὶ τὰς ἀναγκαίας τέχνας αὐτῶ τὸ πολὺ μέρος τοῦ βίου εἶναι· καὶ ὅτι ἐν ἀκρασία τὸν πολὺν χρόνον εἰσὶν, ὅτε δὲ ἐν ἀπορίαις· ἀμφ τερα δὲ φαυλότητος παρασκευαστικά.*

§. 3. *Ei*] Edd. vett. et Guelf. om. *ei*. Delevit Long.

Cap. IV. *Scenicorum*] Cf. Lange Vindiciae p. 2 not. 40. Iusti Specim. Obss. Critt. c. 1.

§. 1. *In delect.*] Guelf. *in delicament.*

§. 2. *Graece* etc.] Guelf. *graeci appell omni G.*

§. 3. *Haec* etc.] Guelf. *hec Aristoteles l scripta quae G.* reliquis huius cap. omissis. — Edd. ante Iunt. *uti*.

§. 4. Ἢ] Edd. vett. om. ἢ. — Αὐτῶν] Eae om. αὐτῶν; Iunt. Ald. etiam sequens τό. — Ὅ Eaedem praeter Bonon. hab. ὅτε.

CAPUT V.

Exempla epistolarum Alexandri regis et Aristotelis philosophi ita uti sunt edita: eaque in linguam Latinam versa.

Commentationum suarum artiumque, quas 1
discipulis tradebat Aristoteles philosophus, regis Alexandri magister, duas species habuisse dicitur. Alia erant, quae nominabat ἐξωτερικά, alia, quae appellabat ἀκροατικά. Ἐξωτερικὰ di- 2
cebantur, quae ad rhetoricas meditationes, facultatemque argutiarum, civiliumque rerum notitiam conducebant. Ἀκροατικὰ autem voca- 3
bantur, in quibus philosophia remotior subtiliorque agitabatur; quaeque ad naturae contemplationes, disceptationesve dialecticas pertinebant. Huic disciplinae, quam dixi ἀκροα- 4
τικήν, tempus exercendae dabat in Lycio matutinum: nec ad eam quenquam temere admittebat, nisi quorum ante ingenium, et eruditionis elementa, atque in discendo studium laboremque explorasset. Illas vero exo- 5

Cap. V. §. 1. Ἐξωτερικὰ] Sciopp.: Ἐσωτερικά. Clemens Alex. 5, 237. Cf. Salmas. ad Epictet. et Simplic. p. 228. Themist. 1, 9. has epistolas etiam exhibet. V. *S. Croix*, *Examen des Histor. d'Alex.* p. 98 sqq. ed. II. — Ἀκροατικά] Edd. vett. hic et in sqq. semper ἀκροαματ., ut apud Plutarch. Vit. Alex. 7. etiam legitur.

§. 2. *Facultatemque*] Vulg. *facultatem*; *que* accessit e Reg. et Lugd. mai. et Torn. De re cf. Cic. de Fin. 5, 5. Aristot. Reip. 3, 6. 7, 1.

§. 4. *Admittebat*] Steph. cum Mem. Chifl. Lugd. et Pet. Linc. Guelf. *mittebat*; compositum exstat in Reg. et edd. vett. Mox pro *stud.* Guelf. *sardium*.

§. 5. *Exotericas* etc.] Latine hoc v. iam hic

tericas auditiones, exercitiumque dicendi eodem in loco vesperi faciebat, easque vulgo iuvenibus sine delectu praebebat; atque eum *δειλινὸν περίπατον* appellabat, illum alterum supra *ἑωθινόν*; utroque enim tempore ambu-
6 lans disserebat *περιπατῶν*. Libros quoque suos, earum omnium rerum commentarios, seorsum divisit, ut alii Exoterici dicerentur, partim
7 Acroatici. Acroaticos cum in vulgus ab eo editos rex Alexander cognovisset, atque ea tempestate armis exercitam omnem prope Asiam teneret, regemque ipsum Darium proeliis et victoriis urgeret, in illis tamen tantis negotiis literas ad Aristotelem misit, non eum recte fecisse, quod disciplinas acroaticas, quibus ab

scriptum hab. codd. Gron. et Guelf., ut in sqq. Vulg. *ἐξωτερικάς*. Vv. *auditiones exerc.que dic.* addidit Steph. cum Guelf. Reg. Lugd. ut. et Pet.; atque exstant iam in edd. vett. ante Ald. — *Delectu*] Iunt. *dilectu*, Guelf. *dilecta*. Deinceps *dabat* pro (Guelf.) *praebebat* hab. edd. vett. Hoc fort. dedit quidam, quia supra (§. 4.) legitur iam *dabat*. — *Περιπατῶν*] Ita Iunt.; vulg. verb. Graecum omissum erat; sed edd. ante Iunt. hab. *περίπατον i. e. deambulationem*; ita ut fere sic scribendum fuerit: *ἑωθινὸν* (*utroq. enim t. amb. dis.*) *περίπατον*. Quod tamen paulo durius mihi videtur; neque opus erat repetitione v. *περίπατον*.

§. 6. *Lib. quoq.*] *Libros quoque* pro vulg. *librosque* dederunt Reg. Lugd. mai. et Torn. — *Exoterici*] Longol. cum edd. vett. *ἐξωτερικοὶ*, mox *ἀκροατικοί*. Edd. vett. *ἀκροαματ.*

§. 7. *Acroaticos*] Pro *Acroaticos* (quod om. Guelf.) edd. vett. dant *Quos*. Illud ab interprete quodam adscriptum intrusum esse videtur. — *Exercitam*] Edd. vett. *exercituque*. Guelf. *exercitum coe* (communem) *pr. A.* Litera *c* etiam *que* indicari videtur. — *Acroaticas*] Latine hoc v. profert Reg. (

o ipse eruditus foret, libris foras editis in-ulgasset: *Nam qua*, inquit, *alia re praesta-* 8
e ceteris poterimus, si ea, quae ex te acce-imus, omnium prorsus fient communia? Quippe ego doctrina anteire malim, quam opiis atque opulentiis. Rescripsit ei Aristo- 9
eles ad hanc sententiam: *Acroaticos libros, uos editos quereris, et non perinde ut ar-ana absconditos, neque editos scito esse, eque non editos; quoniam iis solis, qui os audiunt, cognobiles erunt.* Exempla 10
itrarumque literarum, sumta ex Andronici hilosophi libro subdidi. Amavi autem pror-us in utriusque epistola brevitatis elegantis-imae filum tenuissimum.

'Αλέξανδρος 'Αριστοτέλει εὖ πράττειν. 11

Οὐκ ὀρθῶς ἐποίησας, ἐκδοὺς τοὺς ἀκροατικοὺς ῶν λόγων· τίνι γὰρ ἔτι διοίσομεν ἡμεῖς τῶν ἄλλων, ἰ, καθ' οὓς ἐπαιδεύθημεν λόγους, οὗτοι πάντων σονται κοινοί; 'Εγὼ δὲ βουλοίμην ἂν ταῖς περὶ τὰ ριστα ἐμπειρίαις, ἢ ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν. — Ἔρρωσο.

'Αριστοτέλης βασιλεῖ 'Αλεξάνδρῳ εὖ πράττειν. 12

Ἔγραψάς μοι περὶ τῶν ἀκροατικῶν λόγων, οἰόμενος

Guelf. Al. codd. *agroaticas, agro atticas.* Steph. *ἀκροατικάς*. Edd. vett. *ἀκροαματ.*

§. 8. *Communia?* etc.] Guelf. *coram quippe ergo.*

§. 9. *Rescripsit*] Guelf. *Rescripsitque.* Idem nox om. *non.* cf. Plut. l. l. — *Editos*] Sciopp. annotavit: *adytos.* — *Qui* etc.] Guelf. om. vv. *qui nos udiunt.*

§. 10. *Utrarumque literar.*] Guelf. *literar. utrar.* — *Subdidi* etc.] Reg. Mem. Chifl. Lugd. ut. Linc. Guelf. *subdidi an aut. prorsus* vel *prosus.* Pet. *sub-didi anau pror.*; unde Gron. *amavi enim pr.*

§. 11. 'Ακροατικοὺς] Edd. vett. et Plut. *ἀκροαματ.*

δεῖν αὐτοὺς φυλάττειν ἐν ἀποῤῥήτοις· ἴσθι οὖν αὐ-
τοὺς καὶ ἐκδεδομένους, καὶ μὴ ἐκδεδομένους· ξυνετ[οὶ]
γάρ εἰσι μόνοις τοῖς ἡμῶν ἀκούσασιν. — Ἔῤῥωσο.

13 Hoc ego verbum: ξυνετοὶ γάρ εἰσιν quaerem uno itidem verbo dicere, aliud non repperi quam quod est scriptum a M. Catone in sext[o] *Origine: Itaque ego, inquit, cognobiliorem cognitionem esse arbitror.*

CAPUT VI.

Quaesitum atque tractatum, utrum siet rectius dice-re: *habeo curam vestri*, an *vestrum*.

1 Percontabar Apollinarem Sulpicium, cum eum Romae adolescentulus sectarer, qua ra-tione diceretur: *habeo curam vestri*, aut *mi-sereor vestri?* et iste casus *vestri* eo in loc[o]
2 quem videretur habere casum rectum? Is hi[c] mihi ita respondit: Quaeris, inquit, ex me quod mihi quoque est iamdiu in perpetu[a] quaestione; videtur enim non *vestri* oporter[e] dici, sed *vestrum:* sicut Graeci loquuntur ἐπιμελοῦμαι ὑμῶν, καὶ κήδομαι ὑμῶν, quo in loc[o] ὑμῶν aptius *vestrum* dicitur, quam *vestri*, [q] habet casum nominandi *vos*: quem tu rectu[m]

§. 12. Καὶ ἐκδεδ.] Edd. vett. καὶ δεδομ. (Ro[m.] διδομ.); Bonon., omisso καὶ, hab. ἐκδοδ.

Cap. VI. *Siet*] Reg. et Lugd. min. *siet* dederu[nt] pro *sit*. Lugd. mai. *verum etsi rectius*; ubi liter[ae] transpositae videntur. De re cf. Ruddimann. II. [p.] 47. not. 18. et p. 51. not. 25. Zumpt. Gramm. l[at.] p. 324.

§. 2. *Is hic*] Edd. vett. *isthic*; Long. cum Co[r-]nell. Iunt. Ald. *istic*. Guelf. *Is mihi* sine *hic*. — *Q[uo] in loco*] Guelf. *in quo loco*. — *Vos*] Edd. vett. Gue[lf.] Torn. om. *vos*; delevit Long.

ppellasti. Invenio tamen, inquit, non paucis 3
a locis *nostri* atque *vestri* dictum; non *no-trum* aut *vestrum*. L. Sulla *Rerum gesta-um* libro secundo: *Quo si fieri potest, ut tiam nunc nostri vobis in mentem veniat; osque magis dignos creditis, quibus civibus, uam hostibus, utamini; quique pro vobis otius, quam contra vos pugnemus: neque ostra, neque maiorum nostrorum merito obis id continget.* Terentius in *Phormione:* 4

Ita plerique ingenio sumus omnes: nostri nosmet poenitet.

lfranius in *Togata:* 5

Nescio qui nostri miseritus tandem deus.

Et Laberius in Necromantia: 6

Dum diutius retinetur, nostri oblitus est.

Dubium porro, inquit, non est, quin eodem 7
haec omnia casu dicantur: *nostri oblitus est,*

§. 3. *Quo si*] Guelf. edd. vett. Steph. ed. a. 1651. et Long. *Quo si,* quod intellig. positum pro *quod si, si igitur;* nisi forte *quod si* legend. Nescio n edd. recentt. unde venerit quod vulgabatur: *Quae-o si.* Recte fere *Vergier: S'il peut se faire que vous vous souveniez maintenant de nous que vous nous croyiez* etc. (*credatis?*) — *Vobis*] Guelf. *nobis.* — *Nosque*] Edd. ante Iunt. *nos,* omissa particula *que.* Ex antecedd. intellig. *quod si nos.* — *Continget*] Ex edd. vett. Steph. et Guelf. *continget* restitui in lo-cum vulgati *contingit,* quod video etiam ap. Long.

§. 4. *Phormione*] 1, 3, 20. — *Ita*] Guelf. *Itaque.*

§. 6. *Necromantia*] Ita edd. vett. et Guelf. pro *Necyomant.* cf. 16, 7, 12. — *Retinetur*] Ita scripsi cum Lugd. min. Mem. Pet. Sciopp. pro *detin.* Reg. et Lugd. mai. h. l. manci sunt. Guelf. *tenetur de-tinetur.*

§. 7. *Miseritus*] Guelf. *misertus;* Steph. h. l.

nostri miseritus est, quo dicitur: *mei poeni-*
8 *tet*, *mei miseritus est*, *mei oblitus est. Mei* autem casus interrogandi est, quem genitivum grammatici vocant, et ab eo declinatur, quod est *ego;* huius deinde plurativum est *nos. Tui* aeque declinatur ab eo, quod est *tu;* hu-
9 ius itidem plurativum est *vos.* Sic namque Plautus declinavit in *Pseudolo* in hisce versibus:

Si ex te tacente fieri possem certior,
Here, quae miseriae te tam misere macerent;
Duorum labori ego hominum parsissem lubens,
Mei te rogandi, exin tis respondendi mihi.

Mei enim Plautus hoc in loco non ab eo dixit, quod est *meus;* sed ab eo, quod est *ego.*

miserit.; sed mox *misertus.* — *Mei poenitet*] Edd. ante Iunt., omissis vv. *mei poenit.*, hunc vv. ordinem exhib.: *mei obl. est, mei mis. est.* quo modo rectius haec conveniunt cum praecedentibus *nostri oblitus est* etc.

§. 8. *Huius itidem*] Vv. *hui. it.* om. Guelf.

§. 9. *Declinavit*] Reg. *declinatur.* Guelf. *Pl. in pseud. declinavit.* V. Plaut. Pseud. init. — *Here*] V. *Here* in nonnullis edd. (etiam Steph.) versui praecedenti adiunctum est. Correxit Steph. Specim. Emendd. p. 128. — *Parsissem*] Edd. ante Bonon. *parcissem.* — *Te rogandi*] Reg. et Lugd. mai. *ter rog.* Guelf. *et rog.* Deinceps vulg. legebatur: *et tu r.* Steph. edidit: *et tis.* (cf. Voss. de Anal. 4, 4.) Sciopp. adscripsit: *tui; et tuitis* hab. Guelf. et codd. Gron. praeter Reg. et Lugd. mai., quorum ille: *et in tis respondendim ibi in enim*; hic: *z uitis respondendum ib im. N Plaut.* I. G. in Plauto Ms. legit: *et tu r.;* ipse nostram lectionem dedit; idem monet, eum, qui scripturus sit *tis*, videri modo ante scripturum etiam *mis* non *mei.*

itaque si dicere velis *patrem mei* pro *patrem* 10
meum, quo Graeci modo *τὸν πατέρα μοῦ* di-
cunt, inusitate quidem, sed recte profecto,
eaque ratione dices, qua Plautus dixit *labori*
mei pro *labori meo*. Haec autem ipsa ratio 11
est in numero plurativo; qua Gracchus *mise-*
reri vestrum dixit, et qua M. Cicero *contentio*
vestrum, et *contentio[ne] nostrum* dixit; qua-
que item ratione Quadrigarius in *Annali* un-
devicesimo verba haec posuit: *C. Mari, ec-*
quando te nostrum et reipublicae miserebi-
tur? Cur igitur Terentius *poenitet nostri*,
[et] non *nostrum*, et Afranius *nostri miseri-*
tus est, non *nostrum*? Nihil hercle, inquit, 12
mihi de ista re in mentem venit, nisi aucto-
ritas quaedam vetustatis non nimis anxie, ne-
que superstitiose loquentis. Nam sicuti mul-
tifariam scriptum est *vestrorum* pro *vestrum*;
ut in Plauti *Mostellaria* in hoc versu:

Verum illud esse maxuma pars vestrorum
intellegit,

cum vellet *maxima pars* dicere *vestrum*: ita

§. 11. *Misereri*] Edd. ante Iunt. *miserere*. Sequens *dixit* restitui cum Long. ex Guelf. edd. vett. et Steph., quanquam supervacaneum dici possit. Mox enim repetitur verbum. Sed in Gellio talia ferenda. Guelf. omittit vv. *et qua -- dixit*. — *Contentione*] Cum edd. vett. (praeter Iunt.) Steph. *contentio*. — *In A.*] Guelf. *est* pro *in*, mox *Marii et quando*. — *Et n.*] Ed. Rom. et Guelf. om. *et*. — *Est*] Edd. ante Iunt. om. *est*. Fort. scribend. *et non*, siquidem antea recte editur *et non nostr.*; de qua re dubito.

§. 12. *Mostellaria*] 1, 3, 123. — *Illud*] Edd. vett. et Guelf. *illic*; Iunt. Ald. *illuc*. Dein *maxuma* pro *maxima* est ex edd. ante Bonon. *Intelligit* hab. Steph. cum edd. ante Iunt. Guelf. *intelliget*, omisso v. *pars*. —

nonnunquam *vestri* quoque dictum est, pro
13 *vestrum*. Sed procul dubio qui rectissime loqui volet, *vestrum* potius dixerit, quam *ve-*
14 *stri*. Et idcirco importunissime, inquit, fecerunt, qui in plerisque Sallustii exemplaribus scripturam istam sincerissimam corruperunt. Nam cum ita in *Catilina* scriptum esset: *Saepe maiores vestrûm miseriti plebis Romanae:* *vestrum* obleverunt, et *vestri* superscripserunt. Ex quo in pluris libros mendae istius indoles
15 manavit. Haec memini mihi Apollinarem dicere, eaque tunc ipsa, ita ut dicta fuerant, notavi.

CAPUT VII.

Quam diversae Graecorum sententiae super numero Niobae filiorum.

1 Mira et prope adeo ridicula diversitas fabulae apud Graecos poëtas deprehenditur super
2 numero Niobae filiorum. Nam Homerus pueros puellasque eius [bis] senos dicit fuisse,

Nonnunquam] Guelf. *nunquam*. — *Pro*] Vulg. *pro* om., addidit Long. e Reg. et Lugd. mai. qui exhib. *pro vestro*.

§. 14. *Sallustii*] Catil. c. 33. Cf. Perizon. Animadvv. histt. c. 10. p. 447 sq. ed. Amstel. — *Saepe*] Guelf. *et s*. — *Vestrûm*] Intellig. *Senatorum*. Periz. Guelf. hab. bis *nostrum*. Deinceps Guelf. edd. vett. praeter Iunt. et Long. *miserti*. Tum *abolever*. pro *obl*. hab. eaedem. Gryph. marg. *oblev*. Tum Guelf. *subscr*. — *Manavit*] Eaedem edd. *inolevit*.

§. 15. *Memini* etc.] Guelf. *meminimus Appoll.*

Cap. VII. *Quam*] Hoc lemma ignorat Guelf., et cap. cum seq. coniunctum legitur.

§. 2. *Homerus*] Il. 24, 602 sqq. — *Bis*] Edd. vett. et Guelf. om. *bis*. Deinceps Guelf. hab. *fuisse*

Euripides bis septenos, Sappho bis novenos, Bacchylides et Pindarus bis denos; quidam alii scriptores tres fuisse solos dixerunt.

CAPUT VIII.

De iis, quae habere συμπάθειαν videntur cum luna augescente ac senescente.

Annianus poëta in fundo suo, quem in 1
agro Falisco possidebat, agitare erat solitus
vindemiam hilare atque amoeniter. Ad eos 2
dies me et quosdam item alios familiaris vo-
cavit. Ibi tum coenantibus nobis magnus 3
ostrearum numerus Roma missus est. Quae cum appositae fuissent, et multae quidem, sed inuberes macraeque essent: Luna, inquit Annianus, nunc videlicet senescit: ea re ostrea quoque, sicuti alia quaedam, tenuis, exsucta-

dicit. — *Euripides*] Phoenis. 161. Cresphont. Fragm. 1. — *Bacchylides*] Cf. Bacchylid. Fragm. ed. Neue p. 68. — *Pindarus*] In Paeane Fragm. 36. 37. Boeckh. p. 573. De eadem re cf. Aelian. V. H. 12, 36. Schol. Eurip. Phoen. 162. ibiq. Valcken. et quos praeterea laudavit Neue.

Cap. VIII. *Cum* etc.] Lugd. mai. et Guelf. *cum* (Guelf. om. *cum* et pro *ac* hab. *an*) *lunam ansuescente*; min. *cu luna ac uescente*; Mem. et Chifl. *cum luna an suescente.* Vides aliud quid vulgato significari. *I. G.* An fort. legend. *cum luna crescente*, s. *accrescente*, s. *adolescente*; cf. cap.

§. 3. *Tum c.*] Pric. ad Appul. Apol. p. 219. cum ed. Gryph. *ibi dum c.;* contra libb. v. 1, 2, 2. 3, 10, 17. 14, 2.: *tunc ibi.* — *Inuberes* etc.] Reg. et Lugd. mai. *uberes macrus quaeque ess.*, quod recepit Long. Nostrum hab. Guelf. Iunt. *inub. macrae quaeque ess.* Mox *alia quaed.* pro *quaed. alia* est ex edd. vett. — *Tenuis*, etc.] Al. *tenuia exsuc-*

4 que est. Cum quaereremus, quae alia item senescente Luna tabescerent? Nonne Lucilium, inquit, nostrum meministis dicere:

Luna alit ostrea, et implet echinos, muribus fibras,
Et pecui addit.

5 Eadem autem ipsa, quae crescente Luna gli-
6 scunt, deficiente contra Luna defiunt. Aelurorum quoque oculi ad easdam vices lunae
7 aut ampliores fiunt, aut minores. Id etiam, inquit, multo mirandum est magis, quod apud Plutarchum in IIII. in *Hesiodum Commentario* legi: Caepe tum revirescit et congerminat decedente luna, contra autem inarescit adolescente. Eam causam esse dicunt sacerdotes Aegyptii, cur Pelusiotae caepe non

caque sunt. Iunt. Ald. *tenuia exsutaque* (Ald. *exutaque*) *sunt.* Gryph. marg. *tenuia exuctaque sunt.* Gryph. marg. 1591. *exustaque.* De re v. Ois.

§. 4. *Et implet ech.*] Guelf. om. *et.* Edd. vett. ordine immutato: *implet et ech.* et mox cum Guelf. hab. *pecu* pro *pecui.* Gryph. marg. *pecui.* cf. Schneid. Gramm. lat. 2, 1. p. 333.

§. 5. *Crescente Luna*] Guelf. *luna crescente.*

§. 6. *Aelurorum*] Edd. vett. *Aeliuorum*; Connell. Iunt. Ald. nostrum hab. praeeunte Beroald. (Grut. Thes. T. 1. p. 227.) Guelf. *Acluiorum.*

§. 7. *In* etc.] Lambec. *in Isin et Osiridem com.* coll. loco Plutarch. de Is. et Osir.; codd. confirmant lectionem vulgatam; *IIII.* vel *quarto in esiod.* habentes. Sciopp. iam adscripserat: *in Isidis et Osiridis*, ut etiam Lambec. in summa ora exemplaris infima: περὶ Ἴσιδος καὶ Οσίριδος. Saepe Plutarchum potuisse occasionem habuisse ponendi illa ipsa vv. observavit I. G. — *Caepe*] Al. (ut edd. vett. et Guelf.) *cepe* scribunt. v. Kopp. Palaeogr. I. p. 340 sq. Pro *tum* edd. ante Iunt. dant *enim.* — *Inarescit*] Guelf. *macrescit.* —

dant; quia solum olerum omnium contra
nae augmenta atque damna, vices minuen-
i et augendi habeat contrarias.

CAPUT IX.

**Qualibus verbis delectari solitus sit Antonius Iulia-
us, positis in Mimiambis, quos Cn. Matius scripsit.**

1 Delectari mulcerique aures suas dicebat
ntonius Iulianus figmentis verborum novis
2 n. Matii, hominis eruditi; qualia haec quo-
ue essent, quae scripta ab eo in *Mimiambis*
emorabat:

Sinuque amicam reficere frigidam caldo:

dant] Ita edd. vett. et Guelf. pro *edunt*. cf. Iuve-
al. 15, 9. — *Augmenta*] Reg. *augmenta;* vulg. *au-
a*. Lugd. mai. *auctant quedam navices*. Goldast.
mi. *lucra*. *Damna* sunt deminutiones, decrementa.
. Ois.

Cap. IX. *Quos* etc.] Ita Steph. Sed edd. vett. Guelf.
t Torn. *mimiambis. scripsit* (Torn. et Connell. *in-
cripsit*) *de innocentia* (al. *adolescentia*) *sua: cum
a dictitat* (al. *dictat*)*: nunquam* (Guelf. *non qm
quam*).) *vestimenta a populo posci*. Et Reg. atque
ugd. mai.*: Iul. posciis* (Lugd. min. *positus*) *in mim.
cripsit de innoc. sua cum ita dictitat numquam
est. a pop. posci*. Ex his, ait I. G., oportet sapien-
r agnosci, quantum ex Gellio perierit, per varias
nfusiones. Gelliana enim esse non dubitabis, etsi
o referri oporteat, non ante pateat, nisi postquam
 editione Stephani perlegeris ipsum caput, ad cu-
s finem agnoscis haec ipsa, sed emendata, esse
iecta', quae in *nullo* habentur Msto. Hactenus I.
. Desunt scil. in fine vv. *Item illud* usque ad *pos-
i*; etiam in Torn. Guelf. et edd. vett. Propterea
ncis seclusi. cf. Both. l. mox l. p. 266.

§. 2. *Sinuque*] Reg. *est nuquam;* Lugd. mai. *a*

Columbulatim labra conserens labris.

3 Item id quoque iucunde lepideque fictum dictitabat:

Iam tonsiles tapetes ebrii fuco,
Quos concha purpura imbuens venenavit.

4 [Item illud:

Dein coquenti vasa cuncta deiectat:
Nequamve scitamenta pipulo poscit.]

CAPUT X.

Quid vocabulum *ex iure manum consertum* significet.

1 EX. IURE. MANUM. CONSERTUM. verba sunt ex antiquis actionibus, quae, cum lege

nuq; *amic.* Inde I. G. *Sinuque* effecit; abiecto primo *e*, fecisse librarios *si* et *st*; hinc vulgat. (Guelf.) *sinu* factum. *Reficere* est in omnibus libb.; Scalig. *refice*; Voss. *reficit.* Edd. vett. praeter Iunt. *recipere.* v. Both. Scen. Poët. Lat. V. 5. P. 2. p. 265. — *Columbulatim*] Sic cum Lugd. mai. Salm. et Scalig. Reg. *columbalatim.* Lugd. min. Guelf. aliique codd. *columbatim.* Vulg. *columbatimque*; Ois. *columbulatimque* s. *columbiatimque.* Copula in nullo cod. exstat. cf. Voss. Institt. Oratt. 4, 1, 8. Rutgers. malebat: et labra labris conserens columbatim. Burmann. ad Anthol. Lat. V. 1. p. 631. col. 1. propter metrum coni.: *Sinuq. am. recipe fr. c., Et labra labris consere columbatim.*

§. 3. *Tonsiles*] I. e. tonsi. V. Salmas. Exercitt. Plin. p. 268. 1000. 1144., ad Hist. Aug. p. 380. *I. G.*

Cap. X. *Quid*] Hoc lemma et seq. ignorat Guelf. — *Ex*] Edd. vett. om. *ex*; hab. Connell. Totum caput illustravit Christius Noctt. Academic. p. 177. 180 sqq. cf. Conradi. Excurs. ad Gell. V. 2. p. 524 sq.

§. 1. *MANUM.*] Edd. vett. (ubique in lemmate et cap.) *manu*, contra codd. (Reg. Pet. Linc. h. l.

igitur et vindiciae contenduntur, dici nunc uoque apud Praetorem solent. Rogavi ego 2
lomae grammaticum, celebri hominem fama, t multo nomine, quid haec verba essent? Tum ille me despiciens: 'Aut erras, inquit, dolescens, aut ludis; rem enim doceo grammaticam, non ius respondeo: si quid igitur ex Virgilio, Plauto, Ennio quaerere habes, quaeas licet. Ex Ennio ergo, inquam, est, ma- 3
ister, quod quaero. Ennius enim verbis hisce sus est. Cumque ille demiratus aliena haec 4
sse a poëtis, et haud usquam inveniri in carninibus Ennii diceret, tum ego hos versus x octavo *Annali* absentes dixi. Nam forte os tanquam insigniter praeter alios factos meninieram:

Pellitur e medio sapientia; vi geritur res.
Spernitur orator bonus, horridu' miles amatur.
Haud doctis dictis certantes, nec maledictis,
Miscent inter sese inimicitiam agitantes.

tiam Iunt.) *Manu* praefert Christ. Guelf. modo hoc nodo illud hab. — *Vindiciae*] Ita cum edd. vett. Bonon. Ald.) Reg.; *vindigie* Lugd. mai. Vulg. *vindictae*, ut hab. Guelf. ante Bonon. edd. vett. etiam lunt. Deinceps *contentur* hab. edd. vett.; Ven. 1509. Connell. *contendimur*; nostrum Bonon. Iunt.

§. 3. *Ergo*, etc.] Edd. vett. et Long. *Ex E.,* go *inquam, est.* — *Usus*] Guelf. h. l. et §. 6. *versus.*

§. 4. *Octavo Ann.*] Linc. et Guelf. *ex XVIII.* nn. V. Columna ad Fragm. Enn. p. 145. Lactant. , 1. Pro *absentes* (i. e. absente libro, memoriter) dd. ante Iunt. dant *absentis*. Marg. Gryph. *assumtos.* — *Amatur*] Guelf. *armatur.* — *Nec*] Vulg. *ed*; quod firmat Calpurn. Piso; (v. Ois.) *nec dedeunt* Guelf. Reg. Mem. Chifl. Lugd. ut. Pet. edd. vett. praeter Connell. — *Miscent*] Cum Scriv. Ois.

Non ex iure manum consertum, sed magi' ferro
Rem repetunt, regnumque petunt, vadunt solida vi.

5 Cum hos ego versus Ennianos dixissem: Credo, inquit grammaticus, iam tibi. Sed tu velim credas mihi, Q. Ennium didicisse hoc non ex poëticae literis, sed ex iuris aliquo perito. Eas igitur tu quoque, inquit, et discas, 6 unde Ennius didicit. Usus consilio sum magistri, quod docere [me] ipse debuerat, a quo discerem, praetermonstrantis. Itaque id, quod ex Iureconsultis, quodque ex libris eorum didici, inserendum his commentariis existimavi: quoniam in medio rerum et hominum vitam qui colunt, ignorare non oportet verba actio-

Mussant; reprobante I. G. Deinceps libb., quos modo nominavi cum Linc. (et Guelf.) *inimicitiam* pro *inimicitias* dederunt; I. G.: ut liquidam non eliserit Poëta. Guelf. *se* pro *sese.* — *Consertum*] Salm. adscripsit *consertant.* Sequens *magi'*, i. e. magis, in locum vulg. *mage* (Iunt. Ald.) dedit I. G. Omnes codd. Gron. et Guelf. exhib. *magis errore rei repet* aut *pet.* Edd. ante Iunt. *magis errore Res repet* Iunt. pro *ferro* dat *fero.* Cf. Cic. ad Div. 7, 13. ubi hic vers. laudatur.

§. 5. *Ego*] Edd. vett. et Steph. om. *ego*; abiecit Long.; hab. tamen Guelf. et ed. a. 1651.

§. 6. *Me* etc.] Pronom. ignorant Iunt. Guelf. Reg. Lugd. ut. Linc.; edd. ante Ald. om. *ipse.* Gryph. a. 1539.: *quo doc. me ipse d.* Mox *praemonstr.* annotavit Lamb. — *Quodque* etc.] Vulg. *ex librisque eor.*; edd. vett. et Guelf. *ex libris quoque eor.*; nostrum est in Reg. et Torn.; Lugd. mai. *id quoque ex iure cons. quoque ex l. eor.*; unde I. G. *id, quodque ex iurec., quodque ex l.*; recepit Long. Dein Lugd. mai. *infer.* Gebhard. Antiqq. LL. 2, 18. *inferciundum*, ex cod. Palat. *infereund.* proferens. —

um civilium celebriora. *Manum conserere* 7
st, de qua re disceptatur, in re praesenti,
ive *ager, sive quid aliud est,* cum adversario
imul manu prendere, et in ea re omnibus
erbis vindicare. Vindicia, id est, correptio 8
ianus in re atque in loco praesenti, apud
raetorem ex duodecim Tabulis fiebat, in
uibus ita scriptum est: SI. QUI. IN. IURE.
IANUM. CONSERUNT. Sed postquam Praetores 9
opagatis Italiae finibus, datis iurisdictionibus,
egotiis occupati, proficisci vindiciarum dicen-

lebriora etc.] Christ. *celebriora, ut manu consere-*. *Nam de qua re disceptabatur in iure praesen-* etc.

§. 7. *Est*] Christ. *est* mutat in *eum*; *adversa-* o in *adversarius* (s. *Cum adversarii simul manu enderent*); *omnibus* in *solemnibus*; *vindicare* in *ndicatio*. — *De qua* etc.] Long. cum edd. vett. et uelf. *conserere. Nam de qua re disceptabatur in re praes.* cf. Turn. Adv. 29, 33. qui *in iure praes.* plicat *praetore praesente*. Ceterum hic desinit l. Torn. — *Quid aliud*] Guelf. ordine inverso *aliud id.* — *Cum* etc.] Steph. *simul adversarium manu enderit, in ea re* etc. Al. (Linc. Ascens.) *cum adversarium manu prenderet*. Quod editur, plane est ipso ritu. *I. G.* Copulam *et* post *prend.* (edd. tte Iunt. *prehend.*) om. edd. vett.; Iunt. et Ald. m Guelf. etiam om., sed hab. *prenderet*. Cf. Heiecc. Antiqq. Rom. IV, VI, XXIV. — *Omnibus*] Al. *mimis*. Cum Brissonio Ois. *solemnibus*; quod adiptum est etiam in exemplari Salm. Dein edd. tt. *vindicare, id est vindicia corr. m.*; unde no- um dedit Steph. Al. *Id est vindicia correpta mu.* v. Ois.

§. 9. *Datis*] Budaeus ap. Ascens. et Sciopp. ma- ant *latis*; hic mox: *discendarum*. Edd. vett. et ng. *pacisci* pro *prof.* (quod in marg. hab. Gryph.). elf. *dicenda eum* pro *dic. causa*. Tum Long. cum ld. vett. et Guelf. om. *in* ante *long. res*. Turneb.

darum causa in longinquas res gravabantur: institutum est, contra duodecim Tabulas, tacito [con]sensu, ut litigantes non in iure apud Praetorem manum consererent, sed ex iure manum consertum vocarent; id est, alter alterum ex iure ad conserendam manum in rem, de qua ageretur, vocaret: atque profecti simul in agrum, de quo litigabatur, terrae aliquid ex eo, uti unam glebam, in ius in urbem ad Praetorem deferrent: et in ea gleba, tanquam in toto agro, vindicarent;
10 idque Ennius significare volens, ait, non, ut ad Praetorem solitum est, agi legitimis actionibus, neque ex iure manum consertum, sed bello, ferroque, et vera vi, atque solida: quod videtur dixisse, conferens vim illam civilem, et festucariam, quae verbo diceretur, non quae manu fieret, cum vi bellica et cruenta.

l. 1. *In* interpretatur *ad* Ois. Scriv.: *in longinquum rus* vel *longinquas oras.* — *Consensu*] Edd. vett. et Guelf. *sensu* pro *cons.* prob. Christ. — *In iure*] Edd. vett. praeter Iunt. *ex iure.* Sequens *apud* om. Guelf. Sciopp..: f. *endo iure.* cf. Brisson. de Formul. 5. p. 375. *I. G.* — *Ad* etc.] Christ. *ad conserendum manu.* — *Qua*] Pro *qua* Linc. hab. *re*; unde I. G. *de qua re.* Guelf. *de qua agerentur.* — *Profecti*] Edd. ante Bonon. *profecto.* Dein Guelf. *in quo lit.*

§. 10. *Idque*] Edd. vett. et Guelf. *Idcirco* mox pro *ait* hab. *bellum*, tum om. v. *agi*, quae omnia restituit Christ. cum Long.

CAPUT XI.

Quid sit *sculnae* verbum positum apud M. Varronem.

P. Lavinii liber est non incuriose factus. 1
ls inscriptus est: *De Verbis sordidis.* In eo 2
scripsit *sculnam* vulgo dici, quasi *seculnam;*
quem qui elegantius, inquit, *loquuntur se-*
uestrem appellant. Utrumque vocabulum a 3
equendo factum est: quod eius, qui electus
it, utraque pars fidem sequatur. *Sculnam* 4
utem scriptum esse in Logistorico M. Var-
onis, qui inscribitur *Cato*, idem [P.] Lavi-
nius in eodem libro admonet. Sed quod apud 5
sequestrem depositum erat, *sequestro positum*
er adverbium dicebant. Cato *De Ptolemaeo*
ontra Thermum:

Cap. XI. *Sculnae*] Ita scripsi cum edd. vett. et Steph. pro vulg. *sculna.* Long. comma post *sculna* posuit.

§. 1. *P. L.*] Sciopp.: V. C. *Plani.* Et Iunt. *P. Planii*, et infra *P. Planius.* Guelf. *Publii plaui.* De sculna v. Voss. Etym. et I. G. ad. h. l. Macr. 2, 13. p. 398.

§. 2. *Sculnam*] Iunt. et Guelf. *Suluam;* mox pro *seculn.* (edd. ante Ald. *sequulnam*) Iunt. hab. *seculavam*; Guelf. *seculuam*; nostrum Ald.

§. 3. *Sequatur* etc.] Guelf. *sequetur suluam.*

§. 4. *Logistorico*] Edd. vett. et Guelf. *in histo-rico;* quod correxit iam Coel. Rhodig. VV. LL. 7, 6. Idem mox *Capis* pro *Cato.* Vulg. *Catus.* v. 4, 19. — P.] Edd. ante Iunt. Steph. et Guelf. om. *P.*

§. 5. *Dicebant* etc.] Eaedem ante Iunt. *diceba-tur. Cato in Pt.* De *sequestr.* v. Conrad. Exc. ad Gell. V. 2. p. 530. —

Per deos immortalis, nolite vos sequestr ponere.

Deos imm.] Eaedem: *deum immortalem.* Iunt. Al et Guelf. *deos immortales.* — Post hoc cap. sequit novum caput, quod hodie praefationem constitui Lemma novi huius cap. et h. l. et in ind. cap. h est: *Autoris* (*auctoris*; Brix. utroque l. et Iunt. i ind. *auctoritas*) *tanquam praefationis admonitio* *operis totius summa de noctium ordine.* Apud Al et Steph. utrumque caput sine lemmate cohaer ut etiam in cod. Guelf., in quo legitur: *per deos im mortales nolite nos atq; iocundiora alia* etc. V. Pra fat. Gell. Edd. Gryph. novum caput exordiunt cum hoc titulo: *Autoris de opere suo sententia, d que aliorum operum titulis.*

INTERPRAETATIO
GRAECARUM DICTIONUM,

quae a Gellio citatae,
nec ab eo Latinae factae sunt.

Praefat. §. 6. Πέπλον, peplum. Ἀμαλθείας κέρας, cornucopiae. Κήρια, favos. Λειμῶνας, prata. Ἀνθηρῶν, floridorum. Εὑρημάτων, inventorum.

7. Λύχνους, lucernas, *vel* faces. Στρωματεῖς, involucra straguli instar. Πανδέκτας, pandectas, omne complexos. Ἑλικῶνα, Heliconem. Προβλήματα, problemata, proiecta ad materiam. Ἐγχειρίδια, pugiones, manualia. Παραξιφίδας, gladiolos.

8. Πραγματικὰ, negotialia, politica. Πάρεργα, succiva. Διδασκαλικὰ, didascalica, *vel* doctrinas. Παντοδαπῆς ἱστορίας, omnimodae historiae. Πάγκαρπον, pancarpum, *vel* frugiferum. Τόπων, locorum.

12. Πολυμαθίη, varia eruditio mentem non docet.

21. Εὐφημεῖν etc.

Favere lingua oportet, nostrisque choris decedere,
Quisquis harum imperitus literarum, et mente impura agat,
Aut nobilium orgia Musarum neque vidit unquam, neque celebravit.
Iis clamo, et rursus inclamo, et rursus tertia vice valde acclamo,
Excedere his choris: vos autem excitate cantum,
Et nostra haec pervigilia, quae hoc festum decent.

LIB. I. CAP. II. §. 4. Κυριεύοντας etc. dominan tes, quiescentes et acervos.

7. Ἀκώλυτος etc. solutus, inviolatus, minime im plicitus, liber, dives, felix.

8 sqq. Εἰπέ μοι περὶ etc. De bonis cedo et ma lis. Audi.

Ad Ciconas Troia referens me ventus adegit.
Rerum quaedam bona, quaedam mala, quaedam i differentia sunt. Bona sane, virtutes; et quae par cipant earum. Mala autem, vitia; et quae vitii pa ticipant. Indifferentia vero illa, quae horum inte media sunt, opes, sanitas, vita, mors, voluptas. labo Unde nosti? inquit. Sic Hellanicus in Aegyptiac tradit. Quid enim refert, ita dicam: An Diogen in moralibus, Chrysippusve aut Cleanthes? Hoc it que exquisivisti, decretumque fecisti tuum. Expo quonam modo tempestatem in navi feras: numqu eius distinctionis memineris, ubi instrepit ac stri velum: et exclamantem te si quis male feriatus s stans ita alloquatur, repete age tu ea, quae mo aiebas, num sit malum naufragium facere? num pa ticeps vitii sit? an non isti fustem impingas? he homo, quid mecum tibi? nos perimus; et ipse acc dens ludis. — Si reus ad Caesarem citeris, memen divisionis huius. Si quis ingresso tibi ac pallenti xerit: Quid tremis, homo? quae tua res agitu numquid intus Caesar virtutem et vitium ingredi tibus largitur? Quid et tu meis malis insultas? T men, philosophe, dic mihi, quid tremis? nonne m tis aut carceris periculum est? aut doloris corpo aut exsilii, aut ignominiae? Quid vero aliud? nu quid in istis vitium est, aut aliqua vitii pars? Q his de rebus ipse disseruisti? Quid mihi rei tec est, homo? Mala mihi mea sufficiunt. Recte di Sufficiunt enim tibi tua mala, degener animus, miditas, arrogantia, quam in schola sedens prae fers. Quid alieno splendore gloriabaris? Cur te St cum profitebaris? Id vobis usurpate nomen, qu actiones vestrae demonstrant. Ita invenietis, cu sectae sitis. Invenietis autem plerosque vestrum E cureos esse, paucos Peripateticos, eosque effemina

CAP. III. 20. Δεῖ με etc. Opus est amicis opit ri, sed usque ad deos.

26. Οὐκ οἶδ' εἴ πού etc. Haud satis novi quid in hoc genere praestet: et an quaecunque pars ad quantamcunque alterius partem comparata, eligenda magis sit. Verbi gratia, hoc modo, ut et nobilius aere aurum sit, et auri pars quaelibet, portionis cuiuslibet aeris comparatione sit pluris: verum nonnihil discriminis cum numerus, tum vero magnitudo efficiet.

27. Ἡ καλουμένη etc. Quae gratia apud homines vocatur, hoc quidem est iuris rigoris loco et tempore imminutio.

31. Περὶ ψυχῆς, de animo. Χείλων etc. Chilo senior, cum quempiam dicentem audisset, nullum se inimicum habere, an nullum etiam amicum haberet, interrogavit: amicitias inimicitiasque invicem consequi coniungique necesse esse arbitratus.

Cap. V. 1. Κομψὴ χλ. etc. elegans vestis, et molles tuniculae.

3. Ἄμουσος etc. inelegans, invenustus, illiberalis.

Cap. VII. 8. Ποιήσειν, ἔσεσθαι, λέξειν, facturum, futurum, dicturum.

19. Ἐπιμελείᾳ τῶν λέξεων, vocabulorum delectui diligenti.

Cap. VIII. 4. Οὐ παντὸς etc. non viri cuiusque est Corinthum navigare.

5. Μυρίας etc. decem drachmarum millia, vel talentum.

6. Οὐκ ὠν. etc. non emo millibus X. drachmarum poenitentiam.

Cap. IX. 2. Ἐφυσιογν., naturam ex indiciis scrutabatur.

4. Ἀκουστικοί, auscultabundi.

5. Ἐχεμυθία, continentia sermonis.

6. Μαθηματικοί, doctrinales, discendo pares. Μαθήματα, doctrinas.

7. Φυσικοί, naturae studiosi.

8. Ἀθεώρητοι, etc. a contemplatione, a Musis, a geometria penitus alieni.

Cap. XI. 5. Καὶ μετὰ etc. Et post haec congressum est. Argivi quidem sociique acriter, ac cum ira adorientes: Lacedaemonii autem segniter et sub tibiarum multarum praecentu, tibicinibus lege interpositis, non adeo divinae rei gratia, verum uti iun-

ctim ad numerum incedentes in hostem tenderent, neque ordines illis dissiparentur; quod in magnis exercitibus, ubi congrediendum est, fieri solet.

8. Οἱ δ' ἄρ' etc.

Ast ibant taciti spirantes robur Achivi,
Inque vicem auxilium cupida sibi mente ferebant.

19. Διά τί etc. Quamobrem ubi commissuri proelium sint, ad tibiae modulos ingrediuntur? ut timidos minus decore agentes dignoscant.

Cap. XIII. 1. Καθήκοντα, officia, quae conveniunt, quae decent.

Cap. XV. 4. Ἀλλ' ὅτε δὴ etc.

Ast ubi iam magnam fudit de pectore vocem. —
Dentis claustra tui vox qualis, nata, reliquit?

11. Ἀμετροεπῆ, ἀκριτόμυθον, immodicum verborum, sine iudicio loquacem. Ἄκοσμα, incondita, *vel* indecora. Ἀμετρ., sine modo loquax tumultuabatur, l. instar graculorum perstrepebat.

12. Λαλεῖν etc. blaterare optimus, dicendi minime potens.

14. Γλώσσης etc. Linguae thesaurus optimus mortalibus Parcae, et modicae gratia maxima.

15. Οὐ λέγειν etc. Non idoneus ad loquendum, sed tacendi impotens.

17. Ἀχαλίνων etc. Effrenati oris, et enormis amentiae, finis infortunium. Κατάγλ., linguaces.

19. Ἄνθρωπον etc. Virum feroces reddentem alios, oris contumacis, Effrenis, immoderati, cuius ori nullus obex, (*vel* ianua) Futilem, ampullosis turgidum verbis.

Cap. XVI. 8. Χίλιοι, mille. Χιλιάς, millenarius numerus. Χιλιάδες, millenarii.

Cap. XVIII. lemma. Περὶ ἐτυμ. de etymologia, l. origine vocis. Ἔτυμον, originem et ex ea notationem.

2. Ἕλληνα, Hellenem. Φρέαρ, phrear, puteum. Λαγωὸν, lagoum, leporem.

5. Κλέπτης, fur, suppressor. Φῶρ, fur, latro.

Cap. XX. 1. Σχήματα, formas, figuras. Ἐπίπεδον καὶ στερεόν, planum et solidum.

3. Κύβους, cubos.

4. Κύβος, a qualibet parte quadratum. Κύβοι, tesserae.

5. Κύβος, tessera.
6. Τριὰς, ternarius.
9. Γραμμὴν, scriptionem rectam. Γραμμὴ μῆκος etc. linea vel scriptio recta est longitudo.

Cap. XXII. 5. Βιωφελῆ, quae conducunt vitae.
9. Περισσὸν, praestans et copiosum.
12. Ἀκυρώτερον, minus proprie.

Cap. XXV. 8. Ἐκεχειρίαν, cohibitionem manuum.
11. Τύπους, descriptiones minus exactas, et rudi Minerva propositas. Ὑπογραφὰς, delineationes, rimas, descriptiones. Ὁρισμοὺς, definitiones.

Cap. XXVI. 7. Περὶ ἀοργησίας, de non irascendo.
10. Ἀοργησίαν etc. irae vacuitatem et indolentiam. Ἀνάλγητον καὶ ἀν. doloris et sensus expertem. Πάθη, passiones.

LIB. II. Cap. I. §. 3. Πολλάκις etc. A sole usque ad solem stetit erectior stipitibus arborum.

Cap. VI. 9. Πολλάκι etc. Quandoque et olitor valde opportuna locutus.
11. Ἥϋδα etc. Loquebatur inculpatus vates. Τὰ etc. Non inviti volabant. Ἔνθ' οὐκ ἂν βρίζοντα etc. Tunc neque cernere erat torpentem Agamemnona divum, Nec pavidum, nec nolentem decernere ferro.
12. Ὅρος etc. terminus magnitudinis voluptatum, omnis dolentis privatio.
14. Κατὰ στέρησιν, secundum privationem.

Cap. VII. 18. Ἀδιάφορα, μέσα, indifferentia, media.
22. Ὑγιὲς etc. sanum, legitimum, seiunctum.

Cap. VIII. 1. Ὁ θάνατος etc. Mors nihil ad nos: nam dissolutionem non sentit; quod autem non sentit, nihil ad nos pertinet.
2. Τὸν θάνατον etc. mortem animae et corporis dissolutionem esse.
5. Ὁ θάνατος etc. Mors animae et corporis dissolutio. Quod vero dissolutum est, non sentit. Quod autem non sentit, nihil ad nos.

Cap. IX. 2. Ὅρος etc. terminus magnitudinis voluptatum, omnis eius, quod dolet, exemtio. Παντὸς τοῦ ἀλγεινοῦ; omnis molesti.

4. Λεξιθηρεῖ, voces aucupatur.

Cap. XVII. Ἀναλογίᾳ, proportione literarum.

Cap. XVIII. 9. Ξενιάδ., Xeniades Corinthius.

10. Δοῦλος etc. Servus Epictetus sum natus, corpore claudus, Irus pauperie, deliciae superûm.

Cap. XX. 4. Παραδείσους, hortos, villarum partes circumseptas.

9. Μελισσῶνας, loca apibus frequentia. Ἀμπελῶνες et δαφνῶνες, vineta et laureta.

Cap. XXI. 3. Ἅμαξα, plaustrum. Ἄρκτος, ursa, maior scil. et minor. Βοώτης, auriga, boum impulsor.

Cap. XXII. 5. Ἰσημερινὸς, aequidialis. Θεριναὶ etc. aestivae conversiones et hibernae.

7. Ἐτυμολογικοὶ, rationem originis verbi interpretando indagantes. Ἀπὸ, ab oriente fluens.

8. Ἀπηλιώτης, absolaris.

9. Αἰθρηγενέτην, sereni auctorem. Ἀπὸ τῆς βοῆς, a boatu.

10. Εὐρόνοτον, Euronotum.

12. Ἀργέστην, Argesten. Ζέφυρος, Zephyrus. λίψ, lips.

15. Ἀπαρκτίας, aparctias.

17. Σὺν δ' εὖρος etc. Simul Eurusque cecidit, et Zephyrus, Notusque vehemens, Et Boreas serenus, ingentem fluctum volvens.

24. Κακὰ etc. Mala ad se attrahens, ut Caecias nubem.

25. Ἀκρόασις, audientia ad ostentationem comparata.

31. Ἐτησίαι, Etesiae.

Cap. XXIII. 9. Ἐπ' ἀμφοτέραν etc.

In utramque quia dotata est, dormiet,
Magno et egregio confecto negotio.
Domo eiecit moestam, quam cupiebat,
Ut omnes intueantur Creobulae faciem:
Illa autem bene nota habet me uxor domina
Et aspectum eorum, quae possidet, asinus inter simias.
Quid dicitur? sane istud tacere volo
Noctem plurimorum malorum auctorem.

Me miserum, qui Creobulam duxi, et talenta decem,
Mulierculam cubitalem, cuius superbia
Velut intolerabilis est. Iovem Olympium,
Et Minervam testor, nequaquam puellulam, famulam vero
Dicto citius quis abigat, vel in vicem ducat.

12. Ἔχω etc.
Lamiam ex asse heredem duxi: non dixi tibi
Id, non tibi dominam domus et agrorum,
Omniumque rerum. Pro illa habemus ex universis malis
Difficillimum, quod omnibus molesta est non mihi soli,
Sed filio filiaeque multo magis. Provinciam
Inexpugnabilem narras, sat scio.

20. Ὦ τρὶς κακοδαίμων etc.
O ter infelix, qui pauper cum sit, uxorem ducit
Procreatque liberos! Quam inconsultus est vir,
Qui neque praesidium necessariorum habet,
Nec adversis oppressus ad communia vitae,
Id contegere pecuniis potest:
Sed in destituta tegumentis et calamitiosa vita
Hibernans vivit, et molestiarum
Omnium particeps, bonorum compos esse nequit!
Unius rationem habens, cunctos monitos volo.

Cap. XXVI. 6. Ξανθὸς etc. flavus, et ruber, et rufus, et poeniceus.

9. Συνώνυμος, cognominis.

19. Γλαυκῶπις, noctuinum visum simulans.

20. Καὶ νύ κεν etc. Et certe aut praevenisti, aut ambiguum fecisti.

Cap. XXVII. 1. Ἑώρων etc. videbam autem ipsum Philippum, cum quo nobis de imperio et principatu certamen erat, oculo effosso, clavicula fracta, manu et crure laesum, omne denique corporis membrum, quodcunque fortuna auferre cuperet, ultro offerentem, ut vitam in ceteris honoratam et gloriosam ageret.

4. Πᾶν etc. Offerentem quodcunque membrum corporis fortuna auferre cuperet.

Cap. XXVIII. 1. Ἐννοσίγαιον etc. terrae concussorem.

Cap. XXX. 7. Ἔνθα etc. Ubi auster maritimum fluctum in saxum impellit.

8. Καὶ βορέης etc. Et boreas serenus ingentem fluctum volvens.

10. Λάαν ἄνω ὤθει, lapidem sursum propellit.

LIB. III. Cap. III. §. 9. Ἀγροικὸς, agrestis.

Cap. X. 13. Τὴν διὰ etc. per quaterna consonantiam.

Cap. XI. 7. Ἑπτὰ πόλεις etc.

Septem urbes certant de stirpe insignis Homeri,
Smyrna, Rhodus, Colophon, Salamin, Ios, Argos,
Athenae.

Cap. XIII. 5. Τὴν περὶ Ὠρ. etc. de Oropo causam.

Cap. XVI. lemma. Περὶ τροφῆς, de alimento.

1. Πόσος etc. quantum sit hominis gestationis in utero tempus.

3. Γυνὴ etc. mulier parit decimo mense.

7. Ἐστὶ δὲ etc. est vero et non est octimestris partus.

8. Ἔστι μὲν φαινόμενα etc. videntur quidem tanquam animantia post abortum. Non vero sunt, utpote statim morientia: atque in praesens quidem apparent, potestate non exsistunt.

13. Ὄνοι λύρας, asini lyrae. Κατ' Ἀριστοτέλη, iuxta Aristotelem.

15. Χαῖρε etc. Gaude mulier amore, circumvoluto autem anno Liberos splendidos paries, quoniam non inanes concubitus Immortalium.

20. Γίνεται etc. in hisce vero et plures nascuntur, et pauciores, et ex toto ac per partes: dicimus autem plures pluribus, et pauciores paucioribus.

Cap. XVII. 6. Καὶ σὺ Πλάτων etc.

Et tu, Plato: nam te quoque discipulum cupido
tenuit.
Multis autem argenteis numis exiguum redemisti
librum.
Unde initiatus scribere doctus es.

Cap. XVIII. 5. Ἱπποκύων, equi catella.

LIB. IV. CAP. II. §. 4. Φθίσις, phthisis.

11. Περὶ νωδοῦ, de edentulo.

CAP. III. 3. Παλλακίς, concubina.

CAP. XI. 2. Καὶ κνάμων etc. A fabuloque manus istante amovit edentes. Hoc, ut Pythagoras iusset, ipse loquor.

5. Πυθαγόρας δὲ etc. Pythagoras inter legumina bam maxime approbavit. Movendi enim et discuendi vim habere. Ideoque maxime illa utebatur.

9. Δειλοὶ etc. O miseri, miseri, tactum vitate barum.

10. Εἰς τὸ κυεῖν etc. ad implendum uterum vali, atque adeo in causa foeturae.

12. Ἀριστοτέλης δὲ etc. Aristoteles a vulva, core, et urtica marina, atque id genus quibusdam aliis ostinere Pythagoricos dixit, uti vero aliis.

CAP. XIII. 2. Περὶ λοιμῶν etc. de pestibus aut peiferis malis.

LIB. V. CAP. I. §. 6. Sic fatus; illi vero omnes lentio tenebantur et voluptate capiebantur in umrosis aedificiis.

CAP. III. 7. Τὸν ἥττω etc. inferiorem causam sueriorem efficere.

CAP. IX. 4. Ὤνθρωπε etc. o homo, ne occidas roesum.

5. Αἴγλης, Aegles.

CAP. XI. 2. Ἤτοι καλὴν etc. aut pulchram habeis, aut deformem. Et si pulchram, habebis communem; si vero deformem, habebis poenam. Utrumne autem non bonum. Non sumendum igitur.

3. Εἰ μὲν etc. si quidem pulchram habebo, non abebo poenam; si vero deformem, non habebo communem. Ducenda igitur uxor.

8. Πρότασις, etc. propositio est, aut pulchram ıbebis, aut deformem.

CAP. XII. 10. Κατὰ στέρησιν, per privationem.

CAP. XV. 3. Τὸ δρώμενον etc. agens aut patiens orpus est.

5. Τὸ τριχῇ δ., trina dimensione distans.

CAP. XXVIII. 1. Ἐννοσίγαιον ... a aeris ... sorem. ... erit, et ... t vehe-

CAP. XXX. 7. Ἔνθα etc. ... fluctum in saxum impellit.

8. Καὶ βορέης etc. E... fluctum volvens.

10. Λάαν ἄνω ὤθε ... , de provi-

LIB. III. CAP. II ... morbi iuxta natu-

CAP. X. 13. Τὴν ... atum naturalem compo-
tiam.

CAP. XI. 7. ... aeterno aliorum alia inse-
Septem urbe ... altum nihilominus exsistentis
Smyrna, Rh ... ae transgressu.
...c. Quare a Pythagoricis sic dictum

CAP. XIII ... se homini quaesitos sponte dolores
...noxia cuique de semet adveniant, pec-

CAP. XV ... nines sui appetitus motione, laedanturque

1. Π ... tentia, et proposito.
in utero Ὦ πόποι etc.

3. facere invidiam mortalis culpa laborans
7 ... amitat a nobis nasci mala, cum tamen ipsi
part ... per scelus arcessant supra sibi fata dolores.

qu CAP. V. 10. Δὶς παῖδες etc. bis pueri senes.

J CAP. VI. 12. Τύνη etc.
Tu vero avibus alas expandentibus iubes
Obedire, quas ego minime moror, vel curo.

CAP. XIII. 4. Ἐνθυμήματα, cogitata, menti ob
versantia, ratiocinationes.

11. Τὴν ἐξαίφνης, repentinam naturam, vel e
occulto venientem. Τὸ γὰρ etc. nam repentinum ta
le quid significare videtur, tanquam ex illo traiicien
in alterutrum.

12. Τραγήματα, bellaria.

CAP. XIV. 2. Νουθεσία, admonitio. Κόλασις, pu
nitio. Παραίνεσις, adhortatio.

3. Τιμωρίαν, poenam.

4. Παράδειγμα, exemplum.

7. Προσήκει etc. convenit autem omnem, qu
punitur, ab eo qui recte punit, aut meliorem fier
atque utilitatem percipere, aut exemplum aliis ess

'ati, metuentes meliores exsi-

' ui.

deprecor, depello,

ιότερον ῥαφῇ, ne-

ıne inductione, vel se-

ınim te, ut dicis, occisurus
. etiam te facere hoc in futu-
tempus adveniebat.
ν, inductionem.

. Περὶ μνήμης, de memoria. Τὴν δὲ
et gustum omnia habent, praeter imper-
ınalium.

. VIII. 5. Αὐτὸς etc. Ipse igitur vidi iuxta
ıaearchiam delphinum puerum amantem (Hyacin-
us nominabatur), et ad pueri vocem amoris oestro
rcussum. Enimvero piscis adnatans puerum tergo
scipiebat, et pinnae aculeos cohibens, ne dilecti
rpus laceraret, et illum, qui more equi eius dor-
m ascenderat, ad stadia ducenta deferebat. Roma
itur omnisque Italia effundebatur, ut videret ex
aore natantem piscem.

Cap. IX. 13. Παρακείμενον, praeteritum perfe-
um. Γράφω γέγραφα etc. scribo scripsi, facio fe-
, loquor locutus sum, teneo tenui, lavo lavi.

Cap. XI. 2. Ἄσωτον etc. perditum, (*qui servari quit*) aut incastigabilem, aut nullius frugi, aut in-
ilem, aut male moratum, aut scelestum.

Cap. XVI. 1. Περὶ ἐδεσμάτων, de eduliis.

7. Ἐπεὶ etc.
Nam quid mortalibus opus nisi his duobus modo,
Cereris fructu, et aquam fundente poculo?
Quae praesto sunt et nata ut nos nutriant,
Quorum nunquam suppetit satietas, luxu vero
Aliorum edulium adminicula venamur.

Cap. XX. 5. Ἡ δ' ἑτέρη etc.
Alter (*fons*) aestate profluit similis grandini,

7. Οὐχ ἁπλῶς etc. non simpliciter plaga aëris est vox. Nam digitus quoque adactus aërem ferit, et vocem nequaquam edit. Sed plaga magna, et vehemens, et tanta, ut exaudiri possit.

8. Ῥεῦμα λόγων, flumen sermonum.

LIB. VI. CAP. I. §. 2. Περὶ προνοίας, de providentia.

7. Εἰ αἱ etc. an hominum morbi iuxta naturam sint.

CAP. II. 3. Εἱμαρμ. etc. fatum naturalem compositionem universorum, ab aeterno aliorum alia insequentium, et post multum nihilominus exsistentis hac complicatione sine transgressu.

12. Διὸ καὶ etc. Quare a Pythagoricis sic dictum est: Cernas esse homini quaesitos sponte dolores; Quia scilicet noxia cuique de semet adveniant, peccentque homines sui appetitus motione, laedanturque suapte sententia, et proposito.

14. Ὦ πόποι etc.

Dîs facere invidiam mortalis culpa laborans
Clamitat a nobis nasci mala, cum tamen ipsi
Per scelus arcessant supra sibi fata dolores.

CAP. V. 10. Δὶς παῖδες etc. bis pueri senes.

CAP. VI. 12. Τύνη etc.

Tu vero avibus alas expandentibus iubes
Obedire, quas ego minime moror, vel curo.

CAP. XIII. 4. Ἐνθυμήματα, cogitata, menti obversantia, ratiocinationes.

11. Τὴν ἐξαίφνης, repentinam naturam, vel ex occulto venientem. Τὸ γὰρ etc. nam repentinum tale quid significare videtur, tanquam ex illo traiiciens in alterutrum.

12. Τραγήματα, bellaria.

CAP. XIV. 2. Νουθεσία, admonitio. Κόλασις, punitio. Παραίνεσις, adhortatio.

3. Τιμωρίαν, poenam.

4. Παράδειγμα, exemplum.

7. Προσήκει etc. convenit autem omnem, qui punitur, ab eo qui recte punit, aut meliorem fieri atque utilitatem percipere, aut exemplum aliis esse

alii videntes eum pati, metuentes meliores exsi-
ant.

Cap. XV. 6. Ἔσχον, habui.

Cap. XVI. 11. Παραιτοῦμαι, deprecor, depello, moveo veluti petendo.

LIB. VII. Cap. II. §. 11. Ῥαθυμότερον ῥαφῇ, negligentius iunctura.

Cap. III. 12. Ἀναγώγως, sine inductione, vel sequela.

28. Εἰ γὰρ etc. Si enim te, ut dicis, occisurus at maritus, Oportuit etiam te facere hoc in futurum, quando utique tempus adveniebat.

44. Ἐπαγωγὴν, inductionem.

Cap. VI. 3. Περὶ μνήμης, de memoria. Τὴν δὲ c. sensum et gustum omnia habent, praeter imperfecta animalium.

Cap. VIII. 5. Αὐτὸς etc. Ipse igitur vidi iuxta icaearchiam delphinum puerum amantem (Hyacinus nominabatur), et ad pueri vocem amoris oestro ercussum. Enimvero piscis adnatans puerum tergo scipiebat, et pinnae aculeos cohibens, ne dilecti orpus laceraret, et illum, qui more equi eius dorum ascenderat, ad stadia ducenta deferebat. Roma itur omnisque Italia effundebatur, ut videret ex nore natantem piscem.

Cap. IX. 13. Παρακείμενον, praeteritum perfeum. Γράφω γέγραφα etc. scribo scripsi, facio fe-, loquor locutus sum, teneo tenui, lavo lavi.

Cap. XI. 2. Ἄσωτον etc. perditum, (*qui servari equit*) aut incastigabilem, aut nullius frugi, aut inilem, aut male moratum, aut scelestum.

Cap. XVI. 1. Περὶ ἐδεσμάτων, de eduliis.

7. Ἐπεὶ etc.

Nam quid mortalibus opus nisi his duobus modo,
Cereris fructu, et aquam fundente poculo?
Quae praesto sunt et nata ut nos nutriant,
Quorum nunquam suppetit satietas, luxu vero
Aliorum edulium adminicula venamur.

Cap. XX. 5. Ἡ δ' ἑτέρη etc.

Alter (*fons*) aestate profluit similis grandini,

Vel nivi frigidae, vel ex aqua (*concreto*) crystallo.
Λᾶαν ἄνω etc. Lapidem sursum pellebat ad cacumen.

LIB. VIII. Cap. VII. Περὶ τῆς μνήμης, de memoria ac mente.

LIB. IX. Cap. II. §. 1. Εἰς ἄρτους, ad panes.
8. Ἄξιος οὖν etc. dignus igitur est argento.

Cap. IV. 5. Ἀνήκοος, auditus expers.
6. Ἀνθρωποφάγους, hominum devoratores. Κύκλωπας, Cyclopes.

Cap. V. 2. Σαρκὸς etc. firmam constitutionem carnis.
3. Μανείην etc. insanirem potius, quam voluptatem captarem.
8. Ἡδονὴ etc. voluptas finis, meretricis dogma: non est providentia, meretricis dogma.

Cap. VIII. 4. Τὸν γὰρ etc. illum enim, qui quindecim millibus chlamydum indiget, pluribus non indigere fieri non potest. Super enim illa, quae habeo egens nonnullis, si detraxero ex iis quae habeo, acquiesco illis quae habeo.

Cap. IX. 5. Βάλλει etc.

Ferit et malis caprarium Clearista
Capras praeteragentem, et suave aliquid admurmurat.

7. Τίτυρ', ἐμὶν etc.

O Tityre mihi admodum amate, pasce capellas,
Et ad fontem duc, Tityre, et illum coleatum hircum
Libycum Cnacona caveto, ne te cornu feriat.

12. Οἵη δ' Ἄρτ. etc.

Qualis autem Diana incedit per montem sagittis gaudens,
Aut per Taygetum arduum, aut Erymanthum,
Sese oblectans apris et velocibus cervis,
Simul cum illa nymphae, filiae Iovis Aegiochi,
Agrestes ludunt; gaudet vero mente Latona.
Omnes vero ipsa capite supereminet aut fronte.
Facilis vero cognitu est. Pulchrae vero omnes.
Talis virgo indomita, inter ancillas excelluit.

Cap. X. 3. Παρθενικὴν ζ., virginalem zonam. Καὶ λέκτρ. etc. et lecti legem. Ἔργα φιλ., amatoria

era. Τὼ μὲν etc. Et hi quidem in pertusis (*per-atis ad funium ligaturam*) cubarunt lectis.

Cap. XVI. 7. Ἀντιστρέφον, reciprocum.

LIB. X. Cap. IV. §. 2. Φύσει etc. utrum natura mina *sint*, an ex impositione.

Cap. VII. 1. Τὴν εἴσω θάλ. mare internum s. me-terraneum.

Cap. XI. 5. Σπεῦδε βρ., festina lente.

Cap. XII. 10. Ἀρχύτας etc. Archytas Tarentinus, ilosophus simul et mechanicus, fabricavit colum-m ligneam volantem. Quae si aliquando conside-t, amplius non exsurgebat. Hactenus enim.

Cap. XVI. 18. Κατὰ πρόλ., per anticipationem.

Cap. XIX. 3. Σὺ δὲ μὴ etc. Tu vero ne dicas, epe 'ita esse factum, sed decuisse fieri. Neque im si quid aliter aliquando, quam leges iubent, ctum est, idque tu imitatus es, propterea iure ab-lveris; quin immo multo magis debet in te statui. t enim si quis illorum antea damnatus esset, tu i non scripsisses, ita si tu nunc poenas dederis, ius non scribat.

Cap. XXII. 4 sqq. Φιλοσοφία etc. Nam philoso-ia sane, o Socrates, res est venusta, si quis illam oderate in adolescentia attingat: sin autem ultra odum in ea moratus fuerit, hominum corruptela. uamvis enim bono a natura ingenio sit praeditus, men si diutius per aetatem iam provectam philo-phetur, necessario omnium rerum imperitus evadet, iarum futurum egregium, bonum, bene celebratum rum habere peritiam oportet. Nam et legum ur-inarum et verborum, quibus in consuetudine ho-inum tam publice quam privatim ad contractus uti icet; voluptatum praeterea cupiditatumque huma-irum, et, ut breviter comprehendam, morum pror-s fiunt ignari. Quocirca quoties ad aliquam rem rendam vel publicam vel privatam se conferant, ibentur ridiculi, quemadmodum et civiles viri, si i vestras scholas disputationesque descendant. Evenit iim illud Euripidis:

Qua in re clarus quisque est, ad eam properat,

Et diei partem illi plurimam impartit,
Ut ipse se ipsum superet praestantia.

ubi vero inferior sit, inde fugit illudque vitupera aliud vero laudat, quadam sui ipsius benevolent existimans se ipsum ita laudare. Verum praesta arbitror amborum participem fieri, philosophiae qu dem quatenus disciplinae gratia deceat, nec tur est adolescenti etiamnum philosophari. Sed cu grandior natu philosophiae adhuc incumbit, res e Socrates, valde ridicula. Equidem simillime affect sum erga illos, qui philosophiae dant operam, atq illos qui balbutiunt ac ludunt. Quoties enim aspi puerulum, cui decorum adhuc est loqui ita balbutie tem ludentemque, delector; festivumque et libera mihi videtur, puerilemque decens aetatem. Quoti vero puerum audio verba expeditius expriment molestum quiddam mihi oboritur, auresque offend meas: atque servile quippiam prae se ferre videtu Ceterum cum virum quis audit balbutientem, v videt ludentem, ridiculum id quidem, a viroque ali num, ac dignum plagis apparet. Idem igitur erg philosophantes mihi evenit. In adolescente enim philosophiam dum cerno, valde delector, decensqu iudico, atque ingenuum aliquem esse hominem hu existimo; eum vero qui non philosophetur, illiber lem, nec unquam praeclarum aliquid ac generosu de se praestiturum. Sed quando grandiorem na philosophantem adhuc animadverto, neque dum stud eiusmodi deserentem, verberibus iam hunc viru Socrates, indigere censeo. Quippe quod modo di cebam, huic accidit homini, ut etiamsi generosa na tura praeditus sit, tamen parum virilis evadat, fu giens mediam civitatem, et fora, in quibus Poë inquit viros fieri praestantissimos; abscondatque se cum tribus vel quatuor pueris, in angulo vitam du cens susurrando, nihil unquam liberale aut magnu aut idoneum prolaturus. Erga te autem, Socrate bene atque amice affectus sum. Itaque idem mihi erga te, quod et Zetho erga Amphionem apud Eu ripidem, cuius modo mentionem feci, accidisse pe riclitor. Talia enim nunc mihi quaedam adversus te dicere venit in mentem, qualia adversus fratrem ill dicit: Profecto ea, Socrates, negligis, quae cura

se tibi conveniebat, et ingenium mentis adeo prae-
ans specie quadam puerili conformas, utpote qui
c in iustitiae consultationibus verba recte feceris,
que conveniens probabileque eligas, nec aliis prom-
consulere possis; quamvis, o amice Socrates, ne
ihi succenseas. Benevolentia enim erga te mea
oferam. Nonne turpe ducis sic comparatum esse,
emadmodum arbitror et te et alios omnes, qui
ilosophiam diutius persequuntur? Nempe si te
nc quis, aut alium e coetu vestro quempiam com-
ehendat, inque carcerem trahat, dicens te, iniu-
m quamvis nullam inferas, inferre tamen: certe
id ageres, non haberes, sed vacillares oscitaresque
fensionis tuae prorsus ignarus. Proinde adductus
iudicium vel ab tetro admodum molestoque accu-
tore, ultimo supplicio, modo illi placeret, affice-
ris. Iam vero quomodo id ad sapientiam spectat,
crates, si quae ars nacta ingenuae mentis virum
dat deteriorem, adeo ut nec ipse sibi opem ferre
leat, neo ex gravissimis periculis se aut alium
enquam servare, sed inimicorum rapinis exponat
nctas facultates, ipse inscite sine ullo honore in
be victitet? Iam vero eiusmodi virum, etsi dictu
agrestius, licet super genam impune pulsare.
amobrem bone vir me audi, ac iam in vanis ver-
i argutiis desine: decora rerum gerendarum exerce
icia, atque ea, ex quibus sapere videaris: ista vero
guta, sive deliramenta appellari oportet, sive nu-
s,

Unde vacuae habitandae tibi domus sunt,

is relinque. Denique imitare non eos, qui haec
igua captant, sed eos, quibus victus et gloria et
a bona adsunt complurima.

Cap. XXIV. 1. Εἰς τετάρτην etc. in quartam et
intam.

Cap. XXVI. 4. Ἀπερισκέπτως, haud circumspecte.

LIB. XI. Cap. IV. §. 2. Τὸ δ' ἀξίωμα etc.

Auctoritas vero, etsi male dicas, tua
Vincit: nam ab inhonoratis veniens sermo
Et ab honoratis, idem non tantundem valet.

4. Ἀντὶ ἀδοξούντων et δοκ. pro non honora
et honoratis. Ἀδοξοῦσι, inglorii sunt. εὐδοξοῦ
in bona existimatione sunt.

Cap. V. 4. Οὐ μᾶλλον etc. non magis ita h
habet, quam illo modo vel neutro.

5. Πυῤῥωνείων τρόπων, Pyrrhonicorum modoru

6. Σκεπτικοὶ, ἐφ., ἀπορ. iudicium suspendente
assensum retinentes, dubitantes. Φαντασίας, ima
nationes.

7. Τῶν πρός τι, relatorum.

Cap. XV. 6. Παραγωγὰς, terminationes.

8. Εὐεπιβόλως, recte, ingeniose.

Cap. XVI. 5. Πολυφιλίαν aut πολυτρ. aut πολ
σαρκ. socialitatem (*nisi* amicitiam multifariam *di*
re oporteat) versutiam, (*vel si ita loqui fas sit*, v
satilitatem) corpulentiam.

LIB. XII. Cap. I. §. 20. Οὐκ ἄρα σοί γε etc.
Non igitur tibi pater erat equitator Peleus,
Neque Tethis mater: glaucum autem te genu
mare,
Et rupes arduae, quia tibi mens est crudelis.

Cap. V. 6. Ἀμαθέστερόν πως etc. indoctius qu
dammodo loquere, sed apertius.

7. Τὰ πρῶτα etc. prima secundum natura
Προηγούμενα κ. ἀ. primaria *vel* praecipua, et min
praecipua, secundaria.

10. Ἀναλγησία, indolentia. Ἀπάθεια, affectuu
vacuitas.

Cap. IX. 6. Κάκιον etc. peius esse iniuria affic
re, quam affici.

Cap. XI. 6. Πρὸς ταῦτα etc.
Ad haec nihil occulta, quandoquidem omnia vide
Et omnia audiens, cuncta revelat tempus.

Cap. XII. 4. Ἀκοινονόητοι, imprudentes.

LIB. XIII. Cap. I. §. 2. Καθ' ἑνὸς etc. in un
subiecto. Μὴ καὶ etc. Ne et praeter fatum domu
Plutonis ingrediaris.

6. Ὑπὲρ στεφάνου, de Corona. Ὁ μὲν etc. Na
qui parentibus tantum se natum putat, fatalem

ne spontis suae mortem exspectat: qui vero etiam atriae, ob id, ne in servitutem illam redactam videat, occumbere volet.

7. Τὴν πεπρωμένην etc. factum et spontis suae mortem.

8. Αὐτόματος θ. spontanea mors.

Cap. V. 9. Ἡδίων ὁ Λέσβ. suavius Lesbium.

Cap. VI. 1. Προσῳδίας, accentus.

Cap. VII. 2. Ἡ δὲ δὴ λ. etc. leaena vero animalium fortissimum et audacissimum, semel in vita parit unum. Enitendo enim simul cum foetu pariter matrices proiicit. Rei vero huiusce haec causa st, quod, cum in matrice manens motitari incipit atulus, motus ille unguiculis praemunitus ferarum onge omnium acutissimis, matricem discerpit; tum n maius continuo augescens multo magis dilanians rodit; instante vero iam nixu, prorsum relinquitur orum integrum et sanum nihil.

3. Ἐπίκοινον, promiscuum.

4. Εἱστήκει etc.

Stetit, sicut aliquis leo circa suos catulos,
Cui quidem catulos ducenti occurrerint in silva
Viri venatores.

5. Πυκνὰ μάλα etc.

Crebro admodum suspirans, sicut leo pulchre iubatus,
Cuique catulos venaticus surripuit vir
Silva ex densa. Dolet acre; sequensque
Deinde nemus versat, scrutans vestigia, si quo
Versa viri inveniat, coquit illum bilis amara.

7. Λέων δ' ὅτι etc. leonem aversum coire retroque urinam reddere, iam dictum est. Coit paritque non quovis tempore, attamen quotannis: parit autem vere. Binos fere parit, neque plures senis, nterdum etiam unum. Nam quae narratur fabula, eaenam parientem eiicere matricem, delira est; sed omposita ex eo fuit, quod animal hoc rarum est. ius rei, qui fabulam confinxit, causam ignoravit. arum igitur leonum genus est: rarisque gignitur ocis, et tota Europa dumtaxat inter Acheloum et Nessum fluvios. Ipsa quoque leaena parit pusilla mnino, adeo ut post alterum aetatis mensem vix

ingrediantur. Terrae Syriae leaenae quinquies pa riunt: primum quinos: post deinde pauciores: po stremo nullum, sed effoetae agitant. Caret leaen iuba; solus habet mas. Mutat dentes leo quatuo eos tantum, qui canini appellantur, duos superiores totidem inferiores; idque aetatis suae mense sexto.

Cap. IX. 3. Πανδέκτας, pandectas.

4. Ὕειν, pluere.

Cap. X. lemma. ἔτυμον, originem.

Cap. XI. 5. Βιωφελῆ, vitae utilitatibus conducentia

7. Πέμμασιν, placentis. Πέψει, concoctione.

Cap. XVII. 3. Παροιμιώδης, proverbio tritus. Πολλά etc. Multa cadunt inter calicem supremaque labra.

Cap. XVIII. 1. Σοφοὶ etc. Sapientes tyranni sa pientum consortio.

2. Αἴας ὁ Λ. Aiax Locrensis.

3. Γέρων etc. Senex senem ut puerum ducam te ego.

4. Ἐν τῷ π. Π. in ignifero Prometheo. Σιγῶν etc. Silens ubi opus est, et tempestiva loquens. Σιγᾷν etc. Silere ubi opus est, et loqui, ubi tantum est.

Cap. XX. 14. Ἠέρα βαθ., caliginem et nebulam profundam.

25. Κολοιούς τε ψ. graculosque sturnosque. Ψαρῶν sturnorum. Τῶν δ' ὥς τε ψ. Horum ut sturnorum it nubes, graculorumve.

Cap. XXII. 3. Νηρεΐδας, Nereidas.

4. Σκιομαχία, umbratilis pugna.

Cap. XXIV. 7. Δὶς ταὐτὸν etc.

Bis idem nobis dixit sapiens hic Aeschylus,
Venio enim ad terram, inquit, et descendo.
Ast venio idem est, quod descendo.
Ita per Iovem, ac si quis vicino dixerit,
Commoda tu mactram, vel, si vis arcam panariam.

Μάκτρα et κάρδ. mactra et arca panaria.

12. Ἀπομνημονεύειν, commemorare.

16. Ἕκτορα etc.

Hectorem autem ex telis subduxit Iupiter, extra-
que pulverem,
Extraque caedem, extraque sanguinem, extraque
tumultum.

Τσμῖναί τε etc.
Proeliaque, pugnaeque, caedesque, homicidiaque.
18. Μηκέτι etc.
Ne amplius filii dilecti bellate, neque pugnetis.
20. Μνηστῆρες δ' ἄρα etc.
Proci autem Telemacho interitum mortemque Parabant.
θάνατον κ. μ. interitum et mortem.
21. Πολ. κ. μ., bellate et pugnate. Βάσκ' ἴθι etc.
Vade, i, somnium perniciosum; et:
Vade, i, Iri celer.
Ἐκ παραλλήλου, ex geminatione.
Cap. XXVI. 1. Γλαύκῳ etc.
Glauco, Nereique, atque maris genio Melicertae.
3. Νεωτερικ., novitatis studiosior. Ταῦρον etc.
Taurum autem Alpheo, taurumque Neptuno.
Cap. XXVIII. 4. Ἐμφατικ., expressius.
5. Τὸ ἐπὶ τῇ φ. μ. in lente unguentum.
Cap. XXX. 2. Ὑδροκ., canis aquam bibens.
14. Κιῤῥόν, gilvum. Πέψιν, concoctionem.

LIB. XIV. Cap. I. §. 5. Παχυμερέτερον, crassius et pingiori Minerva.
23. Λογικὰ ζῶα, animalia rationalia. Νευρόσπαστα, nervis tracta, *sive* fidiculis mota.

Cap. III. 4. Παιδείας etc. institutionem autem minime recte attigisse.

Cap. IV. 1. Περὶ κ. etc. de honesto et voluptate.
4. Πάρθενος etc. Dicitur autem virgo esse, per quod quasi tesseram innuitur, eam esse incorruptam, improbis nunquam concedere, non admittere orationem suavem, non deprecationem, non adulationem, non denique quidquam aliud tale. Quas ob res merito etiam tristis pingitur ac contracta fronte, aspectu contento et torvo, ut iniustis terrorem incutiat, iustis fiduciam praebeat: quando huiusmodi facies iustis grata, iniustis molesta est.

Cap. VI. 3. Ἐν τῇ ἔσω θ. in interiori mari. Κατὰ Ἀρίστ., iuxta Aristarchum. Ἐν τῇ ἔξω etc. in exteriore, iuxta Cratetem.
4. Ἰσόψηφοι, pares, quorum omnes literae pro

numeris acceptae eundem numerum efficerent et cø stituerent. Παραστιχὶς, continua series.

5. Ὀναιό σαυ ταύτης etc. proficiat, *sive*, be sit tibi multiiugae doctrinae gratia. Ὅ, ττι e Quodcunque tibi in domibus malumque bonumq accidisset.

Cap. VII. 2. Εἰσαγωγικὸν, introductorium.

LIB. XV. Cap. III. §. 8. Ἀνέρυσαν etc. Reti xerunt quidem primum, et iugularunt, et excori runt. Et: Valde strepentes et sonantes.

Cap. VI. 1. Ὁμήρου τὰ η. Homeri librum 7. *Iliadis*.

4. Ἀνδρὸς etc.

Ecce viri tumulum, qui pridem a lumine cessit.
Abstulit hunc satis praeclarum splendidus Hecto
Quondam ita quis dicet: mea nunquam gloria olebi

Cap. VII. 3. Ἀνδραγαθούντων ὑμῶν etc. virilit agentibus vobis et suscipientibus.

Cap. X. 1. Περὶ ψ., de anima.

Cap. XIX. 1. Περὶ ἐδεσμάτων, de eduliis.

Cap. XX. 7. Ἐν ταῖς πρ. Θ. in prioribus Thesmo phoriazusis. Νῦν αὖν etc.

Nunc igitur omnes admoneo et dico
Virum hunc ulcisci multis de causis:
Fera enim vobis, matronae, facit mala,
Utpote in agrestibus oleribus nutritus.

8. Ὁ δὲ Ἀναξ. etc.

Anaxagorae alumnus veteris,
Durus quidem mihi videtur ad salutandum,
Et ridendi exosus, et iocari ne ad vinum quide
Consuetus: verum quidquid scripserit, id
A melle et Sirenibus profluit.

10. Οὔ ποτε etc. Nunquam memoria tua, Euripides, peribit uspiam.

Cap. XXVI. 1. Λόγος etc. oratio in qua positis quibusdam aliud quid positis necessario consequitu per ea quae posita sunt.

Cap. XXVIII. 6. Κατὰ Ἀνδρ. etc. in Androtionem et Timocratem.

Cap. XXXI. 1. Πολιορκ., urbium expugnator.

LIB. XVI. Cap. I. §. 1. 'Ενθυμ., commentatiuncu-lam.

2. Ἄν τι πρ. etc. Si cum labore honestum quip-am egeris, labor quidem abit, honestum manet. cum voluptate turpe feceris quippiam, quod suave, abit, quod turpe est, manet.

Cap. III. 6. Διαιρέσεων, divisionum.

7. 'Ελογιζόμεθα etc. Cogitabamus igitur propter ustam ventris compressionem esse illam grandem diam: et ii qui sponte nimis abstinent cibo, pri- temporibus fame afficiuntur, post autem non plius. Consueverunt enim Scythae, si quando aliquod tempus inediam ferre coguntur, latis iis ventrem cohibere, quasi ita fames minus eos festet. Ventre autem fere pleno, quia nulla sit in inanitas, fit, ne esuriant. Dum autem venter mpressus admodum est, caret inanitate.

10. Ἄπορον δὲ καὶ etc. dubium autem est, indigensque considerationis, cum in hoc, tum in ceteris famelicis, quare in frigoribus magis quam tepidis, huiusmodi casus incidat.

Cap. VII. 13. Οὐδετέρως, neutro genere.

Cap. VIII. 1. Εἰσαγωγὰς, introductiones.

2. Περὶ ἀξιωμ., de pronuntiatis.

4. Ἀξίωμα λεκτὸν etc. axioma dictum per se absolutum, enuntiabile quantum ex semetipso.

14. Παραδιεζευγμένον, vitiose disiunctum.

Cap. IX. 3. Ἀδιαφορεῖν, indifferens habere.

Cap. XII. 1. Ἀπὸ τοῦ ἐῤῥειν, a vagando, sive aegre eundo.

2. Ἐῤῥ' ἐκ ν. etc. Abi ex insula ocius pessime viventium.

4. Βάσκανον, invidum. Βασκαίνειν, invidere.

5. Φαινεράτωρ, etc. facile apparens, ab apparendo ad id, quod melius ac benignius est.

Cap. XVIII. 1. Ὀπτικὴ, perspectiva, s. adspectiva. Κανονικὴ, regularis.

4. Ῥυθμὸς, modus, numerus. Μέλος, modulatio, cantus.

5. Μετρικὴ, dimensio.

LIB. XVII. CAP. II. §. 11. Θεῖναι εἰς μέσον, ponere in medium.

15. Τεμένων ἱερὰ, templorum sacra.

CAP. III. 2. Ἀγοραίους, viles, mercenarios, circumforaneos. Καὶ δὴ etc. Atque adeo navium ligna putrefacta sunt, et sparta dissoluta.

CAP. IV. 5. Κηφισιεὺς etc.

Cephisieus ex Diopeithe patre,
Quinque et centum cum scripsisset fabulas,
Fato est defunctus, annos natus duo et quinquaginta.

CAP. V. lemma. Ἀμφισβητ. ὡ. ὁ. ambiguum pro confesso.

3. Τεχνικοὶ, artificiales.

CAP. VIII. 7. Μὴ γελᾶτε etc. Non ridete, inest oleum: verum vos nescitis, qualis matutino diluculo hodie rigor fuerit; itaque congelatum est.

10. Αἰθ. οἶνον, calidum vinum.

CAP. X. 9. Τᾶς ἐρεύγονται etc.

Cuius eructantur quidem inaccessi ignis purissimi
ex cavernis fontes: fluviique
interdiu quidem profundunt fluxum fumi
candentem; sed in tenebris saxa
rutila evoluta flamma in profundum defert maris aequor cum fragore.
Illa autem Vulcani bestia gurgites
horrendissimos eiectat: monstrum quidem mirabile aspectu; sed et miraculum transeuntium, si audiant.

14. Ῥόον καπνοῦ α. fluxum fumi calidum, s. candentem.

15. Κρουνοὺς, fluenta. Ἀκύρως, improprie.

CAP. XI. 1. Τέγγε etc. Madefacito pulmones vino: astrum enim nunc exoritur.

4. Ἐπιγλωττὶς, apposita lingua.

CAP. XII. 4. Ἄλλοτε μητρυιὴ etc. Quandoque noverca est dies, quandoque mater.

5. Μία μητρυία etc. una noverca, duae matres.

Cap. XIX. 3. Ἄνθρωπε, etc. Mi homo, ubinam nittis? considera numquid purgatum vas sit? nam i ad opinionem ea immittas, interierint. Sin computrescant, in urinam aut acetum convertentur; aut quid iis ipsis deterius.

4. Κυνικώτερον, magis cynicum, h. e. multo icerbius.

6. Ἀνέχου καὶ ἀπ. sustine et abstine.

Cap. XX. 4. Ἐνθύμημα, commentum.

5. Ὁδοῦ πάρεργον, obiter.

Cap. XXI. 1. Ἀπαίδευτος, ineruditus. Συγχρονισμοὺς, congruentia tempora.

31. Ἀνὴρ etc. Vir fugiens etiam rursus pugnabit, pugnare potest.

33. Ἀνδρωνῖτιν, γυναικωνῖτιν, habitationem virorum, habitationem mulierum.

LIB. XVIII. Cap. II. §. 13. Νήπιοι etc.
Stulti neque sciunt, quanto plus dimidium sit toto,
Neque quantum in malva et asphodelo bonum.

Cap. IV. 10. Μοχθ. κ. φορτ. improbos et graves.

Cap. V. 2. Ἀναγνώστην, Lectorem.

Cap. VI. 1. Σοφιστείᾳ, inani sapientia.

Cap. VII. 2. Δημηγορίας, actiones ad populum.

4. Ἐπισημαίνεσθαι, insanire incipere. Μελαγχ., itra bilis. Ἀλλὰ etc. sed affectionem fere hanc heroicam esse. Μήτε etc. neque temporis, neque modi.

Cap. VIII. 1. Ὁμοιοτ. etc. similiter finientia, et aequaliter desinentia, et comparia, et similiter cadentia. Ἀπειρ., inepti, *sive mavis*, infruniti, opici, *ut alibi Gellius loquitur.*

Cap. IX. 9. Ἄνδρα etc. Dic mihi Musa virum, t. pandite nunc Musae mihi.

10. Ἀπὸ etc. ab eo quod est sequi et dicere.

Cap. X. 11. Σφυγμὸς etc. pulsus est disparatio et contractio involuntaria arteriae et cordis.

LIB. XIX. CAP. I. §. 3. Τυφῶνας, turbines.
14. Διαλέξ., dissertationum.
15. Φαντ., imaginationes.
16. Συγκατ., assensiones.

CAP. II. 2. Ἀκολ., libidinosos. Ἀκρ., incontinentes.

5. Διὰ τί etc. Cur qui in voluptate tactus et gustus exsuperarunt, incontinentes dicuntur? ut qui circa res venereas sunt, luxuriosi, quique ciborum luxu delectantur? Eorum tamen qui ciborum delectatione capiuntur, alii in lingua delectationem habent, alii in gutture. Unde et Philoxenus gruis gulam optabat habere. At vero qui in videndo aut audiendo modum excedunt, non sic nominamus? An quoniam voluptates, quae fiunt ab iis, communes sunt nobis, et aliis animalibus? Ergo sicut communes cum sint, inhonestissimae sunt, ita et maxime aut solae sunt notandae: quare eum qui his vincitur, vituperamus, et incontinentem et libidinosum appellamus, quod pessimis voluptatibus vincatur. Sed cum quinque sint sensus, cetera animalia duobus istis modo dictis solummodo delectantur, ceteris autem vel nihil omnino delectantur, vel ex accidente in eis patiuntur. Quod enim videt aut olfacit, tantisper gaudet, quoad gustus tactusve fruatur; quumque genus id ipsum concupiscendi explevit, illorum quoque suavitas desuit, ut nobis salsamenti odor; cum indigemus, suavis est; ubi satiati repletique sumus, amplius suavis non est. Rosae autem odor semper suavis est.

CAP. IV. 6. Τὸ δὲ etc. ignis autem dissolvit concretum, sicuti sol nivem.

CAP. V. 9. Διὰ τί etc. Cur aquae ex nive glacieve liquatae sunt vitiosae? An quia, cum aqua quaevis gelu concrescit, pars tenuissima difflatur, et levissima evaporatur? Indicium illud est, quod deliquata fit minor, quam fuerit ante, quam concresceret. Cum itaque quod salubrius est, defuerit: deterius sit quod relinquitur, necesse est.

CAP. VI. 1. Διὰ τί etc. Quam ob causam erubescunt, quos pudet; pallent qui metuunt, cum istae affectiones similes inter se sint? An, quoniam pudefactis sanguis de corde in omnes corporis partes dif-

nditur, ita ut superficiem occupet? metu vero perlsis contrahitur ad cor, ita ut ceteris partibus déciat?

3. Αἰσχύνη etc. pudor est timor iustae vituperationis.

Cap. VII. 3. Ἀκύρως etc. improprie, vel per conadictionem.

Cap. VIII. 6. Ἑνικῶς, singulari numero.

12. Ἀπαρ., sine solatio.

18. Πληθ., plurative.

Cap. IX. 6. Τὸν ἄργυρον etc.

Argentum caelans,
Vulcane, mihi fabrica,
Non quidem quaecunque arma,
(Quid enim cum pugnis mihi?)
Cavum autem poculum
Quantum vales deprime,
Inque eo neque astra,
Neque plaustra facias,
Nec tristem Orionem,
(Nam quid cum Pliadibus,
Quid cum Boote mihi?)
Insculpe vites mihi,
Et racemos in illo,
Et aureos calcantes,
Simul pulchro Lyaeo
Cupidinem et Bathyllum.

9. Ἀναφρ., invenustatis.

Cap. XI. 2. Τὴν ψυχὴν etc.

Osculans Agathonem, animam in labris tenebam:
Aegra enim venit tanquam transitura.

3. Οὐκ ἀμ., a Musis non alienus.

Cap. XII. 2. Ἀπάθ., tranquillitatem.

3. Πάθη, passiones.

Cap. XIII. 3. Ἀκλαὴς, minime plorans.

LIB. XX. Cap. IV. §. 2. Οἱ περὶ etc. artifices rca Bacchum.

3. Προβλ. ἐγκ. quaestiones ad orbem scientiarum une genus pertinentes.

4. Διὰ τί etc. Cur Bacchici artifices ut plurimum improbi sunt? An quia doctrinae et philosophiae minime fiunt participes, propterea quod artibus necessariis magnam partem vitae suae impendunt, vitamque plurimum ducunt incontinentem; partim etiam in inopia; quod quidem utrumque vitia producit.

Cap. V. 1. Ἐξωτερικὰ, extraria, externa. Ἀκροατικὰ, auscultatoria.

5. Δειλ. περίπ., pomeridianam deambulationem. Ἑωθινὸν, matutinam *sc. deambulationem.*

Cap. VI. 2. Ἐπιμελ. etc. habeo curam vestrum, et consulo rebus vestris.

Cap. VIII. Συμπάθ., concentum atque consensum.

INDEX SCRIPTORUM

AB

L. GELLIO LAUDATORUM.

LEGUM
ET
ALIORUM MONUMENTORUM
ITEMQUE
INCERTORUM SCRIPTORUM
INDEX.

INDEX
RERUM ET VERBORUM.

INDEX GRAECARUM VOCUM

IMPRESSIT FRIDERICUS ERNESTUS HUTH.

CORRIGENDA ET ADDENDA.

Vol. I. p. 547. in marg. leg. 6 pro 7.

— - - 578. in fine add.: Add. Serv. ad Virg. Aen. 7, 740. qui pro *derasisse* exhibet *detraxisse*.

Vol. II. p. 32. vers. 10. leg. *uxorem*.

— - - 38 — ult. leg. *que*.

— - - 57. annotat. vers. 16. Post p. 106 sq. add.: Pluribus de hoc loco egit V. D. in Ephemeridd. literr. Hall. a. 1824. N. 185. p. 645. qui quidem sic interpretatur: *Wenn der Mann die Frau verstossen hat, so unterliegt die Frau dem* iudicium de moribus, *bei welchem der* iudex *als Censor, Sittenrichter, zu verfahren befugt ist, und eine seinem Ermessen überlassene Strafgewalt hat. Er erkennt auf eine Geldstrafe, wenn die Frau sich auf eine tadelswürdige Weise aufgeführt hat, und spricht ein Verdammungsurtheil aus, wenn sie des Weintrinkens oder Ehebruchs schuldig befunden wird.*

— - - 66. vers. 13. pon. comma post *factum*.

— - - 80. — 14. leg. *nonnunquam*.

— - - 83. — 11. not. leg. *Porson*.

— - - 177. — ult. text. leg. τοὺς.

— - - 244. — 2. leg. *inconstant*.

— - - 559. — 10. leg. *inenarr*.

— - - 578. — 14. leg. *Vindex*.